Zsolnay Vilmos

1828 - 1900

Eltemetve a pécs-budai kulvárosi temető kapolná-jának kriptájában.

Szőpécstemető 60. l.

Zsolnay Vilmos

MAGYAR MUVESZET
1928. 367

Dömötör István: Zsolnay-centenarium.
1828 – 1928.

A
A

Zsolnay Vilmos

Takács Zoltán, felvinci:
Keleti és magyar formák
a Zsolnay-kerámiában. Magyar Művészet
1928. 375.

Zsolnay Vilmos

Szód
2

Müvészi Ipar

1906. II. 1. sz.

(A milanói kiállítás.)

Zsolnay Vilmos

Brisits Frigyes: Gondolatok a pécsi Zsolnay-
múzeumban.

MAGYAR MŰVESZET

1929. 577. l.

Zsolnay Vilmos

4/

MAGYAR MÜVÉSZET

1927. 166

1928. 367 - 380

1930. 584.

1929. 118, 356, 441,
454, 554, 576 - 581

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Zsolnay Vilmos

Pécsett utca van el-
nevezve róla-

XVII. évfolyam, 15. szám. Ára 15 fillér Pécs, 1927. január 20. Csütörtök.

DUNÁNTÚL

Előfizetési ár házhoz szállitva vagy postán
Egy hóra
Egyes szá
old
Kéziratokat nem adunk vissza.

Szerkesztőség:
Lyceum-utca 4. sz.
Szerkesztőség telefonja:
650. szám.
Kiadóhivatal:
Lyceum-utca 4. sz.
Kiadóhivatal telefonja:
222. szám.
Hirdetés dijszabás szerint.

DUNANTÚL
18 Nagys.
Dr. Szőnyi Ottó úrnak
V., Állatkert-u. 1. Szépm. múzeum
Budapest

Bethlen

miniszterelnököt a debreceni tudomány egyetem január 20-án az államtudományok diszdoktorává avatja. A mandátumot és a diszdoktori oklevelet egyszerre fogják számára átadni. Ez az ujabb kitüntetés méltó módon sorakozik ahhoz a sok megtiszteltetéshez és elismeréshez, amellyel az ország egyeteme adózik Bethlen István kitünő egyéniségének és kiváló politikájának. Számtalan község és város választotta diszpolgárává, számtalan egyesület iktatta tagjai legdiszesebbjei közé s most a debreceni Tisza István Tudomány Egyetem siet számára megadni azt a legmagasabb elismerést, amelyet csak módjában van.

Bizonyára nincs becsületes magyar ember az országban, aki ne venné örvendetes szivvel tudomásul a magyar miniszterelnök presztizsének növekedését, ne látná örömmel a közszeretetnek és közmegbecsülésnek azt a növekedését, amellyel kimagasló alakját a nemzeti közvélemény körülveszi. Bethlen István utja nem volt könnyü. Egy háborutól és forradalomtól tönkretett ország kormányzását vette át a kommunizmus rettenetes társadalmi és gazdasági merénylete után s a nála kevesebb lelki erővel rendelkező politikust bizonyára elriasztott volna az elébe meredő súlyos feladatok rettenetes nehézsége. Bethlen Istvánt azonban kemény fából faragták, vállalta a nagy munkát s nemcsak vállalta, de ragyogó eredménnyel be is fejezte. A szanálás legnehezebbjén túl vagyunk s a kiállott pénzügyi erőfeszitések után most már a pénzügyi eredmények korszakát várjuk. A társadalmi rend és béke helyreállott, a jogrend pedig oly biztos alapokon nyugszik, mint Európa legnagyobb, legmüveltebb és legkonszolidáltabb országaiban. És ez mind Bethlen István müve, akit a nemzet jobb része segített óriási feladatainak elvégzésében.

A legutóbbi idők pedig mintha a külpolitikai virradás korszakát is meghozták volna. Egész Európa felfigyelt a miniszterelnök római utjának hirére s ez történt olyan formában, amely lényegesen hangsúlyozta Magyarország külpolitikai jelentőségét. Kell, hogy valami őserő legyen ebben a nemzetben, amely a trianoni szörnyü csonkitás után aránylag ily rövid időre a csaknem tökéletes gazdasági konszolidáció állapotába jutott s képes volt nem lebecsülendő külpolitikai presztizst szerezni. De kell, hogy valami őserő legyen a vezérben is, valami mély politikai zsenaillitás, amely a dolgok és események szörnyü zürzavarát egyetlen éles pillantással tudja átlátni s képes megtalálni a bajok gyógyszerét, az élére állitott helyzetek kulcsát.

Nehéz élő politikusról véleményt mondani, de Bethlen István tetteinek és egyéniségének mérlegelése után lehetetlen azt a véleményt elnyomni, hogy alakja a magyar történelem számára van fenntartva s tetteinek több jelentősége van, mint a pillanat szükségszerüségeinek kielégitése. Valószinüleg ezt érzi az ország, amikor ujabb és ujabb kitüntetésekkel halmozza el Bethlen Istvánt s ezt érezték a választók, amikor példátlan győzelemhez segitették őt és pártját. Bethlen István a mai Magyarország reménye. Alakja és egyénisége nemcsak egy politikust jelent, de jelenti a mai Magyarország egyik megingathatatlan bázisát, jelenti a jövő reménységét legnagyobb álmaink zálogát. Nem tudjuk pontosan, hogy merre fog fordulni a legközelebbi jövőben Bethlen István utja, de a mult eredményei alapján bizalommal szivünkben köszöntjük a debreceni egyetem uj diszdoktorát.

Franciaország továbbra is ellenzi Ottó kir. herceg trónralépését

Páris, jan. 19. — (Havas). A Homme Libre kiemeli, hogy milyen fontos politikai szempontból a francia-román szerződés kicserélése, amellyel Románia ujból kifejezi azt a készségét, hogy hajlandó Oroszországgal támadást kizáró szerződést kötni. **E készsége fennáll Magyarországgal szemben is.** A lap kérdi, vajjon Magyarországnak Erdélyre irányuló követelései nem fogják-e megakadályozni Budapestet a román javaslat elfogadásában, mint ahogy a Bessarábiára vonatkozó orosz követelés akadálya volt Moszkvában az ajánlat figyelembevételének. A lap rámutat arra, hogy Bethlen István gróf a választásokon aratott nagy sikere után a jövőben fokozottabb nemzetközi tevékenységet fejt ki.

Lehet, hogy nemsokára olasz-magyar egyezmény jön létre, amely nem csupán kereskedelem politikai határozatokat tartalmaz, hanem a királykérdésről is rendelkezik.

Arról van szó, hogy Fiumét a magyar forgalom helyreálltával ujból fellenditsék. Szó van azonban arról is, hogy a magyar trónra egy magyar herceg kerüljön, aki házasságra lépne az olasz király valamelyik leányával. A Homme Libre foglalkozik ezután Albrecht és Ottó jelölésének kérdésével és hozzáteszi, hogy a francia külügyminiszteriumtól szerzett értesülései **megcáfolják azt a feltevést, hogy a francia kormány hajlandó lenne felfüggeszteni a szövetségesek tilalmát Ottó trónraültetésével szemben.**

A máv. háromszáz millió pengős beruházási programmja

Budapest, jan. 19. — Az állami nagy beruházási programmal kapcsolatban sokféle terv merült fel már eddig is. A Gyáriparosok Országos Szövetsége a napokban terjeszti fel a maga tervét a kormányhoz. Bethlen miniszterelnök elvben nagy rokonszenvvel fogadta az érdekképviseletek akcióját s igy remélhető, hogy ez a háromszázmilliós beruházási programm kivételre is kerül.

A programm elsősorban az államvasutak beruházásaival kapcsolatos. A főcél a Máv megfelelő reorganizálása. Az egyes programmpontok között szerepel egynéhány uj szárnyvonal épitése, a régieknek modernizálása, a régi alépitmények kicserélése, ezzel egyidőben a kocsik és mozdonyok átépitése. Tervbe van véve ezenkivül még az egyes vasutállomások és pályaudvarok és azok berendezésének modern átépitése is.

Ami ennek az óriási munkának fedezetét illeti, elsősorban arra az összegre gondoltak, amit a népszövetségi kölcsönből még nem vettünk igénybe. A többi egy külföldi kölcsönnel volna biztositandó. A beruházási programm végrehajtása és megvalósitása körülbelül négy éven át adna munkát a magyar iparnak.

A román királyi család külföldi utja

Bukarest, jan. 19. — A román király utókurára Franciaországba utazik. Helena hercegnő és Mihály trónörökös Firenzébe utaznak.

Hirek néhány sorban

A debreceni egyetem tb. doktorává avatja Magoss György dr. debreceni polgármestert. — **Elutasitotta az amerikai szenátus** a lausannei szerződés ratifikálásáról szóló javaslatot. — **Az angol flotta** ma elindult Maltából Shanghai felé. — **A pengőt** áhitattal fogadták az erdélyi magyarok és dupla áron vásárolták. — **Gyógyfürdőt** épitenek Hajduszoboszlón. — **Sikkasztásért** letartóztatták Krausz Zsigmond bpesti fényképészt. — **Elütötte az autó** Gulicsek János bpesti folyamőrt, aki halálos sérüléseket szenvedett. — **A borravaló** eltörlése mellett foglaltak állást a szegedi pincérek. — **A moziműsorok** megröviditésének hirét megcáfolják. — **Elsülyedt** a Szajnán egy nagy angol szénszállitó gőzös. — **Elhunytak:** özv. Veidinger Kálmánné Lengyel Lilla Vizváron, Szabai Ferenc vállalkozó és földbirtokos Baján, Kovács József földbirtokos Debrecenben, özv. Linka Jánosné Péth Mariska Pesterzsébeten, Hatfaludy Jenő máv. főtisztviselő Bpesten, özv. Radocsay Lászlóné Csatádon, Kiss Antal vésztől földbirtokos, Gerő Lászlóné Dubovszky Emmi Prágában, özv. Dölle Gyuláné Kramolin Viola Szegeden, Madarassy Sándor gacsályi földbirtokos, Faragó Péter ny. jegyző Csongrádon, Sarolta császárné Miksa mexikói császár felesége, özv. Sárkány Sámuelné ev. püspök özvegye 85 éves korában Szegeden. — **Betiltotta** a belügyminiszter az egész ország területére a Csütörtök cimü hetilap utcai árusitását. — **Időjóslás:** Túlnyomóan borult és sok helyütt csapadékos, nyugtalan idő várható, lassu hőemelkedéssel. — **Agyonlőtte** magát Bpesten a farkasréti temetőben Túry György 55 éves ny. ezredes, testnevelési főtanácsnok. — **Óvadéksikkasztás** miatt őrizetbe vették Bpesten Sz. Jokics Kálmán vállalkozót és Nagy Morgenstein Sándor ingatlanforgalmi irodatulajdonost. — **Agyonverte** Zalabesnyőn Gosztolai Imre községi biró elmezavarában a feleségét. — **115 éves** korában halt meg Besszarábiában egy Taburtzai Nicola nevü gazda. — **A bankjegyforgalom** január 7—15-ig 36.6 millió pengővel csökkent. — **Két hónapi fogházra** itélték Strein Lászlót mert a Népszavában megtámadta a miniszterelnököt. — **Szeretetadományokat** küldtek a holland nevelőszülők a magyar gyermekek szülei számára. — **Leugrott** a III. emeletről Tóbiás Mária 17 éves budapesti cselédleány. Haldoklik. — **Gyujtogatásért** letartóztatták Kövér László és Klimon József putnoki lakosokat.

Zsolnay Vilmos centennáriuma

Április 19-én országos jellegű ünnepségek lesznek Pécsett

Pécs, dec. 19. — Ez év április 19-én lesz Zsolnay Vilmosnak a világhirű magyar iparosnak, a Zsolnay gyár megalapitójának 100-ik születési évfordulója. Ez a centennárium, mint esemény túl nő a helyi, sőt az országos kereteken is. Mert Zsolnay Vilmos nevét a világ valamennyi kulturnemzete ismeri és becsüli. Zsolnay Vilmos alkotásai a magyar iparnak olyan dicsősége, amely Pécsről kiáradva az egész világot beragyogta. A centennárium tehát nem csupán a magyarságnak lesz ünnepe, hanem az egész kulturvilágé.

Zsolnay Vilmos centennáriumát méltóképen kivánják megünnepelni. A pécsi kereskedelmi és iparkamara holnap csütörtökön tartandó rendkivüli közgyülése foglalkozik a száz éves jubileum megünneplésének kérdésével és az előkészités módozataival. Ugy értesülünk, hogy az április 19-ére tervezett pécsi ünnepségek országos jellegüek lesznek. Az iparkamara diszközgyülést fog tartani. Ezenkivül ünnepély lesz a Zsolnay szobornál, amelyet husz évvel ezelőtt lepleztek le. Aznap este pedig a Zsolnay serlegünnepélyen fogják méltatni a legnagyobb magyar iparos érdemeit. Az iparkamara az ünnepségekre meg fogja hivni a kormányt és bele fog kapcsolódni az ünnepségekbe Pécs város egész társadalma, valamint az ország iparossága is.

Nem a költőt, irót, vagy festőművészt ünnepli a világ, hanem azt az ipari munkát, amelyet a dolgos kéz, a tudás művészetté fejlesztett és a világhiresség magaslatára emelt.

Fenyvessy Béla, a közegészségtani intézet igazgatója nyilatkozik a pécsi influenza megbetegedésekről

A népjóléti és munkaügyi miniszter hivatalos jelentése

Pécs, jan. 19. — A Dunántúl mai számában jeleztük, hogy az influenza már Pécsre is elérkezett. Ezzel kapcsolatban ma felkerestük Fenyvessy Béla dr. prorektort, az egyetem közegészségtani intézetének kiváló és tudós igazgatóját, aki a megbetegedésekről kapott értesüléseiről, a járvány prognózisáról és az ellene való védekezésről a következőkben nyilatkozott a Dunántúl munkatársának:

— Az influenza állásáról Pécsett hivatalos értesüléseim nincsenek — mondotta. — Magánuton tudom azt, hogy egyes pécsi intézetekben nagyobb számu, de könnyebb lefolyásu megbetegedések voltak.

A városban az influenza járványszerü fellépéséről nem értesültem.

— Nézetem szerint azok a megbetegedések, amelyek itt Pécsett az országban és világszerte előfordultak, valóban influenza esetek, amelyek legtöbbször enyhe, vagy mérsékelt lefolyásuak voltak. Bizonyos, a mult járványokból leszürt tapasztalatok alapján azt hiszem, hogy arról van szó, amit a nagy influenza járványok utóhullámainak szoktunk jelezni. Ilyen nagy járvány volt 1918-ban, amelynek utóhullámai azonban minden évben enyhébb lefolyásuak lettek.

— Azért azt hiszem, hogy

ezuttal sem kell komolyabb veszélytől tartani.

Bár lehet, ezt megjósolni senki sem tudja, hogy nagyszámu megbetegedések is fordulnak elő. Ezért az óvatosság igen ajánlatos, különösen a kisgyermekeknél, akiknél az ilyen betegség sokkal sulyosabb méretekben lép fel és jobban megviseli őket, mint a felnőtteket. Ajánlatos az óvatosság a nőknél is, különösen azoknál, akik anyaságnak néznek elébe.

— A betegség tényleg ragályos és a közvetlen érintkezés, a ráköhögés, a gyermekeknél a csókolózás, általánosságban pedig a közös zsebkendő, evőeszköz használat által terjed. Ezeket a ragályterjesztő helyzeteket és érintkezési formákat a lehetőségig kerülni kell. Ugyszintén a zsufolt, rossz levegőjü helyeken való tartózkodást. Ezért mindig friss, tiszta levegőben éljünk.

— Tudomásom szerint a hatóságok részéről máris megtörténtek a legszélesebbkörü óvintézkedések, de feltétlenül szükséges az egyéni védekezés is a komolyabb veszély leküzdésére.

A népjóléti és munkaügyi miniszter ma az alábbi hivatalos jelentést adta ki:

Budapest székesfőváros területén a tegnapi nap folyamán 29 influenzás megbetegedést jelentettek be. A kórházba 60 influenzás beteget vettek fel. A kórházban ápoltak között a szövődményes esetek száma a járvány fellépése óta mindössze 20 volt. Ezek közül tüdőgyulladás volt 17, mellhártyalob 2, középfülgyulladás 1. A kórházban ápoltak közül szövődménnyel társult influenzában a keddi nap folyamán 2 egyén halt meg. A megbetegedések tulnyomó nagyrésze azonban igen könnyü lefolyásu.

A népjóléti és munkaügyi minisztérium távirati rendelkezésére több mint 30 vármegyei és városi törvényhatóságtól már beérkeztek az influenza eddigi elterjedésére és jellegére vonatkozó jelentések. Ezekből minden kétséget kizárólag megállapitható, hogy az országban ezidőszerint ugynevezett spanyol influenza nincs. Majdnem minden törvényhatóság területén fordult már elő különösen december óta tulnyomórészt egészen enyhe lefolyásu néhány nap alatt gyógyuló náthalázas influenzás megbetegedés. A jelenleg rendelkezésre álló adatok szerint szövődményes influenza következtében a betegség sürübb fellépése óta Budapesten mindössze 5, vidéken 4 haláleset fordult elő.

A honvédségtől érkezett jelentés szerint az eddigi megbetegedések száma összesen 1960 volt, ezek közül 557 egyén már felgyógyult. A tegnapi nap folyamán 280 ujabb megbetegedést jelentettek be a különböző honvédállomásparancsnokságok. Ezek közül csupán 7 volt sulyosabb természetü. Haláleset egy sem fordult elő.

A népszövetség egészségügyi osztálya is, ujabb jelentést adott ki, amely megemliti, hogy Magyarországból, Finnországból és Lettországból még nem érkezett spanyoljárványról jelentés.

A többi országok jelentései megegyeznek abban, hogy a járvány meglehetősen jóindulatu. Svájcban december 5—25-ig 36 ember halt meg spanyolban, a londoni grófságban pedig január 9—11-ig 131.

A legnagyobb könnyelmüség

a szemek fárasztása, megnem felelő üvegekkel. A jó szemüveggel nem csak jobban lát, de védi a szemeit és idegeit. Forduljon **Chmura László** látszerészhez Pécs, Városháza (árlap ingyen).

Rákosi Jenő, a drámairó

Irta: **Záborszky Endre**

Megirták a lapok, hogy Rákosi Jenőt jubilálni fogják, mégpedig ez a jubileum az eddigieknél is nagyobb arányu és ünnepélyesebb lesz, mert a nagy iró élete egyik legfontosabb dátumának 60. évfordulójára készül. Most 60 éve. 1866, végén került premierre Rákosi Jenő első szindarabja, az Esopus, a Nemzeti Szinházban. A szerző akkor irói és szinházi körökben teljesen ismeretlen fiatalember volt, aki szorgalmasan készült jogi tanulmányainak befejezésére és az irodalmi körökkel csak kezdett érintkezésbe jutni, néhány fiatal iró ismerőse révén, akik a Fürdőutcai Kávéforrás kávéházba jártak. A keret, melyben ez a nevezetes premier lezajlott a még nagyobbrészben német Pest volt, amely még nem alakult át Budapestté, ahol boltokban csak német nyelven lehetett boldogulni, vendéglőkben német volt az étlap és a pincér, a nyárspolgárok csak német ujságot olvastak, a Nemzeti Szinházban játszani kellett a tragédián és vigjátékon kivül operát, népszinművet és bizony még alig mult el annak az ideje, hogy felvonás közben a szin művészek és másfajta csepürágók mulattatták a közönséget, amely magáért a szinházi élvezetért nem volt hajlandó jegyet vásárolni. Ezenkivül még keserves küzdelmet kellett folytatni a német szinház konkurenciájával, amely bécsi vendégszereplőkkel, a bécsi szinházak sikeres darabjaival még a magyarok közül is sokat magához vonzott, különösen az előkelőbb társadalmi rétegekből. Ebben a helyzetben minden uj magyar darab sikere, egy-egy nyelvcsatája volt a magyar drámának és szinháznak és egy lépés Budapest magyarrá tételének nehéz munkájában.

A magyar dráma abban az időben még mindig kezdetén állott. Fejlődésének igazi kontaktusa a közönséggel csak Szigligeti Edének volt, aki formálisan egyeduralkodó szerepet játszott a Nemzeti Szinházban. A többi drámairó történelmi tragédiákkal, vigjátékaikkal és bohózataikkal csak ritkán tudtak sikerre vergődni és ez a siker is alig terjedt 8—10 előadáson túl. A koturnusos drámák kevésbbé hatottak, mert nem volt bennük igazi élet, a vigjátékok és bohózatok jórészt utánzatai voltak az akkor divatos német és francia szindaraboknak. Az Esopus meglepte a közönséget, mert egészen más volt, mint amit az emberek eddig megszoktak: hangjában, felfogásában, visszament a modern dráma ősforrásához, Shakespeare-hez, friss humor keringett ereiben, emberi arcok és karakterek tüntek fel benne, dialógusa, pompás svádája duzzadt a fiatalos okosságtól és energiától. A levegője izzig-vérig romantikus volt, de nem a század közepéről örökölt szentimentális romantika élettelen sablonja volt ez, hanem valami egészen uj, a fantázia kedves játékával csillogó levegő, amelynek vibráló szinei alatt folyton életet lehetett érezni. Ez az életteljesség már indulást jelentett e reálisan modern dráma terén. Ma már meg lehet állapitani, hogy az Esopus indította el a magyar drámát a fejlődésnek abban a modern irányában, amelynek sodrában a mai sikerekhez eljutott Rákosi után Csiky Gergely, Dóczi Lajos és mások követték a példát, a romantikus vigjáték divatba jött, de egyre erősebben belenyomult a realizmus szelleme és maga Rákosi is egyre jobban belevette ujabb müveibe a társadalmi és lelki élet valószerü rajzát. Néhány év mulva már olyan tekintély volt szinházi dolgokban Rákosi Jenő, hogy őt állitották a Népszinház megalapitására alakult mozgalom élére, ő csinálta az egész ügynek a propagandáját, szervezését. Az ő agilitása teremtette elő a szükséges pénz legnagyobb részét, ő küzdött meg napról-napra tornyosuló akadályokkal, s mikor végre az uj szinház létrejött, ő lett annak első igazgatója. Hogy mekkora munkát végzett itt, milyen nehézségeket győzött le, mennyi bizalmatlansággal intrikával, rosszakarattal kellett szakadatlanul harcolnia és hogy vitte diadalra ezt szép ügyet, amely Budapest megmagyarosodásának egyik leghatalmasabb tényezőjét jelentette, — azt csak ő tudja egyedül.

Meg is irta 3 kötetre terjedő emlékezéseiben, melyek most fognak megjelenni összes müveinek nagyszabásu 12 kötetes jubileumi kiadásában, melyet rövid időn belül a nagyközönség kezére fog juttatni a Franklin Társulat. Ez az emlékirat érdekességénél fogva szenzációs regény, ma-

Irógépek kölcsön kaphatók
Neidhart J. irógépüzletében
Deák-u. 4.

— **Vasárnap avatták fel az új siklósi járás bírósági székházát.** Szép ünnepség keretében vasárnap délelőtt avatták fel Siklós nagyközség modern, emeletes járásbírósági épületét. Az avató ünnepség a járásbíróság udvarán folyt le, amely zsúfolásig megtelt a meghívott vendégekkel és az érdeklődőkkel. Pécsről megjelentek Félix Antal dr. ítélőtáblai elnök, Imrefi Imre táblai tanácselnök, Szabó Lajos törvényszéki elnök, Jellachich Lajos dr. és Szüts Ernő dr. törvényszéki tanácselnökök, Vargha József, Vass József és Dobos Lajos dr. törvényszéki bírák, Prigly Jenő dr. járásbíró, Nemes Vilmos dr. kormányfőtanácsos, a pécsi ügyvédi kamara elnöke, Piacsek Zoltán dr. ügyvéd, a kamara alelnöke, Szabó János dr. püspöki jogtanácsos, Gombos Ede dr., Kelemen Mózes, Kemény Jenő dr., Trinn Miklós és Nemes István dr. ügyvédek. Siklós társadalma élén Benyovszky Móric gróf és Lieber Ferenc dr. főszolgabíróval teljes számban képviseltette magát. A Hiszekegy után Emődi Géza siklósi járásbírósági elnök mondott avató beszédet, kiemelve Siklós polgárságának és az igazságügyi kormánynak áldozatkészségét, amely lehetővé tette az új járásbíróság építését. Fejes János dr. siklósi ügyvéd a helybeli ügyvédi kar nevében mondott beszédet. Végül Siklós nagyközség bírája mondott néhány keresetlen szót. A Himnusz eléneklésével ért véget a szép ünnepség, amely után a Pelikánban volt bankett. A társasebéden Félix Antal dr. a kormányzóra mondott pohárköszöntőt.

— **A felszabadulás aranykönyve.** Felkérettünk az alábbi nyilatkozat közzétételére. Sajnos csak most jutott tudomásomra, hogy a Felszabadulás Aranykönyve címen többek közt csekélységem neve alatt is előfizetőket és életrajzi adatokat gyüjtenek Pécsett és a vidéken. Minthogy én senkinek sem írásban, sem szóban nem adtam erre felhatalmazást, — nevem felhasználását, s annak a gyüjtőíven való kinyomtatását üzleti fogásnak és súlyos visszaélésnek kell tekintenem. Ezen nyilatkozatommal közhírré teszem, hogy semmiféle nexusban nem vagyok a könyv kiadóival és az előfizetők gyüjtőivel, kik közül alig ismerek valakit. Fejes György dr.

— **Rendőri hírek.** Karpecz Imre (Zöldfa-u. 20.) bejelentette a rendőrségen, hogy felesége Putz Erzsébet f. hó 3-án délben elment hazulról és azóta nem tért vissza. — Glöckner Gyula (Deák-u. 4.) feljelentést tett ismeretlen tettes ellen, aki autójának oldaltáskájából új browningját ellopta. Kára 90 P. — Durczi József (Kiskereszt-u. 30. sz.) feljelentést tett ismeretlen tettes ellen, aki O. M. T. K. ebédhordó táskáját ellopta. Kára 4 P. — Dörömbözö Dávid (Radnics-u. 26. sz.) feljelentést tett ismeretlen tettes ellen, aki ma éjjel a Tüzér-utcai szükséglakások mellől egy fekete és egy sárga herélt lovát ellopta. Kára 270 P.

A SINGER VARRÓGÉPEK mégis A LEGJOBBAK!

— **A pécsi református egyház köréből.** A Regnum Christianum Egyesület tagjait ezúton kéri az egylet elnöksége, hogy június 10-én, szerdán tartandó kézimunka délutánon lehetőleg teljes számban jelenjenek meg, mert ezen az idényben utolsó hézimunkadélutánon osztják ki a tagok között a meglátogatandó szegények jegyzékét. A református leánynevelő intézet most bezárult kézimunka kiállítását vasárnap is feltünően szép számú közönség látogatta végig, kik nagy elismeréssel távoztak a meglepően szép dolgok megtekintése után. A kiállítás főrendezője Mojsisovich Margit igazgatónő volt, kivel e nagy munkában a tanári kar összes tagjai egyenlően résztvettek.

— **Pénzintézeti tisztviselők teniszversenye.** A pécsi pénzintézeti tisztviselők első ízben léptek sport terén a nyilvánosság elé. A teniszverseny döntőit vasárnap délután fél 5 órai kezdettel a PAC—PEAC Tüzér-utcai pályáin kollégiális nézőközönség előtt bonyolították le és annak eredményei a következők: Férfi egyes: Herfurt (Dunántúli Bank)—vitéz Massay (Pécsi Takarékpénztár) 6:4, 2:0 (félbeszakitva.) A korán beállott sötétség miatt e mérkőzést nem tudták befejezni és azt a hét egyik napján játszák le. Férfi páros: Kreutzer (Pécsegyházmegyei Takarékpénztár), Herfurt (Dunántúli Bank)—Stern, Goldner (Délmagyarországi Keresk. Bank) 4:6 6:1, 9:7. A vesztes párnak meccslabdája volt. Este a Széchenyi-étterem terraszán Siptár Lajos, a Pécsi Takarékpénztár ügyvezető igazgatója szép és tartalmas beszéd keretében osztotta ki a pécsi pénzintézetek remek tiszteletdíjait.

— **A szászvári leventék tábortüze.** A szászvári levente egyesület Urnapján a község közvetlen közelében a festői magaslaton fekvő kálváriahegyen a trianoni békediktátum elleni tüntetés jeléül este 8 órakor tábortüzet gyujtott és ebből az alkalomból a község közönsége már a délutáni órákban nagy rajokban lepte el a gyönyörű pázsittal benőtt domboldalt. A leventék, valamint a Szászvári Önkéntes Tüzoltó Testület tagjai teljes számban vonultak a hegyre, de nem maradt el a község intelligenciája sem. Este pont 8 órakor gyujtották meg a Himnusz eléneklése közben a tábortüzet, majd Limbacher Sándor igazgató nagy hatást keltő beszédben ismertette a szomorú nap jelentőségét és kiemelte beszédében, hogy az ifjúságban állandóan felszínen kell tartani a reváns gondolatát és állandóan oktatni, hogy mit vesztettünk Trianonban. A magyar Hiszekegy eléneklése után a közönség csendben elvonult.

— **A Maurinum igazgatósága** bérbeadja a szünidőre július 1-től szeptember 10-ig a kollégium új teniszpályáját. A bérelni szándékozók jelentkezzenek a bérlet megbeszélésére Németh László praefectusnál a Maurinumban.

— **Elveszett** szombaton délben az Irányi Dániel-téri hivatalban 20 pengő, amely egy kisfiú zsebéből esett ki. A becsületes megtaláló adja át a Dunántúl szerkesztőségében, ahonnét azt továbbítjuk a jogos tulajdonosához.

— **Poloskát, svábot, molyt** kiirtani házilag csakis a **Löcherer Chimexinnel** lehet, mert nemcsak az élő rovarokat, de azok petéit is nyomban elpusztítja. Gyógyszertárak és drogériákban kapható.

Előadás az olasz zene fejlődéséről

Pécs, jún. 8. — Mint már röviden jeleztük, váratlan müélvezetben volt része annak a szépszámú közönségnek, amely szombat délután meghallgatta Dott. Casera Valdbrega bolognai professzor előadását. A kiváló pianista, aki teljes odaadással merül el a XVII. és XVIII. század olasz zenéjébe is, először történeti áttekintést nyujtott e két századról, amely átmenet a XVI. sz. polifon egyházi zenéje és a XIX. sz. operája között. A Firenzéből kiindult próbálkozások után rövidesen olyan egyéniség jelenik meg, akinek a művei abszolut esztétikai értékűek: Monteverdi. Műveinek teljes kiegyensúlyozott harmóniáját az adja meg, hogy a jellemeket, a cselekményt a zenéből vezeti le, tehát ezek organikus egységbe olvadnak. Az eddigi polifon szólamok helyett a hangsúly most már az egyéni hangon van, egyéni érzések jelennek meg Carissimi, oratoriumaiban, Stradella és mások vanzone-iban, a színpadon, amelynek három mestere: Piccini, Cimarosa, Pergolesi az olasz hagyományokban gyökerező komikus operát művelik, de gazdag érzelmi tartalmúak.

Az emberi hangtól függetleníti magát és kifejlődik az instrumentális zene. Az orgona nagymestere Frescobaldi, kontrapunktibus hangszerelése, ötletgazdagsága a variációkban, erőteljes kifejezésmódja későbbi mesterek — Bach) — mintaképévé tették. Megjelenik a zongora őse, a clavicenbalo és annak mestere: Scarlatti, akinek a szonátái előfutárai Clementi zongoraszonátáinak. Az ő és utódainak művei az olasz lélek derüjét, harmóniáját, érzelmi gazdagságát adják vissza.

A tartalmas előadás után Dott. Valabregában a zongora igazi mesterét ismertük meg. Galilei, Frescobaldi, Zipoli műveinek interpretálásában a clavicembalo technikát vitte át a zongorára, olyan kimüvelt technikával, preciz ritmikával, ami egyrészt mutatja a clavicembalo litteraturában való jártasságát, másrészt művészi virtuozitását és legfőként a műalkotások szellemébe való teljes beleélést. A zenei tudás és átélés szuggesztiv erővel érvényesülnek előadásában, hogy a közönségből sürün váltotta ki az elragadtatás hangjait.

Valabrega professzor a Maurinum vendége volt és Vargha Damján dr. igazgató kérésére a collegium ifjúsága számára is rendezett egy „házi" hangversenyt, amely azonban gyönyörü művészi teljesítmény volt. Corelli Gavotte-ja és Grazioli Sonata-ja után modern olasz művekre került a sor. Pécsett volt a magyarországi bemutatója — mondhatjuk: innen indulnak el útjukra a magyar hangversenytermekbe — Mazzetti Rin-Tin-Tin-je (zenebohócok fantasztikus tánca), Desderi tartalmas, súlyos Intermezzo-ja, Sgambati Nenia-ja. Beethoven Sonatájának (Op. 110) méltóan szép interpretálása után Liszt Campanella-jával fejezte be a művész a sikerült estét, amely a kölcsönös, meleg szimpátia közvetlen kifejezésével ért véget.

L. F.

Mozgásművészeti matiné

Pécs, jún. 8. — Elökelő és lelkes közönség töltötte meg vasárnap délelőtt a nőegylet termét, hogy Gál Edith mozgásművészeti iskolájának évadzáró matinéján szemléltető magyarázatát kapja a modern testnevelési metódus egyre nagyobb térhódításának. Rendszerének lényege: a gyermek testi kiképzése a legpuritánabb eszközökkel, az izmok észszerü foglalkoztatása, a fantáziának egészen eredeti módon való megmüvelése, a ritmusérzék fejlesztése stb.

Müsorának első része ritmikus és plasztikus gyakorlatokat ölelt fel. Egytől-egyik érdekes, hasznos gyakorlatok, amelyeket egy gyermekcsoport mutatott be, kitünő betanultsággal.

A müsor második része táncszámokból áll Grieg, Brahms, Schumann és Bartók-melódiák nyertek stilusos kifejezést és itt külön ki kell emelnünk Brahms gyönyörü magyar táncát, amelyet a kis Linder Erzsi, Pehán Mária, Szivó Emmi, Gál Judith és Károlyi Ibi olyan szivderitő átérzéssel lejtettek, hogy a közönség zugó tapsaira meg kellett ismételniök. A nagyobb lányok táncai, ártisztikus produkciók voltak. Bernhard Klári, Klein Lenke és Koller Pipi neveit érdemes idejegyezni, mindhárman nagyban hozzájárultak a matiné sikeréhez. Egész külön helyet érdemel egy 10 éves kislány neve. A Károlyi Ibié, aki igaz tehetség. A közönség megértéssel és sok sapssal honorálta a matiné minden egyes számát és úgy a szereplő növendékeket, mint az iskola érdemes tanárnőjét lelkes szeretettel ünnepelte.

)-(**Templomi hangverseny a ferencrendieknél.** Vasárnap délután 6 órai kezdettel fényes anyagi és erkölcsi sikerü egyházi hangverseny volt a ferencrendi plébánia templomban az orgona javára. A Pécsett csak ritkán adódó egyházi hangversenyen a templomot majdnem zsúfolásig megtöltő közönség áhitattal és elragadtatással hallgatta a szebbnélszebb, s Pécsett nagy részben még sohasem hallott énekszámokat. Agócsy László Schubert, Révfy, Beliczay, König Péter egy-egy kórusát meglepően kidolgozott, finom interpretálásban hallottunk a „Pécsi Szeráfi Kórus" preciz előadásában, König „Tu es Petrus"-át, mely különösen alkalmas volt a kar összetanultságának, fegyelmezettségének és felfokozott dinamikájának bemutatására. A polgári fiuiskola gyermekkara igazán meglepő formában énekelte Agócsy „Nagybőjti hangulat"-át, s Mendelssohn „Engeltercett"-jét, majd a „Szeráfi Kórus" női karával együttesen előadott Kodály, — ha egyházi használatra nem is alkalmas, de igy hangverseny keretében érdekesség szempontjából zenei csemegeként ható, „Öt Tantum Ergo"-ját. Az est szólóénekesnője K. Kallivoda Olga volt, ki ismert művészetével nemesen interpretált egy-egy Bach, Bizet, Franck, Rousseau művet orgona-, majd orgona- és hegedükisérettel, s az utolsó kettőt ezeken kívül a „Szeráfi Kórus" közreműködésével. A müsor összeállítása, a kórusok betanítása és vezénylése, az egész hangverseny rendezése a fáradhatatlan karnagynak: Agócsy Lászlónak érdeme, ki ezen a hangversenyen nemcsak mint elsőrangú dirigens, hanem mint invenciózus szerző is bemutatkozott. Orgonán Bán János tanár és Szentkereszty Elemér játszottak, kik ugyancsak minden dicséretet megérdemelnek. A müsort P. Bende Szaniszló budai ferences plébános magas szárnyalású beszéde osztotta ketté, ki az egyházi zenének az ember lelkére gyakorolt hatásáról beszélt a müsorba illően, szépen, magasztosan.

Pi.

HIREK

Június 9. — Kedd
Primusz és Felícián

D. e. 10: A vármegye közigazgatási bizottságának ülése a Nemzeti Kaszinóban.

Este 8: Zsolnay serlegünnepély a Polgári Kaszinóban.

— **Személyi hír.** Félix Antal dr. ítélőtáblai tanácselnök a bajai törvényszéki kirendeltség ügymenetének felülvizsgálatára Bajára utazott.

— **Scipiades professzor az orvoskar jövő évi dékánja.** Az orvostudományi kar ma délelőtt 9 órakor tartotta dékánválasztó ülését. A kar hálás köszönetét fejezte ki Mansfeld Géza dr. ezidei dékánnak eredményekben gazdag és az egyetem jövője szempontjából hasznos működéséért. Miután Mansfeld tanár ragaszkodott ahhoz, hogy a jövő évre a dékáni tisztet nem vállalja, a kar egyhangulag Tóth Zsigmond dr-t választotta meg jövő évi dékánná. Tóth Zsigmond dr. betegségére hivatkozva, felmentését kérte. Az újabb választás eredménye az lett, hogy a kar Scipiades Elemért választotta meg 1931/32. tanév dékánjává. Kari jegyzővé pedig újból Gorka Sándor professzort választották meg.

— **Néhai Mayer József dr. pécsi postafőigazgató portréjának leleplezése.** Szombat délelőtt 11 órakor megható házi ünnepély keretében leplezték le néhai Mayer József dr. postafőigazgató portréját a pécsi postaigazgatóság tanácstermében. Bevezetőül a Pécsi Postatisztviselők Dalárdája a Magyar Hiszekegyet énekelte el. Utána Mair József postaigazgató tartotta meg hatásos ünnepi beszédét. Majd Staár Ferenc postafőigazgató vette át elődjének portréját megőrzés végett kegyeletes szavak kíséretében. Végül a Pécsi Postatisztviselők Dalárdája Ammer: „Nem, nem soha" című irredenta művét adta elő a Dalárdától megszokott precizitással. A jól sikerült portré Pontyos József sellyei származású fiatal, tehetséges festő műve.

— **Képleleplezés a Felsővámház-utcai elemi iskolában.** A Felsővámház-utcai elemi népiskola tantestülete június hó 6-án rendes havi értekezletével kapcsolatosan ünnepélyes keretek közt leplezte le Szieberth Róbert felügyelő-igazgató képét. A jól sikerült képet vitéz Rácz Jenő, igazgató-tanító, festőművész festette, ki a tantestület nevében szeretettel üdvözölte az értekezleten megjelent Szieberth Róbert felügyelő-igazgatót névnapja alkalmával s abból az alkalomból, hogy tanítói pályáját 40 évvel ezelőtt a Felsővámház-utcai iskolánál kezdte meg. Tartalmas beszédében rámutatott arra, hogy a kép elhelyezésével jelképezni akarja a tantestület azt, hogy mindig szeretett felügyelőjének nyomdokain kíván járni s az ő szellemében működni, s hogy a későbbi tanítóutódoknak is példányképül szolgáljon az ő nemes jelleme és tanítói munkássága. Ezután az iskola énekkara négyszólamú dalban köszöntötte Szieberth Róbert felügyelőt, ki mélyen meghatva mondott köszönetet a váratlan ünneplésért.

Villanyárammal sújtatta magát agyon egy 51 éves szászvári fuvaros

A szerencsétlen emberrel egy pillanat alatt végzett a nagyfeszültségű áram

Pécs, jún. 8. — Az öngyilkosságnak szokatlan módját választotta Róth József 51 éves szászvári lakós, aki villanyárammal sújtatta magát agyon. Az életúnt Róth József fuvaros volt, de az utóbbi időben egyre rosszabbá vált a sora és ezért érlelődött meg benne a végzetes gondolat, hogy eldobja magától az életet.

Vasárnap délután egy 9 méter hosszú rézdrótot vett magához és azzal a falú határába ment.

A drót egyik végét a csuklójára kötötte, a másik végére pedig egy kilós követ erősített.

Amikor ezzel elkészült, a követ feldobta a nagyfeszültségű áramvezetékre, amely

a rézhuzal érintkezésével azonnal megölte Róth Józsefet.

A szerencsétlen embert holtan találták meg a falubeliek.

A pécsi kir. ügyészség kiadta a temetési engedélyt Róth József hozzátartozóinak.

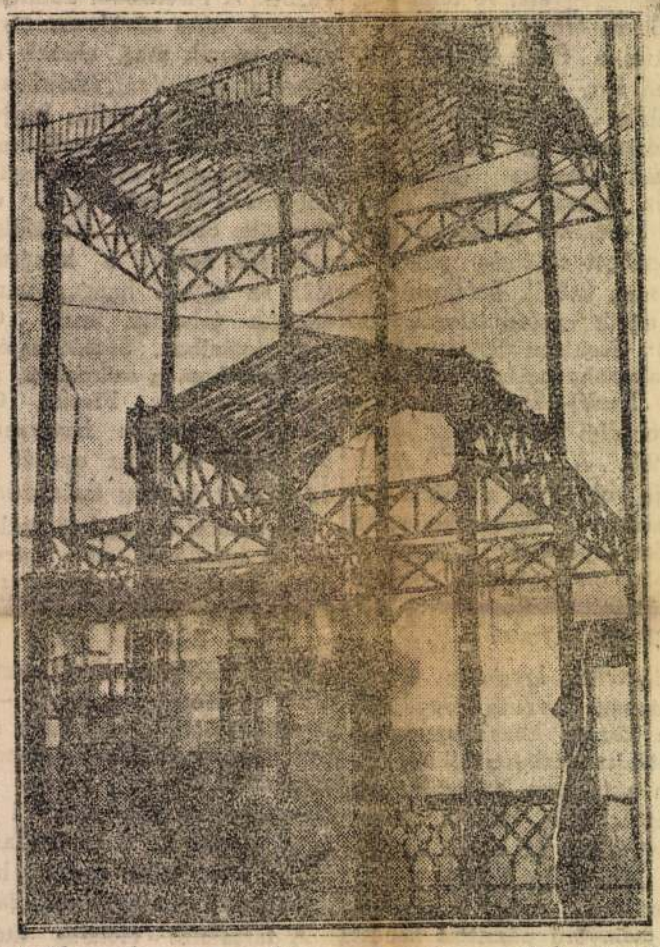

A müncheni Glaspalast a borzalmas a borzalmas tűzkatasztrófa után. A borzalmas tűzvész, mint ismeretes, 3000 műkincset hamvasztott el.

— **Érettségi vizsgálat a pécsi gyakorló reáliskolában.** Ma délelőtt fejeződtek be a gróf Széchenyi István gyakorló reáliskolában az érettségi vizsgálatok, amelyek Birkás Géza dr. egyetemi tanár elnöklete alatt múlt hétfő óta folytak. A 41 jelölt közül jelesen érett: Slőd Géza, Engel Károly, Engelschált József, Ernst Frigyes, Goldschmidt Pál, Scheibner Kálmán és Schnitzler Zsigmond. Jól érett: Bauer Károly, Jancsek János, Kovács István, Krausz László, Lang László, Müller Imre, Pölöske Mihály, Reinfeld Miklós, Sándorházi Lajos, Schmidt Henrik, Sonnenfeld György és Vecsei Sándor. Érett lett Adler Ferenc, Crettier Károly, Fischer Sándor, Fuchs Ferenc, Gász József, Hoffmann Tibor, Krauss Henrik, Liszt Ferenc, Meszess István, Paulovits József, Schön Antal, Schütz József, Tóth Zoltán és Varga János.

— **Adományok.** Glaser Ottóné a Dunántúl szerkesztősége útján egy csomag Uj Idők-et adományozott a Magyar Nemzeti Szövetség pécsi körének. N. N. a szegényeknek egy pengő ötven fillért adományozott ugyancsak a Dunántúl szerkesztősége útján.

— **Madarak és fák napja Málomban.** A keszüi plébániához tartozó községek tanítói Svarda Gyula málomi, Betovics Dezső keszüi és Weszely Margit gyódi tanítók, illetve tanítónő vezetésével a pécsi papnövelde uradalom kökényi fenyvesében tartották meg a madarak és fák napját. A száznál több szavalat és sok-sok éneken kívül igen kedves meglepetést szerzett Weszely Margit tanítónő az ő kis németajkú növendékeivel. „Tavaszi jelenetek" címen három kis színdarabot adtak elő. Navracsics Ferenc plébános és a kartársak melegen üdvözölték a lelkes tanítónőt fáradságot nem ismerő munkásságáért.

— **Halálozás.** Mohai Istvánné szül. Gondos Mária, máv. segédtiszt neje, június 7-én 36 éves korában meghalt Pécsett. Temetése június 9-én, délután 4 órakor lesz a központi temető ravatalozó csarnokából. Gyászmise június 10-én, reggel 8 órakor lesz a ferencrendiek templomában. Halálát férje, gyermekei, édesanyja, anyósa és a széleskörű rokonság gyászolják.

Gyomor-, bél- és anyagcserebetegségeknél a természetes „Ferenc József" keserűvíz az emésztőszervek működését hathatósan elősegíti s így megkönnyíti, hogy a tápláló anyagok a vérbe kerüljenek. Orvosi szakvélemények hangsúlyozzák, hogy a Ferenc József víz különösen az ülő életmódnál igen hasznos gyomor- és bélszabályozó szer. A Ferenc József keserűvíz gyógyszertárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— **Zsolnay serlegünnepély.** A Pécsi Polgári Kaszinónak minden évben Zsolnay Vilmos emlékére rendezett serlegünnepélye holnap kedden este 8 órakor megtartandó társasvacsora keretében fog lezajlani. Amint értesülünk, a társasvacsora iránt ezúttal is igen nagy érdeklődés nyilvánul meg. Az emlékbeszédet Szinkovich Károly nyug. várm. főjegyző fogja tartani, míg a Pécsi Polgári Daloskör énekel.

— **Tanítói jubileum.** A napokban tartotta a szigetvári esperesi kerület tanítói köre Lakócsán rendes tavaszi gyülését, melynek a 35. működési évét betöltő világi elnökének, Lassányi János ker. isk. látogató, igazgatótanítónak ünnepeltetése volt a fénypontja. A kiváló, agilis elnök ünneplésére a kerület papsága és tanítósága teljes számban jelent meg. A tanítói kör megbizásából Varga Ferenc alelnök ecsetelte az ünnepeltnek példás szorgalmát, szervezőképességét, mely felettes hatóságának figyelmét sohse kerülte el. Hogy a szigetvári kerület oly magas nivóju, az sok tekintetben neki köszönhető. Utána Kertész Mária boldogasszonyfai tanítónő költői szárnyalású beszédben köszöntötte fel Lassányit. Végül átadta a kör ajándékát, egy remek kivitelü virágcsokrot. A köri gyülés szeretetének jeléül Lassányi Jánost örökös elnöknek választotta meg. Az ünnepelt meghatva mondott köszönetet a kedves meglepetésért és igéretet tett, hogy a múlt és jelen munkásságát a jövőben is szeretettel, nem csöggedve az Egyház, Haza és a katolikus tanügy javára fogja folytatni. A gyülés utáni banketten Martinkovics János ker. tanfelügyelő köszöntötte az ő kiváló munkásságát.

— **Philips Rádiót javit Graef Rádió Pécs, Király-utca 4.**

— **Öngyilkosság a Mecseken.** Vasárnap délután a Mecseken, az úgynevezett Mandulás környékén egy diákokból álló kiránduló csoport az egyik fán akasztott emberre talált. Kiáltozásukra a mecseki kirándulókból rövidesen egy egész tömeg verődött össze. Az öngyilkost levágták a fáról és megpróbálták életre kelteni, de minden ilyen kisérlet hiábavalónak bizonyult. A szerencsétlen emberen, akinél sem igazoló irást, sem búcsúlevelet nem találtak, már nem lehetett segíteni. A nyomozás megállapította, hogy az öngyilkos Kasztner István 33 éves sütőmunkással azonos, aki a megszállott Bácskából került néhány évvel ezelőtt Pécsre, ahol alkalmi munkákkal tartotta fenn magát. Legutóbb egy pécsi pékmesternél állott alkalmazásban, mint sütőmunkihordó. Az örökös gond és nélkülözés végül is felőrölték a szerencsétlen ember idegeit, s Kasztner a halálban keresett menedéket. A holttestet az egyetem kórbonctani intézetébe szállították.

XVII. évfolyam, 92. szám. Ára 24 fillér Pécs, 1927. április 24. Vasárnap.

DUNÁNTÚL

Előfizetési ár házhoz szállítva vagy postán
Egy hóra 2 Pengő ko[illegible]
Egyes szám á[illegible]
oldalas
Kéziratokat nem[illegible]

Szerkesztőség: Lyceum-utca 4. sz.
Szerkesztőség telefonja: 650. szám.
Kiadóhivatal: Lyceum-utca 4. sz.
Kiadóhivatal telefonja: 222. szám.
Hirdetés díjszabás szerint.

DUNÁNTÚL
18 Nagys.
Dr. Szőnyi Ottó úrnak
V., Állatkert-u. 1. Szépm. múzeu
Buda

A cserkészek

ünnepe a mai nap. Csupasztérdű, melegszemű cserkészfiúk százai vonulnak fel ma a Székesegyház előtti térre, hogy védőszentjük ünnepén megújítsák azt a fogadalmat, amely új magyar lovagokká, a haza gyerek-katonáivá avatta őket. Mert ezek a büszkén lépkedő cserkészfiúk lovagok, katonák, akik bár külön-külön gyárosokká, mérnökökké, orvosokká, papokká, iparosokká, kereskedőkké növekednek, de egyben, — a haza védelmében, — mindig egyek lesznek.

A magyar mindig katonanép volt, még pedig nem a másét pusztító, hanem a magáét védő: igazi honvéd. A magyar mindig őrtálló vitéze volt annak az erősségnek, amelyet a Kárpátok bástyafalai, a Duna és a Délvidék mocsarai védtek.

És a magyar föld mindig megtermette a maga védőit, fölnevelte honvédeit. Ezeréves létünk titka a honszerző Árpád, a honvédő István és László, a honrendező Béla, az őrtálló Zrinyi, a törökverő Hunyadi, a várvédő Dobók, Jurisicsok, Losonczyk, a lovonülő, kardotforgató püspökök és papok, a csatában elesett költők, páncélba öltözött tudósok, hazátvédő mérnökök, tanárok és tanítók szívében lakott.

Ujabb ezeréves létünk titka a cserkészotthonok csendes zugában rejtőzik, ahol az alkotás szenvedélye hevíti ezernyi ezer magyar ifjú szívét-lelkét, acélozza karját; ahol honszerző és honvédő gyerekkatonák ezrei várják az órát, amelynek el kell érkeznie; ahol ezer és ezer ajak dalol: „Ránk vár a világ, ez a harc a miénk . . .!"

És akik végignézik a cserkészfiúk mai felvonulását, meghallgatják fogadalmukat, — óh bár az egész város látná és hallaná, — gondoljanak arra, hogy a magyar föld most is megtermette a maga védőit. Mert a büszkén mosolygó cserkészszemekből a magyar lehetőségek végtelen gazdagsága sugárzik. Nincs ott letört remény, nincs beteges nyafogás, nincs tehetetlen bánat, de van feszülő akarat, tevékeny erő, dalos munkakedv.

Sárkányölő szent György ünnepén a magyar cserkészek új fogadalmat tesznek. Megfogadják, hogy a cserkésztörvények betartásával tengelyt akasztanak abba a szörnyű kaoszba, melyet az atomjaira bomlott magyar világ mutat és rendet teremtenek a szétdúlt magyar élet romjain.

Sárkányölő szent György ünnepén a Mecsek alján is felhangzik a dal: „Ránk vár a világ, ez a harc a mienk . . .!" (— pl).

Zichy Gyula gróf érsek 50 milliót ajánlott fel Prohászka püspök emléktemplomára

Budapest, ápr. 23. — *Zichy* Gyula gróf kalocsai érsek levelet intézett *Klautz* György prelátushoz, székesfehérvári káptalani helynökhöz, amelyben értesíti a székeskáptalant arról, hogy *Prohászka Ottokár püspök emléktemplomára ötvenmillió koronát ajánl fel.* Zichy érsek is — mint Prohászka Ottokár — a székesfehérvári egyházmegyéből indult el a papi pályára, együtt nyerték püspökké szentelésüket s a legbensőbb barátság kötötte őket össze negyed évszázadon keresztül. Levelében kéri Zichy érsek a káptalant, hogy a Prohászka-emléktemplom propagálásával tegye lehetővé az elhunyt nagy püspök emlékének méltó megörökítését.

Prohászka püspök emlékének megörökítésére egyébként két országos gyüjtéssel egybekötött akció is indult meg. Székesfehérvár város törvényhatósága mauzoleumot kíván építeni, az Egyesült Keresztény Nemzeti Liga pedig szobrot állít Prohászka püspöknek Budapesten. Mindkét akcióra országos gyüjtésre kértek engedélyt a belügyminisztertől.

Az olasz-magyar szerződés Romániában izgalmat keltett

Róma, ápr. 23. — A Stampa bukaresti képviselője beszélgetést folytatott Mitilinau román külügyminiszterrel az olasz-magyar szerződésről, arról az izgalomról, amelyet ez a szerződés Romániában keltett. A miniszter kijelentette, hogy ez az izgalom a féltékenység érzületéből táplálkozik és egyébként jórészt az ellenzéki sajtótól származik, amely cenzurától mentesen nyilvánithatja véleményét. Egyedül a román kormány magatartása számit azonban és ennek őszintesége Olaszországban senkinek nem szabad kétségbe vonni.

A kedvetlenséget nem az a megitélés okozza, amelyben az olasz sajtó részesitette a szerződést, hanem azok a magyarázatok amelyeket budapesti lapok még a hivatalos körökhöz közelálló lapok is füztek a szerződéshez. Magyarországra való tekintettel támadt tehát a nyugtalanság a román sajtóban és bizonyos román körökben a szerződés miatt, mert Romániában alaposan ismerik a magyar közvélemény gondolkodását.

2300 magyar uricsalád sorsa Erdélyben

Kolozsvár, ápr. 23. — A magyar párt kolozsvári tagozata az imperium átvételekor esküt nem tett magyar köztisztviselők és családjaik 2300 magyar intellektuell család érdekében nyilt levelet intézett Avarascu tábornok miniszterelnökhöz, a román közvéleményhez és a román sajtóhoz. A miniszterelnökhöz intézett nyilt levél hivatkozik arra, hogy az imperium átvétele idején még nem lehetett tiszta képet alkotni Erdély hovatartozásáról és a tisztviselők ezért a nemzetközi jogszabályok értelmében nem tették le az esküt, ami miatt minden nyugdij és végkielégités nélkül elbocsátották őket.

1920-ban rendelet jelent meg, amely felhivta az esküt nem tett tisztviselőket, hogy eskütételre jelentkezzenek. A tisztviselők most már jelentkeztek is eskütételre, de a váratlanul jött kormányválság megakadályozta őket az eskütételben. A levél kéri a miniszterelnököt, hogy a 8 év óta éhséggel küzdő tisztviselők problémáját a törvény és igazság nevében oldja meg. A román közvéleményhez intézett nyilt levél részletesen ismerteti a 2300 nyomorgó család szomoru sorsát.

Az olasz munka charta

Budapest, ápr. 23. — Az olasz munka-charta világszerte nagy feltünést keltett. Bethlen István gróf miniszterelnök a legélénkebb figyelemmel kiséri az olasz kormány szociálpolitikai intézkedéseit és e célból egy 2—3 tagu bizottságot küld ki, az olasz munkáskérdés tanulmányozására.

Hirek néhány sorban

Egyetemi magántanárok lettek Loessl János dr. debreceni egyet. adjunctus és Révész Imre dr. debreceni ref. lelkész. — *A kapurthalai maharadzsa* látogatást tett Bethlen miniszterelnöknél. — *Rákosi Jenőt* harmadik napja magas lázzal hörghurut lepte meg. Láza ma már csökkent 37.7. Az orvosok szerint aggodalomra nincs ok. — *Wrangel tábornok* ma Belgrádba érkezett. — *Főgondnokává* választotta a gyuró-kuldói ref. egyház Hardy-Dréher Béla dr. földbirtokost. — *Elhunytak:* özv. Kovács Mihályné Rácz Juliska Debrecenben, Kiss József ref. esperes Pápán, özv. Szilassy Aladárné Vizsolyi Mária Bpesten, Lányi Imre ny. állampénztári főtanácsos Dombóváron, Nagy Benő somi ref. lelkész, Draskovich József ny. főerdőtanácsos Bpesten, Schlesinger Ignác börgyári tisztviselő Bpesten, Benkő Lajos ref. lelkész Hajdunánáson, Szabó Károly földbirtokos Tiszakarádon, Pártly Gábor dr. ügyvéd Bpesten, özv. Szőke Lajosné Sipos Erzsébet Bpesten, Sterbeczky József ny. bankigazgató Keszthelyen, Csörghe Gyula Sátoraljaújhelyen, özv. Löblé Henrikné Nagyváradon. — *A soproni kanyarójárvány fokozódik.* Ujabban 800 gyermek betegedett meg, 5 meghalt. — *Kigyulladt* a bukaresti nagy Coltza kórház. Egy pavillon leégett, emberéletben nem esett kár. — *Tűz pusztított* az erdélyi Naszód városban, 150 ház elhamvadt. A kár 50 millió lei. — *A szegedi Csillagbörtönbe* vitték a hütlenségért és kormányzósértésért 5 évre elitélt Roboz Imrét. — *Zadravecz püspök megrágalmazásáért* Szabó László ujságirót 1200 pengő pénzbüntetésre és 1000 pengő erkölcsi kár megtérítésére itélték. — *Megmérgezte magát* Szigeti Pálné idegbeteg bpesti úriasszony. — *Lezuhant* a Kassa-Brünni repülőgép Kassa mellett. A pilóta 10 méter magasból kiugrott és nem történt baja. — *Megszökött* a győri rendőrség fogdájából Öry Lajos többszörösen büntetett mechanikus. — *Kiutasitották* Mexikóból a mexikói érseket és még két másik főpapot. — *Ferencváros—Hungária kombinált contra Bratislava 5 : 0.* — A Mátrában 30% rezet tartalmazó ércet találtak. — *Ezeréves templom* romjait ásták ki a sopronmegyei Muzsaj község határában. — *A menekült oroszok* templomot és kultúrházat épitenek Becskereken. — *A magyar gazdák* kisajátitott földjeit Ujvidéken a szerb veteránok között osztották ki. — *Időjóslás:* Felhősebb idő nyugati szelekkel, hősülyedéssel és sok helyütt esővel és zivatarral.

Lapunk mai száma 20 oldal

A pécsi Zsolnay gyár uj művészi disztárggyal lepi meg a világot

Pécs, ápr. 23. — Zsolnay Vilmos születésének századik évfordulója alkalmából országos emlékünnep előkészitésén munkálkodik Pécsett a kereskedelmi és iparkamara a társadalom vezetőinek bevonásával. Pécsnek kétségtelenül büszkesége Zsolnay Vilmos, de büszkesége az a gyár is, amely az ő alapitása s ahol a régi csapásokon ma is tovább folyik csendben, szerényen a munka. Ebben a gyárban, ahonnan világ hóditó utjára indult az eozin és a majolika tettünk a napokban két órás látogatást.

A hatalmas kiterjedésü gyár az utolsó esztendők alatt óriási változáson ment keresztül. A technikai fejlődésnek olyan utját tette meg, amely a mult dicsősége mellett ma már a jelen alkotásainak sok értékét és szépségét ragyogtatja fel.

A Zsolnay-gyár a mellett, hogy a törékeny finomságok, művészi szinváltozatok, kecses vázák és figurák népes seregének birodalma, még a praktikus élet számára termelt ipari cikkek egész sorozatával is kivonul teljes versenyképességgel a világpiacra. Mindezek tetejébe pedig most a porcellán anyagának tökéletessé való formálásával egészen új műtárgy tipussal kerül a világ elé. Nagynevü művészek finom modelljeit adják vissza a tökéletesitett porcellánban. Olyan nemes fényü, finom müvü porcellán figurák kerülnek ki a Zsolnay-gyár rejtett mühelyeiből, amelyek szépségükkel, művészi formájukkal és előállitásuknak misztikus érdekességével megkapják az embert és a szem nem tud betelni látásukkal. Csak néhány ilyen remekművet volt alkalmunk látni és pedig az ismert nevü Lux szobrászművésznek és az állatvilág kiváló mintázójának Markup szobrászművésznek az alkotásait. Ezek a máz alatt művész kézzel festett szobrok, figurák a sajátos égetés révén nyerik különös szinüket és fényüket. Ezekből a most készülő müalkotásokból Párisban rendeznek kiállitást, de már szerepelni fognak a budapesti nemzetközi vásáron is. Ezeknek müzeális értékét és becsét emeli az a körülmény is, hogy minden egyes darabból csak alig néhány készülhet annyira nehéz és körülményes az előállitásuk. Ezek a tompa fényü dísztárgyak és ritkaságok lesznek a legszebb ékességei az izléssel berendezett lakásoknak.

A gyárban az uj fajta müvészi porcellán tárgyak készitése mellett sok irányban folyik a munka. Az ugynevezett malomban a különféle agyagoknak, masszáknak rengetegje. Egyik másik földet a norvégiai tengerből halászott kavicsokkal őrlik finomra. A gyár más helyén a kőagyag csövek gyártása folyik egy német szakértő vezetése mellett. Ezeknek a hatalmas csöveknek gyártásában a Zsolnay-gyár egyedül álló Magyarországon.

A gyár különböző épületeiben mindenütt szorgos munka folyik. A Zsolnay-gyár magas feszültségü porcellán szigetelői világhiresek és a belföld ellátása mellett messze külföldre Azsiába és Ausztráliába is szállitanak sok ezer darabot. Külön hatalmas osztálya van az edény félék készitésének. Itt már a korongos munka is géperőre van berendezve. A gyár fejlődésének jeleivel találkozunk lépten-nyomon. A régi nehézkes kemencéket átalakitották, a feleslegeseket lebontották. A gépek elektrizálásával meggyorsitották a munkát és olcsóbbá tették az ipari tömegcikkek előállitását. Tányérok, csészék, tégelyek majd a művészi tárgyak sorakoznak egymás mellett. Főleg az öblös tárgyaknál a formázás helyett az előnyösebb öntés szisztémájára tértek át.

A teljesen modernizált gyárnak koronája a müzeum, amely élő történelmi tükre a gyár munkásságának. A család művészi képességü, finom izlésü hölgy tagjai rendezték be. A kiállitott tárgyak nem csupán a tipusok és szinek változatát mutatják be, gazdag pompával, hanem az egyes etappokat is a megindulástól a mai napig.

De nehéz volna egy cikk keretében összeszorítani mindazt, amit a Zsolnay gyárról irni lehetne. A két órás gyors szemlélet alatt a gyár fejlődésének és fellendülésének sok száz beszédes bizonyitékával találkoztunk. És amikor büszkeséggel emlékezünk Zsolnay Vilmosra, ennek a pécsi világhires gyárnak magalapitójára, kell, hogy büszkeséggel és elismeréssel övezzük ezt a régi szolid csapásokon, de a modern technika legujabb eszközeinek felhasználásával tovább fejlődő és dicsőséget szerző pécsi gyárat.

1 p. leglinomabb selyemfilór harisnya szenzációs szinekben P. 3·20
BERTA harisnyaházban, Király-utca 15. Hattyu-épület. Tessék a cimre ügyelni

Jó és olcsó
SZEMÜVEGEK
ZEISS és BUSCH üvegekkel elismert szakértelemmel készülnek Chmura látszerésznél Pécs, Városháza. (Árlap ingyen)

rencsén Teplic (Szlovenszko)
gyógymódja három betegségi csoportra szoritkozik: 1. reuma, 2. köszvény, 3. ischias. Legerősebb hőforrások és iszapfürdők. Pensiólakás 40 Kc.-tól. — Információ: A fürdőigazgatóság utján.

Menetjegyiroda
(TAUSZ BANK) Király-utca 22,
Igazolványok
budapesti kedvezményes utazáshoz.

Az amerikai rendszerü alkoholmentes
„DELMA"
pezsgő
a legélvezetesebb üditő ital.
Kapható mindenütt.

BANÁN-BEHOZATAL ÉRETT NYUGATINDIAI BANÁN A LEGJOBB TÁPLÁLÉK BP. TELEFON: 982-85

A tulipánok őre

Irta: T. Hallósy Mártha

Kisasszondy Lőrinc keresztül rostálta csontos újjain az áldott fekete földet. Amint meghajolt, felső testtel görnyedt a virágai fölé, olyan volt mint egy titokzatos, öreg varázsló, aki rejtett helyen babonás szertartások között a természet nagy kincseit kutatja. Szeme, ez a mély gödrü, pisla tüzü mécses, benső örömtől fénylett. Lőrinc valóban titkokat kutatott, kincseket keresett és talált... Irásban hajlott fáradt hátát, jótékonyan szegezte át a fiatal titán, a márciusi nap, aranyveretü nyilaival. Végig bizsergett egész gerincén ez a langyos napsugár, elárasztotta a kezdődő tavasz nedves földszaga, fűébresztő melege.

A földet lassan morzsolgatták száraz újjai és amint gyengéd gondoskodással szórta vissza az elvetett magocska fölé, a titok, a természet rejtett kincse, mint minden évben, úgy ezidén is biztatóan a szemébe kacagott.

— Szárba fogok szökni, virágba fakadni, illatozni, lombosodni, öreg Kisasszondy Lőrinc gyönyörüségére, kertjének díszére, munkába tört napjainak igaz enyhülésére...

Igy igérkezik az eljövendő szépségek és öreg Lőrinc nem érzete a dereka sajgását, észre sem vette az órák múlását, csak ment tovább, néha felemelkedve, majd újra mélyet bókolva egy-egy földpúpocska előtt, melyben mezítelen virágtövek kuporogtak. A jácint már félénk-zölden emelte lándzsáit az ég felé és a tulipánok, Lőrinc kedvencei kezdték kis fejeikkel felütni, nedves, sötét börtönüket.

Az öreg Kisasszondynak jóságos, apáskodó mosoly fakadt a szája szélén, amint melléjük térdelt.

— Gyertek, gyertek, kis bolondjaim — hivta őket enyelegve és a nagy darab goromba földeket, finoman aprózva porhanyósra morzsolta, úgy könnyitette meg tulipánjainak az utat.

A kertje volt az ő igazi otthona, öröme, felesége, gyermeke, mindene. Ez kárpótolta sok mindenért, amit az élet csak mint messze futó álmot csillogtatta meg előtte.

Kisasszondy Lőrinc szerette a kertjét, a földet, a természetet, a hazát szerette benne és ha tudta volna mi vár reá, talán maga is oda feküdt volna ezen a verős tavaszi napon a rendezett tulipán ágyai közé...

Oda feküdt volna és sovány újjaival magára húzza a barna földet átölelve erősen, hogy sohasem hagyhassák el egymást. Milyen jó meleg takaró is néha az a barna föld, melyet nem tapodott idegen láb, nem érintett idegen szem, amely egészen a miénk!

De Kisasszondy Lőrinc ebben az időben még nem felejtett el bizakodni. Talán a fakadó csirák buzdították, azok sugdostak a fülébe titkos üzeneteket, de az öreg Lőrinc ezen a napon ezer ember erejét érezte az ökleiben és egy egész nemzet büszkesége lázongott, jajdult fel az ereiben. Nagy nap volt ez a mai. A megszálló ellenség eskütételre szólította fel a hivatalnokokat.

A megye-háza előtt gyülekeztek, a gesztenyefás téren. Az egész tömeg egy emberként érzett és a méltóságos főispán úr, nem volt különb úr ebben a percben, mint a legkisebb irnoka.

Lám Kisasszondy Lőrinc, az öreg kiadó, aki évek sora óta, megtanult alázatos, csendes ember lenni, most ökölre fogott daccal szorult az élre, a méltóságos urak elé:

— Alávaló az esküforma! Nem tesszük le! Megtagadjuk. Hitványabbak lennénk a legutolsó árulónál, ki kémkedéssel tengeti rongy életét, ha önként vallaná a szánk a reánk kényszerített gyalázatot! Nem adjuk el magunkat, nem adjuk a földet, a hazát, a hazát...

Öreg Lőrincnek lángolt a két könyáztatta szeme, mint a fellobogó parázs, hangja átszinesedett és újjongó büszke merészsége megrészegitette az embereket.

Ő talán a tulipánjaira gondolt, a kis kertjét védelmezte, mely ott terült el a két szobás mohos fede-

Kosáry Dénes

Partbeomlás az Alsó Puturluk-utcában

Emberéletben nem esett kár

Pécs, május 10. — A városnak a Havihegy felé eső részén, terméskövekkel bebiztositott partok tövében több olyan hely van, ahol az apró házak állandó veszedelemben forognak. Különösen nagy ez a veszély hosszantartó esőzések idején. Ilyenkor a hegyoldal, bárhogy is meg van kövekkel erősitve, a talajviztől meglazul és ha idejekorán nem gondoskodnak a védelemről, igen könnyen beomlik. Igy van ez most a már hetek óta tartó esőzések után. A viz ugy átáztatta az ilyen omladékos partokat és a gyengébben épitett házak falait, hogy még igen komoly bajok következhetnek.

Az első ilyen baj ma délelőtt fél 11 óra tájban történt az Alsó-Puturluk-utca 30. számu háznál. Itt és a következő házak mögött magas part van, amelyet terméskövekkel erősitettek meg. Ezt a partot gyalogközlekedésre használják. A partnak a 30. számu ház mögött levő része ma délelőtt óriási robajjal leszakadt. Ebben a házban lakik *Deutschmann* Ádám vasuti kézbesitő a családjával. A kérdéses pillanatban csak *Deutschmanné* volt otthon, aki ép az udvarból a konyhába akart bemenni. Ebben a pillanatban történt a beomlás mintegy 10 méter szélességben. Szerencsére a hatalmas szikladarabok legnagyobbrészt az udvarra zuhantak. Ha Deutschmanné csak egy lépéssel késik, menthetetlenül elpusztult volna. Igen sok föld és szikladarab hullott a ház és a disznóól tetőzetére is, aminek következtében a cserepeket és az ablakokat összetörte. A sulyos kődarabok az egész udvart beboritották és csaknem elzárták a házból való kijárást. Az óriási robajra Deutschmanné ugy megijedt, hogy nyomban összeesett a konyhában és azóta ágyban fekszik.

A partszakadásról nyomban értesitették a városi mérnöki hivatalt, amelynek részéről szakértők siettek a helyszinére. Megállapitották, hogy a gyalogközlekedésre használt és kövekkel megerősitett part nincs benn a város térképében és igy az nem a város gondozása alatt áll. A part biztonságáról az ott lakóknak kell gondoskodni. Megállapitották, hogy a beomlást a hosszantartó esőzés okozta. Azt is megállapitották, hogy az emlitett part esetleg még egy darabon beomolhat.

Mint értesülünk, a városi mérnöki hivatal nyomban megejtette a szükséges óvóintézkedéseket. A partot elsősorban is sürgősen egyszersmindenkorra elzárják a gyalogközlekedés elől, azonkivül kötelezni fogják a házigazdákat, hogy ahol arra szükség mutatkozik, ducolják alá a partot.

Az idegen valuták átszámitása a Nemzeti Bank részvényjegyzésénél

Budapest, máj. 10. — (MTI.) A felállitandó Magyar Nemzeti Bank részvényjegyzéséből kifolyólag a jegyzett részvények névértékének 50%-át meghaladó részlet már most is kifizethető. A devizaközpont ezen célra szolgáló befizetések részére 1924. évi május 12-étől 17-ig bezárólag terjedő időre a következő elszámolási árfolyamokat állapitotta meg:

100 arany korona, 20 dollár 26¼ c. egyenlő 124 svájci frankkal vagy 4 angol font 12 shilling 8 penni-vel, vagy 54 hollandi forint 9 c. vagy 76 svéd korona 76 örével.

—

Magyarországot szivesen látnák a kisántántban

London, május 10. — (Wolff.) *Benes* a Times tudósitója előtt római utazásának céljáról kijelentette, hogy ez a kisántántnak Belgrádban tartott konferenciájának bizonyos értelemben vett folytatása lesz. Ezen a konferencián először penditették meg az olasz-cseh szerződés lehetőségének eszméjét az olasz-jugoszláv szerződéssel kapcsolatban. Csehszlovákia magát arra kötelezné, hogy saját érdekein kivül támogatást nyujtana. Franciaországnak épen olyan alapos oka lehet a meglepetésre az Olaszország és Csehország közötti szerződés felett, mint Olaszországnak a Franciaországgal kötött szerződés felett. Benes végül kijelentette, hogy *Magyarországnak bármilyen irányu kisérletét, hgoy a kisántánthoz közeledjék, szivesen fogadnák.*

—

7 millió dolláros tüzvész

Hága, máj. 10. — Bud. Tud.) Sanfranciscoból jelentik: A Southern Pacific an Kalifornia Navigation Company dokkjában óriási tüzvész ütött ki, amely 18 órán át tartott. A kár 7 millió dollár.

Nem adják bérbe az állami birtokokat

Budapest, máj. 10. — Azokkal a hirekkel szemben, hogy a kormány a közel jövőben az állami birtokokat bérbe szándékozik adni, illetékes helyről a következő nyilatkozatot tették: Az állami birtokok bérbeadásáról szó sem lehet. A földmivelésügyi miniszter az e tekintetben felmerült óhajnak annál is inkább nem tett eleget, mert az állami birtokok nagy jövedelmezőséget mutatnak fel.

—

A földbirtokreform végrehajtási utasitása

Budapest, máj. 10. — (MOT.) Illetékes helyről vett értesülésünk szerint nagyatádi Szabó István földmivelésügyi miniszter a földbirtokreform végrehajtási utasitását már megküldte a különböző érdekeltségeknek, amelyek a jövő hét folyamán teszik meg megjegyzésüket. Valószinü, hogy még a jövő hét folyamán közös ankéten készitik el a végleges szöveget, amelynek megtörténte után a végrehajtási utasitást a hivatalos lapban közzéteszik. A miniszter megküldi az összes hatóságoknak. Ezzel kezdetét veszi a földbirtokreform végrehajtása.

—

Ujabb európai nagyhatalmi konferencia készül

London, máj. 10. — (MTI.) A Daily Telegraphe politikai tudósitója azt irja, hogy Macdonald és Poincare között május 20-án Chequersben tartandó értekezlete csak előkészitője lesz az európai hatalmak egy konferenciájának, amelyet minden bizonnyal Angliában tartanak meg. Mint a lap párisi tudósitója jelenti, Párisban azt remélik, hogy a Macdonald és Poincare közötti megbeszélés alapja lesz a julius közepén tartandó általános konferenciának.

—

HIREK

— **Fagyos szentek.** Május 12-én és a következő napokon az egyház szent Pongrác, Szervác és Bonifác napjait ünnepli. A nép a három szentet ős idők óta fagyos szenteknek nevezi, mivel e napok körül az időjárás többnyire hüvösre fordult és a tavaszi fagy sem volt ritka eset. Ebben az évben a hosszan tartó tél és a hüvös esős tavasz után valószinüleg beválik a néphit és csak a fagyos szentek elmulta után számithatunk jó, meleg időre, amire a városi közönség ép ugy vágyakozik, mint a gazdaközönség.

— **Áramszünet.** Május 11-én vasárnap reggel fél 6 órától fél 8 óráig valamint déli 12 órától fél 2 óráig a város egész területén a villamos hálózat javitása céljából a villamos áram szolgáltatás szünetelni fog.

— **A vas és fémmunkások is sztrájkba léptek.** A már két napja tartó bányászsztrájkban nem állott be változás. A munkabeszüntetés azonban tovább terjed. Ma reggel a vas és fémmunkások is beszüntették a munkát. Először csak öt üzemben állt meg a munka, délre azonban a sztrájk az összes pécsi vasipari üzemekre kiterjedt. A munkások a budapesti órakéreket akarják a pécsi üzemekben is behozni.

— **A postai értékcikkek árai.** Május hó 1-től kezdve a postai értékcikkek és értékes nyomtatványok ára a következő: Levelezőlap a benyomott 20 K-ás postabélyeg értékén felül darabonként 50 K, Szállitólevél a pénzügyi illetékekkel együtt darabonkint 200 K, Utánvételes szállitólevél a pénzügyi illetékkel együtt darabonként 200 K, Postautalványürlap darabonként 100 K, Hivatalos postautalványürlap darabonként 100 K, Postai megbizási lap a benyomott 20 K-ás postabélyeg értékén felül darabonként 150 K, Postai megbizás (Jegyzék) darabonként 50 K, Fedezeti lap darabonként 100 K, Frankócédula darabonként 150 K, Árubemutatás darabonként 50 K, Értéklevélboriték darabonként 150 K, Táviratlap közönséges sürgős (hirlap) darabonként 100 K, Szelvényes táviratlap (magán vagy állami) darabonként 200 K, Tábori postai levelezőlap (csak hivatalos használatra) 100 darab 20 korona.

— **A szabóiparosok szakosztálya** május 12-én hétfőn este fél 8 órakor tagértekezletet tart. A tárgy fontosságára való tekintettel minden tag pontos megjelenését kérik.

— **Elgázolta a saját apját a pécsi vonat mozdonyvezetője.** Megrázó jelenet játszódott le pénteken reggel a keleti pályaudvaron. A berobogó pécsi személyvonat, amelyet Gebhardt János mozdonyvezető vezetett, elgázolt egy idős férfit, aki a pályatest mellett haladt. Az elgázolt férfi rémült sikoltozására a mozdonyvezető megállitotta a vonatot, majd leugrott a gégről s a sulyosan sérült idős emberhez szaladt, hogy kiszabaditsa a kerekek alól. Amikor Gebhardt János az elgázolthoz ért, nagy megdöbbenésére saját édesapját ismerte fel a szerencsétlenül járt férfiban. Gebhardt Nándor nyug. mozdonyvezetőt sulyos sérülésével a mentők a Rókus-kórházba szállitották.

— **A legényegylet** tagjai testületileg vesznek részt elhunyt kedves tagtársuk Lichtblau Ágostonnak holnap, vasárnap délután fél 5 órakor tartandó temetésén. Gyülekezés és indulás délután fél 4 órakor a legényegyletben.

— **Purth Adolf bátaszéki körjegyző jubileuma.** Lélekemelő és ritka ünepségnek volt székhelye a napokban Bátaszék község. Purth Adolf körjegyző 40 éves szolgálati jubileumának megtartása alkalmából. A tüzoltótestület és a község lakossága az ünnepelt tiszteletére fáklyás menetet rendezett és szerenádot adott. Másnap reggel diszközgyülés volt, a melyen a járás főszolgabirája nagy hatásu beszédben méltatta az ünnepelt érdemeit, majd az egész közönség a római katolikus templomba ment, ahol az ünnepeltért hálaadó istentiszteletet tartottak. Az istentisztelet után a gyülést ujból megnyitották és következtek az üdvözlő szónoklatok. A vármegye, a község, az egyház, az országos jegyzőegyesület, az országos jegyzőárvaház, a vármegyei jegyzőegyesület, a helyi testületek nevében üdvözölték az ünnepeltet. A gyülés az ünnepelt köszönő szavaival ért véget. A gyülésen jelen volt a kerület képviselője Órfy Imre dr. a járás volt és nyug. főbirája, Bajó Pál és Szekszárd város polgármestere, Wendl István valamint a járásból a kartársak. Innen a kaszinóba mentek, ahol az ünnepi lakomán mintegy háromszázan vettek részt. Számos felköszöntő hangzott el.

— **A 19. honvéd bajtársi szövetség müsoros táncestélye.** Május 17-én, szombaton este fél 9 órai kezdettel a budai külvárosi katolikus kör nagytermében müsorral egybekötött táncestélyt rendez a 19-es honvéd bajtársi szövetség, melynek összjövedelmét a legnemesebb célra, a hadirokkant, özvegy és árvaügy céljaira forditja. Az estély különös jellegzetessége, hogy müsorát teljes egészében a szövetség tagjai, illetve ezek hozzátartozói adják. Szavalni fog Purth Lajos őrnagy neje, a szólóénekeket Rozgonyi Terike és Garai Lajos dr. látják el, előbbit Koch József dr., utóbbit dr. Garai Lajosné fogják zongorán kisérni. Opritia Mária zongorán játszik, Szabó Géza pedig aktuális témákról fog kedélyeskedni. A müsort tánc követi a 8. honvéd gyalogezred vonós zenekarának kisérete mellett. A belépő jegyek ára a zártkörü estélyre adókkal együtt ülőhely 16000 K és állóhely 8000 K. Meghivóra igényt tartók forduljanak a szövetség alelnökeihez Garai Lajos dr.-hoz vagy Purth Lajoshoz, ahol jegyek elővételben vásárolhatók.

— **Emelkedett a tojás ára.** A mai hetipiacon nagy meglepetést okozott az a körülmény, hogy a tojás darabjáért 1400 koronát kértek és ebből az indokolatlanul felsrófolt árból semmit nem akartak engedni. Ez az áremelkedés azért lepett meg ma mindenkit, mert tegnap még ezer koronáért is lehetett tojást kapni. Kívánatos volna, ha az államrendőrség ellenőrzési jogánál fogva közbelépne.

PYRAM

bőven carnaubás, terpentindusa békebelinél is jobb minőségben készülő kiváló tisztító és konzerváló hatással biró cipőkrém.

BENES TESTVÉREK VEGYÉSZETI GYÁR R.-T. GYŐR

Régi ifjuségi játékok

II.

Az ilyenformán megalakult két párt közül az alsó, a kb. 200—250 méter távolságra fölállitotta embereit és pedig legfölül az „adogatót", legalul a méta végén pedig a legjobb dobót, a többit közbe. A játék lefolyása a következőkép történt: Mindegyik „felül" levőnek joga volt a neki az adogató által föladott labdát elütni és az alsók kötelesek voltak azt elkapva vagy elfogva az adogatónak visszdobni. A felsők az egy-egy ütési jogot felhasználva, a méta felső részén gyültek össze várva a váltó ütéseit, kinek három ütési joga volt. Ez volt a kritikus idő. Ha biztos ütő volt az illető, akkor az első ütésre kiszaladt a társaság a méta végére azalatt, mig a labda repült és azt elfogták, a másodikra pedig visszaszaladt, a harmadik ütésre, ledobva az ütőfát, maga a váltó szaladhatott ki és a már visszaért társaság egyik vagy másik tagjának ütése alatt pedig viszsza. A cél tehát az volt, hogy minél messzebb elröpüljön a lapda, viszont hogy az alsók egyikének kezei közé került lapdával a ki- és befutók egyikét futás közben megdobni sikerüljön.

Érdekes volt azután, ha a váltó ütései nem sikerültek és a fent összegyült társaságnak ki kellett futnia; ilyenkor az adogató köteles volt egy „gyertyát" adni, vagyis a lapdát magának feldobni, hogy amig az visszaesik, a társaság kifuthasson, ha alacsonyat adott, akkor a kifutni akarók másikat követeltek, ha magasat adott, akkor pedig későn esett vissza a lapda, elég idejük volt a szorult helyzetben lévőknek kifutni. Ilyenkor az ügyes adogató a visszaeső lapdát gyorsan odadobta a méta alján lévőnek, ki azután rendszerint az egyiket még a méta elérése előtt eltalálta és ezzel a játékrend megváltozott: a felsők lettek alsókká és az alsók ütőkké.

Akkor is elveszett a játék, ha a váltó véletlenül elfelejtette saját ütései után az ütőfát a földre dobni, hanem avval együtt szaladt ki, ez esetben nem volt mivel ütni. A legnagyobb gaudium akkor volt, ha nem találták el a kifutók egyikét s a lapda messzire elrepült, ezalatt, mig a lapdát elfogták, az egész társaság kényelmesen válthatott.

A jó ütőnek nagy tekintélye volt a többiek felett és igy mindegyik örült, ha annak pártjába kerülhetett. Egyik közeli plébánián működő Lujzi bajtásunk volt hires lapdázó, mig a keverendát föl nem vette. Izmos karjaival jó messzire el tudta ütni a lapdát, valljon magára ismer-e, ha e sorokat olvassa?

A nagy métához hasonló volt az u. n. „sintéres", amelyben addig, mig az ütők közül — akiknek ebben a játékban az ütés után azonnal ki kellett szaladniok — egyet-egyet megdobni nem sikerült és a sintéresnek „lukedlija" nem lett, kikkel felszaporodva a lapdát könnyebben elfoghatta, addig bizony a mester maga szaladhatott a lapda után. Ez a játék nem volt oly gyakori, mint a nagy méta, inkább zárt területeken, udvarokban játszottuk.

A dobálási játékcsoportban a bennállós vagy körbenállós vezetett. Körbe állt a társaság a terület nagysága és a játszók száma szerint, esetleg 50 mt. átmérőjü körbe, egymástól 25—30 mt. távolságra. A kijelölt vagy önként jelentkező, a kör közepére állva, különféle testhajlongások és bukdácsolások által igyekezett a körön állók dobásait elkerülni. A lapdát egymásnak dobálták, a bent álló pedig igyekezett minél távolabb jutni a lapdát birótól. Aki elhibázta a bennállót — innét a neve is a játéknak — vagy akit a bennállónak az ő megdobatása után földre esett labdával sikerült a széjjel szaladók közül megdobni, azok szintén bekerültek a körbe és igy a kivül állók száma mindinkább megapadt, végre elfogyott és ujra kezdődött a játék.

(Vége következik.)

Cse-Csé.

Zsolnay serleg ünnepély a Polgári Kaszinóban

Pécs, máj. 10. — A Polgári Casinó ma este tartotta szokásos Zsolnay-serlegünnepélyét. Soha nem volt oly égetően szükség a becsületes alkotó munkára, mint ma, amikor egyedül az biztosithatja a szétdarabolt haza boldogabb jövőjét. És amilyen égető nagy szükség van az alkotó munkára, ép oly sokat beszélnek arról ma, de sajnos ugy, hogy az csak üres szó marad. A becsületes alkotó munka mintaképének Zsolnay Vilmos emlékének szánt ezen ünnepély tehát ma kinő a napi események közül, hogy a becsületes alkotó munka, annak minden gazdag eredményével példaképül álljon az ország előtt. Zsolnay Vilmos neve nemcsak fogalom, hanem programm is. Egyedüli programm, amelyre csonka hazánk boldogabb jövőjét: Nagymagyarországot rá lehet alapozni. *Zsolnay* Vilmosról való megemlékezés nemcsak kötelesség, hanem fogadalom is az ő nyomdokain járni. Szeretni és megbecsülni a munkát, hogy abból áldás fakadjon a hazára.

A Polgári Casinó nagytermében folyt le a Zsolnay-serlegünnepély, amelyen igen sokan vettek részt nemcsak a tagok, hanem a város minden rendü és rangu társadalmából. Ott voltak a család hozzátartozói közül is többen. Az ünnepi beszédet ez alkalommal *Günther* Mihály dr. kereskedelmi és iparkamarai titkár tartotta. A mélyen szántó és gondolatokban gazdag beszéddel, amely a nagy Zsolnay érdemeinek a méltatása volt olyan gyönyörü emléket állitott a kiváló szónok Zsolnay Vilmosnak, amely sokáig fog élni a hallgatóság lelkében. Az ünnepély fényét nagyban emelte a 40 éves jubileum előtt álló Polgári Daloskör, amely ezuttal is magával ragadott mindenkit gyönyörü énekszámaival.

A miniszterelnök Hmvásárhelyen

Budapest, május 10. — (MTI.) *Bethlen* István gróf miniszterelnök ma este utazott el a nyugati pályaudvarról Hódmezővásárhelyre, ahol vasárnap délelőtt beszámolót tart. Ebből az alkalomból elkisérték: *Vass* József dr. népjóléti miniszter, *Pesthy* Pál igazságügyminiszter, *Almássy* László Szolnok vármegye főispánja, *Fáy* István Kecskemét, *Brandt* Vilmos Békés vármegye főispánja, *Almássy* László a párt ügyvezető alelnöke, *Barabás* Samu, *Bugyi* Antal, *Simon* János, *Szabó* Zoltán, *Erődy-Harrach* Tihamér, *Héjj* Imre, *Nánási* Andor, *Kovács Nagy* Sándor, *Egri Nagy* János, *Zeőke* Antal, *Lovász* János, *Puky* Endre, *Erdőhegyi* Lajos, *Kállay* Tamás és *Nemes* Bertalan nemzetgyülési képviselők, akik szintén a ma esti vonattal utaztak Hódmezővásárhelyre. *Petry* Pál kultuszállamtitkár már elutazott. *Temesváry* Imre, *Varsányi* Gábor és *Maday* Gyula nemzetgyülési képviselők pedig már a délutáni gyorsvonattal utaztak le.

Elkobzott falragaszok

Budapest, május 10. — (MOT.) A „Mit várjunk az uj vámtarifától" cimü plakátokat elkobozták. Ma délelőtt megkeresés érkezett a főkapitányságra a főváros polgármesteri hivatalához, hogy a főváros területén „Mit várjunk az uj vámtarifától" cimü plakátokat, amelyeknek kiragasztására a polgármesteri hivatal tól engedélyt nem nyertek, a főkapitányság távolitsa el a falakról és a még ki nem ragasztott példányokat kobozza el.

—:—

A vizáradás még nem ért véget

Budapest, máj. 10. — A földmivelésügyi miniszterium vizrajzi osztályának jelentése: A Duna osztrák szakaszán kisebb áradás mutatkozik, amelynek hatását egyelőre még nem lehet megitélni. Ma Budapest vizállása 563 cm., ami tegnap óta 5 cm. apadást jelent. Budapest alatt Dunapentelétől lefelé a Duna még árad magas vizállás mellett. A Tisza Tiszafüredné alacsony, Szolnoknál igen csekély mértékben árad.

Kaposvári 1568
Hazai Malomipar R.-T.
képviselete és bizományi lerakata
Strasser József kereskedőnél, Szigeti országut 36. Telefon 91.
Állandóan raktárról kaphatók a kiváló nehéz somogyi buzából őrölt nagy **siker** tartalmu buzalisztek.

Hirek néhány sorban

József főherceg május 11-én felolvasást tart az Akadémián Kárpáti véres virágok cimmel. — **Teleszky** Jánost az országos pénzügyi tanács vezetésétől a kormányzó saját kérelmére felmentette és teljes elismerését adta tudtul müködéséért. — **Newyork** május 20-án üli fenállásának 300 éves évfordulóját. — **Rózsa Lajos** pécsi származásu operaénekest Budapestre hozzák Amerikából. — **Öngyilkos** lett Egri János bpesti kereskedő veszteségei miatt. — **A Duna** apad, de az apadás nagyon lassu. — **Kirabolták** a krasznahorkai vár mauzoleumát. A kár igen nagy. — **Meghaltak:** Török István lapszerkesztő Budapesten, Horváth József bpesti szám tanácsos, Kaprinay Kraussich Krisztina rákoszszentmihályi polg. isk. igazgatónő, Stefán László nyug. máv. főfelügyelő, Závody Albin ny. kuriai biró, Todt Antal ny. alezredes Kassán. — **Látogatóba** érkeznek a holland nevelőszülők Magyarországba.— **Két évi börtönre** itélték Fridrach Fülöp budapesti gabonakereskedőt sikkasztásért. — **Sztrájkba** lépett bérkövetelés miatt a bpesti Machlup-bőrgyár 160 munkása. — **Kaposváron** május 31-én és jun. 1-én gyorsiróverseny lesz. — **Párisban** a kenyér árát 5 centimes-al 1.15 frankra szállitották le. — **Désy Zoltán** diszsirhelye Wekerle Sándoré mellett lesz a kerepesi temetőben. — **A rákosszentmihályi** többszörös gyilkos Molnár Tóth József bünügyét hétfőn kezdi tárgyalni a bpesti törvényszék. — **Klebelsberg** kultuszminiszter pisztolypárbajt vivott Komáromy András történettudóssal, mindketten sértetlenek maradtak, a miniszter nem lőtt vissza. — **Az időjárásban** javulás várható.

Törvény a növényvédelemről

Budapest, máj. 10. — A földmivelésügyi miniszteriumban törvénytervezet készül a növényvédelemről, amelynek célja, hogy a mezőgazdasági többtermelést gyakorlatban is megvalósitsák, központi irányitás mellett elősegitsék a szakszerü termelést, jóminőségü vetőmagvakkal lássák el a gazdákat. Növényvédelmi tanácsot szerveznek, amely gyakorlati uton megtanitja a gazdákat, miként kell védekezni a növények betegsége ellen, milyen vetőmagvakat kell használni és miként kell kiirtani a gyomot. Ez a munka a földmivelésügyi miniszterium gyógy és iparnövényforgalmi irodájának segitségével történne. Az iroda szakembereket küldene ki a falvakba és a tanyákba, hogy a gazdáknak a szükséges utmutatásokat megadják. Ha valamelyik gazda az utmutatást és tanácsot nem fogadja meg, a földmivelésügyi miniszter erre kötelezheti, sőt szükség esetén elrendelheti, hogy más növénnyel ültesse be a gazda a földjét. A törvénynek az a szándéka, hogy a többtermelésnek sokat hangoztatott jelszavát a gyakorlatban megvalósitsák és a gazdákat megtanitsa a helyes földmivelésre.

—

Stern József rt. Budapest Calvin-tér 1
Alapittatott 1860. évben
Kizárólag elsőrendü minőségben a legelőnyösebb árakon
Női és férfi ruhaszövetek ◆ Női-, férfi- és gyermek-fehérneműek
Vászon és mosóáruk

Gelléri Mór: A magyar ipar üstörői. Budapest. 1887.

ZSOLNAY VILMOS, majolikagyáros, Pécsett.

A magyar műipar terén ma az elsőség határozottan Zsolnay Vilmost illeti meg. Hazánkban a műipari törekvéseknek senki sem tudott annyira érvényt szerezni, mint ő, kinek alkotásai feltünést keltettek a belföldön és a külföldön egyaránt. Fényes tehetsége nyilvánult remekműveiben, melyek az ő hirével együtt a magyar műipari haladás hirét is megalapitották a művelt külföld előtt. Sőt bátran állithatjuk, hogy minél előrehaladottabb valamely állam a műigények terén, minél kényesebb a műizlése, annál jobban tudja méltányolni Zsolnay készitményeinek műipari becsét. Hajdan a művészek hire és lángesze terjedt el a világon, ma a művészekkel versenyez a műiparos. Zsolnay hirneve is diadalmasan járta be a világot s mint világitó példa meg lesz örökitve a magyar ipar történetében, hogy a későbbi nemzedékek tanuljanak, buzduljanak rajta. Az ő érdemeit a hazai ipar terén — teljes valójukban — csak a későbbi nemzedék lesz hivatva méltányolni. Ma még bizonyos tekintetek e helyen is akadályoznak abban, hogy teljes érdeme szerint méltányoljuk azt a férfiut, kit a modern magyar műipar megalapitójának és nesztorának tekinthetünk s ki még életében oly magas

fokra emelkedett, hogy rendkivüli sikerei mellett kiváló érdemeit is az egész ország osztatlan elismeréssel, sőt kitüntetéssel méltányolja. E közelismerés legfelsőbb helyről is kifejezést nyert, midőn Zsolnay az 1885. évi országos kiállitás alkalmával ő felsége a király által a III-ad osztályu vaskorona-renddel lőn kitüntetve.

Hogy működését, törekvéseit és sikereit egész valójukban méltányoljuk, közelebbről kell ismertetnünk azt a nagyszerű ipartelepet, melynek ma művészi eredményeit tekintve — kevés párja van a világon.

Zsolnay Vilmos született Pécsett 1818. ápr. 27-én. Atyja, ki kereskedő volt, őt is a kereskedői pályára szánta, a fiatal Zsolnay azonban szivesebben hajlott a festőművészet felé. Bécsben, Frankfurtban, Drezdában, Münchenben nagyobb kereskedésekben lévén alkalmazva, kevés szabad idejének minden perczét festészeti tanulmányokkal töltötte. Később — mintha csak sejtette volna jövőjét — az üveggyártást és bányászatot tanulmányozta. Midőn visszakerült és atyjának rövid- és kézműáru-üzletét átvette, ennek emelését tette föladatává s az üzletet csakhamar nagy bazárrá alakitotta át, mely egy egész kis utczát, az üvegtetővel fedett „párisi utczát" töltötte be.

Zsolnaynak azonban ez nem elégítette ki ambicióját s noha a közéletben tevékeny részt vett, (többek közt ő alapitotta a pécsi kölcsönös segélyző-egyletet, mely az e nemű intézetek közt ma az első helyet foglalja el hazánkban), folyton tanult, kutatott, tervezett. Nemsokára egy üveghutát bérelt, de hát a boldogulhatás elé nagyon sok akadály gördült; a bányászatot is űzte, de evvel sem ment sokra. Mindez nem kedvetlenítette el Zsolnayt, hanem ujabb és más irányú tevékenységre ösztönözte. Ekkor átvett egy régi, elhagyatott s szemétlerakodó helyül szolgált t é g l a v e t ő t, melyen ma világhirű, óriási kiterjedésü s gyönyörű berendezésü gyára áll. Itt téglavetésen —1855-ben — kezdte. A téglákat jobbára maga használta fel apróbb műhelyek épitésére. A téglák mellett aztán épitészeti terracotta-diszítményeket, majd közönséges használati edényeket, utóbb közönséges majolikákat készitett. Igy kezdődött az edények gyártása, melyek közt a magyar stylbeli ékítményekkel ellátott különféle kancsók a főbb szerepet játszották. Ezután felölelte a majolika- és az egyszerű porczellánczikkek gyártását. Igy fejlődött, emelkedett e gyár, folyton ujabb és ujabb czikkek gyártását karolva fel, miközben azonban a régebbi közönséges agyagipari czikkek gyártásának tökéletesbitésére is kiváló gondot fordított.

Az 1873-ik év nevezetes fordulópontot képez e gyár történetében. Ugyanis a gyár tulajdonosának: Zsolnay Vilmosnak folytonos kisérletezés és kutatás után egy sajátos, elefántcsontszinü porczellánt sikerült előállitani, mely a kereskedésben a Zsolnay-féle ivoir-porczellán elnevezés alatt ismeretes. E porczellán, melynek imént emlitett sajátossága részint az agyag, részint pedig a máz vegyi összetételében rejlik, a gyárnak kiváló speczialitása lett, s ezt még egy porczellángyárnak sem sikerült utánozni. Az ivoir-porczellán, mint egyedül álló speczialitás, ma legalább is oly kincs, mint az angol Wedgewood. Ez alapanyagra most keleti perzsa és indiai stylusban tartott diszítések alkalmaztattak a leggondosabb technikai kivitellel. S mind ezzel egyuttal ritka tökélyre emeltetett e gyárban a tüzben való zománczozás, mely 1500—1600 Celsius szerinti fok hőségben történik. E páratlan eljárás következtében minden szinben oly elevenséget, oly intenzivitást láthatni Zsolnay készitményein, mely messze földön ritkitja párját.

A legutóbbi párisi világkiállitásra küldött Zsolnay-féle edények átalános feltünést keltettek és osztatlan tetszésben részesültek. A gyár hirnevének szélesebb körben való megismertetése ez időtől kezdődik. A kiállitás után mindenfelől sürün érkeztek megrendelések, melyeknek csak ugy lehetett megfelelni, hogy a gyár tetemesen kibővittetett. S a megrendelések azóta folyton szaporodnak. Zsolnay gyártmányainak kelendőséget leginkább az biztosít, hogy Zsolnay folyton ujabb meg ujabb speczialitásokkal jelenik meg a piaczokon.

A Zsolnay-féle diszművek ugy a színek elevensége és finomsága, mint a rajz és forma korrektsége és stylszerüsége tekintetében a legjobb e nembeli angol termékek mellett is fényesen megállják a versenyt. Az anyag kedves meleg szine az oiron-fajánszra emlékeztet. A máz alatt levő pâte-email szinek annyira összhangzók az alappal, hogy e nemben mi kivánni valót sem hagynak fenn.

A gyárban előállitott magyar genreü korsók, kancsók stb. igen sikerültek s nagy önállóságra mutatnak. Zsolnay ujabb időben sajátos sárga szinü reliefes s bizarr aranydiszitéssel ellátott magyar korsókat készit, melyek kizárólag Amerikába küldetnek, hol igen kedveltek.

Zsolnay diszmügyártmányain az izlés irányát illetőleg kétségtelenül látszik az a nemes hatás, melyet Oven Jones, Readgrave, Racinet s különösen Andsley pompás publikáczióinak alapos ismerete

és azok tájékoztató befolyása keltett. Ez irány helyes alkalmazása mint igazi typusa a síkdiszitménynek, gazdagon gyümölcsözött is eredményeiben.

Zsolnay gyárában ma 817 munkás van alkalmazva. Ezek közül 91 fiu-tanuló részint a festészetnél s részint a mintázásnál. E tanulók hetenkint 2—5 frtot keresnek. Zománczkitöltéssel, mázfelrakással 120 női munkás foglalkozik, kiknek heti keresete a munkásnő ügyessége és szorgalmához képest 3—8 frt. A porczellánfestők száma 150, kiknek heti keresete szintén a munkás szorgalma és ügyességéhez képest 8—20 frtig hullámzik. Egyes művészi képzettségü festők hetenként 25—40 frtot is keresnek. A korongolásnál 60, az égetésnél s egyéb közönséges munkánál 100 munkás van alkalmazva. A napszámosokat kivéve minden munkás darab számra fizettetik.

Zsolnay gyárában van egy 60, egy 15 és 20 lóerejü gőzgép. Az agyag előkészitésére 35 különféle gép u. m. őrlők, törők, zuzók, gyuró, keverő stb. használtatik. Az agyag iszapolására és szürésére 1882-ben a legujabb rendszerü készülékek állittattak fel. A porczellán négy nagy körkemenczében, a terracotta és majolika nyolcz ives kemenczében égettetik. Ezenkivül 23 fiókos kemenczében a finomabb majolika és aranyozott diszművek égettetnek. Ez égetésre használt legmagasabb hőfok 1500—1600 fokig teljed Celsius szerint. A tüzelés kőszénnel történik, kivéve a finomabb majolikát, melynél fa használtatik tüzelő anyagul.

Zsolnay gyárában a majolika- és porczellán-czikkeken kivül előállittatik még az ujabb időben meglehetősen elterjedt u. n. épitészeti majolika (épületek diszitésére), különféle technikai czélokra szolgáló tüzálló anyag, minden alaku és formáju tüzálló téglák, és görebek, csövek, műépitészeti terracotta czikkek, terracotta szobrok, közönséges használati edények (ólommáz nélkül), gyógyszertári és vegyészeti edények stb. A gyár legujabban a díszkályháknak nagymérvü gyártását kezdte meg és e czikkben is szép eredményt képes fölmutatni.

A Zsolnay gyárában előállitatni szokott minden gyártmányfajból egy-egy mintadarab van a gyár muzeumában elhelyezve. E muzeumban a gyárnak keletkezésétől kezdve minden gyártmányfajból lévén egy darab elhelyezve, a gyár mikénti fejlődéséről érdekes képet nyujt.

Az export gyártmányok értékesitését Wahlis bécsi porczellán-

kereskedő eszközli. Zsolnay e gyártmányokat kizárólag Wahlisnak szállitja, ki aztán azokat a világ minden részébe küldi. A Zsolnay-féle porczellán diszművek kiváló kelendőségi piaczai Angliában, Franczia-országban, ujabban (némileg) Németországban, de különösen Amerikában vannak. Nagyobbmérvü föllendülését e gyár leginkább az egyre élénkülő amerikai keresletnek köszönheti. Közönségesebb áruk rendszerint az aldunai országokba s 1882 óta Ausztráliába is exportáltatnak.

Zsolnaynak nagy érdemei vannak a magyar motivumok és minták feltüntetésében, melyeket gyárában sikerrel használt fel. Gyárában ma a tiszta keleti stylus kiválóan kultiváltatik. Zsolnay a diszedények gyártása terén ujabban követett iránynak úgyszólván alapitója. Nemcsak itt az országban, hanem Német- és Angolországban is nagy előszeretettel, de csak többé-kevésbbé sikeresen utánozzák őt. Legujabb vivmánya Zsolnaynak az üvegtechnikának (gyöngyház-modorban) a keramiával való egyesitése, mely gyártmányok legközelebb piaczra kerülve, előreláthatólag nagy meglepetést és tetszést fognak kelteni.

Zsolnay gyárában, mint már emlitettük, több mint 800 munkás dolgozik s a mi igen örvendetes, ezeknek fele magyar (nők, leányok, férfiak, fiúk), kik mindannyian Zsolnay gyárában képeztettek ki. E czélból Zsolnay gyárában saját költségén egy iskolát tart fenn, melynek ma 80 tanúlója van, kik itt elméleti és gyakorlati oktatásban részesülnek s az egyszerűbb munkáknál is foglalkozást nyernek, 30—60 kr. napi fizetés mellett.

Még egy kiváló érdeme Zsolnaynak az, hogy az anyagot kizárólag Magyarországon szerzi be, noha ilyent Csehországból olcsóbban kapna. Zsolnayt tevékenységében nagyban támogatja egyetlen fia: a jeles képzettségü Miklós, ki jelenleg a gyár kereskedelmi részét vezeti. Zsolnay leányai: Teréz és Julcsa valóságos festőművészek, kik a mily nemes passzióval, ép oly kitűnő izléssel és ügyességgel áldoznak a családi élet által igénybe nem vett óráikban a festőművészetnek s nekik is jelentékeny részük van a Zsolnay-féle műgyártmányok által képviselt typus megteremtésében.

Ime, ez Zsolnay, a magyar műipar mai legkiválóbb képviselője. Ha életrajzát, mely egyedül tevékenységének tüzetes ismertetéséből áll, elolvassuk, mintha egy középkori művész alakja állana előttünk, ki nagy alkotó erejével, kutató szellemével folyton dolgozik, fárad,

kutat, alkot, uj eljárásokat alkalmaz, az izlést az örök szépnek folytonos kellemes és meglepő változtatásával ingerli, a folyton emelkedő és nagyobbodó igényeket bámulatosan kielégiti s mintha készitményeivel egy bűvös látkört nyitna meg, mely mindig változó, de mindig vonzó és lebilincselő képet tár a figyelmes szemlélő elé. E munkájában támogatja két leánya és fia, kik kora ifjúságuktól kezdve szivták magukba atyjuk alkotó szellemét, elsajátitották hatalmas akaraterejét, tanúltak nemes izlésén és okultak ritka tehetségein.

És a mint Zsolnay alakja szemeink előtt emelkedett napról-napra, hisszük, hogy még nem érte el emelkedése tetőpontját s a magyar műipar még sokat várhat tőle.

Zsolnay Vilmos

A nagy fazekas (Zsolnay). Írta Ezrey. Vállalkozók lapja okt. 23.

1907

(Művészet 1907. 424. l.)

yártmány.

Zsolnay bilmos

diszitmény, egy góthstilű
oltárt, szószéket és keresztelő medencrét Steindl
Imre műegyetemi tanár tervei szerint Mária-
falván (Vas vármegye) állitott fel Zs. 1893-ban
egy 13 méter magas góthstilű faience oltárt ké-
szitett a budapesti belvárosi plébánia-templom
vészére, fényes és fénytelen szinekben, gazdag ara-
nyozással. A majolika diszitést az épitészetben az
1890-es években főleg Lechner Ödön épitész hozta
divatba, aki az ő magyaros stilű épületein,
különösen a budapesti Iparművészeti Múzeumon
és a kőbányai templomon bőségesen alkalmazta
a Zs.-féle majolikát. Zs. találmánya volt a
pyrogranit nevű kiválóan becses épitőanyag is,
mely erősen kiégetett állapotban sárgás-szürke
köszinű s oly kemény, hogy acréllal ütve szik-
rázik. Ellenállása a csapadékkal és faggyal
szemben jóval nagyobb, mint a szobrászmunkákhoz
használható kövéké s különösen fénytelen szi-
nezésre igen alkalmas. A budavári koronázó fő-
(Mátyás) templom főbejárata fölötti tympanon
polychromos pyrogranitból Zs. gyárában készült.
Romániában Jassy és Krajova városokban fran-
czia műépitészek által restaurált templomok
külső feldiszitésére szolgáló 364 pyrogranit
életnagyságu szentképet, a budapesti uj országház
összes udvari szobrász diszitményeit, a budapesti
műegyetem diszitményeit, a pécsi nemzeti szin-

Zsolnay Vilmos

1887-ben az üvegtechnikát sikerült a kerámiával egyesítenie (gyöngyház-modorban), 1892-ben alkalmazta először azt a mázat, amellyel bevont díszedényen az égetés alatt szép erezet képződött, 1895-ben Wartha Vincze műegyetemi tanár kísérletei alapján tökéletesítette az u. n. cosin-technikát, mely hasonlít a régi spanyol lüster-faiencehoz. Fémfényű, sötét bordó-vörös alapon török, indiai és perzsa motívumokkal ~~voltak~~ vannak díszítve Zs. cosin díszedényei, amelyeknek fénye tartosabb és szebb a régi híres gubbiói majolika edényekénél. Ezeket az cosin edényeket a Zs. gyártmányaihoz hasonló szépségben eddig még sehol sem tudták utánozni. 1896-ban az ezredéves orsz. kiállításon állította ki ezeket először s úgy ekkor, mint az 1900. évi párisi világkiállításon páratlan elismerésben volt része. A millenniumi kiállítás alkalmából kapta meg a Ferenc József-rend középkeresztjét s ugyancsak 1896-ban ~~kapta meg~~ a belga Lipót-rend lovagkeresztjét is, míg szülővárosa 1897-ben díszpolgárává választotta.

Az 1890-es évek elején Zs. teljes erővel vetette rá magát a finomabb építőanyagok készítésére s kitűnő minőségben és nemes ízléssel gyártott kemény terrakotta, színes építőmajolika és burkolat lemezeket, továbbá közönséges építészeti díszeket. Az első műépítészeti majolika

hold területet foglalt el, melyből két és fél hold be volt épitve. Kettős iparvágány vezetett a gyárba, melynek 46 égető kemencéje, a gyártáshoz szükséges számtalan gépe és egyéb segédeszköze, teljesen felszerelt gépészeti-, lakatos-, asztalos stb. műhelye, továbbá külön posta- és táviróhivatala, alsófokú ipariskolája, gyári betegsegélyző pénztára és külön tűzoltósága volt. A munkások száma 700–800 között ingadozott, kiket jobbára a gyár agyagipariskolájában képeztek ki. A gyártott edények alakja 4190, a diszités rajza 2190-féle volt, a porcellán cikkekből 600, terrakotta és majolika épitészeti diszekből 1450, kályhákból 150, chamotte-kövekből 300 mintája volt a gyárnak (1896-iki adatok). A gyártmányokból egy-egy példány a gyári muzeumban és a raktárban van elhelyezve. A nyersanyagot Zs. belföldről szerezte be s nagy érdeme, hogy fáradhatatlan kisérletei révén sikerült a porcellángyártáshoz hazai nyersanyagot kellően elkészíteni s a csehországi kaolint nélkülözni.

Bár a gyár évről-évre mindjobban berendezkedett a gyakorlati élet szükségleteit szolgáló s jövedelmezőbb ipari tömegcikkek gyártására, Zs. mindvégig egyik főfeladatának tekintette a főleg művészek számára készülő műipari tárgyak gyártását, sőt a gyártási technika fejlesztését is. Sürün nyujtott e téren technikai újdonságokat, amelyekkel gyártmányai iránt a közönség érdeklődését élénken tudta tartani. Így még

Zsolnay Vilmos

Sikorski is tainagatták. Zs. fötörekvése ~~már ekkor~~ odairányult, hogy az eddig külföldről importált kerámiai czikkek gyártását meghonositsa. Nagy gondot forditott az épitészeti terrakotta-majolika diszitmények gyártására, sőt 1884-ben két égető kemenczével egy kőanyagsajtoló gyárat rendezett be az addig külföldről behozott porczellán szigetelők és kőagyag-csövek gyártására. A Zs.-gyár termékei gyorsan törtek előre a világpiaczon, s 1884-ben már jelentékeny kivitele volt Német-, Franczia-, Angolországba és Északamerikába. A bécsi Kärnthnerstrasse hires porczellán házának burkolatát is Zs. szállitotta.

Itthon 1879-ben, a székesfehérvári kiállitáson mutathozott be először a ~~[illegible]~~ Zs.-gyár, amely 1885-ben az országos kiállitáson aratott ujabb nagy sikert. Ekkor kapta meg Zs. a III. oszt. vaskorona-rendet s három évvel utóbb a III. oszt. Medsidje rendel tüntette ki a török szultán.

1886-ban Zs. beszüntette az 1872 óta folytatott spodium-gyártást s a lebontott gyárépület helyére egy külön majolika-kályha és terrakotta gyárat épittetett két égető kemenczével. 1891-ben egy háromemeletes porczellán égető kemencze épült szigetelők kiégetésére, 1893-ban négy nagy kettős új szerkezetű kemencze szobrász czikkek égetésére s ugyancsak az utóbbi évben négy nagy égetőkemencze szigetelők részére s ekkor állitottak be egy ujabb, 150 lóerejű gőzgépet is. A gyár az 1890-es évek közepén már tiz és fél kat.

majolikának építészeti díszkút való fokozottabb gyártását s ennemű készítményeit alkalmazták a budai királyi várpalota alatt húzódó u. n. várbazár építésénél is. Az 1878-iki párisi világkiállításra szánt díszedényeinél a magyar mellett már perzsa és indiai motivumokat használt fel úgy formában mint a díszítésnél s ezekkel Párisban világhírre tett szert. Szakértők tanulmányokat írtak a Zs.-féle díszedények technikájáról s a pécsi gyár edényeinek anyagát porcellan-faiencenek nevezték el. Zs. gyártmányait e kiállításon az arany éremmel, magát a mestert a francia becsületrenddel tüntették ki. A kiállított anyagot a többszörös utánpótlással együtt szétkapkodta a közönség s a gyár annyi megrendelést kapott, hogy az üzemek megnagyobbítása után is csak nyolc évi munkával tudott megbízásainak eleget tenni. Közben a bécsi Wahliss-cég tíz évre szóló szerződésileg lekötötte a pécsi gyár díszedényeinek vételi és terjesztési jogát s Zs.-nak csupán a Magyarországon való forgalombahozatal joga maradt meg. A kereskedelmi gondoktól ilymódon jórészt megszabadulván, Zs. minden idejét a gyár és a gyártási technika fejlesztésének áldozhatta. Pécsi bazár-üzletét és házait értékesítvén, 1880-ban egész családjával a gyártelepre költözött. Szánitva az üzem tetemes terjeszkedésére, a gyárával szomszédos telkeket összevásárolta, porcellánégető kemencéket és műtermeket építtetett, a munkások számát jelentékenyen szaporította, külön mintázókat és festőket alkalmazott s még a 60-as évek végén beállított 12. lóerejű gőzgép mellé egy 60 lóerejűt szerelteted fel. Fáradhatatlan munkájában akkor már nemcsak gyermekei, hanem vejei: Mattyasovszky és

oly összetételü alapanyagból és mázból gyártotta, mely-
nek majdnem porcellán keménysége és sajátosan
lágy elefántcsont színe volt. Erre az alapra azután oly
átlátszó színes zománcokat festettek, melyeknek olvadási
pontja az alapmázéval azonos lévén, máz és zománcz
magas hőfok mellett bensőleg egyesültek, s utánoz-
hatatlan fényt és színharmoniát adtak az általa ké-
szített faiencenak. Zs. kiváló gonddal válogatta és mun-
kálta meg edényeinek anyagát s úgyszólván az egész or-
országot felkutatta a legmegfelelőbb agyag megszerzése ré-
jából. Minthogy ez időben a gyár még külön mű-
tárát nem tarthatott, számos edényének alakját ő
maga tervezte és mintázta is. Az általa tervezett edé-
nyekre pedig a leányai által felkutatott régi magyar
népies díszítésekről és hímzésekről ellesett, néha pedig
naturalisztikus növényi motivumokból összeállított
színgazdag és igen változatos dekoráczió került. Gyerme-
kei segítsége fölötti elismerésének oly módon adott ki-
fejezést, hogy 1878-ban keletkezett s a finomabb faience-
okon alkalmazott gyári védjegyébe, mely egymásmellett
sorakozó öt templomtoronyból s balról „Zsolnay Pécs"
jelzésből állott, jobboldals felvette a „Z. J. M." betüket, gyer-
mekei (Teréz, Julia, Miklós – ki a gyár kereskedelmi ré-
szét vezette –) keresztnevének kezdőbetüit.

Kitartó munkájának eredményeként az 1873. évi
bécsi világkiállításon jó ízlésről és magasfoku gyártási
tökélyről tanuskodó edény-gyüjteményt állított ki, melyet
a kiállítás juryje az érdem-éremre tartott méltónak.
A király ez alkalomból Zs.-t a Ferencz József-rend lo-
vagkeresztjével tüntette ki. Ebben az időben kezdte meg

Zsolnay Vilmos, kerámikus; szül. 1828 ápr. 19-én Pécsett, megh. 1900 márcz. 23-án u. o. Iskoláit szülővárosában végezte, azután atyjának kézműáru üzletébe lépett. Mint kereskedősegéd Bécsben, Frankfurtban, Drezdában és Münchenben nagyobb üzletekben dolgozott, közben azonban Bécsben és Prágában a technologiai tanfolyamokat is látogatta s szorgalmasan festegetett. Néhány, ez időben készült másolatát, természet után festett képét és portraitját a család őrzi. Húsz éves volt, mikor hazajött s atyjának segéde, majd üzletének vezetője lett. Szorgalmas kereskedő volt, s atyja üzletét nagyarányú bazárrá fejlesztette, mely egy egész kis utczát, az üvegtetővel fedett Párisi utczát betöltötte. Mellékesen ujabb vállalkozásokba fogott s szabad idejében állandóan tanult, tervezgetett. Üveghutát bérelt, majd szénbányát nyitott, vasutat épitett változó szerencsével.

Atyja 1854-ben engedélyt kért egy köedénygyár alapitására, amely ekkor már üzemben is volt egy 5800 négyszög öl kopár, gödrös területen, hol egy egyszerű téglavető és kezdetleges beremlezésű fazekasműhely állott. Ezt a vállalatot úgylátszik Ignácz bátyja vezette, kitől 1862-ben, mások szerint csak atyja halála után, 1868-ban vette át a műhelyt s eleinte maga is inkább a téglagyártásra fektette a fősúlyt. Gyártottak egyéb agyagműveket is, Wedgewood és közönséges konyhaedényeket, épületi és kerti díszeket, melyeket leginkább a pécsi bazárban hoztak forgalomba. A fazekasműhely és téglagyár jövedelmét ~~ujabb~~ kisérletekre és ujabb befektetésekre forditotta s az 1860-as évek végén már annyira fejlesztette, hogy leányainak, Tréznek és Juliának ösztönzésére megpróbálkozott a finomabb díszedények gyártásával. E díszedényeket, melyek a világkereskedelemben csakhamar Zsolnay-féle ivoir-porczellán név alatt váltak ismertekké, porczellántüz-hőfokban

Zsolnay Vilmos

Abai Lajos: Egy magyar műipari telep. Fővárosi Lapok. 1888. 251. sz. —

Benkó Károly: A Zsolnay gyárak. Építő Ipar. 1889. 27. sz. —

Czakó Elemér dr.: A magyar kár Velencében. Magyar Iparművészet. 1909. 151. l. —

Zsolnay Vilmos

ház szobrász díszítményeit
stb pyrogranitból a Zs.-gyár készítette.
A leglázasabb munka, ~~közepe~~ az 1900. évi
párisi kiállításra való készülődés közepette
ragadta el a halál a mestert az élők sorá-
ból. Halála országos részvétet keltett. Pécs
sz. kir. város impozáns temetést rendezett
nagynevű fiának s hálája és elismerése je-
léül néhány évvel utóbb Pécs egyik terén
szobrot emelt neki.

Zsolnay Vilmos

Építő Ipar. 1891. 369. l. (Életrajz; arcképpel.) — 1893. 13. sz. (Zsolnay-féle díszтárgyak.) — 1907. 403. l. (Zsolnay Vilmos szobra.), 404. l. (Zsolnay emléke. Dr. Zsray Károly emlékbeszéde.) — 1900. 13. sz. (Nekrolog.) — 1908. 209. l. (A Zsolnay mausoleum Pécsett, képekkel.), 218, 229. l. (Zsolnay Vilmos művészete. Dr. Wartha Vincze előadása az Iparművészeti Múzeumban.) —

Gellért Mór: A magyar ipar úttörői. Pest. 1887. 183 – 188. l. (Arcképpel.) —

Zsolnay Vilmos

Magyar Iparművészet. 1900. 185. l. — 1907. 274, 310. l. — ~~1908. Karácsony~~

Műcsarnok. 1900. 154 (Életrajz.), 211, 323. l. (Zsolnay szobra.) — 1901. 42, 115, 207 (A Zsolnay szobor-pályázat.), 236, 264, 283. l.

Nagy Virgil: A budapest-belvárosi plébániatemplom új főoltára. Építő Ipar. 1894. 2. sz. —

Zsolnay Vilmos

(XII. k. Bpest, 1896. 5. l. –)

Pallas Nagy Lexikona. XVI. k. Bpest, 1897. 1234. l

Pécsi Napló. 1913 ápr. 20. (A Zsolnay sarlegünnepély.) – 1913 okt. 15. (A Zsolnay mauzoleum fölavatása.) –

Popp János: A magyar faïence. Művészi Ipar. 1885–6. 208–213. l. –

Révai Nagy Lexikona. I. k. Bpest, 1911. 186. l.

Zsolnay Vilmos

Iparosok Olvasótára. 1904. X. évf. 9-10. sz.

Lauser, Dr. W.: Die Kunst in Österreich-Ungarn. II. Wien, 1886. 158-160. l. –

Lyka Károly: Zsolnay Vilmos. Magyar Iparművészet. 1900. 93-101. l. (Arcképpel.) –

~~Zsolnay Vilmos~~

1827 – 1900

laid

Műcsarnok, 1900. 154-e

teljes életr.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191... (

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Zsolnay Vilmos

Láid

Mitasarnok

2900. 154 l

Zsolnay Vilmos

1909

Mücsarnok, 1900 2/11

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Zsolnay Vilmos

Nod

Mücsarnok, 1900. 323 l.
(Zsolnay nobra).

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zsolnay Vilmos

Irod

Műcsarnok, 1901. 42. l.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Zsolnay Vilmos

Szód

Mücsarnok, 1901. 207

(A Zsolnay nőbot pálfi-
zat)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engec

.....

a műhelyfőnö

8. sorsz. Műhelyi minta

Zsolnay Vilmos

Wód

Mücsarnok, 1901. 115

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

)

lyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Zsolnay Vilmos

lásd

Műcsarnok / 1901. 236

.....nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

lélyezem:

k vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Zsolnay Vilm

erdő

Műcsarnok, 1905. 283

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alái

8. sorsz. Műhelyi minta.

Zsolnay Vilmos

wód

Mücsarnok, 1901. 264

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Zsolnay Vilmos

Lvod

Épitő Ipar

1891. 369 l. (arc-
Keppel)

teljes
eltrapp

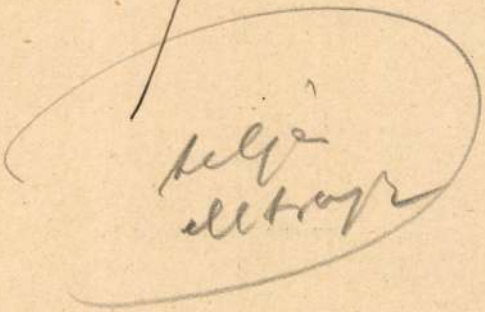

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Zsolnay Vilmos

ród

Benkó Károly. A Zsolnay gyárak. Építő Ipar 1889. 27 szám.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Zsolnay Vilmos

Vasárnapi Ujság. 1900. 13. sz. (Életrajz Szana Tamástól; arcképpel.), 200, 205. l. —

Váradry Ferencz: Baranya multja és jelenje. I. k. Pécs, 1896. 445, 611–620. l. (Arcképpel.) —

Wartha Vincze dr.: Zsolnay Vilmos emlékezete. Magyar Iparművészet. 1908. 57. l.

Zsolnay Vilmos

Szendrei János dr.: A magyar majolika. Pesti Napló. 1885. 240. sz.

Szél József: Magyarország a XX. században. II. k. 3. füzet. Bpest. 1901/2. (Arcképpel.) —

Tauszt Gyula: Zsolnay Vilmos emlékezete. Pécsi Napló. 1913. ápr. 20.

Zsolnay Vilmos

Schulek Frigyes: A Zsolnay szobr. Építő Ipar. 1908. 147. l. (Képekkel.) —

Steinhausz László: Kapitélek és képszékek (frics) majolikából az állandó országház épületein. Építő Ipar. 1894. 7. sz. —

Zsolnay Vilmos

ind

Abai Lajos. Egy magyar múnpari telep. Főv. Lapok 1888. 251 sz

.....nevü munkás igazolta

---

a művezető aláírása.

yezem:

---

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Zsolnay | Vilmos

Nagy Virgil. A budapest-belvárosi plébánia-templom ny főoltára. Építő Ipar, 1894. 2.

Wein -

Stein el 7 mal terve utan futó Erzsébet majolikus főoltár

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Zsolnay Vilmos

Zsolnay Vilmos

~~Gyári védjegye 1878 óta Ötkarika. Ettől fogva keramikai művészetét abbahagyta s egész idejét a gyárnak szentelte. Fő törekvése főleg oda irányult, hogy mindama keramiai cikkeket, amelyeket eddig külföldről szállított importálni, itt magyarországon.~~

~~Munkájában támogatták fia Miklós, és két veje Mattyasovszky és Sikorski tanár.~~

~~1888-ban megkapta a III. oszt. Medsidje-rendet, 1896-ban a belga Lipót rend lovagkeresztjét, 1896 a Ferenc József rend középkeresztjét, 1897 ben Pécs sz. kir. város díszpolgárává választotta.~~

Pécs város impozáns temetést rendezett érdemes nagynevű fiának és hálája s elismerése jeléül szobrot emelt neki:

Feliratos Kövek, római - VI. 107, 108, 110

Zsolnay Vilmos

mod

Steinhaus László. Kapi-
tálek és képszékek (fries)
majolikából az állandó
országház épületén
Építő Ipar 1894. 7 szám

..... *mühely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zsolnay Vilmos

ívod

Épitő Ipar

1893. 13 szám.
(Zsolnay-féle díszkárgyak).

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zsolnay Vilmos

wod

Epitő Ipar

1907. 403. l.

(Zsolnay Vilmos szobra)

wod

Epitő Ipar. 1907. 404. l.

(Zsolnay emlékei. Dr. Záray Károly emlékbeszéde)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Zsolnay Vilmos

Erdő

Épitő Ipar. 1908. 218. l. (229. l.)

(Dr. Wartha Vince előa-
az Orsz. Iparmüvészeti
Muzeumban)

Zsolnay Vilmos müvé-
szete.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zsolnay Vilmos

vod
Z

Épitő Ipar 1908. 209. l.
(A Zsolnay mausoleum
Pécsen - Kapelkel)

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zsolnay Vilmos

+ 1900-ban

ined

Épitő Ipar

1900. 13. 7.

_____ *mühely.*

yfőnökség!

év _____ hó ____ n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ szamu _____

tam.

évi _____ hó _____

_____

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Wolnay Vilmos

Lod.
2.

M. Szarmuvesket

1907. 274.1.
310.1

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

azaz: ..... Korona ...

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta-

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Zsolnay Vilmos

Selyös elektrizität

Leist

Iparosok olvasstára

1904. X évf. 9–10

Ha

Zsolnay Ucluns

Wód

Vas. Ny | 1900. 200 l

Egypt.

Zsolnay Vilmos

teljes életr.

Vas. nap 1900.

13 ziem.

arcsképpel

írta Szana Tamás

Zsolnay Vilmos

Gyed

Mag. Tparmenet

1900 1852.

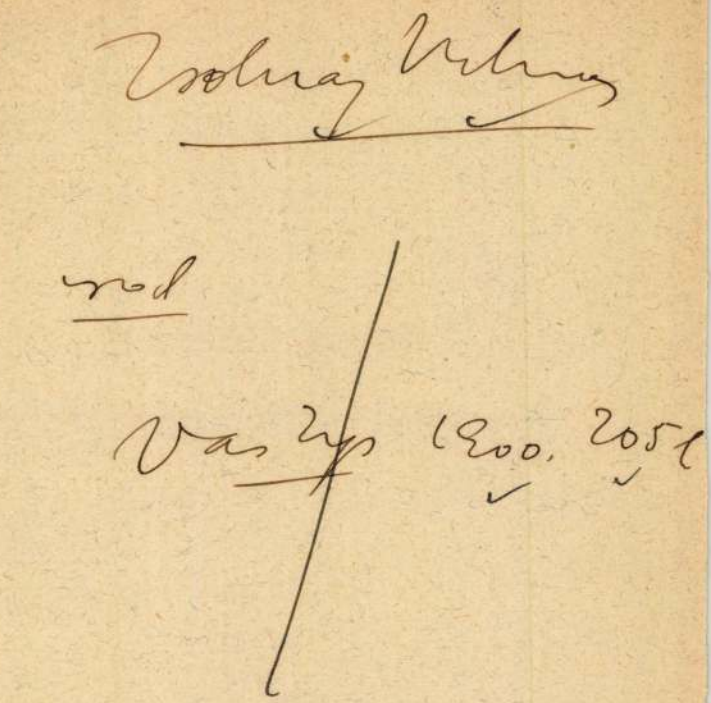

Zsolnay Vilmos

Lsod

Wartha Vince dr. Zsolnay Vilmos emlékezete. Magyar Iparművészet, 1908. 57. l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

azaz: ..... Korona .....

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta-

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Szalay Mihály
művészetének méltatása.

Dr. W. Lauser. Die Kunst in Oesterreich Ungarn. Wien. II. 1886. 158–160. l.

Zsobnay Vilmos

Lásd

z

Révai N. Lexikon

I. 1861.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

Zsolnay Vilmos

Wod

Zyka Karol. Zsol-
nay Vilmos. M. Ipar
muvesset. 1900. 93 l
– 101 l.
a vicekeppel.

okv. felh

Zsolnay Vilmos

Wed

Schulek Frigyes: A

Zsolnay robor. Épitő

Ipar. 1908. 147-l.

(Képekkel)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Zsolnay Vilmos

pécsi majolika gyárás

életrajza felvezendő

A pécsi gyár 1860 óta ad fenn. Igazi
művészi vonyt. Zs. adott neki a magyar
díszítő motívumok felhasználásával.
Gyermekei Teréz, Juliska és Miklós voltak
legjobb munkatársai, kik a régi magyar moti-
vumokat a nep kező gyűjtőtek egyik.
Művészi majolikai elosztó a székesfehérvári
majd az 1885-ki orsz kiállitáson tüntek fel,
hiszitva járva be azáta az egész világ kiálli-
tásait

Dr Szendrei János. A magyar majolika. Pesti
Napló. 1885. 240. sz.

Zsolnay Gyár

wód

Oro 151.

Nyugta

azaz: ..... Korona ..... f-ró

ly összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190.... évi .....

bérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és távirdá

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190.... évi ..... hó 1-én.

K f

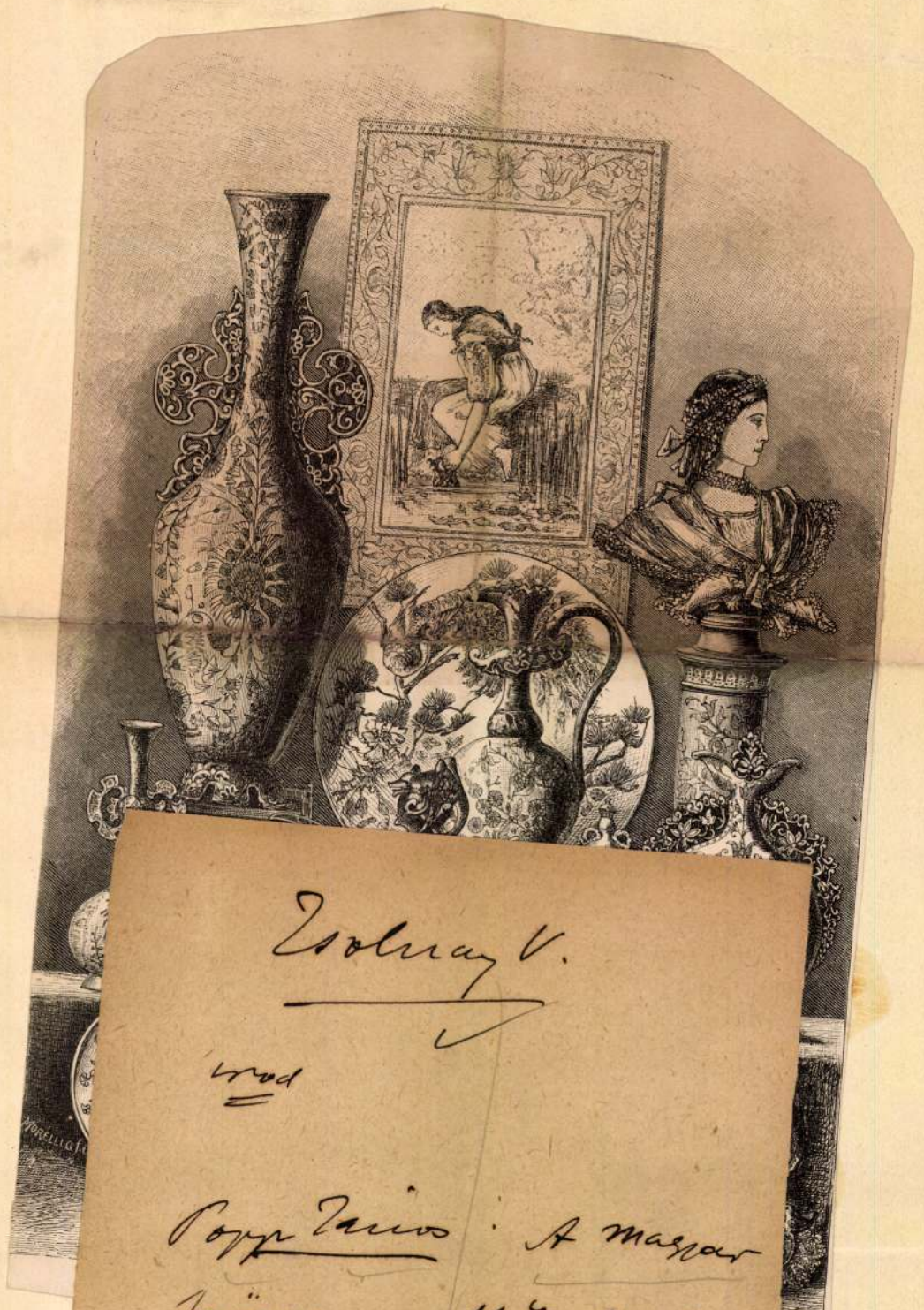

Zsolnay V.

Wod

Popp Tanos: A magyar faïence. Müvesi Ipar 1885-6. 208—213 l.

1

Iskolát ~~Pécs~~ szülővárosában végezte
s azután atyjának kézmüárú üzletébe
lépett. Mint kereskedő segéd Bécsben
Frankfurtban, Drezdában és München-
nagyobb üzletekben ~~mint~~ ~~alkalmazást~~ dolgozott,
közben azonban Bécsben és Prágában a
technologiai tanfolyamokat is látogatta
s szorgalmasan festegetett. Néhány
~~került~~ és szöben
másolatát, természet után készült festmé-
nyét és arcskepét a ~~[illegible]~~ család őrzi.
Husz éves volt mikor hazajött, s atyjának segéde
~~[illegible]~~, majd üzletének vezetője lett. Szor-
galmas, ambiciozus kereskedő volt, s atyja
~~[illegible]~~ üzletét nagyarányu bazárrá fej-

leszlette, mely egy egész kis utcát, az üneghetővel fedett Párisi utcát betöltötte. ~~Üzletének~~ mellett ~~és~~ újabb vállalkozásokba fogott s ~~szabad idejét~~ állandóan tanult, tervezgetett. Üveghutát bérelt, majd, szénbányát nyitott, vasutat épi-fett ~~több-kevesebb szerencsével. több vagy~~ változó szerencsével.

Atyja 1854-ben kért engedélyt egy kőedény gyár alapítására, amely ~~azonban~~ ekkor már üzemben is volt egy 5800 négyszögöl kopár, gödrös területen, hol egy egyszerű téglavető és kezdetleges berendezésű farekas műhely állott. Ezt az ~~ve~~ vállalalatot ugyláttsik Ignácz bátyja vezette, kitől 2s. 1862-ben mások szerint 1868-ban vette át a ~~tégla~~ műhelyt ~~gyárat~~ s eleinte maga is inkább a tégla ~~vetésre~~ gyártásra fektette a fősulyt.

Szórtottak egyéb ad 3a

~~[illegible]~~

agyagmüveket is, ~~[illegible]~~

Wedgewood és közönséges

konyhaedényeket, épületi és

kerti díszeket, melyeket ~~[illegible]~~

~~még szerény mühelyben~~ Kossl-

nay-féle farekasmühelyben

keszültek. Idejének nagy

részét itt töltötte Zs., de

~~[illegible]~~ a Zs-féle

pécsi barátban hortak forga-

lomba-

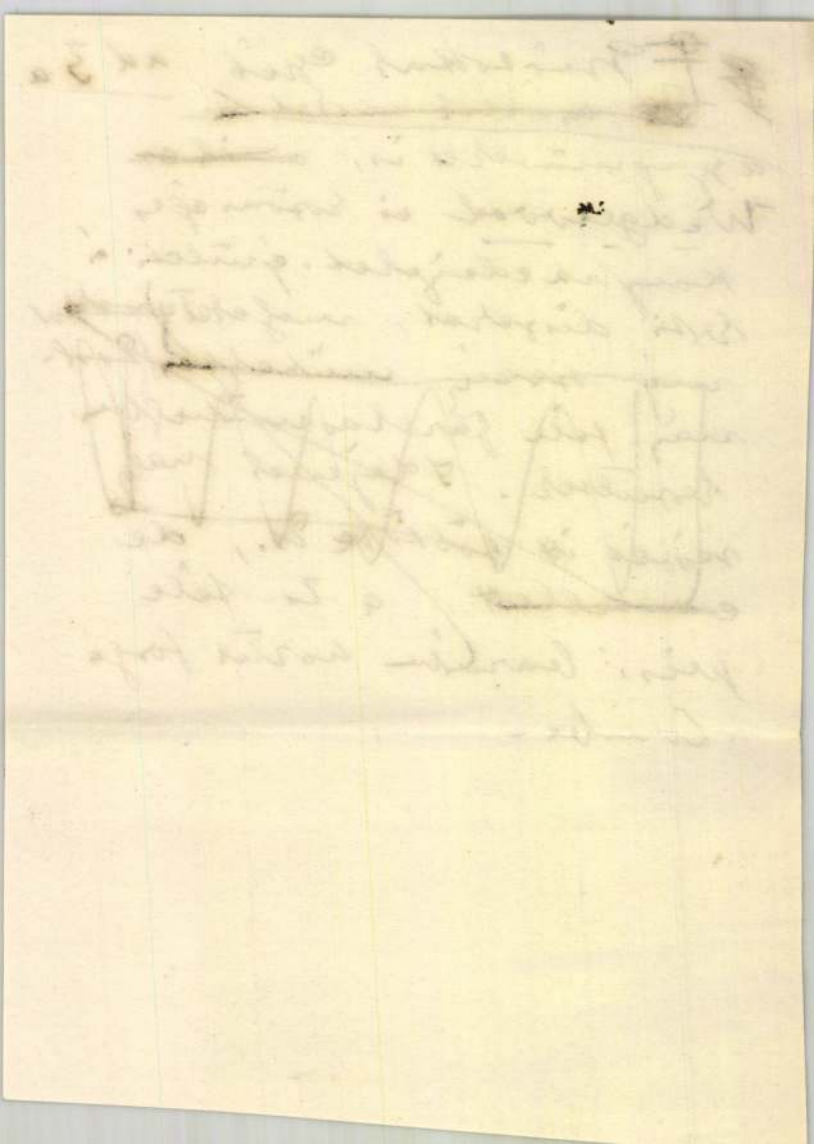

~~Emellett azonban terrakotta és háziedények~~ ~~készítésével is foglalkozott.~~ A ~~[illegible]~~ farekasmúhely és téglagyár jövedelmet ujabb befektetésekre és kísérletekre és fordította s ~~1870~~ az 1860-ik (más anyára fejlesztette, hogy) az évek végen leányainak ereznek és Julianak öztönzésére hozzáfogott a díszedé-nyek gyártásához. ~~A díszedényekhez~~ felhasznált anyag az ~~[illegible]~~ u. n. magyar s. pécsi faience, magának Zs.-nak tálálmá-nya volt, s ~~[illegible]~~ technikája abban állott, hogy a többnyire elefántcsont szinü máras alapra állatszó szines romancokat fes-tettek, melyek a magas fokú türben egyidő-pontban olvadván ~~[illegible]~~ ouze, ~~a már és fest ro-mancsfestek tehát~~ tekjesen egybe ~~ouze~~ forrtak és sajátos, egyforma fényt nyertek.

36

E diszedényeket, melyek ~~szakhamar Fünfkirchner Faience vagy magyar faience nev alatt váltak ismertté az egész világon~~, a ~~világ~~ kereskedelemben Zsolnay-féle ivoir-porczellán nev alatt ~~ismert~~ váltak szakhamar ismertekké, porczellántűz-höfokban oly összetételű alapanyagból és márból ~~állitotta önre~~ gyártotta, melynek majdnem porczellán keménysége és sajátosan lágy elefántcsonszine volt. Erre az alapra ~~átlátszó~~ ötlő oly szines románcokat festettek, melyeknek ~~románcok~~ olvadási pontja az alapmázéval azonos lévén, már és románcz magas höfok mellett bensőleg egyesültek, s utánozhatatlan feigt és harmoniát biztositottak az általa ~~gyártott~~ készitett faiencenak.

BÁTHORY, STEPHAN FÜRST,

Portrait, auf Carton gemalt. Copie eines gleichzeitigen Originals /Grosse 13.5 x 10 cm./

General-Inventar. Wurde aus der Ambraser Sammlung in die Galerie übersetzt. /Ambr. Invent. 991./

28

90
28
62

A listát direkt vyjik
magához. Mag mosoljak.
Csuga igen jelentek telen
és vagy kép volt

1880
2.8
52
0

1876
37
1839
1876
1881
1876
37
1881

77
32
15

77

85
1.6
69

57
26
83

59
2.4
83

88
1.9
69

1875
22.5
525

84
2.8
56

84
1.7
6.5

149.50

1875
2.7
1848

83
1.8
6.5

1841
83

32
73

1875
22
53

1872
26
1846

7
5

59
23
82

1873
2.7
46

85
1.8
67
1864
1.7
8.0
72

80
2.9
51
60

1886
1.9
1867

1883
2.8
55
83

1883
1.6
65

ad 4. l.

Lo Gyermekei iránti elismerésének oly módon adott kifejezést, hogy 1878-ban keletkezett F gyári védjegyébe, mely egymásmellett sorakozó öt templomtoronyból s balról „Zsolnay Pécs" jelzésből áll, jobb oldalt felvette a „T. I. M." betűket, gyermekei / keresztnevének kezdőbetűit.

(Teréz, Julia, Miklós-ki a gyár kereskedelmi részét vezette)

F s a finom faienceokon alkalmazott

~~Ezeket az [illegible] edényeket a Zs. leányai~~
~~által felkutatott régi magyar népies~~
~~díszítésektől és hímzésekről vett motivu-~~
~~mokból komponált [illegible] dekoráció~~
~~val látták el.~~ Zs. kiváló gruddal
válogatta és munkálta meg ~~[illegible]~~ edényeinek anyagát s
ugyszolván az egész országot felkutatta a
leg megfelelőbb ~~anyag~~ agyag megszerzése céljából
~~a gépeivel~~ Minthogy ez időben a
gyár még külön mutárót nem tart-
hatott, szamos edényeinek alakját ő
maga terverte és mutárta is. Az általa
~~mutárott~~ terverett edényekre pedig a leányai
által felkutatott régi magyar népies
díszítésektől és hímzésekről ellesett
(motivumokkal, néha pedig stilizált növényi) ~~[illegible]~~ összeálli-
tott szingardag és igen változatos díszítés került.

Kitartó munkájának eredményeként
az 1873 évi bécsi világkiállításon jeles
vízlésről és magas fokú gyártási tökéletről
tanuskodó edény-gyűjteményt állitott
ki, meg et a kiállítási jury az érdem-ereinel tartott ~~nagy elismerben szerzerült~~ maltonak.
A király ez alkalomból a Ferenc József
rend lovagkeresztjével tüntette ki Zs.-t.

1 ℔ Festmeng (Fettkäse)
1 : gebeltes Kes. —

Ez időben kezdte meg a majolikai-
nak építészeti díszként való ~~[illegible]~~
gyártását s e nemű készítményeit először
a budai vár alatt húzodó u. n. várba-
zár építésénél alkalmazták. Az 1878-ki
párisi világkiállításra szánt díszedény
tárgyainál a magyar mellett már Perzsa
és indiai motivumokat használt fel úgy
formában mint a díszítésnél s ezekkel Párisban
igen nagy sikere volt. Szakértők tanul-
mányokat írtak a Zs.-féle díszedények techni-
kájáról, s a pécsi gyár edényeinek anyagát
porczellán-fayencenek nevezték el. Zs.
gyártmányait e kiállításon az arany érem-
mel, magát a mestert a francia becsü-
letrend del tüntették ki. A kiállított anya-
got a többször ~~utána~~ pótolt díszedényekkel
együtt szélkapkodta a közönség, s a gyár ~~[illegible]~~
~~alapján~~ annyi megrendelést kapott, hogy az
üzemnek megnagyobbítása után is csak
nyolcz évi ~~[illegible]~~ munkával tudott megbízásainak
teljesen elegett tenni. Közben a bécsi
Wahliss-czég sivi érre ~~[illegible]~~
~~[illegible] Zs.-vel~~ szerződési-leg lekötötte
a pécsi gyár díszedényeinek vételi és
terjesztési jogát, Zsolnaynak csupán Ma-

1 M. festmény (falikép)
1 – gobelin kép –

ad 61

~~Lassankint önzeváráolta~~
~~gyárával szomszédos telkeket~~
~~önzeváráolta~~ Szaimítva az
üzem tetemes kiterjeszt~~ésére~~ kedésére,
a gyárával szomszédos telke-
ket mind önzeváráolta. Fő-
törekvése már akkor oda-
irányult, hogy az eddig
külföldrőm importált keramiai
cikkek gyártását meghó-
nositsa.

F ~~Munkag~~ Farádhatatlan
munkájában nem csak sperme-
kei, hanem vejei, Mattya-
sovszky és Sikorski is tamo-
gatták.

Pesti harai első takarékpénztár V. 221

ad 6

A bécsi Kärnthnerstrasse
hires porczellánházának
beerkolatát is Ezi szálli-
tótta.

országon való forgalombahozatal s földje maradt meg. A ~~[illegible]~~ kereskedelmi-járó ~~[illegible]~~ gondoktól így módon jórészt megszabadulván, Zs. fokozottabban szentelhette mindenidejét a gyár és a gyártási technika fejlesztésének. Pécsi ~~eladtá~~ üzletét és ~~[illegible]~~ házait 1880-ban ~~[illegible]~~ eladta, családjával a gyártelepre költözött. ~~[illegible]~~ Porcellánégető kemencéket és mintatermeket építtetett, a munkások számát jelentékenyen szaporította. Külön mintárakat és fotókat alkalmazott, s még a ~~70-es évek elején~~ 60-as évek végén beállított 12 lóerejű gőzgép mellé egy 60 lóerejűt ~~[illegible]~~ szereltetett fel. Hogy a gyárat jövedelmezőbbé tegye, nagy gondot fordított az építészeti terrakotta-majolika díszítmények gyártására, sőt 1884-ben két égető kemencével egy kőanyag-sajtoló gyárat rendezett be az addig külföldről behozott porcellán szigetelők és kőagyag-csövek gyártására. A pécsi gyár termékei gyorsan ~~kivívták~~ törtek előre a világpiacon, s 1884-ben már jelentékeny kivitele volt Német-, Franciaországba és Északamerikába.

Itthon 1879-ben a székesfehérvári kiállításon mutatkozott be a Zsolnay-gyár, amely 1885-ben az országos kiállításon aratott újabb nagy sikert. Ez alkalomból kapta meg Zs. a III. oszt. vas-

1 db festmeny (fáliképp)
1 " gobelinkép. —

horonegrendet. 1888-ban a III. oszt Medsidje rend-
del tüntettek ki.
1886-ban Zs. beszüntette az 1872 óta
folytatott Spodium-gyártást, s a lebontott
gyárépület helyére egy külön majolika kályha és terra-
kotta gyárat épittettett két égető kemencé-
vel, ~~1891-ben egy~~ három emeletes porcellán
égető-kemencre épült szigetelők kiégetésé-
re, 1893-ban 4 nagy kettős új szerkezetű
kemencre szobrász czikkely égetésére, s ugyanezek az
utobbi évben ~~1894-ben~~ nagy égetőkemencre, ~~[illegible]~~
~~[illegible] szigetelőt [illegible]~~
szigetelők részére, ~~[illegible]~~ s ekkor állitottak be egy [illegible],
150 lóerejü gőzgépet. A gyár az 1890-es
évek közepén már tíz és fél kat. holdat
~~[illegible]~~ tevületet foglalt el, melyből két
és fél hold be volt épitve. Kettős ipárvá-
gány vezetett a gyártba, melynek ♀ külön posta
és távíró hivatala, alsófokú ipariskolája,
gyári betegsegélyző pénztára és külön tűzol-
tósága volt. teljesen felszerelt gépési, lakatos,
asztalos stb műhelye ~~[illegible]~~ továbbá. A gyártott
edények alakja 4190, a diszités rajza 2190
féle volt, a porcellán czikkeből 600, terra-
kotta és majolika épitészeti diszekből 1450,
kályhakból 150, chamottekövekből 300 mintája
volt a gyárnak. A gyártmányokból egy egy pél-
dány a gyári múzeumban és raktárakban
van elhelyezve.

Folytatás.

♀ 46 (kemencéje, égető) (* a gyártáshoz szükséges szaintalan ~~egyéb segéd~~
~~eszköze és~~ gépe és egyéb segéd eszköze
~~[illegible]~~ A munkások száma 700 körül
[illegible] fordits.

Kiket a gyár agyagpáriskolájában gyobbára
képertek ki. A nyers anyagot Zs.
belföldről szerezte be s nagy érdeme, hogy
fáradhatatlan kísérletei révén sikerült
a porczellángyártáshoz ~~szükséges~~ hazai nyers-
anyagot kellően elkészíteni s a csehor-
szági kaolint mellőzni.

1 db festmény (falikép)
1 " gobelinkép. —

ad ¶

9 amelyek feinfeinje tartósabb
és szebb a régi hiresz gubbiói
majolika edenyekénél. Ezeket
az eosin edenyeket a Zs. gyártmányúhoz
hasonló szépségben eddig még sehol sem
4 mutatta be ezeket elsőnek
s ugyanakkor, mint az 1900. évi pá-
risi kiállitáson – meg utolbin ara-
tott sikerét más nem érhette meg-
páratlan ~~sikere volt~~. elismeré-
sében volt. rösse. A millennium
kiállitási
Andrák utan ozni. alkal-
mából
kapta meg a Ferencz József-rend
középkeresztjét s ugyanezek 1896-
ban kapta meg a belga Lipot-rend
lovagkeresztjét is. 1897. ben Pécs sz.
kir. város diszpolgárává választotta.

MAGYAR ACÉLÁRUGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

31 NAP. **OKTÓBER-NOVEMBER** 44. HÉT.

VASÁRNAP **26**	
HÉTFŐ **27**	Delange f 1885
KEDD **28**	
SZERDA **29**	41-95
CSÜ	

ad 7

A ~~a~~ építészetben a majolika diszi-
tést (~~főleg~~) Lechner Ödön épitész hozta
divatba, aki az ő magyaros
stylu épületein, ~~kiadosan hasz-~~
~~nálta fel~~ különösen a bpesti
Iparmüvészeti Müzeum ~~épü-~~ épülete
~~letén~~ és a kőbányai templo-
mon bőségesen alkalmazta
a ~~Zsol~~ Zs.-féle majolikát.

...TÖRTÖK 30	
PÉNTEK 31	
SZOMBAT 1	

POLDIACÉL

7 betoldu

Az 1890-es évek elején Zs. fogjes erővel vetette rá magát ~~[illegible]~~ finomabb építőanyagok készítésére s kitűnő minőségben és nemes ízléssel gyártott kemény terrakotta, színes építő-majolika és budolat lemezeket, továbbá közönséges építészeti díszítéseket. Az első nagy építészeti ~~díszítmény majolikából~~ majolika díszítmény, egy gothstilű oltárt, szószéket, keresztelő medencét Steindl Imre műegyetemi tanár tervei szerint Máriafalván (Vasvármegye) állitotta fel 1893-ban a budapesti belvárosi plébánia templom részére készült a 13 m. magas gothstilű fajence oltár, fényes és fénytelen színekben, gazdag aranyozással. ~~Ez [illegible] évekig foglalkozott a gyár a budapesti [illegible] Iparmuvészeti Múzeum [illegible] [illegible] építési díszítmenyeinek készítésével.~~ Zs. ő találmánya (volt) a pyrogranit, mely erősen kiégetett állapotban sárgás-szürke kőszínű s oly kemény, hogy acréllal ütve szikrázik. Ellenállása a csapadékkal és faggyal szemben jóval nagyobb mint a szobrászmunkákhoz használható

fordits

kövecké s különösen feinytelen szinezésre igen alkalmas. A budavári koronázó fő-(Mátyás) templom főbejárata fölötti tympanon polychromos pyrogranitból Zs. gyárában készült. Romániában Jassy és Krajova városokban francia műépítészek által restaurált templonok külső faldiszítésére szolgáló 364 pyrogranit életnagyságu szentképet, a budapesti uj országház öntés udvari szobrász diszítményeit, a budapesti régi műegyetem diszítményeit, a pécsi nemzeti színház szobrász diszítményeit stb. pyrogranitból a Zs.-gyár ~~[illegible]~~ készítette.

~~[illegible]~~ A mester 1900 tavaszán bekövetkezett halála országos részvétet keltett. Pécs város imposáns temetést rendezett nagynevű fiának s hálája és elismerése jelétül szobrot emelt neki.

Zsolnay Terez és Julia

A 70-es-80-as években a Zsolnay gyárban a diszedények festéséhez használt mutákat nagy szeretettel komponálták.

Farzekaramihez, [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Zsolnay Vilmos

ród

Csáiparm 558. l.

562, 563. l. 567. l.

további nedvességtől való megóvás
legalkalmasabban és legolcsóbban
telő ólomlemezek által történhet n
Müemlékek Orsz.Bizottsága köteles
tartja ezekre figyelmét kiterjesz
minthogy azonban rendes költségve
erre fedezete nincsen, tisztelette
Excellenciádat, kegyeskedjék az és
fal szigetelő munkálataira,valamin
két XVIII.századi oltárkép és a fa
restaurálására és konzerválására 6
rendkivüli hitelt engedélyezni.

Fogadja Nagyméltóságod l
tiszteletem őszinte nyilvánitását

Budapest,1935.május 23.

Zsolnay Vilmos

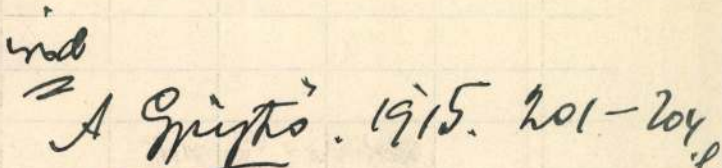

4703. Hunnia nyomda rt.

Zsolnai Vilmos

1827 – 1900

wód

z

Krück II. 751. l.

Gyulafehérvári múzeum III. 238.

Zsolnay Vilmos

Művészet 1908. 216. 279

Magyar Művészet

1927. 166

1928: 367–380

Összeg	
kor. fill.	kor. fill.

számla.

192.7.....		Az ürletesemény szövege	
hó	nap		Fehér aszt.
október	5	Eladok hben Borna Istvannak kp. ért	10
—"—	8.	Geréb Ferencnek Kecsk.	5
		" " "	
—"—	11	Eladok Bence László-nak hb. kp. ellen	
—"—	24	Eladok Gonda Lőrinc-nek Sz. fehérvár	4
—"—	24.	" "	
—"—	29	Eladok Bence László-	

Zsolnay Vilmos

Univerzeti lex. 844 l.

IV. 19

Keramikus, szül. 1827 (Pécsett, megh. 1900 III. 23. n.o. 1868 vette át atyja pécsi ~~[illegible]~~ farekas mühelyét F, meget tíz év alatt világhírű majolika gyárra fejlesztett. ~~[illegible]~~ Eleinte csak finom díszedényeket (Zsolnay-féle „ivoir-porcellán" gyártott, 1878 után azonban majolika építészeti díszeket, és ipari tömegcikkeket.] Utóbb Warta Vince kísérletei alapján tökéletesítette az eosin-technikát s a millennium kiállítason eosin-díszedényeivel világsikert aralott. Az 1890-es évektől fölcg finomabb építőanyagok gyártásával foglalkozott s ekkor találta fel a pyrogranitot ~~[illegible]~~. Zs. gyárában kerültek a bperti Iparművészeti Múzeum, a kőbányai templom, a budavári koronázó templom az új Országos

F (Kalphák, ~~[illegible]~~ gárnik, fayence-burkolelemezek porcellán vzolátorok) is készített.

) tálra. Vállaira omló hosszú haja, ta-
neme barna, s arcia teteretvalt. (Arany díszítésű) Vertbe van
fodra kilátszik s piros palástját vállra

, méretei 65 mm : 58.5 cm.
meretlen.

ház, a műszeptem stb/majolika díszli-
~~[illegible]~~ Gyartmanyával itthon és a
külföldön számos kitüntetést nyert.
A hálás Pécs emlékére szobrot
~~emeltetett~~ állíttatott.

Zsolnay Vilmos

1828 – 1900

Pécs, Zsolnay-féle
kerámia gyár és
Zsolnay-mauzoleum
Rövid leírása.

Sz. Pécs 94, 95. l.

Zsolnay Vilmos

Zsolnay-tyem a pécsi
városi múzeumban.

Szőpécs 86. l.

Zsolnay Vilmos

Irod

Budtechnfejl. 574.l.

Zsolnay Vilmos

Zsolnay Vilmos emlékezete. Dr. Wartha Vince előadása.
Magyar Iparművészet XI. évf. 2. sz.

Meleager és Atalanta.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: VI. 1. *J. Jordaens:* Meleager és Atalante. — 1873: VI. 1. *J. Jordaens:* Meleager und Atalante. — 1876, 1878, 1879: XIII. 479. *J. Jordaens:* Meleager és Atalante. — 1881: 452. *J. Jordaens:* Meleager és Atalanta. — 1888: XXI. 752. *P. P. Rubens után:* Meleager és Atalanta. — 1896, 1897: XXI. 752. *P. P. Rubens:* Meleager és Atalanta. — 1897: XXI. 752. *P. P. Rubens:* Meleager és Atalanta (Copie). — 1898: XXI. 752. *P. P. Rubens:* La chasse de Méléagre et d'Atalante (Copie). — 1901, 1904: XXI. 752. *P. P. Rubens:* Meleager és Atalanta.

Zsolnai Vilmos

Zsolnai Vilmos emlékezete. Irta (Ö.) Vállalkozók Lapja, XXIX. évf., márc. 11.

1908.

(Művészet 1908. 216. l.)

Mac - Keesporti magyar ref.
egyház VIII. 233

Zsolnay

Magyar Művészet

1934. 186 l.

Zsolnay-gyár

Sződ

Szőpécs 81. l.

Zsolnay

Modernség az iparművészetben. Irta: dr. Ágai Béla.
Magyar üveg- és agyagipar, III. 1.
Eredeti agyagipart! Irta: dr. Lázár Béla. U.-ott.
A pécsi Zsolnai-gyárak. Irtа: Örley J. Ugyanott, III. 4.
A műfazekasság. U.-ott.

(Művészet 1903. 150. l.)

Viselet.

Női ruha.

Az előtérben jobbra
másika pedig tollas kalapot
azon túl kert látszik. Felir

BUD

ez után: Az öltözetek Monasz
divattárából összeá
legalól középüttNy. Rohn és

Kny., mér. 20: 18.4

Zsolnay-gyár

Műcsarnok

1908. egyházmův. Erik-
nagyobb kollekció

cad jobbra. Fölfelé fésült rövid hajá, szemöl-
szeme barna s arcza leberetvált. Nyakrava-
átszik szsinóros atillájá fekete. Alól jobbra
46."

etei 66: 53 c/m.

déka 1852. április 29.

éves Kiállításra engedeltett át (39/96)
rkezett vissza (416/96).

MAGYARORSZÁG A XX-IK SZÁZADBAN

SZERKESZTŐ SZÉL JÓZSEF

II. KÖTET III. FÜZET

A MAGYAR IPAR ÉS KERESKEDELEM

TARTALMA

ELŐSZÓ
HEGEDÜS SÁNDOR
LÁNCZY LEO
MECHWARTH ANDRÁS
ZSOLNAY VILMOS

BUDAPEST 1901/1902
SELJENKA ÉS SZÉL KIADÁSA
VI., SZONDY-UTCZA 23.

Már készen állott minden. Aranykincset érő disztárgyai gondosan csomagolva készültek a világ központjára a mikor kilobbant szeméből a fény, s legnagyobb diadala küszöbén elesett, mint a hadvezér, ott — nagy küzdelme. megszentelt helyén, örökül hagyva fiára azt a dicsőséget, mely Párisban várt reá.

Meghalt 1900. márczius hó 23-án.

A közvélemény részvéttel kisérte utolsó utján ezt a derék fiát, a ki minden másnál maradandóbb emléket állitott magának saját alkotásaiban. Pécs város impozáns temetést rendezett nagynevü fiának és örök hálája s elismerés jeléül szobrot emelt neki, a kinek koporsóját a mai emlitett kitüntetéseken kivül a III. osztályu vaskorona-rend, a Ferencz József-rend comtur keresztje, a török medjidje-rend és a belga Lipót-rend diszitette.

Elhunytáról megemlékezett az egész világsajtó, s a merre fejlett izlésü ember él, részvét lopódzott mindenek szivébe, azért az úttörő zseniért, a ki — művészetével lelket lehelt, életet varázsolt a hideg agyagba.

ZSOLNAY VILMOS.

VANNAK emberek, a kik képesek valamely igazságnak szentelni az egész életüket.

ZSOLNAY VILMOS előtt kidomborodott az a tétel, hogy — „a földbe, agyagba életet lehel a művészet“ — és mint a próféták, ennek az igazságnak a bizonyitását türte, élete czéljául s meghódoltatta előtte az egész világot.

A ZSOLNAY-név ezt az igazságot jelképezi és ma már nem név, hanem világfogalom.

A merre művelt nép lakik, a hol értéke van a művészetnek s nemesebb izlés vezérli az emberek tetteit, ott tisztelettel hódolnak meg a ZSOLNAY név előtt, a ki becsessé tette az agyagot, s a művészet egy eddig parlagon hevert téren elérte azt, a mit elért szobraival az antik római művészet, és örök időkre szóló mintákat teremtett, miket aranynyal mér fel a világ.

A véletlen hozta úgy, hogy művészhajlamainak kielégitését, „melyek a festőművészet különös kedveléseként már kora gyermekségében jelentkeztek, nem a rendes uton engedték meg viszonyai, s ezért oly térre szoritották, a hol aztán a magyar név számára az egész világ előtt elérni s biztositani tudta az elsőbbséget.

A pálmát kivivta. A ZSOLNAY név ma oly magasan áll a modern iparművészet terén, hogy még csak közel sem jár hozzá senki, sehol. Ő neki magának nem adatott meg, hogy e pálmával kezében térjen vissza diadallal és sikereinek csúcspontján, de az egész művelt világ elismerésének impozáns megnyilatkozása előtt, visszatért őseihez, hogy megvigye nekik a magyar név új diadalának világraszóló hirét.

Csodálatosan fanatikus hit kellett hozzá, hogy ZSOLNAY az önmaga által felállitott tételnek merte szentelni az egész életét és egész polgári vagyonát, melyet nehéz munkával és szorgalommal szerzett. Előtte nem állott példa, mely buzditotta volna, őt nem kecsegtették mások fényes sikerei. Sőt ellenkezőleg azt tapasztalhatta, hogy pusztaságba indul, melyet neki kell paradicsommá változtatnia, hogy munkája, tudása, művészete gyümölcsét szedhesse.

Az ő szent hite, erős meggyőződése varázserővel birt, a pusztaság édenné változott körüle s nemcsak nemzetét, de az egész világot hálára kötelezte, hogy egy új világot nyitott meg előtte.

Pécsett született 1828. április 19-én, iskoláit is ott végezte és családi hagyomány szerint a kereskedői pályára lépett. Szive, hajlama másfelé vonzotta, csakhogy ezeknek parancsolt az élet. Atyjának virágzó üzlete volt, mint kereskedőnek tekintélyes neve, s ennek örököse, polgári, jó anyagi viszonyokat és közbecsülést örökölt. A modern kereskedelmi felfogásnak megfelelően a serdült ifjú szorgalmasan képezte magát tovább. Bécsben és Prágában a technologiai kurzusokat látogatta, sokat olvasott és sok ügyességgel, — a műkedvelőket messze túlhaladó művészettel — festegetett. A család kegyelettel őrzi ma is ifjúkorabeli olajfestményeit, melyek mindegyike kiváló megfigyelő tehetségről és finom műérzékről tanuskodnak. Ebben is az ő, határozott irányt követő, öntudatos lelke nyilatkozott meg. Elismert műalkotásokat másolt, hogy azok formai tökélyét elsajátitotta, festett a természet után, hogy szinérzékét fejlette és arczképeket rajzolt, hogy a vonásokban ki nem fejezhető karaktert visszaadni is megtanulja.

A művészpályára vonszolta minden vágya, másfelé hivta az élet, a családi hagyomány és a szülők kivánsága.

Husz éves korában haza került atyja mellé, a kinek csakhamar támasza majd munkakörének betöltője lett. Úgy látszott, mintha teljes életére szakitott volna a művészettel. Egészen az üzletnek élt, melyet nagyobbitott, forgalmát növelte és rövid idő mulva teljesen a saját vezetésébe vette át. De vállalkozó szelleme nem csak az üzletet virágoztatta fel, de minden téren új alkotások felé tört. Vasutat épitett, szénbányát nyitott, és szivós akarattal párosult szorgalma, mindent áttekintő tehetsége mind e vállalkozásoknál sikerre vezetett. Mégis nem ez volt a tér, a hol egész képességét kifejthette volna. És a sors sem akarta igy.

A véletlen hozta úgy, hogy 1862-ben Ignácz bátyjától átvett egy kis terrakotta műhelyet és téglavetőt. Az ő zsenije rögtön átlátta, hogy az agyag, az égetett föld, igy alig ér többet, mint nyersen.

„A művészetnek kell ebbe életet vinnie!“

Mindenekelőtt megnagyobbitotta a terrakotta műhelyt és gépeket szerzett be. Hogy pedig a tervezett kisérletekhez a költséget maga a gyár adja meg, elhatározta, hogy az edénygyártást kultiválja nagyobb arányokban.

Az első kisérletek eredménynyel kecsegtették.

Egy új világ tárult fel előtte. Nyugalomra, csendre volt szüksége, hogy tanulmányainak élhessen. Túl a vámsorompón, a város zaján túl vadócztermő telkeket vásárolt meg, kertet ültetett s abba kerti lakokat. Ide vonult üdülni mondották, a valóságban pedig azért, hogy a kerámiát tanulmányozza és az e téren szükséges ismereteket megszerezze.

Az ő gyakorlott kereskedői szeme bele látott abba a tárlatba, melyet e parlagon heverő tér nyújtott. Felismerte, hogy e téren hamar első helyre küzdheti fel magát. Nemcsak az előre látható anyagi haszon kecsegtette, de a világhirnév, mely nemzetére is fényt vet.

Kisérletei, tervezgetései körben sokszor csalódott. Nagy anyagi áldozatok vesztek kárba. Mindent önmagából kellett teremtenie. Sehol egy minta, sehol egy útmutatás, mely a helyes irányt előre jelezte volna És mégis már a hatvanas évek végén az ország különböző iparkiállitásain az ő gyártmányai állottak első helyen.

A bécsi kiállitás idején már túl volt a kezdet nehézségein s kiállitása felkeltette a világpiacz figyelmét. Ez volt a tűzpróba. A jury az érdem-érmet, Ő felsége a király, a Ferencz József-rend lovag-keresztjével tüntette ki.

ZSOLNAY előtt ekkor már tisztán állott az út, melyen haladnia kell. Az az egyszerü igazság, melyet felállitott, meghóditott mindenkit. S a művészet, melylyel életet lehelt az agyagba, oly tökéletes formákban nyilatkozott meg, hogy minden kisérlet annak utánzására kárba veszett.

A kicsi műhely már akkor tekintélyes gyártelep volt, s a kisérletezés izgalmait, felváltotta a tapasztalatokon, és művészi ihletségen alapuló tudás, mely a biztos sikert kétségtelenné tette. A művelt világot meglepte a diszedények eredeti magyaros disze. Egészen új motivumok a világpiaczon. Azok anyaga is tökéletesebb volt minden eddiginél, mely diadalmasan állta a magas hőfokban való kiégetést s azt a különös, addig ismeretlen ivoir alapszint adta meg e kemény fayence-nak s a porczellántűz hőfokában égetett, ragyogó szinü zománczok kiváló érdekkel és ritka műbecscsel birnak.

Ezzel a rafinált technikával merte ZSOLNAY felvenni a harczot Párisban is, 1878-ban, a világkiállitáson a hol gyártmányai könnyü szerrel leverték az idegen gyártmányokat s a kerámia terén biztositották ZSOLNAY-nak az elsőbbséget s ezzel az egész világpiaczot. Jutalmul a kiállitás „nagy aranyérmét," s a franczia kormány részéről a „Becsületrendet" kapta.

Már akkor az egész világ érdeklődése fel volt keltve. Az óriási keresletnek a gyár alig tudott eleget tenni és ZSOLNAY minden habozás nélkül eladta virágzó kereskedését a városban, házaival együtt, s egész vagyonát a gyár fejlesztésére áldozta.

Alkotásra vágyó lelke a gyárhoz kötötte s már 1880-ban egész családjával a gyártelepre költözött, hogy eszmétől, gondolattól izzó agyának minden tudását és leleményességét az izzó agyagégető kemenczék mellett tettre váltsa. Nem tévesztette szem elől, hogy a világ hírre jutott, de inkább csak a műértők számára készülő fayence mellett, nagy súlyt kell helyezni a gyakorlati élet szükségleteire és egymásután emelte a külön gyárakat a kőgyurma csövek, — keramit lapok — faburkoló lemezek, továbbá terrakotta, majolika és pyrogránit anyagból készülő épitési czikkek előállitására és meghonositására. Az ő majoliká kandallói hozták azokat ujból divatba s majolika kályhát a szoba díszeül szolgálnak.

Főleg az épitési szobor diszitmények és majolika kályhák, melyek a sajátszerü pyrogránit készültek csakhamar azok nagyban való gyártását tették szükségessé. Már akkor 800 munkásnál többet foglalkoztatott s a 150 lóerejü gőzgépen kivül 22 nagy porczellán égető és 40 kisebb kemencze állott működésben.

A pyrogránit oly összetételü, hogy a porczellán tűzben kőkeményre kiégethető, a nélkül, hogy kiformázott alakját elvesztené, s igy egyike a legtartósabb épitési anyagoknak, mely a legtöbb terméskő szilárdságát felülmulja s az épitészetben nem csak nálunk, de a külföldön is fontos szerepet játszik.

Uj irány nyilt meg ezzel az épitészet terén s a behizelgően üde szinü majolika disz, mintha egy uj architektonikus kornak elejét jelezné, mely Budapest ujabb épületeire már is reá nyomta modern bélyegét. A fayence kora ez, mely tartós szint visz a szürke meszes, kegényes falak helyére. Simul a márványhoz és a terméskőhöz. Ezt kiegésziti, abba életet visz.

Az ő tiszta biztos tekintete még abban sem tévedett, hogy nem a külföld elismert agyagját kereste, hanem az édes haza földjét, szülőhelye rögét tudta aranyértékűvé tenni.

Már akkor a világraszóló sikerek láttára, a tudomány is segitségére sietett.

Önzetlen nemes lelkét jellemzi, hogy nem riasztotta el magától azokat, a kik sikereiben osztozni akartak. Ő csak a nagy czélt látta maga előtt, mely felé törekedett és szivesen fogadta azokát, akik ebben segitségére jöttek. Az ő lelkét is unszolta a vágy, hogy ott teremtsen ujat a hol bele égettette művész lelkét a hideg agyagba. Lelke jobbik része mindig ott járt a fayence edények műhelyében és örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy WARTHA VINCZE műegyetemi tanár inicziativája és a laboratoriumban tett próbák alapjan megteremtse, tökéletesitse a műértőket is elragadó „eosin" technikát, melynek ragyogó fémfényü szivárvány szineit csodálattal nézi a világ. A modern kerámiának ez a leggyönyörübb vivmánya és örök időkre megalapitotta a ZSOLNAY név hirét.

Minden gondolatát ennek szentelte ZSOLNAY. Ihlet fogta el, szemében kigyuladt a láng, a mikor lázas szorgalommal az eosin technika fejlesztésén dolgozott, mellyel a század fordulóján, Páris világtárlatán megakarta mégegyszer hóditani a világot. Művész lelkét ezekbe lehelte bele.

oronyi (Bodó), Marczinkó, Vanicsek, Takács, Bajor (Kneiszel), Czifferi (Tóth). **Edző:** *Honti József.*

Nagy érdeklődés kísérte a Duna-csoport két százszázalékos csapatának csúcsrangadóját. A dorogiak már az első perctől nagy erővel támadtak. Sorra alakították ki a jó helyzeteket, aztán a 18. percben meg is lett a nagy nyomás eredménye. Vanicsek remek átadását Czifferi mellel maga elé tette, majd kapura húzott, és a kifutó vendégportást becsapva a hálóba lőtt, 1-0. Továbbra is színvonalas meccset láthatott a közönség. A Pénzügyőr kis híján büntetett a sok kihagyott dorogi helyzet után. Igaz, a félidő derekán kialakított helyzetük volt az egyetlen ezen a mérkőzésen. Már mindenki a szünetre várt, amikor Czifferi ellenállhatatlanul robogott el a bal oldalon. Középre gurított, és a jókor érkező Toronyi a jobb alsó sarokba

Simon László hat meccsen csak egy gólt kapott

lőtte a labdát, 2-0. Zúgott a vastaps a lelátókon.

Fordulás után sem változott a játék képe. A dorogiak nagyon erősen kezdtek, meg is lett az eredménye. Vanicsek nagy szólója következett. Mindenkit kicselezett, aki az útjába akadt, aztán önzetlenül Czifferi elé tálalt, akinek nem okozott gondot a hálóba lőnie, 3-0. Az 56. percben ismét a csapat játékmesterének nagy alakítása következett. A végén Vanicsek akár a hálóba is lőhetett volna, ám ő a nála jobb

Velencei SE – Komáromi

Velence, 300 néző. Vezette: Molnár.
KFC: *Mázi – Csikós, Pálfi, Horváth (Németh), Szabacsi, Balogh, Jankóczi (Szabián), Szűcs, Plotár, Letenyei, Mlinkovics.* **Edző:** *Nagy Győző.*

A 15. percben Mázi a jobb

A 27. percben Letenyei húzott el a jobb oldalon, beívelt, a labda Plotár elé pattant, aki a vetődő *Baranics* mellett jobbal a hálóba emelt, 1-1.

A második félidőben a KFC kezdett jobban, Szűcs két gólhelyzetet is kihagyott. A 76. percben Csikós szabadrúgása

tes?" című társasjáték. A távfűtősök azzal védekeznek, hogy még nem igazi, csak afféle próbafűtés. Ilyenkor ugranak ki a bok. De ez nem vigasztalja például a Tatabánya, Mártírok útja 104. szám alatti lakókat. Náluk hidegek a fűtőtestek. Szivattyúhibát, légbuborékokat emlegettek a diszpécser-szolgálatnál. S ígérték, hogy azonnal megy a szerelő. A szerelő nem ment. A fázó lakók arra gondolnak, hogy egész évben fizettek a központi fűtésért egy tételt, az úgynevezett készenléti díjat, de az is lehet, hogy rendelkezésre állási díj a neve. Nem is kis pénz. Azt hitték, hogy ezt azért fizetik, mert a távhő folyamatosan karbantartja a berendezéseket. Most kiderült, hogy csak a bevételi nyilvántartást tartották karban, a meleget biztosító rendszert nem. **(Kádár)**

Selyemképek Oroszlányban – Zsombolyai Mária oroszlányi festőművész új kiállításán – melyet a napokban nyitottak meg a bányászváros faluházának galériájában – azok a selyemképek is láthatók, melyek az alkotó kísérletező kedvének, s tehetségének friss bizonyítékai. Zsombolyai Máriát a kiállítássorozatnak szánt anyag válogatásakor műtermében látogattuk meg. Képünkön az alkotó egyik festményével, melyet tombolán sorsoltak ki a Falu-Hagyományőrző és Kulturális Egyesület rendezvényén. FOTÓ: ARA

A fényképeket összeállította Zsabokorszky

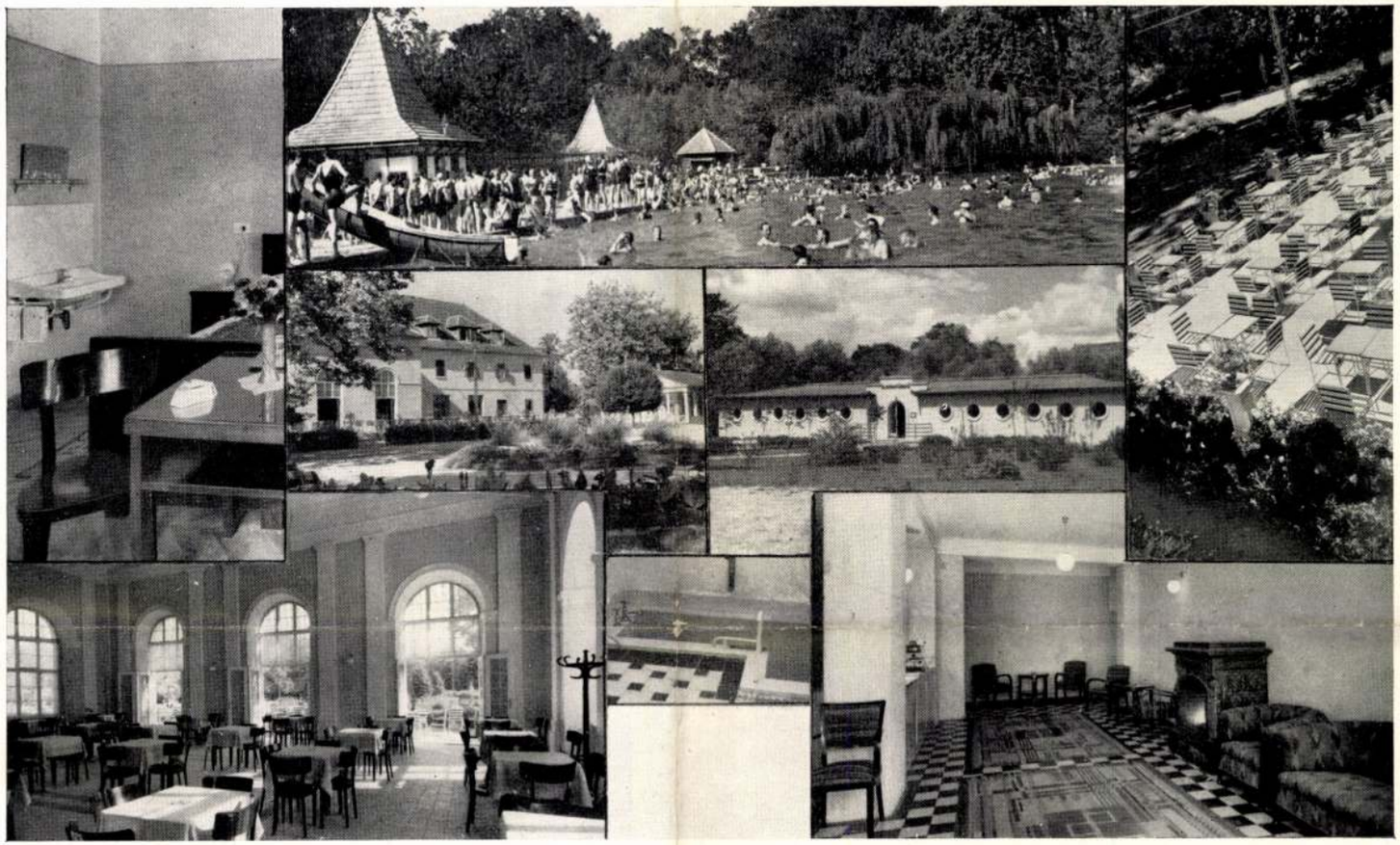

1823 óta

HARKÁNY GYÓGYFÜRDŐ

62° C rádioaktiv, kénes gyógyforrásai gyógyítják a betegek tízezreit. + Gyógyhatása felülmulhatatlan mindennemű rheumás és mozgásszervi betegségnél, vérkeringési és anyagcsere-zavaroknál, thrombozis utókezelésénél stb.

Modern gyógyszálloda, **központilag fűthető rheuma-gyógyintézet** a házban, kényelmes, vízvezetékes szobák, új kávéház nagy kerti terrasszal. 50-holdas park. Társas- és kabinfürdők, thermál-tófürdő, gyógymassage, iszapgöngyölés, ivókúrák. Állandó zenekar, tánc, kirándulások, sportok. + Olcsó penziórendszer.

R N

Ruppert és Novincs

géperőre berendezett
asztalosipari üzeme
készítette számos pécsi
magán- és középület,
épület- és bútorasztalos-
munkáit

Pécs, Ágoston-u. 24-26

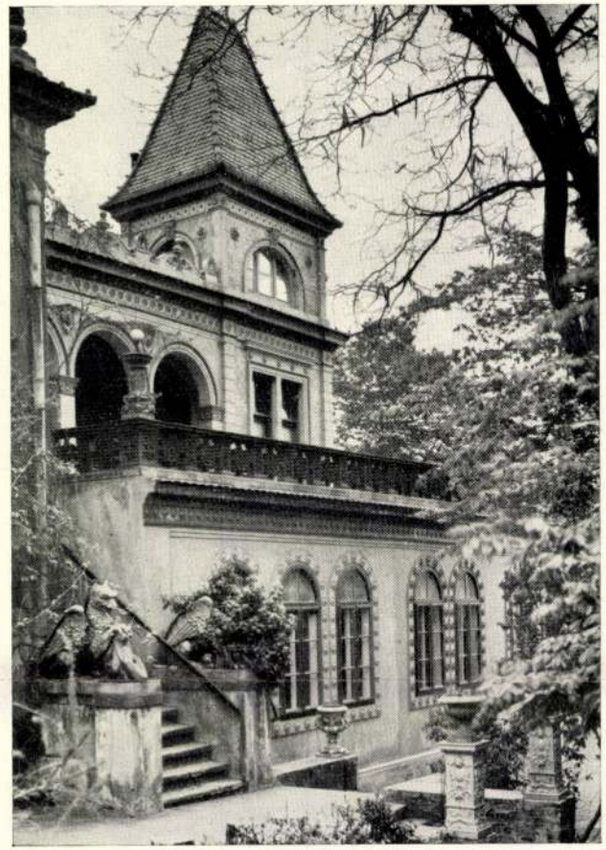

Pécs városának egyik legnagyobb vonzerővel rendelkező idegenforgalmi tényezője a „ZSOLNAY“ kerámiai gyár. Az idegen számára nemcsak a gyárüzem és a gyári múzeum képeznek érdekességet, hanem látványosságszámba megy már magának a gyártelepnek egész fekvése, terepelrendezése, parkkal övezett stilusos épületei is. Lapunkban közöljük a gyár egyik terrakottákkal és szinesen zománcozott pyrogranittal gazdagon díszített épületét. — Sajnálatos, hogy a mai homlokzati architekturában oly kevés szerep jut a Zsolnay-féle Pyrogranitnak, mely nemes anyag, mint díszítő elem jelentékeny szerepet játszhatna a mai építészetben is.

Tér és Forma
1937. 4. 7.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

JELENTÉSEK

AZ ORSZ. RÉG. ÉS EMBERTANI TÁRSULAT ÜLÉSEIRŐL.

A társulat september hó 28-án tartá ez évi hatodik, a szünidők után első, ülését Pulszky Ferencz elnöklete alatt. Az akadémiai ülésterem ez alkalommal egy nagy és érdekes népipari gyüjtemény kiállítására nyujtott helyet. A társulati titkárság fölkérte volt Zsolnay Teréz kisasszonyt Pécsett, hogy Pécs vidékén összegyüjtött házi-ipari himzésekből és szövésekből álló gyüjteményét az ülésen kiállítsa, ő pedig előzékenységgel engedett e kérésnek s nem csak felhozta e gyüjteményt, de személyes közreműködése és vezetése mellett történt a teremben a tárgyak szakszerű csoportosítása és elrendezése is.

Már egy órával az ülés előtt több mint hétszáz darabból álló gyüjteménye a terem közepén s köröskörül a falakhoz támasztott kereteken meglepő és szokatlan látványt nyujtott a nagy számmal összegyült, leginkább hölgyközönségnek, Bámulták az alig három évi gyüjtésnek eredményét, mely három-négy négyszög mértföldnyi térről annyit volt képes összehozni. Vannak a gyüjteményben törülközők, abroszok, ágyneműek, ingelők, kötények és fökötők, mind sajátságos himzésekkel, gyakran csipkékkel ékítve. Legmeglepőbb a különféle fajtáju fökötök gyüjteménye, melyek néha tarka himzésüek, néha pedig, mint különösen a harkányiak és décsiek, fekete vagy crêpe alapon fehér varrásokkal vannak díszítve.

A vidéket, melyekről az egész gyüjtemény származik, mai napság majdnem kizárólag magyarok, korábbi időkben törökök, bosnyákok, horvátok és németek lakták, és a figyelmes kutató a gyakran ősrégi mustrákban ezen mindenféle nyugati és keleti elemeket úgy a rajzban, valamint a színhangulatokban nyomozhatja.

Öt órakor a társ. elnök a következő előadással mutatá be a jelenlevőknek a gyüjteményt:

«Ki ne ismerné Zsolnay pécsi edényeit? Megveszik vásárainkon, megveszik Angolországban és Amerikában, a legkiválóbbjai pedig díjakat nyernek minden világkiállításon s a magyar annál inkább örül ezen kitüntetésnek, mert a Zsolnay-féle edényeknek nemcsak ízléses a formája, hanem meg van benne a magyar typus zamatja is. Ezt leginkább azzal érte el kitünő iparosunk, hogy rajzolói, különösen a műérzéket kiváló mértékben biró leányai, különös figyelemmel voltak a magyar motivumok iránt, melyeket úgy a muzeum régi magyarországi majolikáiban, mint a nép házi ipara által előállitott himzésekben és szövetek ben tanulmányozták, melyekből Zsolnay Teréz k. a. is igen érdekes gyüjteményt sok tapintattal és szerencsével hozott össze, különö-

sen Pécs vidékéről. Bármily szépek legyenek is ezek, mégis kérdés lehet, mily jogczímen mutatjuk be a jelenkor vagy közelebbi multunk műveit a régészeti és embertani társulatban. Megvallom, hogy én az embertant más szempontból fogom fel, mint azt különösen az európai ethnologusok teszik, s a koponyákra nem tudok oly nagy sulyt fektetni s azokból a nemzetiségek jellegét kimagyarázni, mint mások; mert az egy zsidókat kivéve, kiknek vallása a más nemzetekkel való nagyobbszerű keveredést megakadályozta, nem ismerek homogen nemzetet. Ha rómaiakról van szó, azok századról századra változnak, magokban foglalva az olasz félsziget minden fajú lakóit, később a félvilágét. Igy vagyunk a görögökkel is; a maczedónok csak részben voltak görögök, s egyáltalában így vagyunk a régi világ minden nemzeteivel, melyek közt a mindenhonnan összerabolt s megvásárolt rabszolgák túlnyomó számban léteztek, s lassan-lassan az akkori jelleget s természetesen a koponyák formáját is megváltoztatták.

Én már 25 év előtt egy Amerikában megjelent nagy ethnologiai munkában megjelent illustrált értekezésben figyelmeztettem a különböző nemzetek különbözően kifejlesztett tehetségeire, különösen a művészet tekintetéből. Az arabokban, a zsidókban nincsen semmi hajlam a képzőművészetekre. Mózes és Mahomed azért tiltották el az istenség s minden élő lény alakítását, mert nemzetiségökben nem volt arra fogékonyság. A hol ez meg van, még a vallás tilalma sem tudja ezt elnyomni; a perzsa és hindu mohamedán fest arczképeket, holott a tiszta arab s marokkói ebben szentségtörést lát. A marokkói császár követe Londonban levén, egy daguerrotyphoz csalták, mert photograph még nem létezett, s a mint ott mozdulatlanul ült az arab főnök, levették arczképét, mire ezt megtudva, tőrét huzta ki az ellen, a ki arczát ellopta, s csak nagy nehezen lehetett őt megnyugtatni. De még azon nemzeteknél is, melyek nagyobb vagy kisebb mértékben a képzőművészetek gyakorlatára termettek, különbözőképen fejlődik ki ezen tehetség. A régi egyptomi művészetnek egészen más stylusa van, mint az assyriainak, a görög ismét különböző, s különböző a római. Olasz képet senki sem fog németnek tartani; a franczia művészet különböző az angoltól, sőt még a belga is hatalmasan eltér a hollanditól; Rubens és Rembrandt tanitványai egykorúak és szomszédok, mégsem hasonlítanak egymáshoz. Azok, kik műtörténetet írnak, ezt különböző iskoláknak nevezik, holott ez nem iskola, hanem a nemzetiség kifolyása, mely mindenütt különbözőképen nyilatkozik. S e tekintetben csakugyan társulatunk elébe valók a magyarországi házi ipar készítményei, amennyiben azokban stylus mutatkozik. Igaz, hogy ezek is nem egészen eredetiek, van ugyan atyafiság díszítményeink közt s azok közt, melyeket Reguly a voguloktól Sziberiából hozott de más részről nem tagadhatjuk, hogy a nép művészetének nagy része épen nem magyar, hogy a motivumok sokszor keletiek, sokszor a szlávokkal és oláhokkal közösek, hogy analogiákat Oroszországban s a török birodalomban is találunk a népnél. De épen úgy, a mint nagy zavarba jönnék, ha valamely német pedans tudós felszólitana, mutassak neki eredeti magyart, hogy annak fejét megtapogatva, tanulja meg, minő volt az Árpáddal bejött magyaroknak koponyája, mert a

művelt s műveletlen osztálynál úgy összekeveredtek régóta a nemzetiségek, hogy tiszta magyar vérről szólni csakugyan nem lehet; úgy nagyon természetes, hogy a nép művészete szinte mindenütt mutatja a szomszédok befolyását, de azért mégis van külön jellege, s ha idővel lesz egyszer magyar művészetünk, ennek is külön jellege lesz, ámbár atyafiságát a többi európai nemzetekével nem fogja elfogadhatni, épen úgy, mint például a spanyol. Mostani művészeink még nem képeznek külön iskolát, hanem hol a németnek, hol a franciának követői. Örvendek, hogy Zsolnay a magyar műiparnál sokszor kifejleszt magyar stylt, hogy leányai is reáakadtak azon forrásra, mely igazán magyar, s hogy gyüjtik a — fájdalom kihaló — magyar házi ipar díszítményeit. Ne felejtsük el, hogy ezen nagy gyüjteményben, mely itt ki van állitva, a legnagyobb rész Pécs vidékének magyar lakóitól származik, s hogy a himzések nagy része a legközelebb multnak terményei.»

Elnök azután a jelenlevő Zsolnay Teréz k. a.-nak a társulat nevében köszönetet mondott szives előzékenységeért.

Másodiknak Deák Farkas szólalt fel, felolvasván egy részletet a külföldi muzeumokban őrzött műemlékekről szóló jelentéséből. (A jelentést egész terjedelmében l. a «Századok» 1880. évf. VIII. füzetében.)

Deák Farkas előadása kapcsolatán felszólalt a társ. titkár. Megjegyzi, hogy nálunk ugyan nem szokás, hogy mágnásaink műkincseiket ideiglenesen állítsák ki muzeumunkban, miként teszik ezt az osztrák urak Bécsben és az angol arisztokraták Londonban, de nézete szerint jobb szokás, hogy nálunk teljes liberalitással muzeumunkat kincseikkel meg szokták ajándékozni. Példákat hoz fel a legutóbbi években érkezett ajándékok közül: br. Révay Ferencz, gr. Schönborn Ervin, br. Welsersheimb Zenó, gr. Forgách László, Urai, Ipolyi Arnold és mások ajándékait, melyek arról tanuskodnak, hogy főuraink muzeumunkról nem feledkeznek meg. Attérvén a külföldi muzeumokban őrzött emlékekre, megjegyzi, hogy nehány évvel ezelőtt ő is bejárta mindezeket a muzeumokat, és a mi magyar régésznél természetes, magyar eredetü emlékeket fürkészvén, a Deák F. által felhozott műemlékeket szinte tanulmányozta.

Ezúttal csak különösen két emlékre tesz megjegyzéseket: a drezdai kardra és a drezdai nyeregre. A drezdai kard a «magyar» sodronyos zománcz érdekes példánya. Nézete szerint különösen a rajta levő kivert leveles keret rokonságba hozza öt az egyik sankveiti kehelylyel (Prága) és a nagy Lajos féle aacheni és máriaczelli képekkel. A mi a drezdai zománczos nyerget illeti, a fegyvertár archivuma szerint ez 1608-ban Prágában készült, mestere János Mihály volt. Nincs kizárva a lehetőség, hogy e János Mihály mester Erdélyből származott, de nincs is bebizonyítva. Teljesen hasonló ilynemü nyereg van a müncheni n. muzeumban, mely a muzeumi levéltár szerint Belgrád ostrománál került Max Emánuel birtokába.

A budapesti hasonló nyeregről, meg a sáromberki gr. Telekyféle nyeregről ezuttal nem kiván behatóan szólni, de ugylátszik, hogy ezek mind abból a korból valók, midőn Erdélyben a törökökkel való

érintkezés következtében a keleti befolyás már igen érezhető volt. A sodronyos zománczra vonatkozólag megjegyzi, hogy ez már ősrégi találmány, és hogy ez már a régi görögöknél is dívott, mire nézve utal a berlini antiquariumban őrzött nehány sodrony zománczú görög arany ékszerre. Utána Pulszky Károly szólal fel és a drezdai kardon előforduló lengyel sasra hivatkozva arra utal, hogy hazánk és Lengyelországközt, különösen a Jagellók alatt a XIV. században, élénk összeköttetés volt, és hogy a Lengyelországban netalán előforduló sodrony zománczú művek talán a kiewi műiskolával állhatnak összefüggésben.

A napirendre áttérvén, dr. Kammerer Ernő Kömlődön talált római emlékkő felíratának pacskolatát mutatja be, mely Jupiter Dolichenusnak volt szentelve. Előadó szól a Jupiter Dolichenus tiszteletéről, s különösen azon érdekes bronz táblákról, melyek Kömlődről a n. muzeumba kerültek és Jupiter Dolichenust ábrázolják.

Kömlődön különben régi idők óta találnak római emlékeket, és vannak okmányos adatok, melyek bizonyítják, hogy már Mátyás korában is ügyeltek rájok.

Zsigmondy Vilmos tagtárs Péczelen talált őskori csiszolt kövésőt mutat be.

Pulszky Ferencz a somogyomi aranyleletet mutatja be és magyarázza. A lelet ruhadíszül szolgáló gombokból, nyaklánczok- és gyöngysorokból áll, mindez világos szinü termés aranyból. Szerinte a lelet közel rokonságban áll a fokorúi pusztán talált aranylelettel; mindkettő valószinüleg a kelták korából származik.

Ugyancsak elnök felolvassa ezután Végh Adorján értekezését a nemes-ócsai (Komárom m.) temetőről, melyet egész terjedelmében közlünk.

«Csallóköz, a Duna, a pozsonyi Duna-ág és Vág által képezett sziget; vidéke egészben véve róna, de a talaj hullámzatossága sok helyen kisebb-nagyobb terjedelmü és magasságú földhátakat képez, közben-közben a Dunával és Vággal érintkező vízerekkel, melyek itt-ott a lapályosabb helyeken mocsáros tavacskákat képeznek, mint pl. Alsó-Csallóközben a Dunával érintkező Szántó-ér. Ez nevét a szántói pusztától vette, melyen keresztül fut, s Nemes-Ócsa mellett észak felől elhaladva az Új-Orvény, Úcs és Malomároknak nevezett mocsáros tavacskákat képezi. Ezen ér partjain több helyen, mint pl. a nemes-ócsai határhoz tartozó úgynevezett Faluhelyen és az ekeli határhoz tartozó saját földbirtokomon őskori lelhelyeket fedeztem fel; ilyen, az úgynevezett Sáros-ér is, partján a nagykeszii határban a Halomdombbal, melynek fekvése Komárom m. térképén jelezve van, s mely szintén őskori temetkezési kerek halom. Az általam itt kiásatott régiségek gyüjteményemben vannak; ehhez közel fekszik kissé nyugoti irányban a nemes-ócsai határhoz tartozó Bodzás-domb, szintén őskori lelhely; itt találtatott azon bronz fejsze, melyet 1879-ben a magyar nemzeti muzeumnak ajándékoztam.

Csallóköz mai jelentékenyebb községei, így Nemes-Ócsa az alsó csallóközi járás központja is, ilyen emelkedettebb földhátakon épülvék, s ezáltal a Duna és Vág áradási veszélyeitől többé-kevésbé biztosítva vannak. Ezen okszerü eljárást követték Csallóköz legrégibb ős

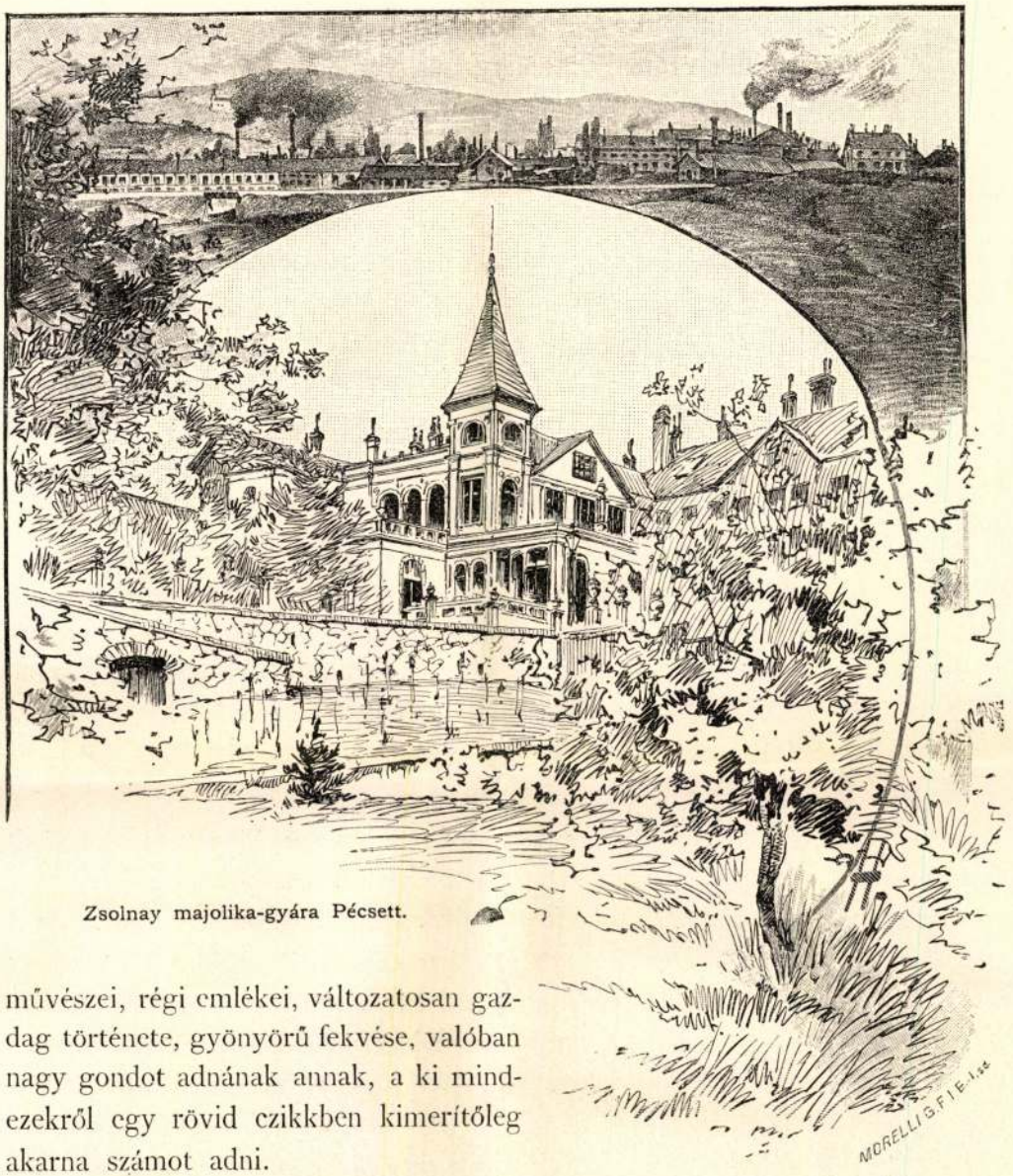

Zsolnay majolika-gyára Pécsett.

művészei, régi emlékei, változatosan gazdag története, gyönyörű fekvése, valóban nagy gondot adnának annak, a ki mindezekről egy rövid czikkben kimerítőleg akarna számot adni.

A Mecsek déli lejtőjén fokozatosan emelkedő városba, mely vidáman tündökölteti vissza a déli nap ráverő sugárait, bármely oldalon közelít az ember, az első látvány meglepetése lépésről-lépésre növekedik, noha az egész várost egy tekintettel átrepűlheti. De idő kell hozzá, míg különkülön felfogja a részleteket, az újabb és régibb tornyok változatosságát, az egyes tetőkön nyíló kápolnákat és a hegyoldalak mélyedéseiből kifehérlő villákat.

Om IV.

Népessége, mely 50 év alatt megháromszorozódott, ma már 36.000, ebből a nagy többség római katholikus magyar, kevesebb számú német és sokácz, pécsi nyelven bosnyák, kik közül számosnak a neve török eredetre mutat. Négy országútnak és négy vasút-vonalnak találkozó pontja lévén, kereskedése és ipara messze ágazó összeköttetésekkel és piaczokkal rendelkezik, s valóban vannak is terményei, gyártmányai, melyek ország-, sőt Európa-szerte ismert versenyképességgel dicsekszenek. Legrégibb, mondhatni, az őskorból származó forgalmi czikkét a Mecsek déli oldala árasztotta századokon keresztül a szőlő nedvében, melynek tőkéivel még római kezek ültették be e halmokat. Az újabb kor azonban bemélyedt a hegy gyomrába is, megnyitotta a kőszénnek szinte kimeríthetetlen aknáit, melyeket népes telepek, *Szabolcs*, *Vasas*, *Somogy* és a legszebb és legnépesebb *Kolonia* teljesen berendezett népoktatási intézeteivel, melyeknek 12 tantermében ezer növendék nyer oktatást, ötven év óta nyitogatnak és takarítanak ki, s a tulajdonos Dunagőzhajózási Társaság a maga vasútvonalán szállít tovább minden irányban, de különösen Mohács felé. A hegy egyéb kincsei, a különféle kőfajok, alkalmas anyagot szolgáltatnak a vésőnek, mely e nagy katholikus városban bőven talál munkát, s nagy számmal neveli mestereit. A kővel versenyre kél az agyag; a földhöz és a földi emberhez legközelebb álló és legrégibb iparnem, mely a Mecsek-háton, történetelőtti időktől kezdve a mai időkig a maga kezdetleges állapotában elterjedt foglalkozása volt a köznépnek: innen a Mecseken a szép mesterségek közé emelkedett, s ma már uralkodó művészetként magasodik ki a Zsolnay gyárában, melynek díszművei az országos- és világ-kiállításokon szemet kápráztatnak, s a nyugati és tengeren-túli országokban gazdagabb nemzetek előkelőinek pompáját emelik, míg bent a hazában a legelső építészek által szerkesztett monumentalis építkezésekhez szolgáltatják a díszítéseket; másfelől a közhasználatba vágó összes agyag-czikkek előállításával a külföld versenyének korlátot vetett, porczellán gyártmányaival pedig az egész hazai szükségletet képes fedezni. Ez a gyár Zsolnay Vilmos által egy közönséges téglavető telepből emelve mai virágzására, a legújabb szerkezetű és legtökéletesebb gépekkel van berendezve, s a keramiának minden ágát felölelő teljességében, úgy technikai, mint művészi fejlettségében a legmagasabb színvonalon áll. Különösen szerencsés a nagy szorgalommal és tanulmánynyal megállapított magyar motivumok alkalmazásában, melylyel egy új és jellemzetes stílt alkotott meg. Ezer munkás nyer itt állandó foglalkozást, és a gyár

által fentartott ipariskolában számos növendék kiképeztetést. A Zsolnay-gyár, a budai külváros végén, a legszebb mutató vége, a legfényesebb kirakata a szép városnak. Vendégkönyvében I. Ferencz József neve áll az első lapon. Ő Felsége két izben látogatta meg.

Bent, a belvárosban úgy, mint a három — szigeti, siklósi és budai — külvárosban mindenfelé élénk kereskedések, országos nevezetességű fafürész-, géplakat-, bútor- és egyéb gyárak, melyeket külön-külön elősorolni sem győznénk; de méltó megemlíteni az olyan vállalatokat, melyek az országos név kereteiből is kiemelkedve, győzelmes versenyt folytatnak a külföld hasonnemű vállalataival. Az Angster orgonái a völgyi kápolnáktól kezdve a kathedrálékig országszerte annyi szent ívezeten keresztül törő hármoniában elevenítik föl a középkori legendát, hogy ezt a hangszert az angyalok adták a földnek; egy-egy lakatnak, mely a Kindl kohói közül kerül ki, sok csudálója akad; a bőr-ipar élén a Höfler testvérek világ-kereskedelmet űző bőr-gyára áll; az Engel fafürész- és talajkoczka-gyára száz embernek ád kenyeret és sok ezer szemnek gyönyörködtető látványt; és a Littke pezsgő-gyára a város közepén, földalatti pincze labyrinthjának öt soros emeletével ámulatra kelti a szemlélőt. A palotaszerű ház-sorok mellett sűrűn emelkednek ki a nagy terjedelmű középületek, a bírósági és közigazgatási székhelyek, és valamennyi fölött, sőt az egész város fölött a hegyen épült nagy megyeház. A katonai laktanyák, az új színház az ország egyik legszebb színháza, a közoktatási, tudományos és közjótékonysági intézetek; minden oly teljességben, melynél nagyobbat az ország egy városa sem mutathat. Megannyi bástyája a közrendnek, a közigazságnak, a közjótékonyságnak, a közművelődésnek, melyeket a legközelebbi félszázad emelt.

Még hatalmasabb emlékekben nyilvánúl a róm. kath. egyház alkotó ereje a századok során épült, sokszor lerombolt és újra alkotott egyházi épületekben, melyekkel Pécs a szó teljes értelmében körül van bástyázva és belsejében is megerősítve, a melyek Haas Mihály találó megjegyzése szerint, Pécsnek egyéb városok fölött különösen római katholikus jelleget adnak, s a melyek között szinte elenyészik nemcsak az ágostai evangélikusok csinos kis temploma, hanem a mór stylben épült gazdag fölszerelésű zsidó templom is elhalványúl.

Szám szerint tizenkét szentegyház, a legtöbbje régi építmény, vagy a régi romjaiból kelve ki; egypár a törököktől örökölve s keresztényi használatra átalakítva és fölszentelve. A város körül s közelében régebben emelkedett

kolostoroknak csak a helyét ismeri már a mai kor, de méltó is, hogy ismerje és ne felejtse legalább azt az egyet, mely a magyar nemzetet legközelebbről érdekli!

A jakabhegyi kolostor Patacs fölött; a Paulinusok (szakálas fehér remeték) legelső kolostora háromszoros érdekkel bír ránk nézve: azért is, mert ez az egyetlen magyar rend, mely a magyar egyház társadalmából keletkezett; azért is, mert egészen úri rend volt, a mennyiben tagjait a magyar előkelő családokból nyerte; s végre azért, mert e szerzet hazája Baranya. Első kolostorukat Bertalan pécsi püspök építette. Magyar szerzet volt, mely a magyar aranybullával egy időben született, s azt nem is soká élte túl. Az 1786-ban feloszlatott rend utolsó tagja Kristóffy Gáspár 1845 körül húnyt el.

Mielőtt e kolostor sírjába roskadt volna, már pótolta ennek helyét egy más és gyakorlatibb irányban Pécs egyik legtudósabb püspöke, Klimó György, ki gazdag könyvtárát a közhasználatnak átbocsátotta, s ezzel hazánkban a legelső nyilvános könyvtárt alapította meg, szellemes felírattal látván el, mely sok szép intéseit e szavakkal zárja be: „Ditior abito, frequentius redito". (Gazdagabban távozz, sűrűbben látogass.) A számos templom és kápolna közül csak néhány, történeti szempontból érdekeset említünk föl. A *Mindenszentek temploma*, a belváros éjszakkeleti sarkán emelkedő hegyoldalban, Pécs legrégibb temploma, mely a törökfoglalás idején egy maga volt a róm. kath. egyház használatában, egyszersmind ez volt akkor a székesegyház is; — közelében mutogatnak egy kis házacskát is, mely akkor a püspöki rezidenczia lett volna. Ettől éjszakkeletre még magasabb és fölséges kilátású ormon a Havi Boldogasszony kápolna, melyet valamely pestis elmúltával hálából emelt az áhítatos nép, térden csúszva hordván fel az építési anyagot. Bent a városban a *polgári kórház* mellett, keskeny átmérető, 18 méter magas kupolájú *kerek templom*, épségben fennálló, faragott kövekből rakott karcsú minaretjével; és a *városi plebánia-templom* a Széchenyi-téren. Mindkettő török építmény s igazolja föntebbi állításunkat, hogy Baranyában még a török sem rombolt, sőt épített, még pedig ez utóbbit hatalmasan és remekben. E templom szédítő szép kupolája közel 30 méter magas. Az európai török építmények között legmagasabb.

De micsoda ez a kupola a Scitovszky-térre néző bazilika méreteihez és annak négy tornyához képest? Roszúl mondottuk, hogy a Scitovszky-térre néz. Néz az fél Baranyára, le a Harsány hegyéig, sőt néz egész Magyar-

13. SZÁM. 1900. BUDAPEST, ÁPRILIS 1. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre **24** korona, félévre **12** „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **16** korona, félévre **8** „ | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre **10** korona, félévre **5** „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

ZSOLNAY VILMOS.

1827—1900.

Mintegy félszázaddal ezelőtt egy vállalkozó szellemű kereskedő Pécs város keleti részén, lakatlan, kopár területen szerény berendezésü téglavető- és fazekas műhelyt építtetett, hogy abban tűzhatlan téglát, főző edényeket, épületi és kerti diszitményeket készítsen. Az ég megáldotta őt találékonysággal, szorgalommal, kitartással, mindenek felett pedig egy geniális fiúval, ki arra volt hivatva, hogy a magyar iparnak messze földön elismerést, dicsőséget szerezzen, s művész lelkének alkotásaival oly hiressé tegye szülővárosát, mint tette volt a XVI. század első felében Georgio *Andreoli* a kis Gubbiót.

És csakugyan, ha Pécs város nevét pár évtized óta a világ különböző tájain mind sűrűbben és sűrűbben kezdik emlegetni, az a világhírű «fazekasmester»-nek: Zsolnay Vilmosnak köszönhető, ki hosszú és sikeres pályafutás után a múlt héten húnyta le örök álomra fáradt szempilláit. A legtávolibb vidékekre, királyi paloták fényes termeibe, az amerikai nábobok pazar diszszel épitett házaiba, a legelőbbkelő női szalonokba az ő bámulatos szépségű gyártmányai vitték szerteszét a magyar város hirét, azok a gyártmányok, melyeken mindig látható volt a pécsi öttornyú jelvény, Zsolnay és Pécs város neve. A hová csak eljutott az ő szép alkotásaival, mindenütt a magyar szellem teremtő képességéről tett tanubizonyságot.

Atyja még egyszerű kereskedő és iparos volt, ki, úgyszólván, csak a közélet egyszerűbb igényeinek kielégitésére dolgozott. Zsolnay Vilmos, ki 1868-ban vette át az üzlet vezetését, már sajátos életet lehellt egyszerű anyagába s azt arra a magaslatra emelte, a hol az olasz Della Robbia-család vagy a franczia Palissy alkotásai állanak.

A pécsi gyár munkásságában a hatvanas évek végén mutatkozik az első erősebb lendület. Az épitési kedv fölpezsdülése ekkor a terrakotta fejlesztését tette szükségessé; Zsolnay leányai pedig, kik a régi magyar népies diszitésekből és himzésekből, majd a virágok világából csinos szines rajzokat készitettek, arra a gondolatra vezették a gyár ambiciózus tulajdonosát, hogy ezeket a virágokat az edények diszitésére alkalmazza. Ugyanekkor már az edények alapanyagát is finomitani kezdte, s minthogy külön mintázót ekkor még nem tarthatott, maga teremtette meg egymás után a legváltozatosabb és mindig tetszetős alakokat. Az 1873-diki bécsi világkiállításon a Zsolnay-féle díszedények már nagy elismerésben részesültek, mert a folyvást kutató és kisérletező mester finomabb munkáit már porczellántűzhőfokban olyan összetételű alapanyagból és mázból állitotta elő, melynek sajátos elefántcsontszine s majdnem porczellán keménysége van. Hasonló szinű edényeket aztán a kontinens más keramikai gyárai is igyekeztek gyártani, de azt a lágy, áttetsző, elefántcsont-szint, mely az ivoir-porczellán név alatt ismeretes edényeket jellemzi, egyetlen gyárnak sem sikerült eltalálni. Az 1878-diki párisi világkiállításon Zsolnay elefántcsont-szinű edényeire már keleti, perzsa és indiai stylben tartott diszitéseket alkalmazott, s ezekkel a szó igazi értelmében elbűvölte a franczia amateuröket. A szakértők az ő különleges technikájával egész czikksorozatokban foglalkoztak s miután sem faïence-nak, sem porczelánnak nem tudták elkeresztelni edényeit: a porczelán-faïence elnevezést foglalták le számukra. A kiállitás tárgyait folyvást újakkal kellett helyettesiteni, mert egy-egy érdekesebb darabot mindenki birni óhajtott a genialis magyar gyárostól. Mikorra a kiállitás véget ért: annyira megszaporodtak a magyar tálak, korsók, vázák és amphorák amateurjei, hogy Zsolnaynak a gyárát meg kellett nagyobbitani és igy is csak nyolcz évi szorgos munka után végezhette el a kiállitáson kapott megrendeléseket.

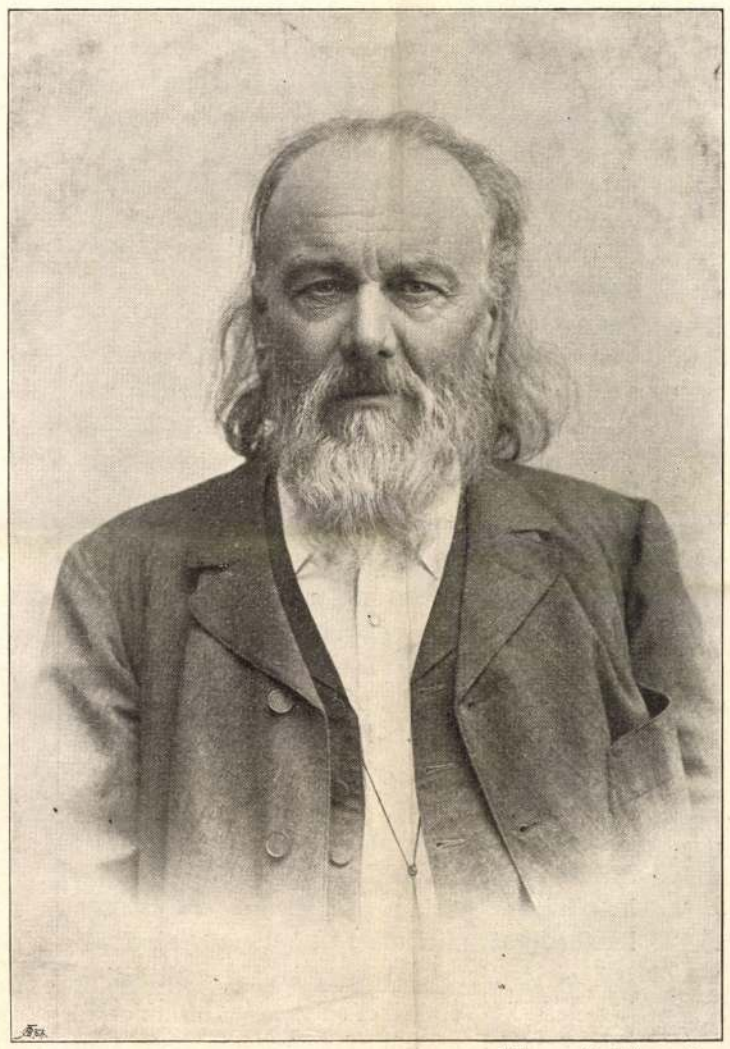

Zelesny fényképe után.

ZSOLNAY VILMOS.

A magyar majolika- és faïence-gyártmányok egyszerre oly nagy tetszésben részesültek, hogy 1884-ben már nagy mennyiségben szállitották azokat külföldre: Német-, Franczia-, Angolországba és Éjszak-Amerikába. Ez az elismerés nagyra növelte Zsolnay művészi lelkében az ambiciót: most már minden törekvése arra irányult, hogy gyárát művészi irányban fejleszsze; külön szobrászokat, mintázókat alkalmazott, egymás után teremtette meg a szebbnél-szebb új formákat, a kecses diszitéseket, a szivárvány színeivel versenyző tonusokat, s azt a csodás fényt, mely átlátszóság, erő és tűz tekintetében páratlanúl áll a keramika történetében. Igy tartotta ébren Zsolnay gyára iránt a világpiaczok érdeklődését, újabb fölfedezéseket téve, vagy folyvást fejlesztve és tökéletesitve a már ismert eljárásokat. 1887-ben az üvegtechnikának a keramiával való egyesitését kisérlette meg, 1892-ben pedig

díszedényeit oly mázzal látta el, melyen az égetés alatt a különféle szebbnél-szebb márványerezetekhez teljesen hasonló erezetek magoktól képződnek. Mindezeknél csodásabb vivmánya azonban az úgynevezett *Eosin*, melyet a keramia európai hírű búvárának: Wartha Vincze tanárnak buzgó közreműködésével sikerült előállítania, új életre keltve a régi idők egyik csodáját: a híres spanyol lüster-faïence-ot. Volt idő, midőn azt hitték, hogy a fényadásnak ezt a titkát a keramia nagy olasz mesterei sirba vitték magukkal; Wartha és Zsolnay bordó-vörös alapon török, indiai és perzsa motivumokkal az 1896-ki milleniumi kiállításon olyan díszedényeket mutattak be, melyek a nagy gubbiói mester: Georgio Andreoli mesés árakon fizetett készítményeivel bátran versenyezhetnek, sőt túl is szárnyalják azokat. A mi ezredévi kiállításunknak alig volt távolabb földre is elható vivmánya, mint ez a ritka művészeti értékkel biró találmány.

Tévedés volna azonban azt hinni, hogy Zsolnay csak a műszerető közönség fényűzési igényeinek kielégítésére dolgozott s gyárában csak a szemnek tetsző, de praktikus értékkel alig biró tárgyakat állított elő. Ha Budapesten a táviró-hivatalnok gépéhez ül s messze országokba röpíti tovább a közlendőket, a Zsolnay Vilmos gyárában készült elszigetelőkön fut végig a sodrony-háló, mely világrészeket kapcsol össze s rövid pillanatok alatt közvetíti a gondolatot. A föld alatt végig futó hatalmas csövek szintén az ő gyárából kerülnek ki, s a világ kapitálisaiban: Bécsben, Párisban, Londonban a legbüszkébb paloták homlokzatán bámulják a dekorativ faïence- és porczellán-művészetet, melynek szintén Zsolnay Vilmos a megalkotója. Magyarországon az első ilyen építészeti diszítményeket Budán, a királyi vár alatt levő bazáron alkalmazta mesterünk; azután a budapesti belvárosi plebánia-templomba készített egy gót stylű 13 méter magasságú oltárt faïenceból fényes és fénytelen színekben, gazdag aranyozással. És az ő ritka művészetét hirdetik a budapesti iparművészeti múzeum, valamint az új országház részére készített diszítmények is, melyek már nem egy, fővárosunkat látogató idegent ejtettek bámulatba.

Zsolnay, hogy a műépitészeti czéloknak, különösen pedig a szobrász-munkáknak még jobban megfelelhessen, egy kiválóan kemény, kőszerű anyagot állított elő, melyet *pyrogranit* név alatt hozott forgalomba. Ez a sárgás-szürke színű anyag oly kemény, hogy a vas vagy aczél erősebb érintésére sziporkázik; a légbeli csapadékokkal és fagygyal szemben csaknem érzéketlen, a fénytelen színezésre pedig különösen alkalmas. A budavári Mátyás-templom főbejárata felett levő timpanon már ilyen pyrogranitból készült, s ezt az anyagot alkalmazta Zsolnay a budapesti új országház, a budapesti műegyetem s a pécsi szinház diszítésénél is. Utolsó ambiciózusabb alkotásai ilyen anyagból a budai várlak Szent István-terme részére Roskovics Ignácz festményei után készített királyarczképek voltak.

Zsolnay Pécsett mindezen művek előállítására hatalmas telepet rendezett be utczákkal, kertekkel, nyüzsgő élettel. Ez a gyártelep több mint tiz holdnyi terűletet foglal el s mintegy 800 munkásnak ad állandó foglalkozást. Csupa magyar anyagot dolgoznak itt föl magyar stylű műtárgyakká, s hogy a gyár megőrizze nemzeti jellegét: Zsolnay agyag-ipariskolát is létesitett, hol jobbára a munkások gyermekei nyerik kiképeztetésüket. A telep világhírnek örvend, s a mester iránt mindig nagy elismeréssel viseltető koronás királyt is nem egyszer látta már falai között.

A nemes faïence modern nagy művésze most már nem forral újabb terveket, nem sürögforog, nem rendelkezik az őt mindig hódolattal és szeretettel környező munkások között. Az öreg fazekasmester — mint magát nevezni szokta — elköltözött oda, a hol nagy elődjei: a Della Robbiák és Palissy várják őt. Nemes alakja azonban élni fog a műtörténetben, mert ő teremtette meg azt az iparágat, mely a magyar műipar összes termelése között a legnemesebb magaslatokra emelkedett s a világon mindenütt elismerést szerzett a magyar talentumnak.

Szana Tamás.

Goszlet fényképe után.

MAJLÁTH BÉLA.

MAJLÁTH BÉLA.

1831—1900.

Egy régi, érdemes magyar tudós költözött el ismét az élők sorából: *Majláth* Béla, a Nemzeti Múzeum könyvtárának nyugalmazott igazgatója, a Magyar Tud. Akadémia levelező tagja. Halála hosszú szenvedés után márczius 23-ikán következett be Budapesten.

Az elhúnyt, a ki már mint zsenge ifjú vitézűl forgatta a kardot szabadságharczunk véres küzdelmeiben, érettebb korában szivvel-lélekkel a tudományoknak adta magát, s bár a közélet terén is buzgón és sikeresen működött, mégis a tudomány, nevezetesen a történelem és régészet s ezek mellékágainak művelésében találta inkább élte feladatát, s e téren kifejtett munkásságával maradandó érdemeket szerzett.

Székhelyi *Majláth* Béla 1831 június 18-ikán Andrásfalván, Liptómegyében született. Középiskoláit a miskolczi ref. gimnáziumban bevégezvén, 1848-ban Temesvárra ment a bölcsészeti és jogi tanfolyamot hallgatni. Az akkoriban kezdődött nemzeti küzdelem azonban ő vele is félbeszakittatá tanúlmányait, mint annyi sok más ifjúval. Belépett a pesti 13. honvédzászlóaljba, részt vett az egész téli hadjáratban, harczolt Buda ostrománál, hol kétszer kilőtték alóla az ostromhágcsót, de azért egyike volt az elsőknek, kik a bástya falaira feljutottak, a miért is honvéd érdemjelt kapott és hadnagygyá nevezteteti ki. Tizenhét csatában vett részt s a szabadságharcz leveretése után Erdélyben bujdosott s a dévai hegyek között egy császári dzsidás csapat több társával együtt elfogta. Mint foglyot Temesvárra vitték, melynek kazamatáiból azonban három hónap múlva szökéssel menekült. A következő két évet aztán bujdosással tölté a felső vidéki vármegyékben, rokonai barátságos és vendégszerető házánál rejtőzvén. Később a fővárosba jött, hogy mérnökké képezze magát. De sorsa úgy hozta magával, hogy ezt a tanfolyamot sem végezhette be. Nagynénje ugyanis, a nagy műveltségű Pongrácz Antónia fiául fogadván, megbízta liptómegyei gazdasága vezetésével.

Majláth Béla ekkor magán úton, de annál derekasabban kezdte képezni magát. Elkezdett irogatni is. Különböző lapok és folyóiratok hasábjain sűrűn találkozott költeményeivel, beszélyeivel, tárczáival, vagy komoly politikai és közgazdasági czikkeivel az olvasó. Harminczkét éves korában családi tűzhelyet alapított, nőül vevén Szentmiklósi és Óvári Pongrácz Annát.

Az új alkotmányos korszak beálltával élénk részt vett Liptómegye közéletében, s oly népszerű lett, hogy előbb főjegyzővé választotta, majd pedig 1875-ben az alispáni székbe ültette a megye bizalma. Már főjegyző és alispán korában hírnevet szerzett magának, mint fáradhatatlan régiség- és történetbúvár, de kedvencz tudományos foglalkozásának révpartjába csak akkor jutott el, midőn Fraknói Vilmos után a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának igazgatóőrévé neveztetett ki 1879 október 1-én.

Itt, az ország egyik leggazdagabb könyvgyűjteményének élén, nyugodtan mélyedhetett el a múlt idők búvárlatába s értékesithette tanúlmányainak eredményét. Kiváló érdemeket szerzett a magyar történelmi forrásgyűjtés és ezek feldolgozása terén. Történelmi, régészeti, heraldikai, iparművészeti szaklapjaink és folyóirataink, évkönyvek, albumok gyakran közöltek tőle tanúlmányokat, ismertetéseket. Az akadémiai értekezések sorában is több történelmi tárgyú dolgozata jelent meg. 1886-ban a főváros a Budavár visszavétele kétszázados évfordulója ünnepének alkalmából rendezett történelmi kiállítás vezetését ő reá bizta, a mit kiváló sikerrel végzett. Könyvtárigazgatói hivatalából 1893-ban nyugalomba vonúlt, de tudományos mozgalmainkban azután is buzgó részt vett.

Sokoldalú munkássága a legtöbb hazai és néhány külföldi tudományos intézetnél is méltánylásra talált. A Magyar Tud. Akadémia levelező, számos tudományos társulat pedig bizottsági tagjává választotta; úgy szintén a bécsi, a németországi és a berlini anthropologiai társaságok is siettek őt körükbe fogadni.

Többször tett nagyobb tanúlmányútakat; nevezetesen beútazta Németországot és az előttünk történelmi számos érintkezései mellett is oly kevéssé ismert Lengyelországot, Franczia- és Olaszország egyes részeit, stb. Mint világlátott, sokat tapasztalt, művelt férfiú, ki az európai nyelvek majd mindenikét saját szorgalmából tanúlta meg, igen kedvelt tagja volt a fővárosi társadalomnak, s mindenki iránt tanúsított önzetlen jóindulatával általános elismerést biztositott magának.

DALOK LIDIKÉRŐL.

Irta **Pósa Lajos.**

So'hse hallgass, Lidikém, a világra!

Soh'se hallgass, Lidikém, a világra!
Gyönge virág a boldogság virága.
Gyönge szél is elhervasztja,
Egy kis szó is leszakasztja,
Gyönge virág a boldogság virága.

Még azt mondják, hogy csak játszom teveled,
Nem ismerik azok az én szívemet!
Az én szívem Isten háza,
Te vagy legszebb imádsága . . .
Nem ismerik azok az én szívemet!

Boldog karácsony.

Sűrű nagy pelyhekben hullva hullong a hó,
Hideg szél zörgeti, rázza az ablakot . . .
Jó meleg szobában úgy elnézegetjük
A szép karácsonyfán ragyogó csillagot.

Ragyogj, csillag, ragyogj! Ragyogd be kis házát
Vállamra boruló szelíd kedvesemnek!
Nincsen édesebb a csöndes boldogságnál:
Az élet gondjai mind elszenderednek.

Idegenek zaja, nagyvilág lármája
Nem rengeti meg a karácsonyfa ágát . . .
Egymásra borulva nem hallunk egyebet:
Csak az angyaloknak szárnya suhogását.

FELHÍVÁS*

Zsolnay Vilmosnak, a keramia költői ihletű nagymesterének Pécsett felállítandó emlékszobra érdekében.

Alig kisérte ki és helyezte el a résztvevők óriási sokasága a magyar műipar zseniális úttörőjét és életének alkonyáig fáradhatatlan munkását, *Zsolnay Vilmost,* a világhírnévre szert tett lángeszű magyar műiparost, a kerámiának költői ihletű nagy mesterét az örök nyugalom helyére, a magyar műipart ért súlyos veszteség érzetével együttesen élénk visszhangot keltett máris mindenfelé a pécsi kereskedelmi és iparkamara rendkivüli gyászközülésén kifejezésre jutott ama kegyeletes eszme, hogy az első magyar iparosnak halhatatlan emléke szülővárosában, Pécsett, a melynek agyagából alkotta meg a szerény téglaégetőből kifejlődött lángelme a magyar műiparnak csodásnál csodásb remekeit, nekünk és utódainknak kegyeletes emlékül és buzdításul, szoborműben láthatólag és maradandólag megörökíttessék.

Zsolnay Vilmos működésének köre nem csupán Pécs szűk határai közé szorítkozott. A pécsi öttornyú jelvénnyel ellátott műipari termékeinek az egész világ piacává lett. Minden műipari alkotása egy-egy bájos formájú, varázslatos szépségű, elragadó színezésű költemény, mely csodás hatást keltett mindenütt, a hova csak eljutott s dicsőséget szerzett nemcsak neki magának, de általa egyúttal az egész magyar műiparnak.

A kinek műveiben az anyagiság az eszményiséggel oly gyönyörű harmóniában összeolvadt; a ki az évek hosszú során át a munkások ezreinek adott foglalkozást és kenyeret; a ki példányképe volt a lángeszű művésznek és az egyszerű kézművesnek: az nem térhetett meg alkotójához a nélkül, hogy örök emléket ne hagyjon azok között, a kiket dicsőségének, hírnevének osztályosaivá tett.

Ezt tudva, bizalommal fordulunk a magyar ipar minden lelkes barátjához, hogy vegye ki tehetségéhez mérten részét a magyar ipar dicsőségének megörökítésében.

Zsolnay Vilmosnak Pécsett felállítandó szobra nemcsak az ő szobra lesz, nemcsak Pécs város dísze lesz, hanem az egész magyar iparé. Talentuma elismerést szerzett az egész világon; illő és méltó, hogy emlékének itt a hazában, szülővárosában kegyelettel adózzunk. A kik adományaikkal az alulírt szoborbizottságot kegyeletes törekvésében támogatják, az emberbecsülés és a munkabecsülés nemes munkájában működnek közre.

A szives adakozók kegyeskedjenek adományaikat a nálunk nyilvántartott gyűjtőívekkel együtt mielőbb *a pécsi kereskedelmi és iparkamara címére elküldeni,* mely a beérkezett adományokat esetről-esetre a „Pécsi Napló“ és a „Pécsi Figyelő“ napilapokban, a gyűjtés eredményét pedig külön kiadandó jelentésben közzéteszi.

Hazafiúi üdvözlettel, a szobor-bizottság:

Báró Fejérváry Imre,
Baranya vármegye és Pécs sz. kir. város főispánja,
bizottsági elnök.

Littke József,
a pécsi kereskedelmi és iparkamara elnöke,
bizottsági alelnök.

Majorossy Imre,
Pécs sz. kir. város polgármestere,
bizottsági alelnök.

Dr. Záray Károly,
a pécsi kereskedelmi és iparkamara titkára,
bizottsági jegyző.

* Lapunk szerkesztősége szívesen közvetíti az adakozásokat, a melyeket nyilvánosan nyugtázni fog. *A szerk.*

Magyar Iparművészet
1900.

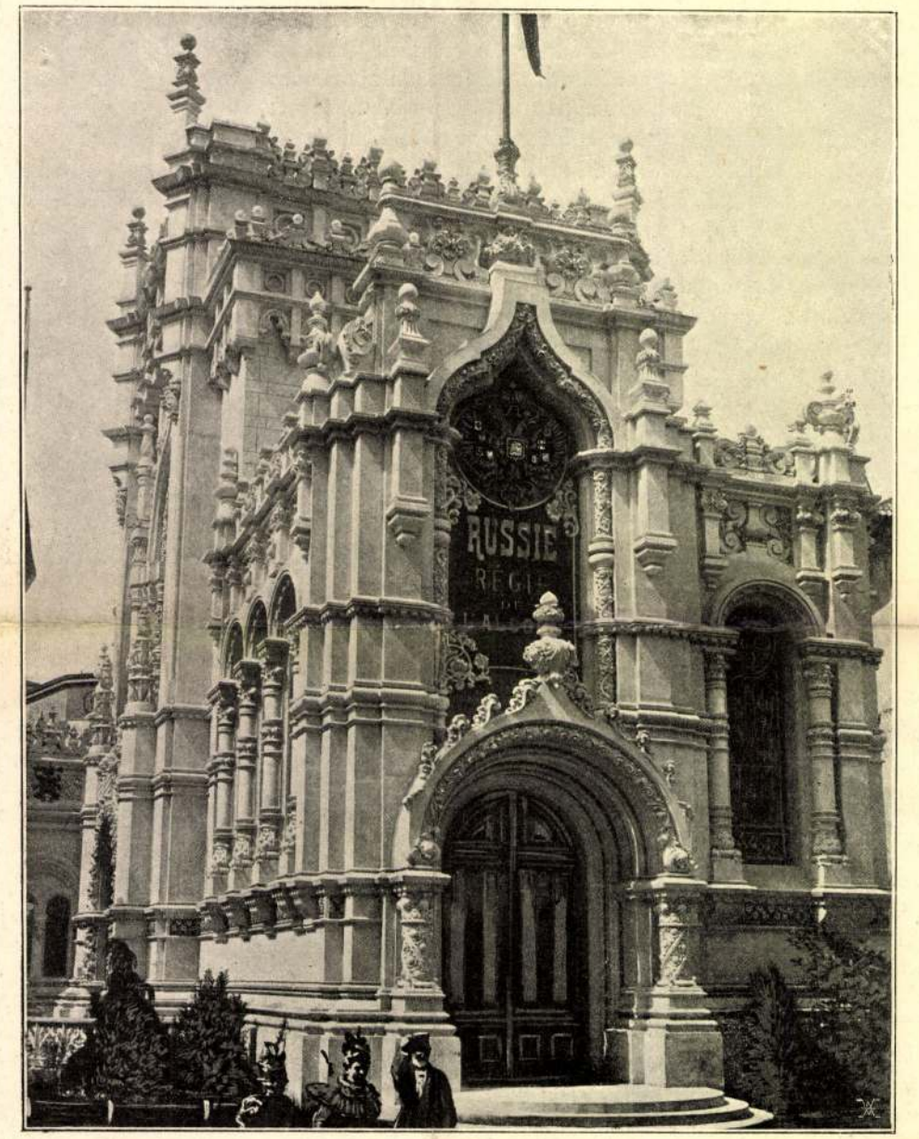

AZ OROSZ SZESZKEZELÉS CSARNOKA.

— Borossa bárót? Hogyne! Régóta ismerem. Még amikor huszárfőhadnagy volt. Kitünő ember, mint mondani szokás.

— Nem tud valami határozottabbat mondani felőle? — kérdezte a veje.

— De igen, azaz hogy mégsem. Mondom, régen ismerem. Sokszor találkoztam vele a kuliszák mögött. Foglalkozott a hölgyekkel. Pardon, Vilma kisasszony, ez így szokás ott. Megengedem, hogy rossz szokás, de nagyot régi . . .

— Egyéb rosszat nem tud felőle? — kérdezte Vilma.

— Egyéb rosszat? Semmit, abszolute semmit. Egyéb jót inkább. Ohó mégis, most jut eszembe. Egyízben, talán négy éve, Kornéliának is kezdett udvarolni. Kornélia azonban haragudott reá, mert tudta, hogy egy kaland . . . azaz több, mint kaland . . . Pardon, nem mondhatok meg mindent Vilma kisasszony előtt . . .

Folytatjuk

Ostrom-képek

Sarceytől

Senki sem írta le egy ostromlott város életét oly közvetetlenséggel, mint Sarcey, a kritikus, Párisét az 1870—71-iki ostrom alatt. Az objektiv és mégis érdekes leirás e mesterművéből közlünk néhány részletet. Manapság nagyon aktuális.

I. Színház az ostrom alatt

A színházakat a rendőrség bezáratta. Szerették volna tudni az emberek, megnyitják-e újra azokat. Az ujságírók sok mindenfélét irtak erről a dologról és a kérdést a közönség elé vitték, mielőtt határoztak volna. Az egyik rész úgy vélte, hogy az efajta szórakozás illetlen a közgyászban; a másik felekezet azt állította, hogy a párisinak szini előadás kell, hogy a vidámság bátorságát növeli, hogy néhány színház megnyitása olyan kihivásféle volna, amelyet a poroszok arcába vághatnak, hogy a vidámsággal való hencegés a hagyományos francia szellemnek nagyon megfelel; hogy könnyü lenne oly darabokat választani, amelyek a helyzet komolyságával harmóniában vannak; hogy egész osztálynyi derék embernek kenyeret adnának: az alkalmazottaknak, ruhatárosoknak és színházi szolgáknak, akik kenyerüket vesztették, nem is szólva a művészekről, akiknek a helyzete szintén borzasztó.

Sok színház előcsarnokát kórházzá alakították át.

— Baj is az! — felelték a megnyitás hivei erre az ellenvetésre. — A közönség nem megy a foyerba és rendben van a dolog.

Végre is a megnyitás hivei győztek. Nem éppen azért, mert okaik jobbak voltak, de Páris unatkozott. A körülzárás vége beláthatatlan volt és borzongva gondoltak arra a nagy tömeg üres napra, amelyet át kell élni. Az egyetlen eszköz, amely a dolog sértő oldalát megjavíthatta, az volt, hogy az előadásokat valamely jótékony célnak szentelték. Egyik napon a sebesültek, más napon az árvák, harmadik napon a városi konyhák javára; minden zászlóalj rendezett matinét vagy estélyt, amelynek jövedelmét egy ágyu vagy mitrailleuse vásárlására szánták. Pasdeloup úr adta meg az első jelet, amennyiben október 23-án a népszerű hangversenyeket megnyitotta. Duguesnay abbé vállalkozott arra, hogy a legfinomabb érzékenységet is megnyugtatja, beszédet mondott, amely nagyon tetszett s amelyet nagyon megtapsoltak. A zenekar erre Beethoven A-moll szimfoniáját játszotta s amikor az andante következett, e fájdalmas és találó rész hatása leírhatatlan volt. Minden szem könybe lábadt és nem hiszem, hogy a zeneszerző e mesterművét valaha mélyebben átérezték volna, mint azon a napon. Lelkünk minden húrja összehangzóan reszketett.

Az opera igazgatója minden vasárnap zenei hangversenyt rendezett, s a legszebb szimfonikus zenébe híres operákból is kevert részeket. Ezeket az előadásokat nagyszámu és állandó közönség látogatta. A Comedie-Française-t ismét megnyitották Legouvé úr szárnyai alatt, aki irodalmi matinéit újra megkezdte Párisnak az ostrom alatt való szellemi táplálásáról szóló felolvasásával. Ezek az előadások különös látványt nyújtottak: homályos világítás; a közönség nemzetőrökből és komoly ruhába öltözött asszonyokból áll; a színpadon nincs díszlet; a szinészek csaknem mind utcai ruhában vannak; és klaszszikus darabokból való részleteken kívül néhány alkalmi ódát adtak elő, amelyeket fiatal költők rögtönöztek: Bergerat, Delpit, Abraham Dreyfus; ne feledkezzünk meg Banvilleról sem, akinek abban telt kedve, hogy bánatunkat, örömünket és oly különféle érzelmeink hullámzását az istenek nyelvén ecsetelje. A nagy előpáholyból, amely azelőtt a császári páholy volt, a lábadozó sebesültek nézték az előadást és minden szem részvéttel fordult feléjük.

Látni lehetett ott láztól sápadt arcokat, felkötött karokat, bekötött fejeket és néha a puszták fekete fiát, akinek szeme a homályban úgy szikrázott, mint földiéjé, az oroszláné. És csak néhány lépésnyire innen a lazaret szomoru fekhelyein szegény ördögök szenvedtek és haldokoltak. Gauthier Teofil kitünően tükröztette e világi élvezet és gyötrő kínok közt való ellentétet a Moniteurban, amelyben elbeszélte a Theâtre Français egyik előadása alatt való látogatását a sebesülteknél, akik ugyanott voltak elhelyezve.

— Aközben, hogy azon a folyosón haladtunk, amely a színpadtól a terembe visz, két apácával találkoztunk, két irgalmas nővérrel, akiknek egyike ezt kérdezte a másiktól:

— Hol van Madeleine testvér?

— A Palais Royal-színházban, — felelt a másik apáca olyan hangon, mintha valami természetes dologról lenne szó.

Abban a pillanatban, amikor az apácák elhaladtak, a foyerből kirohant egy szinész, Bazilió előadója, — hosszu, fekete köntösében és bizarr kalappal fején, amilyent a spanyol papok most is viselnek. A falhoz simult és mély tisztelettel köszönt az apácáknak. A „Figaro házasságának" egyik felvonását adták elő. Ez természetesen puszta véletlen volt. De vajjon nem vádolnák-e azt az írót, aki ilyen ellentétet merészelne föltüntetni, valószinütlenséggel? A kitalált események mily csodálatos sorára nem lett volna szükség, ha lehetővé akartuk volna tenni azt, hogy Beaumarchais Don Baziliója és valóságos apácák érintsék egymás könyökét a Comédie-Française egyik folyósóján! Béranger dala: „A szinésznő és az irgalmas nővérek" jutott eszünkbe; de a valóság fölülmulja a képzelet szülöttjét, mert a találkozás ezen és nem a másvilágon történt. Nem volt illedelmesebb és tisztességesebb viszony a világon, mint a szinészeké és az irgalmas testvéreké. A Comédie-Fançais művésznői igazi urihölgyek voltak és a szent testvérek iránt mindazt a tiszteletet érezték, amelylyel nekik tartozunk és amelyet ők oly nagyon megérdemelnek . . .

Visszamenet eltévedtünk. A folyosók, átjárók stb., el voltak torlaszolva, hogy a kórházat elválaszszák a színháztól s mi kényszerülve voltunk egy apácától megkérdezni, merre jutunk ki s az a legnagyobb előzékenységgel elvezetett a kijáratig. Egy színházi tárcaíró, akit a Theâtre-Français labirintjából Ariadne gyanánt egy derék irgalmas nővér segít ki, nem az e ez vajjon, amit néhány ujság így fejezett ki: „Az idők jele!"

A saint-louisi világkiállításból

A magyar ház kivülről nézve, alant a Zsolnay-féle majolika-kiállítás

Más, fölötte elidegenítő volt Viktor Hugó „Bűnhődésé"-nek megjelenése a színpadon. A „Bűnhődés!" Ez az üldözött könyv, amely titkon kézről kézre járt és amelyet egy köztársaságinál elcsiptek, hogy aztán a tulajdonost vád alá helyezzék; a császári uralom e borzalmas szatirája, amely tele volt szépséggel és gyalázkodással, a legmérgezettebb irat, amelyet valaha egy korszakról vagy zsarnokról írtak. Egykor bezárták az ajtókat, hogy sutyomban olvassák; most a legszebb s a legocsmányabb részeket a színpadon deklamálták, a Porte-Saint-Martin színházban, háromezer néző előtt. Innen átszármazott a mű a Comédie-Françaiseba és elterjedt a hangversenytermekben és szavaló helyiségekben, amelyek minden zúgban megnyiltak. Viktor Hugónak végre megjött a napja, az a nap, amelyre tizennyolc éve várakozott.

A császárság bukásának hirére Viktor Hugó Párisba sietett; minden hely be volt már töltve és nagyon valószinü, hogyha akadt volna is néhány üres hely, el nem fogadja, mert magához csak az első helyet tartotta méltónak. A diadalmas hazatérés zaja után meglehetősen háttérbe huzódott, nem avatkozott bele a kormány dolgaiba és neve aláirását legtöbb kiáltványról, amelyen egyéb szerepe nem lett volna, mint hogy a névsor tetejébe kerüljön, megtagadta. Úgy látszott, hogy hosszu számüzetésének nem akarja egyéb gyümölcsét élvezni annál, hogy a színműveit ismét fölvegyék a színpadokra és „Bünhődés"-ét nyilvánosan szavalják. November 31-én történt, hogy Berton először olvasta a meglepett közönség előtt azt a kitünő darabot, hogy Favart kisasszony az ő harmonikus, megragadó hangjával „Stellát" előadta és Coquelin csengő orgánumát, az „Egy konzervativ panaszai egy fölforgató fölött" előadásában megzendítette. A siker roppant nagy volt, az embereket meglepte és elragadta, amikor ezt a gyalázkodást nyilt színről hallotta. Csak később, némi gondolkozás után, érezték ezt a helytelenséget, hogy oly neveket adnak át a megvetésnek, amelyek viselői már nem voltak jelen és akiknek ez a címe: „legyőzöttek", elegendő kellett volna, hogy legyen ily kifakadások ellen való védelemre. A következő előadások még kissé élénk tetszést arattak és aztán lassankint eltünt a színlapokról a „Bünhődés". Ellenben rohamosan elfogyott az a húszezer példány, amelyet Viktor Hugó kiadott, olyan időben, amikor az emberek azon tünődtek, megengedhetik-e maguknak azt a fényűzést, hogy egy példány ujságot vásároljanak?

A szinielőadások az ostrom szerencséjében osztoztak, sűrűbbek voltak, ha jó hírek keringtek és a szél reményt lebegtetett hozzánk, megritkultak és végül teljesen megszüntek, amikor a fájdalmas események lelkünkre a gyász fekete fátylát borították.

II. A bombázás.

A bombázás éppen nem rémítette meg Páris népét, hanem inkább élénk kiváncsiságot gerjesztett benne. Odafutottak az emberek, mint valami nagy és különös látványossághoz. Rémületnek, sóhajnak, kiáltozásnak semmi nyoma. Ellenkezőleg, inkább elcelési roham fogta el a párisiakat. Az utcagyerekek és a szegények lesték a gránátok érkezését; alig robbantak szét, rávetették magukat a szilánkokra és azokat az ostrom emlékei gyanánt eladták. Börzefélét rendeztek be, amelyben a gránátdarabok nagyságuk és alakjuk különössége szerint számozva voltak. Az olyan darab, amelyet még azon melegen eladtak, ötven centimenél is többet ért.

Uj Idők 1904-5. XI. 6.

HORGANYMARATÁS KÖZVETLENÜL A TERMÉSZET UTÁN.

A sokszorosító művészet hazánkban következetesen halad. Egyes ágai még küzdenek ugyan a kezdet elmaradhatatlan nehézségeivel, de már is szép reményekre jogosítanak; mások ellenben rövid idő alatt rohamosan fejlődtek, s ma minden tekintetben versenyeznek a külfölddel. Ezek között legelől halad a horganymaratás, a miről az olvasó az országos magyar iparművészeti muzeum remekmívü vasrácsának itt mellékelt mását megtekintve könnyen meggyőződhetik. A sokszorosított tárgyat magát más alkalommal fogjuk méltatni. Összesen csak azt jegyezzük meg, hogy e kovácsolt vasrács meg van festve, XVI. századbeli munka s Svajczból való. Soraink tulajdonképeni czélja az előttünk fekvő sokszorosítás módját megismertetni. A rács másának horgany duczához közvetlenül a fényképi felvétel szolgáltatta az alapot, azaz a tárgy előzőleg nem rajzoltatott le. De minthogy egyrészt az árnyék és annak minden fokozata, miként a természetben, úgy a fényképen is összefüggő többé-kevésbbé átlátszó felületek alakjában jelenik meg, másrészt pedig a horganymaratás által felületeknek változó árnyalatot adni nem lehet, mert a dúczon ép úgy mint a betűn csak a domború részek nyomódnak le, ezek viszont egyenletesen veszik fel a festéket, azaz egyenletesen feketék: közvetlen természet után készített fényképek csak úgy alkalmasak a horganymaratásra, ha a mondott felületeket végtelen számú apró részekre: pontokra vagy vonalakra vagyunk képesek átalakítani olyformán, hogy a pontok és vonalak nagysága illetve egymáshoz való távolsága eredményezze a kivánt összehatást s az a tárgyon látható árnyék és fény mérvének és kiterjedésének megfeleljen.

Ezt sokféle módon lehet elérni, s az idevonatkozó kisérletek már 1846-ban vették kezdetöket, a mikor Fock Talbot a fénykép segélyével aczélmetszeteket kísérlett lemásolni.*

Gyakorlati eredményre azonban e kísérletek csak a legújabb időben vezettek s a Meissenbach által fölfedezett eljárásban, 1882-ben, érték el a legnagyobb tökélyt. Hazánk e terén is megelőzte volna a külföldet, a mennyiben Beszédes S. esztergomi fényképész állítólag ilyféle eljárást talált volna fel, de mivel a kormány a kért segélyt megtagadta, felhagyott vele.**

* V. o. W. Horn. *Photographisches Journal.* II. k. 1854. 51. lap.

** Ez adatot Gromann mérnök úr, Weinwurm A. segédje volt szives velünk közölni. A dolog mibenlétét nem voltunk képesek ellenőrizni.

zománczokénál s ezért már maga ezen körülmény, de még az igényelt nagy mennyiségű tüzelő anyag is a lágy zománczok fölé emeli azok értékét, melyeket szépség s kellemes lágyság tekintetébeu is jóval felülmulják.

Nézzük csak Zsolnay virágfűzéreit, a mint az egyes szirmok s levelek a mázba olvadva mintegy abban élni, azon díszleni látszanak. A lágy zománczokból kötött virágcsokrok ezekhez képest csak kúszó növények, melyek az edények nemes formáit körülfonják s azok nyújtványaiba támaszkodnak, míg Zsolnay edényei jól gondozott talajú virágágynak látszanak, melyből ízléssel elhelyezett nympheák, anemonek, rózsák stb. fakadnak, hogy gazdag színpompájukkal bájoljanak el. Lepkéi, pikkelyes gyíkjai, hosszú lábú gólyái s egyéb díszes madarai, lágy zománczokban kivive, ügyesen csoportosított gyűjteményét képezhetik az állatvilágnak, mely igazi éltető elemét Zsolnay mázában leli fel. Az állatok abban mozognak s tollaik vagy pikkelyeiken megtört dús színsugarakban sütkéreznek. A csutorák magyaros s egyes tálak keleti díszítményei mindig tiszták, színgazdagságuk összhangzatos s ezért csak ritka esetben válnak nehézkesekké s csak elvétve érvényesülnek az ízlés rovására.

A díszítmények egyes formái élénken emlékeztetnek a keleti pavillon szőnyegeire, melyekből tényleg vétettek, mert Zsolnay művészi érzék által vezetett törekvésében nem ismer költségkimélést, a keleti szőnyegek egész gyűjteményét szerezte be, s ezeknek gyöngyeit iskolázott lányai: Matyasovszkyné és Sikorszkiné úrnők s veje Sikorszki úr társaságában művészi ízléssel állítja össze edényei díszítményéül. Zsolnay figyelme kiterjed a díszítmény s technika egyéb ágaira is.

Kiállításában láttuk pl. az ú. n. *modern craquelé* sikerült példányait: rózsa szín, barna s oliv zöld alapon, szaggatott zománczokban, továbbá *fritta* színekben készült tájképeit, durva vörös cserép lapon, mint a gyár újabb kisérleteit s az orsz. tárlat renaissance modorú műcsarnokának homlokzatán a majolika készítményeket, melyekre e helyen bővebben kiterjeszkedni nem akarok.

Czélom csakis a Zsolnay faïence-nak, mint sajátos, eredeti magyar terméknek, ismertetése volt. Láttuk, hogy fő jellege abból áll, hogy porczellán-tűzű zománczokkal a faïence-on oly hatást ér el, mely eddig csak is néhány külföldi porczellángyárnak sikerült.

Popp János.

leleményesen van szerkesztve, hogy az agyag részecskék a földpát és kvarczból álló porczellán máz beégetése után sem válnak azzal üvegszerű, áttetsző tömeggé, vagyis porczelánná, hanem faïence jellegüket: likacsos, nem-áttetsző állagukat a porczellánnak megfelelő erős tűzben is megtartják. Az alapanyag még faïence, a rá alkalmazott földpát máz azonban, melyben nincsen ólom, a porczellán köréből való. Igy tehát faïence alaptest porczellán ruhába öltöztetve veté meg a magyar faïence alapját. Ez az, mi neki a keramiában új, eddig ismeretlen, önálló és eredeti jelleget kölcsönöz.

Zsolnay teremtő ereje azonban nem állott meg ezen a ponton, a legtökéletesebb faïence báját fokozta azon megbecsülhetetlen előnyök kiaknázásával, melyekkel a technikai nagy fejlettség és a porczellán nagy rokonsága kínálkozott. Az edények halványsárga, elefántcsont alapszíne nem kizárólagos sajátossága a Zsolnay-faïencenak; ezt úgy a hazai, mint a külföldi műhelyek vaséleg, vagy pedig sárgásra égő agyaggal könnyen, s ma már átalánosan is utánozzák. Az elefántcsont alapszín csak annyiban tudandó be Zsolnaynak érdeműl, hogy ő volt az első, ki ennek az újabb keramiában ismét érvényt szerzett. Igazi és valódi érdeme abban rejlik, hogy nagy mester a zománcz festékek technikájában és ezzel kapcsolatosan a díszítményekben. Zománczai a faïence-gyárosok által átalában használt zománczoktól, vagy, mint rendesen nevezni szokták, a majolika színektől teljesen elütők, nincsen bennök ólom, ennélfogva porczellán tűzűek, s fehér izzású hőfoknál égeti be azokat edényeibe.

Ólmot tartalmazó, lágy zománczokat, a milyenekkel például Fischer Ignácz budapesti gyáros edényein találkozunk, a külföldön is számos gyár alkalmaz. Az ilyen zománcz egyetlen előnye az, hogy jutányos.

Porczellán tűzű zománczfestékek előállításával azonban ez idő szerint még egy festékgyár sem foglalkozik, s így Zsolnay s az a néhány külföldi, köztük két ausztriai porczellán-gyár, melyek e zománczok szerkezetének titkait elsajátították, kénytelenek a festékeket önmaguk készíteni, a mennyiben a külföldi, főleg angol gyárakból csak is az úgynevezett félkészítményeket, a színező fémélegvegyületeket szerezhetik be.

S hogy ez nem volt csekély feladat, arról könnyen meggyőződünk, ha végig tekintünk Zsolnay színgazdag paletáján s ha figyelembe veszszük, hogy e festékeket 1500° C-on felül oly hőmérsékletnél égeti be, melynél a lágy zománczok mind tönkre mennek s azok színező fémélegei is csak bizonyos megszorítással alkalmazhatók e hőfokhoz. Igy pl. a lágy zománczok árnyalataiban oly nevezetes szerepet játszó: ólom, vas, réz s antimon vegyületek, a porczellán tűzű zománczok szerkezetéből ki vannak zárva, s a színező fémélegekhez kék szinre: a kobalt-oxid, zöldre: chrom-oxid, barnára: mangan-oxid, vörösre: arany s chromsavas sók, sárgára: iridium, szürkére: platin s ezek keverékei sorakoznak.

A porczellán tűzű zománczok színsorozata tehát, mint látjuk, szűkebb körű a lágy

Tudjuk, hogy a porczellán nem európai találmány, s technikai tekintetben az eddig felsorolt termékektől egészen elüt, azokat fölülmulja. A faïence fejlődésének egyes mozzanatai szoros kapcsolatban vannak, mint a lánczszemek, s kiindulva a közönséges fazekas művektől lépésről lépésre követhetjük következetes haladását egészen az angol faïence-ig. Itt azonban egyszerre megállapodik, útját állja a porczellán. Kelet-Ázsia ezen ipara Európában megjelenve, az első pillanattól fogva hódított, s lassankint minden szorgalmat, tehetséget és tudományt kizárólag a saját szolgálatára lefoglalt.

Nem tagadhatjuk, hogy a porczellán, a keramia ezen legnemesebb terméke, meg is érdemli az átalános hódolatot. Az a csontkemény, gyönyörű fehér, áttetsző porczellán test, mely Sévres, Meissen s Bécs műhelyeiből kikerült, már külsejénél fogva is külön osztályt igényel az egyes fajok csoportosításánál, tulajdonképeni értékét pedig magas fejlettségű technikája, s ezzel kapcsolatos művészi szépsége határozza meg.

Az alaptest szerkezetében eddig ismeretlen új alkatrészekül szerepelnek: a kaolin és a földpát, leggyakrabban a kvarcz szegődik hozzájuk társul. A máz is elüt az eddig ismert mázoktól, nincs benne ólom, s körülbelül ugyanazon alkatrészekből áll, mint az alaptest, s ezzel fehér izzásig, 1600 Celsius fokig emelt hőmérsékletnél tejfehér, áttetsző, meleg és egységes tömeggé ég.

A különbség a legjobb angol faïence és a porczellán között oly megkapó, hogy bővebb részletezésbe bocsátkozni egészen fölösleges.

De ez a különbség ma már megszünt. A nagy űrt a faïence és a porczellán között Zsolnay Vilmos merész kisérleteinek, szinte vakmerő törekvéseinek bámulatos sikere áthidalta. Az 1878-iki párisi világtárlaton először mutatta be teremtő erejének vívmányait. A faïence-ot és a porczellánt, a keramia e két élesen elkülönített faját kapcsolja össze a *magyar faïence*, melyet a francziák ennélfogva *porczellán-faïence*-nak neveznek, a melyet mi föltalálója után *Zsolnay-faïence*-nak nevezhetnénk.

Az iménti rövid előzmények után szinte önmagától kinálkozik a válasz arra a kérdésre, hogy mi a magyar faïence, s miben áll Zsolnay érdeme?

Technikai szempontból minden esetre legjellemzőbb a porczellán-faïence; a keramikus ennél jobb nevet nem adhat neki. Zsolnay edényein a máznak csontszerű meleg fénye, mely az alaptesttel egységes tömeggé olvad össze, egészen olyan benyomást tesz, mintha ezen egyöntetű simaság s csillogás az edény belső falának a folytatása volna. E sajátosság a porczellán rangjára emeli. De a mint a világosság felé fordítjuk az edényt, a csalódás érzetével szinte kellemetlenül veszszük észre, hogy az alaptest nem áttetsző. És ezen sajátosság arra késztet, hogy a faïence csoportjába sorozzuk.

Azonban épen technikai tekintetben ez a sajátosság teszi értékessé Zsolnay edényeit, melyeknek anyaga tűzálló, világos sárgára égő agyagból és kvarczból oly

Németországban Hirschvogel honosítá meg a majolikát. 1510-ben Urbinóban járt, ott tanulmányokat tett s visszatérve Nürnbergben, szülővárosában műhelyt rendezett be, mely különösen domborművekkel díszített kályhái által lett nevezetessé.

E kályhákon, sőt már valamivel előbb Palissy világhírű művein is a majolika lényegében változás áll be. Az eddig kizárólag használt nem-áttetsző fehér ón máz ellenében jelentékeny tért hódít a sokkal csillogóbb, különféle fémélegek által különböző színű s áttetsző ólom máz, melynél a színek árnyalatait a domború díszítményes formák szabják meg a szerint, a mint a domborodások mélyedéseiben a máz többé vagy kevésbbé vastag rétegben gyül össze.

A fényes áttetsző ólom máz lassankint az addig használt alaptest silányságán is diadalmaskodik, s ennek romjain új elemek lépnek fel, helyet készítve technikailag tökéletesebb gyártmánynak. Ez az újabb kori faïence, melylyel szemben az egykor oly hatalmas s büszke majolika tárgyakat elfogadott, s hagyományos nevükön kívül *durva faïence* névvel jelöli meg a kiméletes kegyelet. Az áttetsző ólom máz ugyanis, mely a színes fémélegek mellőzésével csillogó, színtelen üveget képez, az eddig használt alaptestnek csak likacsait tömte be, de áttetsző voltánál fogva az égetett agyag kellemetlen vörös színét egyéb silányságával együtt még inkább észrevehetővé tette. Igy állott elő annak szükségessége, hogy az alaptest vörös anyagát fehérre égethető anyaggal helyettesítsék. E kényszerűségből született a mai faïence, melynek fő jellege a likacsos állagú, fehér alaptest és a fényes áttetsző ólom máz.

Az első faïence tárgyak, mivel az alaptest sok meszet tartalmazott, az égetés után is késsel faragható, lágy állagúak voltak. Rajtuk legtöbb esetben a mázat is késsel karczolni lehet, a mint ezt tapasztalhatjuk a hazánkban most készített legtöbb kőedényen is, a mely névvel a közhasználatú czikkeket a fényűzés tárgyaitól szoktuk megkülönböztetni. A keramikus *lágy faïence* névvel jelöli e csoportot.

Angolországban, mely a faïence tulajdonképeni hazájának tekinthető, az agyagipar a XVIII. század első felében nevezetes átalakuláson ment keresztül. Itt tették az első lépést a természet nyujtotta agyag javítására. A kisérlet sikerült, s ez ma már külön tudományt, s a keramiának alapját képezi. Az eljárás abból áll, hogy a kikészített agyagot finomra őrölt kvarczczal keverik, s magasabb hőmérsékletnél, körülbelül 1000 foknál Celsius szerint, égetik, a mi által keményebbé és állagában tömörebbé válik. A mázhoz pedig új elemként boraxot adnak. Ezen alkatrészek kemény, csengő, szép porczellánszerű terméket adnak. Ez az angol faïence.

Wegvood, a keramia fejlődésének történetében a legkimagaslóbb alak, tette ez irányban a legnagyobb haladást, megteremté az angol faïence-ot, s a nagy tökélyre vitt sajátos technikába, a Wegvood-faïence-ba égeté be feledhetlen nevét. Utána nem találunk senkit, a ki igényt tarthatna, hogy nevét megörökítsük a faïence történetében. Azok, a kik Wegvood után fellépnek, a fő súlyt a díszítményre fektetik, de ezt is legnagyobb részben a faïence hatalmas vetélytársától, a porczellántól kölcsönzik.

felvirágzásával megteremtették a spanyol-mór edényeket. Egyszerű, nehézkes tálak és vázák ezek, remek réz lustre díszítménynyel, melynek titkát az arab polgárosodás hanyatlása magával sírba vitte, de a megmaradt emlékeknek utánozhatatlan szépségét ma is csodáljuk.

Az agyag ilyetén művészi kezelését a móroktól közvetlenül Sicilia lakói tanulták el, kik a IX. században Majorka szigetén az agyagipar virágzó telepét alapították. Innen egyes példányok Olaszországba kerültek, ott általános föltünést okoztak, s a sziget után *majolka* vagy *majolika* néven a közönségnek csakhamar kedvelt és keresett dísztárgyaivá lettek. Az agyagipar újabb hazájában már a XII. század elején a fejlettség magas fokát érte el.

A Kelet ezen iparát szerencsés végzet vitte a művészileg legfejlődöttebb országba, a hol szíves fogadtatásra talált. Az olasz művészet rövid idő multán eredeti jellegéből kivetkőzteté, a mennyiben a tűzben vörös-barnára égetett alaptestet nem-áttetsző fehér zománczczal vonta be, s ez által a művészi fejlődésnek új útjait nyitotta meg. Az ólom, ón és kvarczból készült zománcz ugyanis a durva égetett veres agyagból készült tárgyat tetszetősebbé, s a színek fölvételére alkalmasabbá tette. Igy lehetővé vált, hogy Olaszország gazdag művészete díszítményeinek kincseivel elhalmozza az agyagipar termékeit.

A technika mai tökélyét használva mértékül, azon edényeket az aránylag jelentékeny haladás daczára bizonyos naivság jellemzi. A lágy, likacsos és vörös alaptest s a fényes zománcz, mely ennek silány voltát elfödi, az egyedül valódi ismérve az olasz majolikának; s a belőle utóbb kiágazott sokféle gyártmányok közül, melyeket a közönség rendszerint majolikának nevez, a keramikus csakis ezen ismérv segítségével képes a család törvényes tagjait kiválasztani. Az agyagipar Olaszországban majolika név alatt megfutott fényes pályán, a virágzás legszebb idejében is következetesen megőrizte ezen jelleget. Nem állott be változás sem az alaptesten, sem a díszítésül szolgáló igénytelen színekben. De azért így is pazar művészetet fejtettek ki rajta a mesteri kezek. Valóban bámulatos a hatás, melyet a XVI. század majolika tárgyain a kék (kobalt), zöld (réz), sárga (vas) s okker, tehát három-négy színnel a festői érzék képes volt elérni. A Robbia-család, Gubbio, Pesaro, Urbino, Faënza városok remekművekkel versenyeztek a művészi és technikai tökély dicsőségeért az agyagiparban. Ez a majolika volt az, mely az agyagipar termékei számára megnyitotta az uralkodók és előkelők palotáinak ajtait, s meghódította azoknak dísztermeit.

Medici Katalin, a duca di Urbino leánya, ültette át Francziaországba a majolikát, s Faënza városnak jutott részül a dicsőség, hogy ott neve után *faïence* vagy *fayence* nevet nyert. Ez újabb hazában folytatták az olasz majolika technikáját, s rövid idő mulva a művészi iparnak egyik legkedveltebb és legvirágzóbb ágává fejlődött; különösen kitünnek Avignon, St. Cloud, Beauvais, Rouen városok és Bernard Palissy, a franczia faïence királya.

asztalos- és esztergaművel szekrényekké vannak berendezve, melyek apró osztályai (khavarnaká) szolgálnak a legkülönbözőbb házi szerek elhelyezésére. Sajnos, ilyen szekrényeknek szobánkban csak helye van meg.

Az egész szoba merő asztalosmű, a fának természetes színe azonban, az ajtót és ablakrácsokat nem tekintve, seholsem látható. A mennyezetet kiálló faragott gerinczek mezőkre osztják, az oldalfalak felső részén pedig kiszökő párkányzat van, melynek mezejében jonizáló oszlopsor fut végig. Az ajtónak három mezőre osztott felülete számos kiemelkedő négyszög- és egyéb formákból rakott mű, ügyes elrendezésével és szabatos kivitelével egy régi jobb kor hagyományát képviseli.

A mennyezetet és falakat tiszta, meg nem tört színű díszítések lepik el egész fölületén. A színek leginkább veres, fehér, zöld és kék, sűrű, fényes olajfestékkel festvék. A növényi és mértani díszítések mintája, úgyszintén az írás betűi is kréta péppel készített domborműben vannak felrakva s gazdagon aranyozva.

Egybehalmozott itt a készítő műiparos mindent, a mi képzelmét megragadta, vagy a mi épen erre kinálkozott, csak élő lénynek ábrázolatát, eltiltván a Korán, nem találhatjuk. A felső párkányzaton és a gyámfákon ismétlődő mecseteket és házakat festett le, majd ismét természetes virágalakokat és könnyed szövetminta-utánzatokat. Itt-ott lehetetlen indiai előmintákat fel nem ismernünk, magában a constructiv részben is erre vallanak a mennyezetek közepét alkotó csücskök és a bejárattal szemközt levő fülke áttört és aranyozott fa faragványai, részben a párkányzat és gyámfa is. Olykor a készítő ékszerekkel berakott elefántcsont és jado-műveket utánoz, másutt meg épen renaissance-formákkal találkozunk, vagy, mint a mennyezetben, a hatást berakott tükördarabkákkal igyekszik fokozni és optikai csalódással gyönyörködtetni. Nem hiányoznak régibb, jeles előminták után készített díszítési motivumok sem, s ha kivitelük a művészi felfogás értékével arányban nem áll, annál könnyebben hozza ez azokat összhangba az iparosnak sokszor naiv, realistikus, önálló díszítéseivel. S mindezen díszítési egyveleg mégis bizonyos távolból nézve összefoly egy sajátos, sáfránveres színpompába, mely az egésznek összhangot és költői hangulatot ád.

Az ablakok feletti írástáblákban vallásos arab vers olvasható, mely Mohamed, vagy talán Jézus Krisztus születésére vonatkozik, értelme körülbelül a következő:

«A születés éjjelén, mely a hité és örömé volt, született az Úr kiválasztott Igazsága, mely által eléretett az erénynek biztonsága és megtiszteltetett az ő népe. Ő viselte méhében a Dicsőségest az ő idejében, s ő nyerte el azon kegyet, hogy fiának születése által népét jólétre juttatta» stb.

Erre a jólétre, hazánk anyagi és szellemi felvirágoztatására törekszünk mi is mindnyájan, szerény tehetségekkel bár, de vállvetve és minden erőnkből.

Dr. Boncz Ödön.

A MAGYAR FAÏENCE.

Bizonyára nem véletlenségből volt az országos tárlat iparcsarnoka úgy rendezve, hogy az agyagipar termékei közvetlenül a fő bejárat melletti tért foglalták el; hasonlóképen az sem lehet puszta véletlenség, hogy e folyóirat legelső számában, a szövegen kívül adott lapon, Zsolnay Vilmos agyag műveinek egyik legremekebb példányát mutatta be a magyar közönségnek. Egyik is, másik is igazságos kifejezést adott azon ténynek, hogy a művészi ipar ezen ágában már lépést tartunk a nyugati népekkel, s különösen, hogy a magyar faïence megteremtőjének a külföld is elismeréssel adózik.

Szemkápráztató, bűvös tündérvilág volt az, mely az országos tárlat bejáratánál előttünk föltárult. Művészi kezek idevarázsolták a tenger gyöngyének és koralljainak, a mezők virágjainak díszét és a csillagos égnek fénylő báját.

S midőn az ipar ezen művészi alkotásai ragyogó színpompájuk tudatában méltó büszkeséggel tekintének le a kőedények és egyéb fazekas áruk nagy tömegére, mintegy kérkedve utalták a szemlélőt multjokra, a fejlődés ama hosszú útjára, melyen lassan haladva elérték a tökélyt.

Fölötte érdekes és tanulságos ez a történet is. A még egészen kezdetleges ember egyszerű, igénytelen házi berendezéséből indul ki és a művelt népek fejedelmeinek és előkelőinek csarnokaiba vezet: a közönséges fazekas árukból fejlődtek a mai díszes lakások ezen pompás ékszerei.

Közös bölcsőjüket Ázsia ringatá, itt fejlődött ki az agyag edények zománczos dísze. Föltünő, hogy a görögök, kik mindent oly mohón elsajátítottak az ó kor keleti népeitől, semmi érzékkel sem birtak a zománcz díszű agyag művek iránt. Igy az arabokra várt a föladat, hogy a Kelet művészetének ezen ágát a Nyugattal közvetítsék, azok hozták azt a Kr. u. nyolczadik században Spanyolországba, s ottani műveltségök

Művészi Ipar

1885/86. évf

Zsolnay Vilmos

Zsolnay Vilmos temetése múlt vasárnap délután ment végbe Pécsett, ott volt az egész város, de voltak sokan Budapestről is, különösen művészek és építészek. Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter Abonyi Emil miniszteri tanácsos által képviseltette magát, és koszorút küldött Zsolnay ravatalára. A gyár felé vezető széles országúton végestvégig égtek a gyászfátyollal bevont gázlámpák, a gyár munkásai pedig kalapjukon gyászfátyollal és égő gyertyával a kezükben sorfalat állottak. A beszentelést Hettyey Sámuel püspök fényes segédlettel végezte. Majd Littke József, a kereskedelmi és parkamara elnöke, néhány szóval elbúcsúztatta a

ZSONYBAN. — Thaly Kalman beszedet mond.

halottat. A nagy gyászmenet eleje már rég a temetőben volt, mikor a halottas kocsi a gyárudvarról elindulhatott. A pécsi kereskedelmi kamara külön gyászjelentést bocsájtott ki, valamint a város is. A kamara egyhangúlag elhatározta, hogy a várossal karöltve, *Zsolnay Vilmosnak emlékszobrot emel*, s az e czélra való gyűjtést 2000 koronával megnyitja. Az adakozások már is szépen gyülnek. — Zsolnay alig pár heti betegség után hunyt el. Még betegen is minden nap megnézte gyárában a párisi világkiállításra készülő remek tárgyakat és folyton rendelkezett.

Vas. Lap. 1900. Jan. 1.

Zsolnay Vilmos

Irod

Pécsi Napló. 1913.
ápr. 20. (A Zsolnay
sereg ünnepély.)

U. 516.

TIHANY

Templom

Képe VI 1863, 25 l.

Zsolnay Vilmos

Irod

Tausz Gyula: Zsolnay Vilmos emlékezete. Pécsi Napló. 1913. ápr. 20.

A Pécsi Polgári Casinó serlegünnepén elmondott emlékbeszéd-

U. 515.

TORNA

Várrom

Képe VV 1862, 292 l.

Zsolnay Vilmos

wód

Malkowsky

432, 433 l.

Nejedlel

Vác megyei város közműveitől

136/1945. közmű sz.

T. fogyasztónk!

Értesítjük t. fogyasztóinkat, hogy a felemelt díjak megnövekedett kiadásaink ideiglenes fedezésére szolgálnak mindaddig, míg a Közellátási miniszter úrnak az árrendezésre vonatkozó s minden a díjakat érintő árténvező figyelembevételével megállapítandó díjak mértékéről rendeletileg nem intézkedik. A jelenleg engedélyezett szorzószám a multévi díjaknak tízszerese. A vízdíjaknál a szorzószám április és május hóra egyenkint ötszörös, június hótól kezdve tízszeres.

Vác, 1945 július 4.

Vác m. város közművei üzemvezetősége

Pestvidéki Nyomda Vácon 336/45

Zsolnay Vilmos

wód
i
Nam

489. l.

VI. Tá

21.

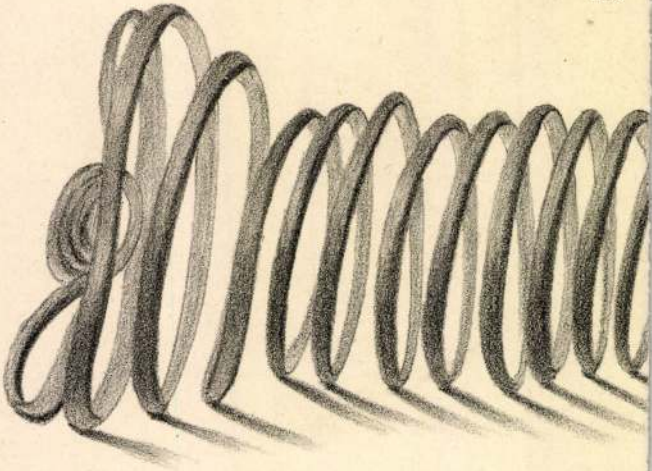

22.

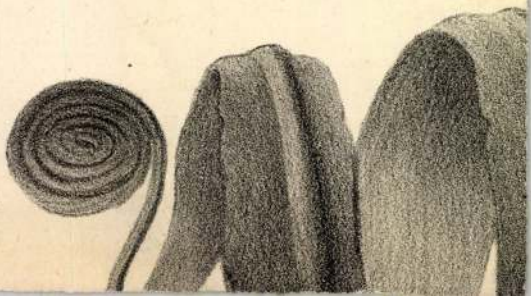

ZSOLNAY Vilmos

István Erzsébet = Népr. Ét. 1995 191-208.

ill

Építésügyi Tájékoztatási Központ Kft.
Kiadói és Terjesztési Osztály
1075 Budapest, Rumbach S. u. 15/a
Tel.: 322-2689, fax: 322-2675

Tisztelt Előfizetőnk!

Ez évben 40. évfolyamába lépett a MŰEMLÉKVÉDELEM, a magyar műemlékvédelem közéleti folyóirata. Olyan lap, amely szólni kíván mindazokhoz, akiknek nem mindegy a műemlékek, az építészeti örökség sorsa. Olyan lap, amely cikkeivel, közleményeivel kielégíti a műemlékvédelem hivatásos és társadalmi munkásainak az érdeklődését.

Szeretnénk e folyóiratot szélesebb olvasói körhöz eljuttatni, előfizetőinek számát gyarapítani.

Kérjük

Zsolnay Vilmos

életrajzát a
következő mű
alapján kell
megírni.

vad
Z. Zsolnay Vilmos
1828 – 1928. Pécs
1928.

MOB könyvtár
nagy emlékszem
hekem is megszem

és iskolai szerek kereskedése
SZEGHALOM.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Zsolnay Vilmos

a belvárosi templom-
nak fenti gyárában
készült föoltára
elpusztult

Gerő László

Budapest templomai
az ostrom után

Budapest

1946. II. évf.
156 l.

BUDAPEST 1946 I-8-1

BUDAPEST
42 L -8-1

Zsolnay Vilmos

l. Kőszlezkiáll

192. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Zsolnay Vilmos

1

Szádeczky II 349.1

Zsolnay Vilmos

Lázd

Gelléri Mór

Ipartörténeti vázlatok.

Bp. 1906.

627. l.

Nikássy Lajo
Garam. u. 30

Zsolnay Vilmos

d.

Schoenbelvárosi

19. l.

T. 6223.

ɛtes fogadó előtt a vendégek
g házak vannak gémes kutak-
kal és koťákkal. A háttérben a
irata:

ASTHOFES in PISCHTYAN.
PISCHTYAN (Hongrie).

Artaria et Comp.

cm.

Zsolnay Vilmos

a képrőművészeti pavillon homlokzatán alkalmazott majolika ~~reliefeket~~ diszítést fenti gyára készítette

Kel 1885

I. k. 1. f. 36 l.

IRÓK ÉS HIRLAPIRÓK KÖRE
OTTHON
BUDAPEST VIII., ESZTERHÁZY-UTCA 4.

Bu

Nagyságos

Dr. S z e n t i v á

Hozzánk intézett szív

hogy a tagdij befizetésről mi a v

kaptunk és igy azt az elhatározás

körünk tagja óhajt maradni.

Mi intézkedtünk a tör

Zsolnay Vilmos

wód

Kel 1885

I. k. 1. f. 34. l.

Zsolnay Vilmos
ipanmúvész

Fővárosi Lapok 1900. ápr. 1., 13. old.
(Yksz: Zs. V.)

Kalmán

Zsolnay Vilmos
portréállványán

Fővárosi Lapok 1896. dec. 28., 4. old.
(Ujdonságok. Egy iparos kitüntetése.)

Kalmár

Zsolnay [Vilmos]
porcellánszámos

Fővárosi Lapok 1896. okt. 24., 8. old.
(Művészetek. A király művásárlásai.)

Kalmár

Zsolnay [Vilmos]
porcellán gyáros, keramikus

Fővárosi Lapok 1886. máj. 16., 5. old.
(a kiállításon.)

Kalmár

Zsolnay [Vilmos]
porcellánpaús

Fővárosi Lapok 1896. máj. 24., 16. old.
(Magyar iparművészet a kiállításon.)

Kalman

Zsolnai Viktor
porcellán-majolikagyáros

Fővárosi Lapok 1896. aug. 11., 3-4. o.
(Szana Tamás: Kismüvészetek a kiállításon.)

Kalmár

Zsolnay Vilmos

l.

Művészeti Hotok Ungvár

1941. 109. l.
110. l.

Zsolnay Vilmos

Irod
2

Ugron Gábor: Zsolnay Vilmos és Zsolnay-Matthyasovszky László emlékezete.

Művészeti Hetek Ungvàr
1941. 67/68. l.

A PÉCSI MŰVÉSZETI HETEK EMLÉKKÖNYVE

Zsolnay Vilmos

Ernst Muzeum aukcioi

XVIII.

1326. DISZKORSÓ, szines ken
nyakkal. Perzsa modoru
készült kisérleti darab. 1
M. 49 cm.

1350. .....

Zsolnay Vilmos

l.

Heveri Oest

277, 288 l.

Zsolnay Vilmos

l.

Divipamutott

259. l.

E. J. Böhm

1571. *Lansdowne lor*

Egész alak, kissé jobbra
ját fogja, balját pedig leeresz
rövid, barkója kicsiny, bajusz
hosszú, czipője csatos. Jelzé
»BOEHM 1874.« és hátul: »*Sk*

Terracotta-szobor, magassá
Vétetett az 1898 február 20-iki
Glassbytól 289·60 K-án. — Kifiz

898). — Elszámoltatott 1898 má
elszámolást jóváhagyta az 1898 á
rozat (169–898).

Jegyzet. Terracotta-vázlat a
lyezett álló-szoborhoz (42–898).

III.

Pl.
Vét. 1898

Zsolnay Vilmos

Kód
2

Fabinyi Tihamér:

A pécsi iparmúvészet
fénykora –
Pannonia – Könyvtár
24. 4.
Pécs 1936

HELYSÉG

SELMECBÁNYA

VÁRMEGYE

Csehszlov. (Hont)

ŐRZÉSI HELYISÉG

Múzeum

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

Szobra

KOR

1

Ca 1

MÉRET

2

TÁRGY

Szent Katalin szob

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JE

FÉNYKÉP, RAJZ

Zsolnay Vilmos

l.

Wickkassaidom

311. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután $^{1}/_{2}$5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Zsolnay Vilmos

l.

Kőrlezskiáll

623. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" n.-t. Budapest — 435418

Zsolnay Vilmos

díszkötése

Közlezrkiáll.

1263. f.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Zsolnay Vilmos

[Közlezrkiáll]

1574. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Zsolnay Vilmos

Zvod

Lykaképrömtört

41. P.

Zsolnay Vilmos

l

Közlezrktáll

1308. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Zsolnay Vilmos

kiadó

2

Török Gyula dr.

Pécsi útmutató

Pécs 1943. 16. l.

Független Magyarország

HÉTFŐI POLITIKAI LAP

V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 34.

Tek.

EUROPA RT.

B u da p est .

V. Rothermere-u. 12.

Zsolnay Vilmos

l.

Kiss Pécs

26. l. – 33. l. –

35. l. – 38. l. –

Caesarion, l. *Julius Caesarok és Kleopatra*.

Caesarius. AZ, az uralom, mely egyre-res erejére támaszkodva a maga önkényét demokratikus színezetű intézkedések által igyekszik az összes társadalmi osztályok szemében leszerelve tenni.

Caesar non supra grammaticos (lat.). A császár nem parancsol a nyelvtudósoknak. Zsinmondi Cs. az hir, egy alkalommal levelében a *szinleg* szót használnak valle s megparancsolta, hogy ezentúl tollunk legyen használattal a szó nem változatta meg nemét, mert c.

Caesura: az időmértékes versszakban az a hangsúlyon, amely a sort az egyik taktus közepén osztja kettőre.

Café chantant (fr. kafé-sántán), azelőtt Café-concerts, Zenés kávéház, ahol zeneelőadásra adnak alkalmat. Az első C.-ok a mult század végén nyíltak Párizsban.

Caffaiolo (Kaffajólo), Toscanai város Bologna mellett, ahol a XVI. sz.-ban művészi értékű majolikaedényeket készítettek.

Caffieri (Kaffiéri), *Philippe* (1678—1755) és annak fia, *Jean Jacques* (1725—74), neves párizsi bronzöntők és ötvösmunkások.

Caffaro (Kaffáro), szardíniai fővárosa. 6.000 l.

Caffistro (Kafvosztró), *Alexandre gr.* (1743—96). Velencei nevelésű bajnai főnemes, személyes vesztő, hogy sikertelen szerepeit több európai udvarban: Párizsban, a Habsburg-birodalomban, Varsóban, Portugáliában és Svédországban való részvétele miatt, Romanin pedig mint szabadkőművest zárták el.

Caffiaux (Kafjó), *Joseph Marie Auguste* Angliába Doverral szemben. Századokig az angolok birtokában volt, 1558-ban szabadult fel. 73.000 l.

Calamus (L. rotang.) Küszö pálmafaj. Kelet-Indiában.; szárat spanyolnád nevén ismerik kereskedelmi.

Calasanz (Czalás) *szent József* (1556—1648). Piarista spanyol család sarja. A piaristák rendjének megalapítója, amelyet 1597-ben Rómába megy, hol az ifjúság valláson és vallásnak szentül élnek. A piaristarend alapítója. Ünnepe aug. 27.

Calati, l. *Mészet*.

Calcium, l. *Kalcium*.

Calderon de la Barca, *Pedro* (Madrid, 1600—1681). Lope de Vega és Tirso de Molina mellett a spanyol aranykor egyik legnagyobb drámaköltője.

Calderon.

Tizenkilenc éves korában lépett a tizenkilencedik század elején a madridi udvar katonai szolgálatába, majd a Habsburg-ház szolgálatában részt vett Flandriában és Olaszországban. Ekkor az irodalmi élet központja Olaszország volt, ahol a spanyol szinműhöz hasonló drámai [illegible]

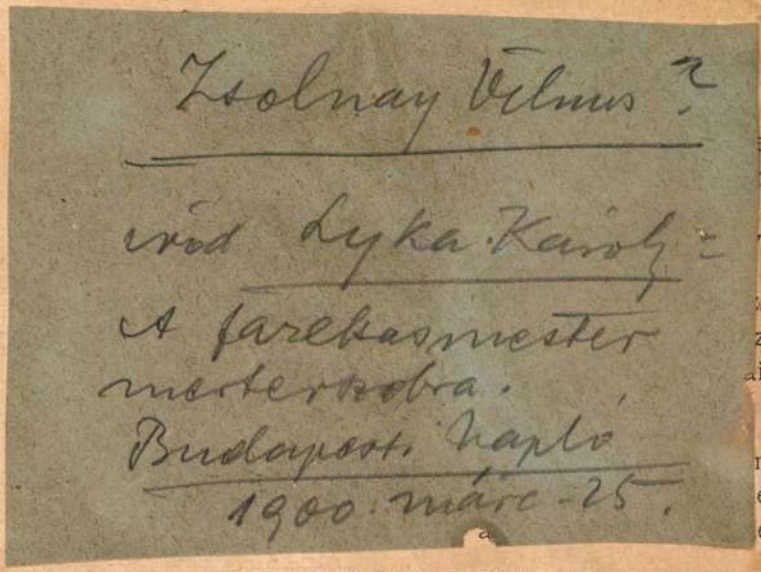

1009. NAGY KANNA, ón, csavaros te
alakkal. Német, 1791. — Grosse
am aufklappbarem Deckel Wappe

1010. SZÜCSCÉHKUPA, ón, felnyiló fe
der Deckel aufklappbar. Brassó,

1011. KÁDÁRCÉH-KUPA, ón, felnyiló fe
Brasso, 1774.

1012. NAGY KANNA FEDŐVEL, ón, nég
1751. — Grosse Kanne mit Deckel, Z
reich, 1751.

yozott bronz. Baluszteralak, villanyra átalakitva. 1830 k.
ise vergoldet. Balusterförmig. Elektrisch montiert. Um

beágyazott zománccal, u. n. „Flötenvase", bordás testtel
a. — Zwei grosse Vasen, s. g. „Flötenvasen", Bronzeguss
st gerippt und hat zwei schlangenartige Henkeln. China.

bronz, beágyazott zománccal. Hatszögü talapzaton álló
cimeres lámpát. Japán. — Zwei Tempellampen, Bronze,
f sechseckigem Sockel, hält die Lampe mit dem Tokugava

ek tükrös plateauval, ezüstözött réz, kerek kosárral. XIX.
Säulen, ein rundes Spiegelplateau mit Korb, Kupfer ver-

körirattal: G. du Pré munkája. Francia, XVII. sz. e. —
it Rundschrift. Französisch, e. H. XVII. Jh.

ME, öntött bronz, Jelezve: G. Du. Pre F. 1624. Francia.
Medici. Französisch, 1624.

z. Előlapján mellképpel, hátlapján allegórikus jelenettel.
Medaille, Bronze. Italienisch, E. XVII. Jh.

ntött ón. (Alandinó műve.) Olasz, XVI. sz. — Hippolyta

Zsolnay Vilmos

l.

Tanulmányok Bp.
múltjából.
X. 259. l.
260. l.

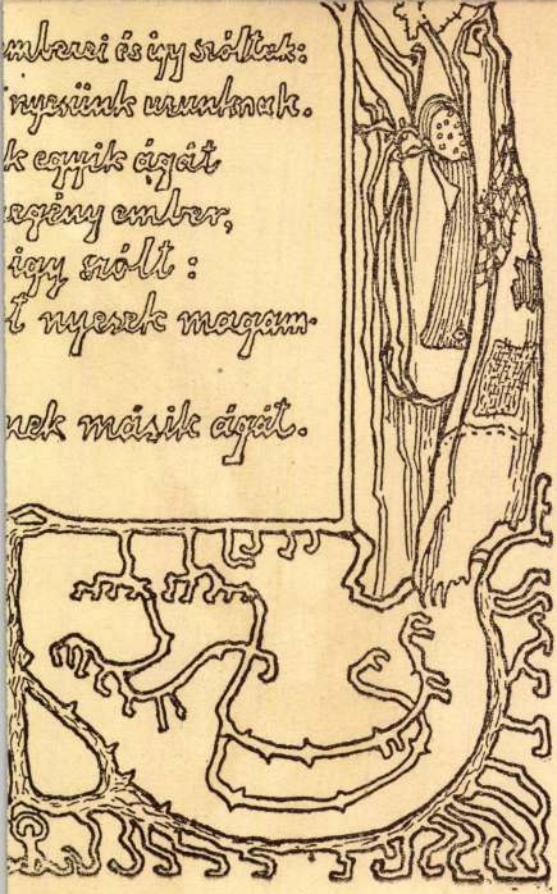
mberei és így szóltak:
nyerünk urunknak.
k egyik ágát
egény ember,
így szólt:
t nyesek magam.
nek másik ágát.

Zsolnay Vilmos

máriafalvi templom
oltára f Steindl
terve szerint fentitól
1884. (?)
Forster 1905

45. l

f szöszéke és
Eszerstelőkütja

a bpesti belvárosi
templom főoltára
n. o. 50. l

~~Balczer György, fögimn. tanár~~

~~IX. 28.~~

Zsolnay Vilmos

l.

Ságrüvegesipar

311. l.
312. l.
313. l.

Theodory St. Denis

Legislature

341.1
345.1
343.1

Zsolnay Vilmos

Gentl Verecke

V. 144. l

Zsolnay Vilmos

l.

Vámos F.

Lechner Ödön

I. 20 l.

II. 21 l.

4350. Ma

Sz. Seeben 18

~~A remete álma.~~

Olykép van ábrázolv
ülő, de alvó szerzetesnek,
és bal lábát a padkára tet
telen szőke nő jelenik meg
kezeivel olyan mozdulatot
san közelednék felé. Mellet
van, közelében a párkányo
szívalakú piros mécses pislog
donna-kép díszíti, falán pe
vannak. Jobbról a nyitott
hol az égbolton a növekv
jobbra:

Mathia

Vászon, méretei 120:
Becsértéke 7200 K. — Néhai
1907 november 14-én (1429
vétel jóváhagyására vonatko
számnál. — Bejelentetett 1913

Kifüggesztésére vonatkoz
ban. 1913:161. *Mathias Sch*

Jegyzet. Az e festményre

a) a törzsleltárban (76
thias Schmid: Der Traum des
zott keretben (Hálószoba);

b) a leltári kivonatban
Mathias Schmid: Der Traum
nyozott keretben; vétetett B
kiállításon; méretei a belső
(Hálószoba);

c) a közjegyzői leltárbar
és a hagyományi jegyzékben
Schmid: A szerzetes álma;

d) az átvételi okmányba
thias Schmid: A szerzetes álm

Hagy: 1912
Palffy

Zsolnay Vilmos

wód

Kel 1885

III. k. 2. f. 205
206
207. l.
217. l.
220. l.

Zsolnay bilinus

vrád

Pap János, Az agyagipar, Bp. é. n

71, 72. l.

80. l.

Pap János: A Zsolnay-féle magyar faience. Iparosok Olvasótára

X. cz. 9-10. n.

Zsolnay Vilmos

wod

z

Schulek Frigyes: A Zsolnay-kobor műszaki ismertetése. Bp. 1908.

DEMJÉN LÁSZLÓ. VÁNDOR KÖSZÖRŰS.

Zsolnay Vilmos

l.

Martha 141 – 147 l.

Rákóczi Ferenc, Radárnieste III. 54.

Zsolnay Vilmos

Lárd

Nádai.

119 ej kv. ll.

Y A K	Pengő

. E. Ny.

Zsolnay Vilmos

l.

Ráth György – Györgyi Kálmán: Az iparminvészet 1895 – ben. Bp. 1896.

110. l.

Éber Antal dr. kegyel
Eckhardt Tibor dr. ke

Éger Imre, II. Torock

Elek Ernőné, özv. Ben
Elischer Ernő dr. egy

Ember Jenő, Üllői út

Endrődi Béla, Clotild
Engel János, igazg. I
Engel László, VI. Ter

Erényi András, VI. Pc

Zsolnay Vilmos

l.

Ráth György 1896

161 – 162. l.

lyebb zengésű tónust jobban szereti, mint a harsogóan világosat. Festői kézírása mellett így lett érzésvilága is egyéni — mert őszinte.

Ha *Vass* Elemér látása e percben még nem mindenütt tud teljesen felszabadulni a valóságtól (pedig : „nem a való, de annak égi mása" — írta már Arany János is), annak egyszerűen az az oka, hogy a látvány érzéki öröme magával ragadja. De máris vannak munkái — így az *Alkonyatkor* című, nagy drámai erejű csendélete, a *Sárgafüggönyös csendélet*, a *Virágok parasztcserépben*, vagy a *Meditáció* — melyekben hatalmas lépéssel tör egy magasabbrendű, elvont összefoglalás felé. Viszont a többiekben is — így a *Tünődés*-ben, a *Szoba belseje* temperájában, az *Olvasó nő*-ben és nem egy *tájképében* vagy *csendéletszerűen felfogott interieurjében*, melyekben pedig még tán kissé aggodalmasabban figyeli a természet tárgyszerűségét, gondosan ügyel a képszerkesztés törvényeire és arra a csillagra, mely egy elvontabb és jelképes erejű világhoz mutatja az utat. Ecsetjének nincs ugyan

Zsolnay Vilmos

l.

Győr Párist

69, 73. l.

75. l. 77. l.

BUDAPEST
941 JAN

Zsolnay Vilmos

Lázd

Ráth György, 1896

177 - 185. l.

képekkel

1.sz.kérdőponthoz.

U-I./1.szds.a szállásán aug.hó 10-én 8 h-kor szakaszparancsnokainak személyesen szóban parancsol.

Zsolnay Vilmos

laid okv

Ráth György 1896

309, 311. l.

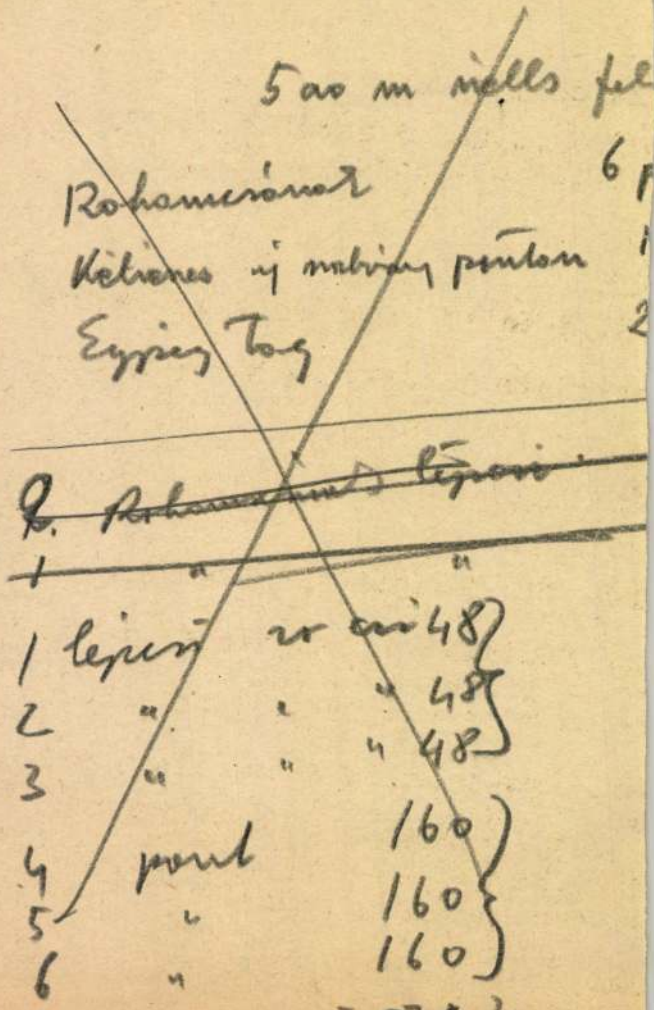

5 ao m nells fel

Rohamcsónak 6 p

Kétlenes uj nabiny pontan 1

Egyszer Tag 2

~~2. Rohamcsónak lépcsi~~

~~1 " "~~

1 lépcsi zo csi 48

2 " " " 48

3 " " " 48

4 pont 160

5 " 160

6 " 160

- 324

Zsolnay Vilmos

l.

Rath György 1896

302, 304, l.

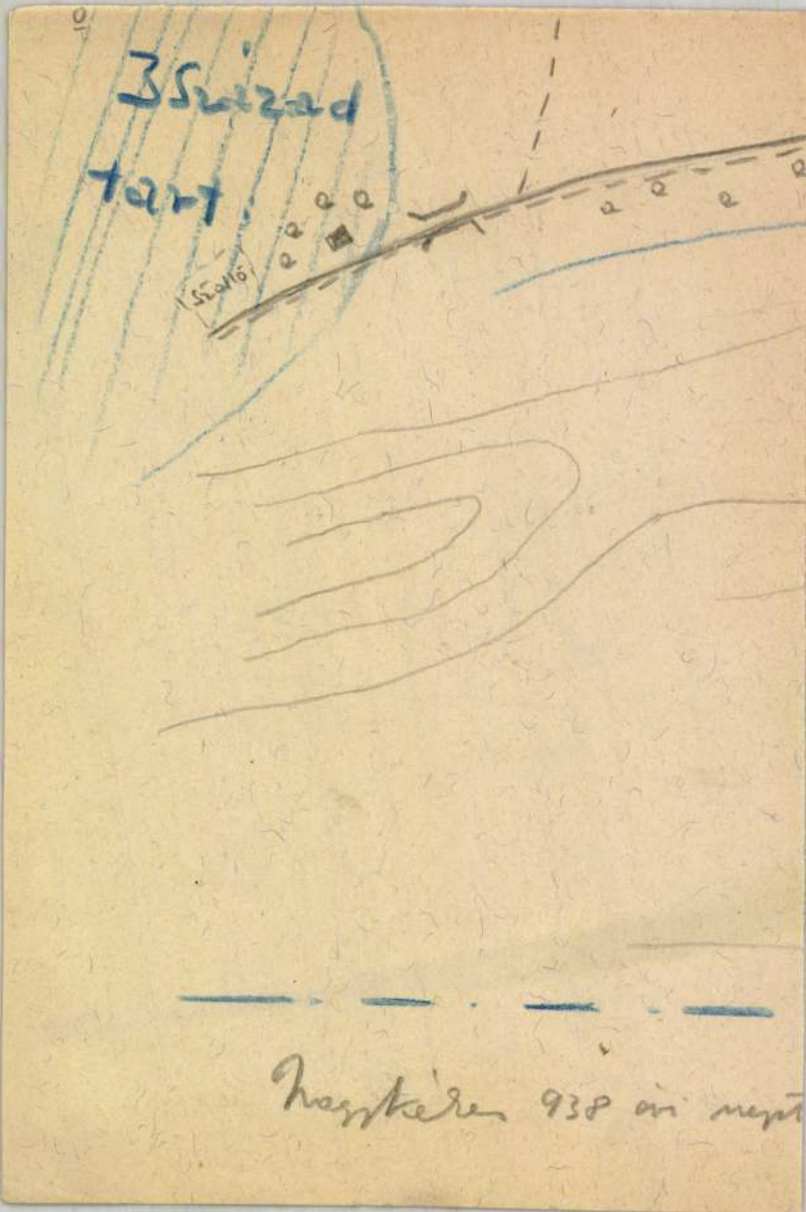
3 Század
tart.
Szálló
Nagykéres 938 évi nept

Zoltnay Vilmos

1.

Művészi Ipar

1891. 2, 178. l.

179. l. 183. l.

A három lós

A leány
a ruháján, le
dással ment
kezét. Kedél
hozta.

— Maga
fölényesen a

Ravasz
szállt föl és
húzta, s még
darcukat.

János cs

— Mindj

Üzenet Biharba

Írta: Sas Ede

„Hallja László a templomban,
Körösvíznek partja mellett . . ."
Arany János.

Körösvíznek partja mellett,
Szélzilálta, kósza árnyak,
Ifjúságom emlékei
Temetésre hazaszállnak . . .
Száll utánam gyászkiséret,
Véghetetlen, síró jelleg —
Tornyos, büszke, drága város,
Biharország szíve-lelke !
Ahol más nyelv sohse zengett,
Csak az Arany János nyelve,
Vasfogóval tépik ki most
Torkodból az élő nyelvet —

Zsolnay Vilmos

l Művészi Ipar

1892. 192. l.

Różnotrzetů lemerek III. 222

Zsolnai Vilmos

a máriafalvi pléb.
templom gót stílu
főoltára, Keresztelő
medencéje, szószéke
fenti majolika
gyárában készült
Steindl Imre terve alapján
Velvand

172. l.

A MUEMLEKEK ORSZÁGOS

A MŰEMLÉKEK.

Zsolnay Vilmos

l.

Művészi Ipar

1893. 148.
15-2
15-3. l.

766.

I

361

766. Francisco Pacheco.

Sz. Sevillában 1571-ben. † ugyanott 1654-ben.

Joachim hazatérése.

Az előtérbeli oszlopos épület előtt látjuk a megérkezett Joachimot, ki az elébe siető Annát átkarolja és megcsókolja. Mögöttük balról fiatal leány nézi összetett kézzel a jelenetet és jobbról egy ifjú bárányt hoz vállain. Joachim öltözete bő ujjú piros köpeny és Annáé fehér kendő, derékon megkötött vörösbarna ruha és narancssárga lepel. A háttérben Jeruzsálem vidéke tűnik fel, hol az a jelenet látható, midőn az Úr angyala, az út mentén pihenő Joachimnak megjövendöli, hogy ha Jeruzsálembe menend, az aranykapunál hitvese jövend eléje, kit Isten megáldott. Az égbolt felhős.

Vászon, méretei 229·5 : 178·5 cm. — Mündler: XIV. 25.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: VIII. 1. *F. Ribalta:* Die Zurückkehr des Zacharias. — 1844: VIII. 10. *F. Ribalta:*

Zsolnay Vilmos

erd.

Sörtörténete 264–266l.

Zsolnay Vilmos

Wód

Vas. Ujs. 1885. 457 l.
(A porcellángyártás
története és a porcellán
és majolika kiállítás.)

Nr. 139. Bankkonto: Hermann Johannsen, Weimar

Bauhausdruck

OKL. GÉPÉSZMÉRNÖK
MŰSZAKI IRODÁJA

BUDAPEST IX, REMETE UCCA 23

GRAFIKAI SZAKÜZLET

Bortnyik Sándor (1925)

Zsolnay Vilmos

Gellért Mór: Zsolnay Vilmos emlékezete. Írta és az Országos Iparegyesület által 1907 okt. 14-ikén Zsolnay Vilmos emlékére rendezett ünnepélyen el-mondotta. — Buda-pest, 1907.

Zsolnay Vilmos

wód

Z

Váljubal

392, 393. l.

Zsolnay Vilmos

l.

Szépművészet

1941. 45 l.

Zsolnay Vilmos

l.

Lykanomzromantika

96,210.l.

2136. Max

Sz. Wienben 1860

Festő műterme.

Jobbról pamlagon ülve látj
ki jobb kezével fejét támasztotta

könyvből olvas. Lábait keresztbe
és szemöldöke barna, kabátj
Mellette három foliáns és előt
pálcza van. Balról a szekrényei
meliette ruhanemü, kancsó, sis
jobbról tellurium, koponya, k
tollas kalap, pávatoll, füstölő
pedig több szobor és edény ny
lógnak, melyek között a »Wa
is van és a melyek közül egy
sal, egy hangszeren játszó fér
tájképet ábrázól. Jelzése alól

Vászon, méretei 47·7 : 57·2
István örököseinek ajándéka 1
— Értéke 400 K. — Átvétetet
(340–902).

Aj. 1902

Delhaes örökös

Zsolnay Vilmos

l. –

Medvey

55. l.

Zsolnay Vilmos

ind
2

Uj Idők 1900. VII.
5. sz. A farekas-
mester. Zs.-nak
Horvai Jánostól
mintázott szobrának
rlpr.-val.

Zoolnay Vilmos

Zoolnay Vilmos. 1828 – 1928.

8°, 40K, 20L, Pécs, 1928.

Zsolnay Vilmos

— Én?

Ránéztem.

Esetlenül, ügyetlenül, akadozva toldozgatta a szavait.

— Már hetek óta figyelem ... Nagyon sokat javult!

— Hetek óta?

Álltam s nem tudtam mit válaszolni.

Első, legeslegelső nap voltam akkor ott.

S csak néztem ... csodálkozva, fáradtan, szomorúan néztem: ráncos, öreg, ijedt arcát, fonnyadt, hullott, selejtes árúját s háta mögött a hatalmas, gőgös, fehér épületet a csendes, ütött, szomorú embereivel.

Néztem és mindent megértettem.

Szegény Huszár bácsi!

Mennyit kellett ravaszkodnia, amíg el tudta adni romló, pettyes, savanyú almáit.

Almáit?

Nem, nem!

Nem is almát adott ő el: nem körtét, nem szőlőt, nem diót. Gyűrött, szegényes makulatura papirosba csomagolva magát a reményt, a hitet, a gyógyulást, a jövőt méregette itt ki a fehér padon.

— Már hetek óta figyelem ... jobban van!

És az emberek kijöttek.

Vettek, vásároltak, kisurrantak.

Soha ... sohasem lehet elég reményt venni ... Akármilyen olcsó is.

Szegény, szegény emberek.

Irodalom — Művészet — Tudomány

Hamueső

— P. Gulácsy Irén új regényéről —

Irta: **Voinovich Géza**

Akik Gulácsy Irén nagy regényét, a *Fekete vőlegények*-et olvasták, méltán csodálkoztak el ez erőteljes tehetség férfias vonásain. Történelmünknek egy viharos korszakát idézte föl alapos ismerettel s teljes elevenséggel; férfi-lelkeket, sőt hősöket jellemzett, a kor minden szilajságával, a tárgyhoz illő ódon, patinás nyelven. Ily vonásokat nem igen találni nőírók munkáiban.

Új regényének tárgya hasonlóképp komoly, mint nőkhöz férfiírók is ritkán nyúlnak; főbb alakjai egytelen kivétellel férfiak, még pedig marcona emberek; a kompozíció tömör, erőteljes, minden mellékes cikornyától ment; nyelvében annyi a fojtott erő, hogy néha szinte szétveti a mondatot. Egy-egy jelzővel, igével elevenítő erőt gyújt a jelenetben. Igy, mikor azt olvassuk, hogy a fölébredő paraszt ‚látást dörgöl véres szemeibe'; a bíróhoz ‚nagy kótogással agyonistenkedik be'; egy szikár vén emberről azt olvassuk, hogy ‚úgy riszálta hetven esztendejét a kiaszott hátán, mint valami üres tarisznyát'. Az ily rövid elevenítések többnyire pompásan sikerülnek; egyenlő ezekben a látás és a nyelv gazdagsága.

A történet egy román uralom alá került magyar faluban folyik, ennek életét festi, ezért rendkívül érdekes és új. Egy nagyravágyó parasztot, viharfúvó Bass Menyhért a neve, bíróvá nevez a felsőbb hatóság. A falu nem süvegeli a nem választott, hanem felülről tett bírót. Még annyit sem bír keresztülvinni, hogy a régi gazdák fehér magyar jószága s az újabb települők tarka marhája egy legelőre járjon; a két fajta nem szenvedi egymást. A gőgjében sértett, indulatában elvakuló ember játékszerré válik az incifinci román jegyző kezében. Az bevonja egy üzletbe; ők kezdenek gazdálkodni egy kisajátított birtokrészen; a jegyző robotra hajszolja a népet, előre beszedett adóból tengeti az értetlen gazdálkodást, s annak örvén a maga zsebét tölti. A bírótól elfordul a felesége, a régi, szabadon választott bíró leánya, el a fia is, ki neve becsületét félti. A bíró ledér szeretkezéssel áll bosszut az asszonyon, csak hogy csúffá tegye. Az asszony elmegy a háztól. A feloszlatott gazdakör házában egy jövevény asszony mulatóhelyet rendez be, ahol a bíró gyilkos betegséget szerez. Egyszerre megjelenik a prefektus, a kis jegyzőt elnyeli a föld, a pénztárban nagy a hiány, s a bírónak kell felelni mindenről. Most elmegy a feleségéért s az asszony hozzája áll a veje kárán örvendő apja mellől, de az ura ráeszmél a rettentő kórra, elfut az asszony elől, haza, be az istállóba. Az istrángot átveti a mestergerendán; a kötél nagyot rándul, szürke por szitál alá.

Ez izzó történet mellett egy szomorú kis idill húzódik végig: az állását vesztett régi jegyző nyomorusága s az öreg tanítónőé, aki vén fejjel magolja az új grammatikát, mégis felfüggesztik állásától.

A rajz túlság nélkül való; a jegyzővel szemben a prefektus jóravaló ember, aki a hatóság tekintélyét védelmezi s ezért a népnek is javát akarja.

Az egésznek levegője mégis fojtogató, mert a nagy sorsfordulás tanácstalansága ül rajta, ez mérgezi meg a lelkeket, teszi a szilajt dacosan vakká, a szegényt koldus-alázatossá, az élelmest kalandorrá, a hazugot tolvajjá, az igaz embert éhenhalóvá. Ez érthetetlen új sorsnak a kis falvakra is lehulló pernyéje az a hamueső, mely megfélemlíti az embereket, mint az állatot a természeti tünemény, elviselhetetlenné teszi a levegőt s lassanként mindent betemet.

A közállapotok rajza mellett eleven emberi indulatok pezsegnek a regényben, sőt fokozottan, felcsigázva, mint a gyertya lángja, mely leborítva, levegő híján, még egyszer nagyot lobban. Az új urat szolgáló bírói bot jelképe körül emberi érzésekkel csatázik a nagyravágyó, erejétől feszülő férfi, s az urát féltő asszony. Az asszony apja, a volt bíró, a vejét gyűlölő szótlan vénember úgy nézi küzdelmüket, mint a Sors lelakatolt szájú embere.

A szerelmi vetélkedésbe éles hangon sivít bele a férfi halálthozó betegsége, a faluba behurcolt baj. Nőírók gyakran esnek abba a hibába, hogy erő dolgában versenyre akarván kelni a férfiakkal, nem kerülik, sőt keresik az erotikus jeleneteket. Itt ez nem betét, hanem hozzátartozik az egésznek hangszereléséhez. A kiadót bizonyára gondolkodóba ejtette e részlet, de nem lehetne rajta változtatni az egésznek csorbája nélkül.

Ezt a könyvet, így, amint van, megírni érdem volt, ki nem adni vétek lett volna.

Első nap

— Elbeszélés —

Írta: **Illés Endre**

1.

Fáradt és megütött napjaimmal akkoriban egy szanatóriumban dideregtem.

Erdő közepén laktunk. Csodálatos, tiszta, hosszú ősz volt. Ritka varázzsal zengtek október éjszakái.

A hatalmas épület fehér volt. Gőgös, büszke, lélektelen. Két szárnyát kiterjesztette, mint egy repülésre kész madár. Oromzatát magasba fúrta: látszott, messze vágyik innen.

Az emberek, akik itt laktak, már egészen mások voltak. Ők is messze vágytak, de csak halkan, hajtott fejjel, óvatosan lépegettek. Valamikor mélyre, nagyon mélyre estek, majdnem valamennyien. S a szavuk, ha rebbent, egészen csendes suttogás volt csak.

Nincs az az egyenruha, nincs az a festék s nincs az a bűvész, aki oly egyformára tudná varázsolni az embereket, mint a csend. Különböző volt a szokásuk, multjuk, ízlésük, jövőjük s különbözők az utaik. S mégis: oly egyek lettek, a várakozásban, reménységben, bizonytalanságban, hitben, szomorúan, egymáshozsodortan egyek.

Ennek az ősznek s ennek a csöndnek visszajáró emléke: Huszár bácsi. Mély szomorúságokba lenyúló gyökér.

2.

Ütött-kopott, vézna, öreg emberke volt Huszár bácsi. A bőre ráncos s az arca egészen sárga már. Télen-nyáron egyetlen szalmakalapot hordott: piros szalagja kifakult, karimája állandóan leszakadással fenyegetett. Ruhája is csak egy volt, valami foltozott, kifényesedett, zöld vadászruha. A féllábára sántított.

Tulajdonképpen nem sok köze volt a szanatóriumhoz. Nem a személyzethez tartozott.

A főbejárat mellett, egy fehérre lakkozott padon terült el az ő kis birodalma. Már kora reggel megjelent ott s késő estig el nem mozdult onnan.

Egy akác vetett némi árnyékot a padra, ennek az akácnak az árnyékában ült naphosszat. Balkezével a köszvényes térdét tapogatta, kinyújtott jobbja ez alatt a gyümölcsöskosarán nyugodott.

Hatalmas, fonott kosarában kis csomagok szorongtak egymás mellett. Alma, körte, szőlő, dió. Hullott, másodrendű gyümölcs. Selejtes áruként vehettė valahol benn a városban s félénk bizonytalansággal árulgatta itt a fehér padon.

A félemeleten laktam, szobám a főbejárathoz közel feküdt, ablakából épp a kis padra láttam.

Más dolgom nem volt: eleinte hosszan ültem a nyitott ablakban. Hosszan-hosszan elnéztem Huszár bácsit.

Az elfutott évek az öregkor valami fájó tehetetlenségével reszkettek ügyetlenkedő kezeiben. Ha jött valaki s ő átnyújtotta a kiválasztott csomagot: legalább a felét mindig elpotyogtatta. Ilyenkor bocsánatkérő motyogással hajolt le: fölszedegette s visszarakta a bemaszatolt gyümölcsöt.

Ezekből a szegényes fillérekből élt, de valahogy sohasem tanult bele az üzletbe. Sohasem volt aprópénze, a fizetés körül mindig zavarok támadtak.

Az áruja is piszkos volt: savanyodott, keseredett, foltokat kapott.

És mégis... Ezen csodálkoztam a legjobban: mégis sok vevője akadt.

Benn az ebédlőben tálakban állt a különféle gyümölcs. Délutánonként rokonok, ismerősök, látogatók hozták az elmaradhatatlan ajándékokat. A posta is minduntalan ontotta a hatalmas csomagokat.

És a kényes ízlésű, túlóvatos, elővigyázatos emberek mégis kijöttek Huszár bácsihoz. Egyenként surrantak ki, mintha szégyelnék magukat, de azután hosszan elidőztek a fehér pad mellett. S vették, szedegették a szűken mért, selejtes, fehér csomagocskákat. Estére alig maradt valamije.

Azt hittem, az emberek sajnálják Huszár bácsit. Sajnálják: azért vásárolnak nála.

3.

Sajnáltam én is.

S lementem egyszer hozzá.

Dél volt, tiszta, mozdulatlan, őszi nap.

Megálltam a fonott gyümölcsöskosár előtt: magam voltam vevő.

Köröskörül a vetkező, hatalmas parkban ezüstfátylakat himbált október messzi lehellete.

Kiválasztottam két csomag almát, elővettem a tárcám, fizettem. Minden rendben ment: amikor leszámoltam a pénzt, Huszár bácsi meghatottan pislogott. Már éppen indulni akartam, amikor reszkető, rekedtes hangja hátulról megállított.

— Uraságod...

Megfordultam.

— Igen... igen... most látom csak! Uraságod egészen jól néz már ki!

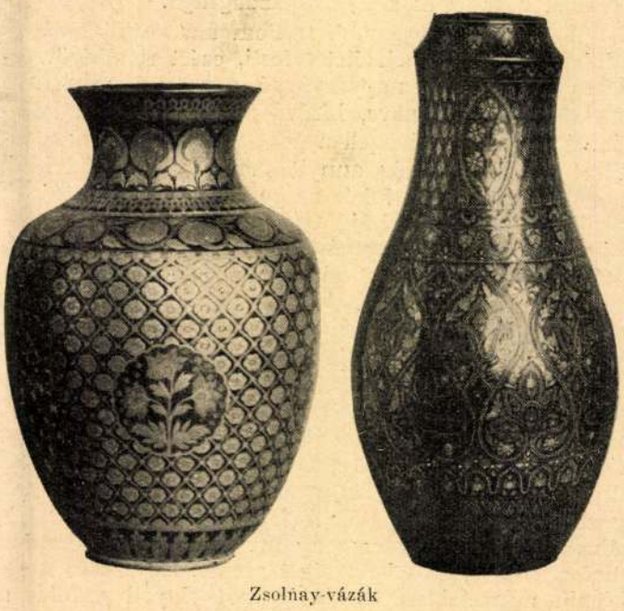

Zsolnay-vázák

Kalózok

— Elbeszélés —

Irta: **Jean Mauclère**

Midőn őfelsége, a királynénak IV. Fülöp hagyatékára való jogait érvényesítendő, hadba szállott s s ez alkalommal felhatalmazta a kalózságot, hogy a spanyolon rajtaüssön, hangos örömujjongás verte fel a Teknősbékák szigetét, a „parti testvérek" főhadiszállását. Igazában, már régen foglalkoztak ők az Antillák vizeire tévedt kereskedőgályák elfogdosásával. Azonban, mégis csak más dolog az, hogy az ember minden szempillantásban kockáztatja-e az akasztófát, avagy törvényes alapon, sőt egyenesen buzdíttatva űzheti-e kedvteléseit.

Jean Nau, más néven az Olonnei, hat hajó és ötszáz ember parancsolója, — mind az ötszáz rettenthetetlenül merész legény, ki tízszeresen kiérdemelte a kötelet, — eltökélte, hogy meghódítja Maracaïbót XIV. Lajos király számára. Ez a Maracaïbó virágzó város volt, melyet szép erődítvény védelmezett, tizennégy ágyúból álló pásztázó ütegekkel és kétszázötven válogatott fegyveresből alakított helyőrséggel. A védmű uralkodott a sziklatorlasz és a laguna közötti szoroson, amelyen áthatolni, az Olonnein kívül, minden más ember számára teljességgel lehetetlen volt.

Az előre kijelölt napon Jean Nau megjelent a citadella előtt. Egy órával később a kalandorok keményen viaskodtak az erőd birtokáért.

Ha elkezdtek verekedni, nem hagyták abba mindaddig, mig mindent el nem végeztek. Sajnos, sok jó fiút megöltek a spanyolok, akik úgy védekeztek, mint az ördögök. Az Olonnei ennélfogva kénytelen volt az egész helyőrséget kardélre hányatni, egyetlen ember kivételével, akinek meghagyta az életét, hogy elmehessen bejelenteni a városnak ezeket: Két napon belül el fog pusztíttatni, tűzzel és vassal, úgy a kikötő, mint a város; a lakosokkal egyetemben.

*

Másnap, midőn az Olonnei, hajója tatjának magasságából, éppen örvendezve szemlélte, amint a rémült polgárság indián csónakokon menekül a lagunán, parlamentért jelentettek neki. A maracaïbói főbíró volt. A nemes hidalgó levett kalappal járult a martalóc elé.

— No, pajtás, mit akarsz? — kérdé tőle Jean Nau.

— Tárgyalni önnel, messire, a városom váltságdíja ügyében. Nyolcszázezer piasztert, friss élelmiszert és ötszáz darab szarvasmarhát ajánlunk önnek baráti emlékül.

Az Olonnei, aki nem tanult jó modort az udvaroknál, kötekedő füttyöt hallatott.

— Az áldóját neki! — szólt — gazdag ez a Maracaïbo. Ez derekas zsákmányolás lesz!

— De hát a váltságdíj . . .

— Nem kell. Ha az ember darázsfészket talál, a sarkával tiporja szét. Te magad is, mielőtt egy óra letelnék, itt fogsz himbálódzni ezen a vitorlarúdon.

A főbíró kihúzta magát.

— Az élet csekély dolog, messire, s én az enyémet királyom szolgálatának szenteltem. De ha meghalok, ki oltalmazza majd a lányomat?

— Mi az? — kérdé a kalóz, — neked lányod is van?

— Derűs mosoly a házam tűzhelyénél . . . íme, az arcképe.

A spanyol kinyitott egy medaillont, amely ott függött a fekete bársonyzekéjén: gyönyörűséges lányarc kandikált ki belőle. A mi banditánk, bár akkor már meghaladta az ötvenöt évet, és már érezte a kezében a köszvénycsiklandozást, még igen virgonc legény volt.

— Elfogadom a városod váltságdíját, — jelentette ki hirtelen, — ha a lányod maga jön hozzám kegyelmet kérni a polgártársai számára.

Ez, úgyebár, szokatlan nagylelkűség volt? Mégis, látják, milyenek az emberek: a főbíró, mikor ezt az ajánlatot hallotta, olyan fájdalmat mutatott, hogy a kövek is meghasadtak volna tőle. A kalóz visszakísértette hát a siránkozót csónakjához s huszonnégy óra gondolkozási időt adott neki.

*

Az idő még sohasem tűnt ilyen hosszúnak Jean Nau előtt. Felvette a szép ruháját, peckesen kihúzta kicsi termetét és minden pillanatban várta a fiatal leányt. És bár szidalmazta magát türelmetlenségéért, kihajolva leste a partot, miközben egyik kezével a hajó farán lévő zászlórúdba kapaszkodott, melyen a kalózság lobogója — fehér mezőben négy fekete teknősbéka — lengett a szélben.

Egyszerre valami mozgolódás támadt a hajó orrán s nemsokára két martalóc tűnt fel, közrefogva egy feketébe öltözött nőt, kinek mélabús arckifejezése sem tudta elhomályosítani káprázatos szépségét. Jean Nau sebtében elbocsátotta a rablókat s jóval nagyobb tisztelettel emelte le a kalapját ez előtt a fogoly előtt, mint ahogy szándéka lett volna, aztán gálánsan szólította őt:

— Hogyan hívják önt, szeretetreméltó hölgyem?

— Doña Alfonza Maffer y Guerrero a nevem.

— Én — válaszolt a vendéei, — Jean Nau vagyok. Ez kurtábban hangzik, de ezek a hajók az enyémek, a rajtuk lévő emberekkel együtt, meg azokkal, akiket otthagytam a Teknősbékán s akik egy szavamra készek megöletni magukat . . . Nem szeretne engem, ha megtenném a kalózság királynőjének?

A nő szomorúan rázta meg a fejét.

— A polgártársaimat megmenteni jöttem ide, uram, az ön által megszabott feltételek alatt . . . Beleegyezem mindenbe, amit ön követelni fog, de azt ne kívánja tőlem, hogy boldog legyek.

*

Az ifjú spanyol nő méltóságteljesen beszélt; gyöngyházfényű szemhéja néhányszor lezárult, mintegy leplet borítva bánatos tekintetére. Annyira lesujtottnak látszott, hogy az Olonnei imádásraméltónak ítélte a bátorságáért, hogy mégis eljött. A kalóz néhány lépést tett előre, majd egyszerre megállt: felfedezte, hogy a foglya, így, fekete fátylaiba burkoltan, a legsajátságosabban hasonlít az egyik nőtestvéréhez, aki apáca egy nantesi kolostorban. Jean Nau visszahökkenve dörmögé:

— Az ördögbe is, kisasszony! Asszonyok hóhérjának néz engemet, vagy mi? . . .

— De . .

— Azt mondtam az atyjának, hogy ön jöjjön el Maracaïbo kegyelméért. Eljött: vigye! Isten önnel!

Jelt adott, mire néhány matróz közeledett.

— A kisasszony szabad. Vissza kell kísérni a szárazföldre, még pedig a legnagyobb tisztelettel. Aki ellene vét, lógni fog.

És donna Aldonza Maffer y Guerrero sértetlenül hagyta el a kalóz fedélzetét . . .

— — — — — — — — —

Ez volt az Olonnei egyetlen veresége, mely azonban inkább becsületére vált, mint száz diadala.

Franciából fordította: **Szolchányi Károly**

Az agyag mestere

Irta: **Lyka Károly**

Ő magát fazekasmesternek mondotta, mikor egyszer a király fogadta. Rangját, címét, predikátumát ebbe az egy szóba foglalta: Zsolnay. Senki nagyobbat nem mondhat róla, mintha nevén nevezi. Ezt a nevet mindenfelé megsüvegelték a nagyvilágon. A pécsi „fazekasmester" világhírű volt. Most mult száz éve, hogy született s hatvan éve, hogy műhelyének vezetését átvette.

Ebből a műhelyből tologatta évtizedeken át messzi kontinensekre katonáit s mindenütt ütközeteket nyert velük. Az agyag fegyver lett a kezében, szebb uniformist pedig még nem kapott katona, mint a Zsolnay csodás ércfényben lángoló lüszterei. Vékonyka, szivárványszerű lehelet a fayence-testen: agyag, amely érccé pirul. Persze olyan mester kellett hozzá, mint amilyen Zsolnay Vilmos volt.

Bizonyos, hogy ő volt a legnagyobb iparművészünk. Ennek többféle látható jele volt: idehaza holta után szobrot emeltek neki, a külföldön pedig, a legkényesebb művészeti központokban, a legnagyobb kitüntetések érték már a hetvenes években. A párizsi és bécsi kritikákban szinte mindig eltorzítva jelenik meg a neve, mert azt sem kiejteni, sem jól leírni nem tudták: annál jobban értették meg műveinek finom nyelvét. Az ő elefántcsont-fayence-ja, az ő eozin-lüszteres edényei nem akadtak párjukra sehol sem. Egy ideig még zavarban volt a kritika, hogy tulajdonképpen porcellánnak nézze-e, avagy fayencenak az új és meglepő alkotásokat. S az iskolás dilemmából úgy szabadultak ki, hogy új kategóriát eszeltek ki a pécsi unikumok számára: elnevezték porcellán-fayence-nak. A fő azonban, hogy Párizsban, Londonban, Newyorkban elsőrangú művészeti értéknek minősítették s e városok mindenikében több kelt el belőlük, mint idehaza Magyarországon, bár itt is kaptak rajta a finom szalónok.

Műhelyében eleinte néhány tucat munkás dolgozott, a műhelyből csakhamar gyár lett s mikor a kommerciális munkák, elsősorban kitünő minőségű szigetelői megtalálták az útat fél-Európán át Délamerikáig, ezerre nőtt a munkáshad. Eleinte csak az öreg mester mintázgatta dísz-edényeit, — kitünő rajzoló volt — lányai pedig tetézték azokat magyaros ornamentumokkal. Egészen háziasan, szinte családi körben folyt a művészkedés. E meghitt körből indultak a gyár vázái, díszedényei első diadalútjukra. S oly kapósak lettek, hogy csakhamar a szobrászok, mintázók, tervezők, dekorálók egész sorát kellett munkába állítani. A Zsolnay-gyár egészen szerény kezdetekből alakult Magyarország legnagyobb iparművészeti intézetévé. Pedig akkor egészen más stílusban szerettek gyárakat alapítani. Három úr összeült s elhatározta a palacsiszoló-gyár létesítését; az alapítási munka első lépése: állami szubvenció szerzése, csak utána juthatott eszükbe a kérdés, van-e egyáltalán palacsiszolás a világon. Zsolnay gyára azonban úgy született meg, hogy egy igazi művésztehetség a maga két kezével állt neki az anyag alakításához, megösmerte annak minden fortélyát s mikor már mindent tudott, akkor kezdett igazában — tanulni. Nem kevesebb, mint háromszáz különféle agyagfajtát próbálgatott ki. S az agyagedény szép köntösének, a zománcnak, az ő világhírű lüszterének tüzetes kikémlelésére és tökéletessé fejlesztésére összeszűrte a levet egy hozzá hasonló kitünő mesterrel, aki viszont a tudós szemével és eszközeivel egészítette ki a művész munkáját. Ez Wartha Vince volt, az agyag technológiájának legkitünőbb magyar szakembere. Mindez persze soksok munkát, sok hiábavaló, de éppen ezért hasznos fáradozást jelentett s nagy türelempróba volt. De aki úgy szereti a maga anyagát és a maga művészetét, mint Zsolnay Vilmos, annak nemes fanatizmusa nem retten vissza az effajta vesződségtől. Lett is foganatja: a magyar művészi iparnak nincs terméke, amely oly nagy és oly messzi kisugárzó diadalokat aratott volna, mint a „pécsi fazekasmesternek" agyagalkotásai.

Most, születésének századik évfordulóján, már megállapítható az erkölcsi tanulság is: munkálkodásának módja és eredménye nemcsak a művészettörténeté, hanem egyben példa a magyar ipar számára is. S legtanulságosabb talán éppen napjaink viszonyai közt.

Uj Idők, 1928. máj. 20. 21. sz.

Zsolnay Vilmos

cód

Böckh János és Szontagh Tamás: A magyar királyi földtani intézet. Bp. 1900. 26. l.

~~Felkai Tátra – Múzeumegyesület~~

~~VIII. 232~~

Zsolnay Vilmos

l. Pécs

Értesítés kiállt

XIII. cs. 21. l.

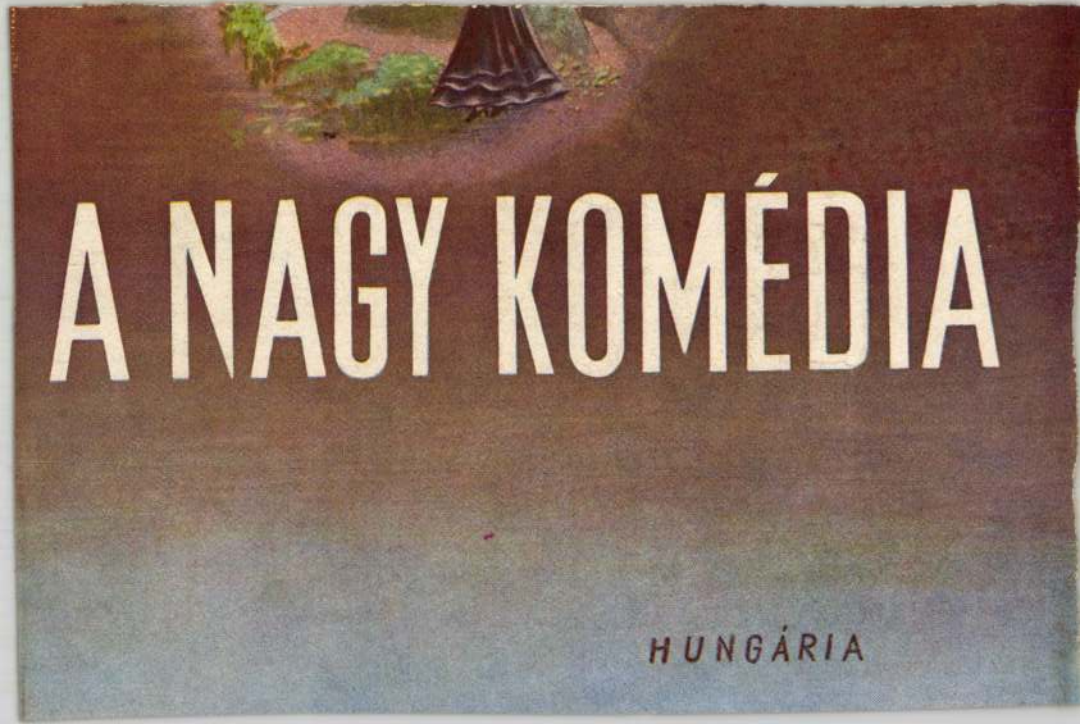
A NAGY KOMÉDIA
HUNGÁRIA

Zsolnay Vilmos

l.

Schoen Köbánzai

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Zsolnay Vilmos

l.

Müvesi Ipar

II. k. 19. l.

rolják és külföldre szállítják a máris — sajnos — nagyon megfogyott művészeti kincseket, s ha idejekorán nem védekezünk ezek elkótyavetyélése ellen, nemsokára alig lesz számbajövő művészeti tárgyunk.

ÁLLAMI MŰGYŰJTEMÉNYEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA BAJORORSZÁGBAN. Ez a hosszú című bizottság körülbelül megfelel a mi Műemlékek orsz. bizottságának, ennél azonban jóval nagyobb hatásköre van. 6—8, három évre kinevezett tagból áll, s hatáskörébe tartoznak az állami műgyűjtemények csaknem összes ügyei, még a személyi és belső adminisztratív dolgok is. A gyüjtemények rendezése, konzerválása, beszerzése, múzeális építkezések, a látogatási idő megállapítása, katalógus, leltár, szolgálati szabályzat, fontosabb állások betöltése, mind ennek a bizottságnak, mint legfelsőbb indítványozó fórumnak, hatáskörébe tartoznak. Tagjait műtörténészek, művészek és műbarátok sorából jelölik ki s elnöke maga a miniszter vagy az általa kijelölt helyettes.

Az állami vásárlásokat hat szakbizottság intézi az uralkodó jóváhagyásával. Mindezekben a központi képtár igazgatója elnököl s tagjai mindenkor szakemberek, kik ezt a tisztséget 2 évig viselik. Különös alkalmakkor, midőn nagyobb gyüjtemények megszerzéséről van szó, megfelelő szakbizottság alakítható, mely a vásárlás tekintetében határoz.

AZ ÚJ ÉVAD AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ÉS ISKOLA KÖNYVTÁRÁBAN. Az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeum és Iskola Könyvtára f. év szeptember hó 15-én nyílt meg. A könyvtár hétköznapokon (hétfő kivételével) d. e. 10—12 és este 6—8-ig; vasár- és ünnepnapokon d. e. 10—12-ig van nyitva. Bejárat nappal: Üllői-út 33. és este: Kinizsi-utca 31. sz. alatt.

A könyvtár az iparművészet minden ágában bő anyagot nyújt s mint szakkönyvtár egyedüli, mely felöleli az építészet, szobrászat, festészet, ornamentika és a régi és modern iparművészet ágait. A hazai és külföldi folyóiratok nagy száma a legmodernebb irányzatokat szakonként képviselik az iparművészetben. A könyvtár mindennemű használata: beiratkozás, ruhatár stb. teljesen díjtalan.

Az elmult 1908/9. évadban állandó látogatásra jogosító igazolványt 478-an váltottak, kik foglalkozásukra nézve a következőképen oszlottak meg:

Iparművészettel egyetemesen foglalkozó látogatók: műszaki rajzoló (24), mérnök (6), tanár (5), tanító (10), író és hírlapíró (7).

Iparművészettel szakszerüen foglalkozó növendékek és hallgatók: iparművészeti iskolai növendék (105), más ipariskolai tanulók (66), műegyetemi hallgató (19), festőnövendék (1), mintarajziskolai és rajztanárképző-iskolai növendék (15), szak- és műhelyrajziskolai növendék (2).

Építészettel foglalkozók: építész (4), építész-gyakornok (2).

Szobrászattal foglalkozók: szobrászművész (14), szobrászsegéd (4).

Festészettel és dekoratív festészettel foglalkozók: festőművész (10), díszítő festő (7), szobafestő (3), szobafestősegéd (9), címfestő (2), címfestősegéd (3), üvegfestősegéd (2).

Grafikus- és sokszorosító-művészettel foglalkozók: nyomdász (1), nyomdászsegéd (6).

Textil-iparral foglalkozók: műhímző (2), szabó (1), szabósegéd (1), varrónő (2).

Faiparral foglalkozók: asztalos (2), asztalossegéd (10), kádársegéd (1).

Könyvkötészet és bőrmunkával foglalkozók: könyvkötősegéd (3), bőrdíszműves (1).

Nemes- és más fémekkel foglalkozók: ötvös (1), ötvössegéd (2), vésnök (2), vésnöktanonc (1), lakatos (3), kovácstanonc (1), rézöntősegéd (1).

Foglalkozásra nézve nem iparművészeti szakkal foglalkozó látogatók: ügyvéd (1), hivatalnok (28), gyáros (3), műszerész (3), hentessegéd (2), kőművestanonc (2).

Egyetemi hallgatók és egyéb fő- és középiskolai tanulók: joghallgató (9), bölcsészethallgató (16), orvostanhallgató (10), felső kereskedelmi iskolai tanuló (10), gimnáziumi tanuló (17), reáliskolai tanuló (13), polgári iskolai tanuló (3).

A könyvtárnak az 1908/9. évben 6764 látogatója volt.

A KERAMIKA A VENEZIAI KIÁLLÍTÁSON. A „Magyar Iparművészet" már foglalkozott a magyar művészetnek a velencei nagy nemzetközi kiállításon való szereplésével és foglalkoztak vele egyébütt is, nem annyira tartalma, értéke, mint inkább újonnan felépült, sok vitát provokált hajléka révén. A tartalma — a benne kiállított képek és szobrok — annál kevésbbé keltett itthon nagyobb érdeklődést, mert hiszen nem mondott semmi újat, valamennyi műtárgy régi ismerősünk, részben múzeumokból, részben tárlatokról. Ismerősünk az iparművészeti anyag is, és annak jelentékenyebb része, Zsolnay keramikai gyüjteménye. Ezzel a részlettel kapcsolatosan azonban mégis érdemes talán feljegyezni valamit, ami a magyar ház körül folyt vitában szinte elkerülte a figyelmet. Azt, hogy a Zsolnay-vázák révén olyan diadalt aratott a magyar keramika, amelyre büszkék lehetünk.

A velencei tárlat elsősorban a világ festőművészeinek, azután grafikusoknak, szobrászoknak találkozóhelye. Az iparművészet úgyszólván csak mint „térkitöltés" szere-

Magyar Iparművészet
1909.

pel és maga az olasz sajtó is csak másodsorban foglalkozott a magyar osztálynak a többihez képest esősebb kollekciójával, bár a teljes elismerés hangján. Meg lehet állapítani azonban, minden, a művészet terén mellőzendő nemzeti elfogultság nélkül, hogy a siker sokkal nagyobb, mint a milyenek külső jelei.

Zsolnay úr mindnyájunk mestere — mondotta egy olasz agyagipari gyáros. És aki érdeklődött a modern iparművészet ez egészen originális termékeinek hatása iránt, ugyanezt az elismerést hallhatta, Fradeletto úrtól, a kiállítás főtitkárától, kezdve minden nézőig, aki csak megállott a magyar kiállítás üvegszekrényei előtt. A Zsolnay-gyüjteményben természetesen a híres eozintárgyak dominálnak és az olaszok lelkes jelzőkkel adóznak a pompásan megformált és kifürkészhetetlen titkú fém-színekben ragyogó vázák szépségének. Hiszen igaz, olasz keramika is akad a kiállításon, de ez a dicsőséges multú művészet mai formájában egyáltalában nem tart igényt arra, hogy csak össze is hasonlítsák az egyenként múzeumi darabokból álló magyarral. A nagy csarnok hatalmas termeiben összesen két cég képviseli az olasz agyagművességet: a Firenze közelében dolgozó Chini és a velencei Vivante. Az előbbinek művészi igazgatója Galileo Chini festőművész, ugyanaz, aki a nagy csarnok kupolatermének pompázó, buja, nagy tudásra valló, de túlságosan bőbeszédű és nem eléggé egységes dekorációit tervezte. Vázái ellenben a szerényebb szobadíszek nívóján maradnak. Egyszerű agyag-edények, fayence-edények, fehérmázas, illetőleg többnyire szürkés, kékes, sárgás árnyalatú kőagyag-alapon, kék, vonalas zománcdíszekkel.

Alakjukban nem törekszik a mesterük feltünő originálitásra és szerény többnyire a vonalas dísz is, bár sohasem ízléstelen. Vannak nagy, fémfényű dekorációval tarkított edényei is, sem nem eléggé preciz, sem nem eléggé disztingvált rajzzal és mázzal. A velencei Vivante büszkén nevezi saját specialitásainak kis fehér, mázatlan fayence-alapon, kevés sötétkék zománccal dekorált vázáit. Ez a két, igen egyszerű és igen ismert szín valóban egészen jól hat együtt, de az edények mázatlan volta semmi előnyt nem biztosít, az anyagnak vagy hideg, cukorszerű, vagy lágy, szétmorzsolással fenyegető külsőt kölcsönöz. Azonkívül sablonos formákat hoz létre Vivante korongja és ornamentikája is csupán a kézügyesség határát éri el. Vannak azután kiállításra alig való tanyérai, a másodkézből való szecesszióval veszedelmes próbálkozások, viszont egyszerű eszközökkel egészen jól kiállított falborító lapok.

Az olasz közönség előtt a Chini név nagyon népszerű, főképen az említett kupolateremdekoráció révén. A művész keze, illetőleg irányító ízlése, meg is látszik a vázákon, de hiányzik az apró tárgyakba való odaadással, szeretettel teljes elmerülés. Mindemellett sorra kelnek el a Chini-vázák, még pedig, a rájuk akasztott papirlapocskák tanusága szerint, tíz-húsz példányban. Meglepően olcsók ugyanis. Nem szabad a Zsolnay-vázákkal összehasonlítani, hiszen azok évtizedes kísérletek szülöttei és nyilván alig kaphatók a kiválóbbak másodpéldányokban is, nem hogy tucatszámra. Volt azonban alkalmunk megfigyelni idehaza, hogy a mi művészeink egyszerű és sokszorosítható munkákért, a tervekért, a forgalmi árak három-négyszeresét kérték — és a munka, a név ellenére, nem kelt. Az olaszok ellenben, akiket, manapság, nem lehet kiváló ízléssel megvádolni, kapkodnak az olyan cserepek után, mikre a megszokott, alacsony, hat-tíz-húsz lírás árakért, ráadásul a jól csengő Chini-nevet is megkapják.

A kiállítás főépületében ezzel le is zárul a majolikasorozat. A bajor pavillonban egy-két színes szobrocska — nem szorosabban vett iparművészeti tárgy. A szorgalmas kutató csak az angol pavillonban akad még valamire. Igaz, hogy itt aztán leveheti a kalapját. Mint ahogyan — legfőbb dicséret gyanánt — Signor Fradeletto mondotta: a magyarral egynivójú kis remekműveket mutatnak be a The Pilkington's és a Ruskin művek. Eozinszerű, fémfényű mázakkal és pompásan összehangolt tiszta színek tömegével dekorált majolikák váltakoznak. A legtöbbnek díszét nem az ornamentika, hanem maga a máz-technika, annak színe és anyaga adják. De ahol rajzolni kell, ott is mesterek. Végtelenül ötletes és az alakhoz kitünően alkalmazkodó például annak a vázának a rajza, amelyet szerencsés szemmel választottak ki a budapesti Szépművészeti Főiskola számára.

Egy sorban állani az angolokkal, akik már csaknem évszázados szervezett munkával és, ami a fő, óriási vagyonok árnyában fejlesztik a modern iparművészetet: ez az eredmény becses, megnyugtató és biztató. Azaz megnyugtató lesz, mihelyt tanulságokat vonnak le belőle. Mihelyt alaposan megvizsgáljuk — ennek ezúttal nem volna helye — mi emelte ki művészetünk egy ágát olyan magaslatra, hol, messzi vele egy helyről eredő társai fölött, a leggazdagabb, tehát a legerősebb országok művészetével együtt halad.

LENGYEL GÉZA.

Ötven évig kell a művésznek tanúlnia, míg megtanúlja, mire képes és további ötven évig, hogy megtanúlja mire nem képes és azután még ötven évig, hogy átvizsgálja és áttanúlja, hogy tulajdonképpen mit akar és végül még háromszáz évig dolgoznia, hogy mindazt, amit akar megvalósítsa: és ha megvalósította, akkor sincs se égen, se földön semmi érdeke, semmi haszna. (BURNE JONES.)

Az egység szempontjából az alkotásnál minden részlet egyaránt fontos, akárcsak a számtani feladatoknál, akár hozzáteszed, akár elveszed a legkisebb egységet is, az eredmény már hamis. (CONSTABLE.)

Kell, hogy a művészetben teljesen tudományos értékü szabályok is legyenek, mert ilyen törvények vannak a természetben is. (RODIN.)

ZSOLNAY Vilmos

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992 [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991

107,2o4.p.

KRÓNIKA

ZSOLNAY VILMOS-CENTENNÁRIUM. Nagyszabású, országos jellegű ünnepléssel hódolt a Pécsett, május hó 17-én egybegyűlt sokezernyi közönség Zsolnay Vilmos, a legnagyobb magyar keramikus emlékének születése századik évfordulója alkalmából. Az ünneplés legkimagaslóbb, legmeghatóbb része a nagy mester éreszobra előtt folyt le, amelynek talapzatára a magyar kormány kereskedelemügyi minisztere Herrmann Miksa tette le az első koszorút. Őt követték a politikai, községi hatóságok, több iparkamara, egyesület képviselői s ezek közt az Orsz. M. Iparművészeti Társulat igazgatója, Györgyi Kálmán s mindenik meleg szavakat fűzött a kegyelet ez aktusához. A kereskedelemügyi miniszter a szobor előtt, majd az utána következő díszebéden költői szárnyalású szavakkal méltatta Zsolnaynak a hazai ipar, a magyarság külföldön való megbecsülése körül szerzett hervadhatatlan érdemeit. Az ünneplés közben elhangzott számos szónoklat közül közreadjuk Oberhammer Antal, Pécs város orsz. képviselőjének a szobor talapzatán mondott beszédéből a Zsolnay egyéniségét és tevékenységét élesen jellemző következő részt:

»Zsolnay Vilmos fanatikusa volt a munkának, a becsületes munkának, amelyet mindennél többre kell becsülni s amelyről ő azt vallotta, hogy az imádság után a munka a legszentebb istentisztelet. De nagy filozófusnak is kellett lennie Zsolnay Vilmosnak, mert ő tudta azt, hogy a kényelem és a jólét elpuhítja a lelket és ha az élet mindennapi küzdelme nem önt új erőket s új vágyakat a szívbe, akkor ez a szív lassankint megtelik unalommal és életuntsággal. Tudta ő azt, hogy az ember küzdelemre van teremtve, az elme dolgozni, a szív érezni és a lélek lelkesedni akar, s a testi szervezet is csak akkor üdülhet fel igazán, ha már előbb kifáradt. Ezért dolgozott napvirradtól napestig, munkásaival vetélkedve dolgozott, a munkáskéz sikerében látta ő a világon a legszebb diadalt.

A magyar iparosoknak és azok közt talán a legelső helyen Zsolnay Vilmosnak jelentékeny része volt abban a diadalban, amelyet Európa színe előtt arattunk és hálás elismeréssel konstatálhatjuk, hogy az új és modern Magyarország fejlődésében a magyar ipar alapvető munkát végzett. A sors kegyes volt vele szemben. Megkímélte őt attól, hogy a világháború borzalmait át kelljen élnie, megkímélte őt attól, amit annyiunknak át kellett szenvednünk, hogy lássa, mint omlik össze néhány nap alatt egy ezeréves ország, hogy tépnek széjjel bennünket, kik lesznek úrrá e földön, hogy rántják le és tiporják sárba legszentebb eszményeinket. Megkímélte őt a sors attól, hogy lássa, miként áll meg a termelő munka, hogy hűlnek ki kemencéi, állnak meg korongjai, hogy széled széjjel gyárának kedves munkásserege, hogy mennyi nyomort, szenvedést és megaláztatást kellett átélnünk. Pedig az újjászületés, az újjáépítés nagy munkájában lett volna rá csak igazán nagy szükség. Mert ne higyje senki, hogy napjainkban elég lesz az olyan hazafiság, amely beéri a haza puszta szeretetével, azzal a kijelentéssel, hogy készek vagyunk meghalni a hazáért. A hazáért elsősorban, másodsorban és harmadsorban is dolgozni, sokat, nagyon sokat dolgozni kell. Egy nép csak azzal szerez jogot ahhoz a földhöz, amely a hazája, hogyha ezért, ha kell, vére verejtékével éjjel-nappal dolgozik. Mert ne felejtsük el Deák Ferenc, a haza bölesének mondását: hogy nemcsak harcok zivatara sodorhat el egy nemzetet, van még egy más, de dísztelen és aljas nemzeti halál: a közelszegényülés. Ettől megóvni hazánkat a legszentebb kötelességünk. Pedig ha nem szállunk magunkba, ha nem fogunk össze, könnyen erre az útra juthatunk.

Jelszavakban merül ki a hazafiság, a helyett hogy vállvetve éjjelt nappallá téve dolgoznánk, mindenki azon a helyen és azon a téren, ahova a sors kijelölte. És ebben a megszűkített, szegény országban, amelyben — ha a viszonyok nem változnak — maholnap már igazán csak úgy tudunk megélni, ha gyermekeinknek naponta a rendesnél egy kisebb darab kenyeret szelünk, mi mégis igényeinket nem szállítjuk le, hanem folyton fokozzuk. Minden helyes életfilozófia ellenére senki sorsát nem a nálánál rosszabb helyzetben lévő embertársával hasonlítja össze, hanem mindig a nálánál gazdagabbéval, jobbmódúéval és azt kívánja utánozni. Az élet szépsége nem a hatalomban, nem a gazdagságban, nem a drága ékszerek ragyogásában, fényes autókban vagy mulatozásban van, ez mind csak külsőség, az élet szépsége nem rajtunk kívül, hanem bennünk van. A legszegényebb ember kezében is ott van egy láthatatlan varázspálca, amellyel életét széppé, kellemessé, boldoggá vagy legalább is elviselhetővé formálhatja. Ez az idealizmus, az élet magasabb értékeinek a tisztelete, amelyhez azonban az út a ránk bízott és jól elvégzett munka és a kötelesség teljesítésének megnyugtató tudatán át vezet. Ez volt Zsolnay Vilmosban gyönyörűen kifejlődve. Zsolnay Vilmos örökké ragyogó példa gyanánt áll előttünk, hogyan kell élnünk, hogyan kell dolgoznunk és mit lehet a becsületes munkával elérni.«

Még ugyanazon a napon a kultuszminiszter képviselője, Mariay Ödön osztálytanácsos felavatta a gyártelepen most elkészült nagyszerű Zsolnay-múzeumot, mely a gyár egész fejlődését és termelésének legjellemzőbb példányait a hetvenes évektől kezdve a mai napig szemlélteti. Hosszú sorában a termeknek helyezték el a gyárban készült sokféle dísz- és használati-tárgyaknak egy-egy példányát és külön csoportban szemléltetik a világ sok részéből összegyűjtött régi és újabbkori fajanszokat, porcellánokat, stb.-ket, amelyek egyik-másik szempontból érdekelték a gyár vezetőit. Szinte megbecsülhetetlen anyagi és kulturális értéket képvisel a Zsolnay-múzeum, ezért hála és elismerés illeti meg a Zsolnay-családnak érdemes tagjait, kik a gyűjtés, elrendezés és lajstromozás nehéz munkáját oly szakavatottsággal elvégezték.

Magyar Iparművészet 1928.

JEGYZETEK AZ ÚJ VILÁGÍTÓTESTRŐL

ÍRTA: KOZMA LAJOS

Talán a mi izgalmas korunknak egy olyan alkotása sincs, mely annyira magán viselné ennek az időnek a karakterét, mint a világítótest. Félig gép, félig művészi konstrukció, szerkezet és fantázia-játék, egyszerűség és mégis bonyolultság, olcsóság és hatásvágy, csillogás és józan mechanizmus: ez a mai világítótest.

És milyen soká tartott, míg hosszú keresgélés után a mai formáló akarat áttörte a maradiság korlátait: mennyi szolgai utánzás és talmi megalkuvás, porcellángyertyák erőszakolt kísérletei — míg a szétrobbant tákolmányokból megszületett az új világítótest.

A villanyvilágítás ma oly hatásfaktor, melynek formaalkotó ereje alól nyilvános helyiség, színház, mozi, étterem nem szabadulhat. A mennyezet ma egy gazdag vagy egyszerű ernyő, mely világít, melynek árkaiban és rejtett profiljai mögül sugárzó fények modellirozzák formáit: egy újfajta csillagos ég, melynek göncölszekere és fiastyúkja elvont vonalak új mítoszát rakja fejünk fölé. Gazdagság és lebegő könnyűség, a fejünk fölé boruló mennyezeteknek egészen új lehetőségei támadnak a világítótestek, a fém, az üveg, a stukkó változataiból.

A lakóhelyiségeknél a formai szempontok és célszerűségi ötletek, gazdaságos áramfogyasztás és hatásos világítás, nagy fényesség és a szemek kímélése, a fénnyel való festés fokozatai, kapesolási lehetőségek, misztikusság és a tárgyilagosság változatainak lehetőségei: ezek a szülőösszetevői a mai »lámpás«-nak. De ennyi változatosság és lehetőség egyúttal akadályozhatja is a jó forma kifejlődését, ahogy a mai iparművészet egy területén sem találni annyi veszélyes és túlontúl játszi és »ötletes« holmit, mint éppen ezen a téren. (A pesti »egyén«, aki csillárt keres, és a csillárgyáros, aki üveg- és bádogcsecsebecséket árul a mai vadaknak!)

A formaadás mindig a legfontosabb funkciót érzi termékeny talajának, ez az, amit hangsúlyoznia lehet, sőt kell, ebből születik a karakter, a művészi lényeg. Ide jegyzem egypár változatát a mennyezet és a világítás egységes megformálásának.

1. Közvetett világítás a menyezetet beszegő profil mögül (lebegő mennyezet).

2. Közvetett világítás a mennyezet közepébe süllyesztett teknőszerű felületekből (laternaszerű világítás).

3. A mennyezet egyes profiljai mögé rejtett közvetett világítás (sötét-világos erős kontrasztok: modellirozás).

4. Közvetlen világítás a mennyezeten szétszórva (ritmus és ornamentika).

5. Az egész mennyezet üvegből, mögötte a fényforrás (kellemes és szétszórt fény).

6. Egyes lámpákba központosított fényforrások a mennyezetbe építve rozettaszerűen vagy lámpák módjára lelógatva, ahogy a térhatás kívánja.

És hol van a többi végtelen sora a falilámpák, állólámpák, kandelláberek rengeteg formaváltozatainak! A szerint, ahogy a tervező a fényforrást, a sokféle anyagból elképzelhető fényszűrőt (ernyő), az izzótest formáját (gömbcső), az áramot vezető drótot hangsúlyozva, ahogy a fényforrást előrehátra, le és föl mozgatja, ahogy a kapesolási lehetőségekkel operál a józan egyszerűség — tárgyilagosság, vagy misztikus konstrukció két pólusa között.

Aztán itt van a cső-lámpa! Mennyire igazi konstrukció ez, mennyire semmit nem utánoz! Itt van a neon-cső, korlátlan méretekben és formákban, mennyi új lehetőséget rejt magában! Minden próbálgatás mögött azonban ott érezzük az egész haladás útját, mely dekoratív hatások és az illuminácio pompázásán túl, az egységes, az anyagba lelket lehellő formaalkotás erejét sugározza ki. A jég meg van törve: autó, rádió, a repülőgép korszakának nem kell szégyenlenie magát, nem kell már az olcsó konyhákból kikerülő gyertyautánzatú »csillárok« hamis romantikája mellett gőgicsélnie a régi tételt: »A rádió, az autó, a repülőgép, a Pullman-kocsi — hja az más, ezek gépek, szerkezetek — és más az én lakásom, az én bútorom, az én interieuröm, az én lámpám: ez művészet!« A talmi romantika utolsó akkordjait éljük ma a lakásművészet egész vonalán, meghosszabbított árnyékait egy a maga helyén értelmes és igazi formaalkotásnak, — de amely ma hamis gyertyája a művészet oltárának — szemben az új egyszerű, bátor megformálással, melynek csirái most bontakoznak ki, de az az út, melyen kifejlődik, az igazi, a mai élet, útja. Ez az út művészeitől őszinteséget kíván, az anyagba való elmélyedést, a teremtő erőnek azt a sugárzó biztonságát, mely nem kölesönvett díszek és elmult korok díszlettárával operál, hanem a maga lelkét viszi bele alkotásaiba.

Zsolnay Z. Pál

1911. máj.-jun. Eicill. Nemzeti Szalon

Falu vége, pastell, 500 k

Numismatikai Tárgyak III. 232.

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYÁZAT
RÓNA JÓZSEF ÉS LEITERSDORFER LIPÓT MINTÁJA
A 2000 KORONÁS MÁSODIK DÍJ NYERTESE

képviselve s így jó alapot adott az áttekintésre. Két ország lépett e részben az előtérbe: Franciaország és Dánia. A dánok ma is elől járnak a művészi porcellán technikájában: természeti motivumokkal diszítik a máz alatt a cserepet. A franciák viszont a színes mázzal bevont grèst művelik a legnagyobb sikerrel. Borrmann szépen fejtegeti, mit tanultak a modern európai mesterek a szélső Kelet művészeitől, mint született meg ennek hatása alatt Jean Carriès művészete és hogy tért át aztán a francia mesterek egy csoportja az impresszionista festészet hatása alatt a grèsnek oly színes diszítésére, a mely nem mutat határozott ékitményformákat, hanem inkább a színek egymásbaolvadásával hat. Hogy minő nagyszabású szerep jutott a grèsnek máris az építészetben, azt Bigot munkái mutatják a legvilágosabban. Ezekről pompás képeket láttunk a könyvben. Új változatot mutat a fémfényű lüszter alkalmazása, a melynél a szerző kiemeli a francia Massiert és a pécsi Zsolnay-gyárat. Két Zsolnay-féle darab képe illusztrálja ezt a technikát. Tanulságos fejezet az, a melyben fejtegeti a kerámiának azt a merőn új jelenségét, hogy művészemberek a népies fazekasmesterség formáit és diszítését mint fejlesztik különböző országokban. Ezt az ötletet nálunk is felkapták, csak még erőteljesebben kellene folytatni. Amerika, Svédország, a kitünő koppenhágai porcellángyár s a régibb hagyományokon továbbépitő Németalföld legszebb készítményei adják a könyv másik felét. A szerző gondosan előadja e fejlődés útjait és súlyt helyez annak kimutatására, mint adott egy újabb technika más és új diszítő módokra, stílusváltozatokra ötletet. A könyv egészben véve kiváló ügyességgel összeállított vezérfonal és jól használható az iparművészeti kiállítások tanulmányozásánál is.

FRANZÖSISCHE MALEREI DES XIX. JAHRHUNDERTS. Írta Karl Eugen Schmidt. Leipzig 1903. E. A. Seemann 163 l., 183 képpel. A „Geschichte der modernen Kunst" című sorozat első kötete. — David és Ingres művészete virágzását Lucien Simon és Cottet művészetétől egy század választja el. Ebbe az időbe esik a modern művészet megszületése s a francia festők halhatatlan érdemeket szereztek maguknak e hatalmas átalakítás munkája körül. E korba esnek Courbet kezdeményezései, a fontainebleaui erdő és Barbizon kis festő-csapatának iránytadó működése, Manet és körének fellépte, azután oly alakok, mint Puvis de Chavannes. A kor, a melyet a szerző elénk állit, a legmozgalmasabbak egyike. De kissé közel esik hozzánk s így világos, pártatlan áttekintése elé nem egy akadály gördül. Nehéz még ma e döntő erejű művészek igazi hatását is mérlegelni. A szerző sikerrel oldotta meg ez akadályok ellenére is feladatát. Különösen a könnyen áttekinthető csoportosítás válik a könyv előnyére, ez itt fontos követelmény, mert ma már túl vagyunk azon, hogy életrajz-gyűjteményt várjunk a műtörténetírótól A döntő erejű egyéniségek plasztikus bemutatása a legfontosabb, azután az a hatás, a melyet részben egymásra, részben a művészek szélesebb keretű csoportjaira gyakoroltak. A szerző is körülbelül így fogta fel tárgyát és nagyon hasznavehető vezérfonalat ad e korszak szövevényes történetének publikuma számára. A könyv a magyar közönséget abból a szempontból is érdekelheti, hogy megösmerkedhetik ennek révén azokkal az iskolákkal, a melyekben a magyar művészek ifjabb nemzedéke oly sokat tanult.

WERESCHTSCHAGIN. Írta Eugen Zabel. 77 képpel. Bielefeld és Lipcse, 1900., Velhagen & Klasing. 68 l. A „Künstler-Monographien" XLVII-ik száma. — Verescságinnak, a nálunk is jól ösmert orosz festőnek életrajzát és művei méltatását adja e kötetben a szerző. Kevés modern művész tudott festményei iránt akkora érdeklődést kelteni Európa-szerte. mint ez a békebarát, a kinek vezércikk-ízű festményei bevándorolták az összes nagyobb városokat, bemutatván a háború borzalmait, a nagy hódítók műveinek szörnyűségét, e mellett az előázsiai és indiai élet nem egy jellegzetes alakját és jelenetét is. Sőt a heves vezércikk-festőnek baja akadt a politikusokkal és a katholikus papsággal is, képeinek tárgya miatt. Műveit méltatni fölösleges volna, hisz mindnyájan élénken emlékszünk még rájuk. Ki kell azonban emelnünk, hogy a könyv szerzője nagyon jó képet fest nekünk azokról a viszonyokról, a melyek közepette Verescságin működött s egyáltalán közelünkbe tudja hozni a mai Oroszországot, mint a hogy nagy rokonszevvel rajzolja meg a festő alakját s adja elő céljait is.

A KÖNYVTÁRTAN ALAPVONALAI. Írta Ferenczi Zoltán. Budapest, 1903., az Athenaeum kiadása. 240 l. 143 képpel. — Ferenczi Zoltánnak, az egyetemi könyvtár igazgatójának most megjelent könyve két szempontból is érdekli a művészet barátait. Célszerű tanácsokat ad, miként kell elhelyezni könyvtárak keretében a művészeti tárgyakat; de a mi különösen becsessé teszi e könyvet, az ama része, melyben fejtegeti, minő berendezéssel, beosztással kell építeni egy modern könyvtárt, múzeumot. Itt sorra veszi a külföld kiválóbb alkotásait, utal amaz intézkedésekre, mit a bibliografusok szükségesnek tartottak a könyvtárak célszerűsége érdekében életbeléptetni. Nemcsak Európa, hanem Amerika épitkezéseit is megismerjük e műből, melyet számos tervrajz, alap- és keresztmetszet képe még használhatóbbá tesz. Ma, mikor hazánkban oly lendületet vett a könyvtár-ügy, az idevágó épitkezésnek minden barátja nagyon sok érdekeset fog találni e szakkönyvben.

MAGYAR PÁLYÁZATOK. Szerkesztik Fejér Lajos és Ritter Ignác. I. évf. 2. szám. A budapesti árú- és értéktőzsde tervpályázatát ismerteti ez a füzet. Tartalmazza Alpár Ignác, Lechner Ödön és Baumgarten Sándor, Fischer József, Bálint, Jámbor és Kőrösi, Wellisch Alfréd, Jónás Dávid pályaműveit reprodukcióban, a tervezési programm és a biráló-bizottság döntésének szövegét.

ÁLTALÁNOS MŰVÉSZETI CZIKKEK

Pályázatok. Írta Viharos. Pesti Napló, ápr. 3.

A nagyváradi műtárlat. Írta l. b. Magyar Nemzet, április 4.

Művészet 1903.

Brunner. Járjon ön a kedvében e derék urnak.

Brunner arcza sugárzott, s szemeit ájtatosan emelte föl ő excellencziájára:

— A véremet is szivesen ontanám Kürtössy urért.

— Ön derék ember, — szólt a kormányzó meggyőződéssel, — adieu!

Brunner úr fülében égi zene gyanánt csengtek-bongtak e szavak egész nap, egész éjjel — de elterjedtek azok a Kurortban is és a Pantalovicsék akcziái rohamosan szálltak lefelé.

Kürtössy a harmadik nap délutánján már annyira a nyeregben érezte magát, hogy komót-sapkában sétált a kertben s az egyik lugasra kitétette a nyomtatott táblácskát: «Reservirter Platz», a mit csak a főherczegek és a legnagyobb potentátok cselekesznek meg. Kürtössy tüntetett. Kürtössy azt látszott ezzel kikiáltani a közönségnek: «Itt én vagyok az úr.»

Pantalovicsnak én hordtam a különböző híreket, első napon a jókat, azután a roszakat. Ő csak mosolygott akkor is, most is, és nem jött ki a flegmájából.

A döntő reggelen aztán komoly ünnepélyességgel, vésztjósló arczczal jelent meg Brunner úr a szobájában; — lelke ez alkalommal oly kemény volt, mint az inggallérja. Magában ismételgette: a macska fél, de én nem félek, a macska enged; de én nem engedek.

Azt hitte, nagy atakot fog kelleni kiállania Pantalovicstól, a ki majd Kürtössy ellen igyekszik őt megforditani — de hát ez már lehetetlen, a kormányzó miatt is.

Pantalovics egykedvűen pöfékelt garasos cseréppipájából, mikor belépett.

— Üljön le, kedves Brunner úr.

—Köszönöm, de csak röviden kívánom elmondani álláspontomat abban a kínos ügyben, hisz tetszik tudni . . .

Pantalovics ásitott.

— Tudom, tudom, de hagyjuk azt még . . . nehány perczig. Valami egyebet hallottam. Azt tudniillik, hogy ön tavaly árúba bocsátotta a Veronát.

— Igen, alkuban voltunk egy gráczi patikáriussal, de nem jött létre az egyezség.

— Miért?

— Mert nagy differenczia volt köztünk. Ő hatvanezer forintot igért, én nyolczvanat kértem.

— Nyolczvanért tehát eladó?

— Oh igen, — szólt Brunner úr türelmetlenül.

— Top — csapta a markát Pantalovics a Brunner úr kezébe, aztán oda kiáltott a Zsuzsának, a ki az erkélyajtó üvegtábláit törölgette: — Keresd meg a bugyellárisomat Zsuzsa, ott van a tegnapi kabátom belső zsebében és fizess ki belőle ennek az úrnak nyolczvan ezrest!

Brunner úr nagy szemeket meresztett s olyan lélekzetet vett, mint a harcsa, ha vizet öntenek rá. Csóválta a fejét, szikráztak a szemei s a míg Zsuzsa asszony egyenként olvasta markába megnyálazott újjakkal az ezreseket, csodálkozva motyogta: «Forgós teremtette, forgós teremtette!»

— Most pedig áttérhetünk egyébre, — mondá Pantalovics, kiverve a pipája hamvát, — akart ön valamit mondani?

— Oh semmit, semmit.

— Akkor hát rendben vagyunk. Csak tessék leülni és megírni az adás-vételi szerződést, majd mindjárt behivatok két tanút is. A villát Szabó Zsuzsánna vette meg öntől — minthogy én neki ajándékozom a vételi összeget. Ön, ha tetszik, tovább is megmaradhat itt házfelügyelőnek, de viszont követeli az új tulajdonos, hogy azok a népek, tudja azok a Kürtössyék, még ma takarodjanak a házából.

Ki is mentek még aznap. A méltóságos kamarás úr most már a tulajdon kezeivel is jól elnáspángolta a Ponczit, a ki miatt a familia tekintélye ekkora csorbát szenvedett. Csend és béke költözött ezentúl a Veronába és a kert darazsai, ha az emberekhez hasonlóan krónikát vezetnek az őket érő nagy eseményekről, bizonyosan ilyes valamit iktattak be az annálékba: «És ma vonúlt el területünkről, illetve a kontinensről ama rettenetes óriás, a ki megtizedelte fajunkat s romba dönté házainkat, városainkat.»

EGY MEGMART KIS LEÁNY BEOLTÁSA A PASTEUR-INTÉZETBEN Dr HŐGYES TANÁR VEZETÉSE ALATT.

A BUDAPESTI PASTEUR-INTÉZETRŐL.

Most ünnepelték tudomány-egyetemünk egyik legkiválóbb s az egész tudományos világban ismert tanárának dr. *Hőgyes* Endrének negyedszázados tanári jubileumát, mely alkalomra tisztelői, volt tanítványai közelből-távolról nagy számban összesereglettek. A nagyérdemű férfiú a huszonöt év alatt nem csak a katedrában működött nagy buzgalommal és sikerrel, hanem az orvosi tudomány több ágában is folyvást lankadatlan buzgalommal búvárkodott, s számos tudományos felfedezései, messze a haza határain túl is tiszteltté tették nevét.

Dr HŐGYES ENDRE A BUDAPESTI PASTEUR-INTÉZET SEGÉDORVOSAI ÉS BETEGEI KÖZT.

De talán legfontosabbak azon vizsgálatai, melyeket a veszettség elleni védoltás terén végzett, alkotásai közt pedig legnevezetesebb a budapesti Pasteur-intézet, melynek alapítója, szervezője ő volt s melynek élén most is ő áll. Az idén tizedik éve már, hogy ez intézet az emberiség javára áldásosan működik, mely idő alatt százakat mentett meg a legszörnyűbb haláltól s számtalan családot a legsötétebb gyásztól.

A kitűnő tanár most külön füzetben adta ki a vezetése alatt álló intézetben szerzett tiz évi tapasztalatait, az intézet keletkezésének, fejlődésének rövid történetével együtt, a melyek nemcsak a szakköröket, hanem a nagyközönséget is érdekelhetik.

E tanúlmány nyomán mi is közlünk most nehány adatot az intézetről és működéséről, bemutatván két ide vonatkozó képet is, melyek egyikén dr. Hőgyes az intézet segédorvosaitól és a kezelt betegektől körülvéve van feltüntetve, a másikon pedig, a mint egy megmart leányon az ő felügyelete mellett az oltást végezik.

A budapesti veszettség ellen oltó intézet, melyet kegyeletből a nagynevü Pasteurről neveztek így el, — 1890 április 15-ikén kezdte meg működését, a dr. Hőgyes tervezete alapján. Megelőzőleg azonban évekig beható kísérleteket tett dr. Hőgyes nagy számú állatokkal, miközben megállapította ama, most már a tudományban általánosan elfogadott nevezetes tételt, miszerint a veszettség kitörése ellen való védoltás lényegileg nem egyéb, mint fokozatos hozzászoktatása az agygerinczagyi idegrendszernek a veszettség virusához.

Az intézetet mindjárt eleinte sok megmart ember kereste fel, a kiknek száma az első négy évben 5—700 közt ingadozott; 1894-ben felszökött 1200-ra s azóta évről-évre szaporodik úgy, hogy tavaly már meghaladta a 2000-et is s jelenleg a világ e nemű legnagyobb forgalmú intézetei közé tartozik. Ez a folytonos szaporodás részint onnan magyarázható, hogy a védoltás iránti bizalom folyton nő az országban, részint pedig onnan, hogy a szomszéd országokban is egyre jobban terjed a hire s azokból is évről-évre többen fordulnak hozzá segélyért.

Az intézet alapítása óta a mult év végeig nem kevesebb, mint 12.279 egyént gyógykezeltek már itt, melyek között több száz külföldi is volt, főkép Szerbiából, az osztrák tartományokból, aztán Montenegróból, Bulgáriából, Németországból és Romániából.

Eleinte a Pasteur rendszere szerint szárított velő oldattal végezték az oltást, mignem dr. Hőgyes ennél minden tekintetben jobbnak bizonyult védoltó anyagot állított elő friss velőből, a mit azóta kizárólag használnak Budapesten, de használnak már más oltó-intézetekben is. És hogy a dr. Hőgyes módszere szerint előállított oltószer — eltekintve sokkal könnyebb és olcsóbb előállításától — mennyivel hatásosabb a Pasteur-félénél, bizonyítja az, hogy míg az ezzel eszközölt oltások után a megmartak között 0.76 % addig a Hőgyes szerint beoltottak között csak 0.37% volt a halálozás.

Midőn dr. Hőgyes ama fontos felfedezést tette, hogy a friss velő sokkal jobban és czélszerűbben használható, mint a szárított, először természetesen csakis állatokon kisérletezett s csak ezután kezdte módszerét megmart embereken is alkalmazni, még pedig csak miután előbb két egészséges ember önként ajánlkozott a próbavédoltásra és kiderült, hogy maga a védoltás semmiféle káros hatással sincs az egészségre. Az első megmart aztán, a kit az új anyaggal oltottak be, egy somogymegyei öt éves kis leány volt, a ki máig is egészséges.

Ez időtől fogva még egyideig: vagyis 1890 julius 26-tól, 1895 május 1-ig a két módszer szerint felváltva történtek az oltások, míg az utóbb említett idő óta, már csak is a Hőgyes rendszere szerint készült oltóanyagot használják.

Igen érdekes a kimutatás arról is, hogy mily mértékben fordúl elő hazánk területén a veszettség. E szerint 1890-től 1897-ig Magyarország 10,633 községéből évenként átlag 578—698 községben mutatkozott veszettségi eset s évi átlagban 1170 veszett állatról érkezett jelentés, melyek legnagyobb része — 1029 — kutya volt; ezek megmartak évenként átlag 2441 más ebet, 85 juhot, 35 lovat 211 marhát 280 sertést és számos egyéb apróbb állatot, ezeken kívül 1128 embert. Egyéb veszett állat: ló, marha, szamár, sertés, róka, farkas, aránylag csak ritkán mar meg embert. Elég gyakori azonban nálunk még a veszett macska marása is, mégis tetemesen mintegy tizenháromszorta kevesebb, mint a veszett eb marása, minélfogva bizonyos, hogy a veszettség legfőbb terjesztője a kutya-marás.

Az összegyűjtött adatok azt a szomorú tényt is nyilvánvalóvá teszik, hogy hazánknak majdnem minden megyéje állandóan fertőzve van veszettséggel, sőt a veszettségi esetek száma évről-évre szaporodni látszik, a minek azonban valószinűleg mégis az a magyarázata, hogy újabban pontosabban szolgáltatják be a statisztikai adatokat, mint korábban.

Most már azonban a veszettségi halálozások száma a legkisebb mértékre lecsökkent a Pasteur-intézet működése folytán, mely oly sok családot megment évenként a legkinzóbb aggodalmaktól, mardosó fájdalomtól s oly sok emberéletet óv meg a legszörnyűbb haláltól.

Egyik legáldásosabb közintézetünk a budapesti Pasteur-intézet, melynek történetében mindig első helyet foglal el a dr. Hőgyes Endre neve.

KÉPEK MIRAMARÉBÓL.

A mostanában oly sokat emlegetett, tündéri szépségű Miramare kastélyról és környezetéről két újabb képet mutatunk még be eddigi közleményeinknek mintegy kiegészítéseül.

Miksa császár halála óta Miramare voltaképen múzeum, a volt császár roppant értékű műkincseinek gyűjteménye, melyeket a remek környezettel együtt minden arra járó utazó meg szokott tekinteni. Maguk a termek is művészileg, ritka díszszel vannak ékesítve. A gyönyörű park épen úgy, mint a József főherczeg híres fiumei kertje, lépcsőzetes szakaszokból áll, melyeket részint kényelmes följárók, részint barlang-alagútak kötnek össze egymással. Legtéresebb a kastély előtti remek szőnyeg-kert, melynek alapmezejét virító kamélia-bokrok, pálmák, rózsaligetkék, cziprus- és babérfák sorai szegélyezik. Másutt virágágyak tarkázzák a pázsitos gyepszőnyeget; ismét másutt sötétkék vizű, hattyúkkal népesített tavacskák csillognak s tükrözik vissza a beléjök lebámuló szürkésvöröses karszti szirttömegeket. Majd egy hatalmas kőszál alá bukkanunk, a melyből mesterséges vízesés szakad ki ellentéteül az odább fellövelő szökőkútaknak, melyeknek hűs vize sásnemű növényekkel megrakott s aranyhalacskákkal élénkített medenczékbe húll vissza. Legmeglepőbb, midőn egy-egy barlang-alagútból kilépve, egészen váratlan új kép tárúl elénk: vagy a tengerre, vagy Trieszt felé, vagy pedig a kertnek olyan részeire esvén tekintetünk, a mely felülről nézve egészen másnak látszik, mint mikor benne sétáltunk.

A kastély és a tenger közt csak az országútnak jut hely, mely itt Duino felé halad. Ha ez az út nem volna, a tenger egészen a kastély köveit nyaldosná. Különben így is csak nehány lépés választja el a főépülettől azt a hozzá tartozó parányi kikötőt, melynek szép kőpárkányai közt a kastély ladikjait himbálja az örök mozgásban levő tenger.

A kastély környékén egy pár apró útszéli ház van és az az egyszerű korcsma, a melybe Miksa főherczeg egy hirtelen támadt vihar elől bemenekült s a hol való időzése keltette lelkében azt a vágyat, hogy e csöndes helyen palotát állíttat.

KISMARTON.

(Vége.)

Ferencz Károly főherczeg leirása 1819. évi kismartoni látogatásáról.

«Mintegy három órai változatos szórakoztatás után a herczeg, kinek figyelme valóban mindenre kiterjed, lakásomba kísért vissza, hogy az isteni tisztelet előtt még nyugodhassam. 11-kor értem jött megint, és magával vitt vártemplomi oratoriumába.

Nagy mise volt itt, melynek igen szép zenei részét — a világhírű Haydn József szerzeményét — a herczeg nagyon erős zenekara mesterileg adta elő.

Isteni tisztelet után megmutatta nekünk a herczeg azt a felvonó gépet, melyen két-három személy, csinos kabinetben űlve az első emeletről a legfelsőbe s a magasból ismét visszaszállhat, és tetszés szerint bármelyik emeleten kiszállhat. Ha valami eltörnék, vagy kötele szakadna el: akkor a gép legott megáll, a nélkül, hogy baj érhetné a benn ülőt. S ezt a lelemények gépet nem emberi erő hajtja, mint a schönbrunnit, hanem, akárcsak valami óraművet, egy nagy kősulyzó húzza fel. Feltalálója a herczegi gépfelügyelő, — *Langereiter* mechanikus, — a ki az angol gőzgépen is sokat és jelentősen javított. A herczeg Angolországban ismerkedett meg vele és szolgálatába fogadta. 1811-ben magam is láttam őt és beszéltem vele Bécsben, a hol a magyar gárda udvarán, saját találmányú gőzgépével, a kút vizét egész a palota magas fedeléig felszöktette. Örökké kár, hogy ezt a tehetséges embert már 34-ik életévében elragadta tőlünk a halál.

Felhuzattuk magunkat a kastély felvonógépével a fegyverkamarába, mely igen tágas és a legszebb vadászfegyverekkel van tele. Csak itt vettem észre, hogy a herczeg mulattatásomra vadászatot is tervez, mert a legtökéletesebb és legkönnyebb puskákat választotta ki és adta a kezembe, próbálnám meg: elég könnyűek-e s jól fogok-e czélozhatni velök? Ebben is megnyilatkozott a herczeg gyöngéd figyelme, a ki gondosan iparkodott elejét venni minden balesetnek, hogy semmi se zavarja a számomra előkészített élvezetet.

Végül felmentünk a várkastély tornyába, hogy megnézzük a 175 mázsás nagyharangot. Harangozáskor rendszerint négy ember húzza. Egyfelől Bredemeyer, másfelől én, addig rángattuk a kötelét, mig végre megmozdítottuk a harangot és nehéz nyelve hatalmas zúgással kétszer-háromszor oldalához ütődött. Ezt hallván a város lakói, tüzjelzésnek vélhették. Abba hagytuk tehát, nehogy nyugtalanítsuk őket. És távoztunk a toronyból, miután gyönyörködve szemléltük a magasból a szép vidéket, mely e várost környezi. Fél kettőre járt az idő, midőn a herczeg társaságában, szobámba visszatértem. A herczeg itt, egy kis időre, gondolataimmal magamra hagyott.

Két órakor akart ismét hozzám jönni, hogy ebédhez vigyen; ezúttal azonban sikerült őt megelőznöm. Nevelőimmel siettem látogatására. Rendkívül kedvesen fogadott és miután egy ideig beszélgettünk, átmentünk azokba a nagy szobákba, a melyekben asztal előtt gyülekezni szoktak. Itt mutatta be nekem a herczeg az ő testőrségének kapitányát. Kívüle még egy fő- s egy alhadnagy, meg egy zászlótartó, — jóformán mind a hadseregben szolgált tiszt, — nehány altiszt és 150 válogatott, szálas ember képezi a herczegi gárdát. Egyenruhájok rövid kék zeke, vörös magyar nadrág és bronz herczegi czimerrel díszített granátos süveg. Főőrségök a várral szemben egy oszlopsoros épületben van. Fegyverre kelve, szép zászlójukkal tisztelegnek, dobosuk pedig a hadseregnél dívott gránátos indulót veri.

Jelentették a herczegnek, hogy terítve van, mire ő bevezetett engem abba a terembe, a melyben tegnap este a hangversenyt élveztük. Itt nagy kerek asztalhoz ültünk, a mely ünnepi asztaldíszszel és válogatott ételekkel volt megrakva.

A felszolgáló házi tiszteknek és szolgáknak meglehetős nagy számát láttam a teremben. Mindenütt örvendő, barátságos arczok, mindenütt bőség, rend és figyelmesség. Gyakran szóltam a herczeggel, a ki mellett ültem és Szentgály regens úrral; inkább figyeltem azonban arra, a mit beszéltek.

Nagy élvezet a herczeg társalgása, elbeszélései és szellemdús eszméi, nemcsak nekem, de úgy tapasztalom a többi vendégeknek is, a kik a társalgásban mindannyian részt vettek és mind derült, vidám hangúlatban voltak.

Asztalbontás után a herczeg lakószobámba kísért s megigérte, hogy négy órakor értem jön s kikocsizunk a vadaskertbe. A mindenfelől kőfallal kerített vadaskert mintegy harmadfél mértföld, csaknem harmadfélezer hold erdőséget foglal magában, melyen sok egyenes fasor vezet keresztül.

Négy óra után tehát a herczeggel és nevelőimmel a Pozsony felé vivő úton voltunk. Jó negyedórai kocsizás után a vadaskerthez érve, kapujánál leszálltunk, hogy vadászkocsin folytassuk útunkat a vadaskerti vadászszal elől lovagló erdőmester nyomában.

Soká kocsikáztunk a fasorok mentén; több szarvast, dámvadat, őzet, stb., láttunk, míg végre a nagy vadászkastélyhoz értünk, a honnan szép kilátásunk nyilt a Fertő tóra, mely csaknem a vadaskert faláig terjed. Láttuk innen a nehéz fekete felhőket is, melyek a *Hóhegy* felől záporral fenyegettek bennünket. A vadászkastély közelében fekvő erdőrészt ponyvafalakkal készíttette el a herczeg, s az oda beszorult nehány szarvast és dámvadat felhajtatta; egy állást az én számomra keszittetett, nevelőim részére másokat, és mindegyikhez ügyes puskatöltő vadászt állított több fegyverrel, hogy minden lövés után újra töltött puskát adjanak kezünkbe. Az elkerített területhez érve, sok embert láttam a bejáratnál, kik részint nézők, részint pedig hajtók és vadászok voltak. Emezek sorba állottak, havasi kürtjeiken felhangzó vadász-dallammal fogadva bennünket. A herczeg most előnyös ponton levő állásomra vezetett, közlé parancsát az erdőmesterrel, a ki mindjárt elvágtatott, a ponyvakerités mellett végiglovagolt és mozgásba hozta vadászaival a hajtókat, kik félkört képezve az erdőben, felénk riasztották a vadat. Megharsant a vadászkürt is s hallottam már a zajt, a mit a hajtók botjaikkal és kiáltásaikkal okoztak. A felriadt vad előrontott már a sűrűből, — s a herczeg még mindig velem foglalkozott és mindent elkövetett első vadászkisérletem sikeresítése érdekében. Csakugyan az ő utasításainak köszönhetem, hogy lövésem egy szarvast mindjárt leterített, a min a herczeg jobban örült, mint magam, a ki kezdetben el sem hihettem, hogy lövésem talált. A próba sikerült s a siker új bátorságot adott. Még három szarvast ejtettem el, nem is számítva azokat, melyeket lövésem talált ugyan, de le nem terített. A herczeg többet lőtt, nevelőim is. 21 esett összesen. Mikor igy együtt láttam az áldozatokat, látásuk nem az öröm, hanem a részvét érzetét keltette fel bennem.

Az eső, mely vadászatunkat némikép megzavarta, csakhamar megszűnt és mi visszatértünk egy fiatal gesztenyésen keresztül, melyben kerek nádkunyhó vonta magára a figyelmünket. Betérve, kellemes meglepetés várt reánk. Csinos pavillonban találtuk magunkat s a terített asztalon mindenféle frissitőt. A herczeg felszolgáltatván az ozsonnát, utóbb a közeli fáczántenyésztőhöz vezetett át bennünket, a hol mintegy ezer fiatal fáczánt láttunk. Öröm volt látni ez apró szárnyasokat, mily mohón estek neki az eléjök szórt hangyatojásnak.

Élvezve e délután változatos örömeit, visszatértünk Kismartonba.

Szobámban maradtam itt, míg a herczeg szives volt értem jönni, — megint hangversenybe vitt. A mai konczerten Thoma hegedült igen szépen s a két énekesnő, az altista meg a kondásleány, tüntek ki ismét előnyösen. Ez utóbbi az «Ombra adorata» nehéz áriáját csodaszépen énekelte.

Azalatt terítettek és mi asztalhoz ültünk, a mely fölött mindig jó kedv uralkodik, kivált ha a herczeg vezeti a társalgást és elbeszél valamit. Wickerhauser úr, a ki a herczeg meghivását, venne részt a vadászaton, nem fogadta el, megjelent úgy a konczerten, mint az estebédnél és a vadászat elmulasztott örömnyilvánulásait bőven pótolta most, mert lelkéből és nagyon sokat nevetett.

Souper után visszakisért a herczeg lakásomra és közölte velünk, hogy intézkedett már másnap reggeli 8 óra felé tervbe vett fraknói kirándulásunk felől.

Meghitta erre Wickerhauser urat is, a ki ennek igen megörült, mert ritkán kinálkozik alkalom a Fraknón őrzött sok ritkaságnak megtekintésére.

Hétfőn, június 28-án reggel hét óra előtt még a kertbe mentünk, hogy mielőtt Kismartont elhagyom, még egyszer lássam és élvezzem annak szépségeit. Egy ideig a hatalmas nagy vízesésnél tartózkodtunk s a mellette emelkedő kolosszális körtemplomnál, mely a görög és római remekek mellé sorozható. Innen még egyszer körültekintettünk Kismarton kies vidékén; aztán az üvegházakba mentünk, a hol a

KISMARTON.

Háry Gyula rajzai.

A KISMARTONI KATONAI ALREÁLISKOLA.

túlsó félteke növényzetét nem győzi az ember eleget látni és csodálni. Itt találkoztunk a mi Bredemeyerünkkel, a ki, mint első füvészeink egyike, újra végig vizsgálta a növényeket és egykori tanítványával, Niermayer úrral, a herczeg rendkivül ügyes, magyar születésű kertészével épen abban a helyiségben járt, a hol a ritkább növényeket dugványokról szaporítják.

Nem szivesen távoztunk ebből a nevezetes kertből, de ideje volt haza sietnünk, hogy reggelizzünk és a herczegnél látogatást téve, köszönetet mondjunk neki sok szivességeért.»

*

Eddig tart Ferencz Károly főherczeg följegyzése, melyet 17 éves korában írt.

A herczegi várkastély és közvetlen környéke ma is külön politikai községet képez Kismartonban: a *Várallyát*.

Kelet felöl *Kismarton* szab. kir. város, nyugatról *Alsó-* és *Felső-Kismartonhegy* községek veszik körül. Ez együtt ötezerkétszáz lakossal biró négy községnek összesen mintegy ötszázötven lakóháza, azonban az egységes telep kedves hatását teszi úgy a Bécsujhelyből, mint a Sopron vagy Pozsony felől érkező idegenre. Felső Kismartonhegyet Esterházy Pál nádor által 1701-ben épített híres kalváriája látogatott búcsújáró helylyé tette. Alsó végében emelkedik az irgalmasoknak Pál Antal herczeg által alapított temploma, kórháza és gyógyszertára. Ehhez csatlakozik az Alsó-Kismartonhegynek nevezett zsidó-község, 44 katholikus mellett mintegy 500 izraelita lakosával. Aztán következik a mindössze húsz házból álló Várallya és a keletről hozzá épült szabad királyi város, melynek négy párhuzamosan futó utczája, bár régies, de csinos házaival, a herczegi park alatt húzódik meg s a park alsó kapujánál elterülő Trefort-térre nyilik, melyen a m. kir. állami polgári iskola új épülete áll. Innen egy új utcza vezet a város határának éjszakkeleti szélén fekvő katonai alreáliskola impozáns épületéhez.

Dr. Merényi Lajos.

A HELIOGRAF.

Az angol-boer háború folyamán igen gyakran lehetett hallani a *heliograf*-ról, melynek nagy hasznát tudták venni az angolok két oly hadállás között az összeköttetés fentartására, melyeket ellenséges csapatok választottak el egymástól. Azt azonban, hogy mi tulajdonkép a heliograf, milyen a szerkezete s hogy működik, kevesen tudják s igy időszerű lesz, ha az alábbiakban röviden megismertetjük olvasóinkat, ez alapjában véve igen egyszerű készülék szerkezetével.

A heliograf tulajdonkép a táviratozás legrégibb módszerének, az optikai távirónak tökéletesítése, a mely igen nagy fényerővel és nagy távolságokra működik. Leglényegesebb alkotó része egy homorú tükör, háromlábú asztalkára állítva. Ez a tükör fogja föl és veri vissza tetszés szerinti irányban a nap fénysugarait. A nap helyzete azonban folyton változik az égbolton s igy a tükörben minden pillanatban más szög alatt esnének a sugarak; de ép ennek ellensulyozására szolgál egy a tükörrel összekapcsolt óramű, a mely a tükröt a nap mozgásával egyenlő sebességgel forgatja, még pedig természetesen a nap mozgásával ellenkező irányban.

A tükör nyilása a felé a hely felé van fordítva, melylyel közlekedni akarunk. Ha most már a tükröt egy kulcs segitségével gyöngén elfordítjuk s rögtön utána visszaállítjuk eredeti helyzetébe: két fénysugár esik a másik állomásra, melyeket egy pillanatig tartó árnyék választ el egymástól. Eredeti irányba fordítva adja a tükör a fényt, ebből eltérítve az árnyékot. Az árnyék tartamának hosszúsága által adják meg a távirati jeleket, a melyek a telegráfnál használt Morse-féle jegyekre vannak alapítva: a hosszan tartó árnyék adja a *vonal* jelzést, a rövid árnyék a *pont* jelzést. A vonal és a pont különböző kombinácziói adják meg azután az abc betűit.

A heliografhoz lényegében hasonló készülék a *heliostat*; a kettő között az a különbség, hogy az utóbbin a tükör nem mozog, hanem egy mozgatható fényfogó készülék idézi elő a hosszú és a rövid árnyékokat.

A távolság, melyre a heliograffal izeneteket lehet küldeni, igen nagy s a tükör nagyságától függ. Algir déli vidékén a francziák is tettek e készülékkel kisérletet s a legnagyobb távolság, melyen hasznát tudták venni, 270 kilométer. A legnagyobb sikert azonban egy amerikai tiszt, Glassford kapitány érte el e téren, a ki az utahi Mount Ellen hegyről a coloradói Ucompahgre hegyre birta vetíteni a fénysugarakat, vagyis 300 kilométernyi távolságra.

A francziák 1885-ben kezdtek a heliograffal kisérletezni s oly nagy hasznát látták, hogy négy év múlva minden ezredet két ily készülékkel láttak el. Az angol hadseregben hasonlóan minden csapattestnek megvannak a maga heliografjai. Az aldershoti táborban külön iskola van az e készülékekkel való gyakorlatokra, melyben a legénységet hatvan nap alatt megtanítják a heliograffal való bánásra s a tanítást akkor tekintik befejezettnek, a mikor a legénység perczenként tizenkét szónyi izenetet tud küldeni, vagy fölvenni.

A heliograf használatát csak egy dolog nehezíti meg: az, hogy napfény és derült idő szükséges hozzá. Ezért bizonyos, hogy a drót nélküli táviró, a mely éjjel nappal, jó és rosz időben egyaránt működik, ki fogja szorítani a katonai használatból, ha sikerül annyira tökéletesiteni, a mennyire remélik.

HAJÓHADAK.

A mostani politikai viszonyok közt különösen érdekes az a kérdés: mekkorák s mily arányban vannak egymással az európai nagyhatalmak hajóhadai. Alábbi összeállításunkban annak az öt európai államnak tengeri haderejét veszszük számba, a melyeknek legnagyobb érdekei vannak a tengeren s melyeknek ép ezért legerősebbek a hajóhadai is. Hozzáveszszük még az amerikai Egyesült-Államokat, mert a spanyol háború óta Amerika is belépett a tengeri hatalmak sorába.

A készen álló, vagy most készülő páncélos hadihajókból Anglia dicsekedhetik legtöbbel: nem kevesebb, mint 70 nagy páncélosa járja a tengert. Utána Franciaország következik 36, ezután Oroszország 24, majd Németország 23, Olaszország 19 és Amerika 16 páncélos hajóval.

Ezek közt azonban számításba vannak véve azok az ócska hajók is, melyeket most, békében ugyan használnak, háboruban azonban már nem sok hasznukat vennék. Ilyen a «*Bellerophon*» angol hajó, a mely 1865-ben készült. A francziák legrégibb páncélos hajója az 1873-ban készült «*Richelieu*». Ez és még néhány régi franczia páncélos hajó azonban fából készült s ezért a mai majdnem csupa vasból épített hadihajókkal szemben nem sok katonai

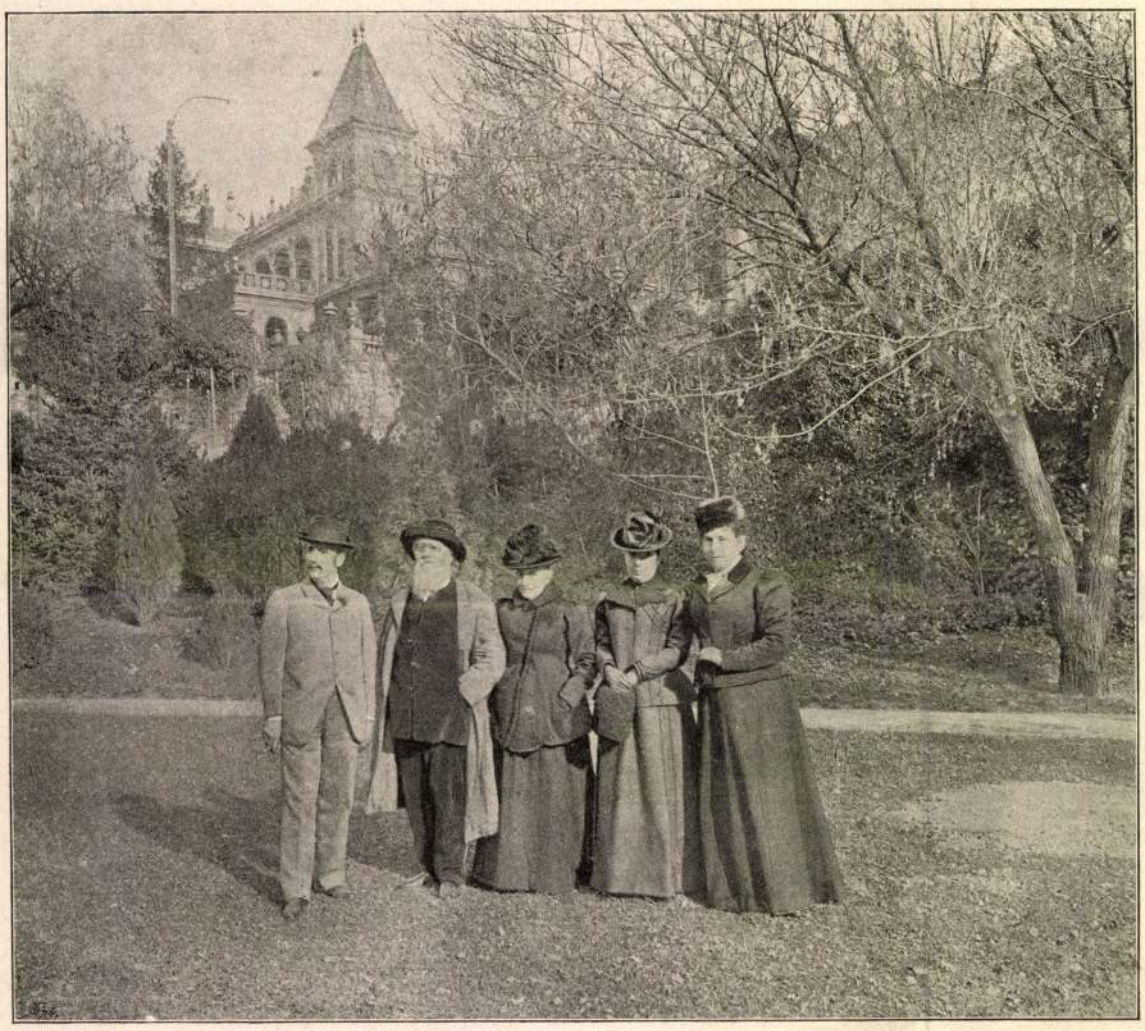

Morelli Gusztáv tanár fölvétele után.

ZSOLNAY VILMOS ÉS CSALÁDJA A PÉCSI TELEP PARKJÁBAN.

értéke van. A legrégibb ma is használatban levő orosz pánczélos hajó a «*Peter Veliki*» (Nagy Péter), a mely 1872-ből való, míg a német hajóhadban két 1874-ben épült hajó a legrégibb.

A legnagyobb pánczélos hajóik az olaszoknak vannak; a «*Lepanto*» 15,549 tonnás, nem sokkal kisebb az «*Itália*» sem, holott az angolok öt legnagyobb pánczélos hajója nem haladja túl a tizenötezer tonnát. Az Egyesült-Államok az egyedüli hatalom, melynek hadihajói mind modernek, nincs köztük egy sem elavult.

1890 óta az angolok nem kevesebb, mint harmincznyolcz új hajót bocsátottak tengerre, illetőleg hat ezek közül mostanában fog elkészülni. Hatalmas, nagy alkotmányok mind; a legkisebb is 10,500 tonnás köztük.

Francziaország csak 17 pánczélos hajóval szaporította az utolsó tiz év alatt tengeri haderejét s ezek is többnyire kisebbek az új angol hajóknál, tonnatartalmuk 6,691 és 12,012 közt ingadozik. Szövetségeseik, az oroszok, 1890 óta 18 új pánczélos hajót építettek, melyek közül 11 már is a tengeren van. Általában nagyobbak a franczia pánczélosoknál, három közülük: a «*Borodino*», «*III. Sándor*» és «*Orel*» 13,304 tonnásak.

Ugyanannyi új hajót, mint a franczia köztársaság, építettek a németek, csakhogy ezeknek egy része nincs nagyobb három-négy ezer tonnánál. Legújabb három hajójuk ellenben megközelíti a 12,000 tonnát.

Legócskábbak az olaszok hadihajói. Új szerkezetü, modern hajójuk nincs is több négynél. Ezek közül az 1897-ben tengerre bocsátott kettő egyenkint 9,645 tonnás. Van egy pár óriási hajójuk, mint említettük, de ezek igen régi rendszerűek s alig tudnának helyt állani sokkal kisebb hajókkal szemben is, melyeknek a mai hadi tekhnika haladásának megfelelő szerkezetük és berendezésük van.

A czirkáló hajók számát jóval nehezebb összeállítani. Angliának összevéve 136 czirkáló hajója van, melyek közül 14 van pánczéllal borítva. A többi államokban a czirkáló hajók száma ez: Francziaország 50, Oroszország 26, Németország 43, Olaszország 23, Egyesült-Államok 32.

Anglia tengeri hatalma tehát nemcsak hogy felülmúlja a többi hatalmak bármelyikét, hanem nagyobb, mint bármely két európai államé együttvéve.

ZSOLNAY CSALÁDJA KÖRÉBEN.

A magyar faïence mestere abban is hasonlított nagy olasz elődjeihez, hogy művészetének szeretetét bele tudta oltani környezetébe, s legbuzgóbb, legtehetségesebb munkatársait saját gyermekeiben találta. A Zsolnay-család minden tagjának van valami része azoknak a majd előkelően kecses, majd leleményesen bizarr formájú s a szivárvány-szinek teljes varázsát visszatükröztető edényeknek tervezésében, melyek a külföld legelső majolika-gyárainak készitményeit messze túlhaladva, több mint két évtized óta oly sok gyönyörűséget szereznek a finom izlésű amateuröknek.

A pécsi mester leányai már évek óta nagy sikerrel végzik az edények virágokkal s más népies motivumokkal való dekorálásának munkáját, s ezen a téren Sikorskáné Zsolnay Julia nem műkedvelő többé, hanem valódi művész, ki életet lehel pompás növénydiszitményeibe. A művésznőnek már nem egy képét láthattuk a Nemzeti Salon tárlatán, s a szép mályva-lombok még ma is élénken élnek emlékezetünkben. Zsolnay Miklós, a gyárnak új vezetője, nagyhirű atyjának ambiciójával annak kiváló formaérzékét is örökölte. Az ókor és a renaissance nem egy bájos formáját ő honosította meg a pécsi gyárban és sohasem tér vissza külföldi útról a nélkül, hogy onnan valami új eszmét, új reformot ne hozzon magával. Nem kis előnye az is, hogy a mivel az öreg mester nem dicsekedhetett: ő már praktikus üzletember, ki jól tudja értékesiteni a pécsi híres gyár újabb és újabb vivmányait. Bizonysága ennek a párisi telep s bizonyságai az általa létesített külföldi összeköttetések.

— Képünk a világhirű gyártelep parkjában ábrázolja a Zsolnay-családot. Az öreg mester jobbján fia: Miklós áll; baloldalán hű élettársa, e mellett pedig a leányok: Julia, Sikorskáné, és Teréz, Matyasovszkyné foglalnak helyet.

EGYVELEG.

* **A legnagyobb női kézimunka** a világon a normandiai, bayeuxi városi könyvtárban van. Matild, Hódító Vilmos felesége csinálta udvarhölgyeivel a 65 méter hosszú és mintegy $^3/_4$ méter széles hímzést. Az idők folyamán megsárgult finom vásznon Normandia meghódítása van ábrázolva hetvenkét részben. 623 személy, 202 ló és öszvér, 55 kutya, 505 más állat, 37 épület, 41 hajó és csónak és 49 fa van ez óriás hímzésen, tehát összesen 1512 különféle tárgy.

* **A legdiszesebb kerékpárt** nem régiben Francziaországban készitették egy indiai fejedelem számára. Azok a részei, melyek a rendes kerékpárokon nikkelből valók, aranyból készültek, a a kerék kerülete pedig türkizekkel és rubintokkal gazdagon kirakott aranylemezekkel van bevonva. A nyerget drágakövekkel odaerősített piros posztó borítja.

* **A zsebórát** nagyon egyszerűen alkalmazhatjuk iránytűnek is. Ha a kis mutatót a nap felé állítjuk, az a déli irányt mutatja, s mivel a látóhatár 24 részre feloszthető, az órán egy órajelző vonás a láthatáron két óránnak felel meg. A kis óramutató iránya tehát mindenkor fél akkora számú vonással esik távol déltől, mint a hány óra van 12-ig. Jobban megérthetjük ezt egy példából. Reggel 6 órakor dél a 3-ik vonás irányában van, tehát a 9 órát jelző vonás helyén. Természetes, hogy ez az irányjelzés csak nagyjában áll, de turisták számára teljesen elegendő.

* **Különös szokás.** Tibetben az udvariasság megkívánja, hogy az egymással találkozó ismerősök egyik kezüket fölemelve, nyelvüket kiöltsék.

* **Fogfájás a magas hegyen.** Különös tapasztalatot tettek a Jungfrau-hegyi vasúton dolgozó munkások. Mikor nyolcz-tíz napig tartózkodtak a 2600 méter magasságban, valamennyinek rettenetesen kezdett a foga fájni s az inyük is nagyon megdagadt.

Morelli Gusztáv tanár fölvétele után.

ZSOLNAY PÉCSI GYÁRÁBÓL. — Majolika tárgyak szinezése.

Zsolnay Vilmos K

Zsolnay szobra. A magyar műipar tiszteletreméltó mesterének, *Zsolnay* Vilmosnak Pécsett állítandó szobrát *Strobl* Alajos szobrász fogja készíteni, talapzatát *Schulek* Frigyes műépítész. A szoborra hirdetett pályázat eldöntésénél kifogások hangzottak, de ezt most kiegyenlítették és Strobl, ki Zsolnay mestert életében is többször mintázta, elfogadta a szobor elkészítését. A szoborra 27,000 korona gyűlt össze. A gyűjtést folytatják. A pécsi Zsolnay-telep közelében díszes mauzoleumot emelnek Zsolnay

[illegible] könyvéből.

hamvai fölé. A majolika-kupolával díszített siremléket *Sikorszky* műépítész, Zsolnay egyik veje tervezte s legközelebb már hozzáfognak a mauzoleum építéséhez is.

Vas. Ujs. 1901.
424. l.

[illegible]

[illegible] és *Markovits* nevek közé eső 204 írónak

KELETI ÉS MAGYAR FORMÁK A ZSOLNAY-KERAMIKÁBAN

Zsolnay Vilmos egyidőben született a romanticizmussal.[1] Elmondható nagy művéről is, hogy a romantika jegyében valósult meg. Mert nemcsak az irodalomban és művészetben, hanem a tudományban is van érvényesülési tere a romantikának. Nem is annyira a történetírásra gondolok, mikor ezt mondom, hanem inkább a műszaki és a természettudományok terén végzett kutatásokra és kísérletekre. A laboratórium romantikája legkevésbbé sem kicsinyelhető tényező. Különösen nagyra kell értékelnünk ott, hol a művészet szolgálatában áll. A Zsolnay-műhely fejlődése és virágzása a legszebb példák egyikét szolgáltatja a tudomány és művészet együttműködésére. Ez az együttműködés pedig a romantika jegyében folyt. Az agyagművesség oly terület, hol a tudás és az ösztönös megérzés együttműködése különösen nyilvánvaló. Egyik sem tudja itt feleslegessé tenni a másikat. Annak az agyagművességnek pedig, mely a Zsolnay-műhelyben fejlődött ki és virágzott fel, különösen nagy szüksége volt a tudás mellett a kutató ösztönre és romantikus művészi érzésre, mert nagy nemzeti célt szolgált. A nemzeti művészet pedig a romantikából született mindenütt.

Nagy nemzeti küldetést valósított meg a Zsolnay-műhely nemcsak azzal, hogy alkotásai Magyarországon az agyagművesség tetőpontját jelentették, ami egyben világraszóló művészeti teljesítmény volt, hanem azzal is, hogy határozottan nemzeti irányú díszítőművészetet fejlesztett ki, mely bizonyos tekintetben a keramikánál többet is jelentett. A Zsolnay-féle díszítőművészet teljesen a maga korának, a XIX. századnak terméke volt abban is, hogy sohasem tudott nyugvópontra jutni, mert sok különböző hatást dolgozott fel. E hatások közül azonban, a fazekasságnál nagyon is érthető módon, a keletiek érvényesültek a legjobban. Ezeknek köszönhető elsősorban, hogy kísérletek történtek nálunk Magyarországon is a nemzeti díszítőstílus megteremtésére és hogy e kísérletek bizonyos eredménnyel is jártak.

Nem tudom elhallgatni e helyen, hogy mígcsak nem sikerül a magyarságot teljesen kipusztítani a föld színéről, vagy véglegesen kiforgatni eredeti mivoltából, addig e nép érzése legmélyén mindig keleti marad. Egyéniségét keresve a Kelet felé fog fordulni mindig. Kétségtelennek tartom, hogy ha műveltsége annyira szilárd és teljes lesz, hogy ennek alapján szellemi önrendelkezési jogát a szó legteljesebb és legmélyebb értelmében fogja követelni, akkor nagyobb fogékonysággal fogja a magáévá tenni újra ősműveltségének keleti elemeit a jövőben, mint ahogyan tette ezt a multban. Bizonyság erre minden kísérlet, mely a magyar díszítőstílus megteremtésére irányul. E kísérletek már több mint fél évszázad óta azon az alapon indultak meg, hogy a magyar stílusformák a népművészetben keresendők. A magyar népművészet elemei pedig részben keletről, részben nyugatról származnak. A keleti formakincs a török világból ránkmaradt örökség. A nyugatinak alapformái felismerhetők a barokk, azaz a késő-renaissance művészetében. Jellemző a magyar öntudatra, hogy mikor e két elemből a nemzetit akarta kiemelni, a keletit választotta.

Három ember szerzett magának a magyar stílus alkotása körül különös érdemeket: Zsolnay Vilmos, Huszka József és Lechner Ödön. Időrendben soroltam fel őket s ezért is tettem Zsolnayt az első helyre. A Zsolnay-műhely rendkívül érdekes és gazdag múzeumában Pécsett látható egy kis kék-fehér porcellánváza, mely azt mutatja, hogy a műhely alapítója már tevékenységének kezdetén, 1874-ben kezdte keresni a magyar stílusformák alkotásának lehetőségét. Ugyanebben az időben készített egy vázlatot is egy habán-korsóról, melyet a Magyar Nemzeti Múzeumban őriztek s me-

[1] Életrajzi adataira vonatkozólag l. a Zsolnay Vilmos keramikai-gyár (Pécs) kiadásában megjelent füzetet: Zsolnay Vilmos 1828—1928. Dunántúl egyetemi nyomdája Pécsett.

MAGYAR MŰVÉSZET
1928.

APÁTI-ABT SÁNDOR: Edények 1900 körül. ZSOLNAY-PÉCS

ZSOLNAY—PÉCS. Modern porcellánvázák. 1927—1928.
NIEMAYER VILMOS festette. Alapszín máz alatti, minta máz fölötti festés aranyozással

SIKORSKYNÉ ZSOLNAY JULIA: Modern eosin. 1927
ZSOLNAY—PÉCS

HERQUET REZSŐ: Kályha. 1927. ZSOLNAY-PÉCS
A pécsi Zsolnay-gyári múzeum modern terme

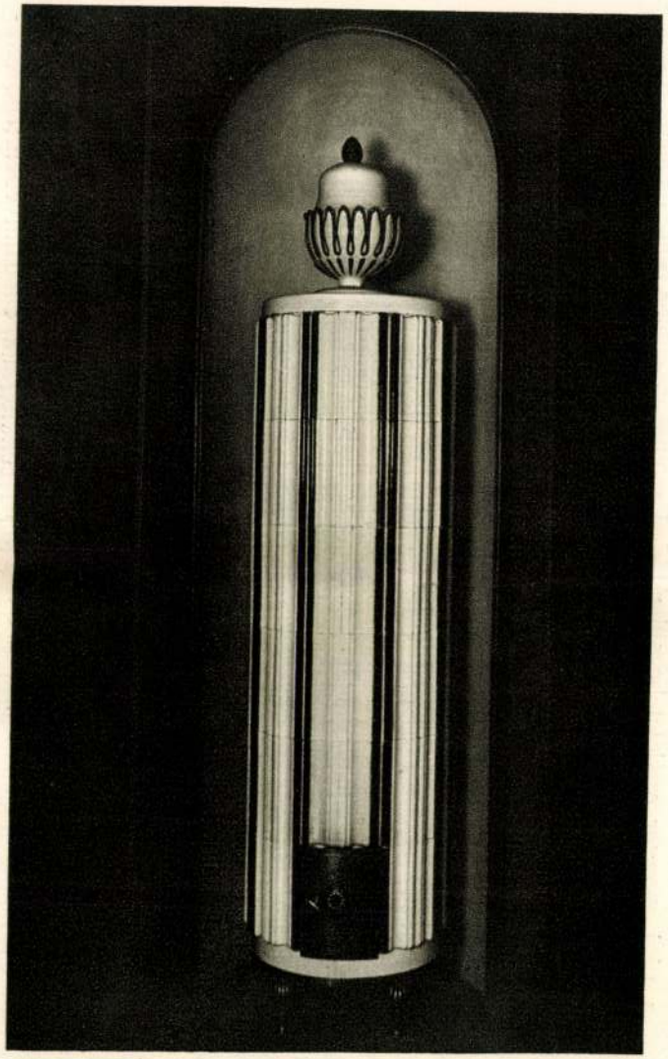

HERQUET REZSŐ: Zsolnay-kályha

lyet családjában éppen ezért Museumkrugnak neveztek. E korsónak dísze erősen emlékeztet a perzsa Raghes-fayence-ok mintáira. Zsolnay a régi magyar eredetet becsülte meg benne. A következő évből már olyan vázát is mutat fel a gyüjtemény, melynek virágdísze közel rokon a magyar szűrszabók kedvelt „rózsái"-val.

1876-ban készült — többek közt — egy nagyméretű kék-fehér kőcserépkorsó, melynek falát a perzsaszőnyegekről jól ismert virágok egyszerűsített formája együtt díszíti a gyöngyvirággal. Egyáltalában az első kísérletek meglehetősen naturalisztikus irányúak voltak. A gyöngyvirág mellett kalászokat és egyéb növényi formákat is találunk, melyekben semmi kialakult rendszerből származó mintát sem ismerhetünk fel. Viszont láthatók a Zsolnay-múzeumban olyan edények is, melyeknek geometrikus dísze magában is elárulja, hogy Zsolnay Vilmos szeretetteljes megfigyelője volt a legegyszerűbb népművészetnek. A mellett természetesen nem hagyta figyelmen kívül a XVII-XVIII. századi magyar agyagművesség fejlettebb termékeit sem.

Miközben így kereste a magyar stílust, sok távolkeleti anyagot dolgozott fel. A műhely kezdetben porcellánt égetett és a közízlésnek megfelelően nagy mennyiségben készítette az Arita- (ú. n. Imari) másolatokat, azaz utánzatokat. Az 1874-es évből azonban ismerünk már Fu Chien- (blanc de Chine) utánzatot is. A következő évből azután kimutatható már sokszínű kínai porcellán utánzása is, mégpedig a két legnépszerűbb fajtáé: a Kang Hsi császár korát különösen jellemző ú. n. „zöld család"-é (famille verte), és a Chien Lung korában divatossá vált rózsaszínű (famille rose). Az akkortájt általános kedveltségnek örvendő színes zománcfestéssel díszített kínai és japáni porcellánokon kívül nem hanyagolta el Zsolnay az egyszínű mázzal díszített keletázsiai készítményeket sem. 1876-ból ismerünk tőle zöldmázas edényeket is, melyeknek mintáját természetesen az Európában „Seladon" néven ismert Lung Chűan yao szolgáltatta. A Zsolnay-féle zöld máz ugyan más színérzéknek felel meg, mint a kínai Lung Chűan-zöld számtalan változata. Míg Kínában az almazöld, hagymazöld, borsózöld és olajzöld színek mellett a kimondhatatlanul finom átmeneteket kedvelték, addig Pécsett erőteljes, mélytűzű zöldet állítottak elő.

Egyúttal más újítás is merült fel ez évben. Egy tálacska látható a múzeumban, kék növénydísszel arany alapon. (Mattyasovszkyné Zsolnay Teréz tervezte). Ez már nem az a közönséges zománcfestés, melyet utólag festenek és égetnek gyengébb hőfokkal a már előzetesen erős tűzben kiégetett edényre, hanem a nyersanyaggal kemény tűzben egyszerre égetett dísz. Ettől kezdve ez a nagy tűzben égetett festés lesz Zsolnay-különlegesség egészen 1893-ig, az eozin feltalálásáig. A nagy tűzben égetett zománcdísz tette világhírűvé a Zsolnay-műhelyt. Ennek köszönhette a pécsi agyagipar első fénykorát. Ennek köszönhette nagy sikereit a különböző világkiállításokon, melyeket legjobban jellemez az az 1878-ban megjelent német kritika, melyet Wartha Vince is közöl eredeti német szövegében „Az agyagipar technológiája" című művében. (Die Keramik auf der Pariser Weltausstellung 1878. Von Prof. Alex. Schmidt, Berlin. Magyar fordítása a Zsolnay Vilmosról szóló előbb idézett füzetben.)

Az emlékezetes 1878-iki párisi világkiállításon már egy törökös díszű nagy váza vonta magára két érdemes műbarátnak, Zichy Ödön grófnak és Hirsch bárónénak figyelmét. Ekkor u. i. az Arita- és a Chien Lung-stílusú porcellánokon kívül már az ú. n. Rhodosz-fayence-ok utánzásával is foglalkozott a műhely. Nem hallgathatom el itt sem, hogy a közkeletű „Rhodosz" név nem illik e keménycserepekre, mert azok, akárcsak az ú. n. damaszkuszi fayence-ok, Isznikben (Niceában) készültek. Ezért is nevezi e várost a török Csinili-Iszniknek. Az élénken színezett török keménycserepek különös figyelmet érdemelnek tőlünk magyaroktól. A hódoltság idején u. i. elterjedtek nálunk is. Ma is élő népművészetünk növényi ékítményei közt nem egy emlékeztet az Isznik-készítmények virágdíszére. A két díszítőrendszer közt való kapcsolat kérdését senki sem tanulmányozta át eddig a maga egész terjedelmében. Az összefüggés azonban tagadhatatlan. Ezért kell különös fontosságot tulajdonítanunk annak, hogy Zsolnayék felkarolták az ú. n. „Rhodosz"-stílust. Többes számban kell itt beszélnem,

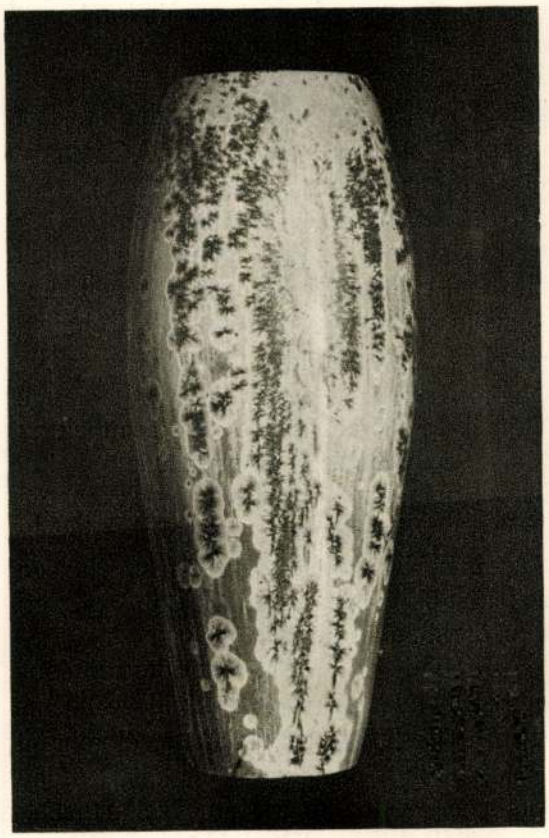

ZSOLNAY--PÉCS. Cristallisé váza 1905 körül

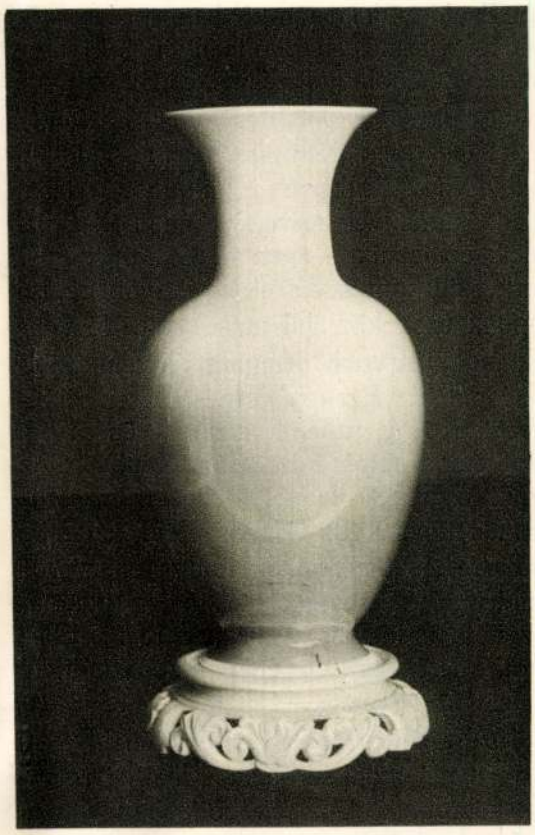

ZSOLNAY—PÉCS.
Máz alatt színezett porcellánváza. 1928

Mattyasovszky-Zsolnay László:
Lágy porcellán máz alatti festéssel. 1912

mert Zsolnay Vilmoson kívül nagy része volt a művészi termelésben két leányának, Mattyasovszkyné Zsolnay Teréznek és Sikorskyné Zsolnay Juliának, kik az ékítmények nagy részét tervezték. Különösen kifogyhatatlan volt Zsolnay Julia éppen a különböző stílusú keleti ékítmények tervezésében. Tőle származik az Isznik, — perzsa és indiai stílusban készült zománcdíszek legnagyobb része. Vannak ezek közt hű másolatok, de vannak még nagyobb számban egyéni átdolgozások is. Ezeken természetesen érvényesül a XIX. századi európai és a régi keleti ember ízlése közt való különbség. Az Isznik-cserepek legsajátosabb díszei az élénk cinóbervörös virágok. Ezek helyett a Zsolnay-készítményeken tompa epervörös színűekkel találkozunk. Az ékítmények kompozícióin is látszik gyakran a renaissance iskola, de látszik egyúttal bizonyos fokú nemzeti törekvés is.

1879-től kezdve egy új és igen hivatott ékítményes munkaerőnek, Klein Hermannak közreműködése fokozottabban juttatta érvényre a XIX. században felelevenített renaissancestílust. A Klein tervezte népies jellegű magyar ékítményeket is jellemzi ez a renaissance vonás. A perzsa és török virágdísz azonban ugyanekkor ragyogó aranybrokát alappal gazdagodott. Legtöbbet tervezett ilyen stílusban Sikorskyné Zsolnay Julia, kinek férje Sikorsky Tádé viszont sokat dolgozott a műhely céljaira renaissance stílusban. Az eklektikus keleti stílus legnagyobb szabású termékét, a perzsa mintákkal díszített nagy service-t, melyet Cavaliere Stella olasz követ vásárolt meg, 1881-ben készítették Sikorskyné terve szerint. A színskála ez időben a sötét melegszürke „vasalap"-pal bővült.

1882-ben az elhalálozott Klein tervezőművész helyébe Kaldevey lépett, ki Kleinnal szemben nem annyira az olasz, mint inkább az élénk és meglehetősen túlterhelt német renaissance-ból merített. A műhely stílusát azonban ezután sem szabta meg sem az olasz rinascimento, sem annak német hajtása. A keramika természeténél fogva a Keletből kellett hogy táplálkozzék. Amint láttuk, mindeddig a porcellánművészet kezdete óta kedvelt tarka kínai és japáni mintákon kívül a XIX. századi francia romantika által felkarolt keleti stílusok, főképpen a perzsa és török virágdísz, voltak a hangadók a világhírűvé lett pécsi fazekasművészetben. 1883-ban azonban, ha megállapításunk helyes, új lendület kezdődött. Ezt a kínai és japáni művészet adta. A Zsolnay-műhely dombormüves, élénk színekben pompázó díszedényeket kezdett készíteni a Ming császárok kora (1368—1644) óta művelt stílusban. E díszedények legkedveltebb motívumai a vízinövények közt úszkáló halak, melyek a Zsolnay-féle dísztálakon festve is előfordulnak, rendesen arany rajzolattal. Tekintélyes méretű vázák is készültek ez időben, melyeknek domború dísze pávákat ábrázol sziklatömbökön, növények közt, a Kínában számtalanszor mintázott főnixek stílusában. Nagytűzben égetett festés borítja ezeket is. Ugyanegy minta különböző színváltozatokban is készült.

Az 1883-ik év különösen fontos újításokat eredményezett a mázak fejlődése szempontjából is. Ekkor kezdték u. i. előállítani a „lapidolit", „trahitopál" és „tigris" név alatt ismert változatokat. Mindezek a mázak érdekesnél érdekesebb folthatásokat gyakorolnak. A „lapidolit" máz úgy hat, mint valami folyadék felülete, melyet olajcseppek tarkítanak. A „trahitopál" élénken emlékeztet a kinai yao pien-máz egymásbaolvadó foltjaira.

A „tigris" máz a tigrisbőrhöz való hasonlóság alapján kapta nevét. A pécsi műhelyben azonban kiterjesztették e nevet azokra a vastag mázakra is, melyek, mint szabálytalan felhőgomolyok, domború csomókban fedik az edény felületét. Ezeknek előállítására Japán adta az ösztönzést. A műhely kedvence a „trahitopál" lett, mely kínai stílusban mintázott edényeket szokott borítani, a mélyedésekben az opálhoz különösen hasonló világos foltokkal. Ma hiányoznak e „trahitopál" mázak a forgalomból, amit őszintén sajnálhatunk, mert a legtökéletesebb kínai színes mázak méltatásának most érkezett el az ideje a szerencsés külföldön. Angolországban, Amerikában, Franciaországban, Németországban és Svédországban, egyáltalában mindenütt, hol tisztában vannak a régi kínai művészet óriási jelentőségével, a legnagyobb szenvedéllyel gyüjtik a távol Kelet agyagművességének legnemesebb termékeit, köztük elsősorban a sokszor leírhatatlanul finom és ösztönző

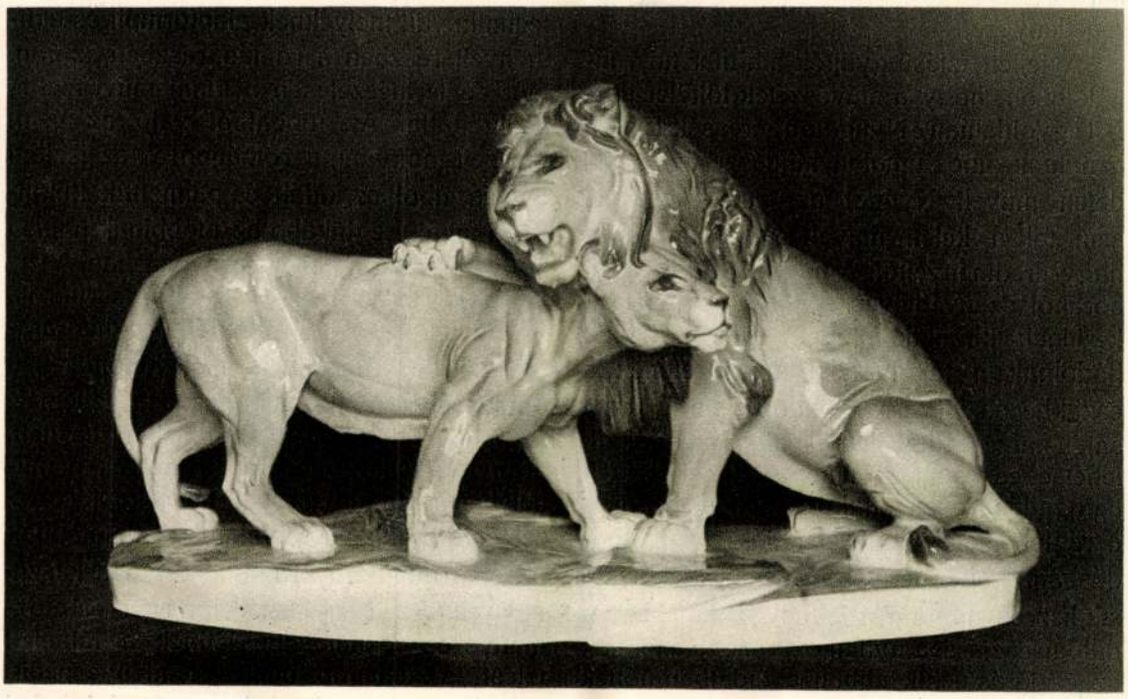

MARKUP BÉLA: Oroszlánok. Máz alatt színezett porcellán. 1927. ZSOLNAY—PÉCS

MARKUP BÉLA: Játszó medvék. Porcellán. 1927.
ZSOLNAY—PÉCS

hatású színes mázakkal befolyatott kőcserépedényeket.

A fejlett ízlésű gyüjtők ma már túl vannak azon, hogy a művészetek tökéletességét egyoldalúan a Nyugaton keressék. Éppen a nálunk unos-untalan mintaszerűnek hirdetett művelt Nyugat az, amely cseppet sem fél a keleti műveltség és művészet nagy eredményeitől. A nagy nyugati népek sorából szenvedélyes gyüjtők és műértők kerülnek ki, akik minden fentartás nélkül hódolnak a távol Kelet művészetének s eszükbe se jut arra gondolni, hogy ezzel saját művészetüknek ártanak. Csak nálunk lehetséges az, hogy újabb szellemi értékek befogadása ellen tiltakozzanak azért, mert a régiek megrövidítését látják e gyarapodásban. Ebben természetesen a kicsinyességhez és nyomorúsághoz szokott társadalom észjárása nyilatkozik meg, azoknak az észjárása, kik abban a tudatban nőttek fel, hogy minden siker csak mások rovására érhető el. A Kelettől való félelem szánalmas és nevetséges formában szokott megnyilatkozni nálunk, rendesen arra való hivatkozással, hogy ha a Kelettől átveszünk valamit, azzal a Nyugaton megszerzett pozíciónknak ártunk.

Azt hiszem, ha nálunk növekedni fog az érdeklődés a távol Kelet művészete és különösen a mindent felülmúló agyagművessége iránt, akkor többre fogják értékelni a Zsolnay-műhely régi készítményeit is. Ezekre egyáltalában nem lehet ráfogni, hogy nem szereztek volna polgárjogot a legműveltebb és legfejlettebb Nyugaton a magyar művészetnek. Ha volt valamely magyar készítménynek tekintélye Párisban, Londonban vagy Bécsben, hát akkor a Zsolnay-féle készítményeknek volt elsősorban. És amint látjuk, éppen ezekben visszhangzott legtisztábban a Kelet művészete. Ne tegyük hát magunkat nevetségessé azzal, hogy e kérdésben nyugatibbak akarjunk lenni a nyugatiaknál.

Újabb fejlődést jelentett 1886-ban az ú. n. üvegtechnika kifejlesztése a keménycseréppel kapcsolatban. Kína ösztönözte Zsolnayt erre is. Az új készítmények áttörtművű keménycserepek voltak, melyeknek nyílásait áttetsző máz fedte. (A kínaiak porcellánokat készítenek ilyen eljárással, melyeknek áttört díszét Európában „rizsszemek"-nek nevezik.) Pompázatos díszedények készültek ilyen technikával, melyeknek alapformáit és ékítményeit részben a román, részben az ú. n. mór és természetesen a kínai művészet is szolgáltatta. Az utóbbiból való az ú. n. méhsejt-motívum, a románból és az iszlám művészetből az indák és palmetták különböző fajtái. Leginkább az utóbbinak hatása nyilvánul meg a pazar aranyozásban. A tervek nagy része Sikorsky Tádétól származik.

Ez alkotásokkal kezdődik a dús aranyozás új korszaka is, amit különösen a domború aranydísz alkalmazása jellemez. 1887-ből valók a perzsa stílusban díszített, aranytól csillogó edények, melyek a műhelyben a „Vanda-sorozat" nevet kapták. Ezzel egykorúak vagy valamivel fiatalabbak az első domború arannyal díszített készítmények. Az aranydísz volt a szerves előzménye az eozinnak is. Ennek a túlfejlett ízlést is kielégítő nemes fémfénye pedig szintén nem egyéb, mint egy régi keleti keramikai vívmány újjászületése. Az eozin ugyanannak az ízlésnek felel meg, mely Irakban uralkodott, mikor a bagdadi kalifák (már a IX. században) a fémfényű dísszel fedett cserepekben gyönyörködtek.

Zsolnay Vilmos fia Miklós 1887-ben Törökországban, Kis-Ázsiában, Szíriában és Egyiptomban utazott. Ez alkalommal szólította fel őt Abdul Hamid szultán arra, hogy alapítson birodalmában műhelyt. Biztosította legmesszebb menő támogatásáról, többek közt arról is, hogy helyiségül rendelkezésére bocsátja palotái egyikét. A Zsolnayak józanságát különösen jellemzi, hogy e fényes ajánlatot nem fogadták el. Igazuk is volt, mikor nem tartották az akkori török uralmat eléggé komolynak arra, hogy jövőjüket rábízzák. A keleti út azonban rendkívül eredményes volt egyébként, mert ennek következménye volt az a tekintélyes perzsa és török keramikai gyüjtemény, mely ma a pécsi Zsolnay-múzeum egyik dísze és amely különös figyelmet érdemel azért, mert ösztönzője és mintája volt a Zsolnay-készítmények nagy részének. A perzsa- és az Isznik-csempék lehető legtökéletesebb utánzatai láthatók ezek közt. Készültek azonban Pécsett falburkolatok nemcsak perzsa és kisázsiai mintára, hanem mór-stílusban is, sokszögű, csillagos, geometrikus dísszel, színes alapon, melynek fekete máz a hangadója.

LUX ELEK: Máz alatt színezett porcellánok. 1928.
ZSOLNAY—PÉCS

Az előbb vázolt fejlődés jellemző képet ad a XIX. század stílustörekvéseiről. A mai művészi érzés túlságosan türelmetlen és elfogult ezekkel szemben. Kétségtelen, hogy a XIX. század elsősorban a természettudományok és a technika korszaka volt, ami a művészetben naturalizmusban jutott leginkább kifejezésre. Ne felejtsük azonban, hogy a XIX. század egyúttal a nyugati emberiség legfőbb célját, az egyéniség érvényesülését vallotta eszményképének. A XIX. század a liberalizmus korszaka volt. Ami művészetében nagy érték és nagy tragikum volt, az a liberalizmusból született. E miatt nem tudott a XIX. század egységes, erős, eredeti stílust alkotni. A XIX. század a kutatók százada volt. Művészeti naturalizmusa is a kutatók naturalizmusának nevezhető. Stílustörekvéseiben is a kutató szellem nyilvánult meg. Ezért is értékelte többre az egyéni belátásra, az értelemre felebbező renaissance-ot minden más stílusnál. Jellemző pl. az is, hogy a két tökéletesen logikus középkori stílus, a román és a gothikus, a renaissance feltámasztását megelőzőleg, de azután is, mennyire megbecsült volt. Viszont a teljesen ösztönös barokk nem tudott megfelelni a XIX. század szellemének.

A kutató szemével nézte a XIX. századi ember a Keletet is. Romantikus szemmel látta meg először szépségeit és fokozódó tárgyilagossággal igyekezett azután a mélyére hatni. Liberalizmusa arra kényszerítette, hogy helyet adjon a művészetben is minden felismerésnek. Romantika és liberalizmustól hajtott kutató szellem irányították a XIX. századi nyugati embert kelet felé. Azok vezették be a művészetébe is a Keletet. A XVIII. századi barokk azért tette magáévá Kelet-Ázsia porcellán-, lakk- és kertművészetét, mert kongenialitást érzett bennük. A chinoiserie természetesen illeszkedett bele a barokk stílusba és a rokokóba. Nem szabad azonban itt sem felednünk, hogy a rokokóban, sőt már a barokkban is liberalizmus nyilatkozott meg a kötött renaissance-szal szemben. E két művészet azonban ösztönösen keletkezett, ösztönökhöz, érzésekhez, sőt szenvedélyekhez szólt. A XIX. század viszont nem az ösztönember, hanem az értelmiség százada volt. Stílusművészetében is ami legértékesebb, megmeggyőző erejénél fogva értékes.

A XIX. század művészi iparának java termékei stílusformáik törvényszerűségével és kivitelük kifogástalanságával ejtenek meg. Fordulat akkor következett be e téren, mikor az impresszionizmus korában beköszöntött japanizmus a keleti hatások újabb sorát nyitotta meg. Ebben már az expresszionizmus kezdetét láthatjuk, mely a művészetben a kutató ész helyett ismét az ösztönt törekedett jogaiba helyezni. Az agyagművességben ez az újabb változás a folyatott mázakban (coulé) nyilatkozott meg a legjobban. A Zsolnay-műhelyben is készültek szebbnél szebb folyatott mázak. Jelentőségük azonban nem versenyezhetett az eszmével. De az ízlésváltozás kifejezésre jut ebben is. Az eozin művészi értéke a fémfényű felület színgazdagságában, változatos csillogásában és az egyéni felvevőképesség szerint változó ösztönző hatásában van. Az eozindísz a szubjektivitás elvét érvényesítette a művészetben, azt lehet mondani minden tekintetben, mert hiszen az eozin színek és fények nagyrészt a tűztől függenek.

Szükségesnek tartok itt néhány szót az eozin értékelésére vonatkozólag, mert a fémfényű készítményeket rendszerint nem ítélik meg helyes alapon. A nagyközönség, ha eozinról hall (már amennyire ismeretes előtte a fogalom), rendesen a kőrisbogárszínben erősen csillogó, vagy az aranyhoz avagy sárgarézhez meglepően hasonlító mázakra gondol. A Zsolnay-műhelyben sohasem tartották az ilyen készítményeket a legjobbaknak. Ezeket nem szánták a finom ízlésű műértőknek. A fémfényű keramika régi mintaképeinek, az iraki és perzsa csempéknek és edényeknek csillogása sohasem nyers, hanem éppen ellenkezőleg, mindig megfoghatatlanul nemes, azt mondhatjuk, hogy egyáltalában nem anyagszerű. Az ilyen fémfényű felületek csak bizonyos szög alatt eső fényben ragyognak, különben tompán hatnak. Ugyanez mondható a legnemesebb Zsolnay-féle eozinról is.

Kétségtelennek tartom, hogy Zsolnay Vilmost gondolkodóba ejthették már a 90-es évek előtt, legalább is azok a fémfényű csempék, melyeket Miklós fia hozott magával keleti útjáról. Készültek azonban a műhelyben már előbb olyan darabok is (többek közt egy nagy kályha), melyeknek felülete fémfényű színjátékot mutat. Ezeket nem

égették tudatosan ilyenekre. Lehetetlennek tartom azonban, hogy amikor kikerültek a kemencéből, a Mester éles és gyakorlott szeme ne akadt volna meg az érdekes fény- és színhatáson. A nem várt eredmények bizonyára gondolkozóba ejtették Zsolnayt és ösztönözték is természetesen arra, hogy tudatosan hozzon létre hasonlót. Úgy tudjuk, hogy az eozin Zsolnay Vilmos és Wartha Vince együttműködésének eredménye. Nevét a görög ἠώς szóból csinálták, miután készítőit a hajnalfényre emlékeztette. Az első eozinos készítmények kisebbméretű, a kínai Lang yao-hoz, az ú. n. „sang de bœuf"-höz hasonló vörös vázák voltak. Wartha a gubbiói fayence-ok szemelőtt tartásával tette meg kísérleteit a fémfényű felület előállítására, mert azokat ismerte legjobban és előállításukról fogalmat alkothatott magának egy régi ábra alapján. Gubbio azonban a jónéhány évszázaddal régibb keleti készítményeket utánozta, amelyek, mint láttuk, ismertek voltak Pécsett már Zsolnay és Wartha együttműködése előtt is, mielőtt Wartha egy nyarat Zsolnayéknál töltött.

Nem szabad hinni azt sem, hogy a különböző eozinos készítmények korszakokat jelentenek a műhely fejlődésében, mert a fent jellemzett két különböző fajta állandóan készült és készül ma is, a nélkül, hogy egyik kiszorította volna a másikat. A Zsolnay-műhely ma is az, ami a multban volt. Működik ma is az agyagművességnek mindazon területén, melyen hajdan legnagyobb sikereit érte el. A régi technikai készségeket egyáltalában nem hagyta elveszni. Magától értetődik azonban, hogy működését nagy mértékben szabályozza a kereslet. Zsolnay Vilmosnak a pompázatos díszedények kitűnő üzletet is jelentettek, mert az ő javakorában, mikor Európa művészi ízlésének Makart volt a hangadója, nagyon keresett árucikk volt a díszedény. Ma más időket élünk. Vigasztalan gazdasági helyzetünkben kevés ember gondolhat fényűzésre. A pécsi műhely ennélfogva különös súlyt kell hogy helyezzen a gyakorlati célt szolgáló tárgyak előállítására. Más azonban ma az ízlés is, mint apáink idejében. A mi műbarátaink ma ismét a porcellán felé hajlanak. És ebben a tekintetben Pécs újra megteszi a magáét. Azok a porcellánalakok, melyeket magyar szobrászaink mintáznak és e művészi tevékenységük irányítója Mattyasovszky-Zsolnay László szokott színezni, nyugodtan vehetik fel a versenyt a korszerű követelményeknek megfelelő bármely külföldi műhely készítményeivel.

A különböző ékítményes stílusok kihasználása az eozin-korszak beköszöntésével sem szűnt meg. Sőt egyes területeket még tárgyilagosabban aknázott ki a műhely ezután, mint eddig. Ízlésesen alkalmazta a Szasszanida perzsa és az indiai mintákat. Az újperzsa, a török, a kínai és japáni ékítmények felhasználása tovább folyt. Sikorskyné Zsolnay Julia ma is kifogyhatatlan a japáni ízlésű figurális, növényi és állati díszítő motívumok tervezésében. Nagy jelentősége van azonban az eozin-korszaknak a magyar díszítőstílus fejlődése szempontjából is. A 90-es évek elején élénk együttműködés fejlődött ki a Zsolnay-műhely és Lechner Ödön közt. Lechner ekkor dolgozott minden erővel azon, hogy a népies magyar díszítőstílust az emlékszerű művészet szolgálatába állítsa. Az általa tervezett csempék Pécsett készültek. Ezekről természetesen meg kell jegyeznünk, hogy túlsok romantikus képzelet szülemények. Lechner teljesen kelet felé forduló magyar volt. Benne a turánizmus nyilatkozott meg. Keletiessége pedig messzire vezette, a történelmi igazság határain túl is. Történelmi értékű magyar stílust könnyű lett volna teremtenie, ha a legnagyobb hűséggel ragaszkodott volna az ismert honfoglaláskori ornamentikához, melyet — akárcsak az arabeszket — nagyszerűen lehet alkalmazni minden felület díszítésére. Lechner azonban a magyar népművészetet használta fel. Ennek rokonsága az újperzsa körhöz tartozó arabeszkekkel természetesen nem maradhatott titok előtte s éppen úgy nem hagyhatta észrevétlenül, hogy népies díszítőművészetünk sok esetben meglepően egyezik az indiai iszlám díszítőművészet népiesebb formáival.

Helyes ösztön vezette Lechnert, mikor e kapcsolatokat megérezte. A nagy művész csalhatatlan úton jár, ha ösztönére bízza magát. (A tudós könnyebben tévedhet.) Azért sem hibáztathatjuk Lechnert, hogy díszítőstílusa kifejlesztésében nem követte a történelmi fejlődés útját. Sok mindenhez van joga a művésznek, amit a tudományos kutatónak nem szabad megtennie. India

és Magyarország népművészetét csakugyan belső rokonság kapcsolja egymáshoz. Lechner azonban túllépett a határon, mikor — az Iparművészeti Múzeum épületében — a népművészetünkből vett elemeket a Sah Dzsahan korát jellemző építészeti formáknak rendelte alá. Az indiai arabeszk és a magyar népművészet keleti formái közös eredetűek. Mindkettőnek fejlődési fokozatai visszavezetnek az iráni hellenizmusig és azon túl is Mezopotámiáig. Míg azonban honfoglaláskori indáink és palmettáink az arabeszk közvetlen előzményei, addig az újperzsából eredő török ékítmény és az ugyanabból eredő mogul díszítőrendszer már két ellentétes világtáj felé hajló ágai egy közös törzsnek. A nyugati, vagyis a török ág idegennel beoltott hajtása a magyar. Az új magyar népművészetet tehát már — a legnagyobb általánosságban beszélve is — évszázadokat jelentő két fejlődési fokozat választja el a honfoglaláskori művészettől és ha nem is ugyanannyi évszázad, de ugyanannyi lépcsőfok választja el a mogul stílustól.

Lechner stílusa ma már a multé. Egyszerűen azért, mert két különböző természetű művészet egybeolvasztása akart lenni. Megtermékenyítő hatása bizonyára nagyobb lett volna, ha nem a cifraszűrök hímzett virágdíszét, hanem a honfoglalók protoarabeszkjeit vitte volna az épületek falaira, mint ahogy az az orosz művészetben meg is történt. Ezekben az ékítményekben még megvan a közösség a Szasszanida-korszak nagy formákban alkotó emlékszerű művészetével. Ezek alkalmasak arra, hogy az építészet céljaira szolgáló szerkezeti formák szerves kihangzásai legyenek. Egyik legjellemzőbb tulajdonságuk éppen az, hogy egyetemesebb értékű művészeti formák, mint újabb népművészetünk szövetdíszei.

A Zsolnay-keramikában, a Lechner-kor ízlésének megfelelő módon, az új népművészet érvényesül. Itt megállta helyét a legteljesebb mértékben és mint természetes fejlemény kapcsolódott az eozin-korszakot megelőző keleti és népies díszítőművészet formakincséhez. A török ékítményekkel való hosszabb foglalkozás Zsolnay Teréz terveiben a népies díszítőformák rendkívül szellemes kifejlesztéséhez vezetett. A tervező valósággal visszavezette őket alapformájukhoz és biztos stílusérzékével szigorú rendszerbe foglalta őket. Javára vált a népművészeti változatok és az arabeszk közt való szerves kapcsolat fentartásának az is, hogy az eozin-korszakban tovább folyt az újperzsa és az indiai mogul ornamentika kiaknázása is.

Az eozin-technika korába esik a secessió hatása is. Ez a mozgalom nem okozott Pécsett olyan forradalmat, mint másutt, természetesen azért, mert ott a történelmi stílusokon fejlett érzék útját állta minden szertelenség veszedelmes térfoglalásának. Amint láttuk, a fejlett történelmi képződmények közt megtalálta a maga helyét a magyar népművészet formakincse is. Megtalálta pedig elsősorban azért, mert a vele belső rokonságban álló keleti művészetekkel kapcsolatban lépett fel. A magyar díszítőstílusnak ilyen összefüggésben való továbbfejlesztése különös érdeme a Zsolnay-műhelynek. Nem mondhatjuk, hogy a pécsi agyagművesség ezzel tett legtöbbet a magyar művészetért, mert hiszen nagy tette kétségkívül a magyar keramikának, mint olyannak, az egész világon elismert továbbfejlesztése volt. Azáltal azonban, hogy a nagy keleti stílusokkal kapcsolatban továbbfejlesztette a magyart is, díszítőművészetünket nagy lépéssel vitte előre és elősegítette nemzetközi érvényesülését is.

FELVINCZI TAKÁCS ZOLTÁN

MDK

Zsolnayné

majolikák

Divald K: Az Ipm Társulat karácsonyi kiáll.

Mücs. 1898, dec. 11. 179 l. 18o l.

Zsolt Géza

Reklámélet 1937. X. évf. 4. sz. 6 p.

ronton. A Wolfner gyár után most az Emergé
. Szerzője nálunk kevéssé ismert magyar grafikus:
űzött el komoly sikerei helyéről, Barcelonából.
kes déli színek jellemzik ezt a plakátját is, mint
vol márkagyárak számára készített a
rűségében, tisztán betűmegoldásban,

BAD
ÉSZET

KESZTŐ
AIKLÓS DR

SZHÁZ

ÓIRATA
ESZTŐSÉG:
Z:PALOTÁJÁBAN
4:TELEFON:92-84
TÉSI ÁRA
E 20 KOR.

M.D.K.

Zsolt

Plakátrajza a "MASCARADE" Kölniviz reklamirozására.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. dec. 2. 39.-lap.
II. évf. 49. sz. 39. lap.

M.D.K.

Zsolt

Reklámrajza "Eau de cologne EXOTIC" cimmel.

Szinházi Magazin, Bp. 1940. nov. 3. III. évf. 45. sz. cimlap belső oldalán.

. . .

M.D.K.

Zsolt

Szines plakátrajza a Baeder CA-O-LA cikkek reklamirozására.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. ápr. 2. II. évf. 14. sz. cimlap belső oldalán.

M.D.K.

Zsolt

Plakátrajza "Vegyen gázhütőszekrényt" cimmel

Szinházi Élet. Bp. 1938. juli 9. XXVIII.évf.
29. sz. hátsó boritólap belső felén

M.D.K.

Zsolt

Plakátrajza a "Mascarade kölniviz" reklamirozására.

- - -

Reklámrajz "Timea 5" felirattal.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1937. dec. 26.-1938. jan.1. XXVIII. évf. 1. sz. 73. lap
Hátsó boritólap belső felén.

M.D.K.

Zsolt

Plakátrajza "EXOTIC Bőrápoló Krém" cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 194o.febr. 29.-márc
7. III. évf. 9. sz. hátsó boritólap

. . .

M.D.K.

Zsolt

Plakátrajza a DIANA fogkrém raklamirozására.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. ápr. 5-11.
III. évf. 14. sz. hátsóboritólap

.../...

M.D.K.

Zsolt

Plakátrajza "Eau de cologne Exotic" cimmel

Szinházi Magazin, Bp. 1943. ápr. 7-13. VI. évf. 16. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Zsolt

Szines plakát-rajza a "CAOLA" piperecikkek reklamirozására.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. juni 11.II. évf. 24. sz. cimlap belső oldalán.

MDK

Zsolvay

Zsolnay szobra.

Műcsarnok, 1900. 13.sz. 167. o.

Kuntár L: A szombathelyi agyondöntés története.

M.D.K.

Zsombok Lajos épitész

A H viz-tófürdő tervpályázaton 5ooo Ft-os költségmegtérítésben részesült

Társtervező: Gerencsér Ferenc- Kővára György- Horváth Attila- Karácsony Péter- Vetési Emil

Magyar Építőművészet 1966/2. 2-5 .l.

Zsamboki Lajos

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán II. díjban részesült 43.sz. pályamű egyik munkatársa.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 3.l.

Zsombok Lajos

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán megvételben részesült 45.sz. pályamű egyik munkatársa

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 3.l.

Zsombolya-Burghard MDK

D.N. ur arcképe, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Zsombolya-Burghard MIM

D.N. ur arcképe, olf.

Műcsarnok 1919-2o. téli tárlat

Zsombolya-Burghard MDK

D.N. ur arcképe, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Zsombolya-Burghard MDK

Száraz homokbánya, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Zsombolya-Burghardt MDK

Szomoru posta, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDK

Zsombolya Burghardt

Tájkép, of.

A Gyüjtő. Szt.György Czéh 41. műv. aukc. 1920.jan.

9. 1.

Zsombolya Burghardt Rezső MDK

Téli napsütés, of.

Szépm. Muz. Uj magyar képtárának kat. 1928.

Zsombolya-Burghardt MDK

Szomoru posta, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Zsombolya-Burghardt

Szomoru posta, olf.

Miscornok 1919-20. téli tárlat

Zsombolya-Burghardt MDK

Hangulat a Dunán, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MD K

Zsombolya-Burghardt, festőm.

690. Hangulat a Dunán. olf.

Művészmek. 1911/12. téli kiáll. Kat. 76. l.

Zsombolya / Burghardt J.

221 **Maróthi Major Jenő.** Erdőrészlet. Pastel. Eladó.
222 **Maróthi Major Jenő.** Eső után. Pastel.
223 **Zsombolya Burghardt J.** Vén palóc. Olajf. Eladó.
224 **Huzella Pál.** Műteremben. Olajf. Eladó.
225 **Tibor Ernő.** Kilátás műtermemből a kis piacra Olajf. Eladó.
226 **Iványi-Grünwald Béla.** Csendélet. Olajf. Eladó.
227 **Vidovszky Béla.** Sz. J. né úrnő arcképe. Olajf. Magánt.
228 **Huzella Pál** Szulyó-patak. Olajf. Magánt.
229 **Zord Arnold.** Nő és tükör. Olajf. Eladó.
230 **Vörös Ernő.** Várakozás a tengerparton. Olajf. Eladó.
231 **Zord Arnold.** A lusta. Pastel. Eladó.
232 **Vágó Sándor.** Arckép. Olajf. Magánt.
233 **Siligai Ferenc.** Hóolvadás a Migazzi-völgyben. Olajf. Eladó.
234 **Matkovics Béla.** Imádkozó öregasszony. Olajf. Eladó.
235 **Zsombolya-Burghardt J.** Chioggia kapuja előtt. Olajf. Eladó
236 **Zsombolya-Burghardt J.** Souvenir. Olajf. Eladó
237 **Vidovszky-Béla.** J. A.-né úrnő arcképe. Olajf. Magánt.
238 **Zsombolya-Burghardt J.** Chioggiai halvásár. Olajf. Eladó.
239 **Zsombolya-Burghardt J.** Dél a Calle Cucagnán. Olajf. Eladó.
240 **Szász István.** Tente baba, tente. Olajf. Eladó.
241 **Markó Ernő.** Margitszigetről. Olajf. Eladó.
242 **Markó Ernő.** Dunapart. Olajf. Eladó.
243 **Markó Ernő.** Platánok. Olajf. Eladó.
244 **Markó Ernő.** Selmecbányai tér. Olajf. Eladó.
245 **Boemm Ritta.** Zsúrvendég. Olajf. Eladó.

Képrön. Tan. 1910 tav.
Kiáll. Lat.

246 **Rubovics Márk.** Esti hangulat télen. Olajf. Eladó.
247 **Koszta József.** Nő virággal. Olajf. Eladó.
248 **Szent-Istványi Gyula.** Önarckép. Olajf. Eladó.
249 **Koszta József.** Elmerengve. Olajf. Eladó.
250 **Zsombolya-Burghardt J.** Pont-Neuf. Olajf. Eladó.
251 **Zsombolya-Burghardt J.** Reggel a Szajnán. Olajf. Eladó.
252 **Gebauer Ernő.** Csendélet. Olajf. Eladó.
253 **Szász István.** Jelenés előtt. Olajf. Eladó.
254 **Pálfy József.** Részlet Rovingnoból. Olajf. Eladó.
255 **Koszta József.** A mezőről. Olajf. Eladó
256 **Kató Kálmán.** Tavaszi alkony. Olajf. Eladó.
257 **Gebauer Ernő.** Intérieur. Olajf. Eladó.
258 **Kató Kálmán.** Tavaszi szél után.

X. TEREM.

259 **K. Spányi Béla.** Őszi napos délután. Olajf. Eladó.
260 **K. Spányi Béla.** Téli naplemente. Olajf. Eladó.
261 **K. Spányi Béla.** Híd. Olajf. Eladó.
262 **K. Spányi Béla.** Őszi vetés reggel. Olajf. Eladó.
263 **Kézdi-Kovács László.** Isten temploma. Olajf. Eladó.
264 **Bruck Hermina.** Klyviák. Olajf. Eladó.
265 **Wolff Károly.** Kályha mellett. Olajf. Eladó.
266 **Bruck Hermina.** Őszi lomb. Olajf. Eladó.
267 **Wolff Károly.** Levélolvasás. Olajf. Eladó.
268 **Bosznay István.** Nyírfák az erdőszélen. Olajf. Eladó.
269 **Kézdi-Kovács László.** Magaslaki részlet. Olajf. Eladó.
*270 **Éder Gyula.** Éva. Olajf. Eladó.

Zsombolya Burghardt J.

MDK

Sirocco, eauforte

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

ZSOMBOLYA-BURGHARDT, 1. *Burghardt.*

Táborozás:

Az előtérben, a tábori
~~[illegible]~~, ki baljával fejét tamá
Vörös galléros fehér köpenye vállára
sisakja s kardja a földön hever.
s jobbra a négy leszerelt ló melle

Olajfestés, vászonra, m
Az 1848-diki ere

Zsombolya-Burghardt J. MDK

Chioggia kapuja előtt, olf.

Souvenir, olf.

Chioggiai halvásár, olf.

Dél a Calle Cucagnán, olf.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

MDK

Zsombolya Burghardt J..festöm.

Sirocco.Eauforte.

Képzömüv.Társ. 1910. Tav.kiáll. Kat. 47.1.

MDK

Zsombolya-Burghardt J.

Chioggia kapuja előtt, of.

Souvenir, of.

Képzőm. Társ. 1910. tav. kiáll. kat. 39.l.

MDK

Zsombolya Burghardt J.

Vén palóc, of.

Képzőm. Társ. 191o. tav. kiáll. kat. 39.l.

MDK

Zsombolya-Burghardt J.

Pont-Neuf. Of.

Reggel a Szajnán, of.

Képzőm. Társ. 1910. tsv. kiáll. kat. 40.l.

MDK

Zsombolya-Burghardt J.

Chioggiai halvásár, of.

Dél a Calle Cucagnán, of.

Képzőm.Társ. 191o. tav. kiáll. kat. 39.l.

Zsombolya Burghardt J. MDK

Alkony. Eauforte

Mücsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Zsombolya Burghardt J. MDK

Vén paróc, olf.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Zsombolya-Burghardt J. MDK

Pont-Neuf, olf.

Reggel a Szajnán, olf.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Zsombolya Burghardt Rezső festő.

1884.márc.28. Zsombolya.
Budapest, Olaszország, Páris.

Téli napsütés. Olaj.

Szépmüvészeti Muzeum Uj Magyar Képtárának Kat.
Bp. 1928. 29 l.

MDK

Zsombolya Burghardt Rezsö, festö

Ut a Lidó felé. Olf.
Részlet Velenczéböl. "

MK. Seg. Biz. Mův. Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 5.1.
Szépm. Muz.

Zsombolya Burghardt Rezső
Ut a Lidó felé, olaj

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1914. 5 · 1.

Berendezés: Főoltár provinc
egy-egy térdelő angyallal és
tartó puttókkal. A sekrestyé
szék, rózsa- és rocailledisz
fehéres, vöröses, ráfestett
XIX. század első fele.
Felszerelés: Kehely aranyozo
mesterjeggyel. Az egyik jegy
bajegy, IC komáromi ötvös müv
szám. Kehely, aranyozott ezü
EC: HONTHENSIS 18o8."felirat
Irodalom: Hont vármegye. Bp.

Várrom maradványainak ma már
Pázmán vár /?/ romjai voltak
Irodalom: Vályi András: Magy
1799, 189 I.- Gerecze: Magya

Zsombolya Burgharft Rezső
Részlet Velenczéből, olaj

Magyar Képzőművészek Segítő Bizottsága. Művészeti kiállítás, 1914. 5 l.

lette köralaku kis ablak. A homlokza-
rony homlokzati részének szélei va-
yszakasz teljesen sima, diszitetlen, s
gyszerü félkörives ablak. Hegyes sisak
ata falsávos falmezőkben egy-egy félkör-
ajótest főhomlokzat felé eső sarkain és
gy támpillér van. Szentélye a nyolcszög
y fut körül.
kaszos. Egy heveder választja el az ab-
ó fiókos dongaboltozatot. Ezek gerin-
. A heveder két pilaszterfélén fekvő
e nincs. Félkörives diadaliven 1744-
al kerek medaillonban. A szentély keske-
ának megfelelően ötfiókos boltozással.
lak, a

MDK

Zsombolya Burghardt Rezső, sz. 1884.
Velencei részlet, festm.

Ernst Muz. 51. auk. 1935. márc.

23 l.

Zsombolya-Burghard
D.N. ur arcképe, olaj

[illegible] terlet. [illegible]. 1919-20. 19 l.

felmentvénykép értesiteni szivesked-

1936.évi január hó 29-én.

A miniszter megbizásából:

Dr.Mariay Ödön s.k.

miniszteri tanácsos

ga tek. Elnökségének,

B u d a p e s t IX.
Rákos-utca 10.

Zsombolya-Burghardt
Szomoru posta, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok. 1919-20. 13 l.

ária mellett álló angyalokat jelké-
ert és Szent István elhelyezése a
a timpanonon is mondatszalagot tart
lombormű kompozíciója mesteri. A térd-
alaga kitölti a timpnaon ~~egyik~~ kri-
öriv által keletkezik. A másik olda-
tes tölti ki a teret. Esztergomban
ot és füstölőt tartó alakok mellett
esom jelképe szolgál a tér kitöltésére.
onvonásai magában is elegendő ~~okot~~ arra
etikus kapcsolatokat keressünk a ~~tim-~~
lószinüsit az a körülmény, hogy
elentős ikonografiai ujjitással
ntrumba való helyezése jelent.
obi részét sajnos átépitették a XIII.
asonlitásokat nem tehetünk. Ma a tim-
jeleneteket találunk, az archivolton
kat és királyokat, mig az oldalfa-
mon, Sába királynője és egy király,
ent János, Dávid, Bethsabe királynő-
el a timpanonban ~~is~~ megőrizték a
ő eredeti kapun is hasonló ábrázolások

Zsombolya – Burghardt
József

Munsarnok
1915–16. téli kiáll. 304
1918. tav. kiáll. 76
1919–20. téli kiáll. 217. 380

Törökök III. 111, 112,

Zsombolya – Burghardt József, festő; szül. 1881 május 1-én Zsombolyán (Torontál vármegye).

1908-ban Cl. Coello: Szent család cr. képét másolta a Szépművészeti Múzeumban.

Zsombolya – Burghardt Rezső, festő; szül. 1884 március 28-án Zsombolyán.

Zsombolya - Burghardt Rezső.

festő

geb. am 28. März 1884 in Zsombolya, begann seine Studien bei Ladislaus Hegedüs und setzte sie im Auslande, besonders in Italien und Paris fort. Er beschickt die Ausstellungen der hauptstädtischen Kunstsalons.

Krück. I. 158. l.

Schwarzenberg Felix herceg, osztrák
miniszterelnök II. 211.

Zsombolya Burghardt
Rersö

Műcsarnok Bpest

1912. tav. kiáll. 298, 304,
339, 349, 351, 445

1913–14. tél. kiáll. 3, 47

hives

Ambush II. / akadályló csontváza IV. 97.

Zsombolya Burghardt
Renő

Ujvének 1913. 273
– 1914. 174

Szék, tolnamegyei faragott

VIII. 183.

Burghardt Zsombolyi
Josef

laid

Nemzeti Szalon Almanach

156

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191..

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételé

nevü munkástársamat szóbelileg meg

Kelt ....., 191..

.....

tanu.

.....

tanu.

Zsombolya-Burghardt
Rezső

Umesarnik
1914. tav. kiall. 53. 474

~~Agyag Karika, öskori VIII. 93~~

Zsombolya-Burghardt József

Műcsarnok

1910. tav. kiáll. 223, 235, 236, 238, 239, 250, 251, 396, 434

1910–11. téli kiáll. – Rákosszentmihály 286.

1911. tav. kiáll. 289, 292

1911–12 jub. kiáll. 542, 690

1912. tav. kiáll. 335, 485, 666

1912–13. téli kiáll 469 –

1913–14. téli kiáll. 5, 788, 795

Aquila VI. 210. — cr. folyóirat VII. 144. —
h. n. III. 161, IV. 204. — román hajónév
V. 251. — tartomány V. 22, 203, 204.

Zsombolya-Burghardt
Jizsef

mul. Zsombolyán 1880
máj. 1. Rk.
1911-12. I. Otidosztálybeli
rendkův. mluvčnov
Olgyai V. osztálám

Viollet-le-Duc V. 209, 210.

ÉPÍTÉSZEK
Kalmár László, Zsuffa Zsolt

Wesselényi-Garay Andor

Tükör által

A budaörsi Városháza bővítéséről

FOTÓK • PICTURES • BUJNOVSZKY TAMÁS

PÁHOLY
LODGE

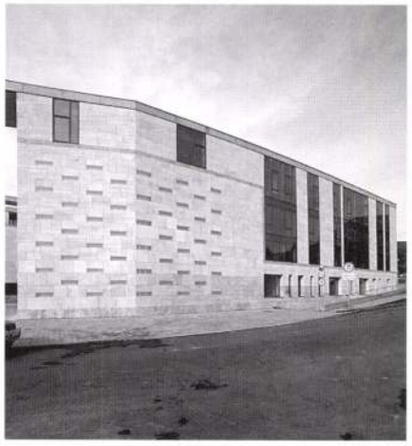

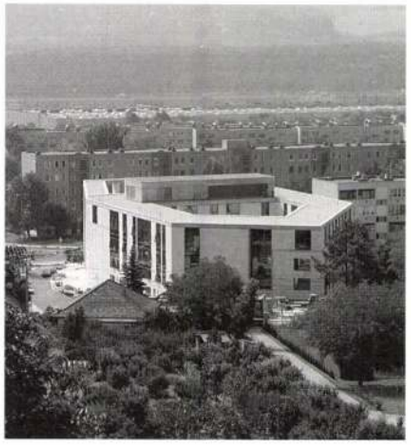

A kortárs magyar építészet két ígéretes tehetsége, Zsuffa Zsolt és Kalmár László 2003 őszén nyerte meg azt a pályázatot, amelyet a budaörsi városháza építészeti kialakítására írtak ki. A mintegy öt hónapnyi tervezési folyamat lezárulta után a ház is elkészült – s bátran állíthatjuk, hogy az épület maga nagyon erős gesztus a hazai építészeti palettán. Jelentősége okán azonban alkalmas annak a kérdésnek a megvitatására is, mely a fiatal építészet hazai helyzetét elemzi.

FESZESSÉG; izgalmas és dramatizált térsorok; a hatalom nyitott, demokratikus önképviselete; valamint a jól eltalált framptoni hely-forma az a négy kategória, melyben Zsuffa és Kalmár alkotása színjelesre vizsgázik. Budaörs egy kicsit nyugodtabb részén, az egykori, 1974-ben emelt pártház felhasználásával épült fel az új városháza. Lakótelepek, némi rozsdaövezet, egy irodapark függönyfal-unalma, harmadik generációs paraszthá zak és a hegyvidékre felkúszó neociki villák irgalmatlan áradatával dacoló mészkőszikla alkotják azt a rendkívül eklektikus környezetet – szűkebb régiót –, melynek kritikai elfogadása egyben az új épület formálási alapjává is vált.

Az eredeti pályázati tervekben az egy szinttel magasabbra álmodott épület – a funkcióigények racionalizálásával – így döccenő nélkül simul környezetébe. Legfőbb inspirációja a háttérben emelkedő mészkőszikla volt, mely a ház telepítését, enyhén szabálytalan, kristályos formáját, valamint anyaghasználatát is meghatározta. Némi analógiával: a csiszolt mészkőkubus finoman kristályos és összefogott telepítése rímel a sziklatömbre; az újból helyzetbe hozott építészeti elem, a kolonnád pedig nagyképűség nélkül csendesíti a lakótelep vizuális összképét.

Az együttes legnagyobb erénye azonban mégiscsak az az intenzív térszövet, mely a földszintet a főúttól egészen a hátsó utcáig egyetlen jól dramatizált egységgé komponálja. Pengefalakon, illetve hagyományos pillérsoron keresztül feltáruló külső udvar, belső peripteroszos-galériás aula, udvar, kolonnád és külső park képezi azt az átjárható térsort, mely a demokratikus hatalom nyitottságaként is értelmezhető. Ez a gazdag térbeliség azzal a formálási aszkézissel párosul, mely némi szikársággal az anyagokat és a helyszerűséget lélegezni engedi.

Merthogy sikerül a lehetetlen, e két udvar hellyé válik. Különösen a második udvarban lehet elképzelni egy igazi nyári piazzát, mely azután a felületplasztikai, land-artos eszközökkel komponált parkba oldódik. A finom jelzésekből építkező parknál szabadabb kezet enged magának Zsuffa és Kalmár, mely leginkább a szabadon elhelyezett faltestek, de méginkább a külső csobogó formájában mutatkozik meg. Eddig mindez vita felett álló, igen komoly teljesítmény.

Némiképp problémásak azonban a homlokzatok – ez leginkább a pályázati tervekben rögzített megoldás ismeretében szembeötlő. Némi blöff-ízzel ugyan, de a 2003-as első javaslatok olyan homogén, az üvegfelületet a kőburkolatba simító megoldást javasolt, amely az épület dobozszerűségét fokozva elementáris erővel láttatta a kolonnád transzparenciáját. A zártság-nyitottság dialógusában a közhelyszerű üvegezés helyett az átjárhatóságot a – távolról Aldo Rossit idéző – régi-új lelemény, az oszlopsor biztosította. Az eredeti grafikai íz tartalmi hiányosságaival együtt jótékony hierarchiát teremtett a zárt és az át-

tört között, különböző sűrűségű térhártyákat választva el egymástól. Ehhez képest a homlokzat megvalósult formálása határozott visszalépés. Foltszerűségében a kolonnád változó árnyékjátékával szemben túlontúl egyértelmű, kijelentő.

Ez azonban a kisebb probléma. Talán nem vagyok egyedül azzal a vélekedéssel, hogy Zsuffa Zsolt és Kalmár László a kortárs magyar építészet épp napjainkban kiteljesedő tehetségei. Az eljövendő építészet olyan, már szárnybontás után lévő alakjai ők, akik helyzetüknél és fiatalságuknál fogva rendkívül jól befolyásolhatják, gazdagíthatják a tradíciónak azt a folyamatát, amely a ma kurrensnek számító építészeti alkotásokból áll. Ugyanakkor ezt a tradíciót meg is kérdőjelezhetik, sőt új tradíciót is indíthatnak. Koruk okán különösen izgalmassá válhat alkotásaik újdonságértéke. Márpedig az újdonsággal a városháza építészei adósak maradnak. Ha arra a Karácsony Tamás, Janesch Péter, Keller Ferenc, Cságoly Ferenc és Turányi Gábor képviselte szakmai közegre gondolunk, ahonnan Zsuffa és Kalmár építészete eredeztethető, akkor lehetetlen nem észrevenni, hogy az ablakok véletlenszerű kiosztása a pécsi Barbakán ház, a Medve utcai általános iskola, illetve az Építészstúdió által jegyzett Info parki irodaházak ide vágó részleteinek reflexiói; a sakktábla-szerű üvegosztás-motívum mintha Turányi Gábor Porcelániumát és villáinak sorát követné, a skicceket pedig akár a mesterek bármelyike készíthette volna.

Az egyéni formai, vagy grafikai leleményekre előtt rendre három út áll. (1) A divat dicsőséges hullámain felkapaszkodva idővel a felejtés mélyére hullik, mint ahogyan az Bernard Tschumi hullámzó tetejével történt a La Villette Parkban, (2) kizárólag az alkotójára jellemző attribútum marad, mint ahogyan az Carlo Scarpa lépcsős betonplasztikáinál látható, vagy (3) ebből a személyes attribútumból vagy divatelemből a dupla üvegfalakhoz, vagy a hajtogatott szerkezetekhez hasonlatos, általánosan elfogadott építészeti eszköz lesz. Zsuffa Zsolt és Kalmár László feladata nem egyfajta szintetizálás, mint inkább járatlan ösvények nyitása, kérdések feltevése, semmint válaszok adása lett volna. A pályaműhöz mellékelt rövid leírás is azt igazolja, hogy a tervezők túlságosan is figyeltek a pályázat zsűrijére. Túlzottan olyan, sőt olyanabb lett, mint amilyet Keller Ferenc, Pazár Béla, Czigány Tamás és Kőnig Tamás biztosan szeret, mellesleg épít. Mindez ugyanakkor inkább az idő ellen dolgozó biztonsági játéknak, semmint elvtelen normakövetésnek tekinthető. Legalább is ezt igazolja az épület jelen oldalakon is látható fotóanyaga.

Ez a ház – a soron következő médiumokban éppúgy, mint itt – a tervezők kifejezett kérésére fekete-fehér képdokumentációval jelenik meg. Ebből két dologra, az épület Zsuffa és Kalmár által kívánatosnak tartott időbeni létmódjára, illetve az építészeti képben rejlő műfaji önértékre lehet következtetni. Az építészek e kérése arról árulkodik, hogy létezik egy olyan képi állapot, amely a ház – tervezői szándék szerinti – legpontosabb reprezentációja. Ha ez így van, akkor az egyben azt is jelenti, hogy a ház és a képe egyenrangú szereplőkként lépnek színre abban a folyamatban, melyet az építészeti tudás generálásának, átadásának nevezhetünk. E gesztus rendkívül szerencsésen cáfolja azt a vélekedést, amely hierarchikus pozíciókat feltételez a ház, illetve a vélt jelentőségében messze alatta állónak sejtett kép számára. Létezik tehát a háznak egy olyan ideális állapota, melyhez a Zsuffáék választotta képtípus áll a legközelebb, sőt, az építészeti tettet, gondolatot az épület

GENERÁLTERVEZŐ / GENERAL DESIGN
ZSUFFA ÉS KALMÁR ÉPÍTÉSZ MŰTEREM

ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS
KALMÁR LÁSZLÓ, ZSUFFA ZSOLT

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSAK / FELLOW ARCHITECTS
NAGY GÁBOR, NYÉKI ANIKÓ, REHUS SZILVIA, SZŐKE MARIANN, VERMES DÁNIEL, VILLÁNYI NORBERT

BELSŐÉPÍTÉSZET / INTERIOR DESIGN
GÖDE ANDRÁS, KÉRI BALÁZS, WEHNER VIKTÓRIA, FRANK GYÖRGY – KROKI STÚDIÓ

STATIKA / STRUCTURE
SZŐNYI LÁSZLÓ – GEON KFT

ÉPÜLETSZERKEZETI SZAKÉRTŐ / STRUCTURAL ADEPT
BECKER GÁBOR, HANDA PÉTER, WEHNER PÉTER

KERTÉSZET / LANDSCAPE
BÁN KAROLIN

GÉPÉSZET / PLUMBING&HVAC
SZALÓKY LÁSZLÓ, FEJES TAMÁS – KRISTÁLY KLÍMA KFT

ELEKTROMOS TERVEZÉS / ELECTRICAL DESIGN
BALÁZS JUDIT, BALÁZS PÉTER – ARTVILL KFT

AKUSZTIKA / ACOUSTICS
JUHARINÉ KORONKAY ÁGNES

KIVITELEZŐ / MAIN CONTRACTOR
EURÓPAI ÉPÍTŐ RT – SÓTI ERNŐ, SÁMSON ANDRÁS, BESNYŐI GYÖRGYNÉ

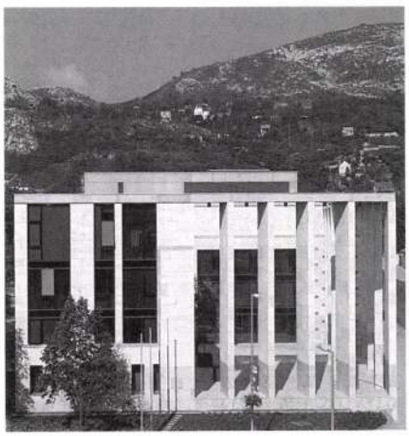

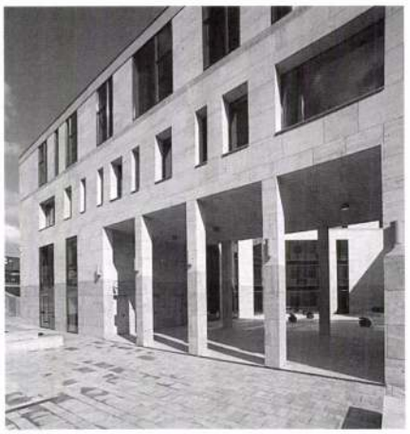

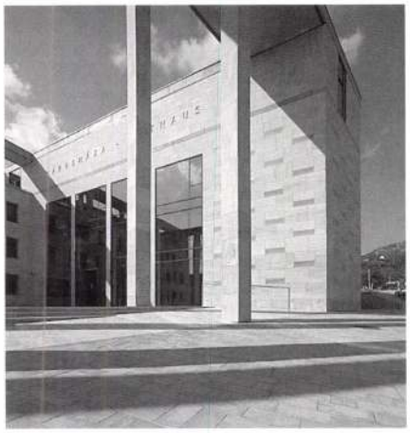

és képdokumentációja egyszerre reprezentálja. Ha tehát létezik az építészetnek a képeken keresztül élő, kétdimenziós létformája, akkor léteznie kell a kétdimenziós építészetnek is.

Némiképp problematikusabb az igény, amely a lehetséges – és véleményem szerint – plurális képsorozatok közül épp a fekete-fehéret részesíti előnyben. A fekete-fehér képek elemelik az időtől a házat, egy olyan létállapotot konzerválnak, amely ha le nem is zárja, de végletesen leszűkíti az alkotás további képi értelmezésének lehetőségét. Kísérletet tesz arra, hogy képi megjelenítésében is uralja, időtlenné tegye a házat. A színredukciós technika kapásból olyan panteon ajtaján kopogtat, amit önértéken egyetlen épület sem érdemel meg. Az időből való kiemelés, a felnemesítés képrögzítési eszköze párosulva a homlokzatok formaszinkretizmusával, csak erősíti a korábbi sejtést: Zsuffa Zsolt és Kalmár László a hazai építészeti „aranygenerációtól" ellesett szakmai fogások alkalmazásával a biztosra mennek. Nincs kísérletezés, nincs a fiatal építészekre jellemző termékeny tévedés, jóindulatú félreértés. Az az ellentét, amely e két rendkívül tehetséges alkotó fiatalsága és eme – mondjuk ki – koravén ház között feszül – ha csak egyetlen ponton is, de – kikezdi az épület mint mű hitelességét. Ez az egy pont valahol az újdonság környékén húzódik, amely persze relatív fogalom. Mást jelent az építészek és mást a nagyérdemű számára. De ez már egy másik történet.

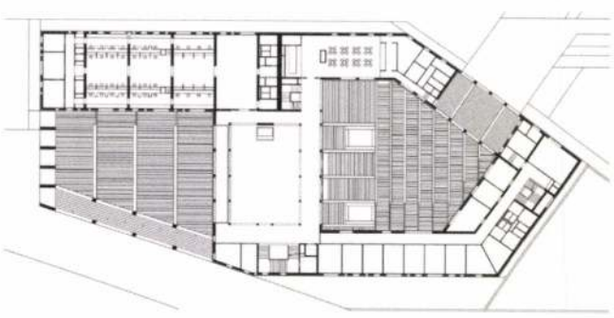

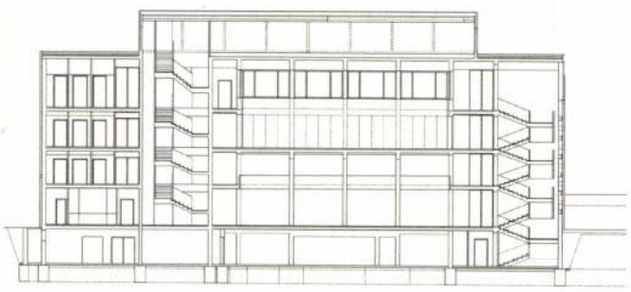

Burghardt Zsombolya
Reise

laid

Nemzeti Salon Almanach

156.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételé

nevü munkástársamat szóbelileg meg

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Burghardt Rezö

Lisd

Omkk 11. l

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

MDK

Zsombolya-Burghardt József

Hegyek alján /Mindszenty a.festőmüv.arc./
of.

Miss Grahame arcképe, of.

Műcsarnok 1912. tav. kiáll. 56.l.

Zsombolya Burghardt József, festöm.

73. Sári néni. Olf. 62x64 J.l.j.
75. Velencei részlet. Olf. 66xloo J.l.j.
76. Velence. Olf. 45x62 J.l.j.
77. Tájkép tehenekkel. Olf 52x68 J.l.j.

Arv. Közl. 1932. I.fv.sz. 61.sz. 15.l.

MDK

Zsombolya Burghardt József

Férfi arckép, of.

Vadász arckép.

N. Szal. Téli Tárl. 1920. dec.
19.1.

Zacompolÿa Burgiardt Jorael

Pérfi arcakép, of.

Vadász arcakép.

MDK

Zsombolya Burghardt József, festőm.

Városrészlet. Olf. Jelz.

Árv. Csarn. 1937.okt. 83.sz./Árv.Közl.rk.sz./ 19.1.

MDK

Zsombolya-Burghardt József

Herdáné Szüdi kegyelt. Olajfm.

KMT 1910/11. téli kiáll. 46.l.

Zsombolya-Burghardt József, festőm. MDK.

469. Révérie. Olf.

MMT 1912/13. téli kiáll. Kat. 68.l.

MNK

Zsombolya Burghardt József

Gyöngyösy Nándor: A mai magyar művészet.
Bpest.1916. 21.l.

Zsombolya Burghardt József.festőművész.

MDK.

Képzőművészeti Társulatnak tavaszi kiállitásán vett részt a Szépmüvészeti Muzeumban.

Müvészet, 1918. 2.1.

MDK

Zsombolya Burghardt József

Csendes sarok.Olajf.
Tanulmány.Olajf.

KMT.1911.tav.kiáll.

ZSOMBOLYA BURGHARDT JÓZSEF

Csendes sarok. Olajf.
Tanulmány. Olajf.

Képzőm.Társ.1911.tav.kiáll.kat. 39.oldal

Zsombolya Burghardt József MDK

F.A. urnő arcképe

Mücsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Zsombolya Burghardt József MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

MDK

Zsombolya Burghardt József MDK

Hegyek alján, olf. /Mindszenty K. festőművész arc./

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Zsombolya Burghardt József

MDK

Hangulat a Dunán, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Zsombolya Burghardt József MDK

Herdáné Szüdi kegyelt, olf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

Zsombolya-Burghardt József [illegible]

Fleischer Antal zeneszerző arcképe, olf.

[illegible]csarnok 1915-16 téli tárlat

MDK

Zsombolya-Burghardt József

Herdáné Szüdi kegyelt. Of.

Képzőm. Társ. 1910/11. téli kiáll. kat. 46.l.

MDK

Zsombolya-Burghardt József

Hegyek alján /Mindszenty K. festőmüv.arc./
of.

KMTárs. 1912. tav. kiáll. 55.l.

Zsombolya-Burghardt József MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Zsombolya Burghardt József MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

MDK

Zsombolya-Burghardt József

Révérie. Olajfm.

Képzőm.Társ. 1912/13. téli kiáll. 68.l.

Festészet (1900-1919) – Önálló táblakép.

Zombolya-Burghardt: Velencei képek.
(Rossó?)

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. f. 777-782 l.

Nagy Tavassi Tárlat (Műcsarnok).

Gestérset (1900-1919) – Önálló Táblakép.

Zsombolya – Burghardt: Valencei Képek.

(Rezső?)

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. I. 777-782 l.

Nagy Tarossi Tárlat (Műcsarnok)

Zsombolya Burghardt Rezső ;festő

.

Párizsi részlet

- illusztráció -

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
174.

Zsombolya-Burghardt (Rezső ?)

festő

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. f. 777-782. l.

Nagy Tarossi Tárlat (Műcsarnok).

Zsombolya Burghardt Rezső MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Zsombolya Burghardt Rezső

MDK

Parisi részlet, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállítás

Zsombolya Burghardt Rezső

Párisi részlet, repr.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállítás

MDK

Zsombolya-Burghardt Rezső

Miss Grahame arcképe, of.

KMTárs. 1912. tav. kiáll. 55.l.

Zsombolya Burghardt Rezső MDK

Tragheto de S. Felice, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

Zsombolya Burghardt Rezső MDK

Francia nő, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

Zsombolya Burghardt Rezső MDK

Kilátás a Szajna partra, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Zsombolya Burghardt Rezső MDK

Árviz a Notre Dame körül, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Zsombolya Burghardt Rezső MDK

Szentmihályi tanyák, olf.

Mücsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Zsombolya Burghardt Rezső MDK

Téli hangulat, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Zsombolya Burghardt Rezső MDK

Miss Grahame arcképe, olf.

Mücsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Zsombolya Burghardt Rezső MDK

Párisi részlet, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

MDK

Zsombolya Burghardt Rezső

Párisi részlet. Olajf.

Műcsarnok, 1912. tav.kiall. 63.l.

ZSOMBOLYA BURGHARDT REZSŐ

Téli hangulat. Olajf.
Sz.-mihályi tanyák. Olajf.

KMT 1912.tav.kiáll.kat. 57.oldal

MDK

zsámbolyi Burghardt Rezső festőm.

465. Velence. J.l.j. Olf.

Árverési Közlöny.1929. ápr. 3.rk.sz. 26.l.

MDK

Zsombolya-Burghardt Rezső

Francia nő. Olajfm. Mgt.
Férfiarckép. " "

Képzőm.Társ. 1913/14. téli kiáll. 2
29.1.

KDK

Zsombolya Burghardt Rezső

Árviz a Notre-Dame körül /Hangulat/.,of.

KMF 1912. tav. kiáll. 53.l.

MDK

Zsombolya-Burghardt Rezső

Kilátás a Szajna-partra. Párisi külváros.of.

KMF 1912. tav. kiáll. 54.l.

MDK

Zsombolya Burghardt Rezső

A Műcsarnok háborus kiállitásan szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet,1914. 541-542.l.

Önálló táblakép - Tájkép

Zsombolya Burghardt Rezső:

Parizsi részlet

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
174.

ZSOMBOLYA HATZFELD

JIMBOLIA

E torontálmegyei mezővá-
ros vegyes céhének 1823-ban kelt
németnyelvű szabályai *) az ezüst.
műveseket is említik.

Die deutschen Satzungen
der gemischten Zunft dieser, im
Komitat Torontál gelegenen Ortschaft
aus 1823,* erwähnen auch Silberarbeiter.

---

* Orsz. Levéltár – Staatsarchiv, Budapest * (Liber Coehalium 636).

g műemlékei. A Műemlékek Ország-

arország műemlékei" címen elő-

ténészektől tartott előadások

idék, és Erdély minden nevezs-

l kisért előadások az "Uránia"

i kezdettel, kivéve a február

kezdődik. Az előadássorozat

Csányi Károly : Nyugatmagyar-

.-án Schulek János : Kassa és

-én Dr. Lechner Jenő : A Szepes-

16-án Möller István : Erdély

Láczay Fritz Oszkár : Brassó

k. - Belépőjegy ára : 30-80 fil-

Zsombolyai Burghardt József, festőmüv. MDK.

/:A Mücsarnok tavaszi tárlatán vett részt:/

"Hegyek alján"

Ország-Világ, 1912. 527.l.

Isombolyai Éva
divatterverő

Az Okisz modellek terveröje
Isombolyai Éva.

– : Egyszerű ruhalak, játékos ötletek.
Nők Lapja, 1978. augusztus 5 - 18. lap.

Zsombolyay Éva

Justin Julia és Zsombolyay Éva ruhatervehet készítettek maguk vartak és mutatták be.

—: Ruhák több-féle anyagból
Nők Lapja, 1978 március 11-18 lap

Szombathyné Éva
divattervező

Illusztráció

← : Ruhák többféle anyagból.

Nők Lapja, 1978. március 11 - 18 lap

Zsombolyai Mária

Emlitve

A megye képzőművészeti szakkörének
kiállítása Dolgozók Lapja
Tatabánya 1970. máj. 31.

ZSOMBOLYAI Mária festő

kiáll. Oroszlány, Városi Müv.Ház. 1992. márc. 13.

vek és nézők fesztelen csevegésébe. Az összkép mind a technikákat és anyagokat, mind a műfajokat és tendenciákat tekintve tarka s változatos. Ötletszerűbb munkák keveredtek kiforrottabbakkal, ingadozó színvonalon.

Míg az egyéni kiállítók festményeket, grafikákat, fotókat, szobrokat és objekteket mutattak be, addig a csoportok inkább installációkkal léptek a közönség elé. Az installációk területén mintha nagyobb lenne a kísérletező kedv, mint a festészet berkeiben, s ez utóbbi

vánják elkerülni az általánosan használt *szecesszió* kifejezést, ami véleményük szerint egyoldalú bécsi orientációt sugall.) Szemléletük szerint e stílus legfőbb értéke a *„nemzeti formanyelv"* megőrzése. Céljuknak megfelelően erre koncentrálnak azoknak az építészeknek a munkásságán belül is, akiknek fontos premodern épületeket is köszönhetünk.

A korszak több mint százhúsz jelentős és kevésbé ismert építészéről találunk a könyvben rövid élet-

Zsombolyai Mária 96.09.10.

HÍRLAP (Komárom - Esztergom) megyei hírlap **Megyei krónika**

Nyári mesterkurzus Majkon

Alkotás közben meglesett képzőművészek

Augusztusban immár negyedik alkalommal rendezte meg a majki malomban Juhász Attila fotóművész a fiatal tehetségeket felkaroló mesterkurzusát. A szűkös anyagiak miatt ezúttal csak heten érkeztek az ország különböző tájairól, illetve Szlovákiából is. Voltaképpen a tíznapos tábornak csupán a felét töltötték Majkon, a többi időben hazánk jeles képzőművészeinél vendégeskedtek és szereztek élményeket első kézből.

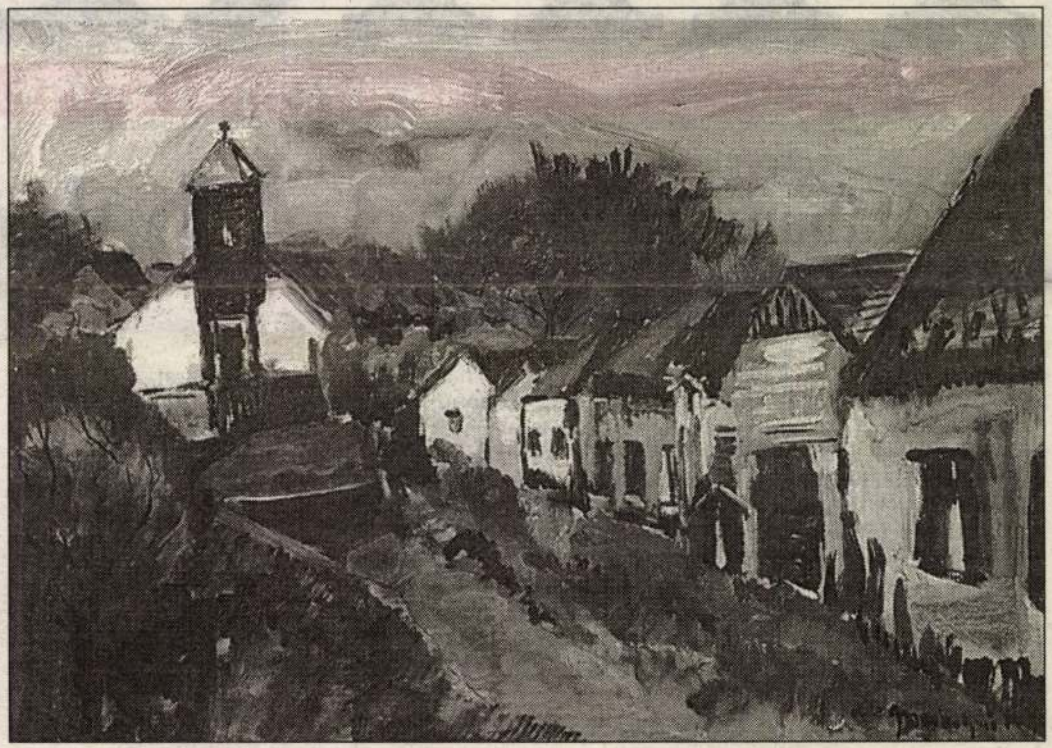

Zsombolyai Mária festménye: Oroszlány Ófalu

Meglátogatták *Sefcsik József* keramikus-szobrász-, *Buna Konstantin* festő-, *Józsa Lajos* szobrász-, *Töreky Ferenc* grafikus művészt. *Kis Iván* festőművészt és rajzfilmkészítőt egyenesen a Pannónia Rajzfilm Stúdióban „érhették tetten". A tánc című produkció készítése közben. *Melocco Miklós* szobrászművészhez a pilisjenői kőfejtőbe vezetett útjuk. A szlovákiai *Barton Závory Zoltán* festőművész-restaurátor, nyugdíjas oroszlányi tanár és *Keller Zoltán* nem kevesebbe avatták bele a művészpalántákat, mint hogy, hogyan történik egy templom belső freskóinak elkészítése eredeti, egyéni elképzelésekből. Mindezeken kívül számos túrán vettek részt, jártak a Magyar Nemzeti Galériában, a Mátyás templomban és még sorolhatnánk.

Majkra *Zsombolyai Mária* az akvarell és selyemfestés, *Bereznyei István* festőművész pedig az olaj technikájának titkait hozta el az érdeklődő fiatalok számára.

Mint *Modrián Vilmos* népművelő, a tábor egyik segítője elmondta, két hónap múlva bocsátják országjáró körútra az idei résztvevők alkotásait. Jövőre szeretnék meghívni valamennyi korábbi táborozót, s ez alkalomból egy album kiadását is tervezik, melyhez várják az adományozók segítségét.

(for)

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI

HÍRLAP

Ára: 22 Ft
Előfizetve: 20 Ft

I. évfolyam 135. szám

KÖZÉLETI NAPILAP

19

Tatabányára látogat az angol másodtitkár

Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzatának lesz vendége szeptember 11-én, szerdán Nagy-Britannia és Észak-Irország Egyesült Királysága Nagykövetségének másodtitkára, *Jo Beeson*, aki délelőtt kilenc órakor találkozik *Bencsik János* polgármesterrel. Tíz órakor a vendég kerekasztal beszélgetésen vesz részt az alpolgármesterekkel és a frakcióvezetőkkel, majd egy órával később a Gazdaságfejlesztő Szervezet vezetőivel tanácskozik. Délután két órakor a megyei szakszervezetek vezetői fogadják a nagykövetség másodtitkárát. A látogatásról részletesen beszámolunk majd.

Megyei Polgárőr Nap

A Komárom-Esztergom Megyei Polgárőr Szövetség az idén is megrendezi a már hagyományosnak tekinthető Polgárőr Napot. Szeptember 14-én, szombaton a kömlődi sporttelepre várják mindazokat, akik együtt szeretnének ünnepelni a megye polgárőreivel. Délelőtt 10 órakor nyitják meg az eseményt, majd ezt követően adják át az elismeréseket. Fél tizenegykor a mini ma-

A belső béke n

B. K. Anthony

Az athéni Szellemi Szabadegyetem tanára tartott előadást a tatai művelődési központban. Az érdeklődőknek Molnárka Klára mutatta be az egyetemet, amely közel háromezer helyen működik már a világon, így hazánkban is. Céljuk, hogy a belső béke megteremtésére megtanítsák a hallgatókat, akik térítésmentesen vehetnek részt az oktatásban.

B. K. Anthony Strano előadásában többek között elmondta, hogy az egész világ békét akar, harmóniára éhes, de az ember addig nem tudja megteremteni a külső békét, amíg az egyének nem érik el a belső béke állapotát.

Az emberi értékek nem mindig azonosak a társadalom által elismert értékek

Komárom-É. m. H. 1996. szept. 15.

Zsombolyai Mária

Végre otthon...

Zsombolyai Mária kiállítása Oroszlányban

Az oroszlányi Falu-Hagyományőrző és Kulturális Egyesület a helyi búcsú alkalmával a II. Rákóczi Ferenc Klub könyvtárban kiállítást rendezett az oroszlányi festőművész, Zsombolyai Mária alkotásaiból.

A Hírlap hasábjain már olvashattak egy nagyobb lélegzetű interjút, amit a művésznővel készített lapunk munkatársa. Akkor „Babi" – Oroszlányban sokan csak így ismerik – kicsit szomorúan mondta, hogy kevésszer adatik meg számára, hogy itthon, Oroszlányban mutassa meg festményeit, alkotásait. Bár nem Oroszlányban született, de tízéves kora óta ott él és a kiállítása nem messze szülei házától található.

A tárlatot, melyet szeptember 15-én *Modrián Vilmos,* a helyi Művelődési Központ és Könyvtár munkatársa nyitott meg, nagyon sokan megcsodálták. *Zsombolyai Mária* bátran mondható különlegesnek. Úgy fest, úgy bánik az ecsettel, hogy egy pillanat alatt a vászonra varázsolja mindazt, amit már egyszer megtapasztalt. Mindezek nagyon jól látszanak képein, lendületes ecsetkezelése, harsány és az anyaghatású színek kombinációja önfeledt örömet, jóságot sugároznak felénk.

Zsombolyai Mária és Modrián Vilmos a kiállításmegnyitón

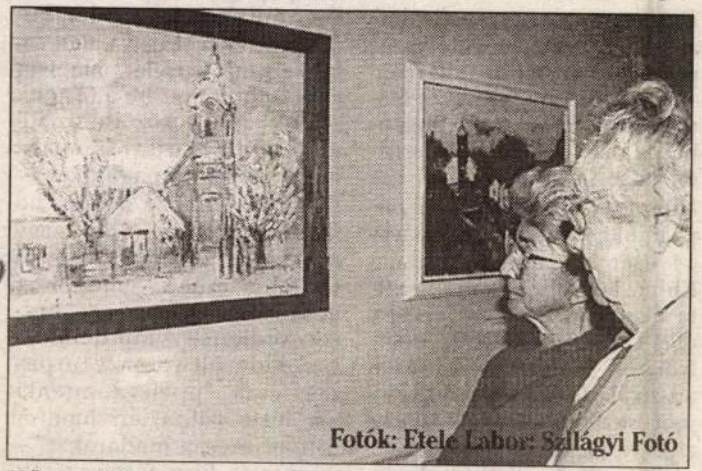

Fotók: Etele Labor: Szilágyi Fotó

Művésznő kedvenc témája Majk és Oroszlány utcái

Zsombolyai Mária

Zsombolyai Máriának két tanárát kell kiemelni. *Závory Zoltán,* aki még gyermekkorában foglalkozott vele és *Buna Konstantin* festőművész, kinek kurzusait, alkotótáborait a mai napig is látogatja. A művésznő első önálló kiállítása Esztergomban volt még 1968-ban, azóta szinte az egész országot bejárta, sőt festményei még külföldön is nagy sikert arattak.

– Mezei –

...emket?

Komáromi Kirendeltség

Komárom, Igmándi u. 45.
Katona József kirendeltségvezető
Telefon: (34) 340-532 vagy 340-143

Oroszlányi Kirendeltség

Oroszlány, Fürst S. u. 25.
Gőgh Miklósné kirendeltségvezető
Telefon: (34) 361–295

Tatai Kirendeltség

Tata, Erzsébet királyné tér 10.
Kiss Ernő kirendeltségvezető
Telefon: (34) 381–128

Tatabányai Kirendeltség

Tatabánya I. Népház u. 3.
Rózsa László kirendeltségvezető
Telefon: (34) 310-852
Fax: (34) 317-242

Dorogi Kirendeltség

Dorog, Mátyás kir. u. 1.
Borzné Romanek Etelka kirendeltségvezető
Telefon: (33) 331–537
vagy 331-448

Esztergomi Kirendeltség

Esztergom, Lázár V. u. 74.
Előd Csaba kirendeltségvezető
Telefon: (33) 316–355
Fax: 311-245

A kirendeltségek ügyfélfogadási rendje:
Hétfő – Péntek: 8.00–12.00

Legnapi lapszámunkban már hírül adtuk, hogy a szonyi vásártéren cirkuszsátrat építenek. Szeptember 17-én, kedden érkezett meg ide a Berolina cirkusz társulata. Az ország egyik legnagyobb utazócirkusza harminc kocsival és 50 tagú személyzettel érkezett Komáromba. Szeptember 19-én, csütörtökön este hatkor kezdődik az előadás, a műsorban légtornászok, zsonglőrök, illuzionisták, zenebohócok, lábzsonglőrök, drótkötéltáncosok, pónilovak, majmok, óriáskígyó, valamint perui fehérlámák szerepelnek.

A Tatabányai Közösségi Televízió szeptember 19-én, csütörtökön reggel kilenc órától élő egyenes adásban közvetíti Tatabánya város közgyűlését.

Szerkesztőségi ügyelet

Ha bármilyen ötlete, észrevétele, javaslata, információja van, amely közérdekű, mondja el nekünk!

Hívja fel lapunk hírrovatát szombat kivételével 8 és 18 óra között a (34)343-970-es vagy a (34)344-244-es telefonszámon.

Hírszerkesztőnk várja hívását.

○ Poén ○

Két anya beszélget. – Rettenetes – mondja az egyik –, a fiam iszik, dohányzik, állandóan lányok után jár.

– Na, én – szól a másik – e tekintetben boldog vagyok. Az én fiam csak tejet iszik, nem dohányzik, nők után sem fut, egy fillért sem költ.

– Hogy lehet az?

– Úgy, hogy az én fiam még csak kéthónapos.

Hamisított papagájért két év börtön

Hajfestékkel „alakított" egy ausztráliai férfi közönséges ausztráliai papagájokat egy ritka és értékes fajta egyedeivé, s ezért egy perthi bíróság két év szabadságvesztésre ítélte csalás miatt – jelentette a Reuter hírügynökség.

Denham Peiris hat ausztráliai zöld papagájt – amelynek párja 100 ausztrál dollárt ér – fahéjszínű hajfestékkel festett meg, minek következtében a madarak megtévesztően hasonlítottak a jóval ritkább gyűrűsnyakú indiai papagájokra, amelyeknek párja 14 ezer ausztrál dollárt ér. Ehhez képest elég olcsón adta őket: három párat cserélt el 21 más madárért, amelyeknek összértéke 28 ezer ausztrál dollár volt. Egy ismerőse azonban tájékoztatta a rendőrséget az ügyről.

Shane Drew állatkereskedő a Peiris elleni ítélet kihirdetése után újságíróknak elmondta: mindenesetre több tenyésztővel nézette meg a madarat, mielőtt rászánta magát a cserére, de mindegyiket megtévesztette a nagy trükk. Mikor aztán kiderült a csalás, maga a kereskedő is még egyszer megnézte a papagájokat jó alaposan, s – mint mondta – a hat közül egynek a szárnya alatt talált egyetlen tollat, amelyet csak félig fogott be a festék.

Drew azt is közölte az újságírókkal: Peiris – aki maga is tenyészt papagájokat – megúszta volna a dolgot, ha nem kísérel meg túladni egy negyedik hamisított páron is

„Fél év múlva – amikor az ausztráliai papagájok nyáron vedlenek – mindenképpen kiderült volna a turpisság, csak éppen mindenki azt hitte volna, én hamisítottam meg a madarakat" – jelentette ki a félrevezetett kereskedő.

ZSOMBOLYI MÁRIA

Selyem- és olajképek

Selyem- és olajfestményeket készít *Zsombolyi Mária*, akinek Pécsett a Gyöngyszem galériában nyílik tárlata április 3-án, 17 órakor. A megnyitón *Völgyi Melinda* színművész működik közre. Bevezetőt mond az oroszlányi művelődési központ munkatársa, *Modrián Vilmos*.

(1) DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1996 április 2

megvilágíthatnák az ábrázoltak kilétét, s egyáltalán a sor
olyan, genealógiai jellegű ciklusok jöhetnek számítás
karlštejni festett Luxemburgi-családfa IV. Károly
támpilléreinek és üvegablakainak Habsburg-genealógiáj
ábrázoló ciklusok, mint a német birodalomban szokás
utóbbiak legmonumentálisabb és a budai szobrok elhelye
példája Multschernek és műhelyének szoborsorozata az
azonban, hogy Budán ilyen, a birodalmi reprezentáci
valószínűbb, hogy a „császár és hét választó"-ciklus
viszonyait tükrözve, Budán Zsigmonddal együtt magya
előkelőit ábrázolták. Sajnos, talán örökre rekonstruálhat
minden bizonnyal Zsigmond magyarországi központos
lehetett. Aligha lehet véletlen, hogy a ciklus a legreprezent
alighanem ez építkezés befejezetlenségével függ össze, h

A budai terjedelmes portrészobor-sorozat összefügg
tagjainak együttes reprezentációjával kétségkívül olyan
forrásokkal lehetne alátámasztani. Ilyen típusú jelenség a
udvari művészet sajátos célú, a királynak és a hatalom gy
tanácsnak együttes reprezentációja fűződik 1408-tól a Sá
útján kapcsolódik elődjéhez, a keresztes köpenyt viselő,
formáinak megtartására szövetkező, 1326-ban alapított S
as alapítólevélben hangoztatott célkitűzés, a kereszté
Zsigmond leányági örökösödése biztosításának és
érvénytelenítésének leplezett célja húzódik meg. A Sá
formát ad a Zsigmondot támogató bárói liga érdekszö
Albert osztrák herceg örökségének rendezésével kapcsola
rendbe a hercegeket és velük egy sor osztrák előkelőt, a r
politikai érdekét szolgálja. Később, egészen eltávoloc

MDK

Zsombor István,

Vaszary János tanár növendéke, rajzokkal szerepelt a kiállitáson.

Az OMKK Főisk. Növ. Munk. kiáll. 1923 márc.18-25. Kat. Ernst Mus. 19.1.

MDK

Zsombory Erzsébet, festö
Kolozsvár.

556. Tavasz. Olf.

Bp.Mücs.-"A Magyar Müvészetért." Képzöm.Kiáll. 1942. jun.6.-22. Kat. 21.1.

MDK

Zsombory Erzsébet Szamosujvár

Beszámoló a rajztanárok nyári továbbképző tanfolyamáról. Rajzoktatás. 1943. 9.sz. 66 l.

MDK

Zsombory Erzsébet festő

a Szövetkezet művésztagja

Szász B: Kolozsváron megalakult az Erdélyi Képző-
művészek Szövetkezete. Függetlenség, 1940, okt.
2o. 5 l.

MDK

Zsombory Erzsébet

Tél Kolozsvárott

KMTárs 8o éves jub. kiáll. 1941. febr. 25 l.

Zsombory Erzsébet

rajztanár

Szamosújvár

l. Rajzoktatás

1943. IV. évf. 9. n.

66. l.

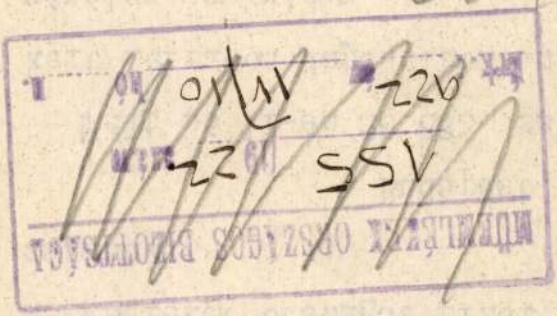

40.948-1922. szám.

III/a.

A Műemlékek Országos Bizottságának,

Budapest.

Múlt hó 11-én 26.683. sz. a. kelt leiratom kapcsolatában visszavárólag megküldöm.

Budapest, 1922. április hó 5.

A miniszter rendeletéből:

Rónay

miniszteri tanácsos.

Zsombory Erzsébet

Tél Kolozsváron
c. festménye repr.

Művészet · 1941. 38. n.
28. l.

T. 4487.

RKISCH CROATIEN; SCLAVONIEN és
rbir oder Türkisch Gradisca tér-
SERVIEN UYPALANKA-val és RAMA-
AN von ORSOWA-val szemlélhető
gyik iránytüvel van jelezve.

. Trattnern K.K. Buch.
CHEZ JEAN THOM Nob. de TRATTNERN

rl. 20.4 : 24.3 cm.

Zsombori Erzsébet

festő

vod

Szász Béla:

Kolozsváron megalakult az Erdélyi Képrömüvészek Szövetkezete, Függetlenség

1940. okt. 20.

Zsombory Erzsébet MDK

Tavasz, olf.

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Zsombory Erzsébet

Sikátor

Miskolc 1942 [illegible] kiállítás

Müvészet 1941.
VI. é. 38 sz. 28 l.

Zsombory Erzsébet: Tel Kolozsvárott.

M.D.K.

Zsombory Erzsébet

"Kolozsvári festőnő sikere Pesten" cimmel beszámoló a müvészről. Első kiállitását 1940-ben a kolozsvári Nemzeti Kaszinóban rendezte. Egy évvel később az Országos Képzőmüvészeti Társula kiállitásán szerepelt "Tél Kolozsvárott" c. müvével. A Mücsarnok Tavaszi Tárlatán "Sikátor" c. majd a "Magyar Müvészetért" c. kiállitáson "Tavasz" c. képével vett részt. "Zöldkendős cigánylány" c. képének repr.-ját hozza a lap, a valamint a müvészről készült fényképfelvételt.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. nov.25-dec.1. V.évf 49.sz. 52. lap

Zsombori Erzsébet

Herédi Gusztáv:

P. ZSOMBORI ERZSÉBET képeiről.

Utunk, XXXII.évf. 30./1500./su. 1977. julius 29. 7.old. 1 kép.

Zsombori Erzsébet selyemre festett képeiből nyílt kiállítás Bonyhádon. Képünkön a művész Virágot Fanninak című munkája. A tárlat február 23-ig tekinthető meg a művelődési központban.

Magá

Közel két éve tárták fel a bo
hádi egyes iskola mellett, a
épületszárny építésénél a vá
régi temetőjét. Ezt az 1780
években zárták be, s ekkor a
rület egy részét megkapták
irgalmas nővérek, akik kór
zat építtettek ide. A két év
ezelőtti feltárások ide
gyógyszeres üvegcséket is
láltak a föld mélyén. A nap
ban magánpatika nyílt ugy
ezen a helyen. (A sors próbá
ismételni önmagát?)

— Két éve született a pat
létrehozásának a gondolata
mondja Szolnokiné Erős Ol
a patika egyik tulajdonc
Bonyhádon ugyan működ
már két gyógyszertár, de a
mindig nagyon zsúfoltak. Ez
úgy éreztük, hogy ez oly

Polgármesterek ha találkoznak

Döbröközön találkozott tegnap tizennégy Dombóvár környéki település és a város polgármestere, hogy közös feladataikról, problémáikról, azok megoldási lehetőségeiről cseréljenek véleményt. A találkozó nem csak információcsere volt kiválóan alkalmas, hanem létrejött az a társulás is, amelynek fő célja, hogy hatékony szakmai segítséget nyújtson a társulásban részt vevő települési önkormányzatok feladat– és hatáskörébe tartozó közszolgáltatások, ellátási feladatok gazdaságosabb és teljesebb megvalósításához, a működtetés biztonságos feltételeinek megteremtéséhez. Az együttműködés főbb területeként egyebek mellett a kisvállalkozások segítését, a térség munkaerő helyzetének javítását, az oktatási alapfeladatok biztonságosabb ellátását, az egészségügyi szolgáltatások közös fenntartását nevezték meg. A találkozón, az 1996. évi költségvetés önkormányzati kihatásairól tartott előadást Kálmánné Csák Zsuzsanna a Pénzügyminisztérium tanácsosa, s jelen volt dr. Szabó Imre, a térség országgyűlési képviselője is. Szabó István, a találkozónak helyet adó Döbrököz polgármestere úgy fogalmazott, hogy a találkozónak az is célja volt, hogy egymás kárából is tanulva elkerülhessék az esetleges hibás döntéseket. Erre példaként a HTO kompenzációt hozta fel, hiszen a tizenöt település tizenöt féle módon járt el.

ZSOMBORI ERZSÉBET
1996. aug. 3.
Kelet-Magyarország

napkelet

TÁRLAT

Zsombori Erzsébet kiállítása

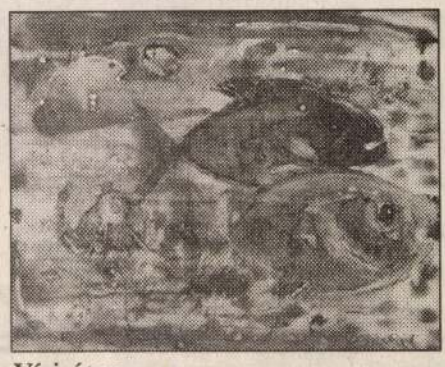

Vízi úton

Selyemre festett lírai kiáltványoknak nevezte valaki Zsombori Erzsébet képeit. S ebben a megállapításban nagy-nagy igazság rejlik. Nemcsak azért, mert a festőművész elemi erővel vonzódik a tájhoz, az évszakok váltakozásához, s ezért nem tagadhatná el a lírai szemléletet, hanem azért is, mert a szépség megmutatásának alázatában benne rejlik egyfajta harciasság is.

Zsombori Erzsébet 1949-ben a Kolozsvár melletti Bonchidán született. Itt szívhatta magába a tájhoz való kötődését is.

Az a sirály lát a legmesszebbre, amelyik a legmagasabban röpül — olvasható a Sirály című képen. Zsombori Erzsébet művészete megadja nekünk azt a lehetőséget, hogy egy kicsit föntről lássuk azt a világot, amelynek szépségei mellett elmegyünk.

Ősz

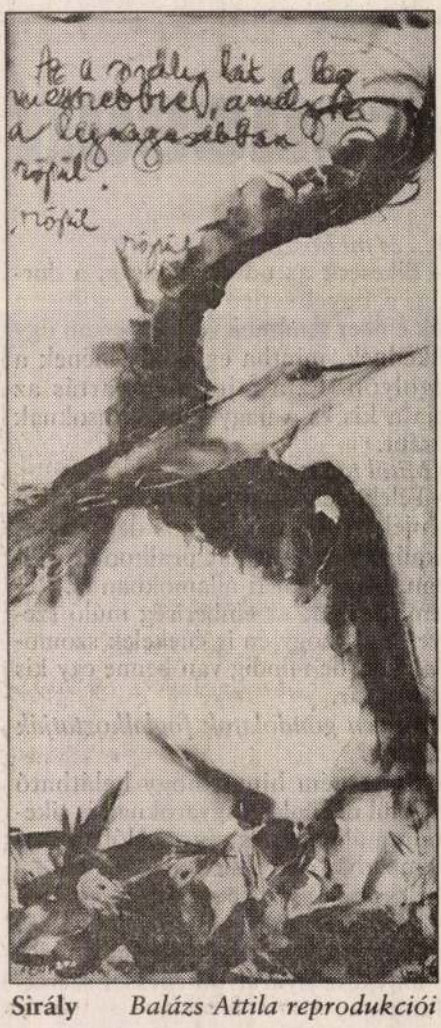

Sirály *Balázs Attila reprodukciói*

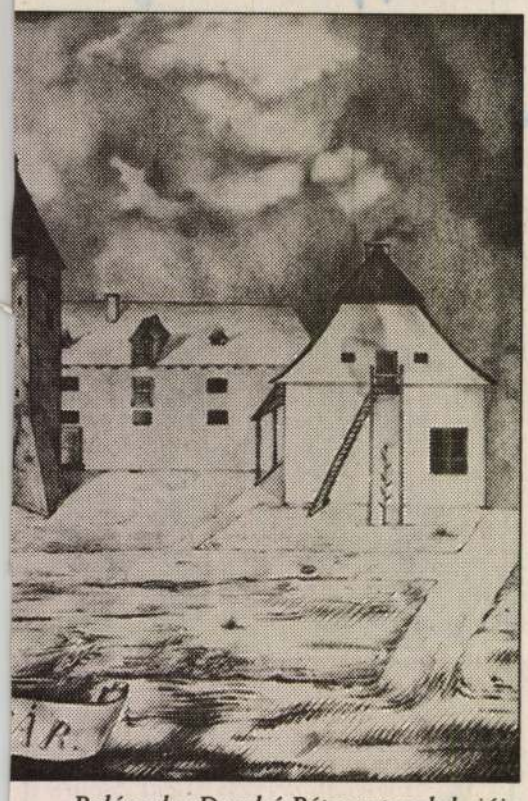

Belánszky-Demkó Péter reprodukciója

erősen kiforgatta az épületet reneszánsz jellegéből. Az eredeti kőkeretek azonban szerencsére nem pusztultak el teljesen, mert egy részüket a nyílások befalazásánál és a falvastagításnál felhasználták.

Mindezek után már csak egy jelentősebb építkezés történ: A XIX–XX. század fordulóján, 1896-ra a millenniumra készülve gróf Vay Ádám tataroztatta az épületet, a homlokzatot újra vakoltatta, a kastély belsejében új ajtószerkezeteket helyeztek el, ekkor készült el az új falépcső, a tetők új zsindelyfedése. Mindez nem változtatott az épület külső képén, inkább kényelmessé, lakályossá tette. Ugyancsak Vay Ádám készíttette el a második emeleti nagyterem mennyezetfreskóját Lohr Ferenc festőművésszel, mely az 1396-os nikápolyi csatát ábrázolja, s ahhoz is hozzájárult, hogy 1897-ben még mindig a millennium jegyében, Szabolcs vármegye a kuruc szabadságharcra emlékező táblával jelölje meg a kastélyt. 1906-ban kuruc Vay Ádám hamvainak hazahozatalakor és temetésekor már ebben a megújított kastélyban fogadta a család a vendégeket. Ezen építkezési periódus végén, századunk 20-as éveiben történt meg a víz bevezetése, WC-ülőkék kialakítása, s az eddig földszintes szomszédos magtár és konyhaépület vendégházzá való átalakítása.

A II. világháború után a kastélyt mint állami tulajdont a község vette kezelésbe. Az épületben helyezték el az óvodát, a napközi otthont, két tantermet, az orvosi rendelőt, az orvoslakást és a borbélyműhelyt. Az épület műemléki helyreállítása az 1960-as kutatás-feltárás után 1961–1962 között történt meg, s 1964. október 4-én ünnepélyes keretek között nyitotta meg kapuit a kuruc Vay Ádám nevét viselő múzeum.

Bene János

csúcson

❒ *... és mi bőszíti?*

— Elkeserít az udvariatlanság, a durvaság, a figyelmetlen vezetési stílus, a másik ember semmibe vevése. Sokan úgy viselkednek, mintha egyedül élnének a földgolyón. Ez a fajta magatartás az alapja a kis és a nagy konfliktusoknak egyaránt.

❒ *Mitől tart?*

— Félek, nehogy valami jóvátehetetlen történjék velünk. Általános depresszió, apokaliptikus hangulat uralkodik a világban, még a jóléti államokban is. Remélem, ez csak az emberiség múló szeszélye. Igaz, hogy én is énekelek szomorú dalokat, de mindig van benne egy kis reménysugár.

❒ *Milyen gondolatok foglalkoztatják manapság?*

— Szeretném hinni, hogy belátható időn belül nekünk, magyaroknak is sikerül talpra állnunk, és végre valóban szabad emberhez méltó módon élhetünk.

❒ *Milyen tervei vannak a közeljövőre?*

— Befejezzük az igazán új dalok, a 28. lemez zenei felvételeit, és életemben először az egész nyaratot pihenéssel szeretném tölteni.

Viktória Gábor Péter

Jegyek kaphatók:
Szabad Tér Jegyiroda: 1136 Bp., Hollán E. u. 10. Tel.: 340-4883
Színházak Szervező Irodája: 1092 Bp., Ráday u. 9. Tel.: 215-4647
már ismert jegypénztárakban, valamint a helyszínen

929 STAR RADIO
SUZUKI ÁSZ
Roland
SZABAD TÉR SZÍNHÁZ

Tisztelt Támogatóink,

ezúton köszönjük, hogy 1997. évben a HOSTIS Idegenforgalmi és Nemzetközi Gazdasági Szakképzési Közalapítványunk számára felajánlott személyi jövedelemadójuk egy százalékát, összesen 1 324 261 Ft-ot.

Közalapítványunk a támogatást az alapító okiratban meghatározott alaptevékenységének megfelelően az alábbiakban ismertetett közhasznú célokra használja fel:

• Tanulmányi ösztöndíjak juttatása kimagaslóan dolgozó, versenyben szereplő diákok jutalmazása	154 000 Ft
• Idegen nyelvek tanulásához szükséges szakkönyvtár létesítése	205 914 Ft
• Tanulók tanulmányi kirándulásának támogatása	496 137 Ft
• Tanulók kulturális és sporttámogatása	468 210 Ft
összesen:	**1 324 261 Ft**

HOSTIS Közalaptvány

Hozamgarancia Nyíltvégű Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke

7 243 415 984 forint

Egy darab befektetési jegyre jutó érték

1,424613 forint

A Lokomotív Nyíltvégű Részvény Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke

1 969 987 181 forint

Egy darab befektetési jegyre jutó érték

1,162917 forint

A Családfa Nyíltvégű Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke

177 391 581 forint

Egy darab befektetési jegyre jutó érték

1,030348 forint

rült. Őrizetbe vették őket. Felmerült, hogy több hasonló rablás is a számlájukra írható.

A SZEMÉTSZÁLLÍTÁS augusztus 20-i menetrendjét elkészítette a Fővárosi Közterület-fenntartó Rt. E szerint augusztus 15-én, szombaton az egyébként is szombaton esedékes területekről, továbbá az elszállítási szerződéssel rendelkező intézményektől, gazdasági társaságoktól viszik el az összegyűlt hulladékot. Augusztus 20-án, 21-én, 22-én a megszokott időrendben szállítják el a szemetet; 23-án, vasárnap csak a kórházakból és a szállodákból viszik el a hulladékot.

ELHUNYT Zombory Éva grafikusművész életének 71. évében, hosszú betegség után. A Munkácsy-díjas művész, számos magyar bélyeg tervezője temetését családi körben tartják.

forgalmasabb helyén, a Kossuth Lajos sugárúton van. A megyei főkapitány 100 ezer forinttal jutalmazza azt, aki használható információval segít kézre keríteni az elkövetőt.

TELJESEN KIÉGETT két személygépkocsi Budapesten, az Europark bevásárlóközpont parkolójában kedden a késő délutáni órákban. A tüzet pár perc alatt eloltották, de a két autó annyira kiégett, hogy típusukat később sem tudták megállapítani. Egyelőre a tűz oka sem ismert. Az eset következtében három, a közelben álló személykocsiban is keletkezett kár, ennek pontos nagyságát azonban még vizsgálják. Személyi sérülés nem történt.

TŰZGYÚJTÁSI TILALMAT rendeltek el országszerte. Az intézkedést a száraz, forró időjárás indokolja.

gaj két családi [illegible]
országi Duisburgban, amikor izgatott rikácsolásával éjnek évadján felkeltette gazdáit, mert az embereknél előbb megérezte a szagot, amelyet tűz okozott a kétlakásos ikerházban. A papagáj gazdái álmukból ébredve maguk is előbb az égett szagot érezték meg, majd rájöttek, hogy tűz van, s idejében biztonságba tudták magukat helyezni. A ház egyébként porig égett.

A GÉNMANIPULÁLT élelmiszerek veszélyesek lehetnek az emberre nézve – ezt állapította meg legújabban egy brit tudományos kutatás. A hír ismertté válása után felerősödött Nagy-Britanniában a génmanipulált élelmiszerek betiltására irányuló követelés. A Nagy-Britanniában eladásra kerülő élelmiszerek a tartósítás érdekében mind nagyobb számban tartalmaznak idegen géneket.

Magyar Nemzet 1998 VIII. 12.

tal, a minap pedig a helyi OTP-bankfiókban „elsíbolt" pénzek borzolták fel a betétesek idegeit. Az eddigi vizsgálatok szerint a pénzintézet dolgozói kisebb összegeket könyveltek el – táplláltak be a számítógépbe –, mint amennyit a nem éppen gazdag kisváros lakóinak betétkönyvében elismertek.

Lapunk értesülése szerint négy OTP-s dolgozót már kihallgatott a rendőrség gyanúsítottként, s voltak, akiknél házkutatást is tartottak. Úgy tudni, a pénzintézet dolgozói közül többen is beismerték a sikkasztást, ám a rendőrségi nyomozás még korántsem ért véget. Eddig 8,5 millió forint hiányt mutattak ki a Siófoki Városi Rendőrkapitányság gazdaságvédelmis nyomozói, de a betéteseket érő kár végösszege csak a rendőrségi vizsgálat befejezése után válik ismertté.

az önkormányzat dolgozói és a kisváros lakói körében nem okoztak különösebb pánikhangulatot az OTP-ben történtek. A pénzintézet megyei igazgatóságán nem kaphattunk tájékoztatást, mert, mint az illetékes bankvezető elmondta, ilyen ügyekben kizárólag az OTP-bankközpont jogosult az újságírók kíváncsiságának kielégítésére. Az OTP Somogy megyei igazgatóságának ügyvezetője azonban hozzáfűzte: sajnálatos, hogy a tabi esetről beszámoló rendőrségi közleményekben nem szerepel a károsultakat megnyugtató azon mondat, mely szerint a veszteséget elszenvedt betétesek valamennyien hozzájutnak a pénzükhöz.

A hűtlen kezeléssel gyanúsított tabi OTP-sek ellen az eljárás folytatódik, a károsultak a Siófoki Városi Rendőrkapitányságon tehetnek bejelentést. **(gulyás)**

Kínába. Am a repülőgépen, autón, buszon utazó turisták óriási tömegétől eltérően ő gyalog teszi meg a tízezer kilométert, tervei szerint két év alatt.

A 34 éves Philippe *Valéry* a nagy utazók, s különösképp

országon, Magyarországon, Románián, Bulgárián, Törökországon, Iránon, Türkmenisztánon, Üzbegisztánon, Kirgízián át – Kínába gyalogol az egykori karaván útját követve, írja az MTI.

Kigyulladt a gép, majd a szálloda

Bajos belga vakációkezdés

BRÜSSZEL – Felhőtlen dél-tengeri nyaralásnak ígérkezett, néhány órán belül egymást érő izgalmak stresszévé fajult hétfőn több mint száz belga idei vakációkezdése. A tenerifei paradicsom felé indulva a felszállást követően több utas is apró lángcsóvákat vélt felfedezni a Boeing bal oldali motorjánál. Szakértők utóbb cáfolták, hogy kigyulladt volna a motor, ám annyi bizonyos, hogy a gépnek ez az egysége sehogy sem akart indulni.

Mivel aznapra már nem adódott repülő, egy antwerpeni szállodában helyezték el a hoppon maradt nyaralni vágyókat, akik azonban itt sem sokáig pihenhettek: az éjszakai órákat tűzriadó zavarta fel, és perceken belül mindenkit evakuálni kellett a hotelből. **(fóris)**

mikroalgák) a napfény energiáját felhasználva szerves anyagot állítanak elő. A folyamat az emberiség jövőjének, túlélésének alapja, hiszen ez látja el táplálék-

megnyitó előadást H. *Michel*, Nobel-díjas tudós tartja, aki éppen a fotoszintézis témában kapta a legnagyobb tudományos elismerést 1988-ban. **(hankó)**

TÁBLA A FALON

Zsirai Miklós

Ritkán emeljük tekintetünk szemmagasság fölé az utcán, ritkán vesszük észre az emléktáblákat, olyat, amilyen a II kerületben, a Bimbó utca 10/a számú ház falán látható.

Ebben a házban élt
Zsirai Miklós (1892–1955)
akadémikus, egyetemi tanár,
nyelvünk finnugor rokonságának nemzetközi hírű kutatója

Egyetemi tanulmányait 1912-ben kezdte Budapesten, mint Eötvös-kollégista, de csak 1922-ben szerezhetett diplomát, mert az első világháborúban hadifogságba esett, és csak 1920-ban térhetett haza Szibériából; 1932-ben lett egyetemi tanár, majd a finnugor intézet vezetője, s a Magyar Nyelvtudományi Társaság elnöke. A Nyelvtudományi Közleményeket 1935 és 1953 között szerkesztette, 1949-ben Kossuth-díjat kapott. Kiadta Reguly Antal és Pápay József osztják gyűjtésének egy részét. **(v. s.)**

Zsombory József

Eötvös József: "Éljen az egyenlőség" c. vigjátékát Galamb Sándor átdolgozásában bemutatta a Nemzeti Szinház.
Ujházy György a darabbal azonos cimü kritikájában igen nagy elismeréssel nyilatkozik Nagyajtay P. Teréz jelmezeiről és Zsombory József szinpadképeiről.

Néhány jelmezt a szereplőkkel bemutat a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1938. okt. 22. XII. évf. 43. sz. 4-6. lap.

Zsombory József

Tamási Áron: "Énekes madár" c. szindarabjának a Nemzeti Szinházban bemutatott előadásához Zsombory József tervezte a szinpadképeket és Nagyajtay P. Teréz a kosztümöket.
r.a.: "Énekes madár" c. kritikájában elismeréssel ir a két müvész munkájáról.

Délibáb, Bp. 1939. szept. 23. XIII.évf. 38. sz. 2-3. lap.

M.D.K.

vitéz Zsombory József

A Nemzeti Szinházban Tamási Áron: "Énekes madár" c. székely népi játékának előadásához tervezett diszleteket.

A Fővárosi Szinházak müsora c. rovat
Film Szinház Irodalom. Bp. 1939. nov. 15-22.
II. évf. 46. sz.

Zsombory József MDK

diszlettervező

Budapesti Hirlap 1937. dec. 7.
Ellák.

Zsombory József

— **Bajai művészek kiállítása Szegeden.** *Szegedről* jelenti *Az Est* tudósítója: Érdekes kiállítást rendeztek Szegeden a vitézi székház nagytermében. A bajai művészek nemrégen alakult társasága rándult át *Szegedre*, hogy a szomszéd nagyvárosban bemutassa törekvő művészeinek alkotásait. Dr. *Pusztás* Dezső bajai helyettes polgármester ismertette megnyitó beszédében a kiállítás jelentőségét, majd dr. *Tóth* Béla polgármesterhelyettes Szeged nevében megnyitotta a kiállítását. Színes, gazdag és érdekes anyagot mutattak be a tárlaton a tehetséges bajai festők, szobrászok és iparművészek: vitéz *Zsombory József*, *Szabegyi* Gyula, *Balogh* S. Károly, *Ceglédy Nagy* József, *Dercsényi* Aladár, *Erdős* János, ifj. *Miskolczy* Ferenc, *Puskás* Kálmán és *Szommer* Géza. Bajai művészeinek szegedi kiállítását várospropagandának és idegenforgalmi ismertetésnek is felhasználja.

193

Est 1936 XI. 27

vitéz Zsombory József

• **Bajai iparművészek Szegeden.** A bajai iparművészek szegedi kiállitását a közönség nagy érdeklődésę mellett nyitotta meg *Tóth* Béla helyesttes polgármester. A kiállitáson különösen vitéz *Zsombory* József, vitéz *Derzsényi* Aladár és *Czeglédy Nagy* József sok szép iparművészeti tárgya aratott elismerést. A bajai iparművészek kiállitása iránt Amszterdamból is jelentkezett érdeklődés egy ott rendezendő kiállitásra.

M.936.XI.29.

Zsombory József

Iperman. Kiáll. okon majdnem
éventeint nerepel

Mistolczy Ferenc
Baja képrőművénete a XX sz-
ban. kézirat, MDK - C = 11,

599/2

10 l.

ZSÓRI BALOGH ERZSÉBET

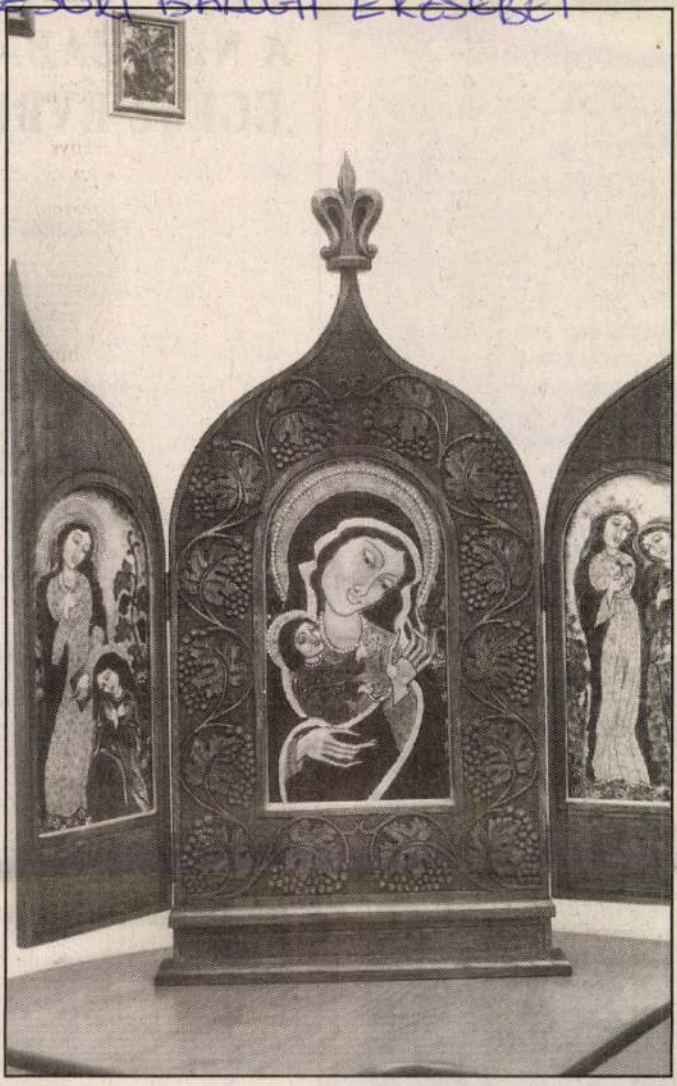

Zsóri Balogh Erzsébet tűzzománcairól sugárzik egy emberségesebb, természetes világ dinamikus egyensúlya, harmóniája, melyben az erők nem egymás ellen, hanem egymásért dolgoznak. M... Nő tiszteletére tanítanak. A nőére, aki ma... séges másságot, a lelket, az... retetet, a csa...

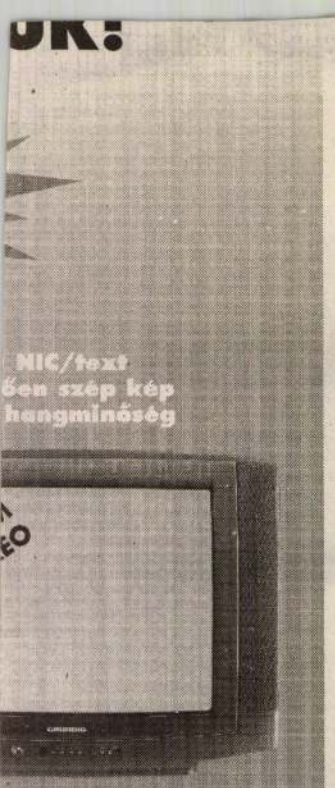

lack-Line D színes képcső
reó
text
elvű OSD
s programkeresés (ATS)
képformátum-átkapcsolási
z AV csa kozón keresztül
neracsat z előlapon
epcső

Levélcím: 1960 Bud

A NÉPSZABA
EGÉSZ ÉVBE

Felkészítés ny

Kríz
Trén

A kétnapos (p

QuarkX

Kiadványszerkesz

A

Alapfokú

Winc
24 órás tanfol

Mark

A marketing alapfoga

Az üzleti kommunikáció szaka

A

kapcsolatok kialakítá
ók: Bíró Pét

A

...magaban hordozza a bensőséghy Ferenc Megyei Könyvtár első emeleti olvasótermében tekintheto meg

Jószem Vrdnicze

FOTÓ: TARPAI ZOLTÁN

1998. 05. 06

Zsombory József

Mária Y:

Budapesti Hírlap
1937. dec. 7.

Ellák

A Nemzeti Színház ünnepi előadása.

A kormányzó névünnepe alkalmából a *Nemzeti Színház, Harsányi* Kálmán *Ellák*-ját ujította fel: a magyar irodalomnak tíz esztendő óta pihentetett gyöngyszemét.

Az ünnepi estén ünnepi érzés volt találkozni a kiváló költő szellemével, történelmi fényű, történelmi kort sugárzó alkotásával. Élvezet volt gyönyörködni színpompás magyar stilusában s a gördülő versszorok mögé rejtett szerkeze szilárdságában, az izzó dialógusok és egymásba torlódó események feszültségében. Költő-architektus építette fel nemes anyagból ezt a darabot az emberi lélek mélységeibe pillantó szemmel, de egyszersmind igazi történelem szemlélettel is.

Élmény volt Ellák küzdelmét látni a lelkét szinte pergőtűz alá fogó események alatt, megrázó harcát az egyéni sorsot és a birodalom sorsát eldöntő két irányzatnak s érezni a mély tragikumot; amikor az egyéni boldogság diadalt ül a birodalmat irányító hatalom felett, elvész a birodalom és csillagos ködbe hull az egyén boldogsága is. *Attila* és fia *Ellák*, két hun-kovakő szikrázik, füstölög, ég és lobog az öt felvonás során, a nemzet sorsát évezredek befolyásoló küzdelemben. Tíz esztendő, a tragédia bemutatója óta, a darab nemhogy leheletnyit is vesztett volna színéből és erejéből, sőt színesebb és gazdagabb lett, bizonyítva, hogy tíz esztendő előtt a magyar történelmi dráma irodalma valóban monumentális művel gazdagodott.

A színház teljes felkészültséggel állott az elhunyt szerző szellemének szolgálatába, kitünő szereposztással és massziv rendezéssel méltó keretbe foglalta a tragédia értékeit.

Attilát *Kurtz* József ábrázolta acélos keménységgel, monumentális drámai erővel és fénnyel. *Ellák*, Timár József sistergően forró játékában kapott művészi megszemélyesítést: fiatal párduc volt, ugrásra kész és végzetesen rövidlátó. Hildegund szőke szépségét, a galambmezt öltő szerelmes vércselelkiségét *Tőkés* Anna vetítette magával ragadó művészettel, míg *Ellák* anyját, *Rékát T. Mátray* Erzsi alakította intellektusának klasszikusan szárnyaló erejével, fojtott keserűségtől pattanásig feszülő indulattal. Igen jó és közvetlen volt Csaba szerepében *Ungváry* László. A kisebb szerepeket *Kovács* Károly, *Forgách* Antal, *Hosszú* Zoltán, *Rubinyi* Tibor, *Pataky* József, *Bodnár* Jenő, *Bartos* Gyula, *Ónody* Ákos, *Matány* Antal, *Nagy* Teréz, *Gobby* Hilda, *Pásztor* János és *Szabó* Sándor játszották kitünően. A szereplők hosszú sora végén külön emeljük ki *Lukács* Margit poétikus, rajongó Mikolt-ját.

A stilusos, egészben és részleteiben egyaránt egységes művészi rendezés érdeme *Barsy* Ödöné, aki mint vendég volt a tragédia kitünő játékmestere. A szép és hatásos díszleteket vitéz *Zsombory* József, a jelmezeket teljes korhűséggel, nyilvánvalóan mély és gondos tanulmány alapján a szerző árvája, *Harsányi* Klára tervezte feltünést keltő művészi érzékkel.

A tragédia előtt vitéz *Somogyváry* Gyula remekbeírt köszöntőjét *Uray* Tivadar mondta el nemes egyszerűséggel, a közvetlenség és hódolat mélyről fakadó hangján. A rendkívül díszes nézőtér felvonásközönkint és a darab végén sokszor hívta lámpák elé a szereplőket.

MÁRIÁSS IMRE

Csoóri László

Sárga part repr.

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
1973. jul. 22 – szept. 2[illegible].

Zsombori László

Műterem repr.

Zsombori László festőművész
kiállítása Medvyánszky Tv.
Bp. 1974.

Zsombori Károly

Túlsó part repr.

Zsombori Károly fotóművész
kiállítása Medgyaszay Terem
Bp. 1974.

Zsombori László

Sárga pat 34x70

Leány ékszerrel 91x54

Zsombori László festőművész
kiállítása Medvyánszky T.
Bp. 1974.

Zsombori Károly

Lebontott házak - repró

Zsombori Károly fotóművész
kiállítása Medgyaszay Terem
Bp. 1974.

Zsombori László

Túlsó part 13x90
Két madár 34x70

Zsombori László festőművész
kiállítása Medunyánszky L. T.
Bp. 1974.

Csombori László

Találkozás iikonnal 70×90
Lebontott házak 71×82

Csombori László festőművész
kiállítása Medgyaszay K.T.
Bp. 1974.

Zsombori László

Lehártó 70x90
Műterem 80x83

Zsombori László festőművész
kiállítása Medvyánszky L.T.
Bp. 1974.

Zsombori László

Találkozás ikonnal repr.

Zsombori László festőművész
kiállítása Medgyánszky T.
Bp. 1974.

Zsombori László

Tükör	80×50
Csend	49×69

Zsombori László festőművész
kiállítása Medgyaszay T.
Bp. 1974.

Zsomboori László

Hajnal 64 x 84
Csendélet 80 x 50

Zsomboori László festőművész
kiállítása Medgyaszay T. Pgy.
1974.

Zsombori László

Alsnyék és torzó 50x52
Tópart 55x81

Zsombori László festőművész
kiállítása Medgyánszky T. Bp.
1974.

Szombori László

Virágok	42 x 51
Tépzelő III.	85 x 41

Szombori László festőművész
kiállítása Medgyaszay T. Bp.
1974.

Zsombori László

Lelet 92x51
Hideg fáj 40x56

Zsombori László festőművész
Kiállítása Medgyánszky T. Bp.
1974.

Zsombori László

Fehér táj 58 x 85
Tükör 71 x 80

Zsombori László festőművész kiállítása Medgyánszky T. Pap. 1974.

Zsombori László

Elhagyott roba 156 x 80
Tél 60 x 100

Zsombori László festőművész
kiállítása Kecskeméten T. Pg.
1974.

Zsombori László

Fények	79 x 100
Sárga Tisza	50 x 100

Zsombori László festőművész
kiállítása Medgyánszky T.
Bp. 1974.

Zsombori Lánló

Napraforgó 47×32
Nádas 61×69

Zsombori Lánló festőművész
kiállítása Medugánoky T.
Bp. 1974.

Somlói László

Két folyó 71 × 86
Barokk házak 44 × 49

Somlói László festőművész
kiállítása Medgyaszay T.
Bp. 1974.

MDK

Zsongor Ágoston MESzHART tisztv.

Pécsi és bonyhádi Képzőm.Szabadiskolák kiáll. /66/. Pécs 195o. máj.

MDK

Zsorbák Ferenc

V. Orsz. Iparm. kiáll. Mücs. 1965.

Zsóry Irén

Kisplasztikus

1930–31

Iparm. Isk. Évk.

1930–34. 46. l.

tergom vármegye . . . Bp. é. n. 43. l. — Lepold—Homor 73. l. — Gerevich PA, 198. l. — Lepold: Adatok 2. l. — Divald: A magyar iparművészet története. Bp. 1929., 103. l. — Genthon: AZEFK, 11. l. (11. kép.) — Lepold—Lippay VI. tábla. — Lepold Katalógus 37. sz.

ÚRMUTATÓ, (250. kép)

aranyozott ezüstből, toronyszerű baldachinos építmény, szobrocskákkal. Magyar munka a XV. század végéről. Vésett szára, gombja és nyolckarélyos talpa a talpon bevésett felirat szerint 1634-ből. A talp peremén elmosódott SI mesterjegy, talán nagyszombati. — Magassága 67·5 cm.

Várdai Pál prímás birtokából.

Először az 1553-as leltárban.

Bock 139—140. l. — Árvízkárosultak, 1876., 46. l., 1526. szám. — Dankó 81—82. l. (Képe XIX. tábla.) — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ, XIV., 1880., 288. l. — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 362. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'Art Chrétien, XIV., 1881., 164. l., XV., 1881., 208—209. l. — Tört. Főcsoport, 1577. szám. — Czobor—Szalay, II., 242. l. (Képe XLV. tábla.) — Czobor: Egyházi emlékek a történeti kiállításon. Bp. 1898., 51. l. — Forster:

Ízsetér Ákos

festő U. 3411

Koll. kiáll. a Fészek-klubban. Csendéletek, külföldi és magyar tájak, néhány portré. Szalonpiktura.

Pesti Hírlap

1932. pl. 17.

(Kiállítás a Fészek-ben.)

...k kézbesitője átveheti a
...ümlékek Orsz. Bizottságához
...tott
...146/939 f.é. II. 21. számlám

P 25.89

...t –, amelynek átvételét e
...mal tiszteletteljesen igazolom

...39 10/IV

[signature]

...ÁLTÁL
...KÖNYVKERESKEDÉSE
ANTIKVARIUMA
BUDAPEST I.,
KRISZTINA-TÉR 3.
TANKÖNYVEK
KÉPEK–KOTTÁK

Zsombory József, vitéz

terverte a Neuveti

Hinházban 1937 dec. 6án

mivel került „Ellák"

c. mindarabjainak disz-

letelt

Budapesti Hirlap

1937. dec. 7.

Canaletto után: A Piazetta és a Doge-palota. Vászon, olaj, 64×95 cm.

Mauritshuis 11. 354. szám.

Zsombory József inter

diszletterverő

l.

A szaré. N. Sz.

159. l.

164. l.

525. sz. Blaha Lujza. Zala Györgytől, gipsz.

Székesfővárosi Történeti Múzeum.

Zsóri Lajos

M.D.K.

Megyei kórház, Salgótarján, 1961-1967, repr.

építésvezetői

Magyar Építőművészet 1968 / 3.

5-13.l.

Zsóri Pál M.D.K.

Salgótarján szálloda építésvezetője

Magyar Építőművészet 1962 /6. 4.1.

MDK

1/. ifj.Zsóri Pál,felsö ép-ip.
isk.tanuló

Dr.Radocs Jenö irányitása mellett végezte az egyes müemlékek felvételezését és megrajzolását.

?
32. 1936-ban készült két reneszánsz ajtókeret
? a Mátyás király-tér 2o.sz.házban.
Megrajzolta: Zs.P.

Dr.Radocs Jenö: Kolozsvári müemlékek.
A m.kir. áll. felsö ép-ip.isk.1941-42.évi szünidei felvételei. Bp.1943..

1/. ifj.Zaéri Pál,felső ép-ip.
isk.tanulé

2/. ifj.Zsóri Pál, felsö ép-ip. isk. tanuló. MDK

Dr.Radocs Jenö irányitása mellett végezte az egyes müemlékek felvételezését és megrajzolását.

42. Az egykori Toldalagi-Korda palota oldalhomlokzata.
Megrajzolta: Zs.P.

Dr.Radocs Jenö: Kolozsvári müemlékek.
A m.kir.felsö ép-ip. isk. 1941-42.évi szünidei felvételei.

CSALÓDÁSOK

Felújítás a Nemzeti Színházban

Száz és egynéhány éves Kisfaludy Károly vígjátéka, de hogy pénteken este újból műsorára vette a jubiláló Nemzeti Színház, nem éreztük réginek, elavultnak. Technikában, megírásban ugyan elég messze van már tőlünk, még most is, hogy *Galamb* Sándor, az átdolgozó és rendező meglehetősen sokat változtatott a szövegen, hangjában azonban ma is friss és kedves, témában, mondanivalóban pedig egyenesen aktuális. Kisfaludy Károly tudott kedves, könnyed színpadi mesét írni és tudott abban is komoly kérdéseket nem éppen megoldani, de legalább érinteni. A sok szerelmi intrika és bonyodalom közben szinte észrevétlenül tárul fel előttünk a magyarságnak néhány olyan sorsdöntő problémája, amely még a mai napig sem nyert megoldást és *amelynek felvetésére, megmutatására a színpad sok szempontból leghivatottabb terrénum.* Bizony sokat tanulhatnának Kisfaludy Károlytól azok a bölcsek, akik manapság büszkén hirdetik, hogy ők nem akarnak semmit, csak mulattatni akarnak, és tanulhatnának azok a színházvezetők, akik megrémülnek mindentől, ami a professzionátus nevetésen kívül esik.

Galamb Sándor alighanem továbbmegy a kelleténél az átdolgozásban is, a rendezői ötletek alkalmazásában is, de abból a száz és egynéhány esztendőből, amely a mi ízlésünk szerint hiányzik Kisfaludy Károly színpadi technikájából, tagadhatatlanul pótol legalább ötvenet. Táncos, zenés falusi magyar játékká alakítja át a *Csalódásokat,* ami bizonyára nem felel meg Kisfaludy eredeti intencióinak, de színessé, mozgalmassá teszi a színpadot, közelebb hozza a darabot a közönség érdeklődéséhez, azután *hiánytalanul megmutatja a nézőnek Kisfaludy nagyszerű magyar figuráit, megérezteti velük tiszta irodalmi szellemét.* Az érdem több ebben a produkcióban, mint a kifogásolnivaló, és akik jól mulattak pénteken este a Nemzeti Színházban, kétségkívül inkább az elismerés felé hajlanak. Sok része van ebben *Vincze* Ottó muzsikájának is, amely egyenesen meglepetés. Invenciózus, finom muzsika ez, amely valóban csak kíséri és kifejezni akarja a szöveget, nem tolakszik és mégis kellemesen feltűnik.

A színház legjobb együttesét bocsátotta Galamb Sándor rendelkezésére. *Somogyi* Erzsi elragadóan kedves, finom paszteli színekkel igazi biedermeier-figurát fest *Abonyi* Géza, *Gózon* Gyula maradéktalanul kiformálja a naiv fantaszta intrikus figuráját, igen jó *Lukács* Margit, *Uray* Tivadar, *Aghy* Erzsi és *Lánczy* Margit. Talán egyedül *Pataky* Jenő ellen volna némi kifogás: kissé merev, nem olvad bele eléggé a nagy kedvvel mókázó együttesbe. Nagyon szép díszleteket festett viléz *Zsombory* József.

Thury Lajos

... nemcsak a rostanyagok felhasználására van meg a lehetőség, hanem a len, kender és természetesen ugyanígy a komlószár gyors feldolgozására is.

Erre az új eljárásra is idejében megtették a szabadalmi bejelenést.

Engel mellett *Köllner* Kornél ismeri az eljárás titkát, aki most a *Tudományegyetem harmadéves hallgatója.*

— Ez az eljárás abban áll — mondja *Engel,* — hogy

a nyersanyagot hetekig tartó tárolás, szárítás nélkül, jóformán a földből kihúzva, két óra alatt feldolgozhatjuk.

Az így kapott szövőanyag tartósabb, finomabban fonható, puhább, mint az eddigi eljárással készült fonal. — Szavainak bizonyítására előveszi azt a gyapotszerű göngyöleget,

folytatja. — Ma egy kilogramm kenderfonal *előállítási ára 90 fillér,* az én eljárásom szerint pedig 46 fillér. Emellett 30—40 százalékkal több fonható, szőhető rostanyagot kapok, mint eddig.

Tizennégy évi munkámnak most már talán meg lesz az eredménye...

Levelet mutat. Ebben az egyik bécsi érdeklődő tőkepénzes megbizottja jelzi, hogy

komoly tervei vannak a találmánnyal.

Minden szabadalom költségeit hajlandó előlegezni.

Lehet, hogy a feltaláló, *Engel* László rövidesen révbe jut. Otthagyhatja faiskoláját,

melynek csemetéiből tartja fenn magát és családját.

Ötven hold földjét lassan felélte, amíg ide-oda utazgatott, s amíg a négy fal között

1870

258

Zsótér Ákos

1895-ben született. Képzőművészeti tanulmányait 1912-14-ig a charlottenburgi Hochschulen, G. Friedrichnél kezdte, 1916-ban orosz fogságba kerül, 4 évig Kelet-Szibériában volt, 1 évig a Szentpétervári akadémián W. Belajewnél tanul. 1921. közepén jön haza, tanulmányát ~~nál~~ Glatznál folytatja az Akadémián. Idehaza először 1922-ben a Műcsarnok jubiláris tárlatán állít ki egy férfiportrait. 1926-ban a Műcsarnok akt kiállításán vesz részt. 1926 őszén az Ernsztmuzeumba állít ki. Utolbi 10 évben az európai nagyvárosok kiállításain vesz részt. Mostani kiállításán a keerkeméti műrésztelepen töltött nyárnak és párisi tanulmányutjainak eredményét mutatja

Bc. Koll. Kiáll. a Nemzeti Szalonban, 1927 márc.

Siberecht J.

4074. *Tájkép csat*

Az ábrázolt tájék s
széles csatorna szel át.
kerekű talyiga halad és eg
különböző színű tehenet.
fatörzstől, egy fiatal asszo
Közelében egy tarka kuty
reli hátra birkányáját, a me
elé fogott szürke lovon f
míg társnője a kocsiban l
czammogó leányka öltözete
kék pruszlik, továbbá ránc
szoknya. Jobbról a magasb
rült égbolt felhőzött. Jelzése

Vászon, méretei 115
Vétetett 1911 szept. 29-én
márkán, vagyis 11191 K-án
az 1912 április 24-iki 3740

Vét. 1911

Isótér Ákos

szül. 1895 - 1912-14. Charlottenburgban tanult.
G. Friedrichsiel. 1916-
orosz fogságba került, 4 évig
Keletszibériában volt,
egy évig a szentpétervári
akadémián W. Belajewnél tanult. 1921 ha-
zajott s tanulmyait Glatz-
nál folytatta az akadémián.
1922 óta állt ki a tan-
csarnokban. Kecskeméten és
Párisban volt, az itt készi-
tett nyelvet áll lotta
ki kollektívban 1927
a Nemzeti Szalonban

794

Mansfeld und Comp. Kiadása

A schmolnaüi ház Ischl mellett. (Das Schmolnaüer Haüs bei Ischl.) Kny.

168 m. 233 sz.

K. 0.50

Dr. Tihamér Lajos s.k. miniszteri

los másolat hiteléül:

Jaroch

iniszteri iroda s.tiszt.

Zsóter ikkes

Antolovics

1910–1911.

Zimisk 1930

90.l.

Budapest, 1939. évi .szeptember.6-á

A miniszter rendeletéből:

Dr. Tihamér Lajos s.k.

miniszteri osztálytanácsos.

A kiadvány hiteléül:

miniszteri iroda s.tiszt.

ll. D. K.

ZSÓTÉR

Szeged, Bercsényi-ház
" Zsótér-ház

Nagy-Papp-Börlsök: Szeged Bp. 1960. 93. o.

MDK

Zsotár

Arcképtanulmányai a Magy.Arcképfestők kiállitásán.

Cikk: Arcképfestők a Nemzeti Szalonban.

Magyar Hirlap 1935.okt.8.

Zsóter Ákos

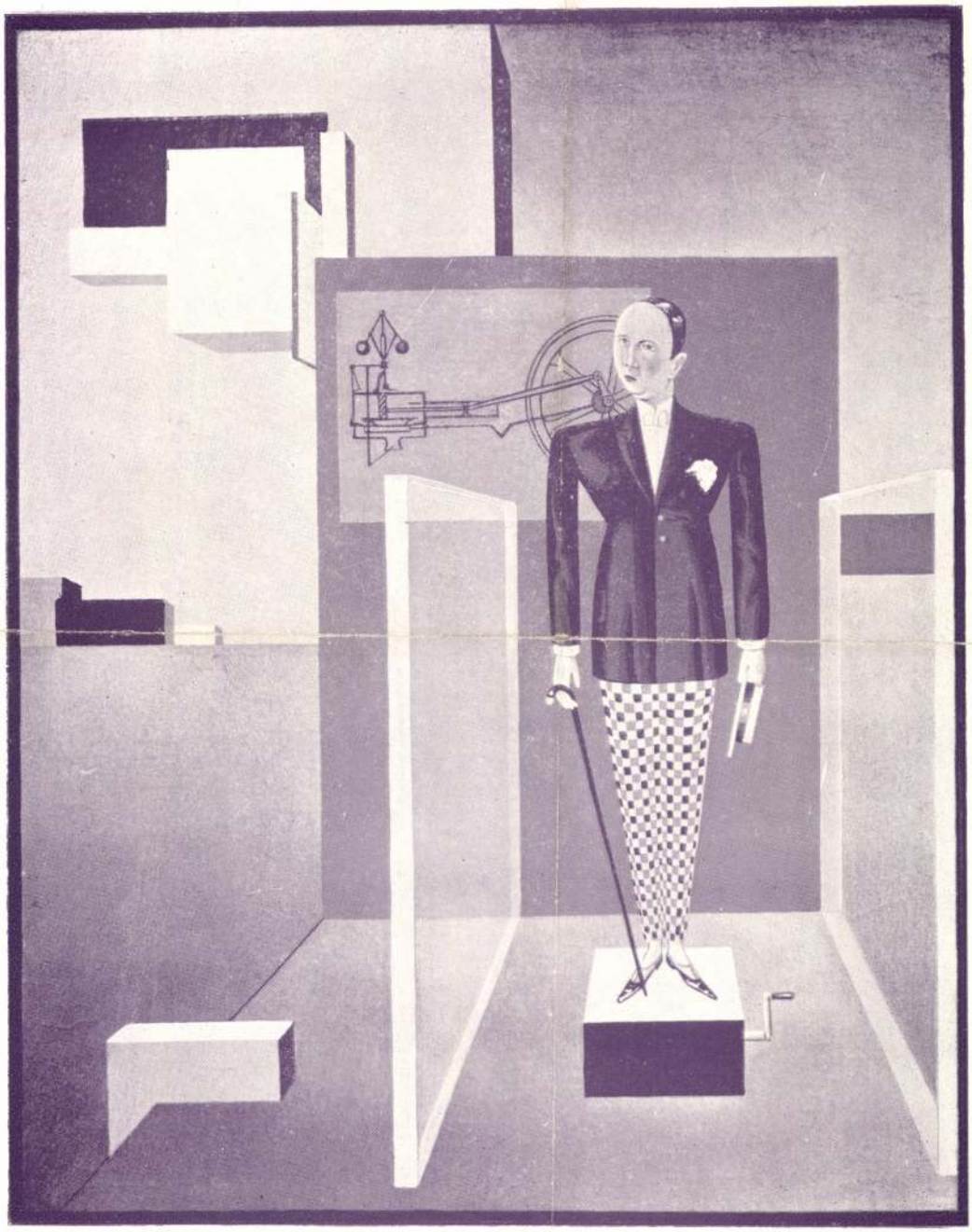

ÚJ ÁDÁM (1924.) BORTNYIK SÁNDOR

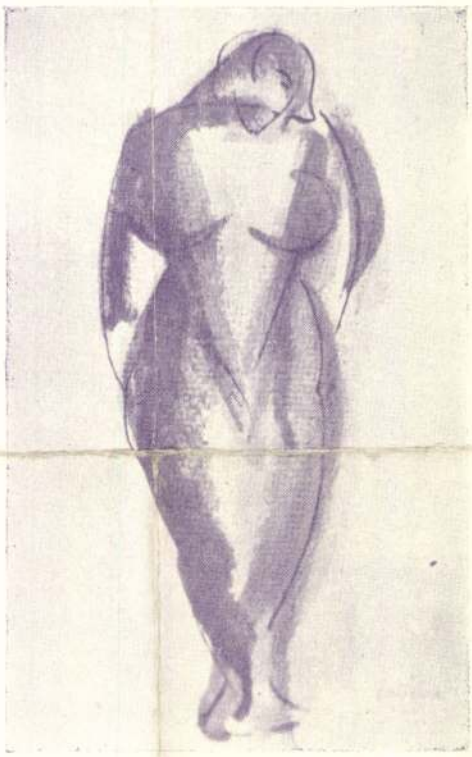

AKT ZSÓTÉR ÁKOS

Zsótér Ágost MDK

Önarckép

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Zsotér Ágost MDK

Fekvő akt, off.

Akt kiáll. OMKT Mücs. 1925. dec. 29 l.

MDK

Zsótér Ágost

Fekvő akt, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Mdom.

Zsotér Ágost MDK

Fekvő akt, olf.

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

Zeeter Agoat MDK

Terve akt, olf.

Millenarium 1925-26 Akt-Aktivitäts

Szőllősi Ákos

festőművész

a Nemzeti Szalon új csoportkiállításán
legújabb műveit mutatja be.

Magyarság, 1927. márc. 11.

Herrn Dr. Otto Heer
Pfarrhaus
Glarus

Zsóter Ákos.

~~falő~~

A Nemzeti Szalon csaportkiállításán művei szerepelnek.

Ujság. 1927. márc. 13.

Tisztelt Ólem.

A Lenszek [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

Ugrás, 1927. [illegible] 13.

Zsótér Ákos

Portréval szerepel a Nemzeti Színház tavaszi kiállításán

Új Nemzedék 1977 VI. 16.

Zsótér Ákos

Mon Vmarkre-i utvarépe vérepel, o- Nemzeti szalon nagy tavaszi tárlatán (emlitve)

Magyarság 1927 VI. 16.

Zsótér Ákos

festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Magyarság
1929.IX.8.

Zsótér

festőművész

Őszi tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Érdekes adattanulmány

Magyar Hirlap
1929.IX.8.

Zsóter Ákos

festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

U j s á g
1929.IX.8.

Zsóter Ákos

festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.
Őrzinte s igaz hangulatot rajzoltat nyi vánnán. -

Uj Nemzedék
1929.IX.8.

Zsótér Ákos

festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Magyarország
1929.IX.11.

Fischer Ákos

festőművész

Őszi tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Nemzeti Újság
1928.IX.5.

Zsótér Ákos

rostőmívész

Ázsi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1929.IX.8.

Zsótér Ákos

Szerepelt a Nemzeti Szalon téli tárlatán.

P.H. 1932. XII. 25.

Zíotés Ákos

Szerepelt a Nemzeti Szalon Téli tárlatán.

M. 1932. XII. 28.

Zsótér Áron

Szerepelt a Nemzeti Szalon téli tárlatán.

EK 1932. XII. 25.

Zsótér Ákos
festő

A Nemzeti Szalon első őszi csoportkiállításának rézkvevője, említve Muskátlit átrázoló festménye.

B. H. 1935. IX. 15.

Zsótér Ákos

Képével nekrepel a hűnarnok
tél. Tó-la tón

Magyarság 1938 II. 6

Zsótér Ákos

Művével nezepel a Pál lánló Társaság jubiláris táslatán. Kiemelik „Félart" és „Anya gyermekével" c. művét.

P. H. 934. XI. 11.

m. 934. XI. 11. Ujság. 934. XI. 11.

Zsótér Ákos

A KUT 1927-es kiállitásán részt vett.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán 1965. Bp.
192-97.l.

Zsótér Ákos

Lezajlal a Műcsarnok téli

Tárlatán „Holland táj" c. műre (emlitve)

Esti 1938 II. 6

Zsótér Ákos
festő"

— **Kiállítás a Fészek Klubban.** Március 1-én nyilik meg a Fészek kiállitási termében *Zsótér* Ákos festőművész gyüjteményes képkiállitása. A kiállitás március 15-éig lesz nyitva és megtekinthető naponta dijtalanul délután 6—8 óráig VII., Kertész-utca 36.

N.Ú. 935
II.28

Nemzeti Ujság 1935. II.28.

Zsótér Ákos

MDK

Reichentál festő arcképe, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállítás

MDK

Zsótér Ákos

Képzőművészet, 1932. VI. 48.sz. 68. 1.

Zsótér Ákos.

a KVT ötödik kiállításán
műve szerepel, a Nemzeti Sza-
lonban.

Pesti Napló, 1927. ápr. 17.

MDK

Zsótér Ákos festőm.

KUT 1927. II. 2. sz. 4.l. képek

Zsótér Ákos MDK

Szegény asszony. repr.

Európai Kurir 1935. II.1.sz.

MDK

Zsótér Ákos

Képzőművészet 1934. 79. sz. 245.l.

MDK

Zsótér Ákos

Mention Honorable-lal tüntették ki
Gyümölcscsendélet c. munkájáért

A N. Szal. őszi tárlatának dijai. Képzőművészet 1931. 43-44. sz. 208.l.

MDK

Zsótér Ákos

kiáll. N.Szal.

8 Órai Ujs. 1927.III.13. 4.l.

MDK

Zsetér Ákos, festöm.

Bremai házak. Olf.

Nemz. Szal.- A Munkácsy Céh VIII. repr. kiáll.
1935. márc.30.-ápr.14. Kat.

MDK

Zsótér Akos festőművész

Kreml /Moszkva/ /szénrajz/
Kapu / szénrajz/
Férfi és nő /kréta/
Akt / ceruzarajz/

A Helikon Kiállitásai. Bpest, 1923. szept. 23-
okt. 7-ig. Katalogus.

MDK

Zsótér Akos festőművész

Opus I. / akvarell/
Golgota / vázlatrajz/
Kompozició / akvarell/
Anya / ceruzarajz/
Három férfi / akvarell/

A Helikon Kiállitásai. Bpest, 1923. szept. 23-okt. 7-ig. Katalogus.

MDK

Zsótér Akos festőművész

Két akt / akvarell/
W.Erna / szénrajz/
G.Ö. / szénrajz./
Tanulmány / szénrajz/
Vágy / ceruzarajz/

A Helikon Kiállitásai. Budapest, 1923. szept. 23-tól okt. 7-ig. Katalogus.

MDK

Zsótér Akos festőművész

Tanulmány
Komáromi utcarészlet /olajf./
Golgota III. /olajf./
Emberpár /tusrajz/
Önarckép /szénrajz/

A Helikon kiállitásai. Budapest, 1923. szept. 23-tól okt. 7-ig. Katalogus.

MDK

Zsótér Akos festőművész

Vigasz /olajf./
Sirbatétel I.
Kapu Moszkvában / olajf./
Család II./olajf./
Sirbatétel

A Helikon Kiallitásai.Budapest,1923.szept.
23-tól okt.7-ig.Katalogus.

MDK

Zsótér Akos festőművész

Önarckép /olajf./
Zs.M. urnő arcképe /olajf./
Megfeszitve /olajf./
Piéta
A megfeszitett /olajf./

A Helikon Kiállitásai.Budapest,1923.szept.
23-tól okt.7-ig.Katalogus.

MDK

Zsótér Akos festőművész

Pasaréti út /olajf./
Zivatar /olajf./
Golgota II. /olajf./
Komáromi cigánysor /olajf./
Faluvége /olajf./

A Helikon Kiállitásai.Budapest,1923.szept.
23-tól okt.7-ig.Katalogus.

MDK

Zsótér Akos festőművész

Vakok /olajf./
Hüvösvölgy /olajf./
Domboldal /olajf./
Golgota I. /olajf./
Család I. /olajf./

A Helikon kiállitásai.Budapest,1923.szept. 23-tól okt.7-ig.Katalogus.

MDK

Zsótér Akos festőművész

Tanulmány / szénrajz/
Tanulmány / szénrajz/
Dombok / akvarell/

A Helikon Kiállitásai. Bpest, 1923. szept. 23-okt. 7-ig. Katalogus.

MDK

Zsótér Akos festőművész

1895-ben sz.Ujpesten. Tanulmanyait a bpesti m.kir.iparművészeti iskolaban, a charlotten burgi "Hochschule"-n, Szentpétervarott az akadémián W.W.Bjelajevnél és Bpesten a Képzőművészeti Főiskolán Glatznal folytatta. Kiállitott Irkutskban, Szentpétervarott és Budapesten.

A Helikon Kiállitásai.Bpest.1923.szept.23-okt.7-ig.Katalogus.

MDK

Zsótér Ákos festőművész

Gyüjteményes kiállitása.

Meghivó. Helikon Kiallitásai.1923.szept.
23-tól okt.7-ig.

MDK

Zsótér Ákos, festö

Csendélet. Olf.
Dr.Vágó Istvánné arcképe.

Nemzeti Szalon.-Téli tárlat. 1932.dec. Kat.

MDK

Zsótér Ákos

Hamburg, repr.

Képzőművészet 1934. 199.1.

MDK

Zsótér Ákos

A Nemzeti Szalon téli tárlata. Képzőművészet 1933. 57. sz. 38.l.

MDK

Zsótér Ákos festő

Művei a Nemzeti Szalon csoportkiáll.-an.

-io.: Csoportkiállitás a Nemzeti Szalonban.

Pesti Napló, 1935. szept. 15. 20.l.

Zsótér Ákos

MDK

Hollandiai táj

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

MDK

Zsótér Akos

Néhány alma.

Az első magyar representativ csendélet kiállitas katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Márc.

Zsótér Ákos

MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1931 Művészcsoportok kiállitása

MDK

Zsótér Ákos, festö

Csendélet. Olajf.

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat. 1931. szept. Kat.

M.D.K.

Zsótér Ákos festőművész

Meghivást kapott a H. Eisler hamburgi kiadóvállalttól. Január óta dolgozik ott, reklámrajzokat, plakátokat és illusztrációkat készit. Most készíti elő első kollektiv kiállitását, amely Hamburgban a Kunsthalle-ban lesz.

„Magyarok Világhiradója"c. rovat
Szinházi Élet. Bp. 193o. ápr. 13-19. XX. évf.
16. sz. 47. lap

MDK

Zsótér Ákos, festőm.

Kettős tanulmány.	Repr.	196.1.
Női arcmás.	"	197.1.
Tanulmány.	"	197.1.
Hamburg.	"	199.1.

Képzőművészet. 1934. 77. sz. 196,197,199.1.

MDK

Zsótér Ákos

Képzőművészet 1934. VIII. 74. sz. 143.l.

MDK

Zsótér Ákos

/e.s./: Thorma János "Március idusa". A Műcsarnok téli tárlata. Ujság 1938. 7.l.

Zsótér Ákos.

Müveit kiállitotta a Nemzeti Szalon 1927-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Zsótér Ákos.

A Nemzeti Szalon kiállitotta müveit 1935-ben

Bende J.
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Zsótér Ákos.

Kiállitotta müveit a Helikon 1923-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Zsótér Ákos, festő.

évek óta igéri érdekes tehetsége kifejlését, de a mostani kiállitáson is csak igéri. Biztos iránya ma nincs.

Rabinovszky Márius: A Nemz.S zalon 55. csop.kiáll sa.

Képzőművészeti Figyelő. 6ol.l.

MDK

Zsótér Ákos

Hamburgi utca, repr.

Művészet 1937. 6. sz. 40.l.

MDK

Zsótér Ákos

Kettős tanulmány, repr.

Hamburg, repr.

Képzőművészet 1934. 196, 199.1.

MDK

MDK

Zsótér Ákos

Női arcmás, repr.

Tanulmány, repr.

Képzőművészet 1934. 197.l.

Zsótér Ákos.

A Nemzeti Szalonban megnyíló csaporkiállításon tájképei szerepelnek. (említve)

Pesti Napló, 1927. márc. 13.

Zrótér Ákos.

a Nemzeti Szalon csoportkiállításán néhány vörösvészlete és „Vágy" c. munkája szerepel. (emlitve)

Pesti Hirlap, 1927. márc. 13.

Isátér Ákos

fenőmüvész

A Nemzeti Szalon csaportkiállításán párisi utcavészletei, magyar tájképei szerepelnek. (említve)

Magyarság, 1927. márc. 13

Isótér Ákos

~~festő~~

A Nemzeti Szalon legújabb csoport-kiállításán munkája szerepel.

Nemzeti Ujság, 1927. márc. 12.

Zsotér Ákos.

A Nemzeti Szalon montani csoport-kiállításán kisebb gyűjteménnyel szerepel.

Budapesti Hirlap, 1927. márc. 13.

Zsóter Ákos

(*) **Kiállítás a Fészek-klubban.** *Zsótér* Ákos festőművész január 11-től 20-ig kiállítást rendez a Fészek Művészek Klubjában legújabb városi, tájkép- és csendélet-alkotásaiból. A kiállítás megtekinthető a nagyközönség részére díjtalanul naponta este 6—8 óra között a Fészek-klub kiállítási termében. (VII., Kertész ucca 36.)

M.H. 932. I 10.

M.H.932.T.10.

Zsótér Ákos

N.U. 932 T 10

— **Zsótér Ákos festőművész kiállítása a Fészek Klubban.** *Zsótér* Ákos festőművész a Fészek Művészek Klubjában kiállítást rendez január 11-től 20-ig legujabb városi, tájkép és csendélet alkotásaiból. A kiállítás a nagyközönség részére megtekinthető naponta délután 6—8 óra között dijtalanul a Fészek kiállitási termében (VII., Kertész-utca 36.).

N.U. 932. T. 10.

Zsótér Ákos

— **Zsótér Ákos kiállítása.** *Zsótér* Ákos a tehetséges festőművész ujabb alkotásaival kiállitást rendezett a Fészek Klubban. A kiállitott anyag ujabb bizonyitéka a művész érdekes fejlődésének. Erős kultura, komoly technikai készség és szolid előadás jellemzik *Zsótér* képeit, amelyek figyelemreméltó helyet biztositanak a művész számára a magyar piktúrában.

N.U.932.T.15.

Zsótér Ákos

— **Kiállítás a Fészek Klubban.** Zsótér Ákos festőművész január 11-től 20-ig kiállítást rendez a Fészek Művészek Klubjában. A kiállítás megtekinthető délután 6 és 8 óra között.

PH.932. T.10.

Zsótér Ákos

* **(Kiállítás a Fészek Klubban.)** Zsótér Ákos festőművész január 11-től 20-ig kiállítást rendez a Fészek Művészek Klubjában legujabb városi tájkép és csendélet alkotásaiból. A kiállítás megtekinthető díjtalanul naponta délután 6—8 óra között a Fészek klub kiállítási termében (VII., Kertész-utca 36).

BH I./932/10

BH. 932. T. 10.

Zsólér Ákos

— **Kiállítás a Fészek-klubban.** *Zsótér* Ákos festőművész folyó hó 11-től 20-ig kiállítást rendez a Fészek Művészek Klubjában legújabb városi, tájkép és csendélet alkotásaiból. A kiállítás a nagyközönség részére díjtalanul megtekinthető naponta délután 6—8 óra között a Fészek klub kiállítási termében (VII., Kertész-utca 36).

8.ö.u.932.T.10.

Zsótér Ákos

egyike a MAPE kiállítóinak.

(e.a.): A műcs. őszi tárlata.
Ujság, 931. X. 18.

Zsólér Ákos
festő

A Nemzeti Szalon csoportkiállítá-
sán szereplő képei.

Magyarság 1935. IX. 15

Zsótér Ákos
festő

A Nemzeti Szalon IX. 14-én nyíló őszi kiállításán szerepel.

Magyarság 1935. IX. 12.

Zsóter Ákos
festő"

Kiállít a Nemzeti Szalon csoportos kiállításán.

Ujság 1935. IX. 14.

Zsótér Ákos
festő

Rézt vez a Nemzeti Szalon csoportkiállításán.

Uj Magyarság 1935. IX. 15.

Zsótér Ákos
festő

Kiállít a Nemzeti Szalon csoportki-
állításán, említve „Hegyitó" és
„Tarajka" c. művei.

Pesti Hírlap 1935. IX. 15.

Zsótér Ákos festőművész

A Nemzeti Szalon igazgatósága és dijkiosztómbizottsága "Mention Honorable-"val tüntette ki " Gyümölcscsendélet" c.művét.

Nemzeti Ujság 1931.X.6.

Lsótér Ákos
festő

A Nemzeti Szalon csoportkiállítá-
sán hangulatos tájképeivel tűnt
ki.

Nemzeti Újság 1935. IX. 14.

Lsótér Ákos
festő

Kiállít a Nemzeti Szalon csoport-
riállításán.

Est, 1935. IX.15.

Tóth Ákos.

A spirituális művészek kiállításán bibliikus képei, tájai és női arcképei szerepelnek.
(emlitve.)

Magyarság, 1924. márc. 4.

Kádár Ákos.

a Balatoni Társaság kiállításán
a Nemzeti Szalonban művei
~~szerepelnek~~.

Nemzeti Újság, 1928. ápr. 1.

Zsótér Ákos festőművész

Magyar postimpressionisták kiállitása - képével vesz részt

Esti Kurir 1931.X.2.

Zsótér Ákos

Festőművész

Ujságrajzoló művének kiállítása a Nemzeti Szalonban - képeivel vesz részt. Ügyes, friss, ötletes rajzokkal szerepel.

Magyarország 1931. VII. 20.

Zsófer Ákos
festő

Kiállít a Nemzeti Szalon csoport –
kiállításán

Nemzeti Újság 1935. IX. 8.

Zsóter Ákos.

Müve szerepel a Balatoni Társaság harmadik kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Pesti Napló, 1928. ápr. 1.

Zsóter Ákos

Magyar Művészet
1927 176.

Kisfaludy Sándor könyvtárjegyzéke

VI. 141.

MOK

Zsolt Ákos, festő

fől szerepelt az 1931-es tárlaton.

(Gy.) Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete.
Képzőművészet. 1931. 43-44 sz. 186. l.

(illegible)

MDK

Zsótér Ákos, festő.

Önarckép of.-

Nemz. Szal.Müv. Egyes.- Magy. Arck.fest. Társ. repr. Arck.Kiáll.katal.- Bő.1935 okt.5-2o-ig.

MDK

Zsotér Ákos

Csendélet, of.

Tájkép, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81. sz. 42 l.

MDK

Zsótér Ákos

Utcarészlet, of.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 32 l.

MDK

Zsotér Ákos

Klári, of.

Fél akt, "

Tav.tárlat, F.Szal. 1934. jun. 9 l.

MDK

Zsótér Ákos

Hamburgi kikötő, olaj
Breme, olaj
Szegény asszony, olaj
Félakt, olaj
Anya gyermekkel, olaj

Paál László Társ. jub.kiáll. N.Szal. 1934. nov.
12 l.

Zsótér Ákos

Tairoff, akv.
Akt, cer.
Hamburger Fleet
Tanulmány, akv.

Magy. Ujságrajzoló müvészek Egyesülete I. kiáll.
N.Szal. 1931. dec. 19 1.

Zsótér Ákos

festő

l. A Mű

1927. 1. 27. 41. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Zsóbér Ákos

koll. Eiáll. a Feszekben
1935 márc -

erőd

Farkas Zoltán

Budapesti levél.
Forum. 1935. 103. l.

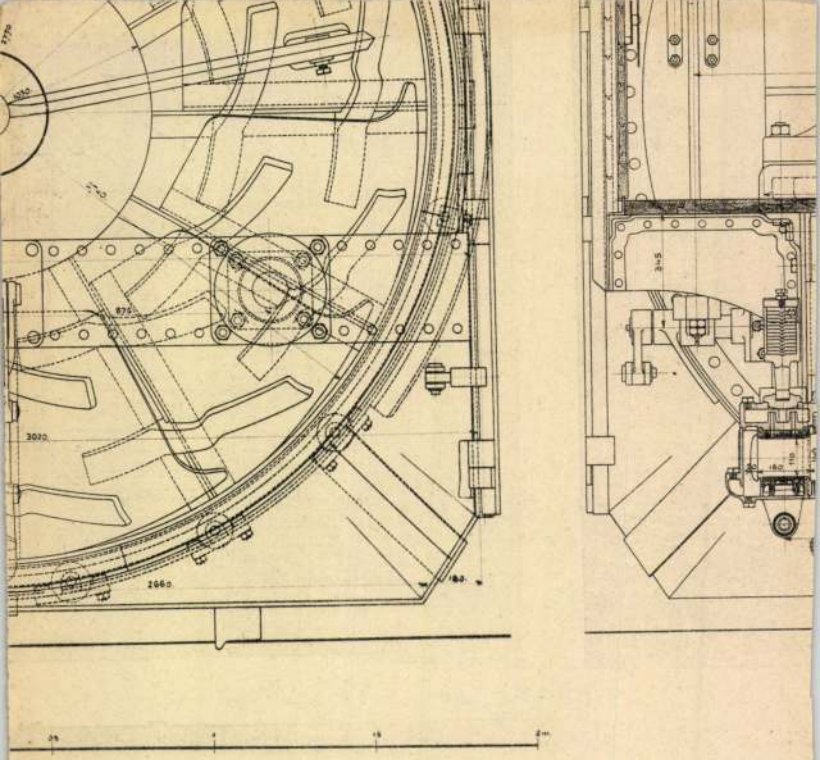

tulnézete és keresztmetszetei.

sutak gépgyára Budapesten.

1.

DR. ZIMMERMANN ÁGOSTON RECTOR MAGNIFICUS MEGNYITÓ BESZÉDE.

Méltóságos Dékán Úr!
Nagytekintetű Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kar!
Mélyen Tisztelt Ünnepi Közönség!

Az 1934. évi X. t.-c. létesítette M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem folyó évi október hó 8-án Budapesten tartott tanévmegnyitó ünnepi közgyűlésén az egyetem rektorát és dékánjait tisztségük jelvényeinek átadásával ünnepélyesen beiktatta és most nekünk jutott az a megtisztelő ked-

a hatóságoknak és a különböző tudományos és társadalmi egyesületeknek képviselőit, a Kar tanári testületét, személyzetét és hallgatóságát. Van szerencsém bejelenteni, hogy a Kart üdvözölték és távolmaradásukat kimentették: *József kir. herceg* tábornagy úr Ő Fensége, *dr. Serédi Jusztinián* bíboros hercegprímás, esztergomi érsek úr Ő Eminentiája, *gr. Csáky István* m. kir. külügyminiszter úr Őnagyméltósága, *dr. Reményi-Schneller Lajos* m. kir. pénzügyminiszter úr Őnagyméltósága, *dr. Kapi Béla* dunántúli evangélikus püspök úr Őnagyméltósága, *dr. Szily Kálmán* államtitkár úr Őnagyméltósága, *dr. Hüttl Tivadar*, a m. kir. Tisza István tudományegyetem rektora, *Vida Jenő*, a Magyar Általános Kőszénbánya R.-T. elnök-vezérigazgatója, *dr. Quirin Leó*, a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű R.-T. műszaki vezérigazgatója.

Nagyméltóságú Püspök Úr!
Igen Tisztelt Ünneplő Közönség!
Mélyen Tisztelt Tanár Urak!

Már ötödízben jön a M. Kir. József Nádor Műegyetem taná-

Zsótér Ákos

Kut-, tagja

KMTARS művcsoptok
1931 feb márc kiáll.

X.12

1931. őszi tárl. XIII. 393

1932. febr.-márc. kiáll.

381

Zsóter Ákos

grafikus

Tanult Orosz-, Német-, ország, Páris

Repr. Rézkarc

Ajtay Miklós dr

A Párisi Magyar Akadémia Könyvtára. 1. sz. Páris 1927. 105. l.

Zsótér Ákos

festő

koll. kiáll.

naturalista.

Ill. Ervin: A Nemzeti Szalon csoportkiállítása. Budapesti Hirlap 1935. Datum levágva

229/1946.

Kérem Dr. Pálinkás Lá
Jolán részére a félárujegy
zolványt kiállitani. Nevez
teles másolatban bemutatta
Budapest, 1946 évi október

Zsóter Ákos

festő

Golgota c. képe

repr.

Nemzeti Szalon

1928. márc.

Spirituális művészek

III. kiáll. kat.

ILLUSTRÁCIÓK

< Zsóka Ákos >

< > Apróságok
a rézkarcról és a
fametszetről.
Művészet 1936. 1. 7.

MŰVÉSZET

FELELŐS SZERKESZTŐ: KENDE BÉLA

TARTALOM

Kende Béla: Beköszöntő — — — — — — — — 1
Rabinovszky Márius: Jegyzetek a Munkácsi kérdéshez — 2
Bálint Lajos: A rajz feltámadása — — — — — — — 4
Zsótér Ákos: Apróságok a rézkarcról és a fametszetről— 6
Pogány Móric: Gondolatok az új építészetről — — — 8
Feiks Jenő: A festőművész tragédiája — — — — 10
Bálint László: A magyar regény új útjai — — — — 11
Építészeti kritika (b. j.) — — — — — — — — — 14
Becz Jenő: Szabadtéri kesergő — — — — — — 16
Dr. Szinetár Ernő: A primitiv népek képzőművészetének lelki háttere — — — — — — — — — 19
Somogyi Gyula: A dráma és a villamosság — — — 21
A művészi export megszervezése — — — — — — 22
Ács Lipót: Iparművészeti termelésünkről — — — — 23
Uj könyvek — — — — — — — — — — — 24

KÉPEK JEGYZÉKE

Zsóter Ákos

kiáll.

Nemzeti Salon

1927. márc.

Föv. képv.

Zsóter Ákos

Magyar tanya
c. rézkarca
repr.

Művészet. 1936.
1. sz. 17. l.

Zsótér Ákos

Árverési Csarnok aukció Eat

38 z. 1927 máj.

Baksai népkut. V. 78.

ZSÓTÉR ÁKOS

147 Néhány alma 150.—

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll.

1932. febr. második

vö czitadella (mögötti) szőlőhegy képezi ~~tetején~~ virág-
pel. A vidéken ~~kava~~ tavaszi hangulat
k és a felhők világosak. Jelzése balról:

·4 cm.

3-án kelt 99318 ex 900 sz. leirattal
tatott 1901: VII. 19-én (90/901.)

gadta az 1901: IX. 23-i 64907 sz. ren-

ZSÓTÉR ÁKOS KIÁLLITÁSA

A művész a Fészek-klubban állította ki huszonöt képét, amelyekkel — azt hitte — teljes egészében. a fejlődés különböző fokait is híven mutatva, elénk állíthatja művészetét. Zsótér oeuvre-je teljes egészében előttünk áll most már; ő azok közé a művészek közé tartozik, akiknek a munkásságáról már életében végleges megfogalmazást lehet adni. A huszonöt kép világosan és érthetően rajzol elénk egy tehetséges, de tragikus művészetet.

Tehetsége a multban már sokszor megmutatta erejét, amidőn még a rajz kisebb akarású, kisebb igényű platformján dolgozott és úgymondva, tökéleteset alkotott. Aki valamiben eléri az elsőrangú fokot, az legtöbbször tovább merészkedik, új benyomások, intenciók alapján terjeszti tudását, munkásságát az univerzum felé. Zsótér is ezt tette, már csak azért is, mert lelke nagyon fogékony volt a külső hatásokra, mindent meglátott és magáévá tett. És éppen ez adja művészetének tragikumát. Az idegent bejárt művész annyi benyomást szerzett, annyi minden hatott rá, hogy mikor a nagy világlátása után most már a polikrómia csábjának engedve teljesen az ecsetnek szentelte magát, formái szétfolytak, a megkezdett nagygesztusú vonalvezetés bizonytalanná lett, mert már egy kérdést sem mert lezárni, hiszen mindig új és új emlékek nyugtalanították. Kifejezésmódja föllazult.

Ennek a tragikus sokrétűségnek azonban van jó oldala is, amely a művész kifogyhatatlan ötleteiben, a foltok buja variálásában mutatkozik.

Képzőművészet
1935. 83-84, 7. 100. l.

„Heimatkunst"-nak ujabb nagy lendületet adjanak. Illéssy Péter, Faith István és D. Szabó István igen kulturált képei mellett Klimó István, Dési Némethy Miklós, Muhoray Mihály, K. Nagy Sándor és Mayer József képviselik a városi embernek kissé idegen, de önmagában őszinte és hű ábrázolást. A szobrászok közül Darabos János és Vályi Gábor említhetők.

A TAMÁS-GALÉRIA

Frank Frigyes festőművészt kevesen figyelik, de akik ismerik, azok jól láthatták, hogy mennyit

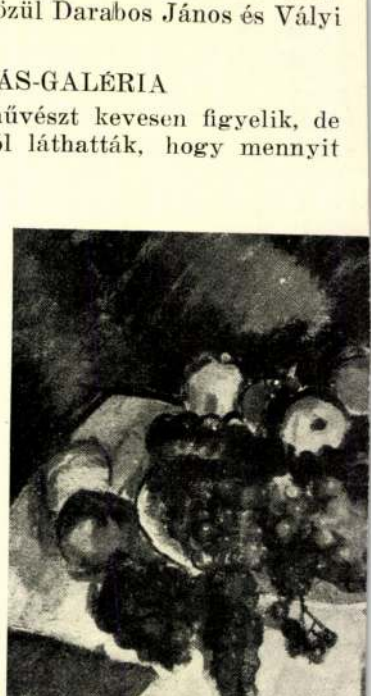

Zsótér Ákos:

Zsótér Ákos

festő

Műcs. kiáll, 1925 tól

Pipics 122. l.

Zsóter Ákos

Gyümölcsendélete

repr.

Képzőművészet

1935. 83-84. sz.

99. l.

1850. Vízj. K K H M az ívben

6 kr.
barna

1850. Vízj. K K H M az ívben egyszer.--

ZSÓTÉR ÁKOS

84. Holland falu széle

300.–

Nemzeti Szalon

téli tárl. 1938. jan.-febr.

Zsótér

festő

3 év óta Londonban

él s ott már szépen

reuzál -

Genthon István

közlése 1939

aug. 9.

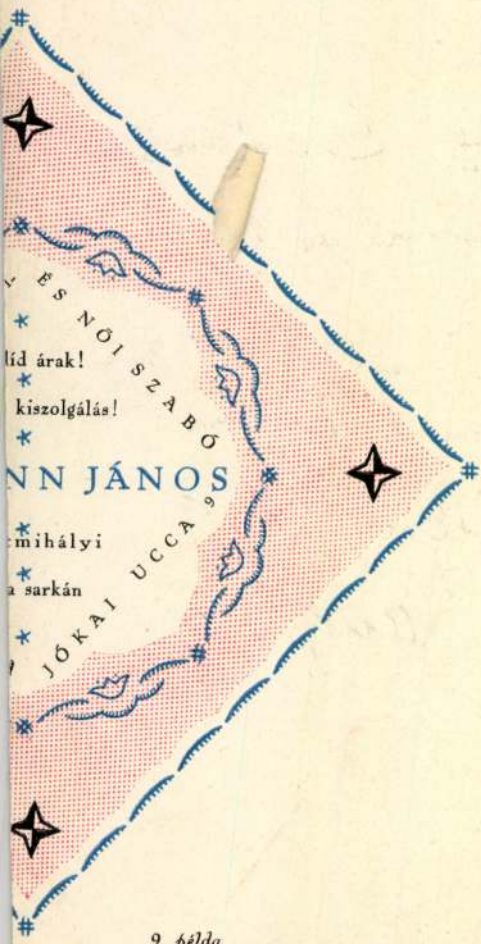
L ÉS NŐI SZABÓ
líd árak!
kiszolgálás!
NN JÁNOS
mihályi
a sarkán
JÓKAI UCCA 9

9. példa

Zsóter Ákos

120

Koll. Kiáll. Helikon

Ars Una 1923. I. 125 l.

isága (1510 körül)

Marter der heil. Katharina (um 1510)
Wien, Kunsthistorisches Museum

Zsóter Ákos

Szegény asszony c.
festménye repr.

Európai Kurir
1935. II. évf. 1. sz

Zsóter Ákos

Önarckép, olaj.

Nemzeti Salon

M. Arcképfestők Társasága

repr. kiáll. kat.

1935. okt. 5–20.

ó, sokszorositó és cimiroda,

36. Telefon: 132-778.

---

lemlékek Országos Bizottsága
kintetes Elnökségének,

Budapest.

ettel van szerencsém irodám szolgála-
lajánlani és meg vagyok győződve, hogy
segitőeszközöket és jelentős költség-
ritást biztositathatok.

k mindennemü gépirási, cimirási, for-
sokszorositási munkát és a legszeré-

Zsóter Ákos

flotö

koll. kiáll.

183 – 206. sz.

vod olajfestmények.

Nemzeti Szalon.

Zsóter Ákos sz. kiáll. kat.

1935. szept. 14 – 30.

VASÁRNAP **31** Kat. Kriszt. kir. Prot. Ref. eml.	N. k. 6 ó. 41 p. N. ny. 16 ó. 46 p.	
HÉTFŐ **1** Kat. Mindensz. Prot. Marianna	**XI. HÓ NOVEMBER** N. k. 6 ó. 42 p. N. ny. 16 ó. 44 p.	
KEDD **2** Kat. Halottak n. Prot. Achill	N. k. 6 ó. 44 p. N. ny. 16 ó. 42 p.	
SZERDA **3** Kat. Hubert pk. Prot. Győző	N. k. 6 ó. 46 p. N. ny. 16 ó. 40 p.	
CSÜTÖRT. **4** Kat. B. Károly Prot. Károly	N. k. 6 ó. 48 p. N. ny. 16 ó. 39 p.	Izr. 30. Ros Khodes
PÉNTEK **5** Kat. Imre hcg. Prot. Imre	N. k. 6 ó. 49 p. N. ny. 16 ó. 38 p.	Izr. 1. Kiszlev R. Kh.
SZOMBAT **6** Kat. Lénárd hv. Prot. Lénárd	N. k. 6 ó. 50 p. N. ny. 16 ó. 37 p.	Izr. 2. S. Toldoth

Zsóka Ákos

Bremai házak, olaj.

Nemzeti Szalon.

Munkácsy Céh VIII. repr.
Kiáll. Kat. 1935
márc. 30 – ápr. 14.

Műemlékek Országos Bizottsága né

kintést a gyüjtött és rendezett

Zsólér Ákos

Spiritualis Münérsch
Következőjének
vendég tagja –
1928. évi kiáll. több
mű –

Magyar nemzeti politika III. 186, 187

Lőtés Ákos

1921/22 I – 1922/23 I

Ferk(pzomfoisk.vk

150.l

~~Akadémia, M. Tudi, arch. bizottsága~~
~~V. 31.~~

Zsóter Ákos

Mücsarnok

1922. pub kiall 572

1924. tav. kiall 566

Zsóter Ágost

1925-26 akt kiall 386.

Fröbel-féle gyermekkert, verseczi.

TV 245.

Lóté Ákos

MAGYAR MŰVÉSZET

1927 176.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Zsóter Ákos

Nemzeti Szalon csendéletkiállításán szerepelt.

Esti Kurir 932. II. 21.

MDK

Zsóter Árpád, festőm.

Tájkép. Olf. Jelz.

Csendélet. " "

Árv. Közl. 1937. 4. n.sz. 39.1.

MDK

Zsótér Ákos

Vakok, rézk.

Család, "

Könyves Kálmán 105. kiáll. M.posztimpresszionisták.
1927. körül.

Zsótér Ákos MDK

Csendélet, olf.

Munkácsy Céh IX. kiáll.
Nemzeti Szalon 1936. máj.

Zsótér Ákos

MDK

Hamburgi részlet, vízfí

Mücsarnok 1931 őszi tárlat

Zsótér Ákos MDK

Miskátli, olf.

Műcsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Zsótér Ákos

Kiáhít

M.O. 1935. III. 3.

Zsótér Ákos

Kiákít

M. 1935. III. 3

MDK

Zsotér Akos,

a N.Sz.által rend 63 csop.kiáll. egyikém müveivel szerepelt. 1927.

A Nemz.Szal.4oo-ik jub.és a KÉVE XX-ik kiáll.-a. 1929.febr.

MDK

Zsoter Ákos, festöm.

az ujabb generáció kitünö képviselöje.

Boross Mihály:...magyar festök csendélet kiállitása.
Képzömüvészet. 1932. 48.sz. 68.1.

Müvészet. 1937. 10. sz. 105 Virág.

Zsótér Akos Snya Gyermekkel

Zsótér Ákos

Csendélet

Könyves Kálmán 1o4. kiáll. 192o-as évek.

Zsótér Ákos
Festő és modellje

Könyves Kálmán 103. kiállítás. 1 l.

5

372

F. SZIRAKIENSIS

gy: /Pest 1786/ a vésett feliraton
el későbbi /készitette: Pasberger
őszeghy, 68 lap F.sz. 39o és 71 lap

átmérője 12.5 cm. Kanna, ezüst,
lső pereme alatt gyöngysoros recés
ő test, ives kiöntő, hajlitott uji
t plasztikus szőlőlevélben végződik,
csán négy karélyban szőlőlevelek és
ldalán végett szarvasos cimer és:

MDK

Zsotér Ákos

Golgotha, festm.

Mohács emléke. Ernst Muz. 84.kiáll. 1926. szept. 16 l.

MDK

Zsótér Ákos

Golgotha

Mohács emléke. Ernst Muz. 84.kiáll. 1926. szept. 16.1.

MDK

/Ákos/
Zsotér Ágost, festö
/Den Haag./

/A Pesti Hirlap Tarsasag tagja./

Vasárnap délután.
Hollandiai táj. 22.1.

[illegible]

MDK

Zsótér Ákos

Korsók

Csendélet

KUT és UME kiáll. N.Szal. 1932. nov. 15 l.

MDK

Zsótér Ákos, festö

Holland falu széle.

Nemz.Szalon.-Téli tárlat. 1938.jan.-febr. Kat.

MDK

Zsótér Ákos

Muskátli, of.

Téli Kiállitás. Műcs. 1935. nov.
30.l.

Zsótér Ákos

élctr. koll.

Helikon

1923. nopt

MDK

Zsótér Ákos festőművész

Londonban a White Galery-ben gyüjtm.kiáll.

(p.g.): Két magyar művész sikere Londonban.

Pesti Napló, 1938.jul.7. 7.lap

MDK

Zsótér Ákos

Művével szerepelt a Londonban élő magyar művészek kiállitásán.

Ráskay László: A Londonban élő ...

Magyarország, 1938.jun.15. 9.lap

M.D.K.

Zsótér Ákos

A Helikon gyüjteményes kiállitásán mutatták be müveit, amelyeket a kritika kiemel. Müvei közül megemliti: "Golgota", "Vakok", "Vigasztalás" c. kompozicióit és tájképei közül a "Zivatar", "Faluvég", „Domboldal" cimüeket, grafikái közül "Önarckép" és "Kreml" c. képét.

Troján Pál: Reichenthal Ferenc és Zsótér Ákos gyüjteményes kiállitása a Helikonban. Szinházi Élet. Bp. 1923. okt. 7-13. XIII. évf. 41. sz. 48. lap.

Zsótér Ákos festőművész

A Nemzeti Szalon dijkiosztó bizottsága a "Mention Honorable-"val tüntette ki " gyümölcs-csendélet " c.művét.

Pesti Hirlap 1931.X.6.

Zsótér Ákos

ZSÓTÉR ÁKOS KIÁLLÍTÁSA A FÉSZEKBEN. Kellemes meglepetéssel szolgált **Zsótér** Ákos Fészekbeli kiállítása. Amit eddig kiállításainkon itt-ott a fiatal művésztől láttunk, az bizonytalanságról és a művészi eszközök kereséséről tett tanuságot. Ez az intim kiállítása azért meglepetés, mert ez a bizonytalanság egyszerre eloszlott és a kellemes színezésü, invenciózus rajzú, hatásos képek egész sorával találkoztunk. Zsótér Ákos úgyátszik,

megtalálta azt az utat, mely művészi egyéniségének kiélésére vezet. A Fészek jó szolgálatot tett a közönségnek és a művészeknek egyaránt, amikor abból a szempontbó is megvizsgálja kiállítóit, hogy túl vannak-e a kísérletezéseken és tájékozódási próbálkozásokon, mert csak az olyan kiállítások jelenthetnek értéket úgy a művész, mint a közönség szempontjából, amelyeken nem fele úton álló és a műterem magánügyének tekinthető kísérletekkel találkozunk, hanem a nyilvánosságra megérett képekkel. Örvendünk, hogy Zsótér Ákos kiállítása az utóbbi kategóriába tartozik.

UTA

Képzőművészet
1932. 46-47. l.

Ferraris Artúr. Budapest. Tud. Akadémia palota. (224. 238. 255.)
Fritz Lipót. München. Brienerstrasse 32. (267.)
Gebauer Gizella. Budapest. Izabella-utcza 41. (295.)
Özv. Gerhardt Alajosné. Budapest. Gyár-utcza 34. (297. 301.)
Glatter Ármin. Budapest. Nefelejts-utcza 54. (51.)
Grünwald Béla. München. Findlingstrasse 33. (165. 278.)
Grünwald Gy. Imre. Budapest. Andrássy-út 124. (8. 98. 207.)
Györök Leó. Budapest. Ferencz-körút 13. (77.)
Gyulai László. Budapest. I., Mészáros-utcza 32, (193.)
Handmann Adolf. Budapest. VI., Felső-erdősor 1. (306.)
Haraszti József. Budapest. Damjanich-utcza 5. (344.)
Háry Gyula. Budapest. Nagy János-utcza 27. (13. 113. 305.)
Herzl Kornél. Paris. 157 Rue de Rome. (261.)
Heverdle Ferencz. Ungvár. (197.)
Hilberth Irén. Budapest. Andrássy-út 83. (94. 220.)
Hofmann Ilona. Budapest. Tükör-utcza 5. (20. 203.)
Holló Barnabás. Budapest. Várkert-bazár. (283.)
Hoppel János. Pécs. (346.)
Hufnagel Hermina. Nagyszeben. Fleischer-utcza 15. (202.)
Innocent Ferencz. Budapest. Zöldfa-utcza 31. (100.)
Ipoly Sándor. Budapest. Baiza-utcza 19. (80. 180.)

Müvészet. 1937. II. évf. 1o. sz. 1o5. l.

Zsótér Akos : Krisztus a keresztfán.

Művészet 1936. I.évf.1.sz.17.1.

Zsotér Ákos: Magyar tanya

Zsótér Ákos

— *A londoni White képtárban Barcza György magyar követ nyitotta meg Zsotér Ákos, a kitünő magyar festő kollektiv kiállitását, amelyet elragadtatással méltat az angol műkritika.*

— *A filmipari alapot kezelő miniszterközi bizottság ugy határozott, hogy két teljes estét betöltő magyar filmet küld ki a velencei nemzetközi filmkiállitásra.*

N.U. 938 VII. 12

Nemzeti Ujság 1938 VII. 12

Zsotér Ákos

Alkotásával szerepel a Nemzeti Szalon tav. tárlatán.

P.H.934.VI.10.

Zsotér Ákost

"Portré" c. műve a Nemzeti Szalon tav.tárlatán.

M.934.VI.10.

Zsótér Ákos festőművész.

8 órai Ujság.

1928. III. 4., 4.

(: Bez. :)

Zsólyom Ákos

Magyar Művészet, 1927

176.o.
kiállításról.

Zsótér ákos festő

Pesti Hirlap. 1932. jan. 17. 14

Kiállítás a Fészekben

Zsótér Ákos festö.

KUT.1927.2.sz.2-6.l.

Zsótér Ákos, festő

Művészet, 1938. III. évf. 15. sz.
39. l.

Kende Béla: Téli Tárlat a Műcsarnokban

MDK

Zsótér Ákos

Bremai házak, of.

Munkácsy Céh 8. repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc.

MDK

Zsótér Ákos

Akt, repr.

A Mű. 1927. I. évf. 2. sz. 45.l.

Zsótér Ákos
festő

— Zsótér Ákos kiállítása a Fészek Klubban. A fiatal festő képei magukban hordják a fiatalság jó és rossz tulajdonságait egyaránt. A tehetsége egyelőre szerényen, félénken jelentkezik. Keresi, kutatja az egyéni megnyilatkozás őszinte kifejezését. Kikötőben készült képei emlékeztetnek ugyan a háboru előtti münchen iskola késő impresszionista stilusára és mégis ezek között a képek között találjuk a kiállitás legegységesebb vásznát, a „Sylti halász" ciműt. Ezen az egyszerüen felfogott kompozición szólal meg legőszintébben Zsótér lehetsége: a fátyolozott, letompitott liraiság, a halk vesztusok költőisége. *(B. P. L.)*

N.U. 935. III. 15.

Nemzeti Ujság 1935. III. 15.

Zsótér Ákos
festő"

SÁG 935. II-28

— **Zsótér Ákos kiállítása a Fészekben.** Március 1-én nyilik meg a Fészek művészeti klubban (VII., Kertész-utca 36) Zsótér Ákos festőművész gyüjteményes kiállitása. A kiállitás március 15-ig naponként délután 6—8-ig dijtalanul tekinthető meg

Ujsáp 1935. II. 28.

Zsóka Ákos

festő

1938. júliusában kollektív kiállítást rendezett Londonban.

Irod.

(p. g.) Két magyar művész sikere Londonban. Pesti Napló 1938. júl. 7.

ZSÓTÉR *Ákos*, festő, * Újpest 1895 szept. 5. Itthon. Charlottenburgban és Szentpétervárott tanult. Kiállított Irkutskban. Szentpétervárott és a Műcsarnokban. Első kollektív kiállítása a Helikonban volt. Széles ecsetkezeléssel, lefojtott színekkel megfestett olajfestményei és grafikája a forrongás éveit élik. Újabb — a rajzot hangsúlyozó —, festményei dekoratív hajlamra vallanak.

E: G II. 635 l

Hazatérő honvédek:

A rommá ége
bal kezére megsebesül
előre. A kis leány, ki jobb
kötényét fogja, míg a
megfeszíti magát. Me
mely iszik, mi alatt a
csapat honvéd köreledik.

Olajfestés, vászon
Az 1848-dik
1896. IV. 23-án
át (151/96) honnan

Zsóter Ákos

magyar festő Londonban

által

Ráskay László

A Londonban élő magyar
művészek kiállítása.

Magyarország
1938 jun. 15

Zsótér Ákos

lovisd

Művészet 128.
1937. 10. sz.
105. (Zs. Á.
Hollandiában,
képekkel.) 128.

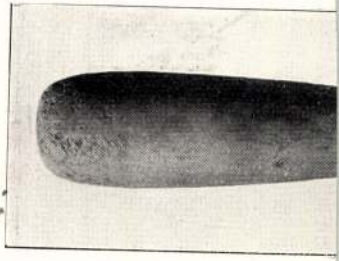

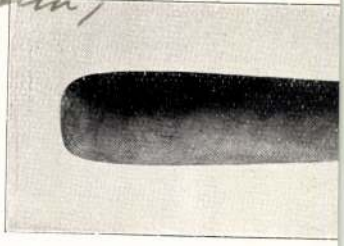

Márvány. Magassága 5·5 cm. Átmérője 15 cm. Athénből való.

Szelence kenőcs, orvosszer vagy eféle számára, mint a 124. számú. Eredetileg be volt festve; a vörös festék nyomai még látszanak rajta. Görög munka.

Paul Arndt: Pyxis mit Farbenresten. V. Jahrhundert vor Christus.

Zsótér Ákos

MŰVÉSZET

* **Magyar festőművész nagy sikere Londonban.** A londoni White képtár nagysikerű kiállítást rendezett *Zsótér* Ákos magyar festő műveiből. *Barcza* György londoni magyar követ nyitotta meg a kiállítást, megnyitó beszédében üdvözölve a megjelent előkelőségeket és méleg hangon méltatva Zsótér finom költői művészetét. Az angol mükritika egyhangu elismeréssel adózik a kiváló magyar festő pompás képeinek, kiemelve, hogy londoni tájképei megkapó hüséggel és finom érzékkel adják vissza az angol főváros sajátos légkörét.

1938 JUL. 12

Magyarság

1938 jul. 12.

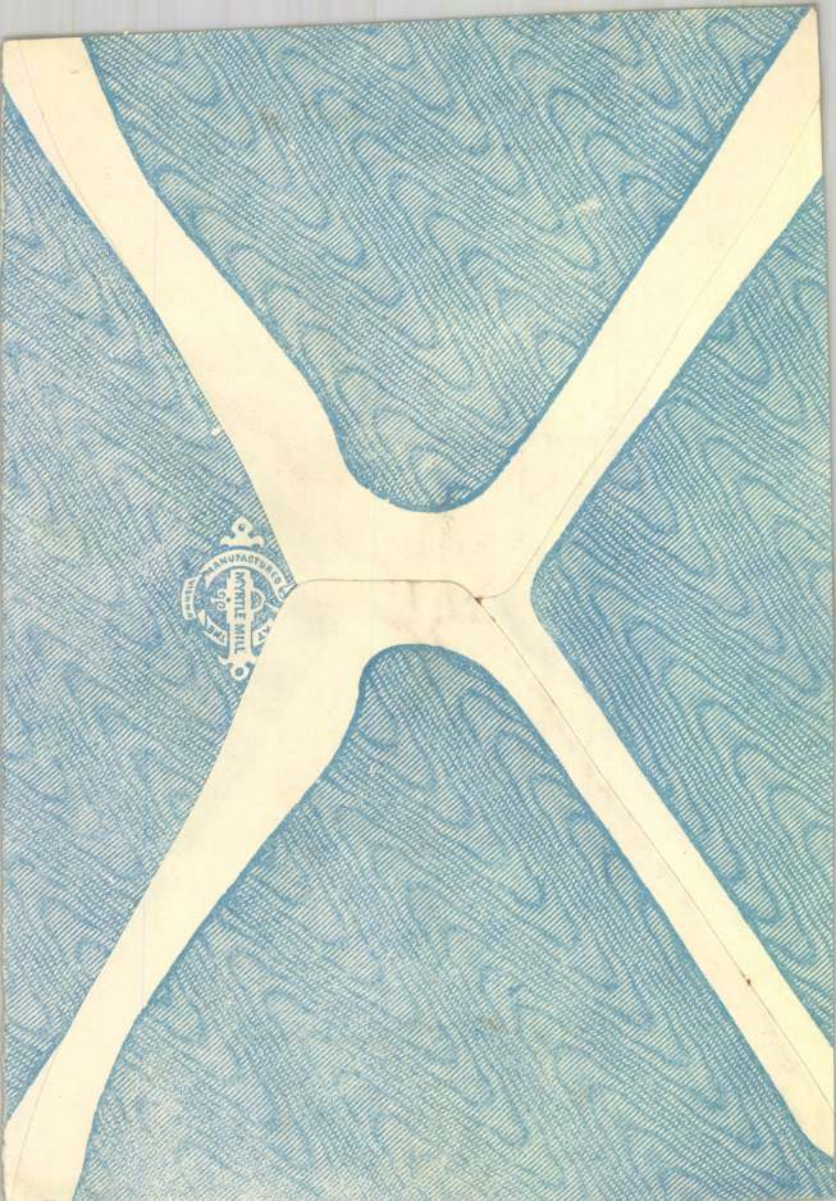
MYRTLE MILL
MANUFACTURED

Zsótér Ágost, festö

ügyes felhöstudiumai feltüntek.

Dr. Márffy Oszkár:
Tárlat. A Balatoni Társaság Tárlata.
"Képzőművészet" 1928. 10.sz. XXX 132. 1.

MDK

Zsotér Ákos, festö

Csendélet. Olajf. Jelzett.

Árverési Közlöny. Festm.,rajzok. 1936 okt.4. rk.sz. 46.1.

MDK

Zsótér Ákos

Balaton Alsóörsnél, of.

~~Balatonixpobxrak~~

Balatoni Társ.3. N.Szal. 393. kiáll. 1928.ápr.
24. 1.

MDK

Zsótér Ákos

Montmarte, of.

Klári, of.

M.Szal. kiáll. 1927. jun. 28. 1.

Zsótér Ákos

festő

szül. Újpest 1895
szept. 5.

Révai XXI. 856. 1

erkesztőség !

os Bizottsága, programmjához hiven
smeri müemlékeink és általában az
snek a közönség legszélesebb réte-
t – az idén is tervbe vette egy
megtartását. Különös jelentőséget
az előadások az elszakitott magyar
eges u.i. hangsulyozni, hogy ez a
ismeretterjesztés kereteit, egés
a magyar közönség lelkében mege-
ek és a nemzeti és kulturális kö-
tudatát.

szolgált magasabbrendü közmüvelő-
ja a Bizottságot, hogy bizalommal

Zsótér Ákos: Hamburgi ucca.

terjedelme miatt nem foglalkozhatunk bővebben Vágó József álom-Budapestjével. Ezt a kiállítást stílszerűen diszítették Csáky József szobrai, amelyekről már beszámoltunk az Ernst-Múzeumbeli tárlatok során és Beck Ö. Fülöp nehány jeles plasztikai alkotása. e. á.

ván: Relief

Zsótér Ákos: Női arcmás

zártsága, az elég mély vonal és a sötétbarnás-színű nyomatok jellemzik.

Bránsky E. László városképei Budapest szépségének propagálásában játszanak nagy szerepet. Ő Frank Brangwyn műveit közelről szemlélhette és korán módjában volt a grafikai technikák elsajátítása. Architekturás témájú lapjaiban a tökéletes perspektivikus meglátás elvitázhatatlan érdeme. Mesterétől a kevesebb alak alkalmazása, erőteljesebb vonalak használata és magyar érzésvilága különbözteti meg. *Erdőssy* Béla linómetszeteivel ért el sikert. (The Studio.) Ebben az időben szerepelt Bottka Miklós vernismoujaival és a több lemezen készült színes rézkarcaival. Az ő színes rézkarca nem követte a mai helytelen divatot, amikor a rézkarcot vízfestékkel kiszínezik, hogy ezáltal a színt kedvelő magyar szemnek jobban tessék, holott csupán a nemes ízlést rontják.

A grafikai fejlődés második évtizedében városképet már sokkal többen készítenek. *Krón* Jenő tisztán kezelt, finom qualitású lemezein megérződik a nyomdatechnikai pedantéria. A diósgyőri vasgyár világából készült lapjait nagy érdeklődés kísérte. Később ismét a litografia felé fordult. Ugyancsak városképekkel nagy elismerésre tett szert *Conrad* Gyula, kinek sorozatai apró méretben is forgalomba kerültek. Színes lapjaival is voltak sikerei és a grafika más területein is alkotott jelentőset. *Zádor* István művei akár budapesti, akár jeruzsálemi sorozatára gondolunk, biztos rajztudásról tanúskodnak. *Prihoda* István régebbi hidegtűkarcai finomságukkal könnyen lettek a budapestiek kedvencei. *Haranghy* Jenő inkább állatokat ábrázoló karcaival érdemel elismerést, mély határozott vonalakat marat. *Lénárt* Róbert lapjai tónustökéletességükkel keltettek méltó feltűnést.

A grafika művészei igazán heroikus küzdelmet vívtak a megértésért és érvényesülésük érdekében igen sokat szenvedtek. E művészeti ág népszerűsítésében ekkor már sokan vettek részt. Kis lapokkal szerepelt hosszú ideig *Páris* Erzsi, Dante-sorozatával *Markó* Lajos. A bámulatos grafikai látással rendelkező *Uitz* Béla hamar elhagyta az országot, hol nem nagy megértésre talált, míg külföldön a San-Franciskói aranyérem elnyeréséig meg sem állott.

A szó szoros értelemben vett modern grafikát boldogemlékű Olgyay mester növendékei emelték olyan színvonalra, hogy Európa többi nemzetei közt is számolni kell a magyar grafikával. Ha Olgyay mesternek nem sikerült is többi szép elgondolását megvalósítania, mint teszem azt, hogy a művészek kolostorszerű elvonultságban, gondtalan életmód mellett élhessenek hivatásuknak, mégis növendékeinek helyes vezetése által oly kitűnő grafikusokból álló sereget nevelt, melyet bármely nyugati ország irigyelhet tőlünk. Ha bármit mondanak is Olgyay ellen elvi ellenségei, az ő tanítványai csak jót tanulhattak tőle, büszkék lesznek tanító-mesterükre és mindig hálatelt szívvel gondolnak rá.[1])

A modern rézkarc legelső igazi művelője *Szőnyi* István. Kosztümös alakjain és akttanulmányain kezdetben sok sűrű és párhuzamos vonallal, raszterszerűen rögzítette le elgondolá-

[1]) A felsorolt művészek között sok olyan is van, ki koránál fogva nem lehetett Olgyay Viktor növendéke, másrészt a mester betegsége és külföldi tartózkodása miatt a főiskolán a grafika szünetelt.

Zsótér Ákos: Tanulmány

Zsótér Ákos: Kettős tanulmány 196. l.
Zsótér Ákos: Hamburg 199. l.
Képzőművések 1934.

Sassy Attila: Erdei út
a Szépművészeti Kiállítások kollektiv tárlatáról
Foto Seidner

sait, sőt esetenként a kontúrokat is végig lezárta. Későbbi műveiben lágyabb lett a forma, kötetlen és szabad a vonalvezetés, mint a „Zebegényi vásár"-on látjuk. Technikáját sokan követték, mert módszere a grafikában anyagszerűség szempontból is kiválónak bizonyult, de különösen a metszeteknél. Újabb alkotásain bravuros módon, vázlatszerűen jegyzi le kompozicióit, ezáltal azok mindig elevenek és frissek.

Szőnyivel egyidőben az egyenes vonalú technikát használta fel *Aba Novák* Vilmos is metszetein, úgy hogy Szőnyit és Aba Novákot rendesen együtt szokták említeni, pedig köztük óriási eltéréseket tapasztalhatunk. Aba Novák majdnem természetes nagyságú portré-metszetein minden vonalnak meg van a jelentősége. Karcainak éppúgy, mint festményeinek üdesége, fényvibrálása vonzóvá teszik a sokszor nagyméretű lapjait. A hatalmas, templomban prédikáló „Savonarola" karcában és még sok alakos kompoziciójában a testek tömege, a fa-

Ifj. Éber Sándor: Halászbárkák
Az Új Stalón őszi tárlatáról
Foto Lázár

Zsótér Ákos

4

Zsótér Ákos ; Szegény asszony,
Femme pouvre, Poor woman,

~~Halápy Takács Julia~~

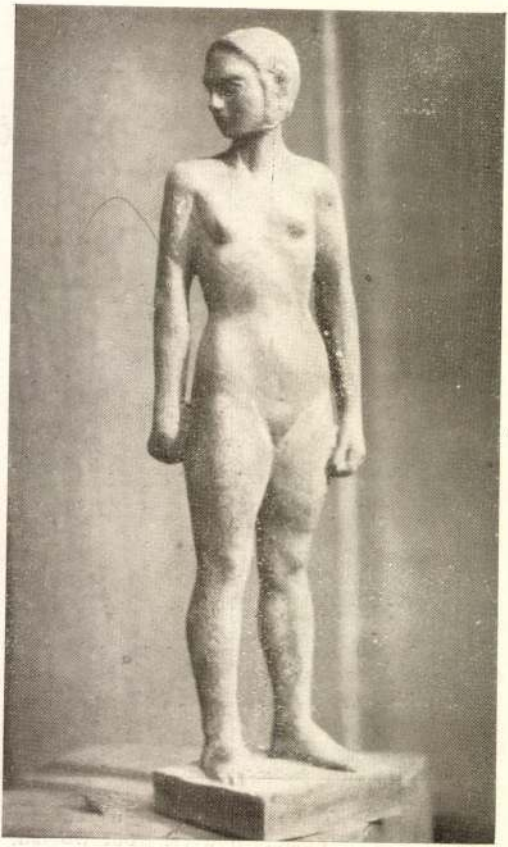

Halápy Takács Julia; Fiatal nő aktja,
Nude, une jeune Femme,
Nude, a young Woman,

Európai Kurír 1935. II. 1. z.

Őskori iparvidék a Bakonyban
kiállítás a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumban
1995. március 15-december 31.
Számítógépes kiállítási katalógus
ISBN 963 7421 86 6
A kiállítást rendezői: Regenye Judit és T. Biró Katalin
Számítógépes kiállítási katalógus: T. Biró Katalin
A CD változatot kiadja a Magyar Nemzeti Múzeum
Készült a COM-SER kft. közreműködésével 1995-ben.
A kiadást támogatta az OTKA T-013638 és T-018242 számú projekt, valamint az ARCHEOCOMP Egyesület
A CD értékesítéséből származó teljes bevételt a további kutatások támogatására fordítjuk.

*

Prehistoric industrial district in the Bakony Mountains
Exhibition guide

Ein prähistorisches Industriegebiet im Bakony Gebirge
Ausstellungsführer

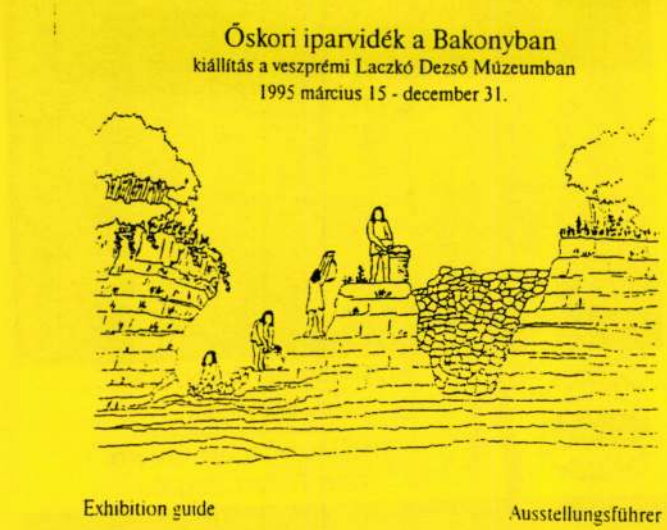

Exhibition guide

Ausstellungsführer

Városképek -1900
Magyar városok a századfordulón
CD-ROM

Összeállította: ***Irás Katalin, Jalsovszky Katalin, Tomsics Emőke***
Szoftveres munkák: ***Ambrus Gábor és Bass László*** * Zenei szerkesztő: ***Kaibinger Pál*** * Arculatterv: ***Barta József*** * Grafikai konzultáns: ***Zsótér László***
Készítette: **INFO 2000 Kft. és az ALLEGRO Bt.*** Kiadja : **Magyar Nemzeti Múzeum**

A kétezredik év felé közeledve sokan nosztalgiával gondolnak az előző század Magyarországra. A születő XX. század a polgárosodó társadalom, a fejlődő gazdaság és technika, a liberalizálódó kultúra, az urbanizálódó környezet - a modernizálódó élet ígéretét kínálta. Az 1890-1910 közötti „boldog békeévek" városi életének képeiből készült válogatás mintegy 2000 kommentált fotográfia, korhű zenei anyag, 20 archív filmfelvétel segítségével készített pillanatfelvétel a világ vérkeringésébe egyre jobban beépülő Magyarországról. A 131 magyar város bemutatását korabeli várostérképek, népszámlálási adatok, városleírások teszik teljesebbé.

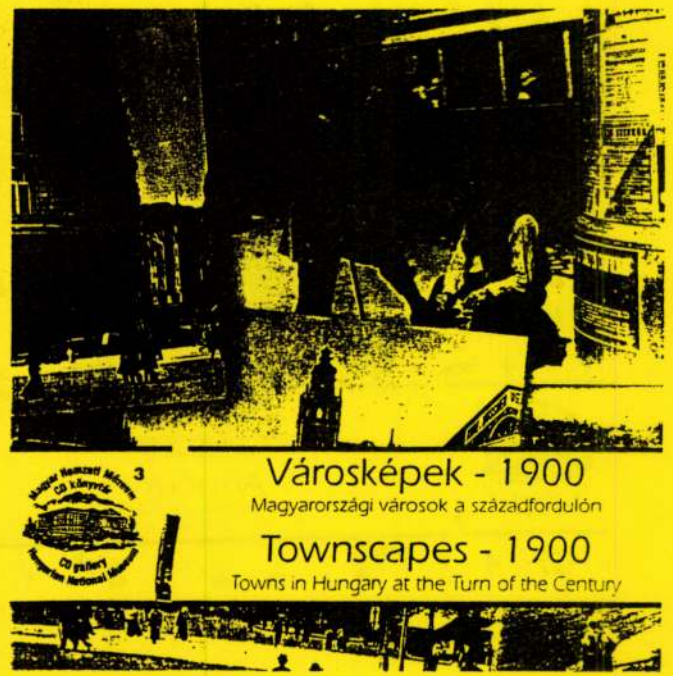

Zsótér László

Fegyvertár
Válogatás a Magyar Nemzeti Múzeum fegyvergyűjteményéből
CD-ROM

Összeállította: ***Kovács S. Tibor***
Szoftveres munkák: ***Ambrus Gábor és Bass László*** * Képszerkesztő: ***Szabó János*** * Zenei szerkesztő: ***Kaibinger Pál*** * Arculatterv: ***Barta József*** * Grafikai konzultáns: ***Zsótér László***
Készítette: **INFO 2000 Kft. és az ALLEGRO Bt.** * Kiadja : **Magyar Nemzeti Múzeum**

Egy múzeumi tárlóban a fegyverek halott tárgyak. A számítógép lehetőségeivel élve megpróbáltuk őket funkcionálisan is bemutatni, megeleveníteni azokat a harcosokat, akiknek fegyverzetét alkották ezek a tárgyak. Az Árpád-kortól az 1848-49-es szabadságharcig terjedő időszakból 63 harcost illetve történelmi alakot bemutató kiadványunkban mintegy 600 fotó, 250 korabeli metszet, rajz, festmény és csatakép 13 videoklipp, 20 percnyi zenei illusztráció mellett fegyver- és hadtörténeti leírások és eredeti dokumentumok segítségével tájékozódhatunk a fegyverek világában.

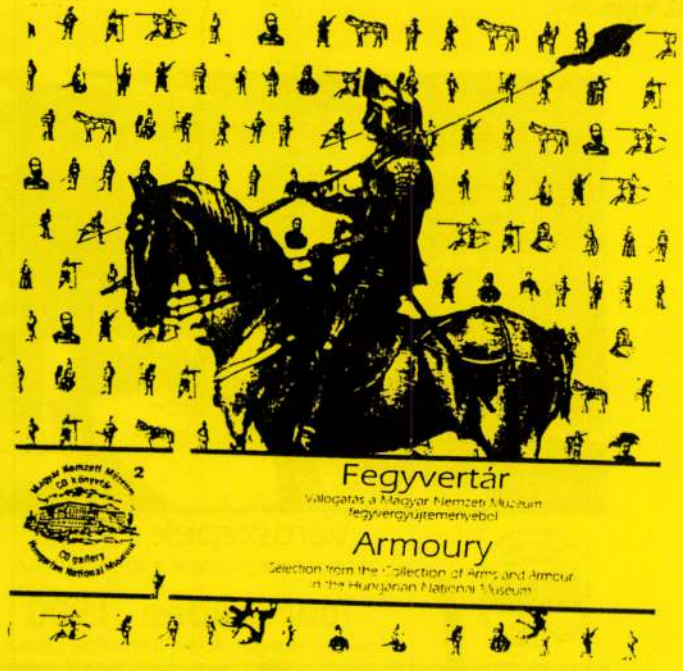

A Magyar Koronázási Jelvények
CD-ROM

Összeállította: ***H. Kolba Judit, Sipos Enikő, Tóth Endre***
Design és grafika: ***Koch Péter, Adolf Mihály*** * Keretprogram: *Adolf Mihály* *
Grafikai konzultáns: ***Zsótér László*** * Zenei szerkesztő: ***Kaibinger Pál***
Készítette: **COGNITECH Kft.** * Kiadja : **Magyar Nemzeti Múzeum**

Minden ország féltett kincsei közé tartoznak azok az uralkodói jelvények, melyek történeti értékükön túl az önálló államiság jelképei is. Különösen igaz ez a középkori Európa egyik legépebben fennmaradt együttesére, a magyar koronázási jelvényekre.

A majd egy évezred alatt -amióta Géza fia Vajk koronát kapott II. Szilveszter pápától és 1000 karácsonyán királlyá koronázták - a regália legbecsesebb darabja, a Szent Korona egyedülálló jelentőségre tett szert a magyar történelemben. Ez a CD nemcsak a tárgyakat, évezreden átívelő fordulatos történetüket mutatja be, hanem több mint 500 fotó, 10 perc mozgókép, csaknem 40 percnyi hanganyag, bőséges írott forrás, tanulmány segítségével számtalan elválaszthatatlan történeti, kultúrtörténeti eseményt, egyedülálló válogatásban.

Zahorán Mária

1950-ben született Békéscsabán.
Végzettség: Iparművészeti Főiskola
Tevékenységi terület: az alkalmazott grafika valamennyi területe
Lakcím: 5600 Békéscsaba, Kastély u. 22.

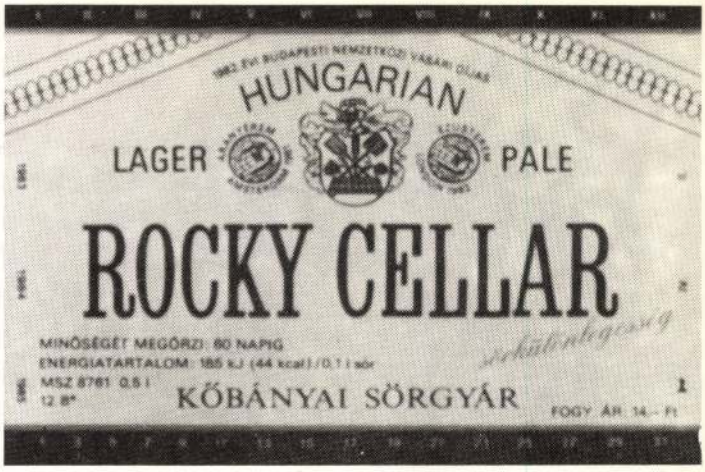

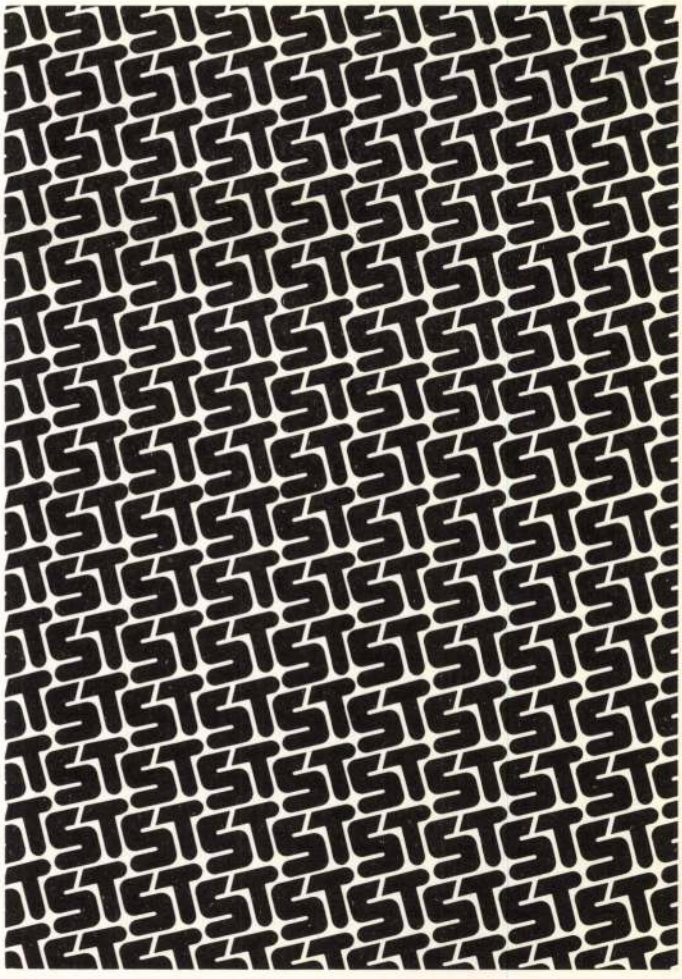

Zsótér László

1945-ben született Budapesten.
Végzettség: Iparművészeti Főiskola
Tevékenységi terület: plakát-, embléma- és kiállítástervezés
Lakcím: 1123 Budapest, XII. Csörsz u. 3.

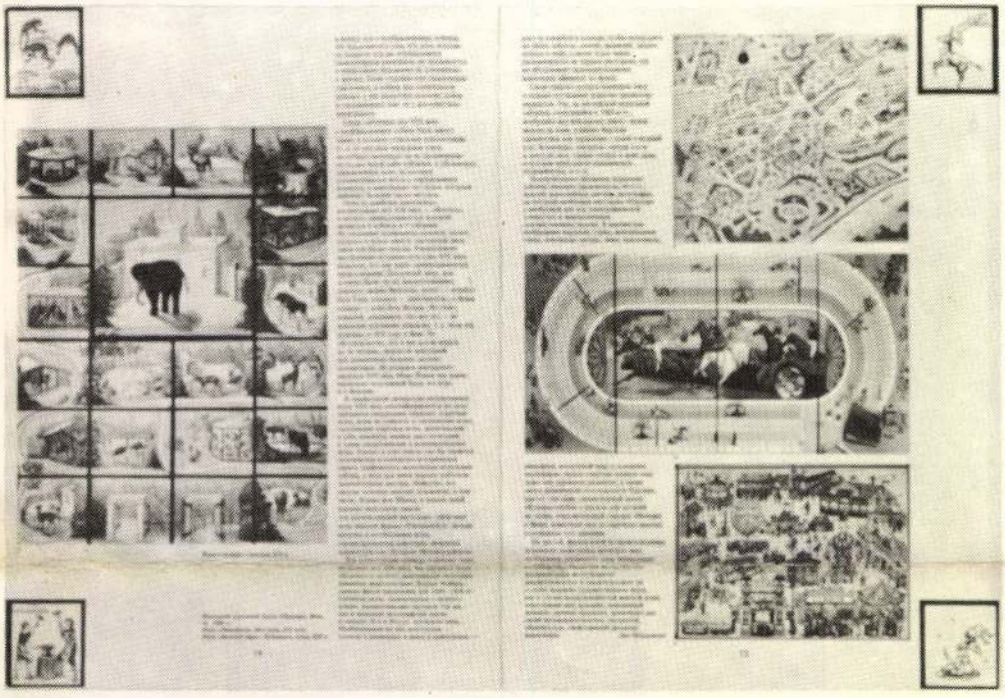

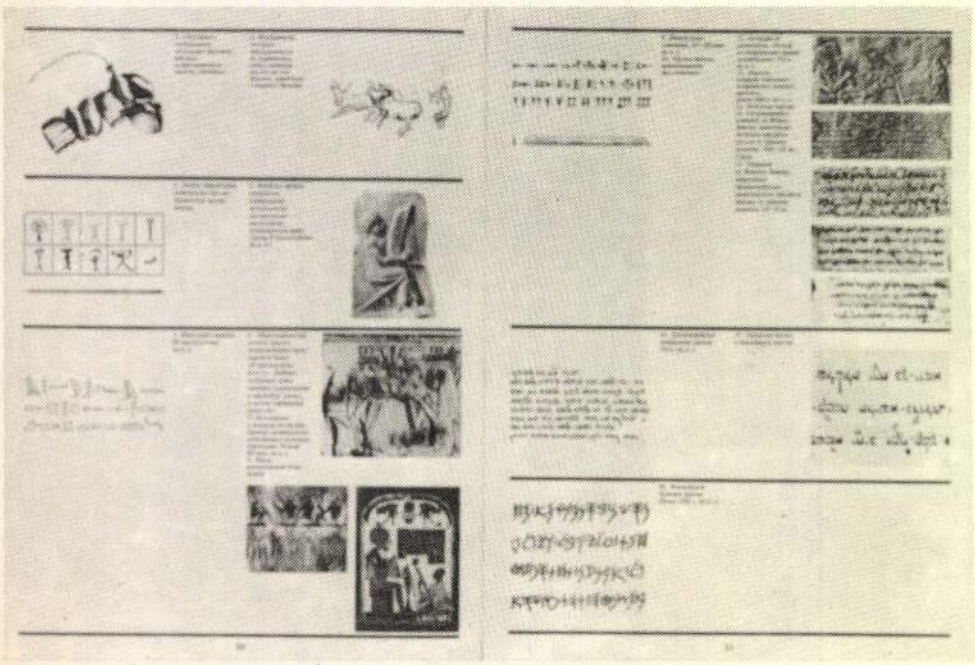

ZSÓTÉR LÁSZLÓ
ATRIUM 1996, 4. SZ.

SZÖVEG: SLÉZIA JÓZSEF

GRAFIKUS KARCOLATOK

INTERJÚ ZSÓTÉR LÁSZLÓVAL

Zsótér László azon szerencsés kevesek egyikének tarthatja magát, akinek munkái egyszerre öt földrészen láthatók, levegőben és földön egyaránt. A Magyar Iparművészeti Főiskolán eltöltött 25 évi oktatói munka után több grafikus tanárral együtt létrehozták a H-ArtDirectors kommunikációs tervezőirodát. Beszélgetésünk a több mint öt évet átfogó periódus arculattervezői-grafikusi munkáját áttekintette.

Grafikai „boom" vagy multidominancia?

– A 90-es évek elején a grafikai szakmában, az arculattervezésben volt egy hirtelen fellendülés, mondhatni „boom", ugyanakkor a design más területein visszaesés volt érezhető, mint például az ipari formatervezésben.

– Én ezt nem érzem robbanásnak. Inkább arról volt szó, hogy betörtek az országba a multik, akik az ütemet, a stílust és a módszert diktálták. Ezzel együtt felbukkantak a félelmek is, hogy ez a nagyon határozott s tőlünk idegen reklámügynökségi tevékenység lecsupaszítja, lepusztítja, silánnyá teszi, uniformizálja a magyar grafikai munkát. De én úgy gondolom, hogy igenis ereje van a magyar grafikának, mert olyan sajátságosat tud létrehozni ezen a területen, amely más, újra felismerhető, újra személyes.

– Ez jelen van, vagy csak vágy?

– A magyar grafikusok tehetségesek, képesek arra, hogy személyes hangot és stílust produkáljanak. A problémát általában az okozza, hogy nagyon akarjuk teljesíteni a feladatot, nagyon be akarjuk bizonyítani a külföldinek, hogy mi jobbak és okosabbak vagyunk.

– A Posta arculatának tervezésénél azokat az alapelemeket bővítették ki, amelyeket az angolok rögzítettek.

– Az angolok tervezték az emblémát, a logót, a színeket, az alapvető tipográfiai elemeket. Nekünk jutott az a megtisztelő feladat, hogy honosítsuk, illetve bővítsük ezt az arculati rendszert. Igyekeztünk belehelyezkedni a kollégák vizuális és lelkivilágába, próbáltuk megérteni, hogy mit akartak, és azt folytatni.

– A külföldiek intenzív jelenléte mennyire kényszeríti a hazai megrendelőket az igényes vizuális arculat kialakítására?

– Egyre intenzívebben kell figyelniük a világot. Az arculat néhány elemének elkészítése régebben inkább divat vagy olyan szokás volt, amelynek mélyebb értelme nem is tudatosodott. A világpiacra lépéssel azonban már nem elhanyagolható a cég vagy a termék megjelenése.

Grafika a fogyasztó szolgálatában

– Mennyire segíti elő a tervező munkája, hogy egy termék vagy egy vállalat sikeres legyen a piacon?

– Előfordulhat, hogy maga a termék vagy az a grafikai külső, amelybe felöltöztették az sikeres vagy jó. De jöhet egy olyan nem várt gazdasági krízis, amely hirtelen megváltoztatja a szokásokat. Ez nem számítható ki, nem jelezhető előre. Addig, amíg nem volt tényleges piacgazdaság, tisztán formalitás volt a vizuális megjelenés. A Duna-partot elláttuk neonreklámokkal, pedig nem volt mögötte tényleges piaci igény. Most már vége van ennek az időszaknak, ivarérettekké váltunk, és megpróbálunk küzdeni az elemekkel.

Például nagyon érdekes és szép feladat volt a Kartográfiai Vállalat térképeinek arculati rendbetétele. Olyan

Az Országos Kisvállalkozásfejlesztési Iroda emblémája születésének különböző állomásai. Tervező: Kara György, Nagy Péter (Part Bt.)

megy, és ebben szokott a Design Center segíteni.

– Tud-e egyáltalán sikeres arculattervezői munkát említeni Magyarországon?

– Azok közül, amelyekben én is részt vettem, a Malévet feltétlen ilyennek tartom. Még a nyolcvanas évek közepén kerestek meg azzal, hogy gépek beszerzése előtt állnak, át is kellene festeniük néhány masinát, ami tetemes költséggel jár, és el kellene dönteni: ápolják-e tovább a régi, jócskán elöregedett és meglehetősen zavarossá vált arculatukat, vagy rászánják magukat a változtatásra. Én néhány éven át részt vettem ebben a munkában, és azt hiszem, hogy ami itt történt, az nagyon hasonlít arra, amit egy civilizált országban is arculattervezésnek lehet nevezni. Mind a program megalapozottságát, mind annak mélységét és terjedelmét, mind a szakmai munka minőségét tekintve. Aki benéz a budapesti Dorottya utcai vagy egy külföldi jegyirodába, megnézi az utazáskor kézhez kapott nyomtatványokat, a repülőtéren mozgó járműveket vagy a gépek berendezését és felszerelését, a kárpitoktól a tálcákig, az talán nem tartja megalapozatlannak a véleményemet.

De nagyon komoly dolognak tartom azt is, ami a Gyermelyi vállalatcsoportnál történik. Ez egy nagy múltú és sikeres vállalkozás, kitűnő menedzsmenttel, amelyik pontosan tudja, hogy mit akar, és keményen kézben tartja a programot. A munka a termékcsomagolások egységes arculatának kialakításával indult, és ma már a cég csaknem valamennyi megnyilvánulását átfogja, ideértve a telephely területének rendezését, egységes tájékoztató feliratokat, a járművek és szállítóeszközök külső festését, az arculati elemekre épülő reklámtevékenységet.

De sok szép és hatásos eleme van a Postabank arculatának – itt különösen a reklámarculat erős, ami jellemző számos más hazai programra is. Ma cégek sokasága próbálkozik saját arculatának kialakításával, de ez a munka eredményessé csak ott válik, ahol az arculat nemcsak álca, hanem tartalmi elgondolás van mögötte, és van eltökéltség, szándék és következetesség a menedzsmentben ahhoz, hogy a programot végigvigye. ◆

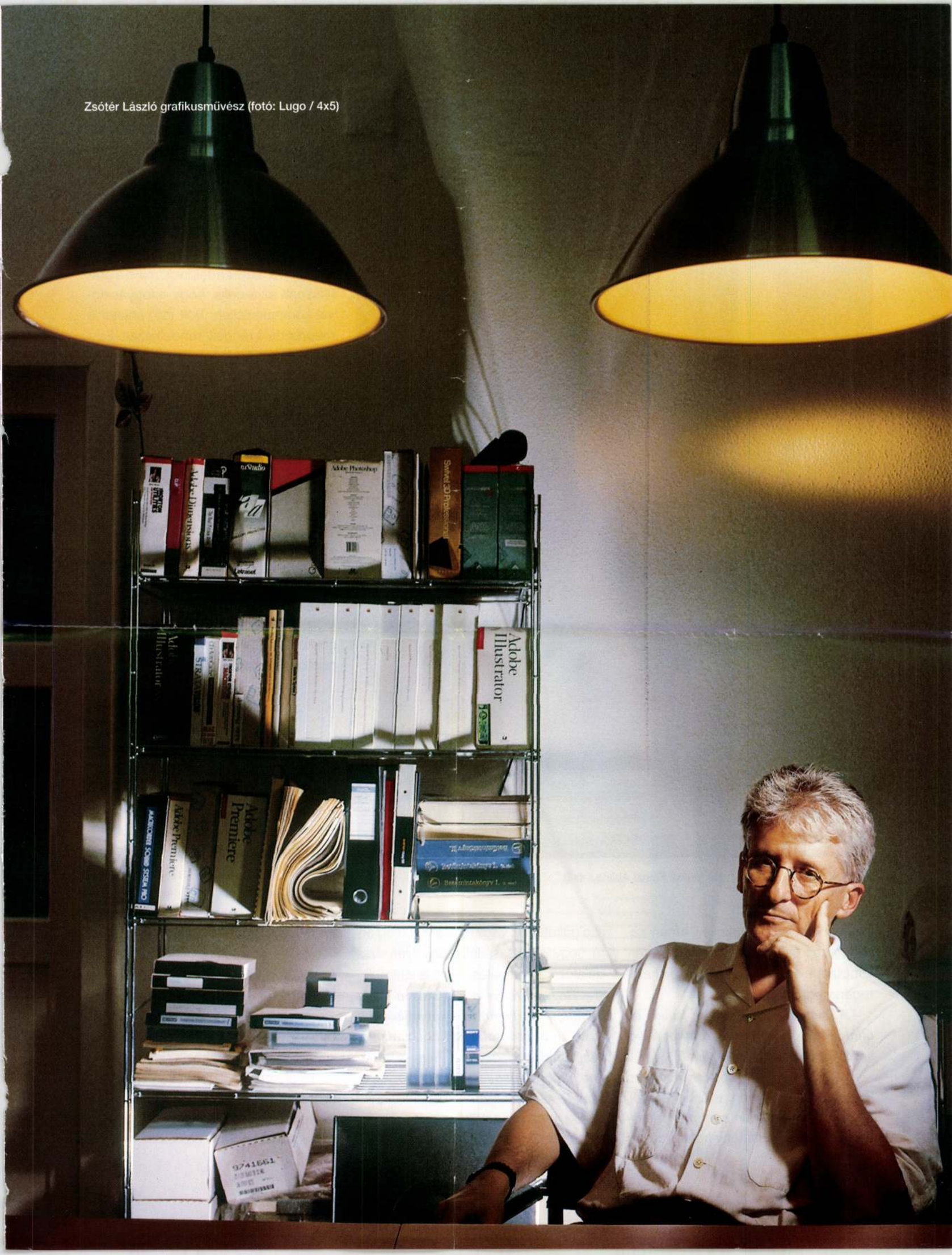

Zsótér László grafikusművész (fotó: Lugo / 4x5)

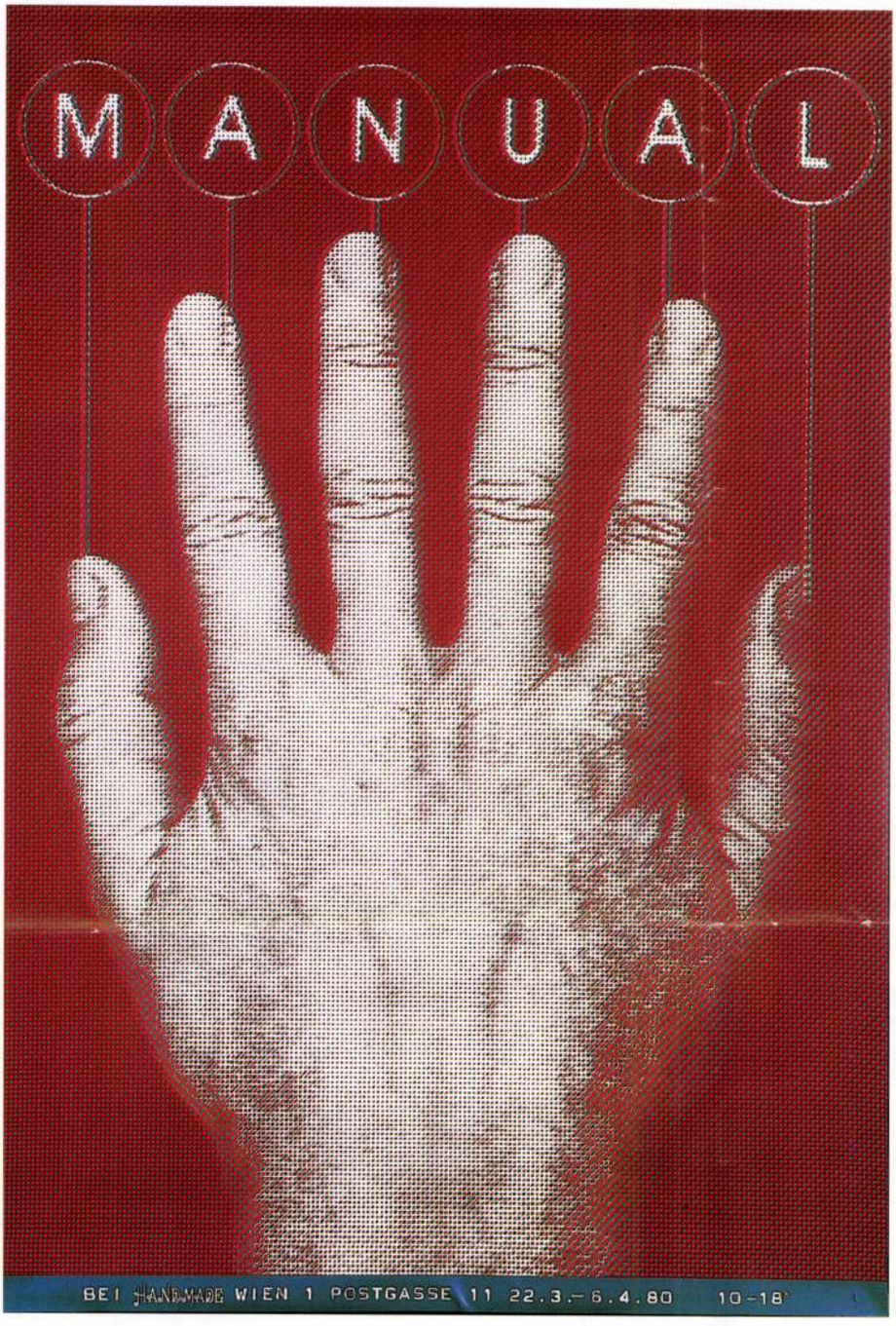

„Manual" plakát, Zsótér László (repro: Frankl Aliona / 4x5)

grafikai képet alakítottunk ki, amely karakteressé és egységessé tette a térképpiacon ezt a megjelenésében heterogén céget.

– A megrendelő mennyire ismeri az általa megcélzott réteget, amikor felveszi a kapcsolatot a tervezővel?

– Vagy úgy érkezik, hogy már nagyon komoly felmérése van arról a rétegről, amellyel kommunikálni szeretne; igénybe veszi a közvélemény-kutató cégek szolgáltatásait, vagy minket kér meg arra, hogy végeztessünk el egy ilyen vizsgálatot. Természetesen ezt is vállaljuk.

– Hogyan tudja a grafikus a saját munkáját értékelni? Hogyan működnek ezek a visszacsatolási mechanizmusok, amelyek igazolják, hogy a tartalom, amelyet át akartak adni ténylegesen elérte funkcióját?

– Egyrészt a kutatóintézetek ezeknek az eredményeknek a mérésére is felkérhetők, másrészt a tervező egy idő után már meg tudja ítélni, hogy sikeres volt-e. A legkomolyabb tesztet azonban a fogyasztó jelenti, aki a valóságban dönt, amikor megveszi vagy nem veszi meg az adott terméket.

– A megrendelő elképzelései mennyire fedik a fogyasztói elvárásokat?

– Mind a megrendelőnek, mind a grafikusnak az a célja, hogy a fogyasztóval kommunikáljon. Volt idő, amikor a megrendelő rendelt, rendelkezett. Ez a világ elmúlt. Ma azon van a hangsúly, hogy kiknek kell eladni a terméket, melyik az a közeg, ahol kommunikálni kell. A terméknek azokat a tulajdonságait emeljük ki, amelyekkel a legjobban el lehet érni a megcélzott vevőkört.

– A nagyfokú fogyasztócentrikusság mennyire befolyásolja a munkák minőségét?

– Ellentétben az úgynevezett szabad művészeti ágakkal, ahol a szolgálat kevésbé érdekes és fontos, a grafikában fordított a folyamat: a lényeg, hogy a tárgy rátaláljon fogyasztójára. Tehát sokkal inkább alkalmazotti műfaj, és pontosan ez az érdekessége.

Látványtervezés

– Az utóbbi évek két meghatározó arculattervezési programjának megvalósításában is aktívan részt vett.

– A Mol és a Malév is igen ritka, speciális eset volt a vizuális kommunikáció műfajában. Ezeknél a cégeknél ugyanis nem emblémát, hanem látványtervet kellett készíteni. Mindkét esetben meg kellett keresni azokat a területeket, ahol a vállalatok leghangsúlyosabban jelen vannak. A Malévnál ezek a repülőgépek és a járművek, a Molnál a benzinkutak voltak. A lényeg az, hogy a repülőgép, amikor befordul, mondjuk Frankfurt repülőterére, kitűnik-e a többi közül? A vizuális szimbólumokat úgy kellett megtervezni, hogy az esemény lebontható legyen a levélpapír vagy a névjegy szintjére is.

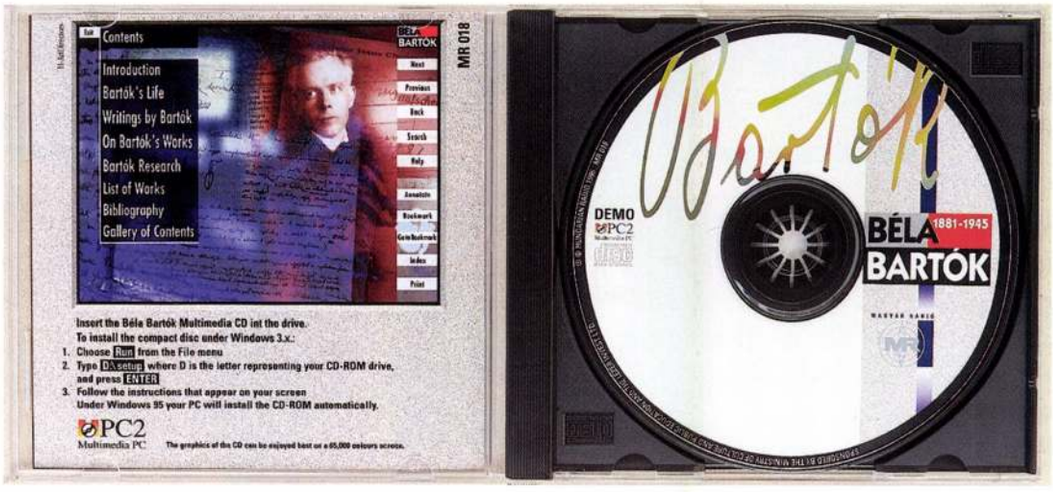

Bartók Béla CD-ROM, 1995.
Grafika: H-ArtDirectors
Zsótér László
(repro: Frankl Aliona / 4x5)

A Malév arculata sajátos helyzetben jött létre, egy kis rés, fényecske volt a magyar design egén. A Malévnak dönteni kellett, hogy a technikai, műszaki színvonalukban, karakterükben elődjeiktől különböző új Boeing repülőgépeinek a megjelenésével arculatot vált vagy sem. A változtatáshoz az is hozzájárult, hogy akkoriban egy fiatal, aktív, dinamikus gárda került a céghez, aki életkoránál fogva is bizonyítani akart. A munkában komoly segítséget jelentett a Design Center, Pohárnok Mihály részvétele, aki ezt az egész problémát magas szinten ismerte és értette.

A Malév arculatát úgy kellett megtervezni, hogy elemeiben emlékeztessen a múltra, de mégse legyen azonos vele. A Malév szó új tipográfiája az előző vaskos, súlyos blokk betűire utal. Ez volt az a nagy pillanat a szakmában, amikor létrejöhetett egy nagy egységes arculati kézikönyv is. Ez magában foglalta a lényeges elemek, a járművek, a nyomtatványok, a gépek és az irodák arculati megjelenítését. A Malévnek azt kellett sugallnia a közönsége felé, hogy ő megbízható, következetes. Ezeknek a céloknak a megvalósításában az egyik legfontosabb eszköz az egységes arculati megjelenés volt.

– Ha jól tudom, egy alkotása szerepel a New York-i Modern Művészetek Múzeumában?

– Igen, a Manual plakát. Amikor ez a megtiszteltetés ért, már egyetlen példányom sem volt a plakátból, újra ki kellett nyomtatni. Azonban úgy gondolom, hogy a mi szakmánkban addig élnek a létrehozott tárgyak, amíg használnak. Egy flakon addig működik, ameddig ki nem dobják a kukába. Egy plakát addig

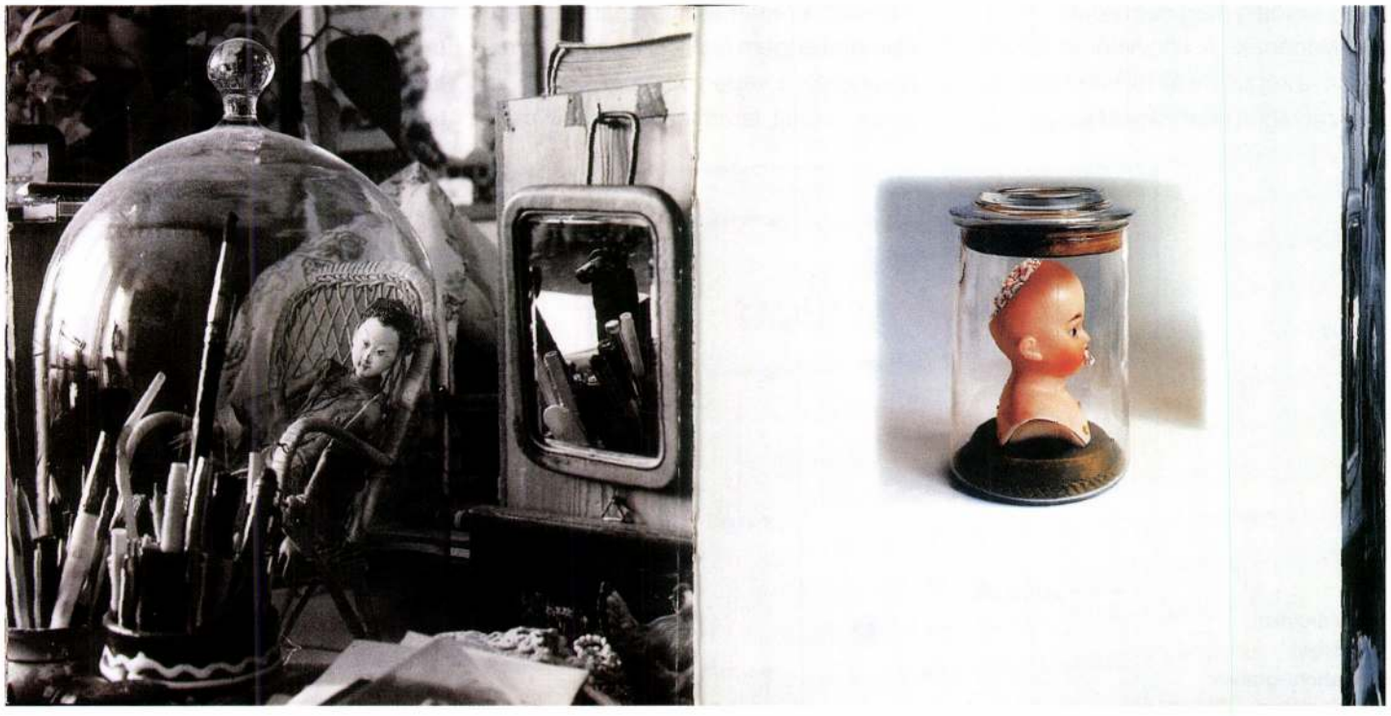

Szilágyi Júlia katalógus, 1989. Arculatterv–grafika: Zsótér László (repro: Frankl Aliona / 4x5)

A Mol Székház irodáinak bútorait Illés Attila, Dobosi László és Föglein Andrea (Vonal Center) tervezte. A laminált bútorelemeken megjelenik a Mol zöld színe és az embléma. Arculatterv: H-ArtDirektors, Zsótér László (fotó: Vonal Center)

él, amíg rá nem ragasztanak egy másikat, vagy le nem áztatja az eső. Abban a pillanatban, amikor ezek a tárgyak múzeumba kerülnek, számomra megszűnnek, és valami egészen mássá alakulnak át, műtárgyakká, amelyeknek a minősítése már egészen másokra tartozik.

Új vizuális műfaj születik

– A grafikai tervezés melyik területe állította a legtöbb kihívás elé az utóbbi években?

– A Bartók Béla CD-ROM-nak a képernyőképei itt készültek a stúdióban. Új és érdekes műfaj a CD-ROM, amely teljesen új területét nyitotta meg a kommunikációnak. Ellentétben a filmmel – ahol két lehetőségem van: vagy végignézem, vagy kijövök a moziból – itt minden egyes megnézés személyre szabott, annak az embernek a lelkét, érdeklődését, tudását, képzettségét tükrözi vissza, aki benne kalandozik. Ez a lehetőség ez idáig még nem adatott meg az érdeklődőnek. A könyvnél is lapozok, nézem a képet, de az be van kötve, nem illik szétvágni, nem illik a képeket átcsoportosítani. Itt azonban minden megtehető. És ami még fantasztikus, hogy míg a legkisebb gyermek is játszhat vele, addig a tudós is megtalálhatja benne a fontos információkat és a számára mérvadó személyek tudományos munkáit. Ami engem érdekel és érint, az az, hogy ezek a képernyőképek egy új vizuális műfajt teremtenek, amely most még gyerekcipőben jár ugyan, keresi a saját nyelvét, hasonlóképpen a filmhez és a televízióhoz, amely először a színházra hasonlított, és annak a vizualitását próbálta utánozni. Reménykedem abban, hogy a CD-ROM is egy szuverén műfajjá tudja kinőni magát, és a grafikus társadalomnak egy új lehetőséget és feladatot tud majd nyújtani. ◆

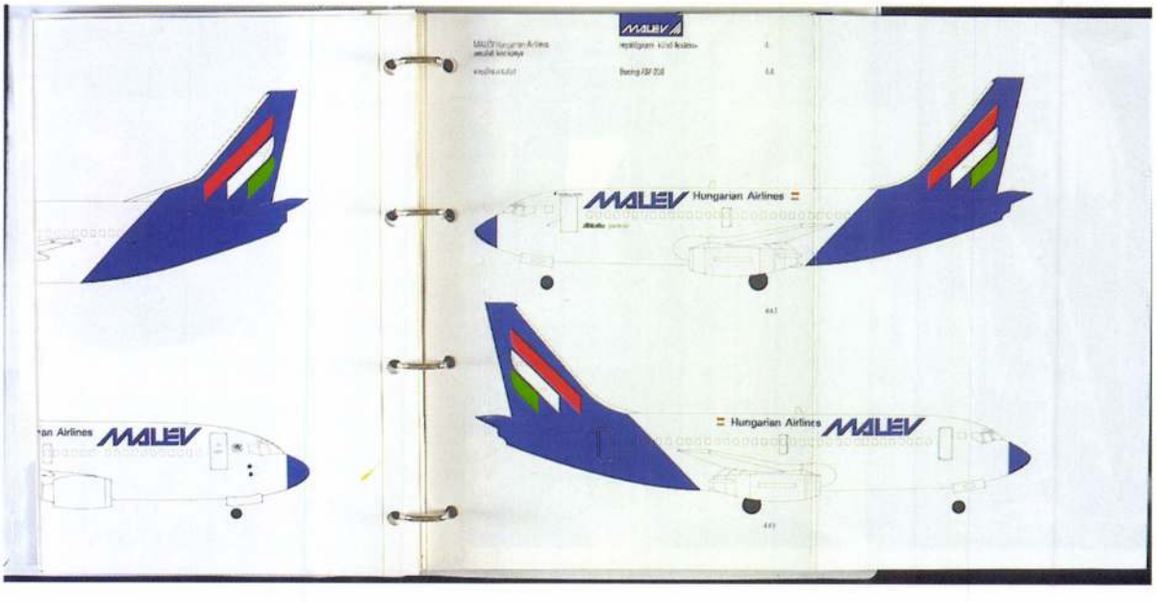

Malév arculati kézikönyv. Arculatterv–grafika: H-ArtDirectors, Zsótér László

ZSÓTÉR László grafikus

Ferenczy Noémi-díj 1998

Bardoly István:
Bibliográfia
Mutatók (topog
)

Német rezümék

Szerkesztő: Bardoly István
Kiadja az Országos Műemlékvédelmi Hiv

MDK

Zsótér Ágost, festőm.

386. Fekvő akt. Olf.

Műcsarnok. -1925/26 Akt.-kiáll. Kat. 29.1.

Zsotér István festö.

Népszava.1923.IX.30. 7.1.

ZSÓTÉR JÁNOS,hajóács

Zsótér János Szegeden koranak egyik leghiresebb hajósgazdája,azaz viziszállitasi vallalkozója volt. A Zsótérek hajósok,hajóacsok voltak. 192.old.

OLTVAI FERENC-VINCZI KÁROLNÉ: A szegedi Zsótérház épitése 189.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve. 1. 1966-1967.Szeged 1968

Isótér László
Ipanművész

Isótér László a harmadik „7777"
jeligével elhiatott terosorozatot dol-
Gorta hi.

Fekete György: Klubberendezések - problémákkal.
MŰVÉSZET, 1973.február - 37.oldal

Isótér László

„Formatervezés az iparban"
(repro)

W. Somogyi Ágnes: Fabrizgaszok egymás közt.
Művészet, 1978. július - 34. lap

Isóter László

A kiállítás legsikerültebb plakátja „Formatervezés az ipar-ban" című mű.

W. Somogyi Ágnes: Fahragaszok egymás közt. Művészet, 1978. július - 30. lap.

Zsótér László

„Formatervezés az iparban", nyomat,
70 x 50 cm. (repr.)

Művészet, 1978. júl. 36. old.

Zsótér László

A Hangyári konyhaprogram bemutatójának kiállításteréet Zsótér László és Gaul Emil csinálta.

Bárkányi Attila: Minta-családok.

Művészet, 1977. augusztus- 14.oldal.

Zsótér László grafikus

(Bp. 1945 -

Az Iparművészeti Főiskolát végezte

Plakát-, embléma- és kiállítástervezéssel foglalkozik.

Békéscsabai Alkalmazottgrafikai Biennálé, Plakátkiállítás 78 - Munkácsy Mihály Muzeum, 1978. IV. 2-V. 28.

-Katalógus a könyvtárban-

ZSÓTÉR László (1945)
268. Meteo, 1990 (film)
offset, 81x116 cm
j.n. – ny.n.
ltsz.: 90.429

A változás jelei : Plakátok, 1988-1990.
: Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.14.-
dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin,
Bp. : MNG, 1990 24

1021

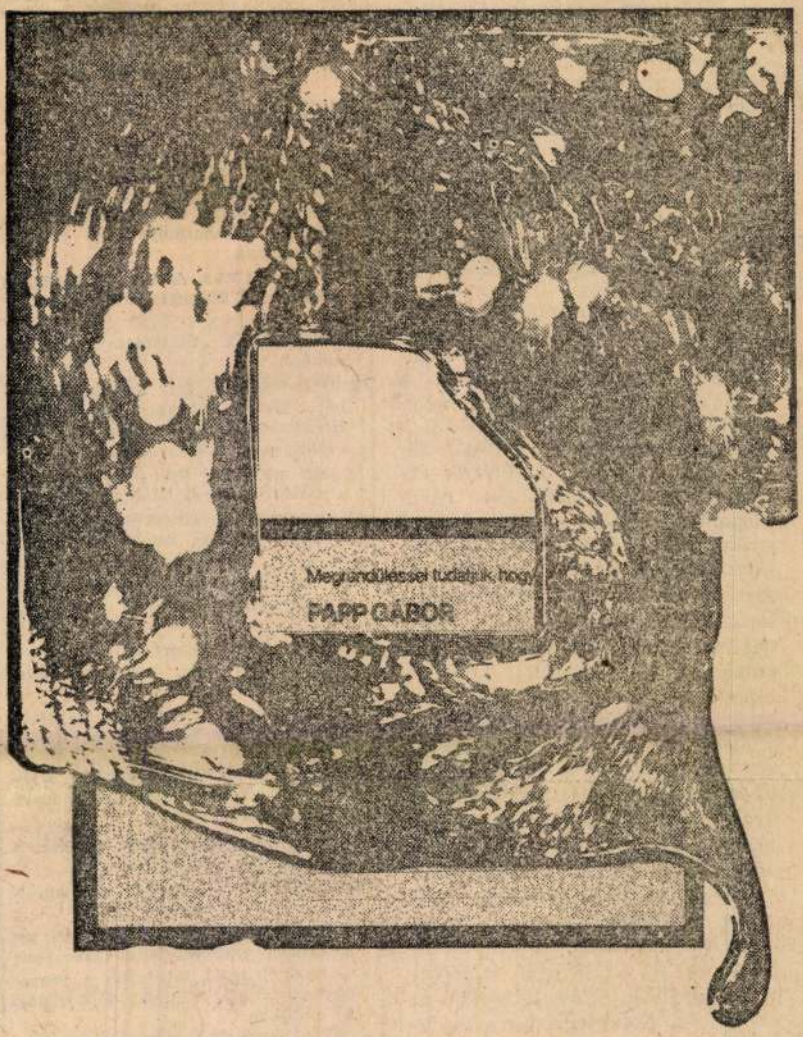

Zsótér László: Gyászjelentés

1982. AUGUSZTUS 20.

ZSÓTÉR LÁSZLÓ

— *Milyen munka folyik az utrechti egyetem szabadidő-szociológiai tanszékén?*

— Az utrechtin kívül még három egyetemen működik ilyen tanszék. Az elméleti órákon a téma egészét áttekintjük, de különösen nagy figyelmet fordítunk a munka és a szabad idő kapcsolatára. A kiscsoportos gyakorlati foglalkozásokon a menedzser típusú, praktikus gondolkodású szakemberek képzésére fordítjuk leginkább a figyelmet. Legfontosabb feladataink közé tartozik, hogy politikai üggyé tegyük a szabad időt. A politikusok nálunk is a munkát, a termelékenységet tartják elsődlegesnek, de most, hogy átalakult a munkaidő szerkezete, munkába lépett egy generáció, amelynek értelmes szabadidő-eltöltése nincs megoldva. Mindez pedig ésszerű szakpolitikát kíván, amelynek megteremtéséhez az egyetemeken is szeretnénk hozzájárulni. Az újfajta szemlélet kialakításában segíthet az európai szabadidőközpont, amelynek legjobb keleti képviselője Magyarország. Hivatalból naprakészen ismerem a nemzetközi szabadidős-kutatási eredményeket, így tudom, hogy a Művelődéskutató Intézet nagyon komoly eredményeket ért el. Megemlítem Ságí Mária zeneszociológiai vizsgálatait vagy Tibori Tímea szórakozással, szórakoztatással kapcsolatos kutatásait. Rokonszenves vonása a magyar kutatásoknak az emberközpontúság és az a mód, ahogyan a szabad idős elfoglaltságokat az emberi tevékenységrendszerbe illesztik.

Csontos Tibor

VI... TAMÁS kiállítása a Műcsarnokban

FEHÉR-FEKETE. Bak Imre, Csiky Tibor, Gulyás Gyula, Fajó János, Haraszthy István és Hencze Tamás kiállítása a Műcsarnokban

M. DE FRAEYE (Belgium) kiállítása a Dorottya utcai kiállítóteremben

SZABADTÉRI JÁTSZÓSZEREK. Kiállítás a Fényes Adolf Teremben

PÜSPÖKY ISTVÁN kiállítása a balassagyarmati Horváth Endre Galériában. Megtekinthető: augusztus 26-ig

KÁDÁR JÁNOS MIKLÓS kiállítása a Csók Galériában. Megtekinthető: augusztus 26-ig

KALMÁR JÁNOS kiállítása az Óbudai Pincegalériában. Megtekinthető: augusztus 29-ig

RÉGI JAPÁN HANGSZEREK. Kiállítás a Hopp Ferenc Keletázsiai Múzeumban

MŰ ÉS ALKOTÓELEMEI. Kiállítás a Józsefvárosi Kiállítóteremben

KAJAN TIBOR kiállítása a dunaújvárosi Uitz Teremben

A ZEBEGÉNYI SZABADISKOLA kiállítása a miskolci Mini Galériában

TAVASZI NOÉMI kiállítása a veresegyházi Váci Mihály Művelődési Központban

SZÁNTÓ PIROSKA kiállítása a Szentendrei Képtárban

Zsótér Lánló

grafikusműrén

A II. Bélésesabai Alkalmazott Grafikai Biennálén

P. Szűcs Julianna
ciKo

Műrénet
Bp 1980 nov.

Zsótér László

Művével szerepel az

Iparművészeti Főiskola Viaklitásán

az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1971 január 23

4. old.

Zsótér László,

„Ötvöződés"

Soltész György ötvösművész kiállítása a Dorottya u.-i Kiállítóteremben 1985. febr. 7 márc. 2.-ig látogatható.

a kiállítást megnyitja: Pohárnok Mihály

a -"- rendezte: Baranyi Judit.

a -"- tervezte: Zsótér László és Gaul Emil.

Műcsarnok és Kamaraterme.
1985. febr.

Isótér László
grafikus

A művész részt vett a 13 fiatal grafikusművész kiállitásán a Kulturális Kapcsolatok Intézetében.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.
Müvészet, 1974.január - 47.oldal

Zsótér László

„Woolmark" hirdetése szerepel a VI. Országos Plakát Kiállításon, a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1972 március 26 9.old.

Zsótér László

Résztvesz a kiállításon

Jubileumi Plakátkiállítás
Bp. 1975 Szépműv. Múz.

Zsótér László, [grafikus]

Az Iparműv. Főiskola Tipográfiai

Tanszékének növendéke.

Plakátterv: Repr.

—: Plakátterv. Melléklet: IV. old.

Új Írás, bp. 1970. július x/7.

Zsótér László

A művész az egyetemi rangra emelt Iparművészeti Főiskola tanársegéde. Két ifjusági tárgyu flaragasza jelent meg eddig az utcán, a 6. Magyar Plakátkiállitáson szerepelt, majd a Varsói Plakát Biennálén. Ipari tárgyu kiállitásokat tervezett és rendezett 1971-ben Brnoban, 1971-ben Moszkvában. Több munkája között megemliti a Cordatic plakátot, hozzá egy emblémát, felfujható reklám léggömböt és ugyancsak felfujható szivárványivet.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. szept. 2.
XVI. évf. 36. sz. 12. lap.

Zsótér László

A Főiskolán látható Cordatic reklámokból a gyár nem igényelt semmit,-mondja a művész Frank János műteremlátogatása alkalmával, amikor munkájáról beszél. Készitett néhány katalógust, nyomdai tervet és Brnoban, majd Moszkvában elektromos műszerek bemutatóját tervezte meg, Székely Kálmán kollégájával együtt. Egy tizenöt négyzetméteres helyiségben két szoba összkomfortos lakást épitett magának.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. szept. 2.
XVI. évf. 36. sz. 12 . lap.

Zsótér László

Egyik müvének repr.-ját bemutatja a lap. A főiskolán két évvel ezelőtt végzett. Az interju során elmondja, hogy iparművész, de sokszor jobban érdekli a "dolgok technikai oldala". A mai iparművész "rajzol, fest, otthonos az iparművészet minden ágában, ha kell ipari formát tervez, ha kell épitész."

Minden munkájánál elsődlegesnek tartja az iparral való harmonikus kapcsolatot. "Zsótér fegyvertárában ugyanolyan helye van a hagyományos festészetnek, mint az elektronikának", -mondja befejezésül Frank János.
Élet és Irodalom, Bp. 1972. szept. 2.
XVI. évf. 36. sz. 12. lap.

Zsótér László

A művész nevét Helényi Tibor említi meg grafikusművész kollégái felsorolásánál, akikkel 1970-ben együtt végezte tanulmányait az Iparművészeti Főiskolán.
Frank János műteremlátogatásai során folytat interjut a művésszel.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 8.
XVI. évf. 28. sz. 12. lap.

Zsótér László

Balla Gita, Felvidéki András, Helényi Tibor, Káldor Katalin, Kolma Imre művészek azok, akiket az "uj grafikus aranycsapat" tagjainak tart Frank János: "Plakátok ott, plakátok itt" c. beszámolójában. Az Iparművészeti Főiskola érdeme, hogy a kitünően képzett művészgárda létre jött.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 3o.
XVIII. évf. 48. sz. 12-13. lap.

Zsótér László

"Formatervezés, tartalommal" címmel Vadas József ismerteti a "Formatervezés az iparban" c. kiállitást.
A szakaszokra osztott cikk szakma szerint sorolja fel a neveket és ugyanakkor válaszol az alcimben foglalt kérdésre: "Mi a design?" Gergely István, Gaul Emil belsőépitész és Zsótér László grafikus személyében.- "Mi a magyar design?" alcim alatt Horváth László "Szaturnusz készletével" nely dijat nyert, Droppa Judit textilterveivel, majd Király József belsőépitész mellett Heincz Gábor, Rácz Lajos és Weiszr Béla szakmérnök azonos értékü munkájával szerepel.
Élet és Irodalom Bp. 1977. ápr. 23.
XXI. évf. 17. sz. 7. lap.

Zsótér László

Szalay István diplomamunkáját a beszámoló kiemeli, a MÁV uj emblémáját tervezte, s ezt a "profilkialakitás szép példája"-ként nyugtázza.
Fenti alcim alatt szerepel még az Ikarusz autóbusz karosszériáit tervező Finta László, a Medicor Müvek állandó munkatársa Tóth Ferenc és a Videoton formatervező csoportjának tervezője Szabó Károly.
Ezenkivül még két kérdésre válaszol a cikk: "Mi a szocialista design?" és "Miért nem luxus a design?"
Vadas József beszámolóját lásd: Király József nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. ápr. 23. XXI. évf. 17. sz. 7. lap.

Zsótér László

A művész fotómontázsai díszítik a szekszárdi MSZMP-székház emeleteinek a lépcsőfordulatait.

Vámosi Ferenc – Szirmai János: A szekszárdi . . .
Művészet 1980. augusztus – 10. lap.

Isótér László -

A kisnyomtatványok között
sok értékes katalógus látható.
A művész kiállítási kataló-
gusa sikert aratott.

V. Kiss Margit: II. Alkalmazott Grafikai Bienniálé
Művészet, 1980. április - 44. lap.

Zsótér László

A Ip. mi v. Főiskola növendéke
(tipográfia szak)
Plakátterv /reprró/

Uj Irás 1970 VII. sz. melléklet

Z sótér Pál épitész M.D.K.

Dijazva a pályázaton / 22ooo Ft /

Társtervező: Gotthárd ZSigmond

Sikeresen zárult a korszerü felvonulási épület-tervpályázat

Magyar Nemzet 1966. julius 3. 5.1.

M.D.K.

Z sótér Pál épitész

Dijazva a pályázaton / 22000 Ft /

Társtervező: Gotthárd Zsigmond

Sikeresen zárult a Korszerű felvonulási épület-
tervpályázat

Magyar Nemzet 1966. julius 3. 5.1.

Történelmi magyar egyházaink tevékenysége hosszú idő óta szorosan kapcsolódik anyanyelvünkhöz. szüksége ahhoz, hogy önkoren belül létrehozza a különböző egyházak összefogását. A magyarországi *keresztényként*, a protestánsok pedig többnyire *keresztyénként* határozzák meg felekezetüket. Egyik kifejezés tartások szóhasználatáról, az egy házi személyek papok, püspökök megszólításáról és hasonlókról. volt.

Beke György

FELVÉTEL

A Mustármag Keresztény Általános Iskola és Gimnázium felvételi rendje az 1997/98-as tanévre: Az általános iskola, valamint a gimnázium első osztályába pályázók részére **felvételi elbeszélgetés lesz 1996. november 7-én és 8-án, 14—19 óráig** (hozni kell a 7-es bizonyítványt + plébánosi ajánlást), majd ezt követően 1996. november 21-én reggel 9 órától kerül sor az írásbeli felvételikre. **A felvételik helyszínei: általános iskola első osztály:** 1038 Budapest, Viziorgona u. 1., **gimnázium:** 1038 Budapest, Templom utca 5. **Bővebb információ kérhető:** Tóth Lászlóné (alsó tagozat) 180-2611-es telefon, Csébi András (gimnázium) 188-8130-as telefon. Szükség esetén a gimnázium 1997 márciusában pótfelvételit hirdet.

Testvér! Akarod-e az Ur Jézust szeretni és szolgálni embertársaidban? És követni Őt engedelmességben, tisztaságban és lelki szegénységben? Szerzetesi közösségben élve mint hitoktató, tanár, tanító óvónő, kollégiumi nevelő, orvos, betegápoló kórházakban vagy idős emberek gondozójaként? Képességed és iskolai végzettséged szerint dolgozhatnál (ha nem fejezted volna be tanulmányaidat, továbbképzésed megoldható) az alázatosság, egyszerűség és szeretet szellemében, az erőt mindennap a személyes Isten-kapcsolatból meríve. Érdeklődni lehet személyesen vagy írásban: Szatmári Irgalmas Nővérek Tartományháza, 2500 Esztergom, Pázmány Péter u. 18.

TALÁLKOZÓK

Az 1956-ban a Patrona Hungariae-ban érettségizett 4/A osztály 40 éves találkozót tart november 24-én, vasárnap reggel háromnegyed 9 órakor az iskolában. Tel.: Vajnovics Erzsébet: 326-8281.

A Harmincon Túliak Társasága (HTT) szeretettel várja a 30-as, 40-es egyedülálló katolikus értelmiségieket gödöllői kirándulására november 10-én. (Kicsit fiatalabb lányok is bátran jöhetnek!) Gyülekező: november 10-én, negyed 11 órakor az Ors vezér terén, a HÉV pénztár előtt. Ennivalót hozzatok! Belépők a kastélyba: 400,— Ft/fő. A kirándulás előtt részt vehetünk a 9 órai szentmisén a Törökőri Kis Szent Teréz templomban (Kerepesi út 33., a Népstadion megállónál.)

A Cecília Egyesület november 17-én, du. 4 órakor tartja közgyülését a Központi Szeminárium I. emeleti dísztermében. A közgyülést követően, 6 órától vesperás lesz az Egyetemi templomban. **November 22-én, pénteken reggel 8 órakor** az OMCE elnöke, Takács Nándor püspök úr szentmisét mutat be a budapesti Szent István-bazilika Szent Cecília oltáránál. A közgyülésre, vesperásra és a Cecília-napi szentmisére szeretettel várjuk énekes- és tagtársainkat. Egyben kérjük tagjainkat, vegyenek részt a Bárdos Társaság rendezvénysorozatán, melyet Bárdos Lajos halálának 10. évfordulója alkalmából szervezett: november 16-án, szombaton zenetudományi és zenepedagógiai konferencia lesz a Zeneakadémia tanácstermében, 17-én, de. 11 órakor koszorúzás a Farkasréti temetőben, Bárdos Lajos sírjánál, 18-án, este 6 órakor szentmise és hangverseny a Villányi úti Szent Imre templomban.

A Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesülete szokásos havi összejövetelét november 11-én, hétfőn a fél 6 órai szentmise után tartja. Helye: a Szent István Ház, Bp. XI., Himfy u. 8. Program: Prof. dr. Gottfried Roth: Az Osztrák Katolikus Orvosok Egyesületének munkája, állásfoglalásai. Katolikus kórházak szerepe, munkája. Kozma Imre, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat vezetője: A magyar katolikus kórházak bemutatkozása.

Az Érseki Katolikus Gimnázium volt diákjai november 21-én, du. 5 órakor tartják szokásos évi találkozójukat a Krisztus Király lelkészség templomában. (Bp., Keleti Károly u. 39.), majd régi iskolájuk aulájában. Az iskolamúzeum a találkozó előtt, 4—5 óráig megtekinthető. Minden volt érsekistát szeretettel várnak. .

KÖZLEMÉNYEK

Az egri ferencesek elhurcolásának körülményeiről kérünk felvilágositást mindazoktól, akik 1950 körül a rendházban lakókat ismerték. Minden információt előre is hálásan köszönve várunk levélbeni jelentkezést: Várnai Jakab tartományfőnök, Budapest, 1024, Margit krt. 23.

A 95. gyerekbuszt Mindszenten fogadják. Fülöp Menyhért atya, a Csongrád megyei Mindszent plébánosa és az egyházközség hívei fogadják a 95. gyerekbuszt. A kis vendégek a beregszászi járás Hetyen községéből érkeznek. Ez a második csoportunk Csongrád megyében, a szegedi Karolina Iskola már fogadott korábban egy csoportot. Továbbra is keresünk fogadó katolikus iskolát vagy egyházközséget a december 3-i időpontra, s főleg a december 17- január 2-i karácsonyi csoporthoz. Az utóbbiak a beregszászi internátusból érkeznek, s ha nem tudjuk áthozni őket, a Karácsonyt és a másfél hónapos szünetet az intézetben töltik el. Messze mennek autóbuszaink, ezért kérjük továbbra is testvéreink anyagi támogatását a Szent Adalbert Misszió Alapítvány számláján: Magyar Hitelbank RT. 10200878-31514279070690000. Lelki vezetőnk Musits Antal esperes úr. Várom továbbra is kedves leveleiket. Átányi László, tanár, 1119 Bp., Etele út 23. Tel.: 203-3201.

SZOLGÁLAT

A CARITAS telefonos lelkisegély-szolgálat várja életvezetési és lelki problémákra vonatkozó hívásaikat a 343-7762-es számon kedden, csütörtökön, pénteken és vasárnap du. 6 órától reggel 6 óráig. A hívás ingyenes.

FELHÍVÁS

A Soproni Szent Orsolya Iskola 1997 májusában ünnepli alapításának 250. évfordulóját. Az iskola 1991-ben került ismét a Szent Orsolya Rend használatába, majd 1992-ben tulajdonába. Jelenleg 868 tanuló folytatja tanulmányait 23 általános iskolai és 13 gimnáziumi osztályban; vidéki tanulók részére internátus is biztosított.

Az emlékező hálaadó ünnepély és a volt orsolyita tanárok és növendékek találkozója 1997. május 16-17-én lesz, amelyre szeretettel várunk mindenkit, akik valamikor az orsolyiták nagy családjához tartoztak. A tanítóképzőben 1947-ben, illetve 1937-ben és 1932-ben végzettek részére szeretnénk arany, gyémánt és vasdiplomát átadni. Ehhez kérjük iskolánkhoz elküldeni oklevelük másolatát (pontos név, lakcím feltüntetésével). A szétszóratás éveiben az iskolára vonatkozó anyagok eltüntek. Az iskola vezetősége a jubileumra szeretné összegyüjteni és megőrizni (iskolatörténeti kiállítás keretében) a múlt szellemi és tárgyi emlékeit. Ezért kéri az öregdiákokat, hogy akiknek birtokában ilyen van és oda tudná ajándékozni a következő címre: Szent Orsolya Iskola, 9400 Sopron, Orsolya tér 2—3. Árendás György igazgatóhelyettes.

Gyüjtünk értesítőket, tablókat, tankönyveket, füzeteket, jelvényeket, tanárok, diákok fényképeit, jutalomkönyveket és minden az iskolával, az internátussal és a templommal kapcsolatos emlékeket. A volt gimnáziumi és internátusi épület (Széchényi tér 21.) jelentős felujítást igényel. Ehhez hálásan fogadunk anyagi támogatást. Csekk igényelhető a fenti címen.

MEGJELENT

Kisfalusi János: Esküvői és temetési beszédek című könyve. 65 temetési és 20 esküvői beszédvázlatot tartalmaz. Segít felkészülni a paptestvéreknek ezekre az ünnepekre. Jó lelki olvasmány a híveknek is. Megrendelhető a kiadónál 300,— Ft-ért. Kisfalusi János 3825 Viszló, Fő u. 34. Még Betlehemes és Pásztorjátékok is kaphatók.

ELŐADÁS

Hitmagyarázatot tart felnőtteknek Salamon László kapucinus atya minden kedden este 7—8 óráig a Budapest XIV., Kassai téri Szent Lélek templom felső hittantermében.

A Jeromos esték keretében november 13-án, szerdán este 6 órakor Székely János káplán tart előadást „A nyolc boldogság (Mt 5.)" címmel a Szent Jeromos Bibliatársulatban, 1066 Budapest, Teréz krt. 28. I. 6. Tel.: 132-2260.

A Kereszténydemokrata Néppárt és a Fővárosi Választmány rendszeres Vitaestéket és Szabad Fórumot rendez minden hétfőn este 6 órai kezdettel. Helyszín: a KDNP Székház Budapest, XII., Nagy Jenő u. 5. A a következő alkalommal november 11-én Prof. dr. Ferencz Antal „Az egészségügyi ellátás filozófiája" címmel tart előadást.

A Farkasréti Ökumenikus esték folytatása november 11-én lesz, este fél 7 órakor a Bp. XI., Németvölgyi út 138. szám alatti új templomban. Elmer István „Közös feladatunk az 1100 éves házában, krisztusi szolgálat a mai Magyarországon" címmel tart előadást.

A Keresztény-Zsidó Társaság szervezésében november 10-én, du. 5 órától tartják a Kaposvári Zsinagógában (Berzsenyi u. 14.) a „Kaposvári Keresztény—Zsidó teológiai napot „A mózesi könyvek" címmel. Előadók: Agg József katolikus főesperes, Bellai Zoltán református esperes, Schönberger András főrabbi, Szemerei János evangélikus lelkész. Tisza Attila baptista lelkész. **November 13-án**, du. 4 órakor a Deák téri Evangélikus Gimnázium Dísztermében a Keresztény-Zsidó Társaság emlékplakett 1996 átadásának ünnepsége. Közreműködik: Fekete László főkántor, Keönch Boldizsár operaénekes, Kiss Zsuzsa zongoraművész, Tóth Judit zongoraművész, Szécsi Máté énekművész. **Este 6 órakor** a Deák téri Evangélikus templom Nagytermében Pelle János író, történész „Századunk kelet-európai és magyarországi vérvádjai, filmvetítés: „Vérvádak a Holocaust után" címmel, a „Midőn a vér..." c. dokumentumfilmből; az előadás után az előadó „Az utolsó vérvádak" című könyvét dedikálja. A rendezvény keretében: a Keresztény—Zsidó Társaság novemberi sajtótájékoztatója.

A Szent László Akadémia őszi előadássorozatában november 13-án este 6 órakor Hajnal László Gábor író „Kik és miért maradtak mindmáig szellemi számüzetésben?" címmel tart előadást a Magyarok Házában, 1052 Budapest, Semmelweis u. 1—3, I. emelet.

A KÉSZ keretében működő „Jel" Irodalmi és Művészeti Társaság irodalmi esten köszönti a KÉSZ elnökét, Csanád Bélát, hetvenedik születésnapja alkalmából. Ez alkalommal emlékeznek meg Pilinszky János születésének 75. évfordulójáról is. Közreműködnek: Létay Klára és Bitskey Tibor színművészek, Nyilas Tünde Mária énekművész. Az estet Tóth Sándor költő vezeti. Minden érdeklődőt várnak november 15-én du. 5 órára az Adalbertinumba (Bp. XI., Előpatak u. 35.).

A Keresztény Orvosok Társasága november 15-én, este 7 órakor tartja összejövetelét a Haller téri Szent Vince plébánia hittantermében (Bp. IX., Haller u. 19—21.). Gál Ferenc pofesszor „A keresztény hit nehézségei a mai világban címmel tart előadást.

Az Életvédő Központ Alapítvány „A családi életre nevelésben közreműködők célirányos képzése" címmel kétnapos intenzív tanfolyamot szervez. A tanfolyam célja: Fiatalokkal foglalkozó szakemberek speciális irányú képzése, hogy hatékonyabban tudjanak segítséget nyújtani a kamaszkor problémáinak megoldásához. A továbbképzésre hívják a pedagógusokat, hitoktatókat, védőnőket, lelkipásztorokat, továbbá mindazokat, akik helyzetükből adódóan hasznosithatják a megszerzett ismereteket. A képzés két részből áll: 1. Szakismeretek átadása előadások, konzultációk, szóróanyagok ismertetése segítségével; 2. A mindennapi életben felmerülő gyakorlati szempontok megbeszélése. A tanfolyamon résztvevők kilenc témakört felölelő oktatási segédanyagot kapnak. **A tanfolyam ideje: 1996. december 5—6. Helye:** Országos Lelkipásztori Intézet, 1035 Budapest, Kórház u. 37. Tel.: 168-9884. Az Alapítvány mindkét nap gondoskodik szerény ebédről. A képzést a Közoktatási Modernizációs Közalapítvány támogatja. A tanfolyamon való részvétel hozzájárulási költsége: 2000,— Ft. Rászorultság esetén egyénileg kedvezmény kérhető az Alapítványtól. Részvételi szándék esetén november 25-ig előzetes jelentkezést kérünk: Életvédő Központ Alapítvány, 1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 5. Tel.: 142-6032.

A Kereszténydemokraták az Életért Mozgalom, az Asszonyok a Nemzeti Egységért Mozgalom és az Édesanyák a Gyermekekért, Gyermekek az Édesanyákért Egyesület következő előadását november 14-én, este 6 órakor Paksy Mária orvos „Évezredes női szerepkör a megváltozott világban" címmel tartja a KDNP Országos Központ (Bp. XII., Nagy Jenő u. 5.) földszinti nagytermében. Közreműködik: Vitai Ildikó énekművész.

A városmajori Jézus Szíve Plébánia „Magyar szentek" című előadássorozatának következő előadását november 11-én este 7 órakor Puskely Mária „A XIV—XV. század szent magyarjai" címmel tartja a Városmajori Kistemplomban (Bp. XII., Csaba u.5.).

A Faludi Ferenc Akadémia „Az európai értékrend vizsgálata" címmel esti szemináriumot rendez november 19-én, du. 5 órától 8 óráig a PPKE ÁJK dísztermében (Bp. VIII., Szentkirályi u. 28.) Szemináriumvezető: Tomka Miklós. Jelentkezni szükséges. Tel.: 200-8054. **November 16-án, de. 10 órától du. 5 óráig** „Hit és tudás" címmel tanulmányi napot tartanak a PPKE. ÁJK. dísztermében. Referensek: Nemesszeghy Ervin SJ és Marx György. Jelentkezni szükséges. Tel.: 200-8054.

A Szent Ignác Kollégiumban (1191 Bp., Hunyadi u. 2—4. Tel.: 282-9772) november 14-én, este 7 órakor Kindelmann Győző: „Érdemes-e kiadónak lenni Magyarországon" címmel tart előadást.

A Szombathelyi Katolikus Tovbbképző Intézetben (9700 Szombathely, Kármelita u. 1.) november 29-én du. 2 órától dec. 1-én du. 1 óráig **Bibliaapostolok Szemináriumot tartanak.** Szeminárium hitoktatóknak, lelkipásztori munkatársaknak, valamint mindazoknak, akik rendszeresen és szívesen olvassák a Szentírást. A résztvevők megismerkedhetnek a közösségi bibliaolvasás módszereivel. Vezetők: Tarjányi Béla bíblikus professzor, Vágvölgyi Éva, Szt. Jeromos Bibliatársulat szombathelyi munkacsoportja. Részvételi díj: 2700,— Ft (teljes elláttással). Jelentkezési határidő: november 15.

ALAPÍTVÁNY

Alapítvány az idősekért. Az „Alkonyatkor" Alapítvány az idős emberek megsegítését tüzte ki célul. Elsősorban az egyedül élő, elesett, magatehetetlen, többségében lakásukon belül is ágyhoz kötött idős emberek otthoni ápolását szeretnénk megoldani, magányukon, szomorú és nehéz helyzetükön enyhíteni. Segítőtársainkkal magunkra vállaljuk a gyógyszerkiváltást, a mosást, az alapvető élelmiszer, ruhanemű vásárlást, hivatalos dolgaik intézését, amit „normális" estben a családtagok látnak el. Az alapítvány gondozottjainak testi, lelki, anyagi kiszolgáltatottsága pedig éppen a konszolidált család hiányából adódik; hogy magányosan élnek, nincs családjuk, nincsenek hozzátartozóik, — vagy vannak, de megfeledkeznek róluk. Az alapítvány ezt a nehéz feladatát csak akkor tudja ellátni, ha kellő pénzösszeg áll a rendelkezésére. Ezért kérjük a jószándékú, együttérző, segíteni tudó embereket, hogy támogassák adományaikkal az alapítvány célkitüzéseit, hogy minél több rászoruló, magányos, idős emberen tudjon segíteni. Mindenki lesz öreg, — és lehet magányos és beteg! Az adományok átutalhatók: OTP 11734004-20404372 csekkszámlaszámra (OTP Bank Rt. Miskolc, Szemere u. 5. „Alkonyatkor" Alapítvány), vagy az „Alkonyatkor" az Idősek Megsegítésére Alapítványtól, 3501 Miskolc, Pf. 652. kért csekken. Az alapítvány a támogatásra befizetett összegről igazolást küld, a befizetett összeg az adóalapból — a hatályos rendelkezések szerint — levonható.

Rendelje meg már most az Új Ember 1997-es naptárait!

Új Ember falinaptár ..... 12,— Ft
Új Ember zsebnaptár (négyféle színben) ..... 130,— Ft
Új Ember asztali naptár (A/5 méretben) ..... 120,— Ft
Új Ember Kalendárium ..... 240,— Ft

Címünk: Új Ember Könyvesbolt, 1053 Budapest, Ferenciek tere 7—8. (Kárpátia-udvar) Tel.: 117-3933

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem postai szállítással az alábbi kiadványokat:

..... pld. Új Ember egylapos falinaptár (12,— Ft/db)
..... pld. Új Ember zsebnaptár (130,— Ft/db)
..... pld. Új Ember asztali naptár (120,— Ft/db)
..... pld. Új Ember kalendárium (240,— Ft/db)

Név: .....
Cím: .....

A vételár + postaköltség fizetéséhez csekket mellékelünk.

kötet — Azért élünk (1952), Önmagamnak feltett kérdések (1954) — követte egymást az ötvenes években, amelyektől nem sokkal később sietett elhatárolni magát. Később személyes hangú gondolati lírájának központi témájává az ember egzisztenciális helyzete, az egyén és a történelem kapcsolata fölötti meditáció lett, tömör lírai formákba öntve, szójátékokkal, eredeti poénokon alapuló nyelvi humorral fűszerezve. Főbb műveinek — Só (1962), a Száz vigasz (1967), a Minden eset (1972), a Nagy szám (1976) — sorába illik legutóbbi, 1993-ban kiadott, Vég és kezdet című kötete is.

A lengyel filmművészet világhírű alakja, *Andrzej Wajda* Szymborska Nobel-díjáról értesülve úgy vélte: a legjobb pillanatban érkezett. Mármár úgy tűnt, hogy művészeink végképp bezárkóznak, befelé fordulnak, és napjainkban nem képesek megszólítani a társadalom szélesebb köreit. S íme, kiderül, hogy van egy költőnőnk, aki az egész világ figyelmét fel tudja kelteni — jegyezte meg a rendező. S megjegyezte: Szymborska sikere annál nagyobb öröm, hogy hihetetlenül szerény emberről van szó, aki ma-

A katona és a halál

Véget ért a háború. Mindenütt felégetett falvak, kifosztott városok mutogatták sebeiket. A kihalt országúton csak egy elbocsátott zsoldoskatona vándorolt. Haja, szakálla őszbe csavarodott, alakja meghajolt, arcvonásai eldurvultak a sok bűntől, amelyet elkövetett. Csizmáját elnyűtte, ruhái rongyként lógtak rajta, s hiába volt szánalmasabb a kóbor ebeknél, akik éhesen csatangoltak az üres határban, senki sem szánta meg a katonát. Az emberek ijedten zárták magukra házuk ajtaját, és aranyért sem akartak neki szállást vagy ennivalót adni.

Ezért is lepődött meg, amikor egy faluvégi kunyhóba befogadták. Miután csillapította éhségét és szomjúságát, szétnézett figyelmesen a vendéglátó házban. Jótevői, egy idős házaspár, kissé félrehúzódva nézték, mint eszik a kiéhezett vándor. Egy kisfiú is volt velük, az öregek unokája, akinek puszta látása végtelen békességet és nyugalmat árasztott mindenkire. Amikor a katona tekintete találkozott a Gyermekével, úgy érezte, mintha az mindent tudna róla és régtől fogva ismerné... És ahogyan nézte a fiúcskát, a saját ártatlan gyermeksége jutott az eszébe, a régen elhagyott özvegy édesanyja, aki, ki tudja, talán már nem is él, mert megszakadt a szíve fia utáni bánatában... S anélkül, hogy kérték volna, magától nyílt szólásra az ajka.

„Apám vándoriparos, anyám cseléd volt egy gazdag kereskedőnél. Korán özvegységre jutott, nehezen nevelt engem. Fiatal gyerekként a franciskánus kolostorba adott az atyák kezére, hogy idővel istenfélő testvér legyen belőlem. Nem szólhatok semmit: jó dolgom volt, a gvárdián atya úgy szeretett, mintha a fia lettem volna. Mégis megszöktem tőlük az első adandó alkalommal, amikor fuvola- és dobszó mellett egy csapat landsnecht vonult át a városunkon. Közéjük álltam. Elcsapott diákok, lezüllött írnokok, céhlegények, csavargók voltak a társaim. Németek, spanyolok, itáliaiak, vallonok és szászok... Amerre csak mentünk, mindenütt pusztulás kísérte utunkat: felgyújtott, kirabolt falvak és városok... Nem volt szívünkben egy cseppnyi irgalom, senkin sem könyörültünk. Terhes nőkre, gyermeklányokra kockát vetettünk, asszonyok füléből kitéptük a függőt, a halottak ujját levágtuk, ha rászorult a gyűrű.. Jóképű legény voltam, szép szőke szakállam nőtt, hullámos hajam a vállamig ért, akár az ifjú Dürernek. Selyemingben jártam és tollas barettben, mert így tetszettem Alíznak, a markotányosnőnek. Ha elfáradtam, a kocsiján utazhattam vele, amely a vonuló sereget követte... Főzött, mosott rám, és ha a kockajátékon veszítettem: adósságomat kifizette helyettem. Ó, ha szegény jó anyám látott volna, hát bizonyára megszakad a szíve!"

Anna asszony, a Gyermek nagyanyja, és Joachim a férje, szótlanul nézték unokájukat, amint az a katona mellé lépett. „Mit szándékozol, ezek után tenni?" — kérdezte a megtört férfitől. „Katona vagyok, a halál jár előttem, és a pusztulás megettem..." „Hát nem tudod, hogy aki kardot emel, az kard által vész el?!" — kérdezte a Gyermek. „Igazad van!" — szólt a zsoldos, és kettétörte a kardját. „Ó, ha csak egy percre láthatnám szegény anyámat! Ő bizonyára leimádkozná minden bűnömet, hiszen eddig is mindig imádkozott értem!" „Ha akarod, én elvezetlek hozzá" — mondta a Gyermek, miközben hiába pillogtak feléje a nagyszülei. S ebben a pillanatban a katona örömmel látta maga előtt a régen elhagyott édesanyját. Zokogva csókolta kezeit, arcát, s amikor jobban megnézte, vette csak észre annak sírástól vörös szemeit, súlyos sebektől borított testét... „Mit jelentsen ez?!" — kiáltotta kétségbeesetten a zord katona. „Édesanyád vállalta e sebeket helyetted!" — hallatszott a Gyermek szelíd hangja a távolból.

S amikor a katona körülnézett, láthatta, egyedül van egy üres házban. Mindenki eltűnt mellőle, s hogy mégsem álmodott, azt a kettétört kardja tanúsította. Megkönnyebbült lélekkel állt ki a ház ajtajába, hogy bevárja a Halált. Kaszás, vasvillás, dorongokkal felfegyverkezett emberek álltak elébe.

„Add ki a Gyermeket, akkor téged életben hagyunk!" — szóltak a zsoldoskatonára, de az csak mosolygott és nemet intett a Halálnak.

Burger János

Hajdú Csaba

A filosz magánya

1.
Furcsa mosoly,
most egyre távolabb.
Rejtvényt fejtesz,
ósdi szavakat,
míg ágyad szögletén
bekandikál az olvasó,
az ég.

2.
Az asztalon most néma a nagyító
és alatta a törött pergamen,
mi az égben dől el, láthatatlan,
legalábbis idelenn.

3.
Így írom én is a marginániákat,
golyóstollal a rendetlen betűt,
remélvén, a kecses faktúrákról
egy gótikus nap még visszasüt.

Visszasüt még, s a régi íveken
maga az Isten beszélget velem.

KRITIKA

Zsögödi Nagy Imre (1893—1976)

Két évtizede, egy augusztusi napon távozott körünkből századunk magyar festészetének, rajzművészetének kiemelkedő alakja. A székely szülőföld: Csíkország iránti kikezdhetetlen vonzalma végigvonult egész életén, bár sokszor volt más vidékeken is. Nagy Imre együtt élt a természettel és együtt élt a közösséggel is. Képein is a csíki tájat, a természetet, az itt élő embereket ábrázolta; életképekben, portrékban, napi munkában. Ám, mégis, az ő művészetéből meríthet a városlakó és a XXI. századba lépő ember is, mert egyetemes érvényű emberi értékek megörökítője volt. A földközeliek kemény következetességével és megalkuvást nem ismerő elszántságával élt és dolgozott.

Aki veszi a fáradságot ebben az időhiányos korban és elmélyed Zsögödi Nagy Imre műveiben és életében (a kettő nem választható szét), annak az bőségesen megtérül. Az ő gazdagító művészete a teljesség felé vezet, a legtöbbet kaphatjuk tőle, a reménynél, a hitnél is többet, mert nem csak a természet-, munka-, föld-, hanem az ember- és életszeretet is tetten érhető ebben az életműben.

(f.)

A Babits család levelezése (Universitas Kiadó)

Buda Attila, a kötet szerkesztője, rendkívüli munkát végzett, amikor az olvasó elé tárta a Babits család levelezését. Arra ösztönöz, hogy valóságos nyomozói munkát végezve keressük a levelek igazi hősét, a költőt, aki saját soraival nyilván csak a következő gyűjteményekben lesz jelen, de így, közvetve, nem kevésbé érdekes a vele való találkozás, hiszen sokszor az is nagyon tanulságos, ahogy mások beszélnek — rólunk. Jelen esetben a levelek tekintélyes részében Babitsról tudósítanak, érte aggódnak, s a levelekből az a környezet is feltárul, amely a költő jó néhány versét és például regénye, a *Gólyakalifa* környezetrajzát inspirálta.

Hadd méltassam a kötet szerkesztőjének tevékenysége mellett azt a lelkes kutatógárdát is, amely szinte teljesen a Babits-kutatás ügyének szentelte minden energiáját. Téglás János — szerencsére — a Babits hajdani tanárkodásának helyén tanuló mai diákokat is beoltotta a költő szeretetével, ezt tanúsítják a kis könyvészeti remekek, amelyeket a jövendő nyomdászai gondoznak irányításával, emellett a Babits Könyvtár című sorozatot évről-évre gazdagítja forrásértékű köteteivel. És ugyancsak köszönet illeti a Babits kritikai kiadás mozgatóját, *Sípos Lajos*t, aki a mai nehéz körülmények között is mindent megtesz azért, hogy irodalmunk egyik legerkölcsösebb írója közöttünk is jelen lehessen, felelősségünkre és küldetésünkre ébreszszen.

(r.l.)

Zsögödi várak

Csikvár

l.

Gaál I. 153. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 FEB 16

KÉPES ÚJSÁG
Budapest

Szögödi Nagy Imre

1021

ZSÖGÖDI
NAGY IMRE
LINÓMETSZETE

„Az Apám, Anyám című festményemért életem legnagyobb díját kaptam. Látszólag nem valami óriási dologról van szó ezen a képen. De úgy gondolom, hogy az élet legapróbb pillanataiban is benne él sűrítve az egész, benne lélegzik a teljes élet, amelyet megéltünk és amelyről szólni kötelességünk."

Vecsési Sándor Munkácsy-díjas festőművész ilyenkor télen budapesti műtermében — a Máglya közi művészházban — találjuk

(Fotó: Dolezsál László

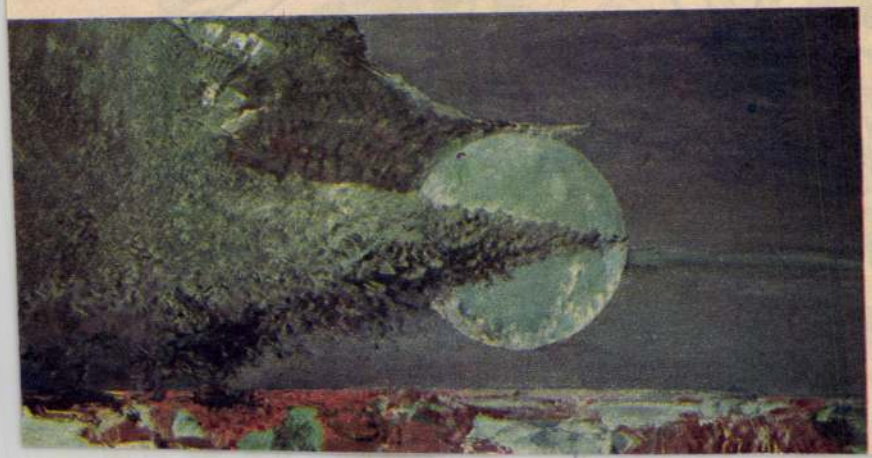

„A Zöld Hold című festmé
nyem annyiban tér el
valóságtól, amennyiben
Hold tulajdonképpen k
csi és sárga. Mégis reáli
amennyiben a valóságbo
létezik olyan lelkiállapo
ami a Holdat óriásnak
zöldnek láttatja velünk."

Bennem még nagyobbra nőtt a bánat. Figyeltem a madarakat, de inkább a fülemnek hittem, mivel Imre bácsi úgy beszélt a madarak szerelméről, hogy inkább az enyémről szólt.

— Milyen jó, hogy nem vagy gerle. Te most csak szerelmes vagy. Másra sem tudsz gondolni. Vigyázz, ne pazarold ezt az érzést, próbáld megőrizni, átvinni valamiképpen. Nehogy oktalanul elbúsuld. Írd ki magadból! De ne rózsaszínű levelet kanyaríts. A dolgokról írj Arany, mely az ember éltető öröme és testvére a szerelemnek. Tudod-e, hogy a munka, az alkotás sikerélménye társa a szerelemnek? Ha nem hagysz nyomot az alkotásban, a szerelem elgyengül, köddé válhat. Azért búsulsz, mert távol vagy szerelmesedtől, holott ez a távolság felmérhetetlenül megszépíti érzelmedet. A legkisebb emlékek, a parányi jelzések is felnagyításban élnek most benned. Ez a távolság megmérettetés mindkettőtök számára: ki bírja jobban a hűséget, kinek az alkotásában jelenik meg tartalomként ez az érzelem.

Ezen a nyári estén megtanulhattam Nagy Imre festőművész művészetről, szülőföldről és szerelemről szóló hitvallását.

Tőle tanultam meg, hogy minden körülmény között megőrizhető a szerelem és a szerelmes. Titkoltan, űzötten, ezer kilométer távolságban is. Alkotásba fojtottan, kitartón őrizni kell a szerelmet, mint a szülőföldet. Ha baj éri, ha bántásokkal terhel miattuk az élet, akkor is szüntelenül ragaszkodnunk kell társunkhoz és ehhez a színekben, balladákban s nehézségekben kifogyhatatlan, szép Erdélyhez.

Imre bácsit halála előtt meglátogattam. Csontrafogyott arcából előcsalt egy keserű mosolyt s azt kérdezte: „no, emlékszel-e arra madárröptetésre?" Hogyne emlékeztem volna. Mondtam volna, de ő biztosan kiolvasta írásaimból a sorok közötti üzenetet, amelyek akár szerelmesemhez, akár Erdélyországnak szóltak elrejtve.

Horváth Arany

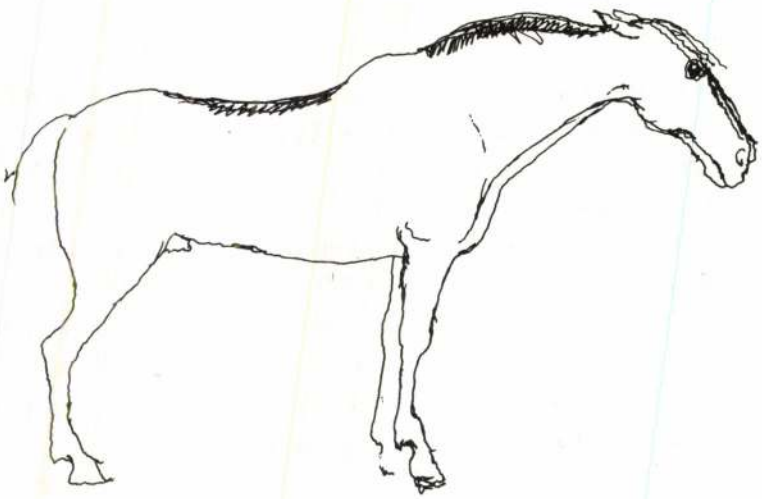

Festő vagyok... Na, de erre az újságírók nekem álltak, s én ettől neki futni a lépcsőn lefelé. Nem értek utol. Kellett az nekem, hogy interjú meg minden? Kellett az istennek...

Soha sehol nem tudtam festeni igazán csak Zsögödön. Pestről menekültem haza. Utáltam a flasztert, a zajt, a zsargont. Nélkülöztem is eleget, de egy művész soha nem pazarolhat, kicsivel kell beérje a holnap alkotásáért. Volt úgy, hogy tíz szem szilvát és egy perecet ettem, s állva aludtam. Szórakozottságom miatt egyszer csak egyik lábamra húztam harisnyát, az eszem már a festésen járt.

A képeimet fillérekért nem adtam, nem adom. Nemrég jött a bukaresti Képzőművészeti Unió titkára s mondja: képet kell vegyen tőlem. Mondom, hogy nem adok. De muszáj, mert ez a parancs. Na jó. A *Forrásnál* című képet ajánlottam, kértem érte hatvanezer lejt, hogy ijesszem el. Alkudott, több képet akart ezért a pénzért. Ígértem egy fametszetet, egy rajzot és egy kicsi akvarellt. A pénz nem érkezett meg, a képek maradtak.

Tudod, Pista, van úgy, hogy a férj meghal s utána bánatában a feleség is. Vannak képeim, amelyektől nem szakadhatok el, mert folytatni akarom. Más megoldásom nincs, csak önmagamhoz térhetek vissza, senki máshoz.

Horváth István: „Magyar családoknak kellene eladnod a képeket, olyan helyre, ahol te is, a képeid is jól éreznék magukat."

— Pista, belőled a történelem beszél. De én eddig másként gondoltam. Úgy akartam, hogy az otthoni múzeumba együtt gyűjtsem össze a képeket. Most látom, hogy keresztbe állok a szemükben... Tudod-e, meglátogatott három tábornok. Elcsodálkoztam, hogy ilyen fiatalon tábornokok. — Vigyázzanak, mert minél feljebb megy a rang — a fejükre mutattam — annál üresebb.

Egy francia műkritikus is jött. Kérdezte, hol tanultam, mert a világon hasonló impresszionista művekkel nemigen találkozott. Esetleg Van Gogh-nál fedezhető fel hasonló. Igen bizony, ami kicsit Párizsban voltam, Van Gogh-gal egy anyatejet szívtam, csak én kevesebbet, mivel siettem haza Zsögödre. Hogy mire emlékszem a múltból? — kérdezett a francia. Te Pista, lassan ejsze kompjutert kell szereljek a s...be, mert kezdek feledni...

*

A Csíki-medence fölött leszentült a nap. Opálos fények kezdtek rejtőzködni Zsögödön. Imre bácsi abbahagyta a festést. Állott a készülő kép előtt s azt mondta: gyere, vegyük számba a mai napot. Abba a napokban az én dolgom is belefért, mivelhogy megkaptam a pityókát a kertben. Mindketten az elvégzett munka örömével kiülhettünk a tornácra. Imre bácsi utasítására feketeribizli bort hoztam fel a pincéből. Estefelé be-bemerészkedtek a vendégek, látogatók a portára, sokszor jókedvű beszélgetéssel oldotta fel a napi feszültséget a „mackós kedvűnek" ismert zsögödi festő.

Ültem s hallgattam, mert akkora bánat dúlt bennem, hogy a madarasi Hargitával vetekedhetett volna. Imre bácsi felkapta a fejét s majdnem rám rikkantott: né, hullatod el a fejed, úgy búsulsz, ahelyett, hogy a szomszéd csűrje felé néznél. Né, de szépen szeretik egymást a gerlék. Látod-e, milyen kedvesen burukkol. No, elrepült, csalja maga után a párját, odatúl köröz az Olt fölött — mutatta a madarakat. — Visszafelé a tojó füvet hoz a csőrében. Kell a fészek a családnak. Kell bizony...

hozzá kell tennünk az Udvardi-faktúrákhoz) még nincs benne '60-as évekbeli nagyszótárainkban. Pedig Udvardi Erzsébet ezt is felfedezte és ecsetkezelő biztonsággal alkalmazza. A badacsonytomaji műterem hosszú polcain hadseregnyi festékszórót tart bevetésre készen. (Újabban nagy *plasztik* pajzsok egészítik ki az arzenált. Ezek masszív, templomüvegként átderengő lapjaira álmodta energiáktól robbanó, dús-buja *Évszakok* sorozatát.)

Gondoljuk meg, mily mérvű újítás és merészség ez: ecset, kréta, iron több évezredes egyeduralma után ilyen pontossággal kezelni, a művészet szolgálólányává szelidíteni ezt a praktikus festékszóró találmányt! „Nem nyelvvel és nem szózattal": nem ecsettel felhordott festékkel és nem rajzolt vonallal, hanem ezüst- és aranyködöt tündökltető „isteni akarattal".

Hadd hívjam tanúul magát a művészt. A Balaton-parti ősz leglíraibb perceiben tanulta meg, „méghozzá először tájképein, az arany és az ezüst használatát. A víztükör rezdüléseit, a napsütést, a levegő vibrálását ezekkel a színekkel tudja leginkább kifejezni. De az arany és az ezüst — a vallás transzcendentális hatásainak közvetítőjeként — nagy méretű biblikus témájú képein is megjelent." (Nyilatkozata: veszprémi Napló, 1995. jan. 21.)

Az a hely, ahol Zrínyi a „tündöklő isteni akarat"-ról beszél, az eposz mennyországjelenete: a „nem nyelvvel és nem szózattal" magát közlő Isten trónusa körül „Cherubin, Seraphin seregek vigadnak", s „Értik az angyalok, mert nagy boldogsággal / Eggyeznek az Isten szent akaratjával."

Úgy képzelem, hogy a szigetvári kirohanás hajnalán Szent Lukács, a festők védőszentje üdvözült lelkének közbenjárására — Isten trónusa mellől nem Szigetvár, hanem Badacsony felé szállt el egy angyal. Kis virgonc, ügyes szárnyas gyermek volt, s manapság is többnyire ott szolgál, ott köröz ezüstös szárnycsapásaival Udvardi Erzsébet tornyos badacsonytomaji műterme fölött.

Előbb körberepüli a pannon Nápolyi-öblöt: Szigliget-Sorrento fölött húz el, Badacsony-Vezúv fölé emelkedik, Kékbarlang-kék tótükörben fürdeti árnyékát, aztán besuhog a tomaji torony alá. Kipiheni a kellemes fáradalmakat a műteremtemplom homorulatos falfülkéinek egyikében, tollászkodik kicsit a freskófestő falhoz felvivő liftszerkezet korlátján, iszik egy vitamin-plusz tablettából pezsegtetett erősítő üdítőt, majd odafordul Erzsébet asszonyhoz:

Tekintetében kérdés: — Kezdhetjük?

Erzsébet némán bólint: — Igen. S kiválasztja a szolgálatos *spray*-flakont a polci seregből.

Az angyal gyöngéden, szótlanul („nem nyelvvel és nem szózattal") megfogja és vezeti Erzsébet festő kezét, s „a tündöklő isteni akarat" a párás aranyfelhőket szétpermetezteti a tikkadt képmezőkön.

Kovács Sándor Iván

Csögödi Nagy Imre

1957

Emlékszel a madárröptetésre?

Ecsetvonás Nagy Imre arcképéhez

Nagy Imre bensőséges barátságban volt Horváth István költővel. Nagy bajokban, kivételes örömökben egymás felé vették útjukat. Jól megértették egymást, mert egy tőről fakadó erkölcsöt őriztek. 1974-ben Horváth István súlyos operáción esett át, gondozásra szorulva hozzám költözött, évekig lakott nálam. Így Nagy Imre bácsival gyakrabban találkoztam, mint gyermekkoromban. Hétvégén, pénteken hozzánk jött ebédelni. Ahogy ő emlegette: „a fuszujkás nap az én napom".

A jóízű beszélgetések akár könyvet érdemeltek volna. Néha megpróbáltam hangszalagra rögzíteni egy-egy vitát, néhány művelődéstörténeti visszaemlékezést mindkettőjük részéről, de Nagy Imre szigorúan megtiltotta a magnózást. Édesapám hiába fogta pártomat, Imre bácsi képes lett volna kidobni a kazettofont. „Ez csak a mi dolgunk, nem tartozik másra" — heveskedett érveimmel szemben. Egy téli napon kivételesen jó hangulatban töltötték az időt, észrevétlenül bekapcsoltam a masinát és így sikerült megőrizni néhány, Nagy Imrére jellemző vallomásfoszlányt, rögzíthettem a székely festőóriás egykori emlékeit és aktuális gondjait.

— Bitangul rossz gyermek voltam. Csögöd tanár úr, a rajztanárom bezárt az osztályba, mert felmázoltam a falra a portréját. Amikor kinyitotta az ajtót, ütésre emelte a kezét.

— Hát te mit gondolsz? — fenyegetett dühösen. Én hirtelen felkaptam a tintatartót, hogy a szemébe hajítom. De nem bántott. Hanem mi több!... amikor a tanári konferencia megbuktatott, szólt nekem, hogy forduljak egyenesen Majláth püspökhöz, mert már csak ő segíthet. Jött is a püspök Csíkba, többen gyóntak nála. Egy darabig vártam, egyszercsak beléptem a gyóntatófülkébe, kitéptem a padból a gyónó diákot és gyónásom helyett azt mondtam: né, én azért nem szabad megbukjak a képzőben, mert festeni akarok. Nekem ez az életcélom.

Majláth püspök ezek után személyesen kijavította az értesítőmet.

A főiskola elvégzése után hazamentem Csíkzsögödre. Csíkszeredán felajánlották a tanári állást. Mondtam: nem, én nem akarok tanítani, nekem tanulnom kell még. Három évig otthon csak rajzoltam. Apám egy nap azt kérdezte: „mi lesz, fiam, ejsze ezért taníttattalak?" Ez a beszéd nekem elég volt. Rövidesen Brassóban rendeztem egy kiállítást, húszezer lejre vásárolt képet a sörgyáros. Amikor apám elé tettem ennyi pénzt, a bajusza kukkra állott az örömtől.

Na, jó... Felvettem a háziszőttes ruhámat s világgá mentem. Ebben a ruhában voltam a pápánál is. Katona Gyulával, a kitűnő énekessel és néhány magyar baráttal mentünk a pápa látogatására egy kihallgatási napon. Rajtam kívül mindenki zsakettben, én az otthoni szőttesben. A nagy fogadóteremben két német mellé sodródtam, azok valósággal eksztázisba estek a pápa jelenlététől. Az arcokat, mozdulatokat figyeltem. A pápa szentbottal a kezében, teljesen hófehérbe öltözve — csak a zoknija volt piros — előttünk állott. Gyűrűjét csókra tartotta, s mikor hozzá érkeztem megfogtam a kezét s jól megnéztem még a tenyerét is. Hosszan belenéztem a kék szemébe. „Ki vagy te, fiam? — kérdezte.

ZSÖGÖDI Nagy Imre

kiáll. Vármegye Galéria,1992.

ism.MEHÁN Orsolya: Zsögödi Nagy Imre kiállítása. = Új Művészet, 3,1992,9. 63,65.ill.

— R.k. templom 1069
Tőketerebes [Trebisov] 447
— Pálos templom és kolostor 447
— Vár 722
Trebisov → Tőketerebes
Trencin → Trencsén
Trencsén [Trencin]
— Miasszonyunk templom 794
Trencsénkutas [Kotasová]
— Kúria 690
Trnava → Nagyszombat
Trogir 558
Trstín → Pozsonynádas
Turda → Torda
Túrócszentmárton [Martin] 1134
Türje
— Prépostsági templom 652
Uhrovec → Zayugróc
Ujlak [Ilok]
— Vár 873
Und
— Fő u. 41. Lakóház 176
Vada Crisului → Rév
Vágújhely [Nové Mesto nad Vahom]
— Prépostsági templom 685
Vágváralja [Povazské Podhradie]
— Podrágy vár 199
Vaja
— Ref. templom 677
Vanyarc
— Veres Pál kúra 912
Varannó [Vranov]
— Pálos templom 447, 1069

zsögödi NAGY tune

László Gyula: Nagy tune Tétrár rajza. =
Emberhalász, 1, 1992, 1. 32-34. p. ill

ZSÖGÖDI Nagy Imre

kiáll. Vármegye Galéria, 1992

ism. H.D.D. [HAJDU Demeter Dénes]: Csikzsögödi Nagy Imre kiállitása. = Honismeret, 20, 1992, 4. 102.

ZSÖGÖDI NAGY Imre

Zsögödi Nagy Imre kiállitása, Bp., Vármegye Galéria, 1992
Bev. Sütő András, Hajdu Temeter Dénes. Bp.: Erdély
Művészetéért Alapitvány, 1992 48 p., ill.

A Magyarországi Evangélikus Egyház
Országos Elnöksége
tisztelettel meghívja Önt
az
Evangélikus Országos Múzeum
ünnepélyes felavatására
és
első állandó kiállításának megnyitására,
1979. július 27-én, pénteken 14 órakor
Budapest, V. Deák Ferenc tér 4.

Zsögödi Nagy Imre festő

GERENCSÉR Zsigmond: A zsögödi mester példái. = Népszabadság, 50. évf. 115.sz.1992. május 16. 28.p. ill.

Bp.,1992. Vármegye Galéria, kiáll.

NAGY Imre, Zsögödi

GELLÉR Katalin: Zsögödi Nagy Imre. = Magyar Nemzet, LV.évf. 97.sz.1992. ápr.24. 11.p.

Bp.,Vármegye Galéria, 1992

IKA

művészetében van még ma is leg-
r arról, hogy a képek szerkezete
ön ki, azonban mindkét művész
ndező komolyság, amely elsősor-
szemmel. Kmettyben merevebb
abbak a kubista célzatok, s mint-
lemei az önkényes térbeosztásra
csendéletfestés mellett, Szobot-
őként a tájképfestészetre tért át.
nek, mint léghuzat a nyitot szo-
viszonylag kevés színt használ.
nyalataiban, ha pedig Kmettyre,
t. A felvetett párhuzamot végül
is majdnem hidegen, de legalább
képeiket.
ki. Kevés kivétellel tájképek lóg-
llel festve. Az a szerkesztő gon-
n Szobotka mérlegelő, s egyúttal
önösebb, indulatosabb kifejezés-
tást. Ez az egyhangúság azonban
maga állította korlátait jelzi, nem
. Tiszteletet parancsol az, ahogy
gi készültségének folytonos fölé-
yenértékűvé dolgozza ki festmé-
ágot, ezt a szíves időzést az apró
képzeletének gyengeségére ma-

Zsögödi Nagy Imre

László Gyula: Nagy Imre kétszáz rajza. = Emberhalász, II,1993,1. 41-44.ill.

ZSÖGÖDI Nagy Imre

NAGY Imre: Rajzok a Csiki Székely Muzeumban őrzött hagyatékból. Bp., Héttorony, 1993

rec. P.SZSBÓ Ernő: Rajzok Zsögödről. = Uj Magyarország, 1993 aug. 19. 8. ill.

ZSÖGÖDI NAGY Imre

HAJDU Demeter Dénes: Csikzyögödi Nagy Imre és az 56-os szabadságharc. = Uj Magyarország, II.évf. 62.sz. 1992. március 13. 4.p.ill.

Bp.,Vármegye Galéria, 1992. kiáll.

ország	város	hegy	víz	liú
Bajor	Bereksz.	Bükk	Balaton	Ba
	New York			Nar

Két levél — egy válasz

Nemrégiben két levél érkezett a Cserkészélet címére, amelyekre a válasz nyilvánosságot kér, anélkül azonban, hogy a levélírók kilétéről szót ejtenénk, mivel nem az a lényeg, hogy kik írták, hanem, amit írtak.

Az egyik levélben egy édesanya azt kérdezi, hol lehet beutaló „jegyet" szerezni valamelyik cserkésztáborba, és hogy hol vannak cserkésztáborok az országban, esetleg külföldön. Sürgős választ kér és megjegyzi, hogy szeretné, ha azt is közölnők, hogy menynyit kell fizetni, milyenek az elszállásolási lehetőségek, milyen az étkeztetés.

A másik levél tartalma ennél is furább. Anyagilag jól szituált, kiválóan képzett értelmiségi édesapa közli, hogy fiacskájának (16 éves) lehetősége lenne elmenni egy ausztriai cserkésztáborba ottani ismerősei révén, ezért kéri (akár úgy is mondhatnók: felszólít rá), hogy postafordultával küldjünk fia számára egy igazolást, amelyből kitűnik, hogy az cserkész.

A két levél tartalmából kiviláglik, hogy íróiknak még a leghalványabb fogalmuk sincs a cserkészetről, de ezért sem elítélni, sem megróni nem lehet őket. Ha majd megismerkednek a cserkészet szellemével, akkor másképp vélekednek.

Akinek a cserkészet csak annyit jelent, hogy segítségével esetleg részt lehetne venni egy külföldi nyári táborban, az éppen a táborban döbbenne rá, hogy neki ott nincs keresnivalója.

Ami a táborozásokat illeti. A levélíró édesanya kérdései a hajdani pionír táborok élményeiből táplálkoznak, ezért nem is kell rajtuk sem megütközni, sem csodálkozni. Ám néhány szóban válaszolnunk kell, s azért nyilvánosan, mert talán másokat is foglalkoztat a kérdés.

A nyár folyamán — országszerte — számos cserkésztábor nyitja meg kapuit. Hogy hol, mikor, mennyi időre? Ezt a lehető legnagyobb jóindulattal sem tudnók pontosan megmondani. A cserkészcsapatok ugyanis teljes önállóságot élveznek. Maguk szervezik életüket, tevékenységüket, nem kell egy felső vezetőségtől táborozásikra engedélyt kérniük, kivéve ha külföldre készülnek. Akkor is csak azért, hogy a csapatot szemlézők meggyőződhessenek miként készültek fel a táborozni akaró cserkészek a tudnivalókból, nehogy szégyent hozzanak a szervezetre.

A cserkésztáborok a gyermekek számára olyan iskolák, amelyek a játékra építve oktatják, nevelik őket az életrevalóságra, a természetismeretre és -szeretetre, a segítőkészségre, az ügyesség kifejlesztésére, arra, hogy segítsenek önmaguk on, de a közösségen is. A cserkésztáborok lakói maguk építette sátrakban tanyáznak, eszik, amit főznek, utaznak, amivel tudnak. Ridegnek tűnik ez? Csak első hallásra. Kell-e több romantika egy gyermeknek, mint egy ilyen tábor, amelyre hosszú ideig készül az őrs, a csapat? Odahaza megtanulnak sátrat verni, tábort berendezni főzni, önmagukat ellátni s számos más hasznos dolgot. Tél folyamán eltervezik a táborozás minden mozzanatát. Képességeiket próbára teszik egy vagy két napos kiruccanásokkal s aztán jön a nagy próba, a hosszabb tábor. Ide meghívhatnak — és meg is hívnak — más őrsöket, csapatokat.

Tanulnak egymástól, ügyesednek, okosodnak s akkor majd arra is vállalkozhatnak, hogy többen nagytábort szervezzenek, s ezzel jogot nyerjenek egy országos jellegű nagytáborban részt venni vagy esetleg — meghívásra — elmenni nemzetközi cserkésztalálkozóra.

Mégis mit mondjunk még ennek az érdeklődő édesanyának. Ha úgy érzi, hogy gyermeke érdeklődik a cserkészélet iránt, ha ön is megérti a cserkészeszmét, akkor keressék fel a lakhelyükhöz legközelebbi cserkész csapatot, ott gyermeke jelentkezzék, kérje felvételét a csapatba, s ha úgy látja, hogy ott a helye, akkor a cserkészpróbák letétele után a csapat befogadja a testvéri közösségbe, s akkor majd gyermeke is eljut a cserkésztáborba, amelyet nem lehet megfizetni, ahol a gyermeket senki sem szolgálja ki, de ahol közel kerül a természethez, embertársaihoz s ahol a játék végén megtanulja, hogy az érvényesülésért mindenkinek magának kell dolgoznia.

Cserkészvezetők közelképben

Schmidt Péter, a Romániai Magyar Cserkészszövetség elnöke

Ezév május másodikán — miután Eigel Ernő kérte a felmentését — a Sepsiszentgyörgyön megtartott Országos Tanácskozáson a küldöttek Schmidt Pétert választották a cserkészmozgalom élére. Kérlek Péter, mondj magadról néhány mondatot, hogy cserkészeink, és azok is, akik nem tagjai a szervezetnek, de érdeklődnek iránta, megismerhessenek.

— Zilahon születtem 1947. május 16-án. Általános iskoláimat Szilágysomlyón, középiskoláimat Nagykárolyban végeztem. Foglalkozásom építésztechnikus. 1975-ben kerültem Csíkszeredába, a községgazdálkodáshoz. 14 évet dolgoztam a közüzemeknél, most a megyei útügy alkalmazottja vagyok. Nős vagyok, feleségem Edit szintén cserkészvezető, leányaim — Orsi és Zsozsó — a Nagy Imre cserkészcsapat tagjai. Nem voltam párttag.

— Miként kerültél kapcsolatba a cserkészettel?

— Középiskolás koromig kell visszatekintenem és szólnom két szeretett tanáromról, Mile Jánosról, aki osztályfőnököm volt és a magyar irodalmat tanító Fényi Istvánról. Ők igyekeztek úgy nevelni bennünket, ahogyan a cserkészeszmék szólnak.

— Kedvenc időtöltésed?

— A rádióamatőrködés. Nemzetközi hívószámom: Y. 06 FCV. A rádiózás és az informatika révén kerültem kapcsolatba a gyermekekkel is. Fiatal fiúkat kerestem, akik szeretik a rádiózást, s mindig volt belőlük egy csoportom. 1988-ban a megyei rádióklub szakirányítója lettem. Amikor 1990-ben tudomást szereztem a Romániai Magyar Cserkészszövetség megalakulásáról, akkor bővebben kezdtem tanulmányozni a cserkészeszméket, megszerveztem egy fiúőrsöt, s amint én tanultam, úgy oktattam őket is. Aztán 1991 májusában úgy éreztem mind én, mind a fiúk készen állunk a cserkészpróbák letételére. Jelentkeztünk a Nagy Imre cserkészcsapatnál, sikeresen próbáztunk és együtt tettem le a fogadalmat a Róka őrs nyolc tagjával és feleségemmel. Még csak annyit, hogy őrsömmel a múlt évben megnyertük a Végh Antal rádióamatőr verseny kupáját, az idén II. helyezettek lettünk.

— Tudom, de téged kérdezlek: hol és miként képezted tovább magadat?

— A fogadalom letétele után az Országos Szövetség elküldött Gödöllőre, a nemzetközi cserkészvezetőképző táborba. Nem volt könnyű, de igyekeztem helytállni, ne hozzak szégyent a többi cserkészre, aki bízott bennem. Sikerült. Megszereztem a cserkészvezetői minősítést, aztán ezév februárjában, mint tudod, az Országos Vezetőség Gyergyószentmiklóson megtartott választmányi ülésén kinevezett a Csíki Cserkészszövetség elnökévé. Ez a megbízatás meglepetést okozott számomra. Úgy éreztem túl gyors az előmenetelem, de a tennivaló is sokasodott. S aztán jött a sepsiszentgyörgyi választás. Mint derült égből a villámcsapás.

— De azért talpadon maradtál? Beszélj a legközelebbi tennivalóidról.

— A sok megpróbáltatás miatt a szervezet kissé szétzilálódott, módot kell találnunk közösen soraink rendezésére.

Most, ebben a pillanatban szervezzük a hargitafürdői környezetvédelmi cserkésztábort, amelyik 4x1 hetes lesz. (Az augusztusi Cserkészoldalban részletesen írunk róla.) Ezév augusztusában Vadász István megszervezi a gyergyószentmiklósiak szelterszi Nagytáborát, azon is szeretnék pár napig részt venni. Ugyancsak Szelterszen kerül sor — augusztus 4 és 14 között — a kolozsvári Báthori István csapat táborozására. Ide jönnek augusztus folyamán más cserkészek is. Kapnikon a nagybányaiak szerveznek tábort. El kellene látogatnom a háromszékiekhez, a brassóiakhoz, a désiekhez, a kolozsváriakhoz. Rendezni kell az Országos Szövetség ügyvitelét.

— Az Országos cserkészszövetségnek még irodája sincs, miként lehet veled kapcsolatot teremteni.

— Megadom a lakásom címét. 4100 — Csíkszereda, Nagymező utca (Lunca mare) 6-os tömbház, B lépcsőház, 10-es lakás. Telefonszámom: 958—16890. Lehet írni levelet a cserkészszövetségnek is a postafiókhoz (Căsuța poștală). Csíkszeredai postafiókunk száma 90.

— Tevékenységedhez: — Jó munkát!

Cserkésznap Etéden

A Román Televízió magyar nyelvű adásában néhány képet láthattunk egy Etéden szervezett cserkésztábor életéből. Nem tudhatjuk pontosan mennyi felvétel készült és ki döntötte el, hogy mi az, amit adni fognak, ezért csak annyit mondhatunk, hogy az adás kurtára, sutára sikeredett, s mint a Cserkészélet oldalszerkesztője, azt is megjegyezném, hogy jobb inkább semmit, mint így ahogyan tették. Ennyit az adásról, az többet nem érdemel.

Mondjuk el röviden, Szepessy Ibolya tudósítása nyomán, hogy az etédi cserkésztábort a jól felkészült marosvásárhelyi 30-as számú Teleki Sámuel cserkészcsapat szervezte s fő témája a tábornak egy olyan vetélkedő levezetése volt, ahol a résztvevők számot adtak arról, hogy mit tudnak Kőrösi Csoma Sándor életéről és munkásságáról, az erről szóló irodalomról. Persze számot adtak a cserkészismeretekből is, az elsősegélynyújtásból, a tűzrakásból, táborépítésből és sok más hasznos ismeretből. Táborfűzüket a sok népdal tette vidámmá, színesítette a műsort Benedek Elek apó meséinek dramatizálása. A cserkésznapon részt vettek Nagybánya, Zilah, Máréfalva, Székelyudvarhely, Szászrégen, Magyarrégen, Marosvásárhely és Brassó cserkészcsapatai. Nyilván a szórakoztató játékok, ügyességi próbák sem hiányoztak, ám úgy látszik a TV „riporternek" csak ez ragadta meg a fantáziáját, pedig sem a szervezők, sem a résztvevők nem ezt a mozzanatot tartották a lényegnek.

Az kétségtelen, hogy a szellemiek mellett a cserkészet gondot fordít a gyermekek ügyességének, fizikai fejlődésének előmozdítására is. Ezt szolgálják például a különböző tréfás erőpróbák, ügyességi versenyek, ám nem azért, ahogyan a képsort kommentáló hang kérdezett. S ezt szükségesnek vélte az oldalszerkesztője elmondani, minden félremagyarázás elkerülése végett.

Sir Robert-Baden Powell örökségéből

A cserkészet megalapítója nem csupán elméleti ismereteket közölt hajdani cserkészeivel, hanem — amint az természetes is — számos gyakorlati útmutatóval látta el őket. Hiszen Bi-Pi arra nevelte cserkészeit, hogy éljenek meg a szabad természetben és ott

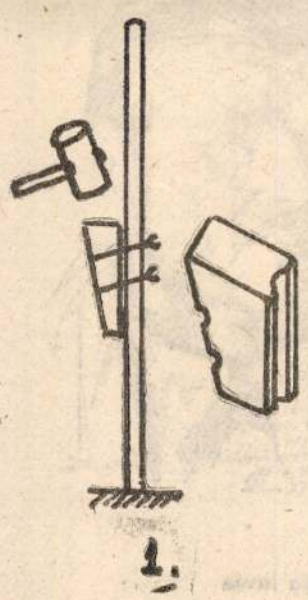

1.

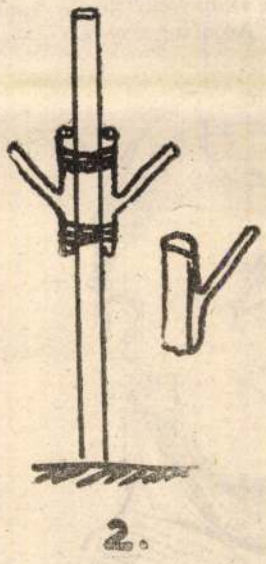

2.

— a fellelhető anyagok segítségével — minél kényelmesebben rendezkedjenek be, fejlesztve kézügyességüket. Az itt következő ötleteket a Bi-Pi szerkesztette The Scout című cserkészlap 1927-es példányaiból ollóztuk. A rajzokhoz nem sok magyarázatot kell fűzni, önmagukért beszélnek.

1. Hosszú karót kell beverned a földbe? Nézd meg a rajzot és magad is rájössz a miként-re. Csak egy kis segédeszközre van szükséged. 2. A rögtönzött

3.

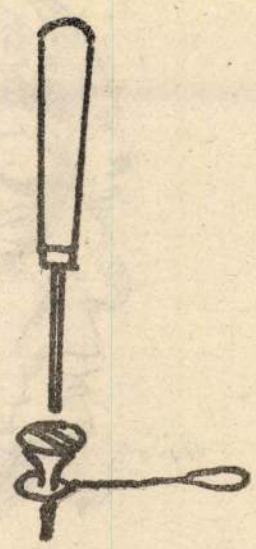

4.

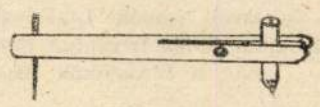

5.

ruhafogashoz vagy edényakasztóhoz a tábor környékén mindent megtalálsz. A fogak felkötözéséhez használj fűzfaháncsot. A rajz csak két fogat mutat, de te bárhányat rögzíthetsz, több emeletben is. 3. Csak egy darab drót kell és kevés kézügyesség, máris kész a gyertyatartó. 4. Facsavart kell behajtanod, de ha fogod a csavart és nyomod a csavarhúzót, könnyen megsértheted az ujjad. Kis drótdarabka, s máris kész a segédeszköz. 5. Nincsen körző? Készíts magadnak. Egy megfelelő hosszúságú fába facsavart hajtasz be (megakadályozza a bot széthasadását és ezzel szorítjuk le a ceruzavéget, amelyet laposra faragunk) A körző forgópontja egy varrótű vagy szeg.

Az oldalt szerkesztette:
BOGOS SÁNDOR

92. VII. 25.

HARGITA NÉPE

MŰVELŐDÉS

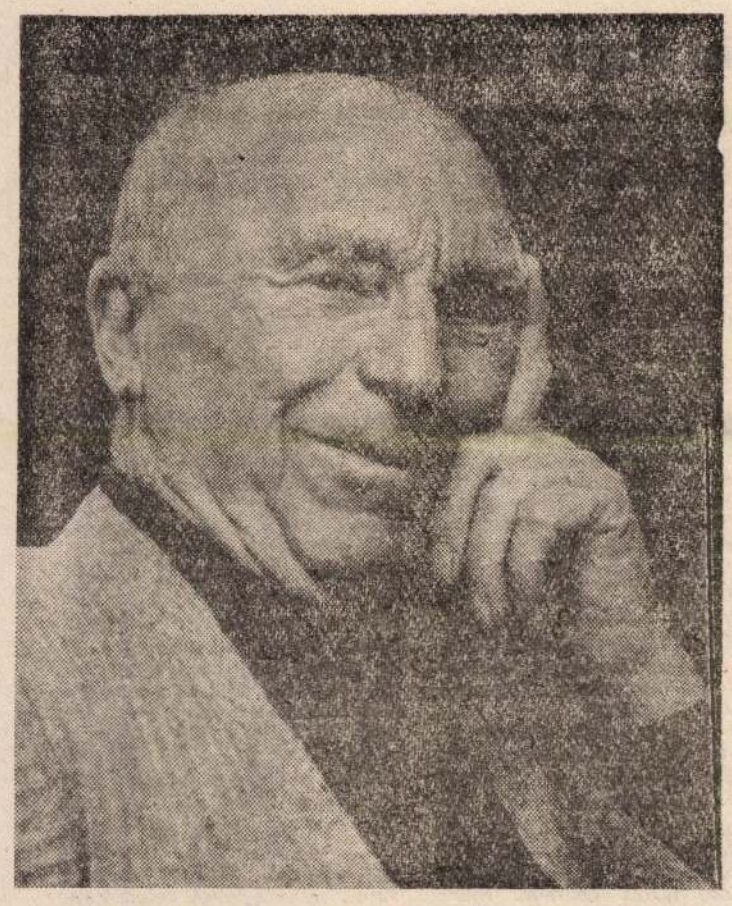

„Hol is kezdeném el, ha nem születésem adatával? 1893. július 25-öt írt az apám a kalendáriumába. Amint mondotta, nem lehetett kellemes ez a nap számára: nagy vihar volt azon a napon. Felkapok a képzelet szárnyára, s máris ott lebegek abban a kanianszerű völgyben, ahova az istenek annak idején lepottyantottak, s ahol kis megszakításokkal ifjúságom nagy részét töltöttem.

Arccal kelet felé fordulok, ahonnan őseink idejöttek, s természetüknek és életkörülményeiknek megfelelő tájakra. Sok mese vált valóra, amíg ideérkeztek, s amíg itt kialakult népem társadalmi rendje. Amíg ráébredt tudatában Csíkországra, erre a Hargita és a Kárpátok közötti különleges, néha zord és félelmetes, máskor játékos tájra, fenn hétszáz méterrel a tenger szintje fölött. Egész életünkön végigkísér a mese és a valóság, ami a természetben körülvett, amíg magad nem lettél a mese hőse vagy ballada figurája. Lelkünkben magunk is Ábelek lettünk, Tamási Ábelei, Ábelek a rengetegben.

Magam is itt állok ezen a szent helyen, ahol annyit vergődött ez a kis nép az otthonért, a családért, ezért a Csíkországért..."

(Nagy Imre **Följegyzések** című önéletírásából)

Ha élne, 99 éves lenne...

— KUSZA SOROK NAGY IMRE SZÜLETÉSÉNEK ÉVFORDULOJÁRA —

Illő megemlékeznünk minden évben Nagy Imréről, a zsögödi festőművészről, akinek a szellemi hagyatékát birtokoljuk — azt a hagyatékot, amit nemcsak egy viharos születésnap, hanem egy egész viharos élet fémjelez.

Végig kellett élnie azt a rengeteg nyomorúságot, amit a huszadik század nyújtott ennek a földnek. A nagy dolog pedig nem az, hogy végigélte, hanem az, hogy mindenek mellett volt lelkiereje, hogy alkosson. Akkor is, ha a fronton volt, ha éppen az Őszirózsás forradalmat élte át, ha vezető politikai párt kellett utazási engedélyt kiállítson a számára, vagy akkor, ha kuláknak nevezték ki megtetézve a kinevező személy emberi kicsinyességének az állás adta úrhatnámsági ráadásával, vagy akkor, ha írtották a dióerdőket Békásban, vagy pedig, ha kitüntették az időközben bűnösöknek kikiáltott vezérek.

A fentiek átélésében látom a megmaradást, amit nemrégiben még úgy hallottam megfogalmazni, hogy „... azért jött haza Nagy Imre 1922-ben, hogy példát mutasson azoknak, akik éppen akkor vándoroltak ki Amerikába."

A megmaradás gondolatának ez a kinyilatkoztató módja Nagy Imrében talán soha sem fogalmazódott meg. Nem akarok kilógni azoknak a sorából, akik tisztelik az itthonmaradottakat, vagy pedig vállalják az itthont. Ellenben azt sem tudom megtenni, hogy olyasmit állítsak valakiről — jelesen Nagy Imréről — ami nem teljesen igaz. Nagy Imret ne azért tartsuk példaképünknek, mert divatos szlogénjeinket bele tudjuk magyarázni egyik vagy másik cselekedetébe. Tartsuk nagynak azért az egyszerű tényért, hogy kibírta azt, amit végeredményben más is kibírt, de az a más mindenek mellett nem alkotott, hanem valamilyen alkalmazásban végezte azt a gyönyörű közös munkát, amelyet annyiszor megénekeltek az utóbbi néhány esztendő folyamán.

„Zsögöd, 1948. december 10. (Zsuzsának írta, akit nevelt lányaként ismerünk, Alsógödre, Magyarországra.) „... Szomorúan kell leírjam, hogy Nagymama egész rosszul van. Csak napjai vannak. (...) Nemrég jöttem be tőle, hogy megírjam levelem. Sokáig elbeszélgettünk. (...) De engem sajnál, hogy mi lesz velem. Hát igen — elég nehéz a helyzetem — hisz **őérette maradtam itt és jöttem haza.** Most elhagy örökre. (...) Festéket ne vegyetek. A tempera anyagát nagyon megszerettem s abból bőven van. Most állandóan dolgozom. De rossz kilátások nyílnak a jövőre. Még nincs se szolga, se szolgáló. Nem tudom mit fogok csinálni, már három ízben hajtottam eladni a csikót, tehenet, borjat; senkinek nem kell. Ellenben az adót azt hajtják és nagyon magas. A gazdaságra az idén nagyon ráfizettem. Ebből megélni nem lehet. (...)" Az idézetben az aláhúzás nem véletlenszerű. S gondoljuk meg, hogy a levelet a nevelt lányának írta, tehát semmi külszín, máz, hízelgés: száraz igazság.

De azt sem szabad elfelejteni, hogy, aki az édesanyjáért marad otthon, vagy tér haza, az akkor is szívből, szeretetből teszi, ha nem hangoztatja — s talán igazabbul is mint némelyek. Hál' Istennek sokan tesznek így!

Nagy Imre **festőművész** volt. A hagyatéka többezer képzőművészeti alkotásból valamint személyes használatú tárgyak halmazából áll. A lehető legegyszerűbben kell elképzelni a festőt, hiszen egy olyan ember volt, aki írni, olvasni, beszélni, haragudni s nem utolsó sorban festeni tudott. A festeni tudás az elhivatottsággal párosulva csak művészeti eredményhez vezethet: „... 2 hónapja festek. Új anyaggal kísérletezem, nem jól megy, sokat bosszankodom. Az új anyag a tempera. Más minden anyagom megsemmisült, csak a porfestékem maradt meg, amiből temperát keverek." — írja Zsuzsáéknak. Itthon maradt, haza jött? Azzal váltja tehát meg a világot, amije van: porfestékkel. Azzal festette meg A bőség forrása című képét. Buja természettel, s benne a... hol voltak akkor még? — a naturistákkal. Az aktokkal, akik a természet szülöttei, azé a természeté, amely Zsögödöt övezte: „Falunkat erdő övezte: ötven hatvan méteres faóriásokkal. Alig mert az ember bemenni. Mély és ismeretlen világ volt az a rengeteg. Elveszett benne még a tekintetünk is. Ha valamit megpiszkáltál ősnyomokra leltél, egy olyan emberfélére, aki itt, előttünk nagyon régen élt." (Fö.; 19. o.)

Sokan felemlegetik manapság is hogy Nagy Imre a zsögödi embert lenézte, hogy garasos volt, hogy nem ült le egy asztalhoz a béreseivel meg napszámosaival — bármennyire is zsögödi volt, el kell fogadni, hogy különb volt mindannyiuknál. Tehát megengedhette magának. Neki volt igaza, mert nem dőlt be az osztályharcos-internacionalista-kommunizálódásnak. Szakember volt, azért másmilyenül szenvedett mint az ő falusfelei, s mégis sorsot vállalt azokkal: megmutatta a világnak, hogy Zsögöd van, létezik, és azt, hogy nem akármilyen hely. Képeivel megteremtette a szülőhely, szülőföld és embereinek halhatatlanságát.

SZABÓ ANDRÁS

Nagy Imre és az 56-os szabadságharc

A század egyik legnagyobb tálentumú magyar festője a háború befejezése óta szülőföldjén, a Csíkszeredával egybenőtt Zsögödön élt. Elszigetelve a magyar szellemi élettől. 1956. október 19-én családi látogatásra érkezett Budapestre. Eredetileg 10 napot szándékozott szerettei között, Magyarországon tölteni. A forradalom kirobbanása következtében azonban több mint egy hónapot maradt itt. Együttérzett, lélegzett a nemzet legjobbjaival. A forradalom szellemi zászlóvivőivel: Illyés Gyulával, Németh Lászlóval, Tamási Áronnal, Sinka Istvánnal, Féja Gézával. ... Abban bizonyosak lehetünk, Nagy Imrét bevonták az újjáalakult Nemzeti Parasztpárt — Petőfi Párt vezetőségének tanácskozásaiba. Erősen valószínű, hogy később részt vett a letiport nemzet jövőjéért aggódó tervezgetésekben is... Nagy Imre öt íróról készített portrét 1956 október 19. és 22. között, feltehetőleg Tamási Áron lakásán. A tanácskozásokkal tarkított rajzolásokon jelen volt Domokos Pál Péter is. Nagy Imre ifjúkori barátja és csíkszeredai harcostársa a harmincas években... Németh Lászlót és Illyés Gyulát ekkor örökítette meg első alkalommal. A többieket a háború előtt is lerajzolta már, Sinkát többször is, mivel szívéhez nagyon közel állt a juhászbojtárból költővé emelkedett barátja. Magyarországon élő nevelt leánya, György Zsuzsanna azt írta 1983-ban megjelent visszaemlékezésében, hogy ugyanezen időben készített rajzot régi barátjáról, Szabó Pálról is.

A megörökített írók — Illyés Gyula kivételével, aki csak szignálta a rajzot — rövid szöveggel is kiegészítették a képeket. Sinka István a következőket véste szálkás betűivel portréja alá: „Abban az időben, mikor a magyar angyalok betöltötték a Jelenések Könyvét: megverték a Sátánt a Dunavölgyben... 1956 nov. 22". Tamási Áron ugyancsak az angyalokra hivatkozik: „Isten angyalai segítsetek abban, hogy az újabb ezer év e véres küszöbén a magyar nemzet érdemei szerint léphessen át. 1956. XI. 19." Féja Géza dedikációja szintén biblikus hangzású: „Úgyis a földön maradok, amíg élnek magyarok, míg pitvarodba nem veszed Uram ezt árva nemzetet. 1956 nov. 19."

A fentieket Hajdú Demeter Dénes írja az idén márciusban Budapesten megnyílt Nagy Imre kiállítás katalogusában. Ott láthatóak a lapunkban reprodukált portrék is, amelyek a Németh László portréjának kivételével a nyilvánosság előtt addig ismeretlenek voltak.

Tamási Áron

Illyés Gyula

Féja Géza

Sinka István

Zsögödi Nagy Imre
Új Tükör. 1993/11

NOÉ BÁRKÁJA

Zsögödi Nagy Imre centenáriumi emlékkiállítása Csíkszeredán

T. Ridovics Anna

„Látásával mindent megőrzött, amit néznie volt érdemes, az ember gazdagságát, a természet bőkezűségét, régi és átalakuló tájakat, az élet harsány dáridóját. Szülőföldjének, Csíknek életét és új balladáját gyűjtötte be, mint gazda a termést, vagy mint egy új Noé, aki az életet magakészítette bárkáján az Ararát csúcsára viszi."
(Bajor Andor)

Száz éve született a Hargita lábánál húzódó kis erdélyi faluban, Zsögödön Nagy Imre, a Székelyföld festője. A csíkszeredai Székely Múzeum rendezvénysorozattal, két kiállítással és forrásértékű kiadványokkal tisztelgett a festő emléke előtt. (*Nagy Imre. Rajzok a Csíki Székely Múzeumban őrzött hagyatékból,* 1993, Héttorony Könyvkiadó, Budapest, *Szabó András: Nagy Imre érdemes művész életrajzi vonatkozású műveinek repertóriuma* 1993, Csíkszereda, Csíki Székely Múzeum.) A zsögödi szülőház mellett 1973-ban, a művész 80. születésnapja alkalmából megnyílt Nagy Imre Galériában több mint ötven festmény reprezentálta idén az évszázadon átívelő életmű állomásait. A grafikai anyag a múzeum épületében, a Mikó-vár sarokbástyájában került bemutatásra.

Két erdélyi mester, *Nagy István* és *Márton Ferenc* festészetének példája adta Nagy Imre számára azt a lelki útravalót — a csíki emberek, tájak szeretetét s a *Gátkötő székelyek* heroikus akarásának pátoszát —, amellyel a falusi legény, az iskolák nyűgét nehezen tűrő tehetséges, zabolázhatatlan ifjú nekivágott pályájának. „Művész akarok lenni, Nagy István és Márton Ferenc nyomán akarok járni" (*Nagy Imre: Abogy Csíkba megérkeztem Bp. Európa Kiadó 1983. 54. l.*)*

Budapesten ahhoz, a húszas években induló fiatal művésznemzedékhez kapcsolódott — *Szőnyi István, Aba Novák Vilmos, Patkó Károly, Korb Erzsébet* köréhez —, amely az *Uitz* és *Nemes Lampérth* közvetítette posztcézanne-i látásmód, forma- és színkezelés tanulságait, a kubista formakezelés analizáló szemléletét reneszánsz ihletettségű, klasszicizáló újplaszticitással ötvözte. Még 1916-ban, első világháborús katonai szolgálata idején,

Nagy Imre: Weil Erzsébet portréja, 1924, tus
(Csíkszeredai Székely Múzeum)

a tátralomnici kórházban ismerkedett meg, kötött barátságot Szőnyi Istvánnal, aki ekkor már „egy évet volt a képzőművészeti főiskolán, Nagybányán nyáron Ferenczynél korrigáltatott."

Nagy Imre 1917-ben került Pestre. Kezdetben szobrásznak készült, *Rápolthy*nál, *Stróbl*nál tanult. Majd beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára festőnek, hogy a legfőbb alapoknak tekintett rajzi tudást elsajátítsa. Rövid ideig együtt lakott *Nagy Balogh János*sal, akinek művészetét, szerény egyéniségét sokra becsülte.

Ösztöndíjasként másfél évet töltött barátjával, *Varga Nándor Lajos*sal a kecskeméti művésztelepen 1920—22-ben. 1922-ben bekerült *Olgyai Viktor* osztályába az újonnan meginduló grafikai szakra. A korszak fontos mű-

*Az írásban a továbbiakban szereplő idézetek ebből a kiadványból származnak.

Nagy Imre: Forrás, 1929, olaj, vászon, 98,5×85 cm, (Magyar Nemzeti Galéria) (Fotó Gál Csaba)

fajává vált a rézkarc. A műhelyben dolgozó növendékek lapjain rembrandti fény-árnyékolást ízlelgető bibliai jelenetek, árkádiai témák, monumentális michelangelói aktok jelentek meg. Ezek tusrajz variációiból láthattunk néhányat a kiállításon. (*Aktok,* 1924, *Hegyi beszéd,* 1925, *Álló akt,* é. n.) Tehetségének elismerését, sikereit jelzi, hogy 1922-ben önálló kiállítása nyílt 70 rézkarcából Zürichben. (A nyomólemezek sajnos elvesztek, az anyag szinte ismeretlen.) De hazavágyik, 1924-ben úgy dönt, hogy visszaköltözik szülőfalujába. Zsögödön lassan a korábbi árkádiai, bibliai témákat újak váltják fel — a közvetlen környezethez jobban kötődő tájak, portrék. (*Édesanyám piben,* 1924.)

A kiállítás meglepetése volt a húszas évek folyamán született, kevésbé ismert, alig publikált korai munkák bemutatása. A legkorábbi munka, az 1922-es *Kalapos önarckép* kékes, barnászöld színvilágával, a rózsaszínes arcot formáló finom zöld lazúrjaival még a kecskeméti korszakhoz köthető, Varga Nándor Lajos kettős arcképével vagy távolabbról talán Nagy Balogh János kései önarcképeivel tart rokonságot. Az 1925-ös *Önarckép almával* az átszellemült, teremtő művészt mutatja. A háttérben a két irányból beszüremkedő, derengő fény kápolnaszerű teret alkot, aurával övezi az expresszíven csavart tartású figurát. A fények játéka lilás reflexekkel burkolja, „körbejárja" a testet, az élénk gesztusú, kifejező kezeket, a félrehajló fejet. A száj kissé nyitva, a szemek elgondolkodóan tekintenek — a művészet misztériumába beavatott alkotó ember ihletett állapota ez. Áhítatos átszellemültség jellemzi *Rigó Manci portréját* (1925) is. A kompozíció a reneszánsz mestereket idézi. Az ábrándos szemű modell vörös, mellvédszerű asztalnál könyököl. A mögötte nyíló ablakon át a távoli dombokra látni, a felhők közül prizmaszerű sugárnyalábban árad a fény a földre. Lágy, szürkészöld fény-árnyékok modellálják a telt, súlyos formákat, a kezeket, az asztal tömegét. Hasonló fényjelenség megfigyelhető más tájképein is. 1924—25 körül készült korai zsögödi munkáit visszafogott, szürkés tónusú színek jellemzik. A természet örök rendjének nyugalmát sugalló hegyek felett a megnyíló tágas égbolt, az alacsony horizont még inkább az alföldi viszonyokhoz szokott látásmódot jelzi.

Későbbi tájképein megváltozik a komponálási rend, egyre inkább a csíki vidék karakteréhez igazodik, módosul a színvilág, tisztább, erőteljesebb lesz. (*Zsögödi táj lila háztetőkkel,* é. n., *Zsögödi utca,* 1926) A szűk képkivágattal indított *Utcasarok* (1928) című kompozíción a ki-bedőlő kerítések között széles, vörösbarna út hömpölyög, zaklatott, zöldlombú faágak nyújtóznak föléje, a kékfalú házak tetején megcsillan a napfény. Csupa drámai feszültség a kép. A harmincas évek tájain (*Zsögödi dombok,* 1935, *Zsögödi mező,* 1935, *Munka után*) mezők, kaszálók, dombok, hegyek zöld, okkersárga, barna sávjai, halmai hullámzanak, kapaszkodnak egymásba.

1925—26 nyarain hosszabb időt töltött Nagybányán, másodszor *Szolnay Sándor* társaságában. A neós nagy-

bányai hagyományokat továbbvivő *Ziffer Sándor* festészete új impulzusokkal gazdagította művészetüket. Szolnay a szemlélődőbb franciás irányhoz kapcsolódott, Nagy Imrét inkább a gondolatibb német expresszionizmus érintette meg. Rézkarcokon iskolázott plasztikus, részletező formakezelése a fametszetek fekete-fehér kontrasztjainak hatására összefogottabbá, dekoratívabbá válik, a harmincas évek festészetének előtanulmánya lesz. „Zsögödön újrakezdtem s az anyag ismeretén vezettem végig művészetemet. Első a rajz, a végén tussal, azután a fametszet, ez már közelebb áll a színkérdéshez, utána az olaj, végül a tempera..." „kívánkozott a nagy folt, a dekoratív látás". (i.m. 87. o.) A tíz év (1925—1935/36) során készített tájak, mozgástanulmányok, portrék nagy erejű, tömör expresszionista művek.

A húszas évek végén fedezi fel maga számára a nép még látható és élő művészetét. 1929-ben néprajzi kiállítást rendeznek Csíksomlyón Domokos Pál Péterrel. Saját munkáit is ekkor állítja ki először Csíkban. Nagy Imrétől „távol áll... a népművészet ornamentikájának tudatos követése, ... a népművészet alapelményeivel tartja a rokonságot." — írja *Féja Géza* (i.m. 318. o.) 1929-ben festi meg *Forrás* c. művét, amely összegző és korszaknyitó alkotás, az életmű meghatározó darabja. A finom árnyalatokkal felrakott színek belső fénnyel ragyognak. Az előtér szobrászian megfestett méltóságteljes nőalakjainak ritmikus mozgásvariációit a hátteret lezáró figurák nyugodt vonulása ellenpontozza. A képből kitekintő pisilő kis-

Nagy Imre: Halászó gyerekek, olaj, vászon, 73×78 cm (Csíkszeredai Székely Múzeum)

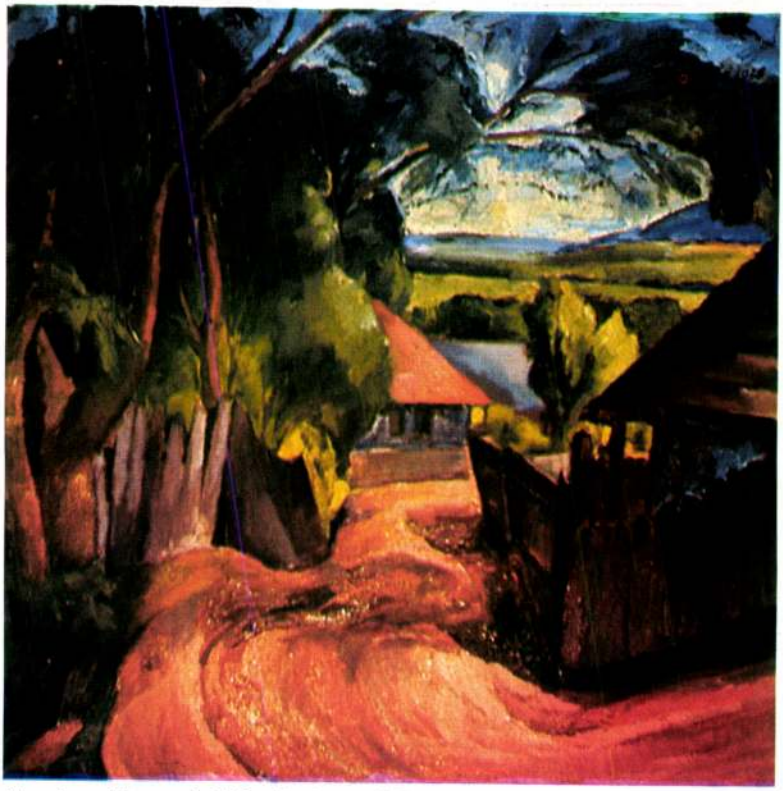

Nagy Imre: Utcasarok, 1928, olaj, vászon, 96,5×90 cm, (Csíkszeredai Székely Múzeum)

fiú a realitás világát erősíti. Mítosz és valóság, költészet és fintor szétválaszthatatlan egységbe forr össze. Vallomás a borvizekben gazdag csíki szülőföld szépségéről, a gyermekkorról, a zsögödi élet, a székely paraszti kultúra ihletet adó „tiszta forrásáról".

A húszas évek végétől a negyvenes évek közepéig terjedő időszakban teljesedik ki alkotói pályája. A művészet misztériumát az élet balladája váltja fel. Fő témája a székelyföldi táj, történelem és kultúra által meghatározott paraszti életforma szépségeinek, küzdelmeinek megörökítése. (*Pihenő család*, 1930, *Tehénfürösztés*, 1935, *Hazafelé*, 1936.) Tájain megelevenedik a szikla, a patak, a felhő is. Ez a művészet az alföldi festők, *Rudnay, Koszta, Tornyai, Fényes* és Nagy Balogh János törekvéseivel, témakörével, emberszemléletével rokonítható — melynek hegyvidéki, erdélyi párhuzama körvonalazódik Nagy Imre alkotásaiban.

Nagy Imre: Pihenő család, 1930, olaj, vászon (Csíkszeredai Székely Múzeum) (Fotók Nagy Gyöngyi)

A pályatársak alkotásai közül, akikkel indult, Szőnyi István zebegényi munkái állnak hozzá legközelebb. A közös iskola után azonban mindegyikük a maga útját járta. Példa erre Szőnyi *Este* (1934) és Nagy Balogh *Pihenő család* (1930) kompozíciójának összevetése. A paraszti szent család témáját Szőnyi a koloritba feloldódó lírai emelkedettséggel jeleníti meg. Míg a másik drámai egyszerűséggel ábrázolja monumentális, plasztikus figuráit. A közeli jóbarát Aba Novák Vilmost az epikus mesélőkedv, a groteszk látásmód kívülállása jellemzi síkszerű dekoratív foltokból építkező sokalakos paraszti életképein.

Nagy Imre „művészetének lényege az életforma és a szellem ikersége". (*Vásárhelyi Z. Emil*, i.m. 307. o.) A természettel együtt lélegző gazda ő maga is, mintaháztájit szervez, meghonosítja a méhészetet Csíkban. „Az életem megmenteni a faluban tudtam. Magamra vállaltam sorsukat." (i.m. 262. o.) A korszakot záró *Kucsmás önarckép* (1944) jelentőségében az 1925-ös *Almás önportré* párdarabja. A művész megtalálta és vállalta a maga küldetését. Ebben a korszakban, 1937 és 1942 között készítette nádtollal rajzolt tusportréit az Erdélyi Helikon című folyóirat íróiról. Lendületes vonalvezetésük, jellemző erejük, szerkezeti tisztaságuk rajzművészete csúcsát jelzik. „Rajzolás közben a fej életkorán kívül adja a forma tartalmát, amint szerkezetéről, ráncairól megállapíthatod. Egy portrérajz, amíg elkészül, nagy izgalmat ad számomra. A kezdet felér egy felfedezési úttal. A csontszerkezet, ráncok, tekintet, szem, fül, orr, minden árulója lesz a modellnek. Megjelennek ősei, apja, anyja. Ha beszél, élővé válik benne a történelem, a korok. Ez volt talán számomra annyi fejnek a megrajzolása. Olyan szenvedéllyé vált, mint bármely narkotikum." (i.m. 267. o.) A hosszú ideig lappangó művek (35 db) 1985-ben kerültek a Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdonába. (Sümegi György: Nagy Imre írói arcképcsarnokából. in: Zsögödi Nagy Imre grafikái, 1992, Múzsák Közművelődési Kiadó) Erdélyben most először voltak együtt láthatók. Tanulságos volt összevetésük a késői korszak ceruzával rajzolt, részletezőbb arcképeivel, melyek közül csak néhány lap közelítette meg a korábbi színvonalat.

Kései korszakában, az 50-es évek végétől haláláig, nagyméretű, sokalakos, áradó epikájú kompozíciók (*Jubnyírás, A bőség forrása*) jelentek meg, gyakran korábbi, örök érvényű témái újrafogalmazásaként (*Almaszedés*, 1963, *Krumpliszedők*, 1968.). Megsokasodtak a természet, a női test szépségét dicsőítő alkotások. Gazdag, erőteljes kolorit jellemzi képeit, könnyed, vibráló, laza ecsetkezelés. Idilli, bukolikus hangja mellett megszólal a tragikus fenyegetettség szólama. A hatvanas évektől felerősödtek művészetében a szimbolikus törekvések (*Madárijesztők*-sorozat, *Viharban, Noé bárkája felé*, 1972).

Művészete az 1945 előtti magyarországi művészeti élet szerves része volt. Bár Zsögödön élt, rendszeresen állított ki Budapesten egyéni tárlatokon és a Barabás Miklós Céh kiállításain, melynek alapító tagja volt. 1945 után gyűjteményes, nagy bemutatkozásra csak halála évében került sor a Magyar Nemzeti Galériában 1976-ban. Neve az erdélyi kultúra tisztelői számára fogalomként cseng, idehaza mégis kevesen ismerik. Ezt a hiányt igyekezett pótolni a fővárosi Hollósy Galéria 1985-ben, a Vármegye Galéria 1992-ben rendezett kiállításával.

„Azt tedd, amit tenni nem mersz"

Nagy Imre a kecskeméti művésztelepen • *Sümegi György*

A kecskeméti művésztelep létrejöttében szervesen összeforrt Nagybányával. Így természetes és nyilvánvaló, hogy számos Nagybányán járt művész dolgozott Kecskeméten is. Még az erősebben Nagybányához kötődők között is volt olyan, akit — ha egy látogatás, lehetőségfölmérés és terepszemle erejéig akár — csábított az új kecskeméti kolónia (például *Mikola András*).

A kecskeméti művésztelep első, művészettörténetileg legfontosabb időszakában (1909—1919), ennek utolsó két évében dolgozott Kecskeméten *Klein József*, *Nagy Oszkár* és a később temesvári művésszé vált *Podlipny Gyula*. Klein impresszionisztikus tájképe[1] ugyanúgy szerepelhetett kecskeméti kiállításon[2], mint az ugyancsak magántulajdonban őrzött, tömbösebben, szerkezetesebben s ugyanakkor kontrasztosabban fogalmazott *Alföldi tanyája*[3]. „1919 júniusának közepén mentem le — Uitz Béla szorgalmazására — Kecskemétre rendet teremteni. A telep idősebb és fiatalabb művészei között erősen elmérgesedtek az ellentétek, a korábbi feszültségek. A Fiatal Művészek Szindikátusának titkáraként az indulatok elcsendesítésére, a differenciák tompítására törekedtem" — írta Podlipny, aki politikai küldetéssel ment Kecskemétre, alig dolgozhatott ott. Míg mások nem személyesen, hanem műveikkel voltak jelen egy-egy alkalommal: *Mund Hugó* a *Zivatar* című művével, *Börtsök Samu* pedig a *Szalmakazal* és a *Szeptemberi reggel*[4] című alkotásaival.

Varga Nándor Lajos: Kettős portré, 1921, olaj, vászon, 60×52,5 cm

Nagy Imre kecskeméti periódusáról maga számolt be részletesen egy levelében: „Révész Imre és Neje vezette a kecskeméti telepet. Mint ösztöndíjas kerültem oda Varga Nándor Lajossal 1920-ban. Az ösztöndíj, műterem, koszt, modell és abszolút szabadság vala. Katonaság, forradalom, éhség, nyomorúság után a telep élete valóságos paradicsom volt. A gyönyörű park, a szomszéd határ a végtelenbe nyúlt szőlős, barackos ligetekkel, amit szüret után bebarangoltunk, megtöltve iszákunkat az ottfelejtett szőlősben, szőlővel.

Az elmúlt háborús évek lerongyoltak, majdnem ruha nélkül maradva, a jó meleg nyárban szinte vad életet éltünk. Olvasni, dolgozni, a mulasztottakat lehetett pótolni, amit a háborúban elvesztettünk. — Többé kevésbé zökkenő nélkül folyt az élet, amikor a város a folyó ösztöndíjat kezdte elhanyagolni. Már a társaságban is kialakult, ki mire képes. Az embereket felkarolva és az ügyet is, komolyabb emberekkel szerettem volna feltölteni, Szőnyi Istvánt, Aba Novákot lehozni a telepre. Nem sikerült. Ugyan egy nyarat Szőnyi volt nálam. Révész felesége nagy konkurrenciát látva előbb Varga N. Lajost, egy hét múlva engem pakoltatott ki a telepről. Pénz és lakás nélkül érkeztem Pestre. Koplalás, éhezés, nyomorúság, tömeglakás. három hónapig — amiből egy hét is sok volna, zajlott életem. Kb. másfél évet töltöttem Kecskeméten — 1920—21-ig. Egy nyarat Tiszazugon Radvánszky bárónál töltöttem, ahol igen sokat dolgoz-

(folytatás a 82. oldalon)

Gellér B. István: LABIRINTUS

Leletek a Növekvő Városból • Mendől Zsuzsanna

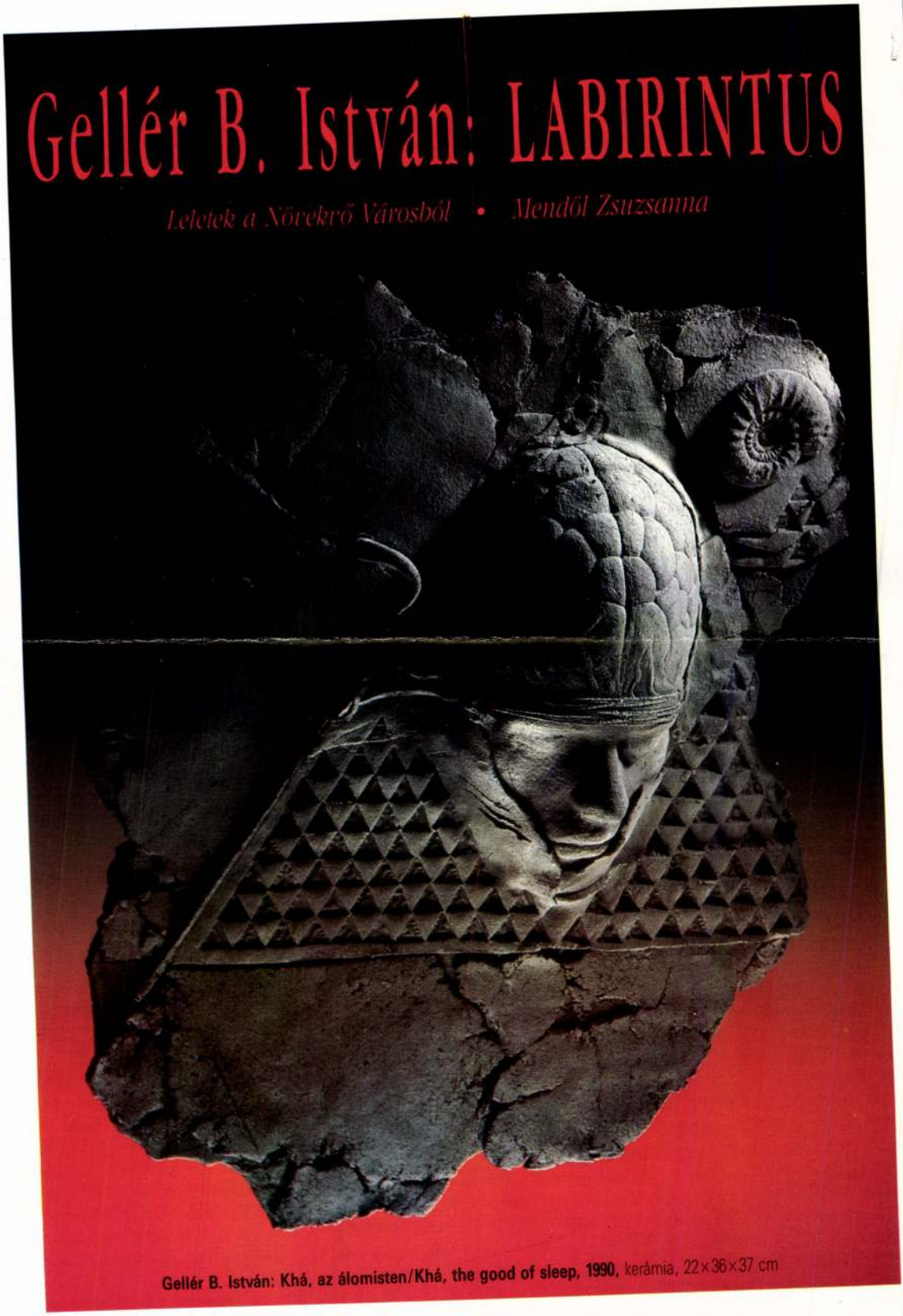

Gellér B. István: Khá, az álomisten/Khá, the good of sleep, 1990, kerámia, 22×36×37 cm

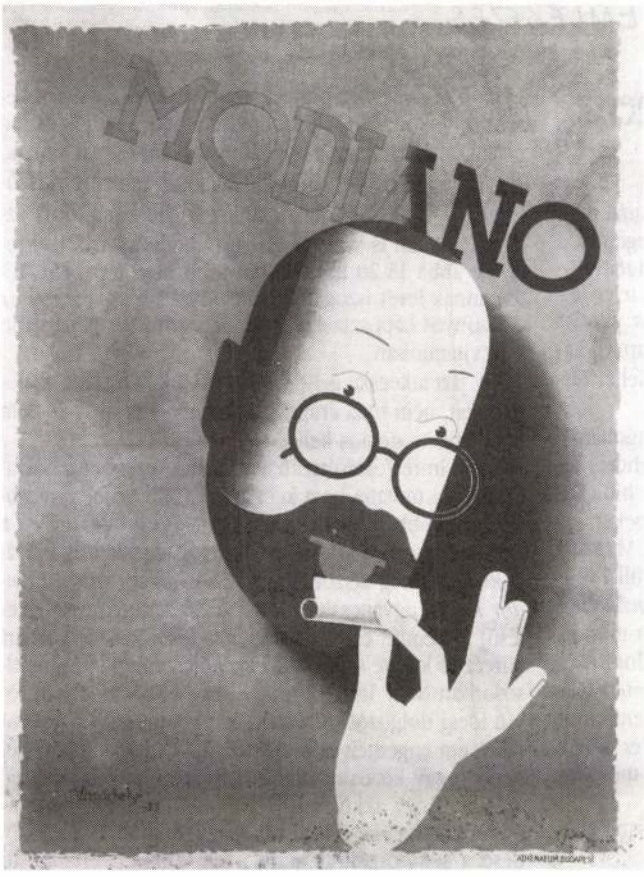

Vásárhelyi György: Modiano/Modiano

open and closed spaces, in the case of different dimensions, illumination, seasons, etc.

Another heritage of the Bauhaus was the importance given to photography in advertising and modern art. Beside the photo-montages used in his own press advertisements and book-cover designs Bortnyik proved his interest for the medium in his article *The new photographic art* in which he stressed the own laws of photography and the fruitful influence of film art, illustrated with photos made by his students.

Bortnyik's criticisms about posters in the magazines *Reklámélet* (Publicity life) and *Új Föld* (New earth) convey a good idea of his educational principles. He founded a new forum of his own in 1933 to propagate his ideas in 1933: this was the periodical *Plakát* (*Poster*) which rendered his school public, since he published the works of his students regularly, sometimes together with their criticisms, -and also his own writings.

It became obvious that Bortnyik did not know ortodox rules. He demanded perfect drawings, lucidity, laconic simplicity and geometrical purity but also imagination, puzzling individual ideas and even humour. He set an example primarily with his own works and won with them also the appreciation of his colleagues relying and experts on older traditions. Contemporary reviews praised some of his posters as classical examplex of the constructive attitude: *Kakas paszta* (shoe-cream, Kakas: cock) *Modiano* (cigarette paper), *Állatkert* (The zoo), *Igaz Mérleg porosz szenet* (Prussian coal), *Jó fütő szén a Futó szén* (The coal of Futó heats well), *Neutrodyne.*

The students of his Workshop achieved early publicity at exhibitions and in the technical press, and hence got orders for more works described in further publications.

It was also a sign of success of the Bortnyik-school that many students won prizes in competitions, it happened even that tenders were invited directly and exclusively for the Workshop.

In a memoir Bortnyik wrote that he has had appr. 120 students in the Workshop. It would be certainly very difficult to reconstruct the entire list, many students abandoned their career later, many others went to live abroad. Some names are known only from one poster or from publications about the school. (*Rózsi Bródy, László Brünner, Gabi Pályi, Gabi Pollacsek, Zoltán Wertheimer*); the life-works of some are known fragmentarily (*Gyula E. Kandó, István Schwarz*).

Professional literature mentions always two students: *Vasarely* and *Vera Csillag,* although the graphic artist whose uniform life-work was the most spectacular realization of the Workshop's promise until the end of the 1950s, was *Tihamér Csemiczky.* We can follow the successful poster designing career of *György Radó* and *György Nemes* until the late 1930s (they preserved their close relation with the Workshop also after graduation, and made many common designs). Eric, alias Van d'Or (*Endre Vándor*) together with John Halas (*János Halász*) were among those who made their career outside Hungary. The typographer and book-artist Tibor Szántó has preserved the lessons of the Workshop and asserts them in his works to this day.

Sándor Bortnyik has found his vocation for a long time in applied graphics and art-pedagogy, He created a school both in the literal and figurative sense. Here his inner conflicts disappeared, in poster designing there was no contradiction between "modern art", the constructivist form and collective art influencing society. Poster designing created the possibility for Bortnyik to formulate authentically, without doubts, that ideal of 20th century man to whom he had dedicated himself in MA; this was the source of the "master's" convincing power and sweeping sucess.

KATALIN BAKOS

(Translated by Éva Polgár)

„Azt tedd, amit tenni nem mersz"

(folytatás a 17. oldalról)

tam. Amikor visszatértem a telepre a munkáimmal nem lévén megelégedve — lekentem. Révész vendégeinek a tehetséges műv. növendéktől, nem volt, amit mutatni — nagyon megharagudott, részben ez is volt a telep elhagyásának egyik oka. A munka sem ment, az akarást nem fedte a gyakorlati tudás, nem volt elég alap. Új kásahegy, emberek, mai világ, ahol amitől tovább lehet vergődni, hajtotta, húzta az embert.

A telepnek volt két kutyája (puli) ezzel csatangoltam a kis dombos, tocsogós világot, ahol a tanyák fehéres oldalát a kis tócsák villogva tükrözték, egy-egy bibíc rikojtozó hangjával felverte a reszkető tükör-képeket.

Amikor már nem volt a konyhába mit főzni, Vargával vadászatra indultunk, abban a hitben hátha nyúllal tudjuk a legyengült kosztot felerősíteni. Nagy távolságból mi is, de a csendőrök is észrevettek. Nem volt más út, mint összemenni. A távolság rövidült, az izgalom még jobban. Jegyzőkönyv. Vadászati kihágás. Büntetett előélet — felmentenek. Nagy izgalomban lehettem, amit egy vázlatom jelez abból az időből — fogház és annak minden rejtelmivel, amit a külső halandó el tud képzelni. (...)

A nagy platánfák a telep végeláthatatlan hosszában a gyümölcsösökkel, a poros országút a délceg lovasszekerekkel, akkor még teljes népviseletben a szőlős és parasztgazdák, akikkel és néhánnyal barátságban valánk. A város nagy szőlője, ahová hivatalosak és nemcsak szőlőszedői, de a nagy Rákóczy hordónak bámulói is valánk. Csíkban is volt majdnem minden háznak hordója, de abba 15-20 káposztánál több nem fért bele. Télen annak levét iszogattuk sült pityókával — Ez volt az a bizonyos káposztalé — ami a citromnál is gazdagabb volt vitaminban.

Így járt a kecske is — felmászott a kertre, látta a tulipánokat, nem tuda átugrani a kerten — mondá — nem baj — de — nem is kell."[5]

Nagy Imre forrásértékű visszaemlékezése túlzásaival együtt jól mutatja be a kecskeméti művésztelep második, nagyobb időszakának (1920—44) induló éveit, a Révész-korszak kezdetét; a kicsinyességekkel és hiúságokkal át- meg átszőtt érdekviszonyokat. *Varga Nándor Lajos* (ugyancsak erdélyi, sepsiszentgyörgyi születésű) így említi ezt: „a kollegiális áskálódás és a tanári félreértés kitette szűrömet a paradicsomból".[6] Azt is elsősorban Nagy Imrétől tudjuk, hogy *Szőnyi István* rövid ideig dolgozott Kecskeméten s hogy *Aba Novák*ot már nem engedték oda. Így az Aba Novák—Szőnyi-generáció egy közös mozdulásáról értesülünk, s egyúttal arról is, hogy akkor még (1920—21) csak rajzoltak, és csak valamivel később fordult mindannyiójuk érdeklődése a sokszorosított grafika felé.[7] Ezt egyértelműsíti Varga Nándor Lajos is: „Én 1920 végén és 1921—22 telén voltam ott, s nagyrészt festettem. Nyomtatott grafikával ott nem foglalkoztam".[8]

Nagy Imre: Öregasszony, 1922

Nagy Imre és Varga Nándor Lajos kecskeméti rajzolói tevékenysége fontos előzménye a később jelentőssé vált sokszorosító grafikai munkásságuknak. Mint továbbképzős növendékek a képzőművészet alfájának s omegájának, fundamentumának a rajzolást tartották, vallották. Kecskeméten készült rajzaik s azok sraffozott, hol sűrűbb, hol ritkásabb vonalhálóval kitöltött részletei a grafikusokat, a művészeti mondandójuk adekvát kifejezési formáját a rézkarcban megtaláló alkotókat vetítik előre.[9]

Nagy Imre és Varga Nándor festettek kettős portrét is önmagukról. A Nagy Imréé a háború alatt eltűnt a sepsiszentgyörgyi múzeumból, a Vargáé megmaradt. Nagy Imrét háromnegyed profilban, fehér inges, nyakkendős mellképen mutatja be jobbra előrébb, míg saját arcmását hátrébb, szembenézetbe helyezte, mindkettőjüket kalaposan.[10] Itt már megjelenik a nagy szemű, nyílt tekintetű, széles arcú, a későbbi Nagy Imre-önarcképeket megelőlegező jellegzetes fiziognómiai karakter.

Nagy Imre azonosítható és föllelhető, bizonyosan Kecskeméten készült festményei: a tájba helyezett Varga Nándor-figurákra s annak kompozíciójára emlékeztető *Krumplibámozók*[11] és a *Kukoricafosztás*.[12] Na

Nagy Imre: Kukoricafosztás, 1924, olaj, vászon, 107×121,5 cm

Imre a Kecskemétről Csíkzsögödre magával vitt s elraktározott — valamint otthon újraelevenedett élményből — Révész Imre *Kukoricafosztása*, *Munkában* című képe távoli inspirációjaként, ikonográfiai rokonaként festette meg *Kukoricafosztását*. A példa-kép Révész-műtől merőben elütő kivételesen drámai hangvétele és nagyfokú szociális feszültsége. Ezt közvetlenül is táplálta, táplálhatta a Műkert melletti kecskeméti Szegényház, ahonnét az időtt a modelljeiket válogatták rajzhoz, festményhez egyaránt. („Tollrajzokat csináltam, nagyrészt fejrajzokat, szegényházi emberekről" — Varga Nándor Lajos). A *Kukoricafosztás* kompozíciós fölépítése, az alakok két félkörös, egymás mögötti elhelyezése kölcsönöz fontosságot e műnek az életmű korai szakaszában. Már itt jól kitűnik Nagy Imre mesélő modora, csíki paraszti tematikája és a paraszti szépség utáni vágya, illetve annak megmutatása; ugyanis az erős kezű, kemény arcvonású parasztok finom ellentéteiként mutatja be a háttérben, kiemelten, világos ablaknyílásba helyezve paraszt-kariatidáit, később jellegzetessé gazdagodó nőalakjait. A kép drámai állapotrajz, történés nélküli történet a nincstelenségről, a tétlen, üres kezek végtelen várakozásáról. Nagy Imre további, Kecskeméten született — vagy onnét inspirálódott — munkáit: festményeket, rajzokat és grafikákat (ez utóbbiak nagy része 1923-ban, Svájcban elveszett) leginkább címek, témák és készülési időpontjuk alapján *Följegyzések* című könyve Nagy Imre művészi hagyatéka fejezetében azonosíthatjuk.[13] Nagy Imre — és társai — kecskeméti periódusa a művésztelep 20-as évek eleji legrangosabb művészeti termését, legfontosabb műegyüttesét hozta létre.

A Nagy—Varga páros által emlegetett jó ellátottságot biztosító telepen, a háború és 18—19 kataklizmája után viszonylag gondtalanul, szabadon dolgozhattak Kecskeméten. S persze épültek-töltekeztek szellemileg is: kételyeik támadtak, fölismeréseik erősödtek. „Harminckét éves lehettem, s kétségbeesve láttam, hogy még sehol sem vagyok és semmi az, ami vagyok. A kecskeméti összeomlás — gyökéreresztés a fekete-fehér vonalba: a rézkarcba — felforgatott, s összevisszaságban érkeztem meg Zsögödre. Alig volt ép részem. Masaccio huszonnyolc éves volt, amikor meghalt, Krisztus pedig harminckettő, amikor a Hegyi Beszédet elmondta. Úristen, itt állok és semmit sem tudok. Kecskeméten Irányi rajztanár felesége egyik alkalommal egy könyvet nyomott a markomba azzal, hogy azt olvassam el. Emerson filozófiája volt. Elolvastam egyszer, kétszer, s úgy csaptam a földhöz, hogy kiszakadt a sarkából. A könyvben az első oldalon kis betűkkel ez állt: „Azt tedd, amit tenni nem mersz". Ez a könyv kiforgatta, megforgatta az éle-

temet. Most találkoztam először a gondolkodó nagy emberrel. S ő az ösztönös testi embert egyből levágta, és arra az útra irányította, amerre mennem kellett".[14]

Nagy Imre születése centenáriumán szükséges és tanulságos kecskeméti útkezdését, ott fogant vagy ottani élményekből építkező alkotásait számba venni. Ez az életmű-épület fontos alapozója.

JEGYZETEK

1. *Nagybánya.* Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig. Miskolc, Kat.: 73: *Kecskeméti táj,* 1919 k., o. v. 37,8×48 cm, J. j. l.: Klein. Mgt.
2. A kecskeméti művészek és rajztanárok képkiállításának katalógusa (1919. okt. 19—nov. 2.), 177: Klein József: *Tájkép*
3. *Alföldi tanya,* 1919, v. o. 18×21 cm, J. b. f.: Klein J. 19. Kecskemét. Dr. Nagy Béla — Nagybánya — tul.
4. Képkiállítás az „Iparos otthonban" 1919. febr. 2—14. Útmutató, 43. ill. 66. és 71. tételek.
5. Nagy Imre 1972. dec. 28-án kelt, hozzám írt leveléből.
6. Varga Nándor Lajostól kapott levélből, 1973. szept. 25.
7. Kivétel Szőnyi István egy rézkarca: *Kecskeméti öregasszony,* 1922, 130×105 mm, J. j. l.: Szőnyi István. MNG, ltsz.: G 76.25/27.
8. Varga Nándor Lajostól kapott levélből, 1973. júl. 8.
9. Varga Nándor Lajos rajzai a Kecskeméti Képtárban, leltári számok: 72.208, 72.235, 72.239, 72.241, 72.381—74.394-ig.
10. Varga Nándor Lajos: *Kettős portré,* 1921, o. v. 60×52,5 cm, J. j. l.: Varga N. L. 1921. Kecskemét. Ltsz.: 159. Sepsiszentgyörgyi Múzeum.
11. Nagy Imre: *Krumplibámozók,* 1921, o. dekli, 34×47,5 cm, J. j. l.: Nagy Imre 1921. Kecskemét. Kecskeméti Képtár, ltsz.: 56.107.
12. Nagy Imre: *Kukoricafosztás,* 1224, o. v. 107×121,5 cm, J. j. l.: Nagy Imre, Zsögöd 1924. A Sepsiszentgyörgyi Múzeum 1949-es vásárlása.
13. Nagy Imre: Följegyzések. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1979. Nagy Imre művészi hagyatéka: Csíkszeredai Megyei Múzeum, II. Grafika, 1. egyedi darabok: 203. *Kucsmás öreg,* 1923. 2. metszetek, b. rézkarc: 283: *Kecskeméti emlék,* 1923.
Zsögöd, Nagy Imre Emlékház: II. Grafika. Egyedi darabok, 396. *Női arckép,* 1922.
Kolozsvári Hagyaték, I. Festészet, 1. olaj, tempera: 11. *Alföldi táj,* 1920, *Női aktok,* 1920., 15. *Napraforgók,* 1920., 16. *Kukoricás,* 1920?., 17. *Alföldi táj,* é. n. II. Grafika, 1. egyedi darabok: 268. *Börtönben,* 1922., 269. *Aktok,* 1922., 459. *Lány arcképe,* 1920.
14. Nagy Imre: Följegyzések. Kriterion Kiadó, Bukarest, 1979. 83—84.

István B. Gellér: LABYRINTH

— from the Growing City

(countinued from page 25.)
tries to hold on to the ground with surrealistic, root-like legs.

Triangle-clusters are represented in a delicate relief, the geometric sign of "triangular script" is visible on the forehead of the inhabitants of the "Growing City" in Gellér's archaeological environment — one helmeted head evokes the carvings of Benin — they seem to be the victims of an existence constrained in the mazer of strictly regulated clichés. One or another organic form breaks theough the surface of geometric forms, a relief-like ammonite-helix on the side of the pyramid-fragment or a sensitive face or a hand seeking help by breaking out; all of them are objects evoking the ballad of "Coleman the mason", playing with our fantasy, flirting with surrealism. Buildings suffocated by luxuriating roots — the casts of geometric, resp. live bodies executed in bronze or ceramics with contrasts produced by naturalistic details. Ceramics reflect this "cast-off masklikeness" sensitively; the transition when a human face disintegrates and merges with the wall.

The turquoise of bluestone-crystals known from the installations of *Vető* and *Mébes* glitter in the hollow of a pyramid with broken top, carried by three human feet put between the clods of small pieces of charcoal. On the floor of one niche filled with sand there is a row of barefooted statue fragments along the wall — beneath the rigid frontalness of their clothing they have naturalistic feet among which the hollow foot-cast looking like a cast-off shoe seems to be an "Hommage to Magritte". Fragments of memories of different cultures, visions and allusions are heaped up and hidden in the nooks and corners of this labyrinth. This scenic mode of presentation, the cultic, mystic, "miracle-cabinet" character is a play evoking our knowledge and mobilizing it, a voyage in time and a philosophical meditation about the power of time and myth reducing cultures to dust. The "brain eggs" drowning in sand with their half-smoothed grooves are a special visual representation of oblivion or manipulation.

The labyrinth of István B. Gellér demonstrates also the ambivalently-ironical and pragmatical, self-servicing relation of our post-modern age to cultural heritage. In the labyrinth of its associations and combinations we can enjoy our realizations, build an imaginary world and desire its perfection with its fragments standing before us.

ZSUZSANNA MENDÖ
(Translated by Éva Polgár

ASZTALOS ISTVÁN (1909—1960)

Zsögödi Nagy Imre
Mimelodi 1991, 5-6

200 lej

ZSÖGÖDI NAGY Imre

Hálszky Gábor: A festőnővér
Nagy Imréről. = Hitel, 9, 1996, 11. 79-84. ll

ép patinával,
emén hármas
z és Ker. Szt.
betűs czímer.
. Felirata gót
cristi Terre

XV-XVI. sz.

J. monogram.

ZSÖGÖDI Nagy Imre

Vári Attila

A képíró Helikonos
Nagy Imre rajzai a Petőfi
Irodalmi Múzeumban

Élet és Irodalom, 1986. nov. 28. 6.

s tematikai változást hajtott végre
3 év során?

sgálatra az 1986-90 időszak áttekin-
91-ben.
i tekintetben oldottuk az intézetnek
varországi művészet története felada-
rországi művészet korszerű adatbázi-
e ki célul, reményeink szerint tekin-
:is külföldi hasznosítására is.
tkör szerves részeként ismertük el a
ondozási és topográfiai munkát.
ároztuk meg a bibliográfiai tevékeny-

című - egyelőre belső - szakmai fó-
ezdtük a felkészülést azokra a fela-
:tgraduális képzésben hárulhatnak az

ozásában nem csekély szerepet kapott
fejlesztés reménye nélkül - intenzív
át juttassunk érvényre.

etrehozott szervezet:
:éneti osztály
neti osztály
:tály
bliográfiai osztály
:ításakor a dokumentatív- gyűjteményi
at a fenti osztályok között megoszt-
a helyeztük.

Pantl Mihály

Fábián László

Adagio affettuoso

[Kéner: Pantl Mihály kiáll. megnyi-
tója]

Élet és Irodalom, 1986. nov. 28. 12.

tanárként oktat Végh János
vett részt
rnöki tanfolyamán Dávid Ferenc,
ödelmi kurzusán Dávid Ferenc.
oktatásában vett részt
. Egyetemen Sisa József,
Szabó Júlia.

annak a felsőoktatási intézmények-
működésről az oktatás, a tudományos
s az infrastruktúra hasznosítását

szorosabb együttműködés elsőrendű
enül rendezett és átgondolt megva-
ött megoldások az intézet munkájá-
, amint az egyetem fogadó készsége
t.
ntézetre mindenekelőtt a (MA szín-
ámogatásában. Ez optimálisan szak-
en, az ezeken dolgozó hallgatók tu-
tésében, technikai és dokumentatív
ben az utánpótlási gondok szerve-

lalhat az intézet az egyetemi tan-
nak (szakdolgozatok, disszertációk

ése (a legjelentősebb közgyűjtemé-
ni szervezetekkel karöltve, mintegy
étlenül szükséges a művészettörté-

Zrínyiódi Nagy Imre festői

Berkes Emőke

Zrínyiódi Nagy Imre írósportréi
Kiállítás a Petőfi Irodalmi
Múzeumban

Magyar Nemzet, 1986. ~~okt~~. dec. 1. 4.

nkásságának ma
inek nevezhető
újvárosi mozaik.
sz művészetében
d volt, több kö-
öszönhető: egy-
sága hatására el-
alista ábrázolás-
sajátos, magate-
ikájának. Ebben
lmazta meg ars
yben azt is, mit is
a „szentendrei-
ra a szentendrei
rtozásom mindig
t. Az egyik, mint
ny, Szentendre
vonalához tarto-
ajda Lajos tiszte-
egyébként érzel-
oldala is van. Ke-
meg úgy az eljö-
s sötét éveit, s fe-
n utánozhatatlan
Vajda, kiváltkép
só rajzaiban..."
ávolodva a natu-
ódtól, az ötvenes
ította ki – először
ppen – a „tábla-
at". Ezzel Hegyi
ráen struktív ren-

ra. A nedvesség hatására a vászon később eltávolítható.

A kiállítás a „táblakép-mozaikokat", azok változatos sorát mutatta be elsősorban. A hatvanas években ezeken egy látványindíttatású, deduktív festői transzponálás, képszerkesztés érvényesült – ebben Hegyi György Szentendrének Barcsay képviselte vonulatához zárkózott fel. A képeken csak a színes kövek jelennek meg (*Asszony és Szentendre,* 1964; *Sötét erők,* 1969). A mozaik anyagának ünnepélyessége azonban több ízben feloldja, lerontja a mondanivaló erejét. Ezen kívánt módosítani, amikor a hetvenes években az objet trouvénak *Schwitters* által fellelt és a pop művészet révén széleskörűen elterjedt irányzata ihletésének engedve, a kövek kifejezőerejének fokozására, az élmény érzékletesebbé tételére képeibe különféle tárgyakat épített be: kagylót, márványdarabokat (*Prágai temető,* 1974), korhadt fadarabokat (*Uszadék-fa, Atomfelhő,* 1981), mákgubókat, preparált rákokat. Így a *Tűzmadár* tollához élére ál-

2506001 NAGY Imre

Hajdú Daniela Dóra 1993

56-60.162

Matkovic a tekercselt ragasztószalaggal felszedi a sajt
mékekben található kép- és szövegfoszlányokat, s fü

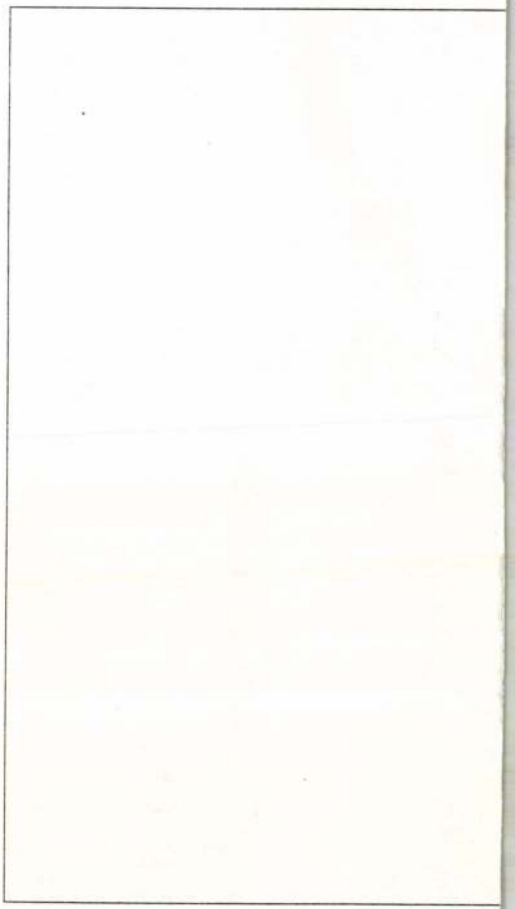

Zsögödi Nagy Imre

Beinyi 1991 44-45.

Még a fák is sírnak

Különös, hogy milyen sok művész látja meg a fákban, vagy vetíti ki rájuk a maga lelkiállapotát, sorsának jelképeit, életérzéseit, hangulatát. Főként a kín, a gyötrődés, a kifosztottság, a magány lényegül át a vásznon, a fehér papíron fa-szimbólummá. Az utóbbi időben erre figyelhettünk fel Domahidi Gyulánál is. Olajképein, akvarelljein, tusrajzain főszereplővé lépett elő a fa. Ritkábban az erdő, többnyire a viszontagságokkal egyedül küszködő, görcsbe rándult, gyökereivel földjébe konokul kapaszkodó, lombját, díszét vesztett tölgy, fenyő, fűz vagy akác. Nem a szemgyönyörködtető, meleg színű csendéleteiből, nem tónusgazdag tájképeiből hozott szerkesztőségünkbe tucatnyit a festő, hanem ezekből a fekete-fehér, szürke dominanciájú alkotásaiból. És nem csak azért, mert nyomdatechnikánk halvány esélyt sem ad arra, hogy képei finom árnyalatait érzékeltesse, hanem elsősorban amiatt, hogy az utóbb eltelt hónapokban, látása romoltával, a fények szürkültével sokat rajzolt, többet áldozott a grafikának. Néhány munkája reprodukcióját bemutatjuk mai Múzsánkban.

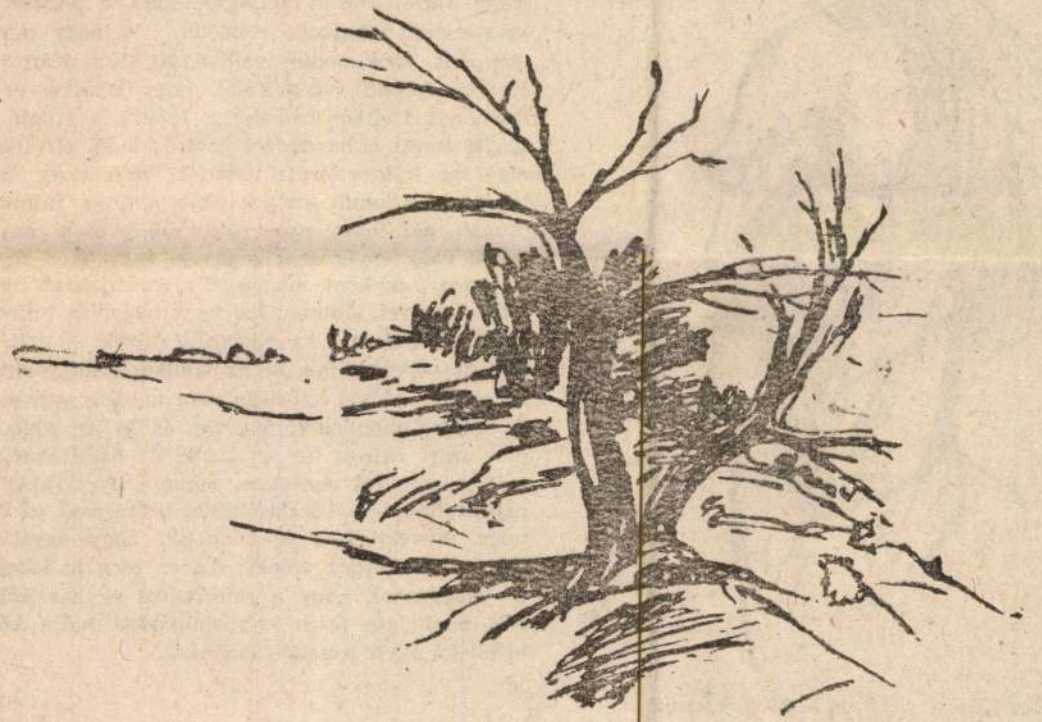

'94. jan. 27.

Szép magyar könyv

Meg akarta ismerni népe írástudóit

„Itt minden megváltozik. Száz év alatt felismerhetetlenné alakul a táj is. Hírt kell adni a jövőnek arról, mi volt itt, hogyan éltünk itt valamikor." Fodor Sándor idézi kísérőszövegében Zsögödi Nagy Imrét, akinek *Írói arcképek* című pazar kiállítású albumát most a Polis és a Kriterion kiadók együttdolgozásának köszönhetően veheti kézbe az olvasó. Harmincöt író portréját találjuk benne külön lapokon, Áprily Lajostól Wass Albertig, s külön kis füzetben a már említett Fodor-féle előszót (Nagy Imre gazdasága), Nagy Imre 1979-es följegyzéseiből a portrék elkészítésére vonatkozó részletet, a nagy művész frappáns, szókimondó vallomását (Kós Károly és Kovács László vetették fel, hogy készítse el valamennyi Helikon-írónak „a fejét"), a Kiadó eligazító sorait a harmincöt portré kiadói előéletéről, meg az írók életrajzi adatait. Háromezer lejért tehát, páratlanul értékes író-albumhoz juthat az olvasó, aki lehet nagyszülő, szülő, diák, egyetemista vagy éppen pedagógus — vagy akár egyetemi tanár, egyként megbecsült darabjaként csatolhatja könyvei, albumai kis vagy nagyobb, teljesebb gyűjteményéhez. „Az elkészült rajzok — írja Fodor úr — elárulják, ki az, akiben rendkívülit fedezett fel, akivel kapcsolatosan neki, a művésznek is sajátos mondanivalója van és ki az, akit csupán azért rajzolt le. . ." — de itt hadd szakítsuk meg, hiszen jut eszünkbe, mennyi ilyet rajzoltak-rajzoltattak le a közelmúltban, aztán csak az ilyen nagy művészeknek köszönhetik, hogy egyáltalán még rájuk kérdez valaki: na, ez meg ki lehetett?

Kós Károly portréja — 1938 (tusrajz)

Nagyszerű, hogy a református egyház kolozsvári nyomdája ilyen szép dolgokkal tudja körülhízelegni egyre sápadó lelkeinket.

b. d.

NÉPÚJSÁG
MAROSVÁSÁRHELY

Zsömlei (Vértes-
somlói) kegyhép

és templom

Györi püspökség
Komárom vm.

Repr.
Schaeferkegyh.

112, 113. l.

Bali-Hal[illegible]

[illegible]

KISAUNHALAS

M.D.K.

Zsöllösi Endre szobrász

Majom gyermekével c.

művét megvásárolta a Művelődési Minisztérium 1967

Művelődési Minisztérium vásárlási 1967, 11.l.

ZSIP

BIATHOVÁ, KATARINA: PAMIATKOVÁ OBNOVA KOSTOLA V ŽÍPE

ARS 1987, 2, 7-21

PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, ANNA:
BRATISLAVSKÍ VÝTVARNÍ UMĚLCI
A UMĚLECKÍ REMESELNÍCI 18.
STOROCIA
ARS 4. 1970, 1-2. DZ

ZSUBORI Ervin

Bohár A. - Uj Müv. 1992/3.

(Zsubori Ervin Az ismeretlen város, 1991. április 22–26.) „Ismeretlen városaim körbevesznek, akár a csönd. S nem tudhatom, mikor és hol szólal majd meg egy sosem hallott kapualj, egy némának hitt kupola, vagy éppen egy száz éve robogó, kővé meredt szekér…"

Zsubori Ervin önvallomása képeiről fontos fogódzó. Tükrözi a szenvedélyes, de mégis tartózkodó kíváncsiságot, amellyel újra és újra odafordul a már „untig" ismert felé. Klasszikus fotók az alapok. A technika is egyszerű, elhúzza a fénymásológépen a fotót másolás közben vagy egybemásolja, esetleg tükrözteti őket. Csak ennyi? Talán igen. De ezek az ő dimenziói. Ő ragadja meg az elhúzás pillanatát, dönt mértékéről, választ, hogy mit, mikor, hogyan. Perdöntő mozzanatok. Előttünk a megnyújtott *Lánchíd-Casino*, a két Országház furcsa kombinációja, egy utcai óra elhomályosodott, deformált alakja. A látvány önértéke, s ezen túl az asszociációk fölpörgetése is nyomokat hagy bennünk.

Felhívást kapunk a dolgokhoz való odafordulásra, a mélységek megnyitására. A képeken nincsenek emberek. Mi magunk a dolgok mögött vagyunk?! A kérdés megválaszolása már csak ránk tartozik.

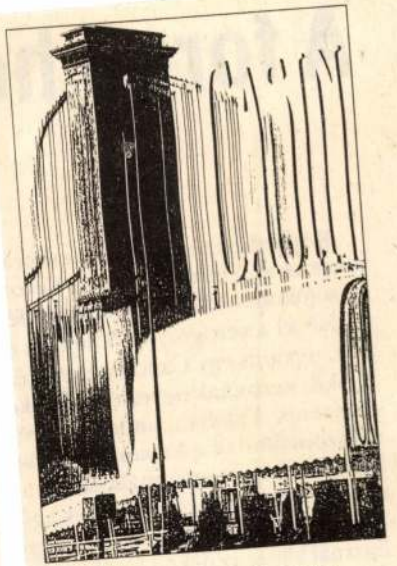

Zsubori Ervin: Az ismeretlen város, 1991, xerox

a templomban időnként im
gára. Az első forrás err
részben a hitújítók vitá
megszületett a negyven ó
1537/. A Trienti Zsinat /
módon kialakult kultuszát
zad folyamán a szentségk
a nagyböjt előtti csütör
gyomány szerint ez az uto
és Belgiumban keletkezett
hogy egyes női szerzetesre
állandóan ki volt helyezve

árnyékkötők

electrographic art

Az **Árnyékkötök Electrographic Art** nemzetközi folyóirat, mely az elektrografika irányzatainak bemutatására vállalkozik. A lapot az Árnyékkötök alkotócsoport - Dárdai Zsuzsa, Szász János, Tenke István és Zsubori Ervin - alapította, 1990. márciusában. A háromszáz példányban, A4-es formátumban, átlagosan 60 oldalon készülö folyóirat negyedévente jelenik meg, a Cserépfalvi Könyvkiadó gondozásában. Sokszorosítása a Reprocom Kft. OCÉ fénymásológépein történik. A lap fénymásológéppel, számítógéppel, telefaxszal vagy más elektromos berendezéssel készített grafikákat, illetve a témával foglalkozó elméleti írásokat publikál. A szerkesztöség várja mindazok jelentkezését, akik e müfajban alkotnak, illetve bármiféle információval, hírrel, írással tudnak szolgálni az elektrografikával kapcsolatban. (Szerkesztöség és kiadóhivatal: 1013 Budapest Attila út 20. III. em. 1. Telefon: (361)175-0948)

Az **Árnyékkötök Electrographic Art** indulásával egyidöben jött létre a Fény-Árnyék Müvészeti Egyesület (FÁME), melynek elektrografikai csoportja kiállítások, akciók szervezésével, illetve anyagi eszközökkel támogatja a lap törekvéseit.

Az **Árnyékkötök Electrographic Art** folyóirat egyre igényesebb megjelentetése érdekében 1991. decemberében megszületett az Árnyékkötök Alapítvány, mely szívesen fogad minden pénzbeli és természetbeni támogatást, a Kulturbank KL1 13332 5012-es számlaszámon. Az alapítvány kuratóriuma létrehozta az Árnyékkötök Archívumot, amely magyar és külföldi elektrografikusok által fölajánlott alkotásokból áll. Az alapítány címe: 1034 Budapest Tímár utca 17. fsz. 3.

ZSUBORI ERVIN

ERVIN ZSUBORI

2310 Szigetszentmiklós, Bíró Lajos u. 98. HUNGARY

In 1961 he was born in Kiskőrös. He is a poet, electrographic artist, photographer. He is founder member of the periodical called Árnyékkötők-electrographic art.

ividual exhibitions:

1991 Vasas Minigaléria, Budapest

roup exhibitions:

1991 „Own Time Art Zone''/Saját Idő Művészeti Zóna, Újpest
Somogy Megyei Művelődési Központ, Kaposvár
Resonance-fesztivál, Budapest
Városi Galéria, Nyíregyháza
Nemzetközi fax-elektrografikai kiállítás, Bonyhád

Exhibited work:

Sheet-cycle 1991 elektrographic 410x200 mm
Papír-ciklus 1991 elektrografika 410x200 mm

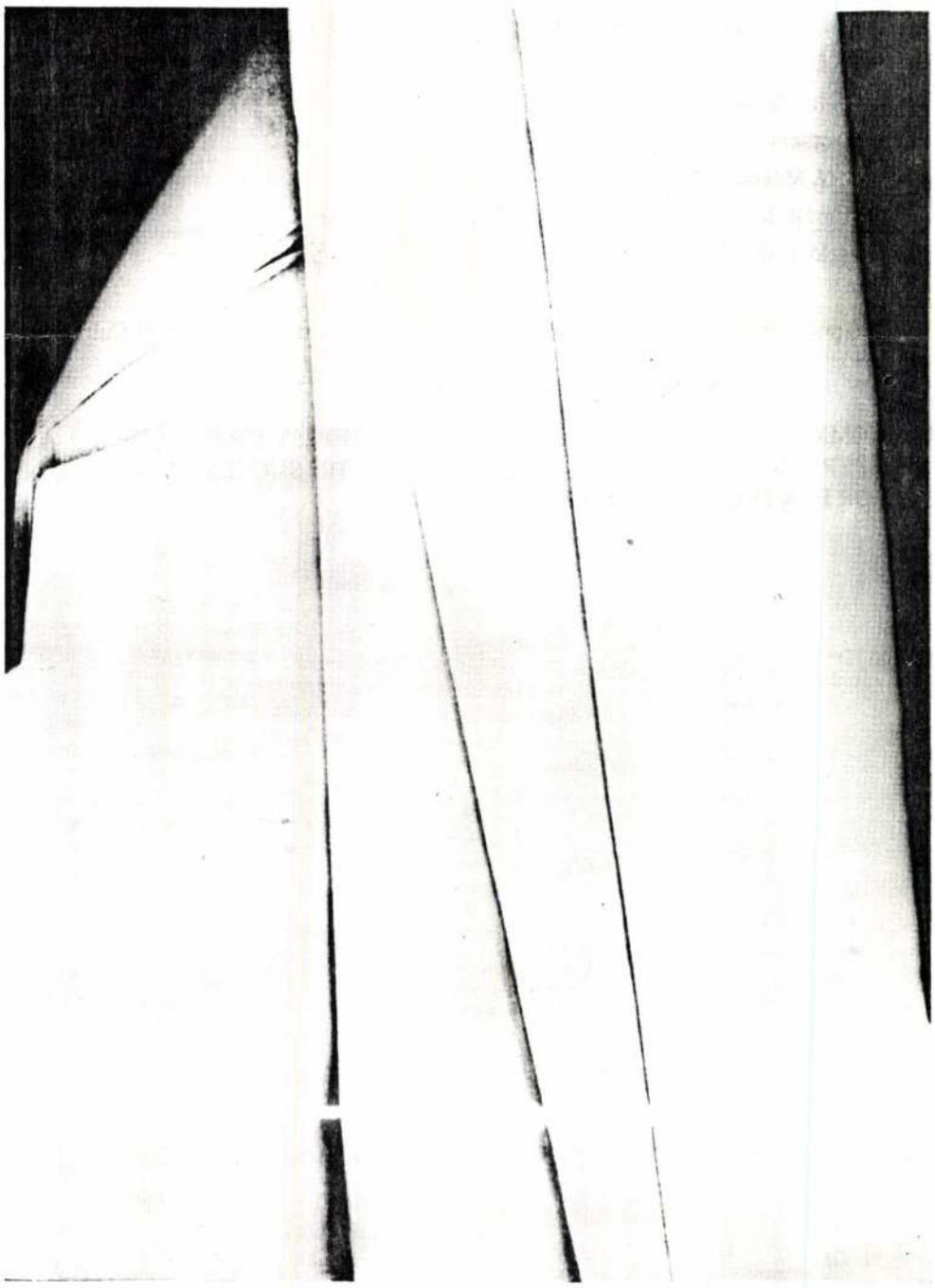

ZSUBORY Ervin

1. Nemzetközi Grafikai Biennálé, Győr 1991

ZSUBORI Ervin

J.B.SZ.: Elektrografika. = Magyar Hírlap,
24.évf. 109.sz. 1991. - melléklet 1.p. és ill.

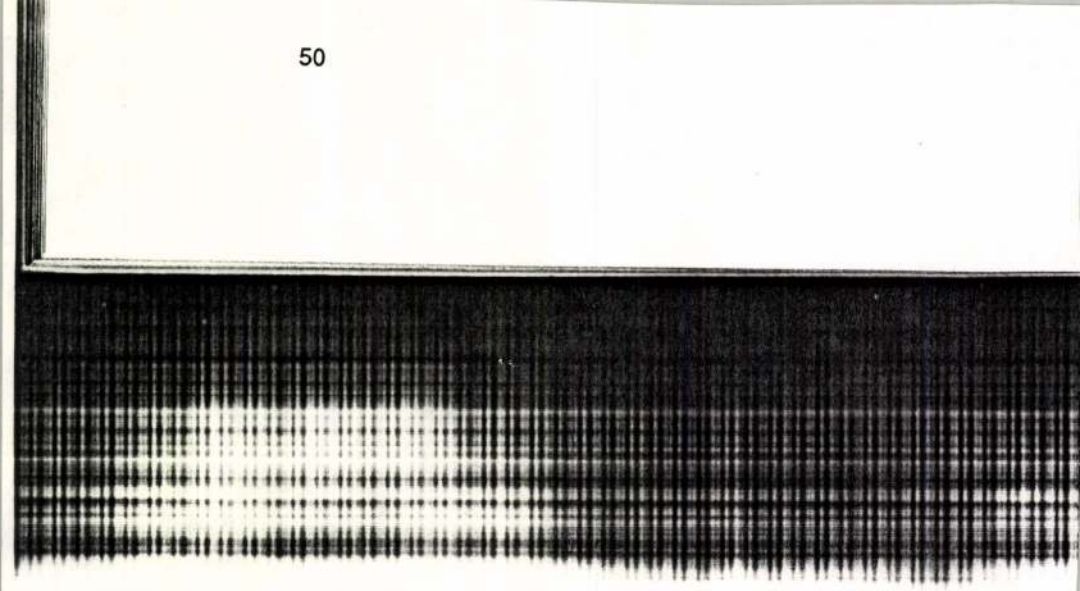

Zsubori Ervin

Pompeji 1993/1-2.

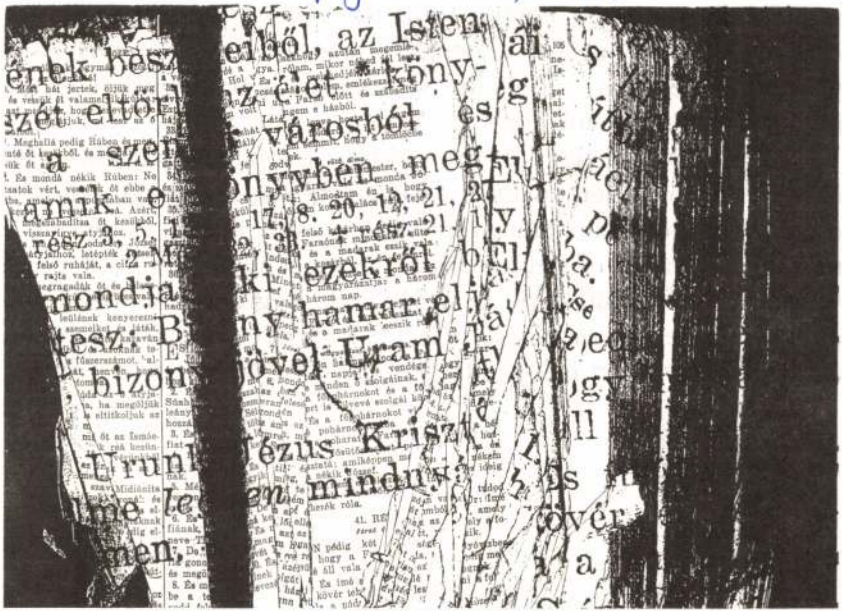

Zsubori Ervin munkája

ZSUFFA András építész

ld. Kurír, 1991. junius 12. 11.p. és ill.

ZSUFFA András

YBL-Dij, 1991

ld. Magyar Nemzet 1991. III.21.

Hefkó Mihállyal a budapesti Merkantil Bank épületéért

Zsuffa András, [építész ?] MDk

Egy Korszerű vízmű építésére hirdetett pályázat 1.-2. és 3. díját nyerte el társaival együtt.

— : Egy építészkollektíva bravúrja 4. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. máj. 17.

Z suffa András épitész — M.D.K.

18.000 forinttal jutalmazott második dijas pályamü

Társtervező: Ottlik Gáber, Szemerédi Magda, Márkus Gyula, Herczegh Lajos, Rentler Erzsébet, Farkas Lajosné

A strandfürdő tervpályázat eredménye
Magyar Nemzet 1961. november 18. 6.l.

Zsuffa András

Felszínvizkivételi mű, Viztisztitómű, 1959, terve

A felszabadult Budapest művészete. - Budapest, 1960. 15 l
Kiállítás-katalógus.

Zsuffa András M.D.K.

A Paskál-fürdő tervpályázaton 40ooo Ft-al díjazva.

Társtervező: Csics Miklós, Schall Róbert, Balogh Jenő, Szentirmay Sándor, Dr. Márkus Gyula

Munkatárs: Horváth Péter, Nagy Lászlóné, Kutvölgyi Jánosné, Vidos Veronika

Magyar Építőművészet 1968/4. 2-8.l.

Zsuffa András, [építész?]

Ivóvíz-magastároló tervért

I. díj.

– Közlemény 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 10

MDK

Zsuffa András építész

Felszabadult Bp. művészete . H.Szal. 196o.

Zsuffa András

Meghívó

A MAGYARORSZÁGI

»BEM JÓZSEF« LENGYEL KULTURÁLIS EGYESÜLET

TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS B. CSALÁDJÁT,

AZ EGYESÜLET HELYISÉGÉBEN (V. NÁDOR UTCA 34) RENDEZENDŐ

Zsuffa András

stúdió kiállítására

A RENDEZVÉNY IDŐPONTJA: 1969 márc 22 - ápr 3 ig

megnyitó 22 én du 17 órakor

VEZETŐSÉG

PONTOS érkezés -/
GYORS kézbesítés !

Nemeth Lajos

Budapest

XIV. Bankó Dénes-u

43.

Zsuffa András

festményei

Engedje meg, hogy Barta Lajos szobrászművész barátom biztatására tisztelettel meghívjam

[illegible]

bemutató

Zsuffa András

Zsuffa András, építész

MDK

Tervét 40000 ft-tal
jutalmazták.

– : Új üdülő központ Budapesten

3

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. nov. 29.

Zsuffa András épitész M.D.K.

Budapesti uj Sporcsarnok tervpályázaton
A/ fokozat tnál dijazva
társtervező: Szemerédi Magda

Magyar Épitőművészet 1966/6. 6.l.

MERKANTIL BANK, BUDAPEST (A JÓZSEF ATTILA U. 24. SZ. HÁZ ÁTALAKÍTÁSA)

ÉPÍTÉSZ: ZSUFFA ANDRÁS

Generáltervező: MÉLYÉPTERV; belsőépítész: Hefkó Mihály; munkatársak: Bölöni Lászlóné és Csáky Gyula; ötvös iparművész: Kálmán László; statikus: Radványi László; épületgépész: Bertalan Ferenc, Kovács Julianna és Horányi Istvánné. Elektromos tervező: Sárfalvi Ilona (ÉVITERV). Kivitelező: PROFIT KSZ, építésvezető: Soós Zoltán; megbízó: MERKANTIL BANK, Sipos Péter; műszaki ellenőr: Somorjai Rudolf.

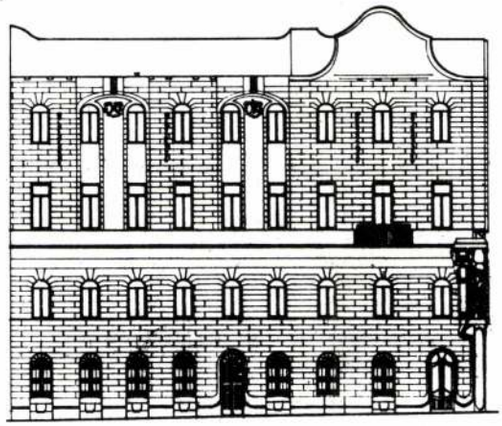

Homlokzat (Elevation)

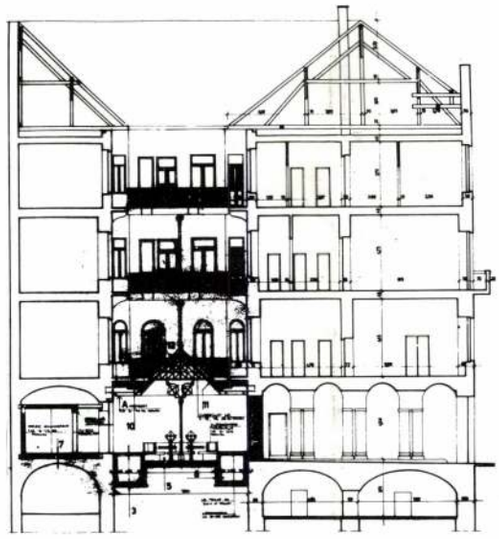

Metszet (Section)

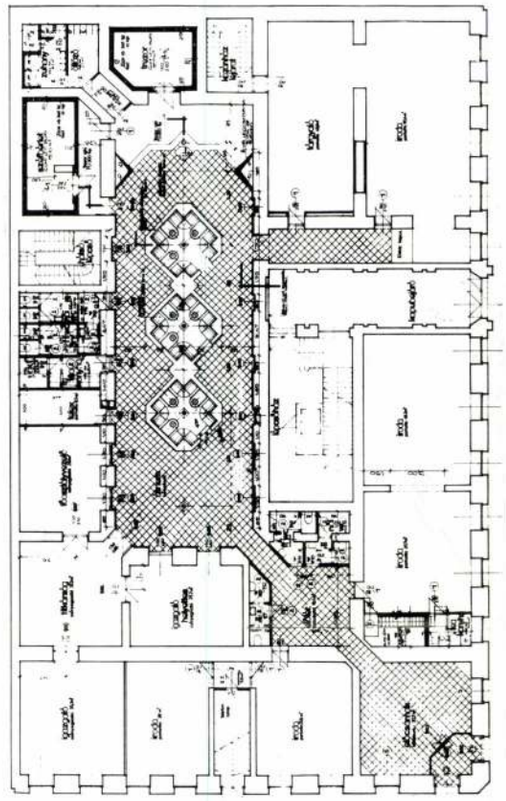

Alaprajz (Floor plan)

Feléled egy öreg ház

A túlzottan szigorú „csak" műemlékvédelem mozdulatlan, használhatatlan állóképpé mereviti az egyébként megbecsült, műemlékké rögzített épületet. A bővítés, átépítés megváltoztatja ugyan az épületet, de ez a *további életet,* a fennmaradást jelenti számára. Ezek igen éles ellentmondások, melyeknek a feloldása a mai építész érdekes feladata és itt helye van újszerű elképzeléseknek is. A műemlékkel óvatosabban kell bánni, de ezeknél is meg lehet találni a változtatható elemeket a nem változtatható forma mellett.

Az élettel megtöltött házakon legtöbbször észrevehetők a különböző korokban megvalósult változtatások periódusai, de a belső átalakítások is jól megfigyelhetők. Ennek megfelelően igen sok háznak megírható a századokat, generációkat átfogó „élete", „életrajza".

Az Alpári Gyula és a József Attila utca sarkán meghúzódó épület is ezen öreg házak közé sorolható. Első pillantásra ki gondolná, hogy a homlokzat szecessziós köntöse mögött egy eredetileg a 19. század első felében épült kétemeletes klasszicista stílusú épület rejtőzik, megőrizve klasszikus arányú, félköríves záródású, egyenletes osztású ablaksorát, ami magától értetődően az „idegesebb" szecessziós vonalvezetéstől igencsak idegen. Ha jobban megnézzük, az ablakok védőrács motívuma még most is eredeti. Egy háború előtti fotón látható, hogy a földszintet utólag „rátűzdelt" üzletportálok tarkán egymásra zsúfolt sokasága övezte. Ezek nyomát csak „hírmondónak" őrizte meg a fénykép.

A belső udvar látványában jobban feltárulkozik a ház eredeti megjelenése. A klasszicizmus korára jellemző körbefutó függőfolyosó övezi a belső teret, jellegzetes kovácsoltvas mellvéd korlátokkal. Meg kell jegyezzük azonban, hogy a századfordulós emeletráépítés kedvezőtlen hatásként megváltoztatta az udvar arányait (kürtő hatás).

Az eredeti klasszicista elemek és az utólag ráaggatott szecessziós vonalvezetés huzakodását tetézi a homlokzat legutóbbi, nem egészen szerencsés, kissé elsietett felújítása is. A ház mindezek ellenére és mindezek mellett a közelmúltban városképi hangsúlyt kapott. Ezt annak köszönheti, hogy hozzá kapcsolódik a volt Andrássy-út lezárását is megoldó új kereskedő ház.* Ennek a házunkhoz kapcsolódó szárnyát, igen jól illeszkedően, a tervező *Finta József* úgy oldotta meg, hogy az épület pártázatos szecessziós hullámvonala mintegy folytatása tárgyalt épületünknek. A két épület motívumai tehát összejátszanak, erősítik egymást. A régi épület motívumai megérintették, megihlették a korszerű, modern épület tervezőjét.

Az Alpári Gyula utca és a József Attila utca sarkán meghúzódó ház is meg akar újulni, új rendeltetéssel

* ITC, közölve: MÉ 1989/4

1

2

3

4

1. Nézet a pénztárteremből a bejárat felé
2. Előtér
3. A beépített udvar
4. Pénztárterem
5. Felülvilágító

Merkantil Bank, Architect: András Zsuffa
1. View from the counter hall towards the entrance
2. Hall
3. The built in court
4. Counter hall
5. View of a skylight

a földszintjén. Itt olyan új térrendszert kellett kialakítani, amely reprezentálja a MERKANTIL BANK funkcióját. A tervezés koncepcióját a ház élettörténetéből merítettük.

Az épületet úgy akartuk felújítani, hogy továbbra is érvényre jusson a ház mintegy kétévszázados hagyománya. A különböző stíluselemek vetélkedését, feleselését nem kívánjuk egyik „fél" javára sem eldönteni. A stílusok mindegyikéből kiragadunk jellegzetes elemeket és azokat egymás mellé rakva alkalmazzuk új, korszerű rendeltetést biztosítva ezeknek. „A megszokott dolgok nem megszokott összefüggésben való látványát egyszerre értékelhetjük újként és régiként is." Fogalmazhatunk úgy is, hogy a régi stíluselemek montázsként jelennek meg a térkompozícióban. Ugyanakkor arra is igen ügyeltünk, ami egyébként a korszerű műemlékvédelem előírása is, hogy az új funkcióban szereplő stíluselemek anyagukban és színezésükben elválaszthatók legyenek eredeti változataiktól.

A fő feladat a MERKANTIL BANK kiemelt bejáratának a megtalálása volt. A homlokzat megjelenéséhez alapvetően nem kellett hozzányúlni. A külső képet azonban a szecessziós lábazat visszaállításával akartuk finomítani. A bejárat kialakítására a legjobb megoldásnak a József Attila és az Alpári Gyula utca átlósan lesarkított találkozása kínálkozott. Ugyanitt egy szinttel feljebb, ugyancsak átlós síkban „charitászt" ábrázoló mozaik-kép húzódik gazdag szecessziós keretben, arany háttérrel. A bejárat itteni elhelyezését segítette, hogy a kapcsolódó helyiségek sarkainál az átló vonalában eredetileg is áttörések voltak.

A bejárat ilyen megtalálása azt eredményezte, hogy a Bank üzemelését sikerült a ház lakóinak forgalmától teljesen elválasztani.

További lényeges követelmény volt a földszinti udvar lefedése. Ez biztosítja ugyanis a földszint összes helyiségének megközelítését illetve összeköttetését. Így az udvarbeépítés a MERKANTIL BANK reprezentatív központi terévé alakult. A tér lefedésének belmagasságát az első emeleti függőfolyosó szintje szabta meg, ami a tér szélességéhez képest kedvezőtlenül adódott. Ennek elkerülése érdekében a tér padozatának egy részét lesüllyesztettük a járószint alá. Ezek felett pedig a lapostetőre gúla formájú felülvilágítókat emeltünk. Mindkét fogással növeltük a belmagasságot. Ezzel a hosszan elnyúló teret sikerült megosztani. Így szétválaszthatók a mélyített intim tárgyaló terek a közlekedőutaktól.

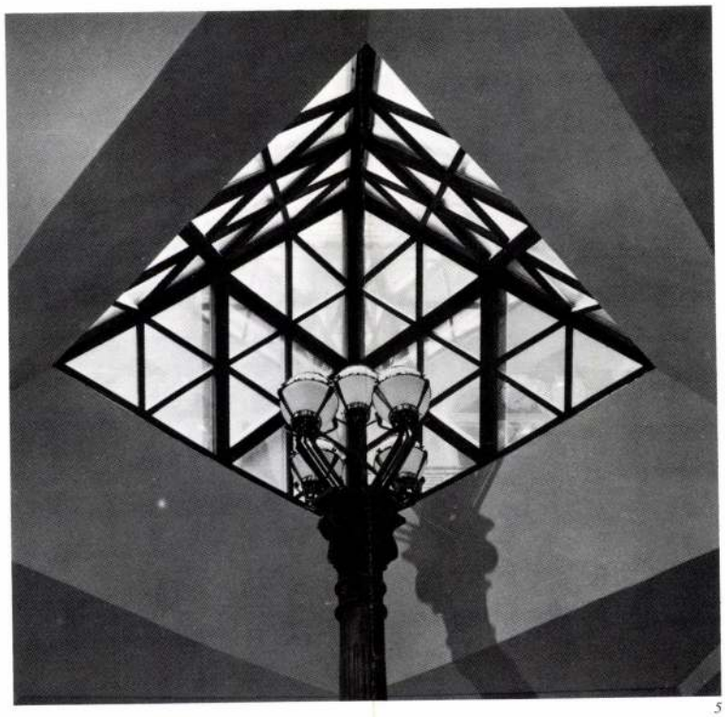

5

Az eredeti udvar egyik jellegzetes motívumát: a hallatlanul karcsú öntöttvas oszlopot az újonnan lefedett térben is meg kívántuk jelentetni. Az öntöttvas oszlop alumínium öntvény másolatának nincs teherhordó szerepe. A felülvilágítók alá sorolva kandeláberként térvilágító szerepet töltenek be — az eredetitől jól megkülönböztethetően. Ezzel az elhelyezéssel a természetes és a mesterséges világítás egy helyről történik. A fedett átriumban sorakozó körtéri világításra emlékeztető lámpaoszlopok azt is kifejezik, hogy ez tulajdonképpen egy udvar fedett tere. Hiszen épp a teret határoló falak voltak az udvar eredeti külső homlokzati falai.

A klasszicizmus elemeiként megőriztük az ajtók és ablakok felső félköríves lezárását. Az egyenletes, egymással szembenéző ajtó-ablak sorolás kedvéért még három vakablak kialakításától sem riadtunk vissza. Már csak azért sem, mert az átriumra nyíló ajtók és vakablakok fényvisszaverő felülete tükörként is működik. Ezek egymást visszatükrözve illúziót keltően szélesítik a teret.

A bejárat átlós vonalvezetése végigvonul az egész alaprajzon. Végighúzódik az előterek világító álmennyezetén, az átrium mélyített ülőhelyeinek és felülvilágítóinak rombuszformájú elhelyezkedésénél, de megmutatkozik apróbb részletekben is, mint pl. az igazgatói íróasztal formáján, egészen a szőnyegek geometrikus mustrájáig. Mindezt pedig összefogja a „márvány" padló rózsaszínű és sötétvörös átlós mintázata. A lámpák gömbformája és a piramis-gúla — mint elemi geometrikus testek — a klasszicizmus stílusának fantázia elemei, idealizált, inkább utópisztikus alkalmazásuk még az ún. francia forradalmi építészetben alakult ki, amelynek most volt 200 éves évfordulója. Jelen munkánkkal miniatűr formában ennek is szeretnénk emléket állítani (vö: a párizsi Louvre piramisa).

A klasszicizmus idejében kialakult donga boltozatok teljes szépségükben kirajzolódnak az utcai frontokon húzódó dolgozószobákban. Az eredeti térhatást az utólag épített válaszfalak lebontásával állítottuk vissza.

Az új, merészebb lendületű lábazat a bejáratoknál felsiklik, szecessziós kígyóként és az ajtó keretét képezi, majd tovább csúszva, ismét emelkedve, növényfolyandárként felkúszik egészen az első emeleti mozaikkép alsó peremére és itt növényi konzol-bimbóban végződik. A ház sarkán ez az egyetlen megoldás emeli ki a bank bejáratát.

Szecessziós motívumként a külső lábazat besiklik a bejáraton és szegélyezi a bejárati előtereket, majd végigfut az átriumot övező belső udvari homlokzati falon, lendülettel fel-felkúszva, az ajtók, ablakok függőleges szegélyét képezve. A szecesszió van jelen az ajtók nyíló szárnyainak megfogalmazásában is, amelyek sötétbarna mahagóni fából készültek, ívelt öntött alumínium kézfogóval. Az ajtó- és ablaknyílásoknál a klasszicista stílusú félköríves lezárás találkozik a szecessziós ajtószárnyakkal.

Külön ki kell emeljük az egyedileg gondosan tervezett lámpatesteket. Ezek egyszerű gömbformája bármilyen stílushoz jól idomul. Az üveggömb formákhoz öntött alumínium tartók csatlakoznak. Ezeknek enyhe ívelése viráglevélre emlékeztet, így a szecessziót idézi.

Jellegzetes sajátossága a fedett átrium udvarnak, hogy itt az építészet és a belsőépítészet szétválaszthatatlanul egybefonódik. A lesüllyesztett terekben az asztalok, az ülőpadok, a virágtartók és a lámpák rögzítettek, illetve beépítettek. Itt tehát mozgatható bútor nincsen. A növényzetnek is térelhatároló szerepe van. Aki a növényzettel takart, lesüllyesztett terekben ül, elkülönített intim helyen érezheti magát. A márvánnyal burkolt „növényvályú" tulajdonképpen elválasztó korlát a közlekedő terek és a tárgyaló terek között.

Az öreg ház új funkciót kapva újra feléled. A MERKANTIL BANK mint új rendeltetés, megújítja, friss véráramot visz az épületbe. Ez tehát a 20. század végének hozzájárulása a mintegy 200 éves ház életrajzához. Az áttervezés területén kívül rekedt szintek tovább avulnak, sínylődnek. A ház jelenlegi, főleg nyugdíjas lakói fokozatosan kihalnak. Az egész ház felújítása még várat magára.

Vajon hány újabb emberöltő telik el addig, amíg házunkat avatott kezek újra áttervezik, friss rendeltetéssel telítik. Figyelembe veszik-e vajon ezek az új beavatkozók a mi tervezési törekvéseinket, melynek során elődeink munkáját mi is tiszteletben tartottuk? Továbbra is leolvasható lesz-e majd a ház további életének története, a váltakozó korok más-más lenyomata? A jelen időben ezek csak kérdések maradnak, így ismertetésünket csak abbahagyni tudjuk. A folytatás, úgy éreztük, már az eljövendő generációkra tartozik. Mindenesetre az épület új élettel telítődött és friss rendeltetéssel „él" tovább, legalábbis a földszinten.

ZS. A.

FOY'S FARMERBOLT, BUDAPEST V., BAJCSY-ZSILINSZKY ÚT 54.

TERVEZŐ: KOVÁCS ZOLTÁN BELSŐÉPÍTÉSZ

Grafikai tervező: Kara György grafikus; statikus: Szalai László; elektromos tervező: Gingler János; fémmunka kivitelezés: Schuster István és Sajó Ákos; generál kivitelező: Gödi MGTSZ. Tervezés: 1987. szept. Kivitelezés: 1987. október—november hónap.

A csavar- és alátétnagykereskedelem fojtogatásából csak lassan szabaduló, és jobb sorsra érdemes sugárút szokatlan építészeti-belsőépítészeti élménnyel szolgál az arra tévedőnek. A Toldi mozi mellett nyílt meg a finn érdekeltségű Foy's farmerbolt. Hideg, ipari jellegű, nyomott aluminium lemez szegélyezi a kirakatot és a bejáratot, a felső rész előrehajló tömegét jól enyhíti az elegáns cégfelirat és a körülötte játékosan elhelyezett aluháromszögek.

A belső térkihasználás alkalmazkodik az adottságokhoz, felhajtható kirakati árubemutató lemez, geometrikus polcok, ritmusban hajlított akasztórudak, s az emeleten egy raktári célokat szolgáló galéria. A belső tér színhatása a homokszín kerámia falborítástól a szürke padlón keresztül a fekete beépített bútorokig terjed. Markáns jelként mutat a látogatókra a sűrű szövésű fekete fémhálós gúla, rajta a sejtelmes kék, sárga neonfeliratokkal.

Az átlósan elrendezett tér geometrikus tagolásaival, a mennyezeten végigfutó fémtartóval szokatlan, nálunk még alig előforduló élményt nyújt. Esztétikai kifogások és alaki szabálytalanságok miatt a külső alu reklámmezőt a tanács elrendelte leszerelni. Szerencsére erre nem került sor.

Bodor Ferenc

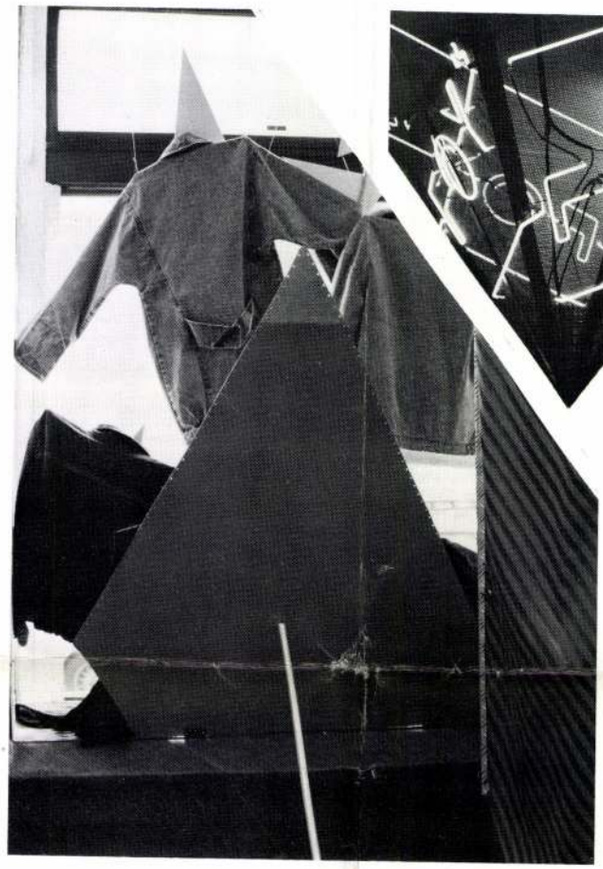

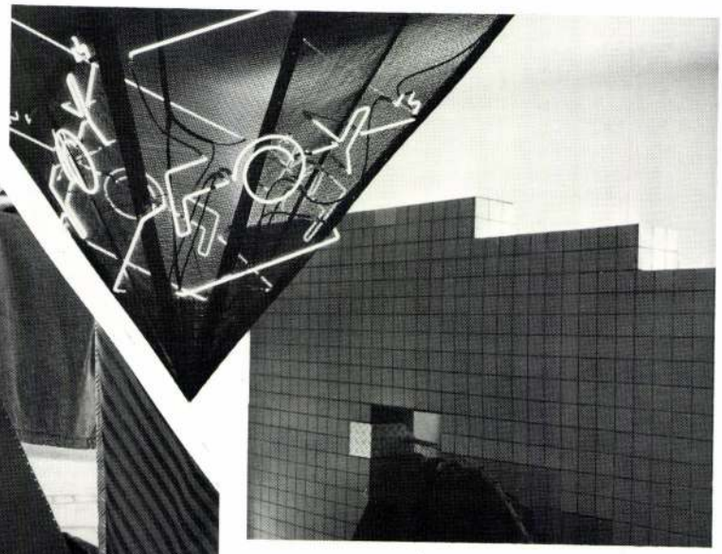

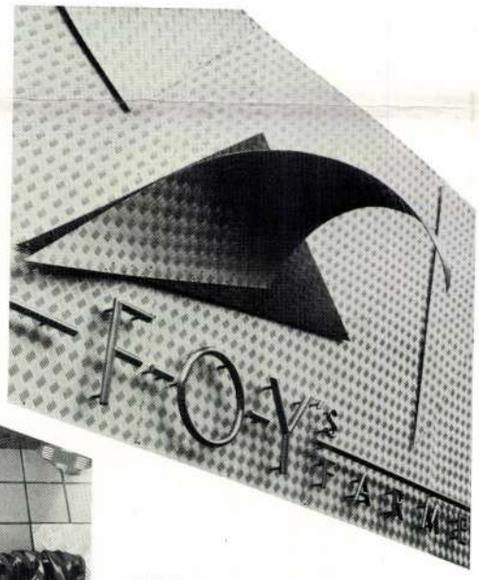

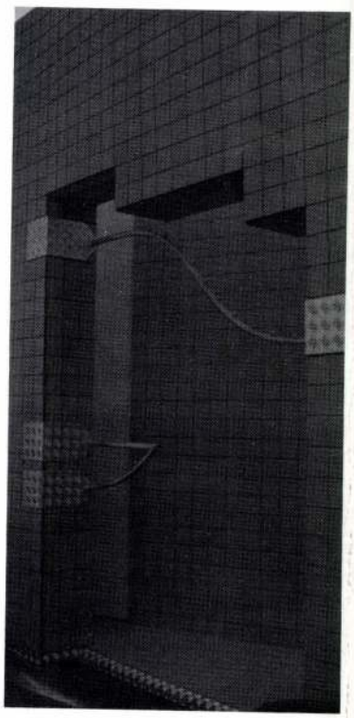

Fölül a FOY'S FARMER reklámfelirat bent és kint. Balra az üzlet és a berendezés részletei. Fotó: Béres János és Kovács Zoltán

FOY'S Blue jeans shop. Designed by Zoltán Kovács. Above advertisment inside and outside. On the left the shop and it's furniture

A túlsó oldalon balra fönt az átépített portál, alatta elárusító pult. Jobbra fönt az üzlet alaprajza, alatta hosszmetszete

Opposite page, left above the converted portal, bottom the counter. Right above plan, bottom longitudinal section

ZSUFFA András Magyar Építőművészet, 1990. 1. építész

30 000 Ft-os kiemelt megvételben részesült rangsorolás nélkül a 41. bírálati számú pályamű.

Szerzői: **Zsuffa András**
Hinsenkampné Reguly Katalin

Munkatársak: **Pakuts Aranka**
Lehoczkyné Nagy Ildikó
Andor Béla
Ágói András
Deák Ferenc
Tóth Sándor

„Lineáris alaprajzi szervezésű az épület, amelyben a különböző funkciókat egy hossztengelyen, egymás követően csoportosították a tervezők. A kiszolgáló helyiségeket két szinten helyezték el. Általában a funkciók csoportosítása elfogadható, de a belső alaprajzi elrendezés, illetve kapcsolódások több esetben következetlenek. Különösen az előcsarnokból felvezető lépcső változó szélességű karokkal történő kialakítása, illetve a lépcsővel összekötött terek építészeti formálása megoldatlan.

A kiírásnak megfelelően a férfi és női öltözőnél a váltókabinos rendszert alkalmazták. Ezekhez jól helyezik el a kényszerútvonalas zuhanyozócsoportot. A tanuló öltözők kialakítása is megfelel a kiírásnak és itt is jól alkalmazták a kényszer vizes útvonalát. A hajszárító helyiségek kialakítása és elhelyezése jó. A pályamű mindenben eleget tesz a tanári, úszómesteri és orvosi szoba kialakításánál a kiírásnak.

A FÉM-TIP lejtésmentes szerkezetet hőszigetelt trapézlemezzel fedik a tervezők. Az álmennyezet „Fémmunkás" típusú. A korrózióvédelemre tett javaslat nem kielégítő."

1. Hosszmetszet, földszinti alaprajz
2. Keresztmetszetek, emeleti alaprajz

Összeállította:
Girardi Kornélné

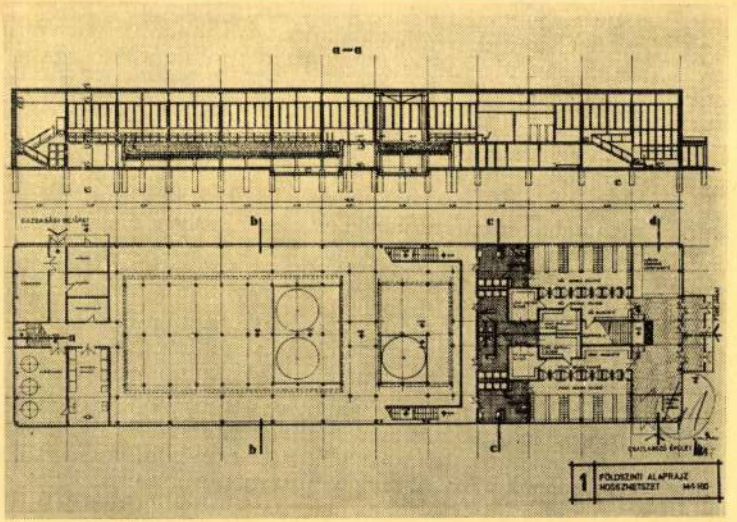

1

2

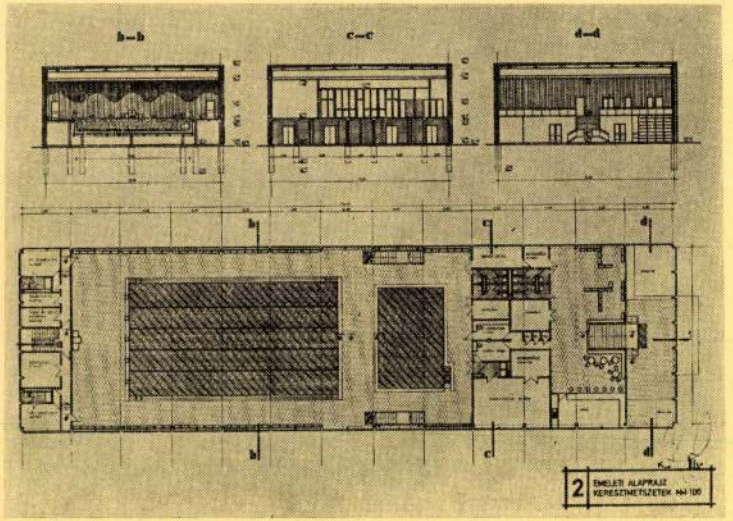

ZSUFFA ANDRÁS
Lábfürdői uszoda tervpályázat, 1976

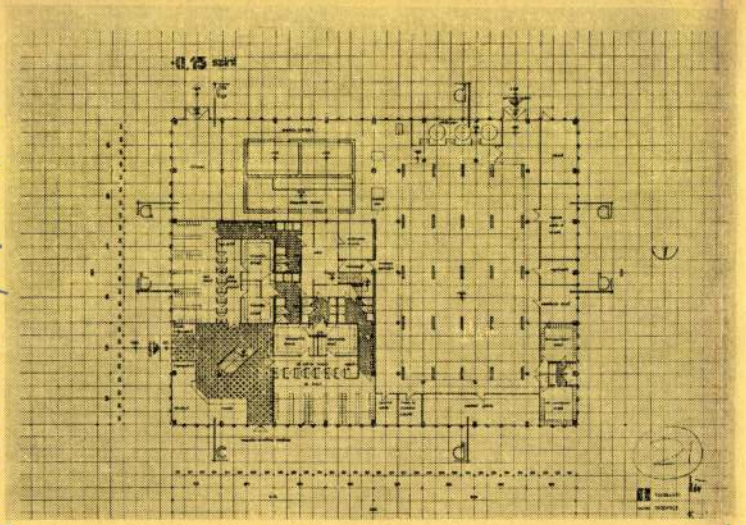

1

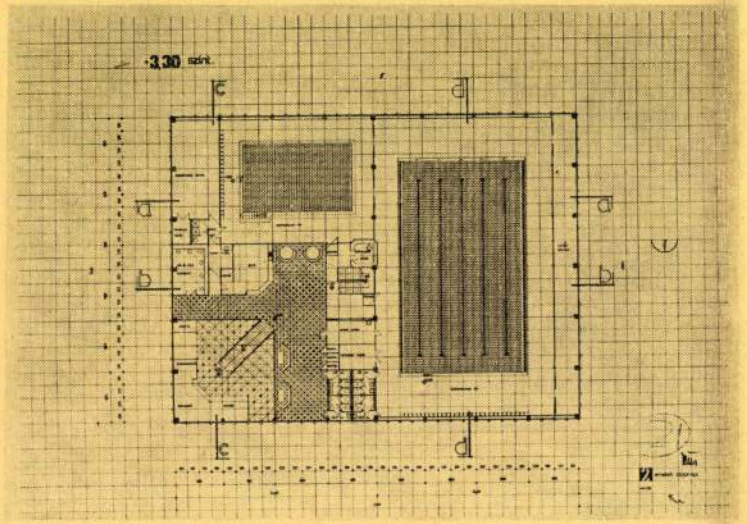

2

25 000 Ft-os díjazásban részesült rangsorolás nélkül a 21. bírálati számú pályamű.

Szerzői: **Zsuffa András**
Hinsenkampné Reguly Katalin
Pakuts Aranka
Lehoczkyné Nagy Ildikó
Andor Béla
Ágói András
Deák Ferenc
Tóth Sándor

„A pályázók a kiírásban megadott programot 48×36 m méretű kétszintes épületben oldották meg. Szerkezetileg 6 m-es pillérállásokként rövid főtartókra felfekvő 24 m-es fesztávú előregyártott T födémpallók alkotják az épület teherhordó vázát.

A medencecsarnok L alakú. A nagymedence 18×48 m méretű, a kismedence 15×18 m méretű. A kismedencetér egyik végéhez csatlakozik a kondícionáló terem. Az épület egyik sarkában a földszinten az előcsarnok helyezkedik el, amelyből az öltözők nyílnak és egykarú szabad lépcső vezet fel az emeletre. Az emeleti előcsarnok részhez kapcsolódik a fodrászat, büfé és a W. C. helyiségcsoportja. Innen áttekintés nyílik a kismedencetérbe. A pályázók két szinten helyezték el az uszoda kiszolgáló (funkciós) helyiségeit. Az emeleten alakították ki az öltözőket. A nemenként csoportosított öltözőket jól kapcsolták egy-egy bejárathoz. Az öltözőkből a medencetérhez vezető útvonalat helyesen kényszerútvonalként, a zuhanyozókon keresztül vezetik.

A 31. sz. ÁÉV vázszerkezetet T panellal alkalmazták, 21 m fesztávval. A medence monolitikus, alagsori szerkezetei alagútzsaluzattal. A szűrési rendszer helyes."

1. Földszinti alaprajz
2. Emeleti alaprajz

Magyar Építőművészet
1977/4

Zsuffa András –
Schal Róbert – Köteles József

Magyar Televizió Székház tervpályázata 1967.
a terv megvételben részesült.

Magyar Építőmüvészet 1968. 6.sz.2.1.

MDK

Zsuffa András, építén

Érdekes, 20 m fesztárú beton „csigaház-fürdőt" tervezett.

(fényhép.)

Sz. E.: Nyári újdonság: Csigaház-strand-fürdő Miskolc-Tapolcán 9.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 3.

M.D.K

ZSUFFA András évitési

Részvétel a pályázaton (megvásárolva 6000 Ft)

Társtervező: Ottlik Gábor - Hajnóczi Gyula - Rentler Erzsébet

Döntöttek Szombathely centrumának épitési tervpályázatáról
100 000 forintot kaptak a pályázó épitészek

Magyar Nemzet 1962. április 27. 3.1.

Ipfa András

Terverte a miskolc-tapolcai termálfürdő rekonstrukcióját

/rövid képes ismertetés/

Magyar Építőművészet, 1972.3.sz.
/építészet és szabadidő/

30. l.

Zsuffa András, építész

Termálfürdő Miskolc-Tapolcán
repr.

Gr. E.: Fürdő betonkéjban
Magyar Ifjúság, 1970. VII. 17. 15. l.

Zsuffa András, építész

– a Mélyépítési Tervező vállalat mérnöke. Újjáépítette Miskolc-Tapolcán a régi termálfürdőt. 8. cm vastag betonhéj fedi, 20 m fesztávolságot hidal át.

Sz. E.: Fürdő betonhéjban
Magyar Ifjúság, 1970. VII. 17. 15. l.

Zsuffa András

mérnök tervei szerint épülő át
a Miskolc-Tapolcai fürdőt.
A cikk a terv reprodukcióját is közli.

Korszerű fürdőkomplexumot épül Miskolc-Tapolcán

Magyar Hírlap, 1969. január 27. 4. l.

Zsuffa András

Miskolc-Tapolcai Termálfürdő rekonstrukciója /Zsuffa András, Schall Róbert építészek/. - Ism: Ábrahám István és Zsuffa András, Müszaki Tervezés, 1968.9.sz.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.
155. l.

Zsuffa András
építész

A miskolc-tapolcai fürdő építészeti elgondolása a csigák és hagylók formavilágára emlékeztet.

Geszti László: Egy épitmény,amely természeti formát követ
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 10.oldal

Tsuffa András
építén

Tsuffa képeket is fest. Jellegzetes kompozíciót többenyire a nagyhi terjedésű tezekben megjelenő természeti formák uraljak.

Geszti László: Egy épitmény,amely természeti formát követ.
MÜVÉSZET, 1972.szeptember - 10.oldal

Gsuffa András
építész

A miskolc-tapolcai termál-
fürdő átépítését és hozzá a tavi
fürdő új épitményeit Gsuffa And-
rás tervezte.

Geszti László: Egy épitmény, amely természeti formát követ.
MŰVÉSZET, 1972. szeptember - 10. oldal

Zsuffa András
építész

„A tapolcai tavifürdő"
(repro)

Gonti László: Egy építmény, amely természeti formát követ/
Művészet, 1972 szeptember – 10 oldal.

Zsuffa András

Miskolc-Tapolcai termálfürdő re konstrukciója. Építész Zsuffa András, munkatárs Schall Róbert, statikus dr- Mirkus Gyula. Képes ismertetés.

Magy.Ép.ip. 1971. 1.sz. 61.l.

Zsuffa András

felszólalt a Budapesti Televizió Adóállomás és Mikrohullámú Központ fejlesztésére kiirt 1970-es tervpályázat eredményismertető vitadélutánján.

Heim Ernő: Klubnap - tervbirálat?
Magyar Ép.müv. 1971.3.sz.7.l.

ZSUFFA András

ZSUFFA András: A pápalátogatás „diszlete" a Hősök-terén. = Szinháztechnikai Fórum,18,1991, 1-4. 97 - 100. ill.

Ismeretsége Josef Barth orvossa
abban segitet neki, hogy beajánl
Szépmüvészeti Muzeum régiséggyü
állandó állást kapott és ezzel
A bécsi Szépmüvészeti Muzeumban
rajzot őriznek. Főfeladata mind
rajzkópiát készitsen antik vázá

KÖZHIVATALNOK ÉS SZABADON ALKOT

Különös elösegitőt talált gróf
személyében, aki jelentős mügyü
a bécsi Képzömüvészeti Akadémiá
alapja lett a kiképzési célokat
Fendi elsősorban a grófi gyüjte
vel foglalkozott és számos kópi

ZSUFFA András épület

YBL-díjasok 1991. = M. Építőművészet, 83, 1992, 2-3. 91. old

BUDAPEST II. KÖSZPÉNZZEL BERMENTESÍTVE
865 OKT 24 15

Németh Lajos
művészettörténész

Budapest
XIV. Bánki D.-u. 73.

STÚDIÓKIÁLLÍTÁS

ZSUFFA ANDRÁS

KÉPEIBŐL

1965. okt. 26. — nov. 4.
naponta 15 — 20^{h}-ig

az

ÉPÍTŐK RÓZSA FERENC KULTÚROTTHONA

Budapest, VII., Dózsa Gy. út 84/a
alatti helyiségében

Megnyitja
1965 okt. 26-án 18^{h}-kor
GESZTI LÁSZLÓ
művészettörténész

A képeket az utolsó hat esztendő munkáiból válogattuk. A legkorábbiak a lazúros tusfestmények, de ezek a művész fejlődésében nem jelölnek zárt periódust. Művészete más utakon egyenesebb irányban halad. Képein az új 20. századi természetlátás tárul elénk, melyet új technikai eljárásokkal bontakoztat ki. A művek időrendjére a technikából adódó véletlenszerűségek egyre tudatosabb irányításából következtethetünk.

A természettől nem teljesen elvonatkoztatott képek ezek még akkor sem, ha a látvány helyett az átérzett visszatükrözésére készültek. A tér, bár nem prespektivikus értelemben, a legritkábban hiányzik képeiről. A művész alkotta formavilág az anyag képződményeire és az élővilág belső szervezetére és struktúrájára utal, nem pedig az emberi szemnek megszokott felszín valóságára. Ebben a világban gyakran az ember is megjelenik.

Az új technikai eljárások lehetővé teszik, hogy a képalkotás folyamata időben gyorsabb legyen, így alkalom nyílik az élményanyag friss és azonnali rögzítésére. A technika virtuóz kezelése nem válik öncélúvá, mert a művészi elképzelés kölcsönhatására változatos tartalom kifejezőjévé válik.

Zsuffa András képei érzelemmel telítettek, egységesek és kvalitásos művek.

Geszti László

AQUARIUM	1963	NAPKÖZEL	1965
AUGUSZTUS	1965	OBSCURITÁS	1965
EMLÉK	1961	ÖBÖL	1959
FELHASÍTVA	1962	POSEIDON	1959
FESZÜLETEK	1963	PORONTYOK	1964
FÉLHOLDNÁL	1959	RAGÁLY	1959
FRESKÓ	1959	ROBAJ	1964
FÁTYLAK	1964	SEJTELEM	1964
GONOSZOK	1965	SZENTEK	1963
HALÁSZAT	1960	SZÜRKÜLET	1964
IN ARTICULO MORTIS	1963	TENGEREN	1963
INANITAS	1964	TÁJ (1.)	1962
INVÁZIÓ	1965	TÁJKÉP (2.)	1962
KERESZTELŐ JÁNOS	1964	ÜREGEK	1962
KALLIGRÁFIA	1962	VENTUS	1964
LEBEGÉS	1962	VÍZ ALATT	1960
LÁTOMÁS	1965	MENEKÜLÉS	1962
LÉDA	1965	MADÁRSZEMMEL	1963
		LACERTI	1964

Zsuffa András

Franklin

A VESZPRÉM MEGYEI MÚZEUMI IGAZGATÓSÁG
és az
ELSŐ MAGYAR LÁTVÁNYTÁR ALAPÍTVÁNY

tisztelettel meghívja
a

TIHANYI MÚZEUMBA
1992. június 5-én 16 órára
az

A·B·S·O·L·U·T

(TÜKRÖK ÉS DOBOZOK)
c. kiállítás megnyitására

Megnyitót mond:
JANKOVICS MARCELL

* * *

A kiállítás nyitva október 31-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Az A·B·S·O·L·U·T

c. kiállításon az alábbi szerzők munkái mellett XIX. és XX. századi népi és polgári tükrök, "tükrösök" is szerepelnek.

Albert Katalin

Ganczaugh Miklós

Gross Bettelheim Jolán

Katona Klára

Kováts Albert

Nagy Bálint

Olajos György

Orosz István

Prutkay Péter

Szemadám György

SI LA GI

Swierkiewicz Róbert

Ujházi Péter

Vörösváry Ákos

Andrej Wagin

Zoltán Sándor

Zsuffa András

ZSUFFA Auchan

ZSUFFA Auchan

12. 36. Első M. Látványtár

Új Művészet 1992

TO.

S

tanulmány

A Kecskeméti és Visegrád-Lepence völgyi gyógyfürdők héjszerkezetei

Kecskemét—Széktó ülőfürdő héjszerkezete:
Tervező: Zsuffa András (MÉLYÉPTERV), statikus: dr. Németh Árpád, kivitelező: Észak-Bács-Kiskun megyei Vízművek, tervezés éve: 1979, kivitelezés éve: 1980.

Visegrád—Lepence völgy erdei fürdő héjszerkezete:
Tervező: Zsuffa András (MÉLYÉPTERV), statikus: dr. Németh Árpád, statikus konzulens: dr. Kollár Lajos, kivitelező: Pilisi Állami Parkerdőgazdaság Dorogi Szénbányák, tervezés éve: 1977—78., kivitelezés éve: 1980—1981.

A közvélemény szerint a modern építészet tömegtermékei merevek, egyhangúak. Az épületek külső megjelenésén „eluralkodik"; a — kétségtelenül szükséges — méretegységesítés egyik káros következménye, az építészeti környezetet meghatározó, szaknyelven raszternek nevezett „rács, ketrec" jelleg.

A vízszintes és függőleges vonalvezetés mindig meghatározó volt és marad is az építészetben. Hiszen a vízszintest az egymás feletti födémek, a függőlegest pedig a földi vonzóerő határozza meg alapvetően. A történeti építészet a függőleges és vízszintes által meghatározott merevséget a természetből vett, nagyrészt növényi formák kőbefaragásával ,gipszbe öntésével kívánta feloldani. Ezzel az épületen a szerkezettől független dekoráció jött létre. Ezek a motívumok legtöbbször a szerkezet szempontból semleges, üres felületeken jelennek meg, lazítva a merev rend szigorú sablonját. Sokszor dekoráció hangsúlyozza az egyes szerkezeti elemek találkozásának csomópontjait is. Példaként csak az oszlopok fejezetének szobrászi formálására utalunk. Az ión oszlopfőn a csiga, a korintoszi oszlopfőn pedig a növényi levélmotívum oldja fel a vízszintes gerenda és a függőleges oszlop derékszögű találkozását. A korintoszi oszlop kőbevésve, stilizáltan utal az eredeti, ősi, kezdetleges vesszőnyalább alátámasztásra, amelynek felső vége valóban élő levélkoszorúban fejeződött be.

A történeti építészet merev formáit tovább lazította a magastető változatos alakjának alkalmazása.

A belső és külső építészeti terekben elhelyezett „ember-léptékű" szobrok szintén hangulatosan oldották fel az építészet és a természeti környezet ellentétét.

Korunk építészetében ugrásszerűen megnőttek az igények, feladatok. Ennek következtében általában nagyságrendileg is megváltozott az épített környezet és a szabad természet közötti arány.

Az épületek merevségét nem lehet már az előzőekben ismertetett módon feloldani. Ilyen hatalmas méretekben semmiféle utólag rátett dekoráció nem érvényesülhet Nem jelentkezik továbbá a 10—15 emeletes épületeknél a magastető jellegzetes kialakításának feloldó hatása sem. A megnövekedett külső terekben eltörpülnek „az ember-léptékű" figurális szobrok. Térszervező erejük elvész.

Lehet és kell is találni más módszereket, melyek az épített és természetes környezet között egy új, harmonikus kapcsolatot hoznak létre.

Ezen lehetőségek egyike az úgynevezett héjszerkezetek alkalmazása. A minta, a modell itt is a természet. Az alkalmazás azonban már nem egyszerű másolás, utólag ráakasztott dekoráció. Olyan alakzatok ezek, amelyek a történeti építészetben egyáltalában nem fordulnak elő, csakis a természetben, a biológiában. A természeti formára való utalás már az elnevezésben is kifejeződik. Ilyenek például a tojás, kagyló, csigaház stb. alakok.

Fejtegetésünkben a héjalakzatokat tágabb értelemben tárgyaljuk, mint ahogyan azt a szerkezeti szakirodalom teszi. Ennek megfelelően a héjszerkezetek jellemzőinek az alábbi tulajdonságokat tekintjük: legfontosabb jellegzetességük az egy vagy két irányban is ívelt felület, amely igen vékony (4—8 cm) szerkezeti vastagsággal párosul. Ebben a meghatározásban az is benne rejlik, hogy a héjalakzatoknak nem kell feltétlenül geometrikus formához idomulni, hiszen a természet alkotásai sem ilyenek. A geometriai formához való közelítésnek azonban, jelenlegi lehetőségeinket figyelembe véve, mégis két lényeges előnye van. Így a geometriai formával való meghatározás elősegíti — jelen ismereteinknek megfelelően — az erőtani számításhoz az egyszerűbb matematikai megközelítést. Ez pedig egyszerűbb zsaluzó állvány megépítését teszi lehetővé, ami jelentősen megkönnyíti a kivitelezhetőséget.

A héjszerkezetek tervezése, megformálása rokonságba kerül a modern szobrászat egyes „nonfiguratív" irányzataival. A XX. sz-i szobrászat szakított az emberábrázolás európai hagyományával. Az elvont új formák nemcsak körüljárható tömegeket, hanem azokba vájt üregeket, belső tereket is tartalmaznak. Ez a belső tér megfelelő nagyságban már arra is alkalmas, hogy belsejébe az ember bejuthasson. Ebben a helyzetben létrejön a modern szobrászat és építészet különleges találkozása. Hogy ez a rokonság megvalósul, azt Segesdi György szobrászművész így fogalmazza meg: „Miért ne lehetne a térformálás teljes program egy szobrász számára". Ez a megfogalmazás annyira világos, hogy csak annyit teszünk hozzá: a látványos tér megformálása egyúttal az építész feladata is.

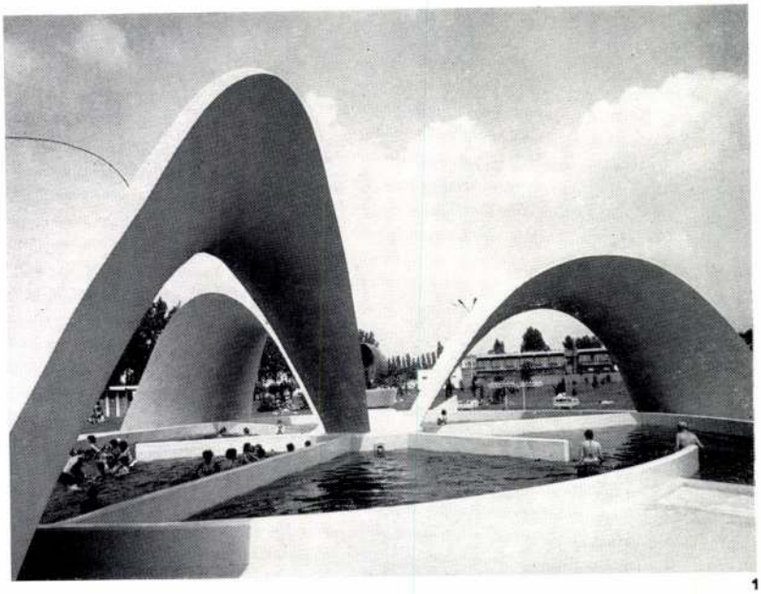

1

A héjszerkezetek tervezése és a szobrászi alkotómunka között azonban az anyaggal való bánás, illetve küzdelem vonatkozásában lényeges különbségek is mutatkoznak.

A szobrász általában a nagy kő vagy beton tömegből kivájja, kivési az üreget. Összhatásában az üreg mellett a tömeg robusztus méretei érvényesülnek.

Ezzel szemben az építészeti térformálásra alkalmazott héjszerkezet negatív formájára könnyed, rendkívül vékony héjazat borul. A szilárdságtani méretezés következtében a szerkezet az anyag megengedett határáig kihasznált mérnöki alkotás, mely a természeti környezettel összhangba kerül.

Feltehetjük a kérdést: mi az oka, hogy mégis aránylag kevés héjszerkezet kerül megvalósításra hazánkban?

Az építészek nem szeretik alkalmazni, mert matematikai és szilárdságtani felkészültségük képesítésüknél fogva többnyire nem elégséges. Ennek következtében az a téves nézet alakult ki, hogy a héjak tervezése kizárólag a statikus feladata. Nem kedvelik az építészek a héjakat túlzott vékonyságuk miatt sem. Zárt, fűtött terek kialakítása esetében a héjra külön rétegekként hő- és csapadékvíz elleni szigetelést is kell tenni. Ez pedig a héj szabad peremein megjelenő karakteres vékonyságot gyakran elrontja. A héjszerkezeteknél nem kívánatosak a ráaggatott koncentrált terhek, pontszerű alátámasztások sem.

A statikusok általában a héjakkal kapcsolatos szilárdságtani, elméleti kérdésekkel foglalkoznak, mely vizsgálatok során a formai kérdéseket általában mellőzik. Kivételek azonban adódnak. Itt csak Félix Candela úttörő munkásságát említjük. Személyében a formateremtő építész ösztönös tevékenysége a statikus tudományos felkészültségével párosul.

Az előzőekből az következik, hogy a héjalakzatok tervezése a formát ösztönösen megalkotó építész és a formához tartozó szerkezetet meghatározó statikus közös feladata.

A Mélyépítési Tervező Vállalatnál ilyen együttműködés eredményeként készült terveink közül elsősorban az 1970-ben megvalósult Miskolc—Tapolcai tavifürdő kagyló formájú héjszerkezetét említjük az elmúlt évekből.

Fejtegetéseinket további két frissen megvalósult héjszerkezet bemutatásával szeretnénk alátámasztani.

A kecskeméti ülőfürdő formájának előképe egy középpontból kinövő, kinyílt három virágszirom. Az építész által elképzelt formát a statikus tervező kétszer görbült, hiperbolikus paraboloid felület alkalmazásával igen jól megközelítette. Egyúttal a geometriai forma lehetővé tette az alakzat pontos kitűzését és a felület egyenes deszkákkal történő zsaluzását is. A kivitelező azonban a zsaluzó deszkákat sugár irányban kismértékben meghajlítva helyezte el. Ezzel még organikusabb, kedvező megjelenésű felület jött létre. A három héjív árnyékot és szélvédettséget biztosít a melegvízben ülők részére. A funkció mellett azonban a látványra formált, virágszirmokkal ölelt terek jellegzetes karaktert adnak a fürdőnek. Valamiképpen hasonlóan ahhoz, ahogyan a kecskeméti szecesszió is a természeti formákból táplálkozott (1. ábra).

A másik példa a Visegrád—Lepence völgyi strand ülőfürdőjének árnyékoló lefedése (2. ábra). Itt is a természeti forma volt az előkép. A csiga formának a héjjal és vízzel való rokonsága nyilvánvaló. A csigaháznak azonban nem természethű másolásáról van szó. A forma átlényegül: az új anyag, a vasbeton tulajdonságaihoz idomul, alkalmazkodik. A fokozatosan szűkülő fesztávú ívek egyik végüknél aszimmetrikusan egymáshoz simulnak. A negyedik, a legkisebb ív a csiga „csúcsaként" körbe zárul. Ezzel azt a látszólagos hatást kelti, hogy a többi is a föld mélyébe aláfut. Így elképzeletünkben kiegészül a csigára jellemző spirálvonal. Ezt az optikai csalódást a héjszerkezet vízben való visszatükröződése is elősegíti.

A tervezés során az elképzelt formát először modellalakban készítettük el. Ez is jól mutatja, hogy az ilyen jellegű tervezés eltér a szokásos építészeti eszközök használatától és valóban a szobrászat felé közelít. A statikus tervező és a konzulens ekkor javasolta az ívek hengerpalástjának megváltoztatását. Ennek következtében az ívek egy kúp és egy hengerfelület metszéséből adódóan kerültek kivitelezésre. A redő-

5

6

7

3

4

A templomot helyreállítása előtt középkori alapvetésűnek hittük, de a helyreállítással, az azt követő kutatással igazolódott az a korábbi feltevés, hogy e templom a XIX. században épült, középkori emlékeket, formákat őrizve. A védőszentjének továbbélése — hiszen a Szent Márton tiszteletére szentelt templom valószínűleg a vár alatti völgyben az ún. Előtyi dűlőn állhatott — is igazolhatja a hagyományformákban is rögzítő igényét.

A téglány alaprajzú hajóhoz keletről csatlakozó szentélyszerű toronyaljon áll a kétemeletes, fa borítású, nyílásokkal áttört, kettős övpárkányú, zsindelyfedésű harangtorony. A torony tömzsiségét a függőleges deszkázat sem tudja ellensúlyozni. A kutatás felszínre hozta a korábbi, de leégett famennyezet, gerendázat csonkjait, amely alatt egy utólag elhelyezett stukatúros mennyezet helyezkedik el. A mai famennyezettel egybeépített fedélszék nyeregtetős, nyugati végén lekontyolt, zsindelyfedésű (l. rajz). A külső kép nagymértékű javulását eredményezte egyrészt a palafedés zsindelyre cserélése, a külső tapasztás megtartása, szilikonos, a mészfestéshez hasonló festése; a színei, felületei.

A templombelső a helyreállítás előtt kétségbeejtően rendezetlen volt, a hajó keleti végén elhelyezkedő beton karzatot, a „szentélyt" betonacélból készített rács, ill. mellvéd határolta.

A belső berendezés (padok, oltár, ambó, papi székek, szentségtartó) gondosan tervezett és kivitelezett. Tartózkodó, de mégis egyéni hangvételével nagyban emeli a jeles emlékünk értékét. Az új vagy átrendezett — pl. a Keresztény Múzeum által adományozott fa Krisztus, a restaurált Szt. Márton oltárkép, a keretezett népies Pièta-elemek is szervesen illeszkednek környezetükhöz. A karzat építése jogos helyi igény volt, fa szerkezetével, tengely felé fordított fa korlátelemeivel szerencsés társa a berendezésnek.

Sajnálatos tény, hogy a berendezés egyes tárgyai — így a gyóntatószekrény, a toronyalji pad, szekrények — nem készültek el.

Külön említést érdemel a helyhez igazodó, a belsőben a tér ritmusát erősítő világítás. Az egyedien összeállított falikarok a tervezők találékonyságát dicsérik, hiszen ipari termékkel maalig vagy nehezen oldható meg műemléki tereink színvonalas világítása.

A templom körültekintően egyszerű helyreállításához tartozik a kő alépítmény, támfal, lépcső rekonstrukciója, a terep rendezése, a füvesítés, a korlátépítés és a templom előtti feszület felállítása, restaurálása is.

A helyreállításhoz közvetlenül nem, de látványban nagyon is hozzátartozó kérdésről szeretnék még szót ejteni. Hollókő „fotózott" tudatunkban a templom és előtere világában él. A korábbi felvételeinken a villany és telefon légkábel zavara volt jelen és ma a kábelesített világítás, az egyszerű nagyrészt bújtatott lámpatestek mellett egy „tiszta" falukép tárul elénk.

A templom egyszerű, de eredményes helyreállítása mellett kívántam az immáron majd húsz éve folyó munkáról rövid áttekintést adni.

Dr. Komjáthy Attila

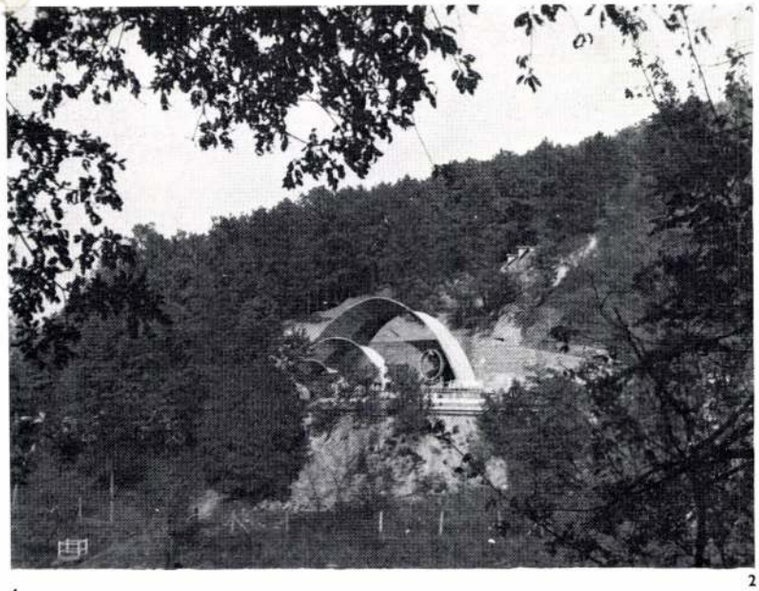

2

3

4

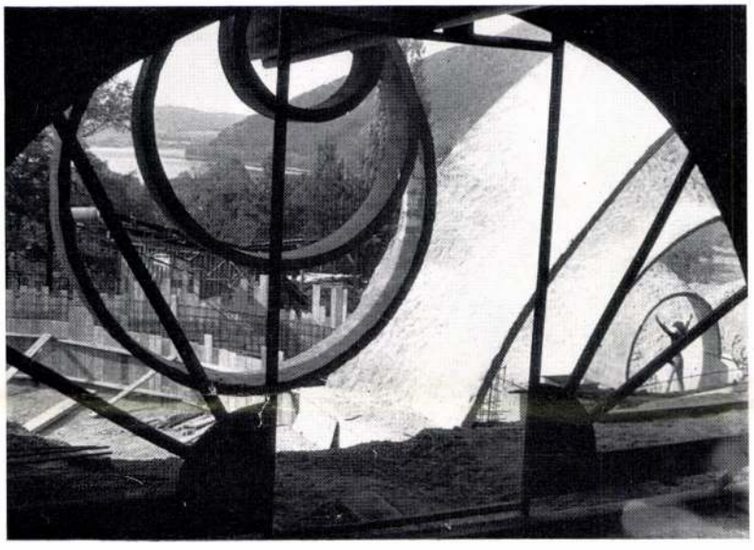

5

1. Kecskemét—Széktó ülőfürdő héjszerkezete
2. Beilleszkedés a tájba
3. Visegrád—Lepence völgy erdei fürdő héjszerkezete
4. Nézet a melegedőből
5. Nézet a hegyoldalról

1. Construction de voile mince du bain de siège, Kecskemét—Széktó
2. Intégration au paysage
3. Construction de voile mince du bain de la forêt de la vallée de Visegrád—Lepence
4. Vue depuis le chauffoir
5. Vue depuis le flanc de la montagne

zött ívek, melyek a napsütés ellen a déli órákban védelmet nyújtanak, a Dunakanyar felé kinyílnak egymás felett és beengedik a lenyugvó nap fényét. A megvilágítás tudatos telepítésünk eredménye, szép fény- és árnyékhatást hoz létre (3. ábra).

A legkisebb ív, mely körré záródik, „ember-léptékű". Méreteit a széttárt karú és lábú emberi test határozta meg a reneszánsz „arányábrákra" utalóan. Ebben a térben tehát igazán középpontba kerülhet az ember. Emellett azonban e térnek funkciója is van. A henger oldalában elhelyezett vezetékeken a középpont felé irányuló vízsugarak különleges tusolást tesznek lehetővé. Ez egyúttal az ülőfürdő úgynevezett előfürdője.

További látványosság a melegedő helyiség felett létesült konzolgerenda, amelyen növekvő méretű vasbeton gyűrűk függnek; ezeken csobogó vízesés folydogál. A vízesés mögött helyezkedik el a barlangszerűen kiképzett melegedőfülke, mely kora tavasszal és késő ősszel meghosszabbítja a fürdő használatát. Ez tulajdonképpen a „csigaház" belseje (4. ábra).

A héjszerkezet és a fürdőmedencék kapcsolata szerves. A kaszkádszerűen (lépcsősen) elhelyezett medencék alaprajzi kialakítása megegyezik az ívek vonalvezetésével. A medencék egy-egy héjszerkezet alól futnak ki és követik a hegyvonulat rétegvonalait. A körök mentén húzódó ülőpadok panoráma-kilátást nyújtanak a Dunakanyar egyik legszebb részlete felé. Olyan ez, mint egy „kifordított görög színház", ahol a nézőtér nem a színpad felé — a központra — irányul, hanem ellenkezőleg, legyezőszerűen szétnyílik több mint 180 fokban a kilátás felé. A medencék fölé hajló, fokozatosan nagyobbodó ívek pedig beleolvadnak a hegyvonulatnak, valamint az égboltozatnak hatalmas ívébe (5. ábra).

Külön kell írni az ívek kivitelezésének újszerűségéről. Itt alkalmaztuk először héjszerkezet építésénél az úgynevezett „lőtt beton" eljárást. Az alsó, alátámasztó állványra erősített zsaluzatra lőtt beton a deszka felületén olyan mértékben megtapadt, hogy szükségtelenné vált a felület külső zsaluzása. Ezen felül az így létrejött „szórt" felület különösen súrolt fényben jól érvényesül. Az ívek belső felületén pedig a gondosan elhelyezett deszka-zsaluzat nyomata látszik. A deszka-zsaluzat vonalazása követi a henger és a kúp egyenes alkotóinak irányát.

Fejtegetésünkben foglalkoztunk a héjszerkezetek tervezésének és kivitelezésének kérdéseivel. Szeretnénk ezzel bizonyítani, hogy nálunk is lehetséges a vázolt keretek határain belül ilyeneket megvalósítani. Végezetül azonban a gazdaságosság kérdéseire is szeretnénk rávilágítani.

A héjak egyéb szerkezetekkel összehasonlítva feltétlenül az anyagtakarékos, tartós megoldások közé sorolhatók. Anyagtakarékosságukra jellemző, hogy a kecskeméti szerkezetben 19 m³ a visegrádiban 34 m³ beton került beépítésre. Megtervezésük, méretezésük és nem utolsó sorban kivitelezésük azonban munkaigényes. Nincs arányban a felhasznált anyag mennyiségével semmiképpen sem a tervezői díj, amely tudvalevő a kiviteli költség alapján kerül meghatározásra. Az ÉKN által biztosítható egységárak sem megfelelőek, így a kivitelező éppen ezért nem szívesen vállal ilyen munkát.

Héjak kivitelezését a szobrászművész alkotó munkájához hasonlítottuk. Indokoltnak látnánk olyan ösztönzők kidolgozását, mely a szakmai ambíción túlmenően is érdekeltté teszi a tervezőket, kivitelezőket hasonló alkotások létrehozásában.

Zs. A.

1

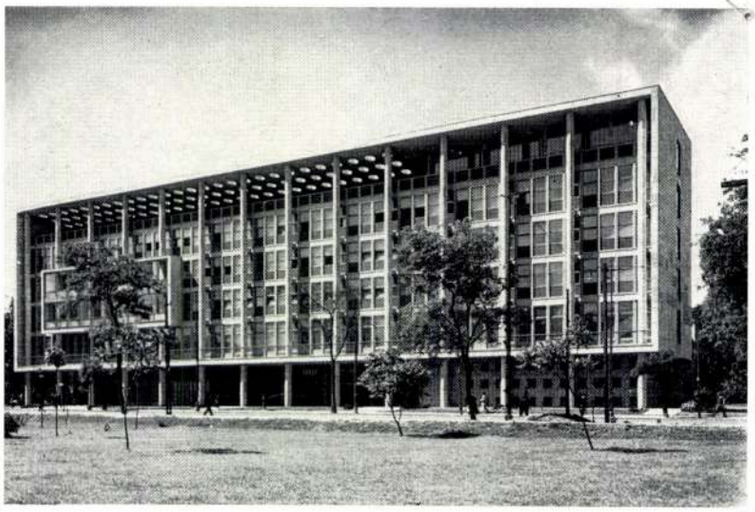

2

1. Kozma Lajos családiháza (Budapest) az új építészet első hazai évtizedét zárja
2. A háború utáni építészet egyik első nagy alkotása a MÉMOSZ székház. Gádoros Lajos, Perényi Imre, Preisich Gábor, Szrogh György 1946—1950.
3. Gerlóczy Gedeon bérháza a budapesti belvárosban, 1944.
4. Dunaújváros. Városrendezési tervét Weiner Tibor készítette. 1949—1952.
5. A 60-as évek egyik jelentős alkotása a Kőbánya mozi. Molnár Péter és Mühlbacher István IPARTERV 1960—1964.
6. Ipari építészetünk korszerű előregyártott szerkezeteket fejlesztett ki.
7. Lakóház Budán, az Orvos-lépcsőn. Schmidt Lajos ÁÉTV, 1964—1965.
8. Teraszházak a budai Sashegyen. Kévés György 1966—1969.

1. Maison familiale de Lajos Kozma (Budapest), dernière oeuvre de la première décade de la architecture nouvelle en Hongrie
2. La première réalisation architecturale bien importante des années d'après-guerre, le siège « MÉMOSZ ». Auteurs: Lajos Gádoros, Imre Perényi, Gábor Preisich, György Szrogh, 1946—1950.
3. Immeuble d'envergure de Gedeon Gerlóczy, dans la cité de Budapest, 1944.
4. Dunaújváros. Auteur du plan d'aménagement: Tibor Weiner. 1949—1952
5. Oeuvre remarquable des années 60, la cinéma de Kőbánya. Auteur: Péter Molnár et István Mühlbacher, IPARTERV 1960—1964.
6. Notre architecture industrielle a développé des constructions préfabriquées modernes
7. Maison d'habitation, Budapest, Orvos-lépcső. Architecte: Lajos Schmidt, ÁÉTV, 1964—1965.
8. Immeubles collectifs sur le Mont Sashegy à Buda. Architecte: György Kévés, 1966—1969.

3

4

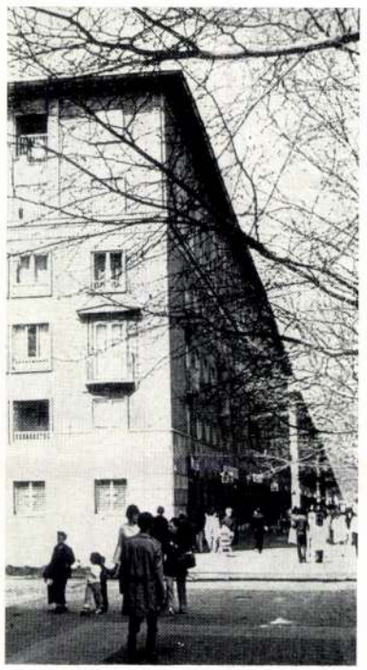

A csendes jubileum

(A modern magyar építészet fél évszázada után)

Egy új építészeti stílus kezdete semmiképpen nem köthető időponthoz, s csak ritkán akad annyira találó alkotás vagy esemény, mely egy művészeti vagy kulturális periódus kezdő-, illetve végpontját egyértelműen megjelöli. Úgy, mint ahogy azt Brunelleschi Firenze kupolájának tulajdonítják. Amikor ma a modern építés fél évszázadáról szeretnék megemlékezni, akkor az idő távlatából választott 1930-as év ugyancsak önkényes időpontnak tekinthető. Ezt az évet azzal igyekszem igazolni, hogy a két világháború közti építőtevékenység felezőpontján azt a szemléleti változást fejezi ki, mellyel az új építészeti formanyelv az idő tájt Magyarországon a konzervatívot kezdte kiszorítani. A neobarokk stílusú középületek helyett a figyelem a sima homlokzatú villákra terelődött, a Vállalkozók Lapja mellékletének kereteiből kilépő „tér és forma" tipográfiájával és tartalmával új nemzedékhez szólt, az 1930. évi budapesti építészkongresszuson a résztvevők már új ízlésben fogant alkotásokról beszélgettek és az egyre inkább kitáruló ablakon át beáramlott a Bauhaus, a La Sarraz-i CIAM, az építés-építészetben is szociális reformokat követelő avantgard szellője. A fél évszázados jubileum tehát először is azért csendes, mert hozzávetőleges, hiszen nem kötődik konkrét időponthoz.

E jubileum idején az első gondolat a jogos büszkeségé, mert felemelő érzés olyan nemzedék korában élni, mely a magyar építészet történetének egyik legnagyobb teljesítményét vitte végbe. Lépcsőzetesen, de végül is átfogóan. Az értől indult el, a kis nyaralóépülettől. És elérkezett az óceánhoz, a település, sőt régió nagyságrendű tervezéshez. Minőségben és mennyiségben e fél évszázad alatt a magyar építészet nagyot alkotott.

A harmincas években — az új építészeti szemlélet még viszonylag szűk körre korlátozódott, s a haladó szellemű építészek kevés kivétellel a fővárosban dolgoztak. De éppen az új építészet kibontakoztatásához eleinte szükség is volt a központosságra, hogy megfelelő erőt képviseljen azokkal szemben, akik barokk álboltozatokat igyekeztek a vasbeton szerkezetekre függeszteni, s volutákat vakoltattak a homlokzatokra. Az ilyen felfogású alkotásaikkal szemben az idő tájt egy-egy új építészeti mű ékszerként hatott a főváros testében. Előbb kisebb villák alakjában a budai hegyvidéken, később már középületek alakjában a belső városban. Ez a kezdeti kibontakozás belenőtt még a negyvenes évekbe, míg a háború el nem fojtotta a lehetőségeket. S ennek az első évtizednek érdeme, hogy elveit számos szép épületben meg tudta valósítani abban

Zsuffa Andrásné

Zsuffa András - Schal ~~József~~ Róbert -
Köteles József tervének munkatársa

Magyar Televizió Székház tervpályázata 1967.

A terv megvételben rénagült.

Magyar Építőművészet 1968. 6.sz. 2.1.

Zsuffa Andrásné [építész technikus ?] MDk

Egy Kossuth városi tervezésére meghirdetett pályázat 1.–2.–s 3. díját nyerte el társaival együtt.

–: Egy építészkollektíva bravúrja 4. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. május 17

Zsuffa Csaba

lásd: Czeizel Balázs

Népszabadság, 1988. febr. 24

~~Bufet~~

TÁMOGATÓK:

Nemzeti Kulturális Alapprogram
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Budaörs Város Polgármesteri Hivatala
Wienerberger Téglaipari Rt.
Módistudió Kft.
Umicore Kft. / Vm Zinc
Magyar Építész Kamara
Konyári Borászat
Finnforest Kft.
Kone lift Kft.
Aluta Egyesülés
NI Consulting
Korzó 2000 Alapítvány

A címlapon a Konyári Borászat épülete, Balatonlelle, 2004 © Fotó: Máté Gábor
A harmadik oldalon a budaörsi Városháza épülete, 2005 © Fotó: Zsuffa Zsolt

Budapest Galéria

A Budapest Galéria meghívja Önt az

ÖT ÉV – FIVE YEARS

ZSUFFA ÉS KALMÁR ÉPÍTÉSZ MŰTEREM

2000–2005

című kiállítás megnyitójára

a Budapest Galéria Kiállítóházába (1036 Budapest, Lajos utca 158.)

2005. október 20-án, csütörtökön 18 órára.

A kiállítást megnyitja

CSÁGOLY FERENC

építész, DLA,
tanszékvezető egyetem tanár.

Megtekinthető 2005. november 20-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

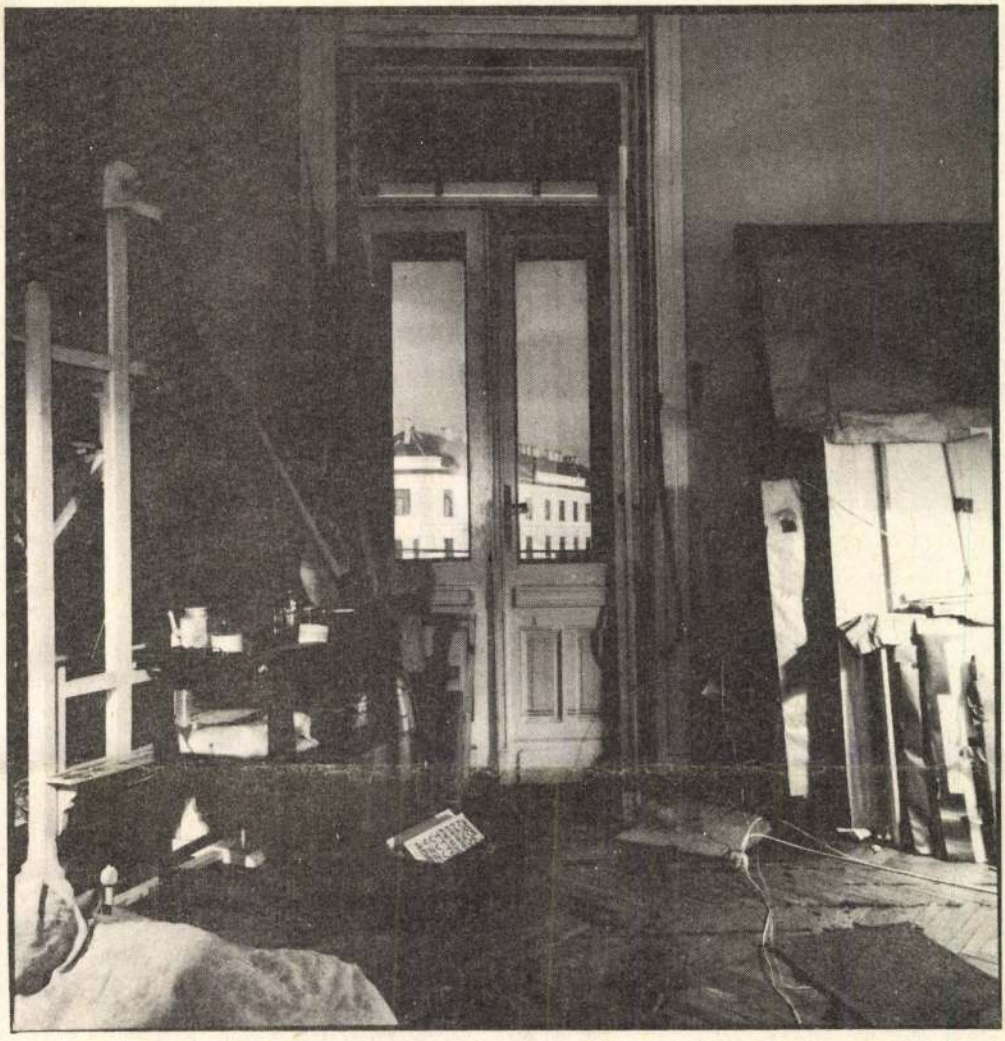

Zsuffa Csaba: N° 1305

egy vékony csík a varjak légiútján
mert közben fölnéz s látja az eget,
– a hold egy antennára száll –
torkoncsapja őt a szél s valami
távoli lármát hord megint köré – – –

Még a karnevál bohóca is sírva
nézné, mintha röntgen-képét látná
vissza benne: bénult szivét, amint
próbál még dobogni, a szűkülő tüdőt
s a kialvatlan véres szem mögött
kínzó álmát, mely kiszínezetlen – – –

Egy szék ha volna itt a sáros
deszkán melyre leülhetne, mielőtt
belép, eltűnődve kárán, veszteségén
s esernyőt tartó ügyetlen kezével
csimpaszkodhatna kicsit a szélbe,
hátha elröpíti, hátha beborítja
hogy eltűnjön végre önmaga elől – – –

Hazaért, kilincs és kéz ismerős
találkozása, a mozdulat talán még
soha nem volt ennél erőtlenebb,
a honnanból-hozott hiány megülte
gyomrát s izmait, csak sár és
kutyaszőr s a vakolatlan falak tégla-
-árnyai amint megnyúlnak fenyegetőn – – –

A lépcsőkről a zöld tengerbe ér
– az undortól csapott át kék a zöldbe –
bosszantó titkot tart körötte minden,
a tárgyak némán körberingják, ellenséges
még a lámpafény is, a kinti hangok és saját
szusszanása egyformán riasztja, szinte bántja – – –

Hogy kéne hát, hogyan kellene
talpával erősebben lépni a földre!
A tolakodó sűrű izgalom mely ott ül
mellkasában, leteríti s mégsem hagyja
nyugton, hogy kéne hát..., mert így
mintha omladék alá feküdne eltévedő
eszével, mintha omladék alá – – –

Zsuffa Csaba: A fényérzékeny cipő fűzése (128. o.)

a jelenetet ott, a hangversenyterem bejáratánál, a főminiszter feleségével, Kerbolddal, akit Jelinek vezetett kézenfogva, azt nem fogja elfelejteni, a nagykövet ordított, KI A FELELŐS? KI A FELELŐS?, egyedül Zárbok tudott nevetni önfeledten, s ő, Engelman irigyelte érte, ő, akinek a Sunshine Motelben lett volna találkozója Annával, hogy helyrehozzon valamit abból, amit elrontott. Irigyelte, de nem tudott vele nevetni.

– Ne sumákolj. Mindent tudtál! És Zárbok elvtárs? Zárbok elvtárs vajon hol volt?

– Otthon. Éppen...

– Otthon! Jellemző! Amikor a dolgok történnek, te otthon vagy! Megkértelek, hogy legyen gondod Kerbold elvtársra! Művészember! Kértem, hogy ne kövessünk el hibákat, igaz? És neked pontosan akkor nem volt gondod rá, amikor leginkább kellett volna!

– Arra igazán nem számíthattam...

– Számítani kell rá, Zárbok elvtárs, mindenre számítani kell. Ketten voltatok felelősek, Engelman elvtárs és te. És ez nem elég! Csalódtam az elvtársakban! Ráadásul Jelinek elvtárs! Akiben megbíztam! Akire számítottam! Egyszerűen csődöt mondott.

– Véletlen volt. Szerencsétlen véletlen – mentegette magát a hivatalsegéd.

– Véletlen? – meresztette ki a szemét a nagykövet –, és akkor ezzel tekintsük a dolgot lezártnak? Befejezettnek? Elintézettnek?

Zárbok már nem bírta tovább hallgatni.

– Bárkivel megtörténhetett volna – igyekezett védeni Jelineket.

– De érdekes módon Jelinekkel történt meg. Miért nem velem történt meg? – Turóczi úgy nézett körül, mint egy győztes hadvezér, és ezek után tért a lényegre. – Igen, miért nem velem? Ebben az egész dologban egyedül én nem követtem el hibát. Vagy valakinek más a véleménye?

Igen, Engelmannak más volt a véleménye, de nem szólt semmit, felpattant, beült az autójába és jókedvűen a Sunshine Motelhez hajtott. Kiült a szálloda teraszára, egy napernyő alá és pezsgőt rendelt.

Várta Annát.

ZSUFFA CSABA

SZEMADÁM György: Frissen festett fényképek.
Fotó, 1989.2.sz. 61.p.

Zsuffa Csaba *Modulált helyszíneim* című színes munkái csupán egy színpad(ias) díszlet benyomását keltik, s így túlzottan is szembeszökő a felszínességük a kiállítás egészének igényes és érzékeny festőiségéhez, illetve gondolatiságához képest.

35-36. tom. 37. 1962: tom. 38. tom. 39. tom. 40. tom. 41. 1963: tom. 42. tom. 43. tom. 44. 1964: tom. 45. tom. 46. tom. 47. tom. 48. tom. 49. 1965: tom. 50. x tom. 51. tom. 52. 1966: tom. 53. tom. 54. tom. 55. tom. 56. 1967: tom. 57. tom. 58. tom. 59. 1968: tom. 60. tom. 61. tom. 62. tom. 63. 1969: tom. 64. tom. 65. tom. 66. 1970: tom. 67. tom. 68. tom. 69. 1971: tom. 70. tom. 71. xx 1972: tom. 72. tom. 73. 1973: tom. 74. tom. 75. 1974: tom. 76. tom. 77. tom. 78. tom. 79. 1975: tom.

Zsuffa Mátyás

Láncsötött bútorszovetek, foto

I. Bari Textilművészeti Biennálé
Szombathely, 1973. nov.-dez

ZSUFFA MÁTYÁS, iparművész

I. Ipari Textilművészeti Biennálé, Szombathely, 1973
IV. díj.-Szabina Emma, Zsuffa Mátyásné, Mészéros Sándor Zsuffa Mátyás/Békéscsabai Kötöttárúgyár tervezői/lánckötött bútorszövete. 550.old

MIHÁLY MÁRIA: Az I. Ipari Textilművészeti Biennálé 541.old.

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6 1971-72, Szombathely, 1975.

Zsuja Matyas

Békéscsabán, 1973. dec. 14-én gépi hímzéssel előállított textil faliképeiből kiállítása nyílt.

Népnapa, 1973. dec. 14. 101. évf. 292 sz. 8 p.

Zsufa Mátyás

Textilfalikép

Kiállítás Gyékéscsabán

Magyar Hirlap 1973 XII. 344

Zsufa Mátyás

iparmüvész,kiállitása nyilt Gyulán.
A kiállitásonkötögéppel készitett szines
faliszönyegekkel szerepelt.

Magyar Hirlap 1974/63/8

Zsuffa Mátyás, iparmúvész MDK

A Békéscsabai Kötöttárugyár
vénére dolgozik feleségével
Lázár Erzsébettel együtt.

— Iparmúvész-házaspár 3.

ESTI HIRLAP, Bu. 1962. jan. 21.

Zsuffa Mátyásné, Lázár Erzsébet

Láncfőtött bútorszovetek, foto

I. Bpari Textilművészeti Bienniálé
Szombathely, 1973. nov.-dec

ZSUFFA MÁTYÁSNÉ, iparművész

I.Ipari Textilművészeti Biennálé, Szombathely, 1973
IV. kij.-Szabina Emma, Zsuffa Mátyásné, Mésáros Sándor
Zsuffa Mátyás/Békéscsabai Kötöttárúgyár terve
női/lánckötött bútorszövete. 550.old

MIHÁLY MÁRIA: Az I.Ipari Textilművészeti Biennálé
541.old.

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6
1971-72, Szombathely, 1975.

Zsuga Sándor.

Vásárhelyi őszi tárlat.

Répszaon.
1986. XI. 21.

Tsuga Sándor

Néprajz 1986. IV. 22.

Zsuga Sándor

festő

L: Czene Gábor

8.

– :Hír

Népszabadság, Bp. 1979. ápr. 19

Zsuga Sándor

ZSUGA SÁNDOR festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás csütörtökön a leninvárosi Derkovits Gyula Galériában. Az egy hónapig látogatható kiállítás anyagát az utóbbi három év termésből válogatta a művész.

Népszabadság, 1987. III. 27.

ZSUGA SÁNDOR +

1021

1982. JANUÁR 9.

Zsuga Sándor: Téli táj

zafüred

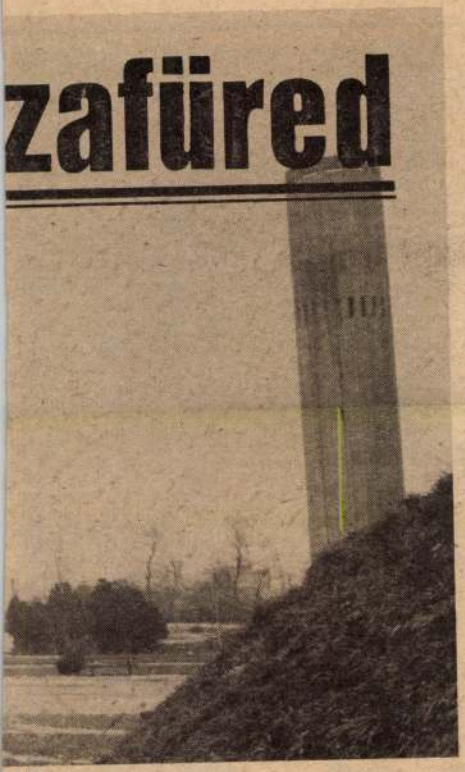

er férfi,
e váro-
válási
el. Az-
reső csa-
llettek, a
da. böl-
olt tenni-
beszélve
900 mil-
k 73 mil-

folyamatának. Tiszafüreden tavaly például 65 TIT-rendezvényt tartottak, zömüket „kivitték" a gyárakba. Ezek között akadt politikai, irodalmi jellegű éppúgy, mint munkás—művész találkozó, vagy képzőművészeti kiállítás. A nagyközségi, járási könyvtárban több mint 50 ezer kötet könyv között vá-

megvalósításában az élet minden területén élen járjanak. A többi becsületes tiszafüredi lakostól pedig az hogy segítsenek a helyi t nácsnak abban, hogy a me növekedett gazdasági r hézségek ellenére is m szüntethessünk a feszítő gondok közül néhányat. Az már bizonyos, hogy kapunk egy új 8 tantermes általános iskolát, és a helyi vállalatok, üzemek, munkakollektívák segítségével egy 6 tantermes szakmunkásképző létesítését is tervezzük. Erre a tervidőszakra 751 többszintes, telepszerű és kertes házat szeretnénk építeni. Javítani kell az üzletekben az áruválasztékot, a nagyközségben a szolgáltatások szintjét. Ezért az új lakótelepre építjük az úgynevezett mesterek házát, és letelepítjük a Gelkát is, egy, a jelenleginél jobb helyre. Tudjuk, akad javítanivaló a helyi közlekedésben, szakorvosokat is kell „szereznünk", és köztisztasági téren is lesz feladat. Jó dolog viszont, hogy végre nincs veszteséges vállalatunk, szövetkezetünk. Elvégre a pénzügyi stabilitás, a megfelelő szintű szolgáltatások az alapjai annak, hogy aki itt él, jól érezze, tiszafüredinek vallja magát, akárhonnan is érkezett. És aki eljutott a lokálpatriotizmusnak erre a fokára, bizony segíti majd a helyi célok megvalósítását.

Negyvenöt, ötven esztendővel ezelőtt lakott Tiszafü-

1982 JAN 9
SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
SAJTÓFIGYELŐ

re
m
ádsza

...alériában
...erenczy M
...állítását. A
meg Vic... ...atják az é
vész ötven képe...
200 Vasarely-diaképet is.

Victor Vasarely 1908-ban Pécsett született. Érettségi után orvosnak készült, majd a festészeti akadémiát látogatta. Az elszegényedett nemesi családból származó Victor Vasarely sorsa „valóságos regény", amely azon a reggelen kezdődött, amikor 1930-ban a párizsi Gare de l'Esten kiszáll a Budapestről érkezett vonatból. Mindössze 22 éves, de elhatározása már akkor végleges: festő lesz. A megélhetéshez azonban foglalkozást kell választania. A reklámszakma mellett dönt. Hamar sikert ér el: plakátokat, szépítőszer-prospektusokat készít, ami lehetővé teszi számára a megélhetést, majd ambíciózus vállalkozásba kezd: felsőfokú reklámoktatási programot dolgoz ki. Olyan tudomány megteremtésén dolgozik, amely választ adhat mindazokra a problémákra, amelyeket a grafikai ábrázolás felvet. 10 évet követel tőle ez a terv. A jelek és formák gramma-

pek t
hez.
ra to
be a
két il
rende
ben
x78
sento
félez
falfel
A
rend
mű
197
csod
ce-i
ből
ból
épül
méte
maga
hasz
ben
van.
maga
vány
látni
alakú
fénvá
csarn
száz

Zsuga Sándor

ZSUGA SÁNDOR festőművész alkotásaiból nyílt meg kiállítás Kecskeméten, az Erdei Ferenc Művelődési Központban. A tárlat megtekinthető március 5-ig, naponta 10 és 13, valamint 14 és 19 óra között (kedden szünnap).

Népszabadság, 1987. II. 17

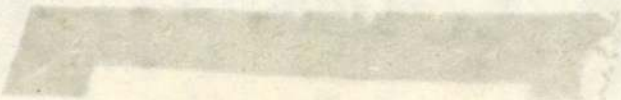

ZSUGA SÁNDOR

Észak-Magyarország
1998. 05. 30.

PÁROS TÁRLAT A MATURA GALÉRIÁBAN. Zsuga Sándor és Walter Gábor alkotásaiból nyílt kiállítás tegnap délelőtt a Matura Galériában. A két művész, Zsuga Sándor és Walter Gábor alkotásaiban az a közös, hogy a magyar tájról és a magyar emberről szólnak – fogalmazta meg Bihari Zoltán művésztanár, szaktanácsadó megnyitójában. Stílusuk azonban már egyáltalán nem hasonló –, tapasztalhatták ezt a Miskolci Matura Gimnázium Galériájában tegnap megnyílt kiállítás nézői, illetve azok, akik a következő két hétben ellátogatnak az iskolába (Kiss Ernő u. 19.). A Matura Galériában egy kiállítás ugyan volt már – az iskola művésztanára mutatta be munkáit –, de igazából a mostani az első nagyszabású bemutató. Remélik, nem az utolsó. Annál is inkább szeretnének – a vizuális nevelést erősítendő – minél több alkotót meghívni galériájukba, mert szeptembertől rajziskola indul az iskolában. Azok az érettségizett fiatalok jelentkezhetnek majd ide, akiknek a képzőművészeti főiskolára nem sikerült a felvételijük, viszont – bár próbálkozhatnak még újra – szeretnének az érdeklődési körükhöz közel álló szakmát szerezni. Itt leginkább az alkalmazott grafikát hangsúlyozzák majd – tudtuk meg Gergely László igazgatótól.

Képünkön: Zsuga Sándor képzőművész (balra) és Gergely László iskolaigazgató Fotó: Dobos Klára

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

ZSUGA SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1984. SZEPTEMBER 27-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:
KIRÁLY ZOLTÁN
A SOMOGY MEGYEI TANÁCS
MŰVELŐDÉSI OSZTÁLY
OSZTÁLYVEZETŐ HELYETTESE

MEGTEKINTHETŐ:
1984. SZEPTEMBER 27–OKTÓBER 6.

VASZARY JÁNOS TEREM
KAPOSVÁR, ADY ENDRE ÚT 10.

F. k.: Köteles István – 84-1528 GENERALART Dorogi Ny

Nánáson születtem, egy alföldi hajdúvárosban, 1950-ben. Iskoláim elvégzése után hagytam ott szülőföldemet, s Budapestre költöztem. Dolgoztam, tanultam. Voltam segédmunkás az ácsoknál, hórukk-ember a Képzőművészeti Kivitelező Vállalatnál, aztán fazekas, majd matróz egy dunai hajón, végül kertész és tetőszigetelő. Jártam az „élet iskoláját". Mindezek közben szobrászkodtam, rajzoltam, festettem, készültem későbbi hivatásomra.
A mesterség alapjait a Czene családnál tanultam meg – nekik köszönhetem a legtöbbet. Kapcsolatunk másfél évtizedét máig sem kezdte ki az idő. 1977-ben vettek fel a Képzőművészeti Alap festő tagjának. Azóta vagyok „profi"... Megelégelve a fővárosi „légkört", még abban az évben visszaköltöztem az Alföldre.
Fontosabb kiállításaim:
1979. Párizs
1980. Leninváros
1982. Kecskemét
1983. Kisújszállás
1978-tól szerepelek a Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlaton és a Szegedi Nyári Tárlaton.

Nem hivatkoznék arra, ha nem lenne igaz, hogy gyermek- és ifjúkorom légköre hagyta bennem azt a mély nyomot, amelyet ma az ecset segítségével próbálok újra meg újra felidézni. Valóban – ösztönösen tiszteltem, s tisztelem a természetet, félelemmel és nem kevés csodálattal figyeltem az alföldi ember, a tanya világát. S a tanya – amely tulajdonképpen abszurditás, hiszen a szabad, nyílt térben sajátos bezártságával az élet egy valós síkjának gátja is lesz – úgy tűnik, már végképp behálózza mindennapjaimat. Nem érzem mégsem azt, hogy ezáltal magam is „leragadnék" konkrét ábrázolásánál. Igyekezetemmel úrrá szeretnék lenni a rosszértelembe vett lokálpatriotizmuson, s képeimen a sok emberre jellemző „reménytelen elvágyódás" általánosságát próbálom megjeleníteni.
Képeimen az ember és a természet – illetve a magam viszonya és kritikája a természethez – mindig főszerepet kap. Szeretném tudni, hogy mások képesek-e átvenni, felismerni „közleményeimet" e szociográfikus hangulatelemeket emlékeikkel ütköztetni, kulturális autonómiájukkal a magukévá tenni. Önmagamnak már megadtam a választ festményeimmel. Legfontosabb tapasztalatom ez: a természettel nem leigázva s kihasználva azt, hanem egyenrangú társként kell együtt élnünk – amíg tehetjük.

Zsuga Sándor

Zsuga Sándor, festőművész

A huszadik ez a mostani szegedi nyári tárlat, a Horváth Mihály u.-i képtárban. A művész „Téli táj" c. műve szerepel a tárlaton (említve). Madártávlatból festett falusi képe, kitáguló horizontú.

Sass Ervin: Nyári tárlat Szegeden.
Békés Megyei Népújság, Békéscsaba, 1979. aug. 5.

Zsuga Sándor, [ ]

L: Bukta Imre

P. Kiss J.: A keserűség feloldható 7

Népszabadság, 1980. dec. 31.

Zsuga Sándor

A veszprémi Dési Huber István-teremben csütörtökön megnyílt Zsuga Sándor festőművész kiállítása. A Kecskeméten élő fiatal alkotónak ez a nyolcadik önálló hazai tárlata. Most harminc munkája került közönség elé.

Magyar Nemzet 1986. IV. 18

Zsuga Sándor, Festőművész

A hódmezővásárhelyi Tornyai Múzeum vendégkiállítást rendezett a Hatvani Galériában. Zsuga Sándor a tanyák légkörét érzékelteti. A vásznat a szürke és a fekete árnyalatai uralják, megfogalmazva a dokumentum-motívumokat. Mellettük azonban felbukkan a hamisítatlan líra, a multhoz ragaszkodás poézise. „Egyszer volt" c. [említve].

Pécsi István: Kötődés a valósághoz.
Népújság [Heves], 1984. jan. 28.

Zsuffa Sándor

A tapolcai barlangfürdőn, egyik hajlatában hatalmas kő, benne öskori kagylók, kövületek, korallok. Nem valódi. Zsuffa Sándor tervezte.

Fedor Ágnes: Barlangi fürdőlevél.

Magyar Nemzet, 1945. okt. 21.

MDK.

Zsugán István

Kritikája az állami vásárlásokból rendezet kiállitásról

Esti Hirlap 1967 juli.8.

MDK.

Zsugán István

Kritikája az állami vásárlásokból rendezet

kiállításról

Esti Hirlap 1967 juli.8.

MDK

Zsugmondi Gusztáv

Kalmieml. 6, 1o 1.

Tárlatról tárlatra

MOSONMAGYARÓVÁR 1989. október 28.

A közelmúltban több olyan kiállítás nyílt városunkban, mely az itt született alkotóknak kínált bemutatkozási lehetőséget. A *Monarchia és Magyarország tárgyi emlékeiből* rendezett múltidéző tárlatot a Művelődési Központban *Zsugonics Ferenc* magángyűjtő. A közszemlére tett kincsek közt volt Ferenc József aranydukátja, a Moson vármegyei direktórium pénze Kapu Lajos aláírásával, továbbá bélyegek, tábori postai levelek, korabeli plakátok sokasága. A Művelődési Központ másik két galériájának falait *Pintér Éva* festőművész borította be alkotásaival. A tizenegy önálló s félszáz közös kiállítás után óriási érdeklődés fogadta a művésznő újabb tárlatát.

ZSUGONICS Ferenc gyűjtő

anekdotagyűjtőről (Sepsiszentgyörgy 1907), *Az ősi vagyon jogi védelme a régi székelyeknél* c. írása a Székely Nemzeti Múzeum ötvenéves jubileumára kiadott emlékkönyvben jelent meg 1929-ben.

Balogh József (Bukarest, 1931. júl. 18.) — szerkesztő, műfordító, író. A középiskolát Nagykárolyban végezte, egy évig magyar szakos hallgató a Bolyai Tudományegyetemen, majd a kijevi Sevcsenko Egyetem újságírói karán szerzett képesítést 1956-ban. Előbb az Ifjúmunkás, majd az Előre szerkesztőségében dolgozott, 1961-től 1969-ig az Ifjúsági Könyvkiadó szerkesztője, 1971-ben újjászervezte a Könyvtári Szemlét, majd 1974 és 1977 között annak folytatásaként a Művelő-

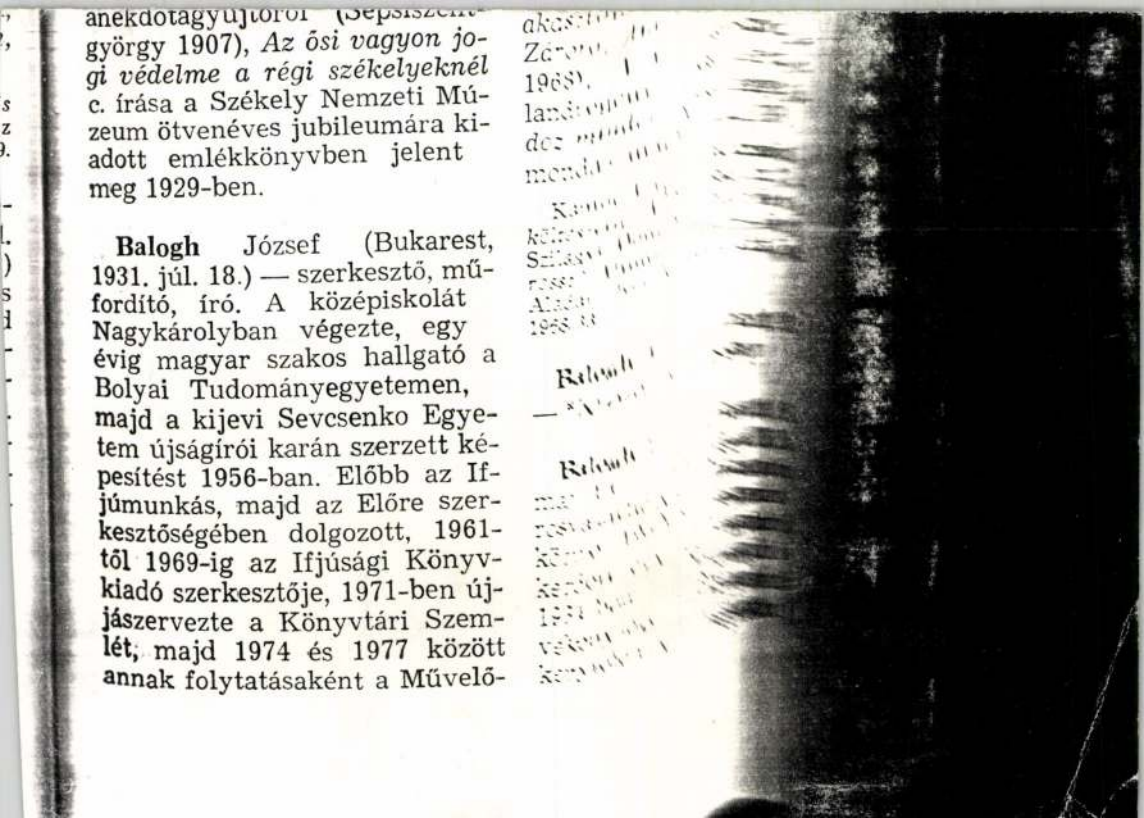

ZSUJTA.

Zsujta királyi birtok volt 1262-ig, amikor V. István mint ifjabb király Aladárnak, a királyné tárnokmesterének adományozta. 1402-ben osztályos egyesség révén a Perényiek kezére került, akiknek 1427-ben 27 portája adózott. Perényi birtok maradt a 16. században is. Lakossága, mint a Perényi birtokoknál általában, protestáns vallású lett a reformáció kezdetén. 1560 után több család nyert birtokrészt Zsujtán, így a Karsa-, Puky-, Zsujtai-családok. 1696-ban kuriális hely, jobbágy részeiben lakatlan. 1715-ben már 5 magyar jobbágy lakott a helységben. 1726-ban egy család igazolta nemességét. 1828-ban ref. temploma; 265 rk., 217 ref. és 14 izr. vallású lakosa volt. Földesurai a Zsujtaiakon kívül a Balogh-, Berényi- és Kornis-családok. Lakossága a mult század második felében már tiszta magyar. Lélekszáma 1851-ben 573, 1920-ban 529.

Kisközség a gönci járásban. Területe 1055 kat. hold. Lakosainak száma 492, akik 4 kivételével magyarok; 278 rk., 11 gk., 178 ref., 9 ev. és 16 izr. Lakosai őstermeléssel foglalkoznak. Lakóházainak száma 86. Ref. templom van a községben. Tanügyét 1 ref. népiskola és 1 ref. ált. továbbképző látja el. Vasútállomása helyben. Utolsó postája és távirdája: Gönc.

és két zsellér lakta a nemeseken kívül. 1720-ban 3 nemes, 13 jobbágy és 3 zsellér háztartását írták össze Varbócon. Ezek valamennyien magyarok voltak. Ebben az időben már több igazolt nemese is volt a községnek. 1828-ban ref. temploma, 59 háza, 469 ref. lakosa volt. Nagykiterjedésű szőlőiben a legjobb fehér borok termettek. 1869-ben 280 lelket számlált. Birtokosai a Gedeon- és Korányi-családok.

Kisközség a tornai járásban. Hozzátartozik: Lászipuszta. Területe 1756 kat. hold. Lélekszáma 307 magyar; 96 rk., 3 gk., 198 ref., 5 ev. és 5 izr. Főfoglalkozásuk az őstermelés. Lakóházainak száma 62. Iskolái 1 ref. népiskola és 1 ref. ált. továbbképző. Vasútállomása: Perkupa 5 és Szin 7 km-nyi távolságra. Utolsó posta: Perkupa, távirda: Szin.

VÁGÁSHUTA.

Első ízben 1796-ban találkozunk a helység nevének említésével Középhuta alakban. 1833-ban Vágási Hutta, vagy Prédahegy kistelep 29 házzal. 190 rk. lakossal. Egyházilag Radvány leányegyháza. Mint a neve is mutatja, mint irtványos keletkezett az ott alapított üveghuta körül. Földesura a gróf Károlyi-család. Alapítói a huta tót munkásai voltak. 1869-ben Kovácsvágás-Huta alakban találjuk 263 lakossal. 1905 óta Vágáshuta a hivatalos elnevezése.

Kisközség a gönci járásban. Területe 348 kat. hold. Lélekszáma 403, akik 154 tót kivételével magyarok; 387 rk., 9 gk., 3 ref., 4 izr. Foglalkozásuk az őstermelés. Lakóházainak száma 75. Iskolái

M. D. K.

ZSUN István ötvös

1795 körül a vimaszombati ötvöscéh

tagja

Mihalik Sándor: Szentpéteri J... Bp. 1954.

136. l.

Zsun (I.) István, ötvös. 1778–1815-ig Rimaszombaton működött. Az ottani ötvöscéhnek 1784–90-ig dékánja, 1797, 1798, 1806–7, 1809–10, és 1812-ben pedig céhmestere volt.

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvösök. Bpest, 1919. 30, 93. l.

Zsukov

orosz grafikus

Szabad Művészet
1987. 378. l.

etett 190.- pengőből az átalaki-
zetett 190.- pengő visszautalását
atolt határozatot kaptam.
zen kétszer befizetett 190.- pengő
minthogy továbbá visszutalást cél-
ág részéről elutasittatott, tiszte-
a tekintetes Bizottsághoz, a Bizott-
- pengőt sürgősen visszautalni mél-

cius hó 4-én

Teljes tisztelettel

Zwack Béla

Zsukó (Bereg m.)

Gör. kath. templom

l.

Lebereglelkészségek

166, 167, 168. l.

169. l.

MDK

Zsuppán János

Grafikai és fényképkiáll. Uj Magyarság 1935. aug. 4.X 21.l.

250—251. Zsukó, g. k. fatemplom.

1733. „ligneum commode provisum". (O. L.; C. P. D. A. 1733. jan. 26.)

1747. az összeírásban maga a község sem szerepel.

1839. „Eccl. Lig. ad Nativitatem S. Joannis Bapt." (Schem. Munk. p. 36.)

1877. szentelik fel az új kőtemplomot. (Schem. Munk. 1883. p. 51.)

Lásd még: Lehoczky IIIb. p. 810.

(Bereg m.)

Domfalép

Zsujtai ref. templom

A XVI. században
épült, többször meg-
ujitottak

Csikvári Abaúj

sz. a. 288. h.

Zsuka György naív szobrász

„Anya" c. faszobra szerepel

a XX. sz. magyar naív művészet

Vándorkiállításán a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1972 május 30

4. old.

M.D.K.

Zsun István

ötvösmester

az 1788-évi jelentés szerint a rimaszombati cék tagja volt. (1778-1815).

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung dws ungarischen Punzierungswesebs im 18.Jahrhudnert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.

281. old.

Isun István

1797 orelm.
1798 "
1806, 1807
1809
1810, 1812
1784 – 1790 dekán

1828 – 1832 dekán

Selmecbányai múzeum II. 238.

(II.)

Zsun (István, ötvös 1819–32-ig Rimaszombaton. 1828–32-ig az ottani ötvösczéh dékánja volt.

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvösczéh. Bpest. 1919. 93. l.

Zsun József

Stvös

Zsun Istvánnál tanult ari
1785-ben szabadította fel.

Zsun József, ötvös. Az ötvösséget Zs. (I.) Istvánnál tanulta, aki 1785-ben szabadította fel. A rimaszombati ötvöscréh 1812-ben avatta mesterré.

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvöscréh. Bpest. 1919. 46, 93. l.

Župan Gyula

Művészet 1905. 338. l

Zsolnay Vilmos

U. 515. 516.

Zsupán Gyula, iparművész M.D.K.

- érdemérmet nyert a kaposvári iparművészeti kiállításon.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.
aug. 30 sz. 8. old.

Zsupán István
/Pápáról/ MDK

szerepelt a Jankovics Lajos kulturális szemle pályázatának anyagából rendezett kiállitáson a veszprémi Bakonyi Muzeumban.

Konez István: A művészet "hinterlandja".

Napló . 1963 okt 6.

Kampós István (Pápa)

Amatőr alkotók kiállítása
Balatonfüreden.

Napló (Veszprém), 1976. aug. 24.

Zsuppán István

Sgraffito

/ Adony, általános iskola,
társadalmi munkában/

------: Köztéri munkák.
MŰVÉSZET, 1981. március - 59.lap.

MDK

Zsuppán István, festöm.

Erdörészlet. Olf. 50x34. J.l.j.

Fürdözö gyerekek. Olf. 25x21. J.l.j.

Árv. Közl. 1930. 4.rk.vz. 55.szám. 39.l.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

Zsuráffy Mária

1021

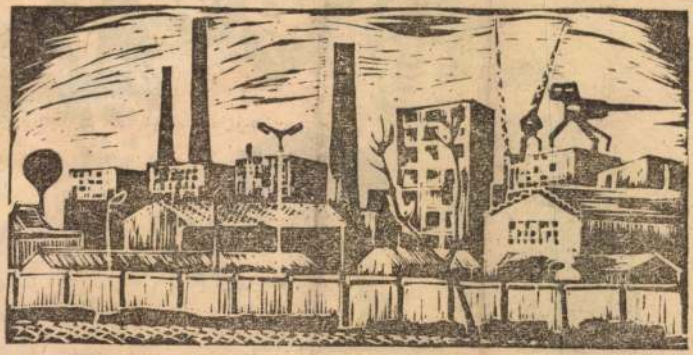

ZSURÁFFY MÁRIA: GYÁR

SOMOGYI GYŐZŐ: EMBEREK

SAJTOFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 NOV 17

Zsuráffy Mária
Népszabadság

...ek honeraim.

ZSURÁFFY MÁRIA
LINÓLEUMMETSZETE

1021

sült Államokban.

Szerda: Megkezdődött az ENSZ-ben a palesztinai kérdés vitája. – Nyomdász- és újságírósztrájk Franciaországban. – Véget ért az AASZ tanácskozása.

Csütörtök: Összehívták Párizsban az FKP Központi Bizottságát. – Plenáris ülés a bécsi haderőcsökkentési tárgyalásokon.

Péntek: Tito elnök befejezte az NDK-ban tett látogatását. – A nők helyzetéről kezdtek tanácskozást Rómában a nyugat-európai kommunista pártok. – Jasz-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1974 AUG - 4
Népszabadság
Zsuráffy Mária
1021

ZSURÁFFY MÁRIA: DOMBOK

GÁBOR

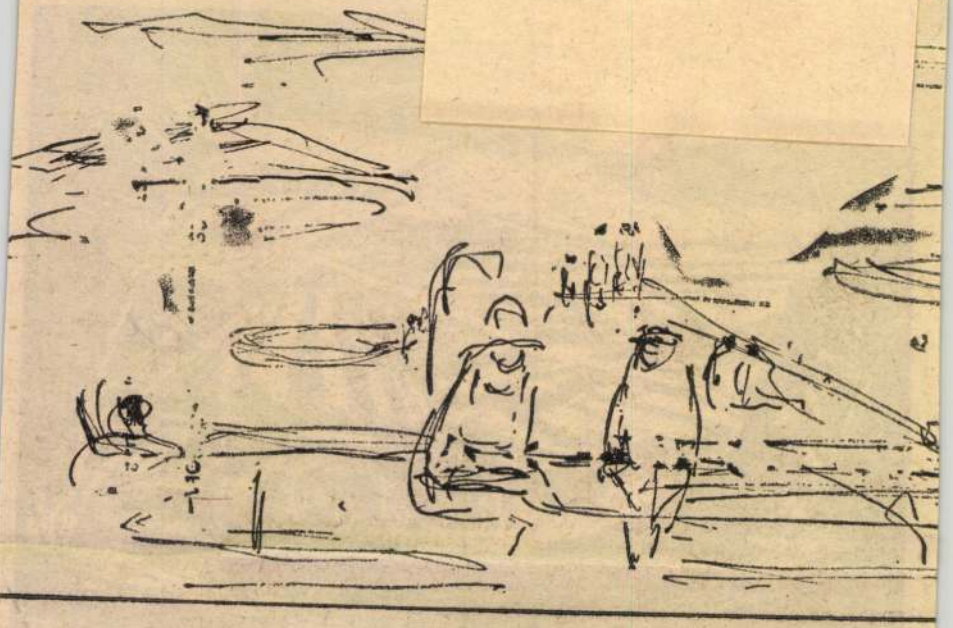

1965 SZEP 28.

Magyar Hirdető.
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Zsurásy Mária

MAGYAR NEMZET

A Hazafias Népfront XVI. kerületi bizottságának képzőművész csoportja Zsurászy Mária festőművész munkáiból háromnapos munkabemutatót tart a XVI. kerületi népfront-bizottság kistermében. A kiállítás szeptember 27-től szeptember 30-ig tart.

Nógrádban:

legyen falukrónikás

Tsurâffy Mária

Részt vett a VIII. kerületi Pedagógus
Képző művészeti kiállításán.

Fóthy János: Három kiállitás.
MŰVÉSZET, 1970.szeptember - 33.lap

Zsuráffy Maria
Kecskemét: cigánysora valódi
költöiséggel helitett alkohás a fövá-
rosi pedagógus képzőművészek hai-
lalán.

Havas Lujza: Kiállításról kiállításra

Magyar Hirlap 1972/303 6 old.

Zsuráffy Mária, grafikus

Metsch: Rep.

Zsuráffy Mária: linóleummetszete

M. 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 17.

Zsuráffy Mária

Írta: Budapest, 1946. jan. 9.

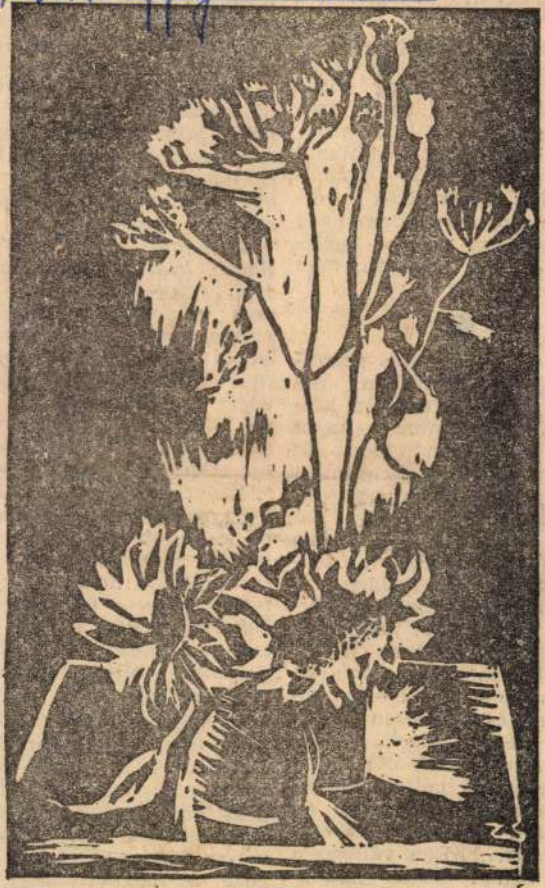

1975.

Zsuráffy Mária

Zsuráffy Mária: Napraforgós csendélet

kanelyeken naprenden voltak a fegyelemsértések, amelyeket csak igen szigorú ellenőrzéssel, súlyos büntetésekkel sikerült némiképpen megfékeznünk. Az igazolatlan napok száma csökkent is a gyáregységben, s úgy-ahogy megszűntek az utólag engedélyezett egy-két napos szabadságkérelmek is. Ami azonban szinte megállíthatatlanul nő, az *a táppénzes állományú napok száma.* Ezek a kétháromnapos betegállományok pedig érzésem szerint *egészségügyileg sok esetben nem indokoltak.*

Az Egri Vasöntöde százötven dolgozója 1975-ben november végéig összesen kétezernégyszáz-harminc napot töltött betegállományban. Ez pedig azt jelenti, hogy minden egyes dolgozó 16,2 napot volt keresőképtelen állapotban. Azt hiszem, még akkor is magas ez a szám, ha az öntöde fokozott baleseti lehetőségeit is hozzászámítjuk, hiszen a gyáregység valamennyi dolgozója összes munkaidejének körülbelül tíz százalékát teszi ki. Természetesen a dolgozók között nem egyenletesen oszlik meg a kiesett napok száma: *van, aki már évek óta nem volt táppénzes állományban,* s van, aki *szinte minden fizetés után* „pihen" háromnégy napot. Erősen változó a kiesett napok száma havonként is: a legmagasabb januárban — 317 nap! — a legalacsonyabb augusztusban: 122 nap.

Részlet a levélből: „...*fo*
tosnak tartjuk az orvosok j
indulatát, és türelmét végs
kig kihasználó, néhány fegye
mezetlen — gyakran italo
— dolgozónk rendszeres e
lenőrzését a táppénzes áll
mány idején. Öntödénkben h
rom naponként tartunk bete
ellenőrzést és többször v
gyunk kénytelenek táppén
elvonást eszközölni.

Az elmúlt hetekben statis
tikát készítettünk, amel
ben feltüntettük a fizetésn
pok időpontját. Ezenkív
szerepeltettük a gyakran h
anyzó dolgozóink táppénze
állományának kezdetét, illet
végét. Feltüntettük vég
az 1975. első féléves igaz
latlan hiányzások számát.
kimutatást is ezen időszak
készítettük. Ebből kitűn
hogy a táppénzes állomány
fizetésnapok után következ
be, ez feltehetően az eset
többségében arra vezeth
vissza, hogy a mértéktelen
koholfogyasztás miatti igaz
latlan hiányzást akarják
dolgozók táppénzes ál
mánnyal elkerülni."

Érdekes találgatásokra lehetőséget egyébként ez összeállítás. Jó lenne példá tudni, vajon milyen „járván pusztított március közepén A dornaktályán, hogy egyszer három andornaktályai d gozó is megbetegedett ma cius 13-án. Én egy kiadós la zira vagy egy vidám búcsú gyanakszom. Az orvosn azonban nem ilyen egyszerű dolga. Ezt erősítette m

Zsuráffy Mária, festő

a Pesterzsébeti Múzeumban rendezték a 14-ik tavaszi tárlatot. – A munkáspárület és Pest m. között a kapcsolat egyre szélesebb. Az [illegible] Ledniczky Gyula Zsuráffy Mária és [illegible] művészek eleve felhasználja a ráckevei vízpart, a pilisi domboldalak képi ajánlatait.

Losonci Miklós: Tavaszi tárlat
Pest Megyei Hírlap, 1977. ápr. 26.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 AUG 27
NÉPSZABADSÁG
Gyurkó Mária

1021

ác
ás
del
lak
vé
r
ano
V v
r kö
ül,
e. T
tart
nkák
hogy korszerusí-
s mettől kezdve számít a
nka felújításnak. Az egyik mi-
térium vagy főhatóság így, a
ik amúgy értelmezi azt is,
y mi a részleges és mi a teljes
jítás. Ha például az IKV egy
húsz lakásában kicserélteti a

ZSURAFFY MÁRIA
METSZETEI

Zsuráffy Mária (grafikus

Mellett:

Repr.

Zsuráffy Mária: linóleummetszete

8.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1974. dec 29.

Zsuráffy Mária, grafikus

ZSURÁFFY MÁRIA METSZETE

Zsuráffy Mária

8. o.

Népszabadság, Bp. 1974 márc. 6.

Zsuráffy Mária, grafikus

Rajz:

Kép.

Zsuráffy Mária: rajza M. S.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 17.

Zsuráffy Mária, grafikus

Metszet: Repr.

Zsuráffy Mária: linóleum metszete

M 5.

Népszabadság, Bn 1972. nov. 12.

Zsuráffy Mária, grafikus

Metnet: Rep

Zsuráffy Mária: linóleummetszete

M. 6.

Népszabadság, Bp. 1973. jún. 3.

Zsuráffy Mária, grafikus

Metszet: Rep.

Zsuráffy Mária: linóleum metszete 16.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. ápr. 4

Zsuráffy Mária, grafikus

Metszet:

Repr.

Zsuráffy Mária: linóleummetszete

7.12.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. ápr. 14.

Zsuráffy Mária, grafikus

Metszet:

Repr.

Zsuráffy Mária: linóleum metszete

M. 6.

Népszabadság, Bp. 1972. júl. 9.

Zsuráffy Mária, grafikus

Rajz: Repr.

Zsuráffy Mária: rajza

M.7.

Népszabadság, Bp. 1973. nov. 25.

ZSURK (Szabolcs)

Utazás, 1938.

FATORONY a templom előtt, XVIII. sz.

Zsuk

(Kabolcsm)

28 Zsurk (Szabolcs)

Zahonytól 3 km.
919. l. vasut nincs
9821 km

Ref. templom
igen szép zsindellyel
fedett galérius fiktornyos
~~fatorony~~ gal
meg a XVIII. század maradik felében
valós A templom figlaépit
még a XIX. század
elsö felében
A tornyot régies (Kalo-
taszegies formája dacára
is) a XIX. században
erősen renovaltnak
~~(tartom)~~
A templom
~~Erdekteleneb~~ látszó
belsejét nem neztuk
meg, mert a pap kommunikodott.
Lásd még Tiszaszentmarton
alatt is

Zsurk (Szabolcsm.)
Nyirségi utam 1938

Zsurk
(Szabolcs vm)

Ref. templom
Épült 1790.

Borovszky Magyarország vm Szabolcs

76 l

RÁSA A KIÁLLÍTÁSI KATALÓGUS SZÁMÁRA:

JELENT

A III. ORSZÁGOS MAG
(III. C

BUDAPESTEN, 1938. MÁJUS 2

1	A jelentkező neve:	
2	Foglalkozása:	
3	Pontos címe:	
4	Melyik egyesület tagja:	
5	Mely kiállításon vett már részt és milyen díjazást nyert:	
6	A kiállítandó tárgyak leírása:	
7	Melyik csoportban kíván résztvenni:	

MDK

Zsurkai András

díjat nyert a KISz-jelvények megtervezésére kiírt nyilvános pályázaton.

A Kommunista Ifjúsági Szövetség jelvénye.

Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 16. sz. [3. l.]

Zsuzsanszky József

festő

1906.

Eimuk 1930

90. l.

kongresszusan leendő részve

Egyezerkettőszáz pengőt a l

hére utaljon ki. Budapest,

helyett: Petri Pál s.k. áll

A hiva

M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉRIUM

MDK

Zsurzsánszky Péter építész

Magánép. eng. Bp. V állalk. Közl. 1909. jul. 14. 4.l.

MDK

Zsuzsánszky Péter építész

Magánép. eng. Bp. Vállalk. Közl. 1909. jul. 18. 262. l.

MDK

Zsuzsánszky Péter

épitész

Magánép. eng. Bp. Vállalk. Közl. 1908. okt. 21.
5.1.

Zyjártó Lukács,szijgyártó

Sopronban Cziráky Mózes adórovancsoló Sopron város lakóit"taksálta".Zyjártót,mint szegényt említi,nem taksálta 1604-ben. 263.old

Hetyéssy István: Sopron "taksált" lakói 1604-ben 263.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XX.évf.1966 Sopron

Zyjártó Lukács szegény